

**ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง
สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**

**Causative and Rational Factors of Collaboration between the Public Sectors
and Community Organizations to Decrease the Violence in the Unrest
Southernmost Provinces in Thailand**

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ

Chaleomsak Bunnam

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Doctor of Philosophy in Management

Prince of Songkla University

2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลด
 ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 ผู้เขียน นายเฉลิมศักดิ์ บุญญา
 สาขาวิชา การจัดการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
 (ดร.อิศรวิทย์ รินไชสง)

.....ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
 (ดร.อิศรวิทย์ รินไชสง)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม)

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม)

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณน ไตรจันทร์)

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วน
 หนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ดร.อิศรภรณ์ รินไชสง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ลงชื่อ.....

(นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้เขียน	นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ
สาขาวิชา	การจัดการ
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2) ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้เป็นใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเลือกใช้การออกแบบการวิจัยแบบ Exploratory Sequential Design โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 1) การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ องค์กรชุมชนในเขตเมืองและชนบท จำนวน 16 คน ด้วยเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุ และผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำ กรรมการ หรือสมาชิกกลุ่มผู้ได้รับมอบหมายจากตัวแทนองค์กรชุมชน ได้กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 200 คน ใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม และมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป AMOS และ 3) ตรวจสอบยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักรวม 10 คน โดยใช้วิธีการการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามอย่างมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความร่วมมือหรือความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนต้องอาศัยกระบวนการร่วมประชุม พูดคุย สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันสามารถส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดี สามารถสร้างคุณภาพ

ชีวิตที่ดีให้แก่ครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนต้องอาศัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ประกอบด้วย 8 ปัจจัย คือ ปัจจัยการลดความรุนแรง ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย และ ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคม 2) การศึกษาปัจจัยเหตุและผลความร่วมมือขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้แบบจำลองสมการ โครงสร้างความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 583.73$, $df = 283$, $CFI = 0.91$, $RMR = 0.06$ และ $RMSEA = 0.07$) โดยปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความสัมพันธ์ทางตรงกับปัจจัยลดความรุนแรง และปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความสัมพันธ์ทางตรงกับปัจจัยลดความรุนแรง 3) ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมในการร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนมีปัจจัยที่สัมพันธ์กัน

ดังนั้น จากผลการวิจัยสามารถนำไปกำหนดปัจจัยเชิงเหตุและผลที่นำไปสู่ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมีปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐและปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐส่งผลต่อความร่วมมือเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

Thesis Title	Causative and Rational Factors of Collaboration between the Public Sectors and Community Organizations to Decrease the Violence in the Unrest Southernmost Provinces in Thailand
Author	Mr. Chaleomsak Bunnam
Major Program	Management
Academic Year	2015

ABSTRACT

The present research purposes to study 1) the collaborative conditions between the public Sectors and community organizations to decrease the violence in the unrest southernmost provinces and 2) causative and rational factors in an attempt to decrease the violence in the unrest southernmost provinces. This is a mixed methods research: qualitative and quantitative research. First, exploratory sequential design was employed to study the conditions of collaboration between the public sectors and community organizations to decrease violence in the unrest southernmost provinces. It is considered as qualitative research. The 16 key informants were community organizations in both of rural and urban areas. Second, structured interview was used to investigate the causative and rational factors of collaborative conditions between the public sectors and community to decrease the violence in the unrest southernmost provinces. As a quantitative research, the sampling groups were leaders, committees, official community representatives. 200 respondents were analyzed from simple random sampling. Questionnaires was a tool in this research. The data was statically analyzed by the software called "AMOS". Lastly, the affirmation of qualitative research for causative and rational factors of collaborative conditions between the public sectors and community organizations to decrease the violence in the unrest southernmost provinces was taken by data collection through 10 key informants, focus group, research tool (structured interview questions), and content analysis.

The results were found into three aspects. First, to decrease the violence in unrest southernmost provinces, meeting and talking between the public sectors and community organizations establish collaboration amongst them. Participation during activities even enhances understanding which leads to good feeling and qualitative life for families. There were eight

factors effecting the collaboration between the public sectors and community organizations namely decreasing violence, trustworthiness between government and organizations in the communities, communication government and organizations in the communities, participation in peaceful process, administration of the organization in the communities, identity revelation, proper policy, and social structures. Second, the investigation of causative and rational factors of collaborative conditions between the public sectors and community organizations to decrease the violence in the unrest southernmost provinces was modelled the collaboration structure between the public sectors and community organizations to reduce violence in unrest southernmost provinces. The result was correlated with the empirical data ($\chi^2 = 583.73$, $df = 283$, $CFI = 0.91$, $RMR = 0.06$ and $RMSEA = 0.07$). Factors of trustworthiness and communication between the public sectors and community organizations has a direct correlation with a decrease of violence. Third, causative and rational factors of collaborative conditions between the public sectors and community organizations to decrease the violence in unrest southernmost provinces are legitimate resulting in correlation of the collaboration between the public sectors and community organizations

Therefore, the consequence of Rational factors and collaboration between the public sectors and community organizations to decrease the violence in the unrest southernmost provinces including factors of trustworthiness and communication between the public sectors and community organizations results in the collaboration of a violence decrease in the unrest southernmost provinces.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นจากความสนใจ ประสบการณ์จากการทำงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จึงมีความสนใจในการวิจัยประกอบกับเมื่อมาศึกษาในระดับปริญญาเอกจึงสนใจการศึกษาความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิเศษดังกล่าว เพื่อสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่อไป โดยการวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญหลายท่านที่ให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนะนำ เพื่อการวิจัยที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาการวิจัยความร่วมมือได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อิศรภักดิ์ รินไธสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต สงสม รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณน ไตรจันทร์ รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมศักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี ยี่หะมา ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ และดร.ปรีดี โชติช่วง ที่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัย รวมถึงการให้คำแนะนำ และคณาจารย์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการทุกท่าน ที่ให้ความรู้ที่เป็นแนวทางการวิจัยที่เป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาทั้งในด้านการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ

สำหรับบุคคลที่ไม่อาจลืมขอบพระคุณ คือ บุคคลผู้ให้ข้อมูลการวิจัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ กลุ่มองค์กรชุมชน นักวิชาการ และภาครัฐ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ ได้ทำงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการลดความรุนแรงในพื้นที่ รวมถึงกระบวนการวิธีสร้างสันติภาพ มีบทบาทเคลื่อนไหวเพื่อการแก้ไขปัญหาเป็นระยะเวลายาวนาน รวมถึงท่านสมาชิกองค์กรชุมชนที่อาจไม่ได้กล่าวชื่อถึงท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและให้ความคิดเพื่อการวิจัยอีกหลายท่าน

นอกจากนี้ ขอขอบคุณแหล่งทุนผู้ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินการวิจัยจนประสบความสำเร็จ คือ ทุนการศึกษา โครงการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสำหรับสถาบัน อุดมศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2554 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า รวมถึงเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด และผู้วิจัยต้องขอบพระคุณกำลังใจที่ได้รับจากครอบครัว ภรรยา และญาติพี่น้องที่คอยให้ความใกล้ชิดห่มเทก่าลึงกายกำลังใจในการค้นคว้ามาโดยตลอดจนงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญ.....	(10)
สารบัญตาราง.....	(13)
สารบัญภาพประกอบ.....	(15)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหาการวิจัย.....	1
คำถามการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์.....	8
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	9
วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
หน่วยการวิเคราะห์.....	11
นิยามปฏิบัติการ.....	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดภาครัฐ.....	14
แนวคิดองค์กรชุมชน.....	23
แนวคิดความร่วมมือ.....	30
แนวคิดการลดความรุนแรง.....	46
แนวคิดพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้.....	53
แนวคิดความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	61
ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือในการลดความรุนแรง.....	65
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	107

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	108
การออกแบบการวิจัย.....	108
ขั้นตอนการวิจัย.....	109
ระยะที่ 1 เชิงคุณภาพ.....	111
ระยะที่ 2 เชิงปริมาณ.....	113
ระยะที่ 3 เชิงคุณภาพ.....	122
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	125
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลด ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	126
ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน ในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้.....	152
ระยะที่ 3 การตรวจสอบและยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐของ องค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้.....	233
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	256
สรุปผล.....	257
อภิปรายผล.....	270
ข้อเสนอแนะ.....	287
บรรณานุกรม.....	291
ภาคผนวก.....	312
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ.....	313
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	315
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์เชิงลึก.....	332
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์ประชุมกลุ่มย่อย.....	335

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก จ. การวิเคราะห์ความสอดคล้องแบบสอบถาม.....	337
ภาคผนวก ฉ. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	356
ประวัติผู้วิจัย.....	367

สารบัญญัตินำ

ตาราง		หน้า
1	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของความร่วมมือ.....	67
2	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรสภาพโครงสร้างทางสังคมที่มี ต่อความร่วมมือ.....	71
3	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ที่มีต่อความร่วมมือ.....	74
4	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรความเหมาะสมของนโยบายที่ มีต่อความร่วมมือ.....	78
5	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ที่มีต่อความร่วมมือ.....	85
6	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมกระบวนการ สันติภาพที่มีต่อความร่วมมือ.....	89
7	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการสื่อสารขององค์กรชุมชน กับภาครัฐที่มีต่อความร่วมมือ.....	93
8	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรความไว้วางใจกับภาครัฐของ องค์กรชุมชนต่อความร่วมมือ.....	101
9	สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการลดความรุนแรงที่มีต่อ ความร่วมมือ.....	106
10	ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย.....	109
11	ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างขององค์กรชุมชนสถานภาพจดทะเบียน จำแนก ตามจังหวัด พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	114
12	สรุปเกณฑ์ค่าสถิติการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์	121
13	สรุปตัวแปรปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	203
14	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	208
15	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน เขตเมือง ในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้	213

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขต ชนบทในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	215
17	ผลการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ขององค์กร ชุมชนในเขตเมืองและชนบท.....	218
18	ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวัด.....	223
19	ค่าความตรงตัวแปรแฝงในแบบจำลองโมเดลการวัดและค่าความเชื่อมั่น โครงสร้าง ของมาตรวัด.....	226
20	ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการ โครงสร้าง.....	229
21	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน.....	230
22	ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัย เชิงคุณภาพปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลด ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	248

สารบัญญภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แผนภูมิแสดงการตายและบาดเจ็บ พ.ศ. 2547 - 2554 พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	2
2	การบริหารจัดการองค์กรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	29
3	รูปแบบการสร้างความร่วมมือแบบ Collaboration.....	39
4	รูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ.....	45
5	การลดความรุนแรง.....	52
6	ขั้นตอนของกระบวนการสันติภาพ.....	64
7	ปัจจัยย่อยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ.....	68
8	รูปแบบการวัดตัวแปรสภาพโครงสร้างทางสังคมต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	72
9	รูปแบบการวัดตัวแปรการแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	75
10	รูปแบบการวัดตัวแปรความเหมาะสมของนโยบายต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	79
11	รูปแบบการวัดตัวแปรการบริหารจัดการองค์กรชุมชนต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	86
12	รูปแบบการวัดการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	90
13	รูปแบบการวัดตัวแปรการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	93
14	รูปแบบการวัดตัวแปรความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน.....	102
15	รูปแบบการวัดตัวแปรการลดความรุนแรงต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ.....	106

สารบัญญภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า	
16	กรอบแสดงความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือกับ ภาครัฐ ขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	107
17	การออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method).....	108
18	แสดงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	124
19	องค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	138
20	แบบจำลองโมเดลการวัดความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนที่ กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	225
21	โมเดลโครงสร้างปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือกับภาครัฐของ องค์กรชุมชนที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	232
22	กรอบแสดงความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือกับภาครัฐ ขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	255
22	โมเดลอาชुरอสังคภาพ.....	286

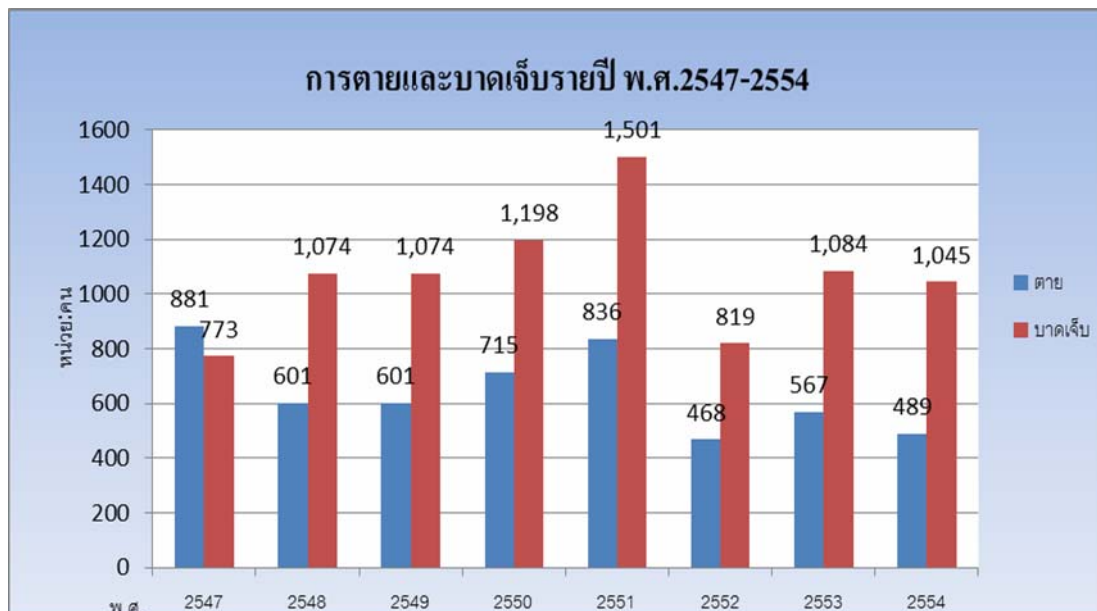
บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหาการวิจัย (Problem Statement)

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและได้ทวีความรุนแรงมากที่สุดนับตั้งแต่ในช่วง พ.ศ. 2547 ดังกรณีเหตุการณ์ที่กรือเซะ จังหวัดปัตตานี เหตุการณ์ประท้วงที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตลอดจนเหตุการณ์สังหารรายวันที่ยังเกิดขึ้นกระทั่งปัจจุบัน เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นดังกล่าวมีสาเหตุหลายด้าน ทั้งในเชิงสังคม เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ของประชาชนในระดับพื้นที่ จนกระทั่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระดับท้องถิ่น ระดับชาติและเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาระหว่างประเทศ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2553; อาคม ใจแก้ว, 2553; Cheow, 2003; Robasa & Chalk, 2010; Smith, 2004) สถานการณ์ความรุนแรงก็ยังปรากฏมาจากการกระทำของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงที่มีอุดมการณ์ต่างจากรัฐ ทั้งความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล ความเค้นจากอารมณ์ ความบาดหมางของคนต่างศาสนารุนแรงขึ้น เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร และอาจมีการแทรกแซงจากภายนอกประเทศมากขึ้น รวมถึงมีปัจจัยเสริมที่เป็นแรงผลักดันให้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดจากกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมีแรงหนุนและมีความเข้มแข็งมากขึ้น ที่สำคัญคือ กระแสจากภายนอก เช่น กระแสท้องถิ่นนิยม กระแสความขัดแย้งระหว่างตะวันตกกับโลกมุสลิม กระแสสิทธิทางการเมืองและสิทธิพลเมือง ทั้งเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน ทั้งในระดับบุคคล ผู้นำ โครงสร้าง และวัฒนธรรม (สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ, 2555) ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมหน่วยงานราชการที่ทำหน้าที่ในพื้นที่ได้ปฏิบัติต่อคนมุสลิมในการแสดงออกในการติดต่อ หรือแม้แต่การสื่อสารในพื้นที่ 87% เป็นคนมุสลิมพูดภาษาฮาวี และพูดภาษาไทยน้อย ระดับการศึกษาค่อนข้างน้อยเป็นปัญหาอุปสรรคของความร่วมมือและการสร้างความไม่วางใจต่อกัน มีความหวาดระแวง จนกระทั่งไม่อาจแยกได้ว่าเป็นความรุนแรง หรือเป็นการกระทำของกลุ่มใด หรือแอบอ้างเบี่ยงเบนประเด็นผสมผสานกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ก่อให้เกิดความรุนแรงอย่างหลากหลายทั้งเหตุการณ์ที่มีระดับความรุนแรงน้อยไปจนกระทั่งเหตุการณ์ความรุนแรงระดับร้ายแรงและก่อให้เกิดความสูญเสีย มีจำนวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องการตายและการบาดเจ็บในปี 2547 จนถึง ปี 2555 ที่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ พบว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นทั้งสิ้น 11,542 ครั้ง เสียชีวิตจำนวน 5,086 คน และได้รับบาดเจ็บจำนวน 8,485 คน

รวมจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งที่เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนทั้งสิ้น 13,571 คน ปรากฏข้อมูลดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงการตายและบาดเจ็บ พ.ศ. 2547-2554 พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ที่มา: ศูนย์การเฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2556)

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นถึงในปัจจุบันทำให้เห็นได้ว่าการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐในการลดความรุนแรงยังไม่ประสบความสำเร็จ ไม่สามารถก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่สามารถสร้างความมั่นคงในการบริหารจัดการการปกครองให้เป็นไปตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข ความพยายามของภาครัฐในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องทุกยุคสมัย ทั้งในรูปแบบการจระระบบการบริหารเฉพาะระดับพื้นที่ การใช้นโยบายประนีประนอมกับกลุ่มผู้ก่อการระดับนำ ภาครัฐได้ยึดหลักปฏิบัติการแก้ไขปัญหาจากยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา สอดคล้องกับ บุษบงชัยเจริญวัฒน์ และคณะ (2551) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า ภาครัฐพยายามในการแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ มาตรการ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเชื่อมโยงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ตลอดจนได้จัดตั้งหน่วยงานที่เป็นสถาบันและองค์กรเฉพาะกิจขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2543 ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) หรือศูนย์อำนวยการยุทธศาสตร์สันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นหน่วยงานเฉพาะกิจที่ทำงานแก้ไขปัญหาแต่ไม่สามารถคลี่คลายปัญหาได้ สอดคล้องกับ กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึง ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาเชิงเดียวจากหน่วยหนึ่งหน่วยใด

เพียงหน่วยเดียว เพราะสภาพปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีรูปแบบปัญหาเชิงซ้อนที่แตกต่างจากสภาพพื้นที่ทางสังคม วัฒนธรรม ศาสนา อัตลักษณ์ และภาษา การปฏิบัติตามแนวทาง มาตรการ หรือโครงการต่าง ๆ ที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบพื้นที่สถานีตำรวจที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปฏิบัติตามจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการป้องกันและแก้ไขในภาพรวม (Macro) ของปัญหาระดับชาติเท่านั้น โดยนโยบายความมั่นคงและการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยภายนอกและภายในประเทศ ทั้งในแง่ของผู้นำประเทศและนโยบายของแต่ละรัฐบาล แต่ที่ประชาชนทั่วไปและในสายตาของประชาคมโลกรับรู้ได้ คือ พื้นที่ดังกล่าวยังขาดความมั่นคงและปลอดภัยสำหรับการดำรงชีวิตโดยปกติ การดำเนินนโยบายเชิงก้าวร้าวแบบใช้กำลัง ตำรวจทหารนำการเมืองหรือการเมืองนำการทหาร โดยขาดความร่วมมือจากประชาชนเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดประสิทธิภาพ ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ประกอบกับสถานการณ์ที่รุนแรงหนักขึ้นอาจเป็นแรงกดดันให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนหันไปใช้วิธีนอกกฎหมายขึ้นในการพยายามรวบรวมหลักฐาน เมื่อประชาชนรู้สึกไม่เชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม ก็ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการให้ข้อมูลเบาะแสการกระทำ ความผิดของผู้กระทำโดย ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2553) กล่าวถึง ความรุนแรงเป็นผลให้มีการขยายแนวร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเพื่อสะท้อนการกระทำในเชิงสัญลักษณ์ต่อโครงสร้างอำนาจรัฐแบบรวมศูนย์ เพื่อเป็นการกระทำให้เห็นถึงการลดทอนประสิทธิภาพของหน่วยงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และความอ่อนแอของกลไกอำนาจรัฐที่ไม่สามารถปกป้องต่อการกระทำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบทั้งเป็นการสร้างความหวาดกลัวหวาดระแวงต่อกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งไทยพุทธและมุสลิม เพราะฉะนั้นแนวนโยบายต่าง ๆ หรือยุทธศาสตร์ทั่วโลกที่จะนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดย ศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี และสุกรี หลังปูเต๊ะ (2551) ศึกษาการใช้แนวคิดเรื่องรัฐและอำนาจรัฐ ซึ่งเป็นองค์กรแห่งอำนาจที่ผูกขาดความชอบธรรมในการใช้อำนาจเชิงกายภาพเหนือดินแดนและประชาชน แต่ในการศึกษาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบรัฐและอำนาจในมิติอื่น ๆ ด้วย รัฐอาจมิใช่เป็นเพียงแค่รัฐบาลหรือการปกครองประเทศ แต่เป็นระบบที่สร้างความต่อเนื่องในการบริหาร การใช้กฎหมาย จะพบว่ายังคงให้ความสำคัญกับบทบาทภาครัฐเป็นหลัก โดยยังไม่สามารถคลี่คลายปัญหาได้ รัฐจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทรูปแบบด้วยวิธีการลดอำนาจของภาครัฐและให้องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วมมีรับรู้และตระหนักต่อปรากฏการณ์ที่บั่นทอนในการดำรงวิถีชีวิตของผู้คน โดยสมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2554, น. 161) ได้อธิบายถึง ลักษณะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ มีวิถีวัฒนธรรมแห่งการดำเนินชีวิต และวิถีคิดที่สะท้อนการมีตัวตน อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ชายขอบห่างไกลจากอำนาจรัฐส่วนกลางไม่ได้รับความสนใจในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตและชุมชนท้องถิ่นตลอดจนความเท่าเทียมในการเข้ารับบริการจากหน่วยงานภาครัฐและ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชนในสถานะของคนชายขอบที่ถูกกดทับและเบียดขับ ซึ่งดำรงอยู่อย่างกระจุกกระจายทั้งในภาคเมืองและชนบท ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ ปัญหาความยากจน ปัญหาเด็กเยาวชน ปัญหาหญิงหม้าย ชาวชุมชนแออัด ปัญหายาเสพติด ปัญหาทรัพยากร ที่ดินทำกิน ชุมชนมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งที่ผ่านมามีการใช้กลไกภาครัฐในการเข้ามาจัดการปัญหา ไม่สามารถแก้ไขปัญหาใจกลางของปัญหาต่าง ๆ ที่ซ้อนทับ และได้ถูกละเลยการเข้าไปปัญหาที่มีความแตกต่าง และเปิดโอกาสให้มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม แต่ในพื้นที่มีกลุ่ม องค์กร สถาบันทางสังคมกลไกทางสังคมควรมีบทบาท และเกาะเกี่ยวกันในการพึ่งพาตนเอง และมีพลังทางความคิด ความเชื่อ องค์กรชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อจัดการความขัดแย้งร่วมกับภาครัฐ โดย โกวิทช์ พวงงาม (2551, น. 295) กล่าวว่า กลุ่มเป็นกระบวนการกลุ่ม จนพัฒนาสู่ องค์กรชุมชน และความเป็นประชาสังคมในชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับ จิตติ มงคลชัยอรัญญา (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มว่า เป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งที่มีความคิดอุดมการณ์ คล้ายกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่หรือร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่ง เพื่อให้ได้รับประโยชน์ ตามที่ตนและกลุ่มของตนปรารถนา องค์กรชุมชนเป็นองค์กรที่คนในชุมชนรวมตัวกัน สร้างขึ้นเอง และบริหารจัดการกันเอง และเกิดขึ้นโดยกระบวนการที่คนในชุมชนมาประชุมปรึกษาหารือกันซ้ำ แล้วซ้ำอีก จนปรากฏผู้นำตามธรรมชาติขึ้น มีการจัดการองค์กร มีการวิเคราะห์ปัญหา วินิจฉัยปัญหา วิเคราะห์ ทางเลือกและตัดสินใจทางเลือกได้อย่างถูกต้องอาจมีลักษณะที่หลากหลายวัตถุประสงค์ เช่น รวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะภายในชุมชน หรือเพื่อบูรณาการกิจกรรมที่หลากหลายภายในชุมชน เข้าด้วยกัน หรือเพื่อการประสานกิจกรรมที่คล้ายคลึงกันในแต่ละพื้นที่ชุมชน เพื่อเป็นเครือข่ายกิจกรรม หรือเพื่อการต่อรองกับนโยบายรัฐหรือผลประโยชน์ร่วมขององค์กรชุมชนหรือชุมชนที่มีแก้ปัญหา เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ (2551) กล่าวถึงชุมชนที่ต่อสู้และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง โดยการขับเคลื่อนของคนในชุมชนดั้งเดิม เป็นการรวมตัวของชาวบ้านในท้องถิ่น ต่าง ๆ มีปัญหาและความสนใจในเรื่องเดียวกัน หรือมีความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ ระหว่างกัน การรวมตัวของประชาชนเหล่านี้เป็นพลังในพื้นที่หรือภูมิภาคที่เชื่อมโยงกัน ในมิติต่าง ๆ ที่อาศัยภูมิปัญญาทางสังคม ศิลปวัฒนธรรม และความผูกพันที่แนบแน่นช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาใน ชุมชน และพัฒนาเป็นกลุ่มเป็นเครือข่ายที่สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เครือข่ายชุมชนของภาคประชาชน แต่ละเครือข่ายแต่ละประเภทแต่ละพื้นที่ต่างมีภูมิหลัง ความเป็นมา และเอกลักษณ์ของตนเอง จาก การศึกษากลุ่ม องค์กร ขบวนการของ ณรงค์ บุญสวยขวัญ (2549, น. 45) พบลักษณะของกลุ่มองค์กร ประชาสังคม คือ กลุ่ม องค์กรขบวนการที่อิสระจากราชการและหน่วยงานทางธุรกิจเหมือนกับกลุ่ม องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร แต่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะและกลุ่ม องค์กรมีลักษณะเป็นองค์กรทั้ง

แบบปิดเน้นความเป็นระบบ ระเบียบหรือโครงสร้างที่ชัดเจนตามแนวทางการจัดองค์กรสมัยใหม่ภายใต้แนวคิด การจัดการแบบวิทยาศาสตร์ และองค์กรแบบเปิดมีลักษณะยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กิจกรรม กระบวนการ ตลอดจนจำนวนสมาชิก โดยมีลักษณะร่วมคือ สมาชิกมีความรู้สึกร่วมหรือคุณค่าร่วมกันรับประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกัน มีความไว้วางใจระหว่างกันและกัน โดยทฤษฎีของ โคลแมน (Coleman, 1990 อ้างถึงใน ฌรงค์ บุญสวยขวัญ, 2549, น. 48) ความไว้วางใจมีเงื่อนไขการส่งผลความเติบโตทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคม 3 ประการ คือ การเชื่อมโยงเครือข่าย ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานของการเกื้อกูลระหว่างกัน โดยข้อมูลพื้นฐานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2556) มีองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นในพื้นที่ 14 ภาคได้ กล่าวคือ จังหวัดปัตตานีมีจำนวน 279 องค์กร จังหวัดยะลา จำนวน 108 องค์กร จังหวัดนราธิวาส จำนวน 181 องค์กร และจังหวัดสงขลา จำนวน 486 องค์กร รวมทั้งสิ้น 1,054 องค์กรคิดเป็นร้อยละ 47.01 ของภาคใต้ โดยองค์กรชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมาทำหน้าที่จัดสวัสดิการ การพัฒนาสมาชิกตามภารกิจขององค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาของสมาชิกกลุ่ม จัดสรรและต่อรองในการปกป้องถิ่นฐานและทรัพยากรตามอัตลักษณ์และคุณค่าทางสังคม มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเป็นธรรมในสังคม

อย่างไรก็ตาม จากปัญหาความรุนแรงจังหวัดชายแดนใต้ทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความไม่สงบและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี อัตลักษณ์ ภาษา ศาสนาชาติพันธุ์ และมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีการจัดตั้งจำนวนมาก ในขณะที่ในพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้งแต่กลับมีองค์กรชุมชนเป็นจำนวนมากที่มีการขึ้นทะเบียนพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และจังหวัดสงขลา คือ อำเภอกะเปอร์ จะนะ สะบ้าย้อย และ นาทวี (สภาผู้แทนราษฎร, 2552) โดยประเด็นปัญหาความรุนแรงเป็นประเด็นปัญหาความรู้ความเข้าใจให้เกิดการเข้าร่วมกับอุดมการณ์เหล่านั้นเพื่อเป็นที่ต้องมีการสร้างแนวร่วมเพื่อจัดการความหวาดระแวง ลดความรุนแรงกำหนดแนวทางสร้างสันติด้วยการจัดกิจกรรม กระบวนการ และโครงการที่มีรูปแบบความร่วมมือ (Collaborative) ต่อภาครัฐขององค์กรชุมชนที่จะนำไปสู่การลดระดับความรุนแรงของปัญหา เนื่องจากเป็นสภาพปัญหาเชิงซ้อนที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานลักษณะสภาพปัญหาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และประกอบกันขึ้นเป็นปัญหาใหม่ที่ไม่สามารถที่จะใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้เพียงหน่วยงาน หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดเพียงแห่งเดียวในการแก้ไขได้อีกต่อไป เพราะฉะนั้น การที่จะสามารถแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนใต้ลักษณะดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการปรับรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงาน สำหรับ เด็นฮาร์ดท์ (Denhardt, 2000) ระบุถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการขึ้นควบคุมสังคม มาเป็นการให้ข้อมูล สนับสนุนและสร้างพื้นที่ให้พลเมืองได้มีเวที

ในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความเห็น ร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคม ทั้งภาคเอกชน องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรและประชาชน คิดเชิงยุทธศาสตร์ แต่ปฏิบัติด้วยวิถีทางประชาธิปไตย นโยบายและแผนการทำงานต้องมาจากความต้องการของประชาชน ซึ่งจะสามารถได้มาอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการได้ดีผ่านทางความพยายามร่วมกัน และกระบวนการทำงานร่วมกันของภาครัฐ และองค์กรชุมชนร่วมรับผิดชอบต่อกำนิยมและความขัดแย้งในสถานการณ์ต่าง ๆ เจ้าหน้าที่รัฐจึงไม่ควรถือตนเป็นผู้รู้ในทุกเรื่องและตัดสินใจแต่เพียงลำพังอีกต่อไป แต่ควรกระจายอำนาจ/มอบอำนาจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้คุณค่ากับคนไม่ใช่มุ่งแต่เพียงผลผลิต หากดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการของความร่วมมือ รวมถึงผู้บริหารในภาครัฐไม่เพียงแต่กระจายอำนาจให้แก่ประชาชนและเป็นผู้แก้ไขสถานการณ์ แต่จะต้องปรับความคิดใหม่เกี่ยวกับบทบาทของตนเองในกระบวนการทำงานของภาครัฐคือ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการภาครัฐ และเป็นไปเพื่อการตอบสนองต่อผลประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

การทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างยืดหยุ่น และเสริมสร้างแนวคิดเรื่องการมุ่งสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้น ในบริบทเครือข่ายความร่วมมือกันขององค์กรหลายองค์กร และหลายภาคส่วน (สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2550) และการนำเอาแนวความคิดความร่วมมือ (Collaborative) ไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ความร่วมมือ (Collaborative) เทคโนโลยี (Technology) และเครือข่าย (Networking) (สถาพร เริงธรรม และอภิชัย พันธเสน, 2553) แนวความคิดในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคมโดยทั่วไป โดย UNODCCP ได้เสนอไว้ว่า การที่จะสามารถดำเนินงานร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น องค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากภาครัฐจำเป็นต้องมีแนวทางปรับปรุงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กรชุมชนกลุ่มต่าง ๆ (Transparency International, 2004) โดย มาร์ค มอริ (Mark Moore) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด กล่าวว่า “การมีเป้าประสงค์สาธารณะเพียงหนึ่งเดียวที่รับรู้ร่วมกันจัดทำขึ้นและถูกนำมาใช้ในการบริหารจัดการโดยที่มีเป้าประสงค์อื่น ๆ ที่ยังคงมีอยู่และจะปรับเปลี่ยนเฉพาะวิธีดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จเท่านั้น แต่ที่แตกต่างอย่างมากที่ต้องพูดถึงคือ ไม่มีเป้าประสงค์สาธารณะอื่นใดนอกจากขอมยกทรัพยากรที่เป็นเจ้าของให้แก่กลุ่มหุ้นส่วนการทำงานในเครือข่ายเพื่อใช้งานตามความจำเป็น ประเด็นที่ว่าเป้าประสงค์สาธารณะเกิดขึ้นได้และถูกนำมาใช้เป็นหลักการ และแนวทางในการปฏิบัติ การบริหารความเป็นหุ้นส่วนการทำงานที่มีความแตกต่างกัน (โกลด์สมิท สตีเฟน, 2552) การบริหารงานองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการประสานระหว่างหน่วยงานองค์กรชุมชนและภาครัฐเกิดความซับซ้อนขึ้นประกอบกับหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ปัญหาในการประสานงานจึงเกิดขึ้น และความถนัด

ของบุคลากรในการประสานความร่วมมือจัดการความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐผู้ให้บริการแต่ละราย ภาครัฐต้องจัดการความสัมพันธ์ระหว่างหุ้นส่วนทั้งหลายที่ชี้ให้เห็นว่าการที่จะสามารถหลุดพ้นออกจากรูปแบบโครงสร้างหน้าที่ขององค์กรภาครัฐแบบเดิมได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนทิศทางของการบริหารจัดการภาครัฐ จากรูปแบบของการมุ่งที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละองค์กรเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้แต่ละองค์กรละเลยการมุ่งทำงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่สามารถบ่งบอกได้ถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของตนเอง ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากในกรณีของการดำเนินงานบางอย่างที่จำเป็นต้องอาศัยผลสำเร็จของการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ในปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยการดำเนินงานในลักษณะที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องได้รับการแก้ไขนั้น ได้ทวีความสลับซับซ้อน และมีความยุ่งยากมากกว่าปัญหาที่เคยมีมาก่อนหรือจากในอดีต การลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับองค์กรชุมชนด้วยการสร้างความร่วมมือกันระหว่าง 2 ภาคส่วน คือ ภาครัฐที่ประกอบด้วย หน่วยงานทั้ง ทหาร ตำรวจ พัฒนาชุมชน การศึกษา และสาธารณสุข ฯลฯ กับกลุ่มองค์กรชุมชน ในระดับพื้นที่อีกจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะองค์กรชุมชนที่หลากหลายต่อการดูแลกลุ่มคน สมาชิก เครือข่ายกิจกรรมที่สามารถถักทอความสัมพันธ์ การดูแลช่วยเหลือ ระดมทุนทางสังคม ทรัพยากรในชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ตามวิถีวัฒนธรรมและเครือข่าย ถ่ายทอดการช่วยเหลือและบรรเทาปัญหาความรุนแรง

ดังนั้น การลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่ซึ่งควรจะมีบทบาทสำคัญในการเข้าร่วมจัดการเพื่อลดความรุนแรงในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนของความขัดแย้งจากภูมิหลังประวัติศาสตร์ที่ไม่สามารถลบล้างได้อย่างแท้จริง และพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตลักษณ์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความเชื่อ วัฒนธรรม ศาสนา ภาษา หรือความสัมพันธ์ในทางจิตวิญญาณของการร้อยรัดผู้คน จึงอยากที่จะลดทอนระส่ำระสายต่อภาครัฐ ซึ่งมีภารกิจตามกฎระเบียบแบบแผนของนโยบายที่แข็งตัว และอำนาจกับความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงกดทับในพื้นที่ แต่ปราศจากความร่วมมือของภาคประชาชน องค์กรชุมชนของประชาชนในพื้นที่ที่จะหาแนวทางดึงเอาศักยภาพของกลุ่ม องค์กรชุมชนที่กระจายอยู่ในเมืองและชนบทด้วยเงื่อนไขในการดูแลพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือกันในเชิงสวัสดิการและคุณภาพชีวิต เพื่อให้องค์กรชุมชนเข้ามาแสดงบทบาทในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นส่วนหนึ่งของการได้รับผลกระทบของปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ให้ความร่วมมือเพื่อลดระดับความรุนแรงสภาพปัญหาของความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สู่ความสงบที่ว่า ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนสอดคล้องกับองค์กรชุมชนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกกลุ่ม องค์กร โดยการเข้าร่วมกลุ่ม องค์กรของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงลดความเสี่ยงของการสูญเสีย

ชีวิตและทรัพย์สิน ก่อเกิดความสันติสุขความยั่งยืนเช่นเดียวกับความต้องการของภาครัฐที่มีความประสงค์ที่จะให้เกิดบูรณาภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากการรับรู้จากปรากฏการณ์ทางสังคมที่ได้รับผลกระทบในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงนำมาสู่ประเด็นการวิจัยเพื่อแสวงหาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสามารถนำไปสู่การลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มาจากความร่วมมือภาครัฐและองค์กรชุมชนซึ่งมีเป้าหมายร่วมกัน

2. คำถามการวิจัย (Research Questions)

1. สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอะไรบ้าง อย่างไร

3. วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

4. ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ที่สำคัญทั้งทางด้านวิชาการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. ทราบถึงสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ได้ปัจจัยเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. พัฒนาความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนให้สามารถปฏิบัติการป้องกันลดระดับ และขจัดปัญหาความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดจากปัญหาจากการเมืองวัฒนธรรม อัตลักษณ์ลักษณะเฉพาะพื้นที่และศาสนา

4. ได้ข้อเสนอแนะแนวทางความร่วมมือที่ดีกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้และการพัฒนาความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการทำงานในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในประเทศไทย

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ การสร้างความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้แนวคิดความร่วมมือแนวคิดองค์กรชุมชน แนวคิดภาครัฐ แนวคิดการลดความรุนแรง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 – พ.ศ. 2558

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่ที่มีความน่าสนใจเลือกศึกษา เพราะจากเหตุการณ์ที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันเกิดความรุนแรงจำนวนมาก ทั้งในรูประหว่างบุคคล องค์กร และชุมชน ซึ่งทวีความรุนแรงและจำนวนเหตุการณ์จำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาความร่วมมือกับ

ภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งนับเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้ได้ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือเพื่อลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บางส่วน ดังนั้น ความร่วมมือขององค์กรชุมชนและภาครัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการลดความรุนแรง และสามารถเป็นต้นแบบที่สามารถประยุกต์ใช้ประสบความสำเร็จในการจัดการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในหลากหลายลักษณะ พร้อมทั้งผลการศึกษานำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาในเชิงนโยบายของจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอีก 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และนาทวี ซึ่งมีองค์กรชุมชนที่ครอบคลุมทั้งในเขตเมืองและชนบท

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์กรชุมชนจาก 4 จังหวัด พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้นำ กรรมการ หรือสมาชิกกลุ่ม ผู้ได้รับมอบหมายจากตัวแทนองค์กร ซึ่งครั้งนี้จำนวนประชากรมาจากองค์กรชุมชนมีสถานภาพองค์กรเป็นองค์กรจดทะเบียนจำนวน 2,242 องค์กร จำนวน ประชากร 205,331 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ องค์กรชุมชนจาก 4 จังหวัด พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้นำ กรรมการ หรือสมาชิกกลุ่ม กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เท่ากับ 200 ตัวอย่าง

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นใช้วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเลือกใช้การออกแบบการวิจัยแบบ Exploratory Sequential Design ซึ่งเป็นการออกแบบวิธีการวิจัยที่เป็นลำดับขั้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่แรก เริ่มต้นด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพก่อน จากนั้น ขั้นตอนที่สอง จะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบและยืนยันข้อมูลการทดสอบเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นการยืนยันและสร้างความสมบูรณ์ของผลการวิจัย (Creswell & Plano, 2011, pp. 86-90)

7. หน่วยการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้หน่วยการวิเคราะห์ในระดับองค์กร

8. นิยามปฏิบัติการ

1. องค์กรชุมชน คือ การรวมกลุ่มของสมาชิกเป็นกลุ่มบุคคล และเป็นองค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรองอย่างถูกต้อง องค์กรชุมชนที่ได้รับการรับรอง ประกอบด้วย องค์กรชุมชน 2 ประเภท คือ 1) องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการ และ 2) องค์กรชุมชนประเภทกลุ่ม ทั้งในรูปคณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มผู้มีหน้าที่เพื่อร่วมกันทำงาน มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อประโยชน์ของชุมชน จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ เมืองและชนบท

1.1 องค์กรชุมชนที่เป็นทางการ หมายถึง องค์กรชุมชนที่มีการจดทะเบียนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยองค์กรที่จัดตั้งมีผู้นำ มีโครงสร้างองค์กร มีกฎระเบียบกติกา มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในองค์กรเพื่อร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อให้ความช่วยเหลือพึ่งพากันในกลุ่มองค์กรของสมาชิกเพื่อให้เกิดรายได้ สมาชิก สวัสดิการ สุขภาพ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกองค์กรชุมชน

1.2 องค์กรชุมชนที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง กลุ่มผู้นำทางธรรมชาติ ไม่ได้มีการแต่งตั้งจากหน่วยงานราชการ แต่รวมกลุ่มรวมตัวเพื่อการดูแล และปกป้องวิถีอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณีคุณค่าของสมาชิกในชุมชน และมีความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน มีการจัด โครงสร้างองค์กรที่หลวม ๆ มีจารีตประเพณีเป็นตัวกำกับโครงสร้างองค์กร และได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกค่อนข้างสูง ไม่มีการแข่งขันกัน แต่ใช้พลังความศรัทธายึดโยงผู้คนให้เข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม

1.3 องค์กรชุมชนเมือง หมายถึง องค์กรชุมชนในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง

1.4 องค์กรชุมชนชนบท หมายถึง องค์กรชุมชนเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

2. ภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในการให้บริการ การดูแลคุณภาพชีวิต ความสงบเรียบร้อยของสังคมภายใต้ระเบียบ กฎหมายของหน่วยงานและมีนโยบายของรัฐเป็นตัวกำกับการทำงาน ภาครัฐในที่นี้หมายถึง หน่วยงานซึ่งปฏิบัติหน้าที่และมีความสัมพันธ์ร่วมมือ

ประสานงานกันทำงานเพื่อการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน หมายถึง ความร่วมมือการดำเนินการในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จากทั้งองค์กรชุมชนและภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการทำหน้าที่ร่วมกันคลี่คลายความรุนแรง และสร้างความตระหนักต่อปัญหาการกำหนดอนาคตร่วมกันของผู้คนในพื้นที่และแสดงการเคลื่อนไหวการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้สร้างสรรค์สันติสุขเพื่อลดผลกระทบและขยายปริมณฑลของการลดความรุนแรง สภาพโครงสร้างทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ร่วมกันที่โยงไปสู่การกำหนดนโยบายที่เหมาะสม อันสอดคล้องกับวิถีอัตลักษณ์ ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา โดยมีการมีส่วนร่วมเวทีกระบวนการสันติภาพ องค์กรชุมชนบริหารจัดการและการสื่อสารที่มีคุณภาพ และช่องการสื่อสารไปสู่ความไว้วางใจของประชาชน เพื่อสร้างความยุติธรรมและเสนอข้อมูลด้วยความเป็นจริงในพื้นที่เพื่อลดความรุนแรงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพต่อไป

4. การลดความรุนแรง หมายถึง ปราบปรามการกระทำของสถานการณ์ที่มีความคลี่คลายของเหตุการณ์มีทิศทางแนวโน้มไปในแนวทางของการลดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากการฆ่า ยิง วางระเบิด และการทำลายหน่วยงานราชการและเอกชน หรือการกระทำในเชิงสัญลักษณ์ การลดความรุนแรงและการเพิ่มความปลอดภัย ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน ได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือขององค์กรชุมชนและภาครัฐ หมายถึง สิ่งส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการทำงานระหว่างกัน ในที่นี้หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อความร่วมมือระหว่างองค์กรชุมชนและภาครัฐเพื่อร่วมกันทำงานเกี่ยวกับการลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จสามารถนำไปเป็นแนวทางการกำหนดบทบาทขององค์กรชุมชนและภาครัฐ

6. สภาพโครงสร้างทางสังคม หมายถึง บริบทของพื้นที่ในเชิงโครงสร้างทางสังคมในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ได้แก่ สภาพการเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพของการจัดการศึกษาและทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

7. นโยบายที่เหมาะสม หมายถึง กระบวนการกำหนดนโยบายการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินนโยบายไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

8. การบริหารจัดการองค์กรชุมชน หมายถึง องค์กร สมาคม ชมรม ชุมนุม เครือข่าย คณะทำงาน หรือคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมีการรวมตัวของสมาชิกโดยความสมัครใจ เพื่อทำกิจกรรมที่มีต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างกลุ่มกับกลุ่มเป็นเครือข่ายขององค์กรชุมชน โดยมีจุดสนใจหรือผลประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมายหลัก

การรวมกลุ่มและการทำงานของผู้อยู่บนพื้นฐานเพื่อดูแลสมาชิกในกลุ่มให้มีการยกระดับคุณภาพชีวิตในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

9. การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐเกี่ยวกับการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

10. การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีช่องทางการสื่อสารเพียงพอ รวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือ ความชัดเจนของข้อมูลที่ได้รับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

11. ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ หมายถึง องค์กรชุมชนให้ความไว้วางใจภาครัฐที่มีต่อการทำงานต่อบุคคลขององค์กรชุมชนต่อภาครัฐในความสัมพันธ์กับการทำงาน

12. การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ หมายถึง การยอมรับความคิด ความเชื่อที่แตกต่างของบุคคล คนมีความภาคภูมิใจในการแสดงออกตามความคิด ความเชื่อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

13. ลดความรุนแรง หมายถึง ปรากฏการณ์ของสถานการณ์ที่มีความคลี่คลายของเหตุการณ์มีทิศทางแนวโน้มไปในแนวทางการลดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากการฆ่า ยิง วางระเบิด และการทำลายหน่วยงานราชการและเอกชน หรือการกระทำในเชิงสัญลักษณ์ การลดความรุนแรงและการเพิ่มความปลอดภัย ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

14. จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง พื้นที่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ ประกอบด้วย 4 จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา คือ อำเภอเทพา อำเภोजะนะ อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอนาทวี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากการทบทวนวรรณกรรมมาจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการเอกสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

1. แนวคิดภาครัฐ
2. แนวคิดองค์กรชุมชน
3. แนวคิดความร่วมมือ
4. แนวคิดการลดความรุนแรง
5. แนวคิดพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
6. แนวคิดความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
7. ปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือในการลดความรุนแรง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดภาครัฐ

ในการศึกษาวิจัยให้ความสำคัญและสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในการศึกษาเพื่อการศึกษาค้นคว้าเชิงลึกในการอธิบายและสังเคราะห์ความรู้ประกอบด้วยการศึกษาความหมายคำสำคัญ คือ

4.1 ความหมายของรัฐ

นักวิชาการได้ให้ความหมายคำว่า รัฐ ไว้อย่างหลากหลายแตกต่างกัน ดังนี้
โรเจอร์ เบ็นจามิน และเรย์มอนด์ ดูรอล (Roger Benjamin & Raymond Durall) ให้ความหมายคำว่ารัฐไว้ 4 แนวทาง คือ (ชยอนันต์ สมุทวณิช, 2530, น. 25) 1) รัฐในฐานะรัฐบาล (The State as Government) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจในการตัดสินใจทางการเมือง 2) รัฐในฐานะเป็นระบบราชการหรือเครื่องมือทางการบริหารที่เป็นปีกแผ่น และเป็นระเบียบทางกฎหมาย

ที่มีความเป็นสถาบัน (The state as public bureaucracy) 3) รัฐในฐานะเป็นชนชั้นปกครอง (The state as ruling class) 4) รัฐในฐานะที่เป็นโครงสร้างทางอุดมการณ์ ((The state as normative order)

แมนเดล (Mandel) ให้ความหมายของรัฐว่า รัฐ คือ องค์กรที่ทำหน้าที่ในการปกป้องและทำหน้าที่สืบทอดโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ทางสังคมของการผลิตหน้าที่เหล่านี้เป็นหน้าที่ที่จำเป็น เพราะระบบทุนนิยมนั้นไม่สามารถทำการปกป้องและสืบทอดระบบโดยอัตโนมัติได้ หมายความว่า รัฐทำหน้าที่แทนสังคมและเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ร่วมในสังคมและมีความจำเป็น เนื่องจากสังคมไม่สามารถจะสืบทอดระบบของสังคมโดยการกระทำของสมาชิกที่อยู่แยกกัน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกระจัดกระจายทั่วไปได้ เราเห็นว่าการแข่งขันในระบบทุนนิยมนั้นมีสภาพอนาธิปไตย หากขาดพลังที่เหนือกว่ามาควบคุมแล้วในที่สุดการแข่งขันนั้นก็ทำลายระบบ โดยส่วนรวมจึงต้องมีพลังมาทำหน้าที่กีดกันให้เกิดความร่วมมือกันเพื่อความอยู่รอดของระบบ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2530, น. 28-29) ส่วน J.P.Nettle ให้ความหมายของรัฐ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2530, น. 25 - 26) ดังนี้ 1) องค์กรที่รวมศูนย์การทำหน้าที่และโครงสร้างไว้เพื่อปฏิบัติการได้อย่างทั่วถึง แนวคิดแบบนี้เป็นแนวคิดแบบดั้งเดิมที่เน้นเรื่องอำนาจอธิปไตยและรัฐอธิปไตย (Sovereign State) ว่ารัฐมีฐานะสูงกว่าองค์กรอื่น ๆ ในสังคม อำนาจของรัฐเป็นอำนาจตามกฎหมาย แนวความคิดนี้จึงเชื่อมโยงรัฐกับกฎหมาย กับระบบราชการ และกับรัฐบาล 2) รัฐในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หมายถึง การที่รัฐมีอิสระในการดำเนินกิจการต่าง ๆ กับรัฐอื่น ๆ แนวคิดนี้อาศัยแนวคิดเดิมเรื่องอำนาจอธิปไตย 3) รัฐในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม และวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง แนวความคิดนี้ใช้ในการศึกษาวิวัฒนาการของรัฐและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับชาติว่าเป็นสิ่งเดียวกัน

สรุปได้ว่า ฉะนั้นรัฐจึงเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการปกป้องและทำหน้าที่สืบทอดโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ทางสังคมและเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ร่วมในสังคมเป็นพลังกีดกันให้เกิดความร่วมมือเพื่อความอยู่รอดของระบบรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ภายใต้รัฐโดยกฎระเบียบแบบแผนมีกลไกเข้าทำหน้าที่ หน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปดูแลปฏิบัติตามแผนนโยบายแห่งรัฐ

4.2 บทบาทภาครัฐ (role of government)

ทฤษฎีเกี่ยวกับรัฐที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) รัฐและรัฐทุนนิยมภายใต้การมองแบบกลุ่มทุนนิยม โดยรูปแบบของภาครัฐในกระบวนการทำงานร่วมกับชุมชนที่ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ชุมชนที่เป็นหนึ่งในศูนย์อำนาจย่อย หรืออีกภาคส่วนของสังคมมีบทบาทในกระบวนการทำงานและใช้อำนาจในการร่วมปกป้องและรักษาผลประโยชน์ ซึ่ง ดำรง ฐานดิ

(2532, น. 32-46) ได้แสดงแนวความคิดภาพรวมเรื่องรัฐกับโครงสร้างของรัฐว่า รัฐเป็นหน่วยที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะกำหนดนโยบายและดำเนินการพัฒนาเพื่อประโยชน์นโยบายและดำเนินการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของสมาชิกในสังคมทั้งหมด หรือกล่าวอีกในหนึ่งคือ รัฐได้แสดงอำนาจในการเข้าแทรกแซงกิจการของรัฐทุกประเภททั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เนื่องจากรัฐมีอำนาจในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของประชาชนในสังคมให้เข้าไปตามกรอบที่รัฐวางไว้ และรัฐได้ใช้เครื่องมือของรัฐ เช่น ข้าราชการองค์กรของรัฐ ศาล ตำรวจ และทหาร เข้าดำเนินงานเพื่อให้เป้าหมายของรัฐบรรลุผล พร้อมทั้งนำเสนอแนวคิดในการศึกษาบทบาทของรัฐในระบบทุนนิยมซึ่งเป็นสถานะและบทบาทของรัฐไทยที่เป็นรัฐในรูปแบบทุนนิยมคือ บทบาทของรัฐในระบบทุนนิยมภายใต้การมองของกลุ่มพหุนิยม (Pluralism) มองรัฐที่อยู่ในระบบทุนนิยม หมายถึง สถาบันที่เป็นกลางซึ่งให้ความเป็นธรรมแก่สมาชิกของสังคมทุกกลุ่มทุกเหล่าอย่างถ้วนหน้า สมาชิกของสังคมทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ และอำนาจทางการเมืองเท่าเทียมกัน สถาบันที่เรียกว่ารัฐนี้จะชำระอำนาจสามประการ ได้แก่ อำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งได้มาจากสภาผู้แทนราษฎร อำนาจบริหารจากรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการจากศาลสถิตยุติธรรม อำนาจดังกล่าวถือเป็นกลไกสำคัญที่รัฐใช้เป็นเครื่องชี้นำให้สมาชิกของสังคมประพฤติปฏิบัติให้ตรงตามเงื่อนไขแล้วรัฐก็จะปกป้องและให้ผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

นอกจากนี้ ยังมองแนวคิดเรื่องรัฐว่า รัฐกับรัฐบาลเป็นสิ่งเดียวกัน โดยที่รัฐคือ รัฐบาลนั่นเอง แนวความคิดนี้ คือ รัฐบาลเป็นสถาบันที่เป็นกลางและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน รัฐหรือรัฐบาลจะมีอิสระและอำนาจในตัวเองที่จะคอยปกป้องและพิทักษ์ผลประโยชน์ให้แก่คนทั้งประเทศ และในแนวคิดเรื่องรัฐในเชิงพหุนิยมยังเชื่อว่าสังคมจะประกอบไปด้วยสถาบันต่าง ๆ ซึ่งแต่ละสถาบันจะมีอิสระต่อกัน เช่น สถาบันทางการเมือง จากเป็นอิสระจากสถาบันเศรษฐกิจ หรือสถาบันครอบครัว หนึ่งสถาบันทางสังคมเหล่านี้จะทำงานประสานกันเพื่อความอยู่รอดของสังคมเป็นส่วนร่วม และ อนุสรณ์ ลิมมณี (2542, น. 53) ได้นำเสนอถึงกระแสความคิดแบบพหุนิยมนี้มองสังคมสมัยใหม่นั้นอำนาจหาได้กระจุกตัวอยู่ในมือของผู้กุมอำนาจรัฐแต่เพียงลำพังไม่ หากกลับกระจัดกระจายอยู่ในสถาบันและกลุ่มต่างๆ ในสังคมด้วยเหมือนกัน โดยสถาบันและกลุ่มหลากหลายเหล่านี้ จึงควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคมและควบคุมบทบาทของรัฐ

ดังนั้น เมื่อมีการนำเอาแนวคิดนี้มาวิเคราะห์และรวมความจึงสามารถสรุปได้ว่า รัฐบาลจะทำหน้าที่ในด้านการเมือง โดยจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับงานด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ เพราะถือว่าเอกชนหรือปัจเจกบุคคลได้ทำหน้าที่เหล่านั้นแล้ว รัฐบาลจึงทำหน้าที่ในการจัดสร้างสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานให้เพียงพอต่อความต้องการ ตลอดจนคอยควบคุมให้สถาบัน

ต่างๆของสังคมดำเนินไปตามกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศเนื่องจาก ในสังคมทุนนิยมเปิดโอกาสให้กลุ่มต่าง ๆ ได้แสดงบทบาทของตนในการแสวงหาและรักษาปกป้องสิทธิของตนเองตามแต่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

บทบาทและหน้าที่ของรัฐในปัจจุบัน เนื่องจากการปรับปรุงบทบาทของภาครัฐไทยที่ได้มีการแบ่งสรรอำนาจในการทำงานให้กับชุมชนในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนอีกสถานะและบทบาทของภาครัฐในปัจจุบันในการทำงานกับภาคส่วนอื่น ๆ ทำให้ความจำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจกับบทบาทของรัฐในปัจจุบัน ซึ่งมีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของรัฐและรัฐไทย โดย อนุสรณ์ ลิมมณี (2542, น. 122) ได้ชี้ให้เห็นว่าบทบาทของรัฐที่เคยมีการแสดงบทบาทอย่างมากในช่วงชาตินิยมหรือในยุคสงครามเย็นว่า รัฐได้ถูกลดบทบาทนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 เนื่องจากสังคมทุนนิยมได้เผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อและเกิดภาวะชะงักงันด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในช่วงกลางทศวรรษ 1970-1980 ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากภาวะล้มเหลวของรัฐ (State Failure) เพราะรัฐได้เข้าไปแทรกแซงสังคมผ่านนโยบายรัฐสวัสดิการมากเกินไปและรัฐยังมีบทบาทอย่างสูงในการจัดการด้านอุปสงค์ การวางแผนทางเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งทั้งสองปัจจัยเป็นผลให้เกิดกระแสความต้องการลดบทบาทของรัฐและเพิ่มบทบาทของภาคเอกชน โดยเริ่มต้นจากสังคมทุนนิยมตะวันตก เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา โดยมีการดำเนินงานหลักที่สำคัญสองด้าน คือ การโอนกิจการให้เอกชนดำเนินงาน (Privatization) และการลดการควบคุมภาคเอกชน (Deregulation) ซึ่งแต่ละสังคมอาจจะเน้นหนักมาตรการด้านใดด้านหนึ่งแตกต่างกัน

จากกระแสโลกาภิวัตน์และการลดบทบาทของรัฐลง (Kobria, 1997, p. 177) ได้สรุปคำนิยามเกี่ยวกับบทบาทของรัฐในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ว่ารัฐยังคงไม่สลายตัวไปหรือกลายเป็นสิ่งที่ไร้พลังอำนาจอย่างน้อยที่สุดรัฐจะสามารถรับผิดชอบต่อภาวะหน้าที่สำคัญของตนได้ไม่ว่าจะเป็นการให้สวัสดิการแก่พลเมือง การจัดหาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและทางกายภาพหรือการค้าประกันการอยู่รอดทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามความหมายของอำนาจอธิปไตยของรัฐย่อมไม่เหมือนเดิมและบทบาทของรัฐที่มีต่อองค์ประกอบที่แสดงบทบาทระดับเหนือกว่ารัฐหรือต่ำกว่ารัฐก็จะเปลี่ยนแปลงไป การจัดระเบียบทางการเมืองจะเป็นลักษณะหลายศูนย์อำนาจ โดยรัฐเป็นศูนย์หนึ่งในบรรดาศูนย์อำนาจทางการเมืองระดับต่าง ๆ ที่มีอยู่ตั้งแต่ต่ำกว่าระดับชาติไปจนถึงระดับโลก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจไปสู่ระดับต่ำกว่ารัฐก็จะดำเนินไปอย่างกว้างขวาง นอกจากนั้นบทบาทขององค์กรชุมชนในสังคมก็จะเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ สภาพสังคมจะมีลักษณะคล้ายสังคมยุโรปในยุคกลางในแง่ของความคลุมเครือของอำนาจ การผูกพันและจงรักภักดีของผู้คนกับองค์กรจำนวนมาก การมีอำนาจตามกฎหมายอยู่หลายระดับ และการเกิดองค์กรหลากหลายรูปแบบที่มีบทบาททางเศรษฐกิจและการเมืองร่วมกัน และ ชิริยูท บุนยุมิ (2546, น. 132) ได้นำเสนอ

แนวคิดลักษณะความชอบธรรมและบทบาทของรัฐในปัจจุบันหรือในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ ดังนี้ 1) รัฐต้องมีความชอบธรรมจากประสิทธิภาพที่เกิดจากการแบ่งหน้าที่ (Functional Differentiation) ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (ตลาด) และภาคประชาสังคมหรือภาคสาธารณะ แต่ละส่วนมีภาระหน้าที่แตกต่างกันไปอย่างชัดเจน มีกฎหมายและกฎเกณฑ์มารองรับการแบ่งแยกหน้าที่ดังกล่าว รัฐทำหน้าที่บริหารกิจการสาธารณะและการป้องกันประเทศ การรักษาความสงบภายใน โดยมีรายได้จากภาษีมารองรับ ภาคเอกชนมีหน้าที่ทางเศรษฐกิจโดยมีหลักการเคารพในกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล (Private Property Right) ภาคสาธารณะเป็นภาคของสังคมเข้มแข็งหรือประชาสังคมคือการมีส่วนร่วมในการสร้างยุติธรรมหรือความเห็นสาธารณะเป็นศูนย์กลางที่ตรวจสอบเหนี่ยวรั้งทั้งภาครัฐและเอกชน 2) แต่ละส่วนต้องมีการประสานงานกัน (Coordinate) และมีประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ เพื่อให้เกิดการอยู่ดีมีสุข (Wellbeing) ของพลเมืองทั้งในทางวัตถุ สิทธิเสรีภาพ และวิถีชีวิตด้านอื่น ๆ กล่าวคือ รัฐสมัยใหม่ตามอุดมคติควรเป็นทั้ง Legal State/Social State/Moral State ถือเป็นรัฐที่ปกครองด้วยระบบกฎหมายและมีภาคสังคมซึ่งเป็นฝ่ายตรวจสอบที่เข้มแข็งจนสามารถสร้างระดับคุณธรรม ศีลธรรมที่ดีในสังคมและภาคการเมืองให้มีส่วนร่วมได้เป็นรัฐที่สร้างความยุติธรรมให้กับพลเมืองทุกคนในรัฐด้วย 3) รัฐสมัยใหม่ต้องเป็น Nation State ด้วย คือ ทุกรัฐในโลกต้องพยายามสร้างความเป็นชาติ คือ ความผูกพันในชาติพันธุ์ ภาษา สัญลักษณ์ วัฒนธรรมขึ้นเพื่อผูกร้อยสมาชิกของรัฐเข้าด้วยกัน จึงเป็นปัจจัยเชิงเหตุของแนวนโยบายของรัฐ

ส่วนแนวคิดบทบาทของรัฐไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าบทบาทของรัฐที่มีต่อทั้งภายในและภายนอกของรัฐไม่สามารถที่จะเข้ามาช่วยเหลือได้จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลให้เกิดการทบทวนแนวคิดด้านบทบาทของรัฐไทยในปัจจุบันว่าควรจะมีการจัดการอย่างสอดคล้องอย่างไรกับปัจจัยต่าง ๆ ในกระแสโลกที่เกิดขึ้นโดยผสมผสานวัฒนธรรมแบบตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกัน ซึ่ง ปาริชาติ ศิวรักษ์ (2542, น. 7) ได้นำเสนอแนวคิดบทบาทของรัฐไทยในการบริหารกิจการและสังคมที่ดีซึ่งต้องมีหลักสำคัญ 6 ประการ ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม คือ รัฐมีการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคลต้องทำกฎหมายให้เป็นธรรมและทันสมัย 2) หลักคุณธรรม คือ รัฐต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งซื่อสัตย์ จริงใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัยประกอบสัมมาอาชีพะ 3) หลักความโปร่งใส กล่าวคือ รัฐต้องทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงและสามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารได้ 4) หลักการมีส่วนร่วม รัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจในปัญหาสำคัญของประเทศด้วย เช่น การแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ ประชามติ 5) หลักความคุ้มค่า รัฐต้องมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ประหยัดคุ้มค่า รักษาธรรมชาติและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก

แนวคิดที่สำคัญในบทบาทของรัฐไทยในปัจจุบันตามแนวทางการปฏิรูปการปกครองซึ่งใน คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ (2544, น. 263) ได้นำเสนอแนวคิดที่ว่า ภาครัฐมีความจำเป็นที่จะต้องลดขนาดองค์กรภาครัฐให้เล็กลงและมีความคล่องตัวมากขึ้นนั้นสามารถที่จะมีการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมคือ ภาครัฐควรเป็นผู้ทำหน้าที่หลัก ๆ 4 ประการ ได้แก่ 1) การเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ 2) การเป็นผู้ควบคุมกำกับดูแลเพื่อให้การดำเนินตามกฎระเบียบด้วยความโปร่งใสและไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชน 3) การเป็นผู้ส่งเสริม ภาครัฐควรทำหน้าที่ในการส่งเสริม เพื่อให้เอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทำให้พบว่าภาครัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน หน่วยงาน องค์กรชุมชน ในการกำหนดนโยบายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย การดูแลความเรียบร้อยเพื่อความโปร่งใส เพื่อความเรียบร้อยของสังคม ภาครัฐต้องให้การส่งเสริมประชาชน หน่วยงาน องค์กรชุมชน ในการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ และ ภาครัฐให้การอำนวยความสะดวก การอำนวยความสะดวกให้แก่องค์กรชุมชน หน้าที่ของรัฐในเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ นั้นไม่ควรกำหนดคำว่าภาครัฐไม่ควรทำ แต่ควรจะเน้นว่าใครทำอะไรมีประสิทธิภาพ และคุณภาพสูงสุด ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด โดยใช้ต้นทุนต่ำที่สุดผู้นั้นควรได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการ เช่น ถ้ารัฐไร้ประสิทธิภาพก็ต้องโอนให้องค์กรชุมชนเอกชนทำ แต่ถ้ารัฐสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ไม่ว่าจะเป็นการลดขนาด หรือพัฒนากระบวนการจัดการแล้ว ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงกว่าองค์กรชุมชน ได้รัฐก็ควรทำหน้าที่แทน ไม่มีข้อจำกัดสำหรับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและเอกชนนั้นควรมีลักษณะ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง คือ การเป็นหุ้นส่วน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ โดยอาศัยการร่วมมือกันของทั้งสององค์กร ซึ่งมีจุดมุ่งหมายคือ ประโยชน์ของสังคมโดยรวม เช่น การสับเปลี่ยนหน้าที่กันของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้สถาบันและธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อให้บุคลากรเข้าใจ ระบบงานที่เกี่ยวข้องกัน และเปลี่ยนแนวคิดทางการบริหารจัดการจากการเป็นคู่แข่งมาเป็นหุ้นส่วน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจกระบวนการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการที่เหมาะสม ประการที่สอง คือ การเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก โดยภาครัฐต้องเป็นกลไกสำคัญในการสร้างศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรชุมชนทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ โดยรัฐต้องมีบทบาท คือ การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เพื่อให้องค์กรชุมชนในพื้นที่มีบทบาทในการเข้าร่วมจัดการปัญหาภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมายเดียวกัน ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ และกระบวนการจัดการที่ล้าสมัยเพื่อความสะดวกในการดำเนินงานขององค์กรชุมชน และรัฐต้องเป็นฐานข้อมูลให้องค์กรชุมชน โดยต้องเปิดกว้างและไม่ปกปิดข้อมูล

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐบาลมีหน้าที่ที่จะต้องบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน สร้างความอยู่ดี กินดีของประชาชน ตลอดจนการยกระดับการครองชีพของบุคคล

ผู้ที่ไม่ได้รับความผาสุกเท่าที่ควรให้ดีขึ้น ให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนอยู่ในระดับที่เหมาะสม เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ทั้งนี้รัฐจะต้องมีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการ โดยจะต้องตระหนักถึงความต้องการพื้นฐานประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการสวัสดิการสังคม โดยบริการที่มุ่งตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของคนในสังคม โดยทั่วไปบริการขั้นพื้นฐานมักจะถือเป็นบริการขั้นต่ำสุดที่รัฐจะต้องจัดให้กับคนในสังคม เช่น การศึกษาภาคบังคับ การศึกษามีคุณภาพอันสอดคล้องกับวิถีอัตลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บริการสุขภาพอนามัยโครงสร้างพื้นฐานการศึกษาของรัฐ เป็นต้น ซึ่งรัฐได้กำหนดให้มีเครื่องชี้วัดถึงความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เพื่อให้สามารถตอบสนองกับปัญหาและความต้องการของคนในสังคมได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อมิให้ฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนแตกต่างกันมากนัก รัฐจะต้องมีบทบาทที่สำคัญ และจะต้องให้ความสำคัญเป็นธรรมทางสังคม ซึ่งถือเป็นหลักการที่สำคัญในการบริการสังคมที่ดี และจะต้องเป็นบริการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องของกฎหมาย ความยุติธรรมทางสังคม บริการที่ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเพศชนชั้น สีผิว ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งหลักการข้อนี้ยังแสดงถึงความครอบคลุมครบถ้วนของบริการสวัสดิการสังคม โดยไม่ถูกตัดโอกาสออกไป และนอกจากนี้ในการจัดสวัสดิการสังคมรัฐจะต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมของคนในสังคมทุกระดับ (Participation) เพราะบริการสวัสดิการทางสังคมเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มทุกระดับที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่ร่วมคิดค้นปัญหา ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมวางแผนร่วมจัดบริการและร่วมติดตามประเมินผล บริการที่จัดให้ว่าเป็นที่พึงพอใจและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมมากน้อยเพียงใด (Transparency) ซึ่งหลักการข้อนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนองค์กรต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการบริการสามารถเข้าร่วมตรวจสอบถึงความถูกต้อง ความเหมาะสมของโครงการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลัก โดยองค์กรจะต้องใช้กระบวนการประชาธิปไตยเข้ามาในการบริหารจัดการสวัสดิการสังคม เช่น การมีตัวแทนเข้ามาเป็นปากเป็นเสียง การติดตามตรวจสอบผลงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามที่ถูกต้องจึงทำให้เกิดการบริหารแบบประชาธิปไตยมีความสำคัญยิ่งต่อบทบาทภาครัฐในปัจจุบัน รัฐยังมีบทบาทที่สำคัญคือ บทบาทภาครัฐต้องสนองตอบต่อระเบียบสังคมตามรัฐธรรมนูญใหม่ ที่ให้สิทธิตรวจสอบกิจกรรมของรัฐมากขึ้น โดยการบริหารภาครัฐมีขอบข่ายกว้างขวางและมีผลกระทบต่อคนจำนวนมากทั่วประเทศ เป็นการบริหารที่อยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชน ประชาชนอาจจะควบคุมเองหรืออาจให้สมาชิกสภานิติบัญญัติควบคุมก็ได้ ประชาชนมีสิทธิที่จะควบคุมเองหรืออาจให้สมาชิกสภานิติบัญญัติควบคุมก็ได้ ประชาชนมีสิทธิที่จะทราบขั้นตอนการปฏิบัติ ประชาชนหรือสื่อมวลชนมีสิทธิที่จะวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยจะ โกรธหรือประณามประชาชนไม่ได้การบริหารภาครัฐเป็นกิจกรรมส่วนรวมซึ่งประชาชนทุกคนเป็นเจ้าของและมีส่วนได้ส่วนเสีย

เพราะประชาชนเสียภาษีอากรให้รัฐนำไปบริหารประเทศ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมือง รวมถึงการบริหารสาธารณะ (Public Services) การบริหารภาครัฐ เป็นการบริหารที่อยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชน ความสำเร็จหรือความล้มเหลวอยู่ที่ความพึงพอใจของประชาชน ความสำเร็จของการบริหารภาครัฐวัดกันที่การให้บริการ เพราะภารกิจของภาครัฐ คือ การให้บริการสาธารณะหรือบริการประชาชน หลักในการบริการประชาชนมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบ มีความเสมอภาค มีความเท่าเทียมกัน โปร่งใส เป็นธรรม เชื่อถือได้ ตอบสนองความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ผู้บริการต้องให้บริการด้วยความยิ้มแย้ม แจ่มใส ด้วยความรวดเร็วทันใจ ด้วยความเต็มใจ ต้องให้เกียรติลูกค้าหรือประชาชน (วรเดช จันทรศร, 2542, น. 1-4)

นอกจากนี้ การให้บริการประชาชนเป็นกิจกรรมของรัฐที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดกติกาในการอยู่ร่วมกันของผู้คนในรัฐและดำเนินการให้เป็นไปตามกติกา โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ ความมั่นคงแห่งรัฐและความอยู่ดีกินดีของประชาชนในสังคม หน้าที่ของรัฐ ได้แก่ การจัดการในเรื่องความสงบเรียบร้อย การบำบัดทุกข์บำรุงสุข การพัฒนาบริการสาธารณะและการกระจายบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในสังคม จึงมีหน้าที่จัดบริการที่หลากหลาย มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย (ศุภชัย ยาวะประภาส, 2541, น. 1) จะเห็นได้ว่า การบริการสาธารณะหรือการบริการประชาชนมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก ดำเนินการให้ด้วยความรวดเร็ว มีความถูกต้องด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม สำหรับประชาชนส่วนใหญ่ และเป็นไปด้วยความประหยัดทั้งในด้านเวลา ค่าใช้จ่าย เพื่อความพอใจ มั่นใจจากผู้รับบริการทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม (วรเดช จันทรศร, 2541, น. 6-7) การบริการสาธารณะต้องสนองตอบสนองต่อความต้องการของสังคม สอดคล้องกับผลประโยชน์สาธารณะ (Haque, 2001, pp. 114-116) ซึ่งการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐ เป็นการอำนวยความสะดวกที่หน่วยงานของรัฐจัดให้แก่ประชาชน ทั้งนี้อาจกำหนดให้ประชาชนไปรับบริการหน่วยงานของรัฐ หรืออาจส่งเจ้าหน้าที่ออกไปให้บริการในจุดที่ประชาชนสะดวกก็ได้ (ปรัชญา เวสารัชช, 2540, น. 6) ดังนั้น ความสำคัญของการจัดองค์การ (Organizing) การจัดองค์การ ผู้จัดจะต้องมีแนวความคิดในการจัดเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถทำให้องค์การมีความคล่องตัว ชัดเจน สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ตามสถานการณ์ ซึ่งเคยเชื่อว่าการจัดองค์การแบบระบบราชการ (Bureaucracy) เป็นการจัดองค์การที่มีประสิทธิภาพเหนือกว่าวิธีอื่น ๆ การจัดองค์การแบบระบบราชการมีหลักการบริหารที่สำคัญ เช่น หลักลำดับชั้น (hierarchy) ทำให้หัวหน้าสามารถควบคุมงานได้อย่างใกล้ชิด สมาชิกในองค์การมีบทบาทความรับผิดชอบตามตำแหน่งหน้าที่ ทุกคนทำงานตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ระบบราชการมีความคงทนถาวร ไม่มีใครทำลายได้และกลไกการทำงานมีความสลับซับซ้อน (Weber, 1946, p. 154) องค์การต้องปรับเปลี่ยน ได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ยึดติดกับกฎ ระเบียบหรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ มากจน

เกินไป เน้นการมีส่วนร่วม สร้างองค์การให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง (Shafritz & Ott, 2001, p. 198) และรูปแบบการจัดองค์การได้วิวัฒนาการเรื่อยมา เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม การจัดองค์การสมัยใหม่เชื่อว่าองค์การที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลา ฝ่ายจัดการควรสนับสนุนให้พนักงานเปิดใจรับความคิดหรือความรู้ใหม่อยู่เสมอ ให้พนักงานได้มีการติดต่อสื่อสารอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา โดยต้องคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) รู้จักวิธีบริหารจัดการคน (Personal Mastery)

นอกจากนี้ องค์การต้องเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง จะต้องให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม ลักษณะงานเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ทำงานในรูปคณะกรรมการ การจัดการองค์การเป็นแนวราบ มีขอบข่ายการควบคุมกว้าง (Dessler, 1998, p. 257) มีความยืดหยุ่น มีการทำงานเป็นทีม พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คำนึงถึงผู้รับบริการ มีเครือข่ายในการทำงานและสามารถทำงานได้ทุกที่ตลอดเวลา รวมทั้งมีการปลูกฝังความคิด (Mental Model) โดยทำให้มีความคิดความอ่านสอดคล้องกัน (Shared Vision) และเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งกลุ่ม ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ หรือเก่งอยู่คนเดียว องค์การต้องปรับตัวตามสถานการณ์ ถือว่าลูกค้าหรือผู้รับบริการ คือ เพื่อนร่วมงาน เป็นองค์การแนวราบ ปราศจากสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ไม่มีใครคุมใคร แก้ปัญหาโดยการตัดสินใจร่วมกัน (McCurdy, 1977, p. 349) เพราะการส่งต่อข้อมูลแต่ละชั้นการบังคับบัญชา ข้อมูลจะคลาดเคลื่อนไปครึ่งหนึ่ง (Cuts the manage in half) และมีเสียงบ่นอีกต่างหาก (Drucker, 2003, p. 47) ดังนั้น องค์การต้องมีความคล่องตัวหรือสามารถปรับเปลี่ยนได้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Raynor & Lower, 2001, p. 93)

สรุปได้ว่า บทบาทภาครัฐกำหนดนโยบายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และปรับบทบาทให้สอดคล้องกับโครงสร้างการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม การศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม การจัดระเบียบทางการเมืองที่มีลักษณะหลายศูนย์อำนาจ เช่น ศอบต. และให้บทบาทองค์กรชุมชน องค์กรชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ การมีอำนาจตามกฎหมายอยู่หลายระดับเช่นเดียวกับในยุโรป กระบวนการทำงานแบบความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา รัฐเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก การปรับรื้อกฎหมายที่ยุติธรรม ให้ความเป็นธรรมในสังคม เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วม มีการวิพากษ์วิจารณ์ การบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบ มีความเสมอภาค มีความเท่าเทียม โปร่งใสเป็นธรรม การจัดการที่มีประสิทธิภาพเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา เกิดการสื่อสารอย่างเปิดเผย การส่งต่อข้อมูลการสื่อสารอย่างถูกต้อง การคิดอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการคน การทำงานเป็นทีมและจัดองค์การแนวราบ มีความยืดหยุ่น พนักงาน

มีส่วนร่วมและมีเครือข่าย ลักษณะการทำงานของกลไกรัฐในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรปรับบทบาท

2. แนวคิดองค์กรชุมชน

2.1 ความหมายองค์กรชุมชน

จากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการให้ความหมายองค์กรชุมชนซึ่งมาจากการรวมกลุ่มของชาวบ้านตามความต้องการและความสนใจ ดังนี้

ประเวศ วะสี (2542) ให้นิยามองค์กรชุมชนว่า หมายถึง องค์กรที่ชาวบ้านก่อตั้งขึ้นเอง ชาวบ้านรวมตัวกันสร้างขึ้นเอง ไม่ใช่องค์กรที่ทางราชการไปจัดตั้งให้ หรือยึดเย็ดให้ โดยองค์กรชุมชนเกิดขึ้นโดยกระบวนการที่คนในชุมชนมาประชุมปรึกษาหารือกันแล้วเข้าอีกจนปรากฏตัวผู้นำตามธรรมชาติขึ้น มีการจัดการองค์กร มีการวิเคราะห์ปัญหา วินิจฉัยปัญหาวิเคราะห์ทางเลือก และตัดสินใจทางเลือกได้ถูกต้อง โดยการมีองค์กรชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนพิสูจน์แล้วว่าแก้ปัญหาได้จริง องค์กรชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับความยั่งยืนของสังคมชนบทและสังคมทั้งหมด การมีองค์กรชุมชนทำให้มีพลังเพิ่มขึ้น และมีความต่อเนื่องยั่งยืน โดยเป็นกลไกของการจัดการและการเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อองค์กรชุมชนเข้มแข็ง จะเป็นการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป การมีองค์กรชุมชนของชาวบ้าน ทำให้มีการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่องโดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน ทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540, น. 30) ได้ให้ความหมายขององค์กรชุมชนว่า เป็นการรวมตัวของชาวบ้าน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือต้องการมีความสัมพันธ์ โดยอาจอยู่ในบ้านเดียวกัน หรือต่างหมู่บ้านก็ได้ ไม่จำกัดพื้นที่ แต่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผู้นำ และมีกิจกรรมพัฒนาร่วมกัน โกวิท พวงงาม (2551, น. 295) กล่าวว่า กลุ่ม เป็นกระบวนการกลุ่ม จนพัฒนาสู่องค์กรชุมชน และความเป็นประชาสังคม ในชุมชนและท้องถิ่น สอดคล้องกับ จิตติ มงคลชัยอรัญญา (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกลุ่มว่า เป็นการรวมพลังของคนจำนวนหนึ่งเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่หรือร่วมกันกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (หรือหลายสิ่ง) เพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามที่ตน (และกลุ่มของตน) ประารถนา โดย ฌรงค์ บุญสวยขวัญ (2549) พบลักษณะของกลุ่ม องค์กรประชาสังคม คือ กลุ่ม องค์กรขบวนการที่อิสระจากราชการและหน่วยงานทางธุรกิจเหมือนกับกลุ่มองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร แต่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ และกลุ่ม องค์กรมีลักษณะเป็นองค์กรทั้งแบบปิดเน้นความเป็นระบบ ระเบียบหรือโครงสร้างที่ชัดเจนตามแนวทางการจัดองค์กรสมัยใหม่ภายใต้แนวคิดการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ และองค์กรแบบเปิด มีลักษณะยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ทั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กิจกรรม กระบวนการ ตลอดจนจำนวนสมาชิก โดยมีลักษณะร่วมคือ สมาชิกมีความรู้สึกร่วมหรือคุณค่าร่วมกัน รับประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกัน มีความไว้วางใจระหว่างกันและกัน

สรุปได้ว่า องค์กรชุมชน หมายถึง องค์กรที่จัดตั้งขึ้นจากการรวมตัวของชาวบ้าน และมีผู้นำเพื่อระดมทุน ระดมสมองเข้ามาร่วมมือทำงาน ทำกิจกรรมร่วมเพื่อสร้างประโยชน์ต่อสมาชิกของกลุ่ม สมาชิกมีความรู้สึกร่วมหรือคุณค่าร่วมกัน รับประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกัน มีความไว้วางใจระหว่างกันและกันในการร่วมกิจกรรม

2.2 ประเภทขององค์กรชุมชน

นักวิชาการหลายท่านได้จัดแบ่งประเภทของกลุ่มหรือองค์กรในหลายลักษณะคือ สมพันธ์ เตชะอธิก (2540) ได้จัดแบ่งองค์กรชุมชนได้ 2 ประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง คือ องค์กรชุมชนแบบเป็นทางการ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร มูลนิธิ สมาคม ซึ่งมีลักษณะที่รัฐลงไปจัดตั้ง และมีการจดทะเบียนกับภาครัฐ มีกฎหมาย กฎระเบียบรองรับแลได้รับการสนับสนุนงบประมาณและการดำเนินกิจกรรมจากภาครัฐ และประเภทที่สอง คือ องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ องค์กรที่ชื่อขึ้นต้นต่าง ๆ เช่น สมิชชา กลุ่มคณะกรรมการ คณะทำงาน ชมรม เป็นต้น เป็นการรวมตัวกันเองหรือมีองค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) เข้าไปร่วมจัดตั้ง มีกฎระเบียบที่สร้างขึ้นเองส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2544) กล่าวถึงลักษณะขององค์กรชุมชนทั้ง 2 ประเภท ดังนี้ 1) องค์กรชุมชนที่เป็นทางการ มีการทำงานและกลไกที่เป็นทางการ เพราะเป็นการรวมศูนย์อำนาจคนในตำแหน่งขาดความสามารถที่เหมาะสมกับหน้าที่การทำงานแบบแยกส่วน ตามสายการบังคับบัญชา การทำงานร่วมกันไม่เอางานเป็นที่ตั้ง 2) องค์กรชุมชนที่ไม่เป็นทางการ เป็นการกลุ่มสมัครใจส่วนตัว ไม่ใช่โดยตำแหน่งการทำงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เป็นทางการทุกชนิด ไม่มีการทำงานแยกส่วนตามสายการบังคับบัญชา การมาร่วมมีการเป็นอิสระ เอางานเป็นที่ตั้ง ไม่ขึ้นกับสายการบังคับบัญชา และโครงสร้าง

สรุปได้ว่า ประเภทขององค์กรชุมชนแบ่งออกเป็น องค์กรชุมชนที่เป็นทางการ ซึ่งเป็นองค์กรที่มีการจัดตั้งและจดทะเบียนอย่างถูกต้อง แต่องค์กรชุมชนที่ไม่เป็นทางการเป็นการรวมกลุ่มทำงานด้วยความสมัครใจ ดำเนินงานร่วมกันกับภาครัฐและได้รับการสนับสนุนงบประมาณ แต่ องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการเน้นการทำงาน ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ การร่วมมืออย่างอิสระ เอางานเป็นตัวตั้ง

2.3 องค์ประกอบขององค์กรชุมชน

การก่อเกิดองค์กรชุมชนนั้นต้องมีองค์ประกอบขององค์กรชุมชน โดย สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540, น. 25) ได้อธิบายถึงองค์กรชาวบ้านหรือองค์กรชุมชนว่าต้องมีองค์ประกอบ 7 ประการ ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) มีอุดมการณ์ร่วมกัน 2) มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วม 3) มีผลประโยชน์ร่วม 4) มีผู้นำที่ได้รับการยอมรับมีความสามารถ และมีสมาชิกที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา 5) มีการบริหารจัดการ เช่น การตัดสินใจร่วม มีการกำหนดโครงสร้างบทบาทหน้าที่ มีสถานที่วัสดุอุปกรณ์ มีกติกา การติดต่อสื่อสารควบคุม และตรวจสอบ 6) มีกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ชาวบ้านทำงานร่วมกันโดยมีกิจกรรมหลัก ๆ ได้แก่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หรืออาจมีกิจกรรมทางการเมือง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 7) มีงบประมาณหรือกองทุนสำหรับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในกลุ่มนักพัฒนาชนบท ซึ่งได้ดำเนินงานโดยเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชนนั้น พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการพัฒนา โดยเน้นที่ชุมชนเป็นตัวตั้ง ได้แก่ การศึกษา และการจัดตั้งกลุ่ม และระเบียบในระดับชุมชน (บัณฑิต อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์ นยางค์, 2533, น. 45; สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, 2540, น. 30; อนุช นาคะบุตร, 2546, น. 24 อ้างถึงใน สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, 2540, น. 26)

สรุปบทเรียนของชุมชนที่มีความเข้มแข็งและสามารถจัดการกับทรัพยากรดิน น้ำ ป่าของชุมชน ได้ว่าต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ภูมิปัญญาและความรู้สืบทอด และประยุกต์ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก 2) องค์กรชุมชนและผู้นำที่มีคุณธรรม และภูมิปัญญา และ 3) เวทีการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก สมิท (Smith, 1994, p. 11 อ้างถึงใน อนุช นาคะบุตร, 2546, น. 20) นักวิชาการตะวันตก ซึ่งมองจากมุมมองของการเสริมสร้างบทบาทนักพัฒนาชุมชน มีข้อสรุปคล้ายคลึงกันว่า สิ่งที่นักพัฒนาเข้าไปสนับสนุนให้เกิดขึ้นในชุมชน หรือให้เติบโตยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) ปรัชญาหรือระบบความเชื่อในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชน 2) กลไกที่ช่วยเหลือให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในกระบวนการตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชน และ 3) กิจกรรมพัฒนาจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาต่าง ๆ และแนวทางแก้ปัญหาจากความหมายต่าง ๆ ที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญขององค์กรชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของหมู่สมาชิกในการรวมกันเป็นองค์กรชุมชน ต้องมีความเชื่อ มีอุดมการณ์มีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน รวมทั้งต้องมีกระบวนการพัฒนาจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า โดยพื้นฐานการก่อตั้งองค์กรชุมชนแล้วมีลักษณะร่วมกันของสมาชิก กลุ่มองค์กรมีความเชื่อ อุดมการณ์เป้าหมายร่วมกันเป็นสำคัญ ดังนั้น การทำงานของกลุ่มองค์กรจึงต้องทำงานเพื่อผู้คนที่อยู่ร่วมกัน จึงเป็นทิศทางของการนำไปปฏิบัติการทำงานที่มีลักษณะสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับองค์กรอื่น ได้ โครงข่ายช่วยเหลือเกื้อกูลกัน องค์กรประกอบองค์กรชุมชน ประกอบด้วย ปรัชญา ระบบ ความเชื่อ ความช่วยเหลือเกื้อกูล กลไกการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาจิตสำนึก

2.4 แนวคิดเครือข่ายสังคม

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ และพิมพ์วัลย์ ปรินดาสวัสดิ์ (2533, น. 346) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวความคิดเครือข่ายสังคมไว้ว่า เครือข่ายสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลาย ๆ คน เครือข่ายสังคมในที่นี้จึงเปรียบเสมือนกรอบแนวความคิดที่ใช้ศึกษาสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสังคม อันนำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ รวมทั้งลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถนำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านี้ได้

ความสัมพันธ์ทางสังคม ไม่ได้ถูกกำหนดให้มีลักษณะตายตัวตามแบบแผนทางวัฒนธรรมหรือตามลักษณะองค์กรทางสังคมดังที่เข้าใจกันมาแต่เดิม หากแต่แปรเปลี่ยนไปตามสถานภาพบทบาทของสังคมบุคคล สถานที่ และกาลเวลา ในปัจจุบันนักวิชาการให้ความสนใจปัจจัยเรื่องช่วงเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์เครือข่ายสังคม เฟิร์ธ (Firth, 1951 อ้างถึงใน พิมพ์วัลย์ ปรินดาสวัสดิ์, 2527, น. 345) นับเป็นบุคคลสำคัญของกลุ่มผู้บุกเบิกและความคิดใหม่ที่พยายามแสวงหาแนวทางศึกษาความสัมพันธ์ในสังคม เครือข่ายสังคม (Social Networks) ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ที่เรียกว่าการเชื่อมโยงเครือข่าย (Networking) มีความจำเป็นและเป็นคุณสมบัติประการสำคัญขององค์กรประชาสังคม มีนักวิชาการหลายท่าน เช่น กาญจนา แก้วเทพ (2538), ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (2542), ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543), อรรถพร พงษ์วาท (2539), Coleman as cited in Goddard (2003) ได้ให้ความหมายการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรทางสังคมว่า (Social Networking) เป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกันด้วยระยะเวลายาวนานพอสมควร สามารถที่จะช่วยเหลือกันในยามที่มีปัญหาในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งนี้ เพราะว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์เพื่อกระบวนการจัดการทางสังคมขององค์กรประชาชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน บ้างก็กล่าวถึงการเชื่อมโยงเครือข่าย คือ ทูตทางสังคมที่เป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กร (Coleman as cited in Goddard, 2003, p. 60; Wallis, Crocker, & Schecter, 1998, p. 255) เช่นเดียวกับการเชื่อมโยง

เครือข่ายเพื่อมีส่วนร่วมในทางการเมือง ทั้งนี้ผลของการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคมขององค์กรหรือกลุ่มประชาสังคมในฐานะที่เป็นตัวกระทำทางการเมืองใหม่เพื่อให้สำเร็จในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมืองให้มีคุณภาพ และทำให้การดำเนินงานของขบวนการมีความชอบธรรมมากขึ้น จึงต้องมีการแสวงหาพันธมิตร ในรูปแบบเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างองค์กร (Buckler, 1995) เช่นเดียวกัน มีประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมหลายประการ ได้แก่ (1) เป็นเทคนิควิธีในการร่วมมือการช่วยเหลือระหว่างกันองค์กรเพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือให้สมาชิกมีทรัพยากรการให้กำลังใจระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศ ทักษะความรู้ (2) เป็นการต้นทุนและประหยัดเวลา (3) สามารถทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กิจกรรมสาธารณะของประชาชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ และ (4) พบว่าเครือข่ายทางสังคมก็ยังเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชนได้ (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2547, น. 16; Starkey, 1997, p. 20) จากประโยชน์ดังกล่าวแล้วจึงพบว่า องค์กรทางสังคมมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างกันมากมาย ซึ่งลักษณะการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม เป็นปฏิสัมพันธ์ทางราบหรือแนวนอนหรือเชิงภาคี ระหว่างกลุ่มกับกลุ่มหรือองค์กรต่อองค์กร เป็นลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อนด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความร่วมมือร่วมใจหรือเกื้อกูลระหว่างกัน และมาจากความสมัครใจหรือเกื้อกูลระหว่างกัน และมาจากความสมัครใจ ด้วยรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่จำกัดหรือมีความหลากหลาย ในเชิงหลักการพบว่ามีรูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่าย 5 รูปแบบ ได้แก่ เชื่อมด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร เชื่อมผ่านกลุ่ม เชื่อมด้วยการคิดการกระทำร่วมกันและเชื่อมด้วยเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ (Gerlach, 1999, p. 90; 1997, pp. 18-19 อ้างถึงใน ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2549)

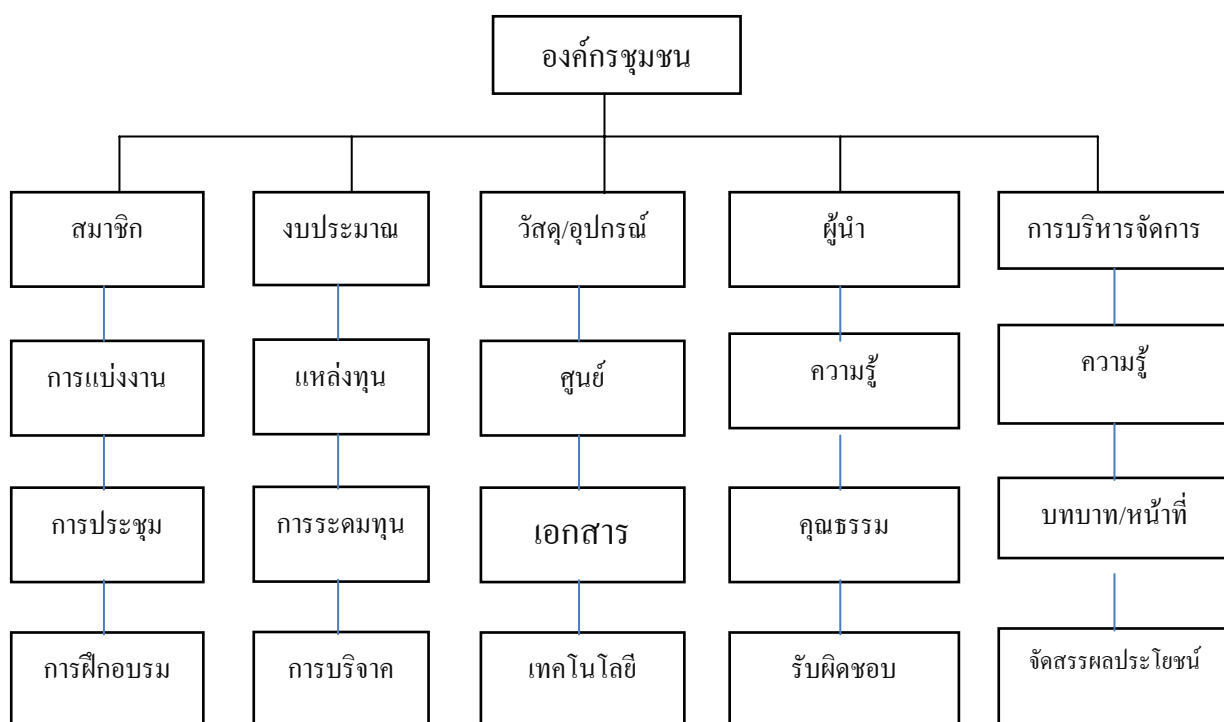
พื้นฐานของความสัมพันธ์ทางสังคมที่สำคัญ คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคลอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการติดต่อสื่อสารอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะเรียกว่าเป็นเครือข่ายสังคมได้จำเป็นต้องมีองค์ประกอบอย่างอื่นด้วย ซึ่งได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล เครื่องใช้ไม้สอย อาหาร การบริการ (Transaction) ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอยู่ในเครือข่ายสังคมนั้น เป็นความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านที่บุคคลทั้งหมดในเครือข่ายสังคมมีต่อกันทั้งในด้านระบบเศรษฐกิจ การแต่งงาน เครือญาติ การเมือง สุขภาพ อนามัย ได้แก่ การไปหาหาผู้เยี่ยมเยียน การปรึกษาหรือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น เครือข่ายสังคมของบุคคลหนึ่ง ๆ จึงเปรียบเสมือนสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ และขณะเดียวกันบุคคลนั้น ๆ ก็เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางสังคมบุคคลอื่น ๆ ในเครือข่ายสังคม ซึ่งสามารถมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นด้วยเช่นกัน (พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์, 2533, น. 347, 355 และชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2533, น. 35) ได้เสนอถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่สามารถนำมาเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์เครือข่ายสังคมไว้ 4 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) ความสัมพันธ์เชิงซ้อน เครือข่ายสังคมของบุคคลหนึ่ง

ประกอบด้วย บุคคลอื่นที่เรารู้จัก และมีสายสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ในแง่ของบทบาทแล้ว บุคคลแต่ละคนมีบทบาทที่ต้องกระทำหลายบทบาท 2) สิ่งที่มีการแลกเปลี่ยน สิ่งของและน้ำใจที่มีการแลกเปลี่ยนระหว่างคนสองคนในการแสดงบทบาทแต่ละอย่าง สิ่งที่แลกเปลี่ยนกันนี้ไม่เพียงแต่ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่แต่ละคนมีต่อบทบาท หากยังขึ้นอยู่กับบุคคลที่แสดงบทบาทนั้น จะตัดสินใจมีพฤติกรรมอย่างไร

3) ลักษณะของการให้และการรับ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างบุคคลสองคนให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่น ลักษณะของการให้และการรับในความสัมพันธ์ของบุคคลเป็นเครือข่าย ซึ่งอย่างหนึ่งถึงคุณภาพของความสัมพันธ์นั้น และ 4) ความถี่และระยะเวลาที่ได้มีความสัมพันธ์กัน การที่บุคคลได้พบปะกันบ่อยอาจช่วยให้มีความรู้สึกผูกพันกันมาก ดังนั้นระยะเวลาที่ได้รู้จักกันมา อาจเป็นเครื่องชี้ถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ที่ดีกว่า เพราะเป็นเรื่องของระยะเวลาที่บุคคลได้ลงทุนไปในความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ดังจะเห็นได้จากองค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้าน จากการรวมตัวของผู้คนในระดับรากฐานของสังคม คือ ชุมชนท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหารการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ฐานทุนทางสังคมเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การยกระดับการพัฒนารวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่มีนัยสำคัญสำหรับการศึกษา เข้าใจในพื้นฐานของการศึกษาเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชนโดยเครือข่ายองค์กรชุมชนในลำดับต่อไป สอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2530, น. 61-63) ได้กล่าวว่า เครือข่ายเป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคลกลุ่มหรือหลาย ๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง และมีกลุ่มเป้าหมายตนเอง บุคคล กลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามาประสานกันอย่างมีระยะเวลาพอสมควร แม้อาจจะไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็วางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารรถบอกไปได้โดยการสร้างเครือข่าวนั้น อาจจะได้แสดงออกหรือพัฒนาแบบแนวตั้ง และเครือข่ายแนวนอน นั่นคือเครือข่ายแบบแนวนอนจะมีลักษณะที่ฐานะและสถานภาพของคนในกลุ่มที่เข้ามาเป็นเครือข่าวนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีที่ไม่ซับซ้อนไม่ต้องมีตัวกลาง แต่ถ้ากรณีที่ซับซ้อนมากขึ้นมีกลุ่มหลายกลุ่มมากขึ้นอาจจะมีแม่ข่ายหรือผู้นำเป็นตัวประสาน และ สุชาติ มีสงฆ์ (2535, น. 40-50) ได้เสนอแนวความคิดเครือข่ายชาวบ้านในกรณีกระบวนการช่วยซึ่งกันและกัน ซึ่งคุณค่านี้นี้เป็นพื้นฐานวิถีชีวิตของชาวบ้านที่เห็นได้จากการแสดงออกผ่านทางประเพณีและวัฒนธรรมที่มีอยู่ เช่น ประเพณีการทอดผ้าป่า การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น การกระทำดังกล่าวเป็นรูปแบบหนึ่งของการเอื้ออาทรของชาวบ้านที่เป็นไปโดยธรรมชาติที่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและชุมชน โดยไม่มีเรื่องของเงินทองเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น หากบิดาได้รับอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย ผู้ที่จะช่วยเหลือแม่บ้านและลูก ๆ ของตนก็คือ เครือญาติและชุมชนเป็นอันดับแรก

องค์กรชุมชนชาวบ้านนี้เกิดขึ้นเพื่อร่วมกันดำเนินงานตามเป้าหมายร่วมกัน โดยในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างกลุ่มได้มีการบริหารจัดการเพื่อการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ โดยให้ความสำคัญกับสมาชิกกลุ่มในความเสี่ยงละเพื่อทำงานแก้ไขปัญหที่สำคัญของชุมชน งบประมาณ เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดดำเนินกิจกรรม และผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้ ความคิด การบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การบริหารจัดการองค์กรชุมชน

สรุปได้ว่า กลุ่มและองค์กรชุมชนมีการรวมตัวระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่ม องค์กรมีความหลากหลาย มีลักษณะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล ร่วมมือทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อองค์กรเครือข่าย มีการปรับกิจกรรมให้มีความเหมาะสม สภาพพื้นที่ สร้างสถานการณ์เพื่อแสวงหาทางออกของชุมชนในพื้นที่ที่มีปัญหานำไปสู่การร่วมมือกันขององค์กรชุมชนต่อหน่วยงานในพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้มีการทำงานแบบเครือข่ายเป็นการเกื้อกูลและช่วยเหลือกัน สามารถนำมาใช้ประยุกต์กับการเข้าร่วมในการจัดการปัญหาของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ด้วยต้นทุนทางสังคมที่มีการเกาะเกี่ยวเกื้อกูลกัน สามารถร่วมมือจัดการปัญหาของจังหวัดชายแดนใต้ได้

3. แนวคิดความร่วมมือ

การสร้างความร่วมมือแบบ Collaboration เป็นการสร้างความร่วมมือด้วยองค์การ ที่มีตั้งแต่หนึ่งองค์กรเข้ามาร่วมมือด้วยกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ด้วยกัน เป็นระบบการสร้าง หุ้นส่วนหรือพันธมิตรความร่วมมืออย่างมีเป้าหมายและเป็นทางการ หรือความร่วมมือที่ต้องมีพันธ สัญญาและที่สำคัญเป็นความร่วมมือที่ให้ความช่วยเหลือให้แก่กันและกัน การสร้างร่วมมือแบบ Collaboration ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ขึ้นอยู่กับการสื่อสาร การแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารเพื่อใช้ในการเจรจา ตัดสินใจตกลงร่วมกัน การสร้างร่วมมือ (collaboration) นี้มี บทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภาคสาธารณะเช่นเดียวกับการบริหารจัดการภาครัฐ เพราะว่ องค์กรตระหนักในการเรื่องปฏิบัติงานการบริการสาธารณะต่าง ๆ และเพื่อการแก้ไขปัญหาที่สังคม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือช่วยเหลือร่วมกัน ไม่ใช่คนคนเดียว หรือองค์การเพียงองค์การเดียวได้อีก ต่อไป รวมถึงสภาพแวดล้อมของหน่วยงานรอบข้างกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การสร้างร่วมมือ (collaboration) ต้องมีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันหาข้อตกลงร่วมกัน มากกว่าเป็นแค่การดำเนินการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ซึ่งการพยายาม หาข้อตกลงร่วมกันนั้นควรวางอยู่บนฐานของการพยายามที่จะสร้างสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น และที่สำคัญ ที่สุดบทบาทของผู้เล่นแต่ละคนหรือองค์การแต่ละองค์การล้วนเป็นไปในลักษณะการสร้างมิตรภาพ ที่ดีของพันธมิตร ไม่ใช่สายบังคับบัญชา การสร้างร่วมมือ (collaboration) ต้องประกอบด้วย ประเด็นหลัก ๆ คือ จำนวนขององค์การที่เข้ามาร่วมมือกันต้องมีมากกว่าหนึ่งองค์การ ต้องมีการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในลักษณะพันธมิตร ระหว่างช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาสามารถมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการร่วมกันหาข้อตกลงร่วมกันบนฐานของความรักสามัคคีสร้างความสมานฉันท์ โดยเฉพาะการสร้าง ความร่วมมือ (collaboration) ที่เกิดขึ้นสามารถพัฒนาและก้าวต่อไปได้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขร่วมกัน ประกอบด้วย ต้องเริ่มด้วยการวางเป้าหมายร่วมกัน และมีรายละเอียดที่ชัดเจนหรือมีการแลกเปลี่ยน เป้าหมายซึ่งกันและกัน ต้องมีการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารที่สามารถ นำมาใช้ได้ ต้องมีการเปิดกว้างทางความคิด เพื่อให้เกิดการกระตุ้นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างกัน ตลอดจนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเจรจาพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นปัญหา รวมทั้งเกี่ยวกับข้อ ผิดพลาดต่าง ๆ ที่แต่ละคนมีประสบการณ์ มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ระยะยาวร่วมกัน (Agranoff & McGuire, 2003, p.4; Agranoff, 2006, p. 59)

แนวคิดการสร้างร่วมมือ (collaboration) โดยคาดหวังให้มีการนำไปประยุกต์ ใช้เป็นแนวทาง และเครื่องมือให้แก่การบริหารจัดการสมัยใหม่ (Agranoff, 2006, p.56) ความร่วมมือ เกิดจากการสนับสนุนขององค์การให้เกิดการได้เข้าถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ โดยการตัดสินใจเข้าร่วมมือ นั้นเกิดจากผู้นำขององค์กรนั้น ๆ และเป็นการพัฒนากิจกรรม/โครงการที่สร้างขึ้น โดยส่วนใหญ่แล้ว

ความร่วมมือในลักษณะ Collaboration นั้นเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร และเมื่อเกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรขึ้นผลประโยชน์จะเกิดขึ้นตามมา (Vangen and Huxham, 2010) การทำงานร่วมกันต้องมีการกำหนดความชัดเจนและความเข้าใจในการแก้ไข ปรับปรุงการทำงานร่วมกัน ซึ่งต้องอาศัยความถูกต้องในการทำงานร่วมกัน (Anne Byrne, Jane Hansberry, 2007) คือ 1) การจัดลำดับความสำคัญของงาน พหุคูณวิธีการทำงานร่วมกัน วัตถุประสงค์การทำงาน 2) ควรมีการอธิบายวิธีการทำงาน ซึ่งการทำงานร่วมกันอาจมีวิธีการที่แตกต่างกันได้ แต่ยังสามารถทำงานร่วมกันได้ 3) มีการสร้างสถาบันสนับสนุนการทำงานร่วมกัน 4) มีการสร้างจุดแข็งของการทำงาน 5) มีการพัฒนาความเป็นเลิศ สร้างความเป็นมืออาชีพ 6) สามารถจัดการปัญหาความขัดแย้ง และ 7) ความร่วมมือไม่ได้หมายความว่าสำเร็จ การดำเนินการต่อไปถ้าไม่สำเร็จ ควรจะต้องหยุด

3.1 ความหมายของความร่วมมือ

คูเบรียน และไอร์แลนด์ (Dubrion and Ireland, 1993, pp. 86–87) ได้ให้ความหมายสรุปไว้ว่า ความร่วมมือ คือ การที่คนตั้งแต่สองคน หรือ สองหน่วยงาน/องค์กรขึ้นไปมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและร่วมกันปฏิบัติการกิจ อาจจะเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกันหรือคนละเป้าหมายก็ได้ด้วยการระดมทรัพยากรร่วมกัน ร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติและลงมือปฏิบัติ อีกทั้งมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติ และ/หรือร่วมรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติ โดยภายใต้การปฏิบัติร่วมกันดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลงและความเป็นอิสระโดยไม่มีขึ้นต่อกัน ความหมายใน New Webster's Dictionary of the English Language (Webster, 1985, p. 224) ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การร่วมกระทำหรือร่วมแสดงออกเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน คอัมบี (Coombs, 1981, p. 41) อธิบายว่า ควรมีการแยกความหมายกันอย่างชัดเจนระหว่างคำว่า “ความร่วมมือ” กับ “การประสานงาน” เพราะความร่วมมือมีความหมายที่กว้างและลึกซึ้งกว่าการประสานงาน โดยความร่วมมือเป็นเรื่องของการตั้งเป้าหมายและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างชัดเจน ส่วนการประสานงานเป็นเพียงการกำหนดข้อตกลงร่วมกันที่จะไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกัน โดย บัวเรส ปรับไชโย และคณะ (2538 อ้างถึงใน กรรณิการ์ พงษ์สนธิ และคณะ, 2543) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยเน้นการมีความร่วมมือและการมีระบบข้อมูลที่ดีเป็นมาตรการเชิงรุก เพื่อการส่งเสริมและป้องกันเป็นหลักแนวคิดหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ คือ แนวคิดที่ว่าด้วย “รัฐบาลผ่านความร่วมมือ” (Collaborative Governance) (สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2550) ที่ชี้ให้เห็นว่าการที่จะสามารถหลุดพ้นออกจากรูปแบบโครงสร้างหน้าที่ขององค์กรภาครัฐแบบเดิมได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนทิศทางของการบริหารจัดการภาครัฐ จากรูปแบบของการมุ่งที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละองค์กรเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้แต่ละองค์กรละเลยการมุ่งทำงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่

ตัวชีวิต ที่สามารถบ่งบอกได้ถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของตนเอง ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากในกรณีของการดำเนินงานบางอย่างที่จำเป็นต้องอาศัยผลสำเร็จของการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า ในปัจจุบันมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยการดำเนินงานในลักษณะต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องได้รับการแก้ไขนั้น ได้ทวีความสลับซับซ้อน และมีความยุ่งยากมากกว่าปัญหาที่เคยมีมาก่อนหน้า เนื่องจากเป็นสภาพปัญหาเชิงซ้อนที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานลักษณะสภาพปัญหาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และประกอบกันขึ้นเป็นปัญหาใหม่ที่ไม่สามารถที่จะใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้เพียงหน่วยงาน หรือองค์กรหนึ่งองค์กรใดเพียงแห่งเดียวในการแก้ไขได้อีกต่อไป เพราะฉะนั้น การที่จะสามารถแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการปรับรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างยืดหยุ่น และเสริมสร้างแนวคิดเรื่องการมุ่งสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานให้มากขึ้น ในบริบทเครือข่ายความร่วมมือกันขององค์กรหลายองค์กร และหลายภาคส่วน (สถาพร เริงธรรม และอภิชัย พันธเสน, ม.ป.ป.)

ส่วน ธีระพงษ์ แก้วหาญ (2542, น. 17) ได้ให้ความหมายของความร่วมมือว่า เป็นการร่วมกันปฏิบัติงานของทั้งบุคคล กลุ่ม หรือหน่วยงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานหรือหน่วยงานโดยอาศัยลักษณะการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ หรือร่วมกันกำหนดวิธีการ หรือเอื้ออำนวยความสะดวกในทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จ โดย พยุงศักดิ์ จันทรสุนทร (2543, น. 19) ได้ให้ความหมายของ ความร่วมมือ หมายถึง การทำงานร่วมกับคนอื่นเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีหลักคิด 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันหรือลงแรงร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ อันเริ่มต้นจากสถานะที่ขาดความสัมพันธ์มาก่อน การจะให้เกิดความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนได้นั้นจำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นเป็นเบื้องต้นของการทำงานร่วมกัน 2) ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในฐานะหุ้นส่วน แม้ว่าไม่มีความผูกพันเกี่ยวข้องหรือพันธสัญญามาก่อน หุ้นส่วนแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิหรือความรับผิดชอบเหมือนกัน โดยนัยทางกฎหมายหรือพฤติกรรม ความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความเป็นหนึ่ง เพราะมีความเสมอภาค เฉลี่ยกัน โนที่สน์ เฉลี่ยทักษะ และมีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันของหุ้นส่วน และ 3) ความร่วมมือแบบพันธมิตร (Alliance) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันแบบพันธมิตร ในลักษณะที่รวมตัวกันอย่างใกล้ชิด โดยมีพื้นฐานเชื่อมโยงที่มีความผูกพันเกี่ยวข้อง หรือพันธสัญญาระหว่างพันธมิตร เป็นความภาคภูมิใจส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากคุณลักษณะและคุณสมบัติที่สืบสานพัฒนาาร่วมกันมา จึงเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจ และจะเป็นความร่วมมือที่ยั่งยืน และที่สำคัญในการทำงานในองค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันจะทำให้

เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร หน่วยงานนั้น ๆ ซึ่ง เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ (2539, น. 15) ได้อธิบายว่า หากความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเป็นไปในทางร่วมมือกันแล้ว จะมีผลดีในแง่ที่ทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ลดความซ้ำซ้อนของงานและไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ความคิดริเริ่มในโครงการใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นได้อย่างสะดวก ทั้งนี้เพราะไม่ต้องเกรงว่าจะต้องไปแย่งชิงทรัพยากรกับองค์กรอื่น ๆ โดยที่ต่างคนต่างไม่รู้ว่ใครกำลังทำอะไรอยู่ก่อนแล้ว จึงเป็นการลดอุปสรรคในการทำงานลงได้ ส่วน ร็อบบิ้นส์ และฟินเลย์ (Robbins & Finley, 1998, p. 27) ได้กล่าวเน้นว่า ความร่วมมือในการทำงานนั้นทุกฝ่ายจะต้องให้การช่วยเหลือกันเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกัน และสามารถทำให้ทีมคงอยู่ได้เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน ในขณะที่ มาร์ติน (Martin, 1999, p. 13) มองว่าความร่วมมือในการทำงานไม่ใช่กระบวนการทำงาน แต่เป็นการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล (Human relationship) ในการทำงานร่วมกันของบุคคล และยังมีผู้ให้ความหมายความร่วมมือซึ่งสอดคล้องกันกับ ลูคัส (Lucas, 1998, p. 19) ให้ความหมาย ความร่วมมือในการทำงานขององค์กรว่าเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคล ที่เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของบุคคล หรือความต้องการขององค์กรในการร่วมกันรับผิดชอบงาน มีการร่วมมือกันของบุคคล มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน มีกลุ่มร่วมมือ สมาชิกมีการวิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง และรู้สึกว่าคุณได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น สอดคล้องกับ เจิมจันทร์ ทองวิวัฒน์ และ ปิณรศ มาลากุล ณ อรุณยา (2531, น. 1) กล่าวถึงทักษะในด้านความร่วมมือว่า ความร่วมมือเป็นเรื่องการกระทำของบุคคล และกลุ่ม ดังนั้น บุคคลและกลุ่มจึงต้องมีทักษะในด้านความร่วมมือ ทักษะนี้เป็นทักษะที่สามารถพัฒนาและฝึกฝนได้ และทำให้เกิดความร่วมมือประสานงานระหว่างกัน ทักษะของบุคคลและกลุ่มในด้านความร่วมมือประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะที่หนึ่ง ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร (Communication Skill) รวมถึงทักษะในการส่งข้อมูลข่าวสาร และทักษะในการรับฟังข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่สอง ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ (Interaction Skill) ประกอบด้วย ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relation) และทักษะในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น การให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับความเข้าใจกัน และพูดคุยกันด้วยเหตุผลอย่างสันติ ทักษะที่สาม ทักษะในการเป็นผู้นำ (Leadership Skill) เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลที่จะต้องเป็นผู้นำกลุ่มและองค์กรให้สามารถฟันฝ่าต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะที่สี่ ทักษะในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Management Skill) หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยากในการทำงานเป็นกลุ่ม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า จากการที่มีผู้ให้ความหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ ทำให้พบความหมายที่ลึกซึ้งของคำว่า “ความร่วมมือ” ไม่ใช่หมายถึงร่วมมือระหว่างบุคคล หรือระหว่างองค์กร หน่วยงานเท่านั้น แต่เป็นการร่วมมือจากสมาชิกทุกคนที่เกี่ยวข้องและรวมไปถึงการร่วมมือ

ระหว่างองค์กรที่สัมพันธ์ต่อกัน จึงขอสรุปความหมายของคำว่า “ความร่วมมือ” หมายถึง การร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมรับประโยชน์ ร่วมแก้ไข และร่วมประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมตัดสินใจร่วมกัน โดยต้องอาศัยถึงความสามารถในการร่วมมือ ความถนัด ความเชื่อมั่น เชื่อใจ เชื่อถือ จึงจะเกิดการพัฒนาดังกล่าว ในเรื่องของความร่วมมือ การให้เกิดความร่วมมือของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อไปสู่การลดความรุนแรง จึงต้องใช้กระบวนการ ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน ในการเกิดทรศนะต่อความรู้สึก ความเป็นเจ้าของปัญหาและเป็นส่วนสำคัญการสร้างบทบาทขององค์กรชุมชนให้เกิดการสร้างพลังของผู้คนในพื้นที่ว่าเป็นปัญหาของทุกคนในปริมณฑลของความรุนแรง พื้นที่ชายแดนใต้จะแสวงหาความร่วมมือกันต่อไป

3.2 องค์ประกอบความร่วมมือ

ความร่วมมือก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานร่วมกันอย่างช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งความร่วมมือต้องมีองค์ประกอบอยู่หลายอย่าง โดยองค์ประกอบของความร่วมมือทำให้เกิดแนวทางการสร้างความร่วมมือขึ้น (Agranoff & McGuire, 2003, p. 4) กล่าวว่าการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ใ้ว่า เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์การต่าง ๆ หันมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถทำให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยศักยภาพขององค์กรเพียงองค์กรเดียว หรือถ้าสามารถทำได้แต่อาจประสบความสำเร็จได้ยาก (Agranoff & McGuire, 2003, p. 4) องค์ประกอบหนึ่งมีผลต่อความสำเร็จในความร่วมมือ คือ ประสิทธิภาพองค์กร โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันอย่างอิสระเพื่อการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จสามารถปรับปรุงการทำงานขององค์กร รวมถึงต้องมีความรับผิดชอบ การเปิดกว้าง ความเสี่ยง การวางแผนการทำงาน การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์และการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม (Anne Byrne, Jane Hansberry, 2007)

3.3 รูปแบบความร่วมมือ

ดิวอิส และฮูเบิร์ต (Deuis & Hubert, 2001, p. 456) ได้กล่าวถึง รูปแบบของความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การร่วมกันแก้ปัญหา การวิเคราะห์ และการคิด 2) การวางแผนร่วมกัน และการตกลงใจร่วมกัน และ 3) การตัดสินใจร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นและสิ้นสุดงาน

รูปแบบความร่วมมือ หมายถึง ความร่วมมือในกระบวนการทำงานในการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมในการคิด การกระทำ การลงมือปฏิบัติ การปรับปรุงงาน การพัฒนางาน ตลอดจนการติดตามประเมินผล ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้เสนอรูปแบบของความร่วมมือที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริง จะต้องประกอบด้วย 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) คือ ต้อง

ร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และการตัดสินใจ 2) การดำเนินกิจกรรม (Implementation) คือ ต้องร่วมมือในการจัดการและบริหาร การใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมทางการเงิน และการบริการ 3) การใช้ประโยชน์ (Utilization) ต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม และ 4) การได้รับผลประโยชน์ (obtaining benefits) เป็นการร่วมมือที่ต้องได้รับผลการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ส่วนตัวในสังคมหรือวัตถุประสงค์ก็ได้ ซึ่งขั้นตอนของความร่วมมือมี ดังนี้

- 1) ขั้นคิด หมายถึง การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันในลักษณะร่วมคิด มิใช่คิดจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว
- 2) ขั้นวางแผน หมายถึง การนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกันด้วยการระดมทรัพยากรของทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ เวลา ฯลฯ)
- 3) ขั้นลงมือทำ หมายถึง การนำแผนที่ได้ไปร่วมกันทำเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้
- 4) ขั้นติดตามประเมินผล หมายถึง การร่วมกันติดตามผลงานที่ทำและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น และ
- 5) ขั้นรับผลประโยชน์ร่วมกัน มีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรมที่ต้องการ ให้เกิดตามกิจกรรมที่ทำนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อมแต่มีความสำคัญมาก คือการร่วมกันคิด ร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคีพัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วม และร่วมมือแบบสมานฉันท์ เสมอภาค และเอื้ออาทรกันมาขึ้นเป็นลำดับ

ขั้นตอนของความร่วมมือนี้นี้มีความสอดคล้องกับลักษณะขั้นตอนของการทำงานเป็นทีมแบบพลวัตของกลุ่ม ซึ่งการทำงานแบบพลวัตของกลุ่มนั้นเปรียบเสมือนกับพลังงานของทีมที่หุ้มนเททั้งแรงกายและแรงใจในการทำงานร่วมกัน ซึ่งทุกคนในทีมต่างนำความรู้และประสบการณ์ของตนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยมีขั้นตอน (จิตติมา อัสวพรหมธาดา และคณะ, 2550, น. 33-34) ดังนี้

- 1) ค้นหาปัญหา (Problem Identification) เป็นขั้นตอนแรกของการทำงาน คือ พยายามค้นหาว่าปัญหา คือ อะไร สาเหตุมาจากอะไร อาจใช้แบบฟอร์มเพื่อช่วยในการค้นหาปัญหา
- 2) รวบรวมข้อมูล (Data gathering) สมาชิกในทีมงานร่วมกันเก็บและรวบรวมข้อมูล โดยพยายามหาข้อมูลที่เที่ยงตรงและแม่นยำมากที่สุด เพื่อที่จะได้ค้นพบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา การรวบรวมข้อมูลอาจทำได้โดยการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม หรือการประชุมตามความเหมาะสมของหน่วยงาน
- 2.1) วิเคราะห์ข้อมูล (Diagnosis) หลังจากที่ได้ข้อมูลแล้ว ให้ทีมงานช่วยกันวินิจฉัยข้อมูลและสรุปตามความสำคัญ โดยอาจแบ่งปัญหาออกเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ ปัญหาที่ผู้อื่นหรือหน่วยงานอื่นควรแก้ไข และปัญหาที่แก้ไขไม่ได้เลย หลังจากนั้นให้พยายามหาว่าปัญหาเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของทีมงานหรือไม่เพียงไร
- 2.2) วางแผนงาน (Planning) ทีมงานร่วมแรงร่วมใจกันวางแผนเพื่อแก้ปัญหา มีการระดมความคิดในการวางแผน และการวางแผนต้องกระทำอย่างรัดกุม

ในกรณีที่สมาชิกขาดทักษะในการวางแผนและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน สมาชิกจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับการวางแผน โครงการและการทำงาน เป็นทีม 2.3) การดำเนินงาน (Implementing) เป็นขั้นตอนที่นำเอาแผนงานที่วางไว้ไปดำเนินการ ซึ่งหัวหน้าทีมงานควรจะเป็นผู้รับผิดชอบ เพราะถ้าหัวหน้าไม่รับผิดชอบต่อแผนงานที่วางไว้แล้ว สมาชิกอาจไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร และ 2.4) การประเมินผล (Evaluating) หลังจากที่ได้ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้แล้ว หัวหน้าที่มีหน้าที่ที่จะต้องติดตามและประเมินผลงานว่ามีปัญหาอะไรในการดำเนินงานบ้าง ทีมงานได้ดำเนินงานตามจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่เพียงไร มีข้อใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และหัวหน้าทีมควรฝึกให้สมาชิกสามารถประเมินผลงานได้ด้วยตนเอง

ทักษะที่ใช้ในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่ม นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม จะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เพื่อนสมาชิกได้ใช้ความสามารถพิเศษของตนออกมาสร้างสรรค์งานของกลุ่ม ซึ่งทักษะที่จำเป็นในทีมแบ่งออกเป็น 2 ประการ (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542, น. 51-52) ได้แก่ 1) ทักษะส่วนบุคคล (Individual Skill) หมายถึง ทักษะของสมาชิกแต่ละคนที่จะนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย 1.1) ทักษะในการติดต่อสื่อสาร รวมไปถึงทักษะในการส่งข่าวสารข้อมูลและทักษะในการรับฟังข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพด้วย 1.2) ทักษะในการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย นับเป็นการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อการปรึกษาหารือหรือปรับความเข้าใจกันด้วยเหตุผลอย่างสันติวิธี 1.3) ทักษะในการเป็นผู้นำซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับบุคคลที่จะต้องนำกลุ่มให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 1.4) ทักษะในการแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งหมายถึงความสามารถในการจัดการปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงได้ยากในการทำงานเป็นทีม และ 2) ทักษะของกลุ่ม (Collective Skill) หมายถึง ทักษะของสมาชิกทุกคนในทีมที่พึงมีไว้สำหรับการจะนำศักยภาพของทีมงานออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ประกอบด้วย 2.1) ทักษะในการสร้างความร่วมมือ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการผนึกกำลังความเชี่ยวชาญของสมาชิกแต่ละคน เพื่อก่อให้เกิดพลังใจในการปฏิบัติให้มุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างเต็มที่ 2.2) ทักษะในการแก้ปัญหาด้วยทีมงาน ซึ่งหมายถึงการระดมความคิดและความสามารถของสมาชิกในทีมงาน เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ทีมงานประสบมา และ 2.3) ทักษะในการสร้างความเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งเป็นทักษะการตัดสินใจของทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าวิธีอื่น ๆ ซึ่งอาจใช้การตัดสินใจโดยคน ๆ เดียว หรือตัดสินใจโดยสมาชิกส่วนน้อย หรือตัดสินใจโดยการลงคะแนนเสียง เป็นต้น การที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันอย่างมีเหตุผล ย่อมทำให้ประสิทธิภาพการตัดสินใจสูงกว่าวิธีการอื่น ๆ เพราะผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ ความร่วมมือจากสมาชิก สอดคล้องกับการศึกษาของ ถวิล ธาราโกชน (2532, น. 132)

อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความร่วมมือมี 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การเรียนรู้ (Learning) หมายความว่า ประสบการณ์ที่คนได้เรียนรู้มาทำให้เขาเกิดความคิด และการรับรู้ว่าเขาจะต้องกระทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมืออย่างไร เช่น ประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา ทำให้บุคคลทราบว่า เขาจะต้องให้ความร่วมมือกับคนในหน่วยงาน หรือภายนอกอย่างไร เป็นต้น ประการที่สอง รางวัลหรือเครื่องล่อ (Reward or Incentive) หมายความว่า มีรางวัลหรือเครื่องล่อ ทำให้คนเกิดพฤติกรรมความร่วมมือขึ้นมา เนื่องจากความต้องการต่อรางวัลหรือเครื่องล่อนั้น เช่น อยากได้สองชั้น คำชมเชย เป็นต้น ประการที่สาม สถานการณ์ (Situation) หมายความว่า มีสถานการณ์บังคับที่ทำให้คนต้องร่วมมือกัน เช่น ตกอยู่ในเรืออับปาง เผชิญอันตรายหรือการทำงานที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และประการสุดท้าย ลักษณะนิสัย (Characteristics) เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจ ทำให้คนมีจิตใจที่ดีและเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความร่วมมือกัน ในทางกลับกัน คนที่เห็นแก่ตัวมองคนในแง่ร้ายคำนึงถึงเฉพาะผลประโยชน์เฉพาะหน้า ลักษณะนิสัยในทางลบนี้จะทำให้คนขาดความจริงใจที่จะรวมกลุ่มให้ความช่วยเหลือ หรือร่วมมือกับผู้อื่นอย่างเต็มที่

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบความร่วมมือมีอยู่หลายแนวคิดซึ่งความร่วมมือเป็นการประสานการทำงานร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาคือต้องการความร่วมมือแรงร่วมใจในการคิดการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพ และความขัดแย้งที่จำเป็นสิทธิผลของงาน ดังนั้น ความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันจึงมีลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยมีนักวิชาการได้มีการจำแนกรูปแบบของความร่วมมือออกเป็นประเภทต่าง ๆ เพื่อพิจารณาการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ในสังคม ตลอดจนสามารถดำเนินการอธิบายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ จึงได้มีการนำเสนอรูปแบบการสร้างความร่วมมือไว้ 6 ประเภทด้วยกัน ซึ่งแต่ละประเภทมีรายละเอียดแตกต่างกันเพื่ออธิบายถึงความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างองค์การในรูปแบบดังต่อไปนี้ (Agranoff & McGuire, 2003, pp. 48 - 63)

1. Jurisdiction-Based Management Model คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) แบบเปิดโอกาสให้องค์การจากภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐหรือภาคเอกชน (ซึ่งต่างมีเป้าหมายของตนเองเป็นทุนเดิม) เข้ามาร่วมมือกันเพื่อสรรสร้างงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งภารกิจของกลุ่มประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยธรรมชาติแล้วการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ชนิดนี้ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการแบ่งปันทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกันนอกจากจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว องค์การดังกล่าวยังต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน ซึ่งได้แก่ การระบุพันธกิจ การชี้แจงภารกิจ การประเมินสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก การระบุกลยุทธ์ และการปฏิบัติงาน เป็นต้น และสุดท้ายกิจกรรมที่ถือว่าสำคัญ คือ ต้องจัดให้มีการเจรจาต่อรอง ระหว่างองค์การร่วมกัน

2. Abstinence Model คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ในรูปแบบของความพยายามปกป้อง ป้องกันตนเองไม่ให้ถูกนำไปรวมเข้าไปในกระบวนการการสร้างความร่วมมือ (collaboration) กับองค์กรอื่น ๆ โดยอาจมีเหตุผลหลายประการด้วยกัน ดังนี้ (1) ต้องการหลีกเลี่ยงกระบวนการ หรือสถานการณ์อันไม่พึงประสงค์ กฎระเบียบ และกติกาบางอย่างจากอิทธิพลภายนอก (2) มีภารกิจอย่างอื่นที่จำเป็นต้องดำเนินการ หรือต้องรับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงาน อื่น ๆ (3) ขาดทรัพยากรที่จำเป็นต่อการสร้างความร่วมมือ หรือขาดศักยภาพที่เพียงพอต่อการเข้ามาเล่นเกมความสัมพันธ์ ตลอดจนการเจรจาต่อรองกับองค์กรอื่น ๆ เป็นต้น (4) ไม่ต้องการให้ความสัมพันธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมา กับองค์กรภายนอกเข้ามากระทบต่อฐานะทางเศรษฐกิจของตนเอง

3. Top-Down Model คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) กับองค์กรที่อยู่ในระดับต่ำกว่า หรืออยู่ในระดับล่างลงไป เนื่องจากต้องประสบปัญหาและอุปสรรคจากการเชื่อมความสัมพันธ์กับองค์กรที่อยู่ในระดับเดียวกัน รูปแบบความร่วมมือจะเป็นไปในลักษณะของการเสนองบประมาณ หรือการสนับสนุนทางการเงินรวมทั้งทรัพยากรอื่น ๆ ที่จำเป็นให้แก่องค์กรระดับล่าง เพื่อกระตุ้นให้องค์การดังกล่าวสามารถดำเนินการปฏิบัติงานตามที่ต้องการได้ อนึ่งภายใต้ความร่วมมือ (collaboration) รูปแบบนี้ยังมีการออกแบบระเบียบการบางอย่างขึ้นมาเพื่อควบคุมการปฏิบัติงาน หรือกระตุ้นองค์กรระดับล่างตอบสนองต่อเจตนารมณ์เพื่อการดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

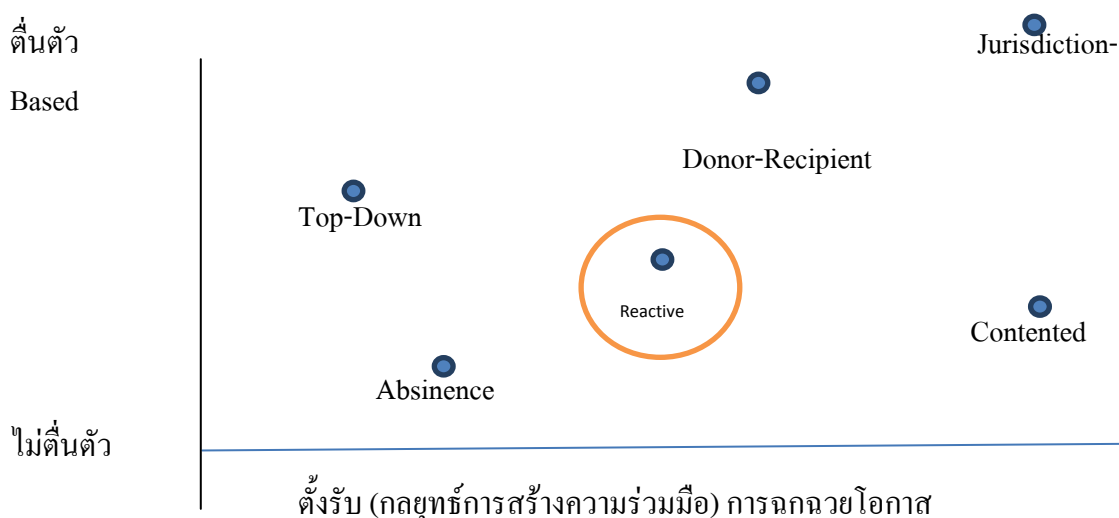
4. Donor-Recipient Model คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ระหว่างองค์กรที่รับบทบาทเป็นผู้ให้ทุนสนับสนุน (Grantor) เพื่อการดำเนินงาน ขององค์กรที่รับบทบาทเป็นผู้รับทุนสนับสนุน (Grantee) โดยทั้งสององค์กรจะดำเนินงานแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน และมีการควบคุมกันเอง (Two-Party Control) กล่าวคือ องค์กรที่ให้เงินสนับสนุนต้องพึงพาองค์กรที่รับทุนสนับสนุนให้มีการนำจุดประสงค์ของตนเองไปสู่การปฏิบัติขณะที่องค์กรที่ให้ทุนสนับสนุนทางการเงิน ประเด็นที่ทำให้การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) แบบ Donor-Recipient มีความแตกต่างจากการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) แบบ Top-Down อย่างเด่นชัด คือ แบบ Donor-Recipient ปราศจากการควบคุมจากองค์กรที่อยู่ในระดับสูงขึ้นไป

5. Reactive Model คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) แบบครั้งคราว กล่าวคือ บางครั้งองค์กรอาจให้ความร่วมมือเพื่อการปฏิบัติงาน แต่บางครั้งองค์กรอาจไม่ให้ความร่วมมือ โดยประเด็นที่ถูกพิจารณาว่าเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว ได้แก่ (1) องค์กรมีอำนาจอิสระ แบบบูรณาภาพ ที่ทำให้สามารถสร้างขอบเขตขึ้นมาป้องกันตนเองจากอิทธิพลภายนอก หรือจากภัยคุกคามจากภายนอกได้ (2) การรับเอาลักษณะการบริหารจัดการแบบแยกฝ่ายบริหาร ออกจากฝ่ายปฏิบัติการ ส่งผลให้เกิดการพิจารณาว่าการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรที่เปรียบเสมือนฝ่ายบริหาร และองค์กรที่เปรียบเสมือนฝ่ายปฏิบัติการแลดูเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น และไม่น่าพึง

ปรารถนา (3) มีการพิจารณาว่ากิจกรรมที่จะเกิดขึ้นจากการร่วมมือ (Collaboration) ไม่ได้อยู่ในขอบเขตภารกิจขององค์กร หรือไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจพื้นฐานที่องค์กรต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด (4) กิจกรรมที่เกิดขึ้น ถูกพิจารณาว่าได้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบและการดูแลขององค์กรใดองค์กรหนึ่งอยู่แล้ว ดังนั้น การที่จะเข้าไปดำเนินการอีกอาจก่อให้เกิดการทำงานที่ซับซ้อนกัน ได้ ตลอดจนก่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพตามมา

6. Contented Model คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) แบบฉกฉวยโอกาสหรือเป็นการพยายามเก็บเกี่ยวโอกาสที่ดีให้แก่ตนเอง กล่าวคือ องค์กรบางองค์กรอาจสร้างความร่วมมือแต่เฉพาะกับองค์กรที่มีแนวทางการดำเนินงานตลอดจนมีแผนงานที่สามารถสร้างผลกระทบ และขยายโอกาสที่ดีให้กับตนเองได้เพียงเท่านั้น นอกจากนี้องค์กรดังกล่าวจะพยายามรักษาทุนที่ตนเองจะต้องลงไปให้อยู่ในระดับต่ำสุดเท่าที่จะเป็นไปได้

จากรูปแบบการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) ดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นถึงระดับความร่วมมือในการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการสร้างความร่วมมือแบบ Collaboration

ที่มา: จาก *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Government* (p.45), by R.Agranoff and M.McGuire, 2003, Washington, D.C.:Georgetown University Press.

จากภาพประกอบ 2 จะเห็นได้ว่า การสร้างความร่วมมือแบบ Jurisdiction-Based เป็นสิ่งที่ต้องการและอยากให้เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าเป็นความร่วมมือซึ่งเป็นที่ต้องการและเปิดโอกาสให้องค์กรต่าง ๆ ได้เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกันแล้ว องค์กรเหล่านี้ยังมีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันสร้างโอกาสเพื่อการพัฒนางานในทางที่ดีให้แก่กลุ่ม ในขณะที่การสร้างความร่วมมือแบบ Abstinance มีลักษณะตรงกันข้าม โดยองค์กรไม่มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการความร่วมมือกับหน่วยงานใด ๆ เลย ส่วนการสร้างความร่วมมือแบบ Contented เป็นรูปแบบความร่วมมือพยายามที่จะสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ภายนอกค่อนข้างต่ำ แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือ องค์กรนั้นต้องแน่ใจว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นสามารถสร้างผลประโยชน์ ตลอดจนโอกาสที่ดีให้กับตนเองได้ในระดับที่น่าพอใจ และในส่วนของสร้างความร่วมมือแบบ Top - Down และ Donor-Recipient กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับการร้องขอขององค์กรที่ยื่นการสนับสนุนทางการเงินให้ ทั้งนี้ความแตกต่างระหว่างการสร้างความร่วมมือทั้งสอง คือ การยอมรับความร่วมมือแบบ Top-Down เป็นการยอมรับที่จะปฏิบัติตามองค์กรที่ให้การสนับสนุนทางการเงิน เนื่องจากองค์กรนั้นๆ อยู่ในระดับที่สูงกว่า ตลอดจนสามารถบังคับใช้ระเบียบการต่าง ๆ เข้ามาควบคุม โดยที่องค์กรที่รับเงินสนับสนุนยินดีต้อนรับข้อเรียกร้องเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถเจรจาต่อรองใด ๆ ได้ แม้ว่าข้อเรียกร้องนั้น ๆ จะไม่เป็นที่น่าพอใจบ้างก็ตาม ขณะที่การยอมรับความร่วมมือแบบ Donor-Recipient แม้ว่าจะก่อให้เกิดการปฏิบัติงานตามคำเรียกร้อง เช่นเดียวกับการสร้างการสร้างความร่วมมือแบบ Top - Down ก็ตาม แต่การปฏิบัติตามนั้นจะเกิดขึ้นหลังจากได้มีการเจรจาต่อรองร่วมกัน ระหว่างองค์กรที่ให้เงินสนับสนุน และองค์กรที่ยอมรับเงินสนับสนุน ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ต้นตัวกว่า สุดท้ายการสร้างความร่วมมือแบบ Reactive มีระดับของกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ตลอดจนกลยุทธ์ของการสร้างความร่วมมือในระดับปานกลาง กล่าวคือ องค์กรสามารถเลือกที่จะร่วมมือไม่ร่วมมือก็ได้ขึ้นอยู่กับบริบทที่รายล้อม

3.4 วิธีสร้างความร่วมมือ

ลักษณะของความร่วมมือแบบ Collaboration เป็นความร่วมมืออย่างเป็นทางการมากที่สุดระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือ องค์กรสององค์กรขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ร่วมกัน โดยแต่ละฝ่ายมีความรับผิดชอบร่วมกัน ตั้งแต่การวางแผน ปฏิบัติงานและการประเมินผล ซึ่งความร่วมมือ (Collaboration) เป็นกระบวนการที่สามารถเกิดขึ้นเมื่อทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้าง หน้าที่ กฎเกณฑ์การปฏิบัติงานร่วมกัน ผู้ที่เข้าร่วมมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการที่สุด แต่ละฝ่ายยอมรับในการมีผู้นำร่วมกัน เป็นความร่วมมือที่หวังผลระยะยาว มีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เริ่มตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงานและการประเมินผล

ยอมรับความเสี่ยงและผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน การนำทรัพยากรมาใช้ร่วมกัน ความร่วมมือก่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มร่วมกันนั้น สิ่งที่สำคัญเป็นปัจจัยก่อให้เกิดความร่วมมือ คือ ต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนความรู้ การร่วมกันแก้ปัญหา และการตัดสินใจร่วมกัน (Wood & Gray, 1991, pp. 140 - 142) ต่อมาเมื่อองค์การต่าง ๆ ได้เข้ามามีมือกันแล้ว สิ่งที่จะต้องทำร่วมกันและเกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากความร่วมมือ กิจกรรมโครงการที่ต้องปฏิบัติร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน โดยมีการจำแนกประเภทกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสร้างความร่วมมือออกเป็น 5 ประเภทคือ (Agranoff & McGuire, 2003, pp. 69 - 85)

1. การค้นหาข้อมูล (information seeking) ข้อมูลเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมาก ต้องนำมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจ ซึ่งประเภทของข้อมูลที่ควรมีการค้นหา ประกอบด้วย ลักษณะพื้นฐาน ตลอดจนการปฏิบัติงานขององค์การต่าง ๆ การช่วยเหลือทางเทคนิค (technical assistance) และการสนับสนุนทางการเงิน ทั้งนี้ผลประโยชน์ที่จะได้รับกลับมาหลังจากมีการพยายามค้นหาข้อมูลต่าง ๆ นี้ทำให้ได้แนวทางการบริหารงานที่มีความชัดเจน สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นได้ระหว่างองค์การที่มีความร่วมมือต่อกัน และสามารถสร้างข้อตกลงร่วมกันได้ เป็นต้น

2. การแสวงหาการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเหมาะสม (adjustment seeking) เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ หรือบางสิ่งบางอย่างภายในองค์การใหม่ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนสร้างการทำงานที่เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน กิจกรรมชนิดนี้จะเกิดขึ้นได้หลังจากได้มีการสร้างความร่วมมือเพื่อระบุแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันเรียบร้อยแล้ว

3. การกำหนดนโยบาย และแผนกลยุทธ์ร่วมกัน (policymaking and strategy making) เป็นกิจกรรมที่อาจอยู่ในรูปของความสัมพันธ์แบบเป็นทางการ เช่น การร่วมมือกันทำข้อตกลง (agreement) อีกทั้งความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ต้องให้้องค์การต่าง ๆ เข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจ เพื่อก่อให้เกิดเป้าหมายที่สอดคล้องกัน

4. การแลกเปลี่ยนทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (resource exchange) เป็นกิจกรรมที่มีการระบุเป้าหมายร่วมกันเรียบร้อยแล้ว โดยลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์การจะเป็นไปแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยองค์การที่จะเป็นต้องใช้ทรัพยากรต้องปฏิบัติงานร่วมกับองค์การที่ตั้งใจที่จะสนับสนุนทรัพยากรอยู่แล้ว องค์การต่าง ๆ ที่เข้ามามีมือกันสามารถปฏิบัติได้ทั้งสองบทบาทในเวลาเดียวกัน และที่สำคัญขององค์การแต่ละองค์การสามารถได้รับผลประโยชน์ร่วมกันได้ตามที่ตั้งเป้าไว้

5. การสร้างโครงการร่วมกัน (project-based work) ซึ่งเป็นการร่วมสร้างกิจกรรมที่สามารถเกิดขึ้นในระยะสั้นหรือระยะยาว โดยองค์การต่าง ๆ จะได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่มีอยู่ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิค (technical assistance) การให้ความช่วยเหลือทางการเงินสำหรับโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการของการสร้างโครงการร่วมกันด้วยเพื่อร่วมพัฒนางานด้านต่าง ๆ

ความสำคัญของเรื่องความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนทรัพยากร โดยการสนธิทรัพยากรเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด ซึ่งรูปแบบการร่วมมือนี้นี้มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ความร่วมมือในระดับหลวม ๆ ไม่เป็นทางการจนไปถึงการจัดตั้งเป็นองค์การร่วม เป็นต้น (สาโรช คัชมาตย์, 2550, น. 52) ซึ่งวิธีสร้างความร่วมมืออาจใช้แนวทางปฏิบัติ ครรชิต พุทธโกษา (2554) ดังนี้ 1) ชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน หรือทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกต่องานตรงกัน โดยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องและสร้างความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน อย่างไรก็ตามการชักจูงให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมอาจใช้ไม่ได้กับคนบางคน จึงต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ทางอ้อมที่ผู้เกี่ยวข้องในการประสานงานจะได้รับด้วย 2) ผูกมิตรไมตรีต่อกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเต็มใจที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ และอย่าให้เห็นว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน 3) สร้างความเท่าเทียม ทำให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันมีความสามารถทัดเทียมกันทั้งในด้านความสามารถเฉพาะด้านหรือความถนัดในสาขางาน ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะที่จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีความสามารถในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อจะได้ทำงานไปด้วยกันได้ 4) มีการสื่อสารที่ดี ทำได้ด้วยการสร้างประสบการณ์ร่วมกัน หรือสร้างการมีส่วนร่วม หากสามารถร่วมวางแผนปฏิบัติการด้วยกันตั้งแต่เริ่มต้นก็จะช่วยเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่วมกันทำงานด้วยความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน 5) เพิ่มความใกล้ชิด ทำให้มีการพบปะหรือกันอยู่เสมอเพื่อให้ไว้วางใจกัน เพราะความใกล้ชิดจะช่วยให้ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถ่ายทอดความรู้สึกถึงกัน ยิ่งใกล้ชิดกันมากเท่าใดก็จะเกิดความเข้าใจและรู้จักกันมากขึ้นเท่านั้น ถ้ามีความหวังดีต่อกัน มีเจตนาที่บริสุทธิ์และจริงใจก็จะเพิ่มความเชื่อถือไว้วางใจกันยิ่งขึ้น

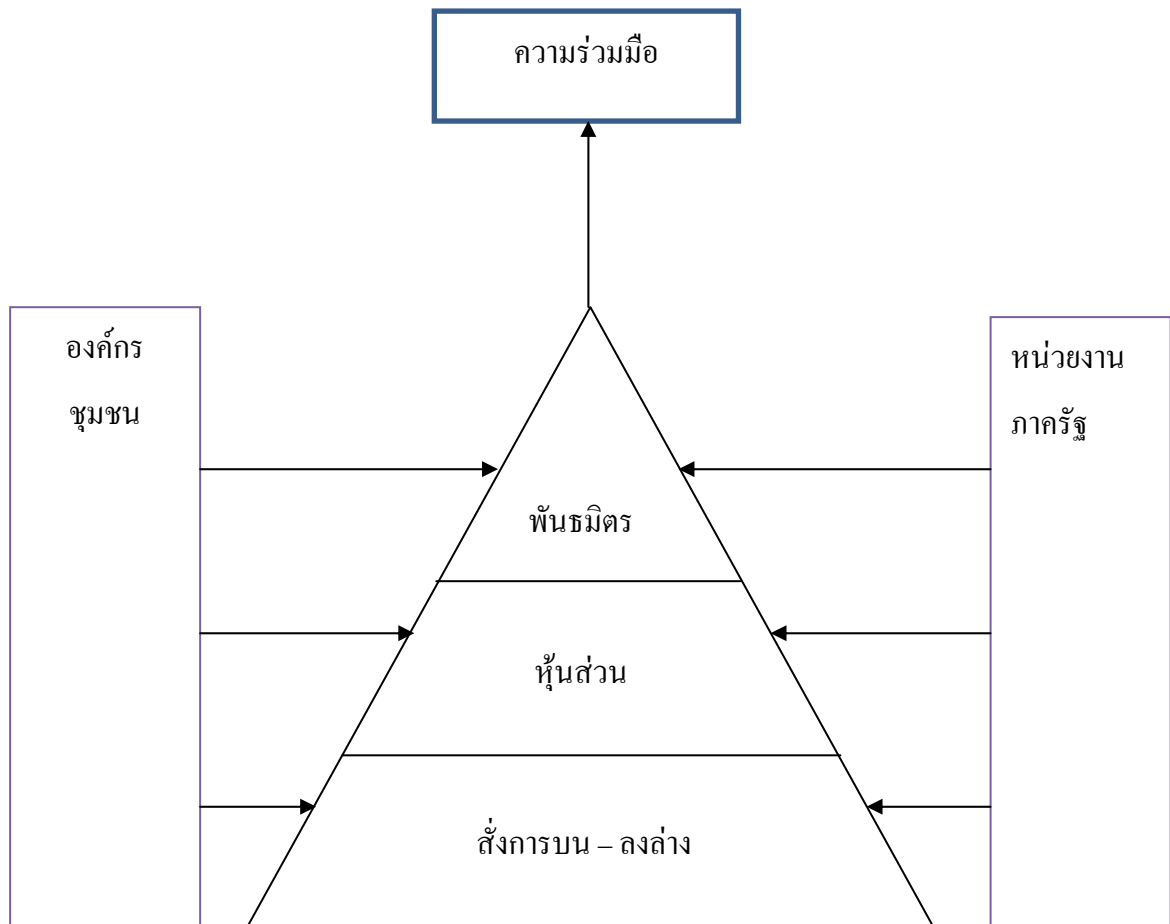
สรุปได้ว่าเทคนิคแนวความคิดมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ เป็นการประชุมกลุ่มของประชาชนที่จะช่วยให้เกิดกระบวนการคิดร่วมกัน และให้ผลของความคิดที่เป็นประโยชน์นำมาใช้ปฏิบัติเพื่อสู่การฟื้นฟูเศรษฐกิจในชุมชน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโครงการให้ความร่วมมือต่าง ๆ ระหว่างองค์กรหรือชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความร่วมมือที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุปได้ 5 รูปแบบ (ฐิติมา อัสวพรหมธาดา และคณะ, 2550, น. 41-43) ได้แก่ 1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ความร่วมมือในรูปแบบนี้ผู้เข้าร่วมเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคล

หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ 2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นความร่วมมือที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการ กับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบดังกล่าว นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ 3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น ความร่วมมือรูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจการตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลว่าจะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบกันบ่อย ประกอบด้วย 3.1) การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมในลักษณะนี้จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้ เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกันในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ 3.2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) ใช้สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายซักถาม และให้ความเห็นต่อโครงการ การประชุมอาจจะจัดในที่สาธารณะทั่วไป ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะ และผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลการประชุมดังกล่าวด้วย และ 3.3) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผย ไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้น ทั้งนี้รูปแบบการประชุมไม่ควรเป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดในหลายวัน และไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป 4) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของความร่วมมือของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติจะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบเลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งใน

คณะกรรมการใดคณะหนึ่งที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้นำการตัดสินใจได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด และ 5) การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ถือว่าการร่วมมือของประชาชนโดยตรง ในเชิงของการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากไม่ได้รับความเป็นธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับในรูปแบบของปัจเจกและในรูปแบบขององค์กรตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติขึ้น เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เป็นต้น อย่างไรก็ตามการใช้กลไกทางกฎหมายนี้จะทำให้เกิดการยึดถือต่อการดำเนินโครงการหรือการยุติโครงการ รวมทั้งมีการค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

จากการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับความร่วมมือนั้นมีนักวิชาการกล่าวถึงไว้ ดังนี้ 1) Agranoff (2006) ระบุว่า ความร่วมมือเป็นไปเพื่อแลกเปลี่ยนนโยบาย เพื่อการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อร่วมกันปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะการอบรม และความรู้ร่วมกัน ร่วมกันปรับเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติงานระหว่างองค์กร เพื่อสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการ และเพื่อร่วมกันให้บริการ อกรานอฟ และ แมคไกวีย์ (Agranoff & McGuire, 2003) กล่าวถึงความร่วมมือเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมกันหาข้อตกลง ร่วมสรรสร้างเป้าหมาย ฟังพาทอาศัยกัน แบ่งทรัพยากรร่วมกัน วางแผนเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน ปฏิบัติงานร่วมกัน และมีการเจรจาต่อรองระหว่างองค์กรร่วมกัน แมนเดล (Mandell, 2001) กล่าวถึงความร่วมมือเป็นการร่วมกันวางเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเป้าหมาย การส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจ การสร้างปฏิสัมพันธ์ระยะยาวร่วมกัน สอดคล้องกับ แมทเทสสิก, มอนเซ และ เมอร์รี่ โคลส (Mattessich, Monsey, & Murray - Close (2001) กล่าวถึงความร่วมมือเป็นการติดต่อสื่อสารกัน การให้ความเชื่อและความนับถือซึ่งกันและกัน การมีความเท่าเทียมกันและมีอำนาจในการดำเนินการด้วยกัน การเป็นพันธมิตรกัน มีการเจรจาต่อรองกัน และแบ่งปันความรู้ระหว่างองค์กร ส่วน วัตต์ และเกรย์ (Wood & Gray, 1991) กล่าวถึงความร่วมมือเป็นการร่วมกันกำหนดโครงสร้าง หน้าที่กฎเกณฑ์ การปฏิบัติงานและการตัดสินใจร่วมกัน การร่วมกันประเมินผล และ สตาร์คีย์ (Starkey, 1997) กล่าวถึงความร่วมมือเป็นการแข่งขันทรัพยากร การสร้างความรู้ด้านต่าง ๆ ร่วมกัน การค้นหาแนวทางปฏิบัติร่วมกัน การปฏิบัติตนร่วมกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการสร้างความสัมพันธ์อย่างอิสระร่วมกัน และ วรสุดา สุขารมณ (2554) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของความร่วมมือแบบบูรณาการไว้ ดังนี้ 1) ความร่วมมือในการทำแผน 2) ความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล 3) ความร่วมมือในการปฏิบัติ 4) ความร่วมมือในการประเมินผล และ 5) ความร่วมมือในการทำบันทึกข้อตกลง

สรุปได้ว่า จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในการทำงานระหว่างหน่วยงานในหลายรูปแบบ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบที่ 4 รูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

ที่มา: ประยุกต์จาก Agranoff & McGuire (2003)

บทสรุปจากภาพประกอบ 3 ความร่วมมือช่วยให้เกิดการลดรายจ่าย และร่วมใช้ทรัพยากรในการทำงานที่ตนเองไม่ถนัดและไม่คุ้มค่าต่อการปฏิบัติงาน องค์กรชุมชนซึ่งมีการทำงานของกลุ่มต้องประสานขอความช่วยเหลือ การประชุมวางแผน การร้องขอในกิจกรรมบางอย่างเพื่อการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน มีคณะกรรมการกลุ่มองค์กรชุมชนเข้าประชุมอาจจะสมัครใจและการบังคับโดยมีหนังสือราชการคำสั่งขอความอนุเคราะห์ให้องค์กรชุมชนร่วมกิจกรรมที่ก่อเกิดต่อสมาชิกและการเป็นหุ้นส่วน โครงการและกิจกรรมเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในการทำงาน

การเป็นพันธมิตรและเครือข่าย ตลอดจนการมีผลประโยชน์ร่วมกัน รูปแบบดังกล่าว องค์การก็จะต้องมีการปรับปรุงหลายประการเพื่อรองรับรูปแบบการจัดการแบบใหม่ ทั้งในด้านระเบียบวิธีปฏิบัติ ค่านิยมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ระบบการทำงานภายในองค์การ 1) การปฏิบัติงานร่วมกันขององค์การ 2) ความหมายของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์การ 3) ความจำเป็นในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์การ 4) รูปแบบของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์การ 5) เทคนิคที่ใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์การ 6) แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์การ

4. แนวคิดการลดความรุนแรง

4.1 ความหมายการลดความรุนแรง

มีนักวิชาการให้ความหมายความรุนแรงไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

บุญวาทิ เพชรรัตน์ (2543, น. 200) ได้ให้ความหมายของความรุนแรงไว้ว่า ความรุนแรง หมายถึง พฤติกรรมที่ปลดปล่อยความโกรธ ความกลัว และภาวะหวาดหวั่น ไปยังบุคคลอื่น เช่น คนรอบข้าง หรือวัตถุสิ่งของด้วยขาดการยับยั้งชั่งใจ เป็นเหตุให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วยการทำอันตรายผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นอันตรายสาหัสจนถึงแก่ชีวิตได้ สอดคล้องกับ สจวร์ต (Stuart, 1981, p. 3) ได้ให้ความหมายของความรุนแรงไว้ว่า ความรุนแรง หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่เป็นการใช้กำลังและเจตนาประทุษร้าย ทำให้เสียหาย ทำลายหรือข่มขู่ และคอร์สินิ (Corsini, 1999, p. 1052) กล่าวถึงความรุนแรงไว้ว่า ความรุนแรง หมายถึง การแสดงความเกลียดชัง ความเป็นปรปักษ์ และดูค้ำว่ากล่าว การใช้กำลังทางกายโดยตรงต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน รวมถึงความรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่ทำอันตรายต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยปราศจากความเกลียดชัง ความเป็นปรปักษ์ หรือดูค้ำว่ากล่าวต่อสิ่งนั้น สำหรับองค์การอนามัยโลก (WHO, 1995) ได้นิยามความรุนแรงไว้ว่า ความรุนแรง หมายถึง การจงใจใช้กำลังหรืออำนาจทางกายเพื่อข่มขู่หรือกระทำต่อตนเองต่อผู้อื่น ต่อกลุ่มบุคคลหรือชุมชนซึ่งมีผลทำให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะมีผลให้เกิดการบาดเจ็บ ตาย หรือเป็นอันตรายต่อจิตใจ หรือเป็นการยับยั้งการเจริญงอกงามหรือการกีดกันหรือปิดกั้น ทำให้สูญเสียสิทธิบางประการ และขาดการได้รับในสิ่งที่สมควรจะได้รับจากค่านิยมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความรุนแรงในความหมายที่บัญญัติโดยองค์การอนามัยโลกนั้นจะเกี่ยวข้องกับคำว่าความตั้งใจหรือจงใจของผู้กระทำความรุนแรง ซึ่งผลที่เกิดขึ้นอาจไม่สัมพันธ์กันกับเหตุ

สรุปได้ว่า ความรุนแรง หมายถึง พฤติกรรมของการใช้กำลัง พลังในการทำร้ายที่มีต่อกันเพื่อให้เกิดความสูญเสียเสียหาย ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้น การลดความรุนแรง หมายถึง พฤติกรรมใด ๆ ที่แสดงออกมาไม่เป็นการทำร้ายต่อบุคคลอื่น ๆ ให้ได้รับความสูญเสีย

เสียหายที่เกิดขึ้นทั้งชีวิตและทรัพย์สินโดยบุคคลนั้นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการลดความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่นำไปสู่การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

4.2 ประเภทความรุนแรง

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1997) ได้แบ่งประเภทของความรุนแรง (Typology of Violence) ไว้ในเบื้องต้นเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความรุนแรงต่อตนเอง (Self-directed Violence) หมายถึง ลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากบุคคลกระทำต่อตนเอง ความรุนแรงกลุ่มนี้ยังสามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทที่เฉพาะเจาะจงได้ดังนี้

1.1 พฤติกรรมการฆ่าตัวตาย ซึ่งรวมทั้งความคิดฆ่าตัวตาย ความพยายามฆ่าตัวตายและการฆ่าตัวตายโดยสมบูรณ์

1.2 พฤติกรรมการทำร้ายตนเอง หมายถึง การกระทำให้ตนเองบาดเจ็บ และพฤติกรรมทำร้ายตนเองอื่น ๆ ที่มุ่งร้ายต่อตนเองหรือทำให้ตนเองอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย แต่ไม่จำเป็นต้องมีผลถึงเสียชีวิต

2. ความรุนแรงระหว่างบุคคล (Interpersonal Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำโดยบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่น ความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทที่เฉพาะเจาะจง ดังนี้

2.1 ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกในครอบครัว คู่สมรสที่ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเฉพาะภายในบ้านเท่านั้น ได้แก่ ความรุนแรงต่อเด็ก (Child Abuse) ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยา (Intimate Partner Violence) และความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ (Elder Abuse)

2.2 ความรุนแรงในชุมชน หมายถึง ความรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลภายนอกบ้านที่คุ้นเคยกัน หรือเกิดจากบุคคลที่รู้จักกันโดยไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน หรือเกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกันหรือคนแปลกหน้า ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดจากการร่วมกระทำผิดตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป (Gang violence) การใช้ความรุนแรงทางเพศ การข่มขืนโดยคนแปลกหน้า (Stranger Rape and sexual assault) การใช้ความรุนแรงแบบสุ่มกระทำต่อใครก็ได้ (Random Acts of Violence) การใช้ความรุนแรงทางกายระหว่างวัยรุ่น (Physical Assaults Between Youths) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในคูรัก (Dating Violence) และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานที่หรือสถาบันต่าง ๆ ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ในที่ทำงานหรือโรงงาน ได้แก่ การล่วงลามทางเพศ (Sexual Harassment) และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสถานพยาบาลคนชรา ได้แก่ การทอดทิ้งไม่ดูแลและการทุบตี

3. ความรุนแรงระหว่างกลุ่ม (Collective Violence) หมายถึง ความรุนแรงที่กระทำ โดยกลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ เป็นความรุนแรงที่เกิดจากรัฐหรือประเทศ ซึ่งอาจเป็นการใช้ความรุนแรง โดยแอบแฝงอยู่ในรูปแบบของการใช้กฎหมายทางสังคมเป็นเครื่องมือในการก่อให้เกิดผลเสียต่อบุคคล และความไม่เท่าเทียมกันหรือเลือกปฏิบัติระหว่างเพศ เป็นต้น ซึ่งความรุนแรงกลุ่มนี้สามารถแบ่งย่อย ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 ความรุนแรงทางสังคม หมายถึง การใช้ความรุนแรงในประเด็นปัญหา ทางสังคมได้แก่การกระทำอาชญากรรมการใช้ความรุนแรงที่เกิดจากความเกลียดชังเหยียดผิว หรือเหยียดเชื้อชาติกลุ่มชน (Hate Crimes) การกระทำของผู้ก่อการร้าย (Terrorist Acts) หรือการใช้ความรุนแรง โดยกลุ่มประท้วง (Mob Violence)

3.2 ความรุนแรงทางการเมือง หมายถึง การใช้ความรุนแรงที่เกิดจากสงคราม ความขัดแย้งและการใช้ความรุนแรงของรัฐ หรือความรุนแรงที่เกิดจากคนกลุ่มใหญ่ ได้แก่ การข่มขืน ระหว่างสงคราม และการใช้ความรุนแรงที่มีผลต่อร่างกายและจิตใจในกิจการของสงคราม เช่น การทรมาน เหยียดทางการเมือง เป็นต้น

3.3 ความรุนแรงทางเศรษฐกิจ หมายถึง การใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มคน กลุ่มใหญ่ที่หวังผลทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการล้มเหลวทางเศรษฐกิจ การโจมตี ทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดผลลบด้านเศรษฐกิจทั้งทางตรงและทางอ้อม การปฏิบัติไม่ใช้บริการที่จำเป็น การกระทำที่ก่อให้เกิดการแตกแยกทางเศรษฐกิจ มูลเหตุจูงใจให้เกิดการใช้ความรุนแรงในกลุ่มนี้อาจ เกิดจากแรงจูงใจเพียงประเด็นเดียวหรือหลาย ๆ ประเด็นร่วมกันก็ได้ นอกจากนั้นจากความหมาย ความรุนแรงที่เกี่ยวกับคำว่าความตั้งใจและเจตเจตนั้น มีลักษณะสำคัญที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ความรุนแรงได้ ดังนี้

1) ความรุนแรงที่เกิดจากความจงใจกระทำนั้น ไม่จำเป็นต้องจงใจ ก่อให้เกิดผลเสียหากกล่าวคือ ผลของความรุนแรงที่เกิดขึ้นอาจไม่เท่าเทียมกันกับพฤติกรรมที่จงใจ กระทำ ผู้กระทำความรุนแรงอาจจงใจกระทำพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลเสียหรือแนวโน้มสูงที่จะก่อให้เกิดผลเสียด้านสุขภาพต่อผู้ถูกกระทำ แต่ผู้กระทำอาจไม่รับรู้ถึงผลของการกระทำของตน เช่น กรณี ของวัยรุ่นยกพวกตีกัน เป็นความรุนแรงที่เกิดจากความตั้งใจไม่ว่าจะเป็นการยุติปัญหา โดยใช้กำลัง ใช้อาวุธกระทำต่อร่างกายหรือไม่ก็ตามดูประหนึ่งว่าตั้งใจกระทำพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บ ล้มตาย ทั้ง ๆ ที่เจตนาอันอาจไม่ได้ต้องการให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงหรือตายก็ได้ หรือในกรณีที่ พ่อแม่จับเด็กทารกที่ร้องไห้โยเยเขย่าให้หยุดร้องด้วยความตั้งใจ แต่ผลทำให้เกิดการบาดเจ็บทางสมอง ได้โดยไม่ตั้งใจ และเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการตั้งใจจงใจใช้ความรุนแรง โดยไม่ได้ตั้งใจให้ ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรุนแรงนั้นถึงกับบาดเจ็บหรือตาย

2) การแยกแยะความตั้งใจ หรือตั้งใจกระทำ ความรุนแรง สามารถพิจารณาบนพื้นฐานของความตั้งใจกระทำทำให้บาดเจ็บกับความตั้งใจที่จะกระทำ ความรุนแรง ซึ่งความรุนแรงในความหมายที่นิยามโดย วอลเตอร์ และ พาร์ค (Walters & Parke, 1964) นั้น เป็นความหมายที่กำหนดโดยวัฒนธรรม กล่าวคือ การจะตัดสินว่าจงใจกระทำ การคาดการณ์วางแผนไว้ล่วงหน้าหรือการบาดเจ็บ และผลของความรุนแรงอื่นๆ ที่ตามมา อาจถูกกำหนดโดยหรือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ผู้กระทำ ความรุนแรงบางสังคมอาจตั้งใจกระทำอันตราย แต่โดยพื้นฐานวัฒนธรรมของสังคมนั้นไม่ได้มองการกระทำดังกล่าวนี้ว่าเป็นการใช้ความรุนแรง เช่น การตัดหรือขลิบอวัยวะเพศหญิง หรือการลงโทษโดยทุบตีต่อร่างกายของเด็ก การกระทำ ความรุนแรงนี้ถูกมองว่าเป็นการสั่งสอนหรือพิธีกรรมให้หลุดพ้นจากบาปมากกว่าการรับรู้ว่าเป็นการใช้ความรุนแรง การให้คำนิยามขององค์การอนามัยโลกเกี่ยวกับความรุนแรงได้ครอบคลุมถึงผลที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพของผู้ถูกกระทำโดยไม่คำนึงถึงการรับรู้และความเชื่อทางวัฒนธรรมต่อความรุนแรงนั้น ๆ

3) การจงใจกระทำ ความรุนแรง ขึ้นอยู่กับระดับของความตั้งใจ ผู้กระทำ ความรุนแรงบางคนตั้งใจทำให้เกิดการบาดเจ็บและจงใจที่จะใช้ความรุนแรง แต่ไม่ได้ต้องการให้เกิดผลขนาดเท่าที่

สรุปได้ว่า ประเภทความรุนแรงนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ ความรุนแรงต่อตนเอง ความรุนแรงระหว่างบุคคล และความรุนแรงระหว่างกลุ่ม ซึ่งมีความแตกต่างกัน และความรุนแรงสามารถส่งผลกระทบต่อส่วนรวมได้อย่างมาก

4.3 วิธีลดความรุนแรง

ปัญหาความขัดแย้งอยู่ในสัดส่วนที่ไม่แพร่กระจายไปทั่วทั้งสังคมจนหาวิธีการหรือกลไกเพื่อยุติความขัดแย้งไม่ได้ สังคมนั้นก็สามารถดำเนินต่อไป โดยภาพรวมจะถือได้ว่าสังคมนั้นยังอยู่ได้อย่างมีความสมานฉันท์ แต่เมื่อใดก็ตามที่ความขัดแย้งถึงจุดที่ไม่สามารถจะแก้ไขเยียวยาได้ ทางเลือกของสังคมก็จะถูกจำกัดลง โดยมีทางออกอยู่สองทางคือ การพยายามแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี ด้วยการเจรจาหรือไกล่เกลี่ย หรือมิฉะนั้นก็คงต้องแก้ไขความขัดแย้งด้วยการใช้กำลังหรือความรุนแรง ผลที่ออกมาก็คือ การที่ฝ่ายหนึ่งชนะ อีกฝ่ายหนึ่งพ่ายแพ้ ผู้ชนะก็จะสร้างระเบียบการเมืองขึ้นมาใหม่ และถ้าเป็นกรณีที่ไม่สามารถจะเอาชนะกันได้ก็อาจจะถึงกับแตกแยกออกเป็น 2 ส่วน หรือ 3 ส่วน ของหน่วยชุมชนหรือหน่วยการเมืองใหม่แล้วแต่กรณี (ลิจิต ซีรเวกิน, 2553) พฤติกรรมเมื่อเกิดความขัดแย้ง Conflict Behavior) เกิดขึ้น ได้มีการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อการจัดการความขัดแย้งในสังคมให้คนสามารถอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุขซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในสังคมปัจจุบัน โดยแนวทางที่ใช้ในการจัดการความขัดแย้งมี 5 แนวทาง (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, ม.ป.ป.,

น. 105) คือ 1) การแข่งขันเอาชนะ (Competing, Forcing or Compelling) การแข่งขันเอาชนะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความต้องการที่จะผลักดันให้บรรลุเป้าประสงค์ของตน โดยไม่คำนึงถึงการประสานความร่วมมือกับผู้อื่น 2) การยอมรับ (Accommodating or Smoothing) การยอมรับอาจเป็นวิธีการที่ใช้เมื่อมีความใส่ใจในการประสานความร่วมมือมาก และมีความสนใจในการผลักดันให้บรรลุในเป้าประสงค์ของตนน้อย จุดมุ่งหมายอาจเป็นข้อตกลงที่เหมาะสมกับบุคคลอื่น โดยที่ตนเองเสียประโยชน์ พฤติกรรมการยอมรับเป็นการเชื่อฟังคำสั่ง การยอมรับในแนวความคิด หรือการยอมตามความต้องการของบุคคลอื่น 3) การประนีประนอม (Compromising or Sharing) เป็นรูปแบบที่เดินสายกลาง ระหว่างการผลักดันให้บรรลุเป้าประสงค์ของตนและการประสานความร่วมมือ 4) การหลีกเลี่ยงหรือถอนตัว (Avoiding or Withdrawing) การหลีกเลี่ยง หมายถึง การเลื่อน การเลี่ยงปัญหา หรือการถอนตัว

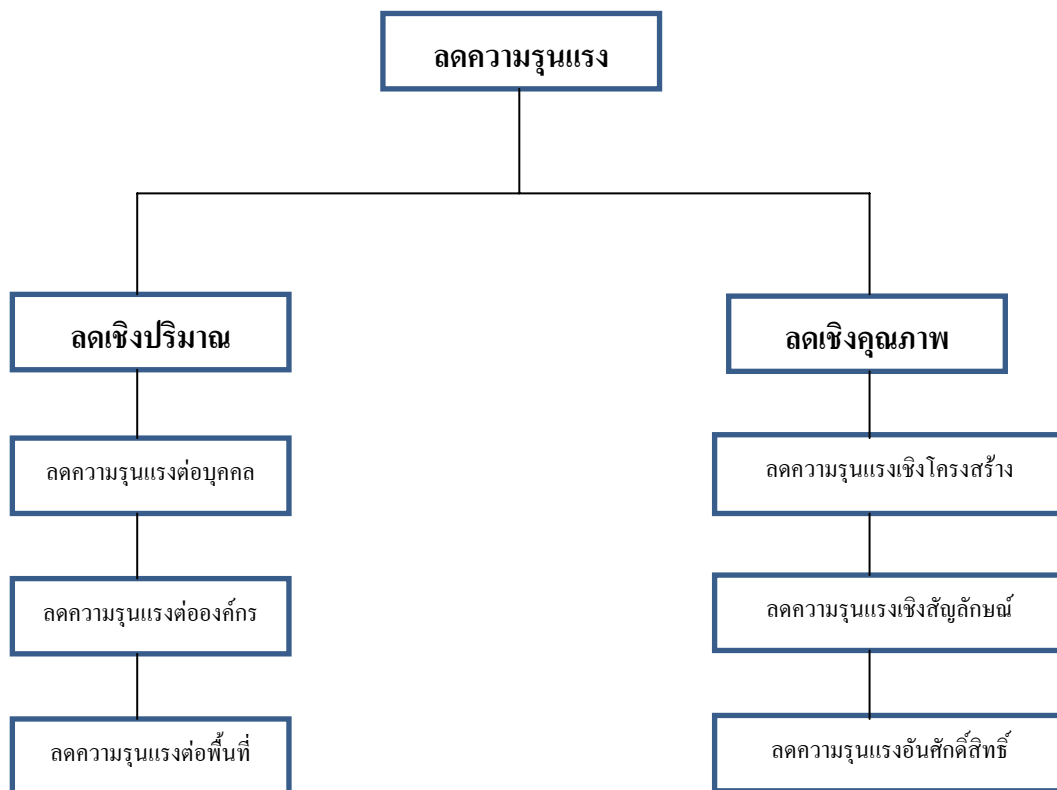
นอกจากนี้ยังมีวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเพื่อให้เหตุการณ์ปัญหานั้นคลี่คลาย หรือไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงหรือสูญเสีย ได้แก่ 1) การเจรจา (Negotiation) เป็นกระบวนการแก้ปัญหาซึ่งมีคนสองคนหรือมากกว่าการตัดสินใจโดยการสมัครใจที่จะพูดคุยกันถึงความแตกต่างในความเห็น และพยายามที่จะบรรลุการตัดสินใจร่วมในสิ่งที่ห้วงกังวลเหมือนกัน 2) การหาข้อเท็จจริง (Fact Finding) เป็นวิธีการในการแก้ปัญหาข้อพิพาททางเทคนิคซึ่งอาศัยบุคคลที่สามที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาเรื่องนั้น ๆ เพื่อที่จะสำรวจและตัดสินใจข้อเท็จจริงที่มีอยู่ 3) อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นกระบวนการตัดสินใจซึ่งบุคคลที่สามรับฟังปัญหาข้อพิพาทและทำหน้าที่ตัดสิน ซึ่งนำไปสู่ข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามหรือไม่ต้องปฏิบัติตามก็ได้ 4) การนำมาสู่โต๊ะเจรจา (Convening) เป็นกระบวนการที่อาศัยบุคคลที่สามเพื่อที่จะหาหนทางให้คู่พิพาทมาสู่โต๊ะเจรจา และช่วยในการตัดสินใจว่าจะใช้กระบวนการเพิ่มพลังความสามารถจัดการข้อพิพาทหรือไม่ และช่วยในการเลือกผู้จัดการข้อพิพาทที่เป็นที่ยอมรับกันทั้งสองฝ่าย 5) การไกล่เกลี่ย (Mediation) เป็นกระบวนการซึ่งอาศัยบุคคลที่สามที่เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งไม่ได้มีอำนาจในการตัดสินใจแต่อย่างใดในข้อพิพาท หรือเป็นการเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อให้คู่กรณีที่ขัดแย้งกันบรรลุถึงข้อตกลงที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันในประเด็นนั้น ๆ และ 6) ฉันทามติ (Consensus) เป็นกระบวนการที่กลุ่มตัดสินใจร่วมกัน โดยสมาชิกทั้งหมดเห็นพ้องต้องกัน โดยไม่ใช้วิธียกมือใครเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย กระบวนการหาข้อตกลงนั้นบรรลุหลังจากที่ผ่านระยะต่าง ๆ ของการแก้ปัญหาร่วมกัน

สำหรับผลการศึกษาของ นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า (2548) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของรูปแบบกระบวนการจัดการความขัดแย้งตามแนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ คือ เป็นการฟื้นฟูชุมชนมากกว่าการใช้ความรุนแรง โดยพิจารณาความขัดแย้งว่าเกิดโดยตรงต่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายและชุมชน มากกว่าเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น เพื่อการจัดการความขัดแย้งที่เหมาะสมและถูกต้องที่เหมาะสม คือ คู่กรณีและบุคคลบางส่วน of ชุมชนได้รับผล

กระทบโดยตรงและได้รับการตัดสินและประณอมข้อขัดแย้งโดยชุมชน ดังนั้น กระบวนการจัดการความขัดแย้งต้องเปิดโอกาสให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล โดยมีกลุ่มบุคคลที่สาม คือ ผู้นำหรือคนในชุมชนร่วมรับฟัง การตัดสินเป็นการรับฟังจากทั้งสองฝ่ายโดยอาจให้คนในชุมชนตัดสิน ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Conflict Management of Restorative) มุ่งเน้นการจัดการความขัดแย้งโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน แชมบลิสต์ และ ซีดแมน (Chambliss & Seidman, 1971) ศึกษาเกี่ยวกับวิธีประณอมข้อขัดแย้งของชาวชนบทและในเมือง สังคมยังมีชนชั้นและสถานที่แตกต่างกันน้อยเท่าใด สังคมก็จะเป็นกระบวนการประณอมข้อขัดแย้งโดยการไกล่เกลี่ยเท่านั้น แต่สังคมที่มีชนชั้นและสถานที่แตกต่างกันมากเท่าใด สังคมจะเป็นกระบวนการประณอมข้อขัดแย้งโดยการบังคับการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายมากขึ้นเท่านั้น เดวิด (David, 1978) ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมในการประณอมข้อขัดแย้งในชนบทภาคเหนือของไทย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า คนไทยในเขตชนบทนิยมประณอมข้อขัดแย้งโดยการประณอมยอมความมากกว่าฟ้องร้องคดี ส่วนกรณีพิพาทถ้าคู่กรณีตกลงกันได้ จะให้บุคคลที่เป็นที่เคารพนับถือในหมู่บ้าน โดยเฉพาอย่างยิ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ไกล่เกลี่ย สอดคล้องกับ กรมคุมประพฤติ (2545, น. 23 - 24) กล่าวว่า สังคมไทยมองว่าการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งเป็นกระบวนการประณอมข้อขัดแย้งที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ การไกล่เกลี่ยช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันจากกรณีที่มีการพิพาทกันได้โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ โน้มน้าว เสนอแนะ แปลความหรือชี้แนะหนทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งให้แก่คู่ความ ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจในการกำหนดข้อตกลงให้แก่คู่ความแต่อย่างใด การจะตกลงหรือไม่เป็นการตัดสินใจของคู่ความ ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจตัดสินข้อขัดแย้งเหมือนดังอนุญาโตตุลาการ หรือผู้พิพากษา

จากการศึกษา พบว่า วิธีการลดความความรุนแรงมีอย่างหลากหลายวิธีซึ่งนักวิชาการและนักวิจัยที่ทำการศึกษาก็เกี่ยวกับวิธีการเพื่อจัดการกับความรุนแรง ซึ่งสามารถทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาความรุนแรงให้ลดน้อยลง หรือสามารถเรียกได้ว่าเป็นวิธีการลดความรุนแรง โดย โทมัส และคิลแมนน์ (Thomas & Kilmann, 1987) ระบุวิธีการจัดการกับความรุนแรงด้วยวิธีการแข่งขัน (Competition) การปรองดอง (Accommodation) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) การร่วมมือ (Collaborating) และ การประนีประนอม (Compromising) โอเวนส์ (Owens) ระบุวิธีการจัดการกับความรุนแรงด้วยวิธีการสร้างความร่วมมือแก้ปัญหา (Collaborating) การเจรจา (Negotiation) การต่อรอง (Bargaining) การใช้อำนาจ (Forcing) ส่วน คิมบรู และนันเนรี (Kimbrough & nunnery, 1988) ระบุวิธีการจัดการกับความรุนแรงด้วยวิธีการเอาชนะ (Competition) การยอมแพ้ (Accommodation) การประนีประนอม (Compromising) การร่วมมือ (Collaborating) การหลีกเลี่ยง (Avoiding) โดยสามารถสังเคราะห์การลด

ความรุนแรงที่สามารถนำไปใช้และประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่เกิดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การลดความรุนแรง

สรุปได้ว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีวิธีการจัดการกับความรุนแรงหรือวิธีการที่ทำให้ความรุนแรงลดลงหลากหลายวิธี จากการตั้งแคะระเห่เอกสาร พบว่ามีนักวิชาการเสนอวิธีการไว้ ดังนี้ การพูดคุยเจรจาต่อรอง ร่วมมือแก้ไขปัญหา ประนีประนอม หลีกเลี้ยง การเอาชนะ การยอมแพ้ โดยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำไปใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ สามารถจำแนกการลดความรุนแรงได้ 2 ประเภท คือ 1) ลดความรุนแรงเชิงปริมาณ (1) ซึ่งเป็นการกระทำต่อบุคคล การทำร้าย ฆ่าให้ตาย และได้รับบาดเจ็บ เป็นความรุนแรงที่เกิดต่อร่างกายและจิตใจของผู้คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (2) การลดความรุนแรงต่อองค์กร เป็นการลดความรุนแรงต่ออาคารสถานที่ขององค์กรทั้งของภาครัฐและเอกชนที่เป็นหน่วยงาน เช่น โรงเรียน วัด องค์กรการบริหารส่วนตำบล เทศบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานีตำรวจ ค่ายทหาร เป็นต้น ซึ่งเป็นหน่วยงาน องค์กรที่มีความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สิน โดยการวางระเบิด วางเพลิง ปะทะต่อผู้ใช้ความรุนแรงต่อทรัพย์สินองค์กร (3) การลดความรุนแรงต่อพื้นที่ในอาณาบริเวณที่คาบเกี่ยวและไม่ให้

เกิดขยายการปฏิบัติการความรุนแรง เพื่อไม่ให้ก่อให้เกิดความเสียหาย สร้างความหวาดกลัวในพื้นที่ และลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกิดการลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ โดยที่ไม่ทำให้เกิดความรู้สึก ในความไม่เท่าเทียมกัน ไม่สร้างและก่อให้เกิดการเหยียดหยาม (1) การลดความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่ กดทับการพัฒนาการวางแผนของรัฐที่มีการพัฒนาของพื้นที่ ไม่ให้มีแนวนโยบายการกีดกันความเชื่อ การปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรม (2) การลดความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ ให้ความสำคัญกับวันสำคัญทาง ความเชื่อ วันครบรอบการต่อสู้ของกลุ่ม BRN การเคลื่อนไหวเพื่อการดำเนินกิจกรรมที่สร้างประโยชน์ ต่อเพื่อนมนุษย์ในการดำรงชีวิตที่เป็นสุข และ (3) การลดความรุนแรงอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเกิดจากความรู้สึก ความเชื่อความศรัทธากลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลาม การเคารพสถานที่สำคัญ การสร้างและเห็นคุณค่า การปฏิบัติตามหลักศาสนา

5. แนวคิดพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นการศึกษาความร่วมมือในการร่วม ทำงานเพื่อการลดความรุนแรงอันได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของ การวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาสภาพความ ร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลด ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในแต่ละระยะการดำเนินการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจากการศึกษาแนวคิดพื้นที่ทำการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลด ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยในระยะที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอีก 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และ นาทวี จากการศึกษา พบว่า จากอดีตที่ผ่านมาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการตั้งถิ่นฐานของ ผู้คนและมีการอพยพมาทำการค้าขายติดต่อทางทะเล และมีการต่อสู้ของอาณาจักรในอดีตในพื้นที่ นครรัฐปัตตานีมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความเจริญรุ่งเรืองทางการค้า และควบคู่กับการแพร่ขยาย ของอารยธรรมและศาสนา มาพร้อมกับการแลกเปลี่ยนค้าขายของ ผู้คนที่เข้ามาสู่ดินแดนด้ามขวาน ซึ่งมีกลุ่มคนที่ตั้งรกรากของชนเผ่าดั้งเดิมและมีการผสมผสานของผู้คนจนเป็นนครปัตตานีได้มีการ

ต่อสู้พลัดเปลี่ยนอำนาจของนครปัตตานี และได้ต่อสู้กับรัฐสยามในขณะนั้นตกเป็นประเทศราชของอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยา และมาสู่กรุงรัตนโกสินทร์และในช่วงนั้นมีการเข้ามาของการล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตกและมีการแบ่งแยกปัตตานีเป็น 7 เมืองแยก เพื่อแบ่งแยกและมีเจ้าเมืองภายหลังมีการยุบรวมเจ็ดหัวเมืองให้เป็นปัตตานี ยะลา และนราธิวาส สงขลา ทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านภายหลังการสูญเสียอำนาจ

ความสัมพันธ์กับรัฐบาลดินแดนทางใต้เริ่มเสื่อมคลายลงมาเป็นความสัมพันธ์ในการให้ความร่วมมือในการปกครองของรัฐไทยพยายามผสมกลมกลืนโดยมีการโยกย้ายถิ่นจากภาคอีสานไปตั้งรกรากอยู่ในจังหวัดชายแดนใต้เป็นนิคมพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์ของผู้คนในพื้นที่พหุวัฒนธรรมนั้นมีความสัมพันธ์ที่อยู่ร่วมกัน ไปมาหาสู่ จากการปรับตัวเข้าหากัน เรียนรู้กันภายใต้ความสัมพันธ์เครือญาติ ในอดีตถึงแม้ผู้คนนับถือศาสนาที่แตกต่างกันยังไปร่วมงานบุญประเพณี งานศพ งานแต่งงาน ซึ่งเป็นประเพณีวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน สามารถไปร่วมพิธีกันตามคำบอกเล่าของผู้อาวุโส โดยการยึดถือความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ความเป็นพี่น้องต่างศาสนาและความเป็นเกลอในอดีตมีการยึดโยงความมีมิตรภาพที่ดีของการผูกความสัมพันธ์ โดยสามารถเห็นได้จากการผูกเกลอภาคใต้ ให้ความเชื่อ ความเคารพนับถือยังคงดำรงอยู่ในรุ่นลูกหลาน โดยมีความสัมพันธ์ร่วมมือทางวัฒนธรรมที่มีอาจวางกันในเรื่องประเพณี วัฒนธรรม และความแตกต่างทางศาสนาด้วยความเป็นพี่น้อง เครือญาติที่เคยเป็นญาติแล้วไปแต่งงานกับคนต่างศาสนา กลายเป็นต้องนับถือศาสนานั้นตามคู่สมรสซึ่งมีพี่น้องนับถือต่างศาสนา ขณะที่มิถุนหรือองค์กรที่มีการจัดตั้งขึ้นมาทำงานในลักษณะการเชื่อมประสานและผลักดันวาระการเมืองและนโยบายต่าง ๆ ในพื้นที่สนามทางการเมืองต่าง ๆ ส่วนในระดับฐานของพีรามิด ได้แก่ กลุ่มประชาชนรากหญ้าที่มีทั้งการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน และยึดโยงผ่านการรวมกลุ่มขององค์กรทางสังคมต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นองค์กรภาครัฐ และที่สำคัญอีกประการคือ ความอ่อนด้อยในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของสังคมและแนวความคิดที่ขัดแย้งกันเองในการพิจารณากำหนดนิยามปัญหาของระดับผู้นำในรัฐบาล ได้ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาเป็นเพียงการลองผิดลองถูกของคนกลุ่มหนึ่งก็เป็นแค่เพียงการศึกษาการเรียนรู้ปัญหา และการยอมรับปัญหาของคนอีกกลุ่มหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะได้มี พระราชดำรัสกระบวนการณ์ในการแก้ไขปัญหาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ว่า “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และนโยบายของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 67/47 ที่ได้ชื่อว่า เป็นแนวทางสันติวิธีที่ประยุกต์มาจากคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/23 ให้เข้ากับการแก้ปัญหา แต่คำสั่งดังกล่าวก็มิได้ถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งกระบวนการทำงานตามพระราชดำรัส “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ก็มิได้ถูกนำมาพัฒนาใช้ แต่กลับมีการถ่ายทอดที่ผิดพลาดจนเข้าใจผิดกันไปทั้งประเทศว่าพระราชดำรัส คือ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” จนในที่สุดพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี

และรัฐบาล ต้องออกมาชี้แจงอธิบายถึงพระราชดำริดังกล่าว โดยการจัดทำนโยบายการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มาจากการศึกษาปัญหาการก่อความไม่สงบทั้งทางทฤษฎี ที่เกิดมาจากการวิเคราะห์ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคมโลก และทำการสังเคราะห์ขึ้นมาเป็นทฤษฎี ผนวกเข้ากับการศึกษาประสบการณ์ในการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบของไทย โดยเฉพาะในประเด็นปัญหาความขัดแย้งทางอุดมการณ์ด้านการเมืองการปกครองในสังคมไทยระหว่างประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์ในช่วงสงครามเย็นที่ผ่านมา อำนาจรัฐจากส่วนกลางเป็นการส่งตัวแทนมาปกครองในดินแดนที่พวกเขาเคยมีอำนาจ ทำให้เกิดกลุ่มกบฏที่มีการต่อต้าน หรือปลดปล่อยปัตตานี BRN กลุ่มต่อต้านนี้มีความเชื่อในแนวอุดมการณ์รัฐและความเชื่อในเรื่องการไม่ได้รับความยุติธรรมจากอำนาจรัฐและจึงมีการแสดงออกตามเจตนาารมณ์ต่อการปกครองตนเองของเขาด้วยความเชื่อ การแข่งขันอำนาจและความยุติธรรมในการใช้อำนาจรัฐในการหากกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐ

ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ที่ยังไม่มีความไว้วางใจต่อความเป็นธรรมของหน่วยงานราชการ เพราะมีการกระทำต่อคนไทยมุสลิมเหมือนพลเมืองชั้นสอง และไม่ให้ความสะดวกในการติดต่อกับราชการทำให้คนอิสลามปฏิเสธการติดต่อกับราชการ ทำให้คนไทยมุสลิมปฏิเสธการรับราชการ และติดต่อกับราชการ เพราะด้วยความเชื่อที่ว่า ราชการ คือ ผู้มาปกครองและกดขี่ข่มเหงรังแกในกรณีการฆ่าหมู่หรือการอุ้มฆ่าในคดีต่าง ๆ ที่มีการกล่าวถึง การกระทำของหน่วยงานราชการที่มีต่อประชาชนในพื้นที่จนเกิดความหวาดระแวงและความไม่ปลอดภัย ถ้าอยู่ใกล้ตัวแทนหน่วยงานราชการหรือสัญลักษณ์ของราชการและรัฐ เช่น โรงเรียน ค่ายทหาร โรงพักองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และสำนักงานการไฟฟ้า โรงพยาบาล ทำให้เกิดการเผาทำลายทรัพย์สิน หน่วยงานราชการ การวางระเบิดและการเผาหน่วยงาน และการดักยิงฆ่า และการวางระเบิดคาร์บอม มอเตอร์ไซด์บอม และการทำลายไปถึงกลไกการพัฒนาของทุนนิยม เช่น บริษัทพิธาน บริษัทซีพี เซเว่นอีเลฟเว่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่มีผลประโยชน์ต่อการเข้ามาทำลายวัฒนธรรม อัตลักษณ์อิสลาม จึงมีแนวคิดของการขับไล่ผู้คนที่คนไทยพุทธให้เกิดความหวาดกลัวและละทิ้งถิ่นฐานอพยพไปจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เป็นพื้นที่อิสลามบริสุทธิ์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จากการศึกษาทั้งการศึกษาจากแหล่งการศึกษาปฐมภูมิ และทุติยภูมิ สภาพความร่วมมือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นี้จะประสบความสำเร็จในความร่วมมือด้วยการอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือด้วยความเต็มใจสามารถร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเพื่อการลดความรุนแรงร่วมกัน ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ระยะที่ 2 ศึกษาปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยในระยะที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอีก 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และ นาทวี จากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงนี้มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญอยู่หลากหลาย ความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จไม่ได้มาจากการทำสัญญาความร่วมมือระหว่างกัน แต่เป็นการให้ความร่วมมือที่มาจากทั้งที่ทั้งสองฝ่ายมีเป้าหมายเดียวกัน เพื่อการร่วมกันแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ระยะที่ 3 การยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยกำหนดการศึกษาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอีก 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา คือ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และ นาทวี จากการศึกษา พบว่า จากสภาพทางด้านการเมืองการปกครองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่ได้ต่างจากจังหวัดอื่นของไทย แต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันออกไป ส่งผลให้เกิดความเครียดและความขัดแย้งระหว่างตัวแทนทางฝ่ายปกครองของรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายปกครองในระดับจังหวัดและอำเภอหรือข้าราชการทหารตำรวจที่ส่วนใหญ่เป็นไทยพุทธ ขึ้นมาได้ ประชาชนในพื้นที่ผูกพันอยู่กับความเชื่อศาสนาและผู้นำทางศาสนาอย่างใกล้ชิด ผู้นำดังกล่าวมีส่วนหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทด้านการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น ทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบลและจังหวัด ผู้นำมีแนวคิดหรือความรู้สึกที่สวนทางกับการดำเนินงานของรัฐบาลแล้ว ก็จะมีส่งผลต่อความเครียด ความกดดัน และความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่และระบบของรัฐมากขึ้น การบริหารรัฐในพื้นที่ยังคงประสิทธิภาพไม่เพียงพอต่อการป้องกันการกระทำของผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ระบบ พรรคพวกในวงการข้าราชการ และการกระทำของเจ้าหน้าที่ส่วนน้อยที่ใช้อำนาจอันมิชอบแสวงหาผลประโยชน์ กลั่นแกล้งประชาชน ซึ่งส่งผลเสียต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ต่อรัฐบาลและประเทศชาติตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รัฐบาลและหน่วยงานด้านความมั่นคงของรัฐยังไม่สามารถยุติปัญหาการแบ่งแยกดินแดนได้เช่นเดียวกับการยุติปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเขตติดต่อยังคงมีกลุ่มคนที่ต้องการดำเนินการในการแบ่งแยกดินแดนอยู่แนวร่วมของขบวนการต่าง ๆ ยังคงให้การสนับสนุนหรืออย่างน้อยที่สุดปล่อยให้กลุ่มดังกล่าวปฏิบัติการโดยสะดวก ประชาชนในพื้นที่ยังคงไม่แน่ใจในประสิทธิภาพและความจริงของเจ้าหน้าที่ตลอดจนความยุติธรรม นอกจากนี้แล้วการแก่งแย่งช่วงชิงทางการเมืองของนักการเมืองไทยยังส่งผลให้การแก้ปัญหาประสบความสำเร็จ

ลำบากยิ่งขึ้น การเป็นฝ่ายค้านในระบบการเมืองไทยเป็นการทำหน้าที่ค้านทุกสิ่งทีฝ่ายรัฐบาลดำเนินการ แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ส่งผลที่ดีต่อสังคมไทย ฝ่ายค้านมักรอโอกาสหาความผิดพลาดของฝ่ายรัฐบาล เพื่อออกมาโจมตี ทั้งนี้เพื่อหวังผลทางด้านคะแนนเสียงในสมัยเลือกตั้งต่อไปมากกว่าเป็นความสำคัญ ของปัญหาของชาติ ฝ่ายค้านออกมาตำหนิการทำงานของรัฐบาลอย่างมาก โดยมีได้ตำหนิกลุ่มบุคคล ที่ปล้นฆ่าทหารตำรวจและเผาโรงเรียน

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นความยึดเยื้อยาวนานในการแก้ปัญหา ปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดจากความรุนแรง ประชาชน ความรู้สึกและความเท่าเทียมกันของประชาชน บางส่วนในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาประวัติศาสตร์ เชื้อชาติศาสนา และภาษาที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้ อันส่งผลให้ประชาชนเกิดความรู้สึกของความแปลกแยกและการเป็นชนกลุ่มน้อย ที่ถูกเอาเปรียบ กีดกัน กดทับของความเป็นคนชายขอบ การสร้างบรรยากาศที่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อม ที่นำไปสู่การยกระดับความรู้สึกของประชาชนให้เกิดความรุนแรงจนถึงขั้นการแบ่งแยกดินแดนมีการเรียกร้องตามกฎหมายไปจนถึงการใช้กองกำลังติดอาวุธ เพื่อดำเนินการตามเป้าหมายมีความคิดเห็น การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษเป็นกลุ่มนักวิชาการ เอกชน ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น แต่อีกกลุ่มมีความคิดเชิงประวัติศาสตร์ การต่อสู้มาเป็นเวลานานในนามของกบฏ และขบวนการแบ่งแยกดินแดน มีความสัมพันธ์กับฐานอำนาจเดิม ปิดตานีพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาในการดำเนินการของรัฐ กลไกการดำเนินการของรัฐยังคงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการยุติปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างเด็ดขาดในระดับประเทศ นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านมิได้แก้ปัญหาในพื้นที่ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ชาติเป็นประเด็นสำคัญสูงสุด มองแต่คะแนนเสียงและการได้มาซึ่งการเป็นรัฐบาลในสมัยต่อไปเป็นปัจจัยสำคัญ หน่วยงานภาครัฐยังไม่ปรับตัวในการปฏิบัติงานในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ขาดการเรียนรู้ การติดกับดักความเชื่อและพวกพ้องในระดับพื้นที่ รวมถึงปัญหาความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเป็นปัญหาเรื้อรัง ข้าราชการบางส่วนยังเห็นแก่ตัวและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดผู้มีอิทธิพลทั้งที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ในการเข้าไปแก้ไขปัญหา อันเนื่องมาจากพื้นฐานที่มีความเฉพาะออกไปของพื้นที่ สถานการณ์ในพื้นที่ รัฐพยายามใช้นโยบายมุ่งเน้นไปที่การดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ และเพื่อที่จะได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ รัฐบาลไทยต้องแสวงหาความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากประเทศในภูมิภาคและจากนานาชาติ ทั้งนี้เพื่อให้เราสามารถดำเนินการในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีความแตกต่างกัน คนไทยเท่าเทียมกัน และมีเสรีในการดำเนินวิถีชีวิตของตนเอง

การสร้างควมไว้วางใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและมีพื้นที่เวทีในการระดมความคิดเห็นร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ กลุ่มนักวิชาการ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา และองค์กรในวันนี้ไม่อาจใช้เครื่องมือเดิม และกรอบวิธีคิดการแก้ไขปัญหาแบบเดิม พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินต่อไปก็รังแต่จะเป็นเงื่อนไขสงครามมากกว่าเป็นปัจจัยการแก้ไข ปัญหา พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และ พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก แคนกลางของปัญหาความรุนแรงทั้งหมดยังคงอยู่ต่างฝ่ายต่างใช้ความรุนแรงต่อกัน ฝ่ายหนึ่งมีอุดมการณ์ความเชื่อเป็นแรงขับ อีกฝ่ายหนึ่งมีอำนาจหน้าที่และภารกิจตามกฎหมายคอยกำกับและมีอีกฝ่ายเข้ามาแทรกแซงเป็นปัญหาซ้ำเติม คือ ยาเสพติด การค้าของเถื่อน และการทุจริตคอร์รัปชั่น ส่วนการพัฒนาการมีส่วนร่วมกำหนดชะตากรรมของคนในพื้นที่การทำเส้นทางสู่สันติสุข โดยผ่านกระบวนการเวทีระดมความคิดเห็นให้ทุกคนทุกฝ่ายสร้างจินตนาการอยู่ร่วมกันในอนาคต เป็นการกำหนดชะตากรรมโดยดึงเอาคนในพื้นที่มาร่วมพูดคุยสนทนาและวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ในการพูดถึงแนวทางที่จะอยู่ร่วมกันของคนในพื้นที่โดยให้ทุกฝ่ายมีการยอมรับของความแตกต่างหลากหลายของผู้คน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และภาษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของผู้คนในพื้นที่

กระบวนการทำแผนยุทธศาสตร์ภาคประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สะท้อนภาพความร่วมมือกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดบนพื้นฐานความถนัดและความเชี่ยวชาญในการทำงานที่แตกต่างกัน คือ ภาคประชาชนซึ่งมีประสบการณ์ในการทำแผนแม่บท เช่น ภาคประชาสังคมในจังหวัดปัตตานี มีหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ และจัดเวทีประชาคมระดับพื้นที่ โดยมีข้าราชการในจังหวัดปัตตานีให้ความช่วยเหลือแนะนำเรื่องขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณจากภาครัฐ แต่เมื่อถึงขั้นลงมือการปฏิบัติจริง งบประมาณ โครงการที่ต้องให้รัฐเป็นผู้บริหารจัดการ ประกอบกับระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณที่ล่าช้า ยุ่งยาก และซับซ้อนเกินความเข้าใจของประชาชน ทำให้การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์เป็นไปด้วยความล่าช้า เมื่อครบกำหนดระยะเวลาโครงการทำให้บางหน่วยงานใช้วิธีการจัดส่งงบประมาณคืนเพื่อตัดปัญหา ขณะที่อีกหลายหน่วยงานไม่สามารถใช้งบประมาณได้ทันในช่วงเวลาอันจำกัดจนต้องบงส่งงบประมาณคืนอีกเช่นกัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการทำงาน และโยกย้ายเจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารหลายครั้งในช่วงระยะเวลาไม่นานนักของรัฐบาล ส่วนกลางยังส่งผลให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง ผู้รับนโยบายขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง กว่าจะเรียนรู้และเข้าใจปัญหาก็มีการเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายคำสั่งใหม่อีกแล้ว ขณะที่ปัญหาในพื้นที่ไม่เคยได้รับการแก้ไขหรือเยียวยาอย่างถึงที่สุด ประชาชนจึงขาดความมั่นใจในการแก้ไขปัญหารัฐ และปัญหาความไม่โปร่งใสการใช้จ่ายงบประมาณของคนบางกลุ่มภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์ภาคประชาชน จนกลายเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุตามเป้าหมายที่มุ่งหวัง และถือเป็นบทเรียนที่สำคัญขององค์กรชุมชนในจังหวัดปัตตานีกับการทำงานที่ต้องประสานทั้งเรื่องนโยบายและงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ

ซึ่งกระบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในท้องถิ่นปัตตานี ประกอบด้วย คนหรือกลุ่มคนหลากหลายหน่วยงานและองค์กร โดยพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ผู้นำถือศาสนาอิสลาม และนับถือพุทธศาสนา ซึ่งคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามให้ความสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับ 1) ความต้องการมีชีวิตตามแนวทางศาสนา จึงมีความกลัวว่าระบบการศึกษาของรัฐหรือที่เรียกว่า การศึกษาสามัญจะไปทำลายความเชื่อในศาสนาอิสลามของลูกหลาน ทำให้จำกัดตัวอยู่กับการเรียนทางศาสนาที่โรงเรียนปอเนาะ การขาดโอกาสทางการศึกษาสามัญ กระทบโอกาสในการทำงานและการมีรายได้ ทำให้ตกอยู่ในความยากจน แต่เขาก็ยอมจนมากกว่ายอมให้กระทบกระเทือนชีวิตทางศาสนา แต่สภาพความยากจนก่อให้เกิดการบีบคั้นทางด้านจิตใจและสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานทำให้บางคนถูกชักนำในทางที่ก่อให้เกิดความรุนแรงได้ และมุ่งเน้นไปทำลายสถานศึกษา เฝ้าโรงเรียนซึ่งเป็นสัญลักษณ์การครอบงำทางความเชื่อ บ่อนทำลายหลักการทางศาสนาอิสลาม การต่อสู้เพื่อขับไล่คนต่างชาติพันธุ์ เป็นต้น 2) การขาดความยุติธรรมจากข้าราชการที่ไม่ดี การขาดความยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลอย่างมากต่อการบีบคั้นทางด้านจิตใจและสังคมอย่างรุนแรงและซ้ำเติมปัญหาความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ส่วนไทยพุทธซึ่งเป็นประชาชนคนพื้นที่ส่วนน้อยซึ่งอยู่ท่ามกลางคนส่วนใหญ่ที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ส่งผลให้คนส่วนน้อยเกิดความไม่สบายใจ ถ้ากลุ่มคนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหรือไม่เห็นใจคนส่วนน้อย หรือทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการบีบคั้น โดยคนไทยส่วนน้อยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังพออุ่นใจที่มี “กลไกของรัฐที่เป็นพุทธ” ซึ่งเมื่อพูดถึงการกระจายอำนาจการปกครองหรือถ้ามีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ยังไงเสียคนไทยมุสลิมก็ต้องได้รับการเลือกตั้ง ถ้าการปกครองเป็นการปกครองโดยคนไทยมุสลิม คนไทยพุทธส่วนน้อยกลัวถูกกดขี่ ความกลัวนี้ได้รับความเห็นใจจากทางราชการและจากคนไทยพุทธทั่วประเทศ เมื่อพูดถึงการปกครองตัวเองของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงได้รับเสียงคัดค้านมาก เรื่องนี้ก้าวต่อไปไม่ได้ จะออกกฎหมายบังคับก็ไม่ทำให้หายกลัวจึงไม่ใช่หนทางที่จะเดิน (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) และสำนักงานปฏิรูป (สปร.), 2556)

กรณีศึกษา เหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นที่แอฟริกาใต้ โดยคนขาวส่วนน้อยปกครองคนดำส่วนใหญ่ด้วยการเหยียดผิวอย่างรุนแรง คนขาวไม่ยอมให้มีการเลือกตั้ง เพราะถ้าเลือกตั้งคนดำซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ที่จะต้องขึ้นมามีอำนาจแล้วอาจฆ่าคนขาว ความขัดแย้งจึงยังคงอยู่ไม่มีทางออกจนกระทั่งมี “กระบวนการสร้างความเข้าใจและการไว้ว่างใจ” ว่าถ้าคนดำขึ้นมามีอำนาจก็จะเคารพสิทธิของคนขาวซึ่งเป็นคนส่วนน้อยและมีการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ โดยเฉพาะผู้นำ คือ นายเนลสันแมนเดลา ซึ่งเป็นผู้นำคนผิวดำที่ทั้งคนขาวและคนผิวดำให้ความเชื่อถือไว้ว่างใจว่าเป็นผู้ยึดมั่นในอกัยวิถีและสันติวิธี แอฟริกาใต้จึงมีทางออกด้วยสันติและมีการอยู่ร่วมกันด้วยสันติระหว่างคนดำและคนขาว จะเห็นได้ว่า ทางออกไม่ใช่ทางออกกฎหมายกระจายอำนาจ หรือจัดตั้งเขตปกครองพิเศษ

อยู่ที่กระบวนการสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจ เรียกว่า กระบวนการสร้างพันธะสัญญาทางสังคม (Social Contract) ระหว่างกัน (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) และ สำนักงานปฏิรูป (สปร.), 2556)

จากการศึกษา พบว่า กระบวนการสร้างพันธะสัญญาทางสังคม (Social Contract) ระหว่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและการไว้วางใจด้วยฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับ 3 ฝ่าย คือ คนไทยพุทธ ส่วนน้อย คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่ และภาครัฐ ด้วยวิธีการส่งเสริมการสานเสวนา (Dialogue) อันเป็นเทคนิคที่ทำให้คนมีความคิดเห็นต่างกันมาร่วมคุยด้วยไมตรี ไม่ได้เถียง เน้นการฟังอย่างลึก (Deep Listening) ทำให้เข้าไปสู่จิตใจส่วนลึก การสานเสวนาทำให้เกิดความเข้าใจร่วมและความไว้วางใจกัน เช่น ชาวไทยพุทธได้รับการเคารพสิทธิ ชาวมุสลิมมีสิทธิจะมีชีวิตทางศาสนาอิสลาม จะไม่มีการกระทำใด ๆ จากภาครัฐที่จะไปลบล้างความเชื่อทางศาสนา มีการจัดระบบการศึกษาที่คนมุสลิมได้ศึกษาทั้งทางศาสนาและการศึกษาสามัญ เพื่อเปิดโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่คนไทยมุสลิม สำหรับภาครัฐต้องมีกลไกคัดสรรข้าราชการที่มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถส่งเสริมการพัฒนาในสามจังหวัดชายแดนภาคได้อย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนทั้งพุทธและมุสลิมหรือกลุ่มวัฒนธรรมอื่น (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) และ สำนักงานปฏิรูป (สปร.), 2556)

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยพบข้อที่เป็นปัจจัยสำคัญอันเชื่อมโยงเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบนั้น คือ การสร้างความเข้าใจร่วมกัน อันเป็นความไว้วางใจ สร้างความเชื่อถือเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมกัน ซึ่งการให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน ถ้าขาดซึ่งความไว้วางใจจะเป็นการดำเนินการร่วมกันเท่านั้น แต่จะไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือเพื่อการทำงานการแก้ไขปัญหาหารือกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ให้ความร่วมมือตามคำร้องขอหรือการสั่งการเท่านั้น ตรงกันข้ามกับความร่วมมือที่เกิดจากความเข้าใจก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อกันอันสามารถส่งผลต่อความร่วมมือด้วยความเต็มใจเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคได้ ในการลดความรุนแรง มีความใส่ใจต่อปัญหาอันส่งผลกระทบต่อประชาชนคนพื้นที่ ซึ่งความไว้วางใจต้องมาจากความตั้งใจ ความจริงใจ ความเข้าใจต้นตอของปัญหาที่นำมาซึ่งเกิดความรุนแรง ความไว้วางใจจึงเริ่มมาจากสังคมครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ซึ่งร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างรอบด้าน ต่อเนื่อง และสามารถสร้างความยั่งยืนในการให้ความร่วมมือเพื่อประโยชน์สุขของสังคม

นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีความสำคัญในการส่งผลต่อการลดความรุนแรง ประกอบด้วย สภาพโครงสร้างทางสังคม การแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ ความเหมาะสมของนโยบาย การบริหารจัดการองค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ อันส่งผลต่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ และส่งผล

ในการสร้างสันติภาพให้บังเกิดขึ้นทำให้ประชาชนคนพื้นที่ที่มีความสงบสุข ประกอบอาชีพได้อย่างปลอดภัย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนทุกคนและภาครัฐซึ่งเป็นหน่วยงานให้การสนับสนุนดูแล

6. แนวคิดความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ด้วยสถานการณ์ความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปรากฏการณ์ความรุนแรงตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ระยะเวลาที่ยาวนานมามากมายจนกระทั่ง 10 ปีผ่านไป เหตุการณ์ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบยังไม่หายไปจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่รับรู้ทางสังคมเป็นพื้นที่ที่ไม่สงบสุข ขาดสันติภาพ ซึ่งพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้พยายามให้เกิดความสุข ระยะเวลาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดไป แต่ตลอดระยะเวลาเกิดเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง แต่จากสถิติการเกิดเหตุการณ์ลดลง ด้วยเหตุและผลต่าง ๆ มากมายที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเพื่อลดความรุนแรงให้เบาบางลงจนกระทั่งเป็นการหมดไปแห่งความรุนแรง ซึ่งพบว่าต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายตั้งแต่ในครอบครัว ด้วยการปลูกฝังการไม่ใช้ความรุนแรงให้เกิดขึ้นไม่ว่าเหตุการณ์นั้น ๆ จะร้ายแรงขนาดไหน โดยต้องพยายามค้นหาวិธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ไขที่ไม่ใช้ความรุนแรง โดยสามารถที่จะปลูกฝังให้เกิดกับบุคคลได้ด้วยระบบและกลไกทางการศึกษาเพื่อเป็นการสร้างความเป็นพลเมืองที่ไม่ใช้ความรุนแรงในกลุ่มตั้งแต่เด็กและเยาวชน อันเป็นกลุ่มที่ต้องมีการปลูกฝัง สอดคล้องกับ กษมา จิตรภิมย์ศรี (2558) กล่าวว่า ต้องมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เยาวชนเกิดทักษะรู้จักการเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจในความแตกต่างระหว่างกันของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม รวมไปถึงรู้จักทักษะการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเคารพความแตกต่างในสังคมพหุวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นการหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพในกรณีสถานศึกษาอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้ง ซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นการแปรเปลี่ยนความขัดแย้ง

การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้โดยไม่เน้นการใช้ความรุนแรงนั้น ต้องอาศัยกระบวนการพูดคุย เจรจา อย่างมิตรที่ดี ต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อกันในวิถี หรือกระบวนการที่นำไปใช้เพื่อก่อให้เกิดสันติภาพ ต้องมีการพูดคุยด้วยเหตุและผลที่ดี หาแนวทางร่วม หรือแนวทางที่สามารถรับและนำไปดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้ ในปัจจุบันนี้วิธีการแก้ไขปัญหาที่ใช้อย่างชัดเจนคือ การแก้ปัญหาด้วยความร่วมมือ (Collaboration) โดยเฉพาะกลุ่มองค์กรชุมชนประชาสังคม (Civil Society Organizations: CSOs) หรือที่มีการเรียกชื่อกลุ่มที่แตกต่างกัน กลุ่มเหล่านี้ได้ดำเนินงานในลักษณะความร่วมมือและการเคลื่อนไหวเพื่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้ง

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาโดยตลอดเพื่อเกิดกระบวนการสันติภาพ โดย เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2541) ให้ความหมายคำว่า “ประชาสังคม” หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชนที่มีกิจกรรมหรือมีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐกับปัจเจกชน โดยความสำคัญของประชาสังคมว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐ และมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้นำ กำกับ และคัดค้านรัฐได้พอสมควร ซึ่งการเป็นประชาสังคมที่มีการรวมกลุ่มรวมหมู่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมโดยไม่ปฏิเสธการแสวงหาหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วนของกลุ่ม จากการศึกษาพบว่าการรวมกลุ่ม รวมตัวของประชาสังคมเป็นไปในหลากหลายรูปแบบอาจขึ้นอยู่กับลักษณะกลุ่ม องค์กรรวมกลุ่มตามวัตถุประสงค์ เช่น เครือข่ายองค์กรชุมชนจัดกิจกรรมเพื่อสมาชิกกลุ่ม เครือข่ายองค์กรชุมชนชายแดนใต้ ซึ่ง พูทนาม (Putnam, 1993) กล่าวถึง องค์กรประชาสังคมมีส่วนอย่างสำคัญต่อพัฒนาการของประชาธิปไตย การรวมตัวของพลเมืองมีผลทำให้เกิดประสิทธิภาพและเสถียรภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการรวมตัวเป็นองค์กรจะค่อย ๆ ส่งผลทำให้สมาชิกมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตอาสาธารณะ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ สามารถสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่กลุ่ม ชุมชน สังคม สมาชิกมีส่วนร่วมรับผิดชอบ มีการรวมกลุ่ม ร่วมสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาให้เกิดขึ้นเพื่อร่วมมือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่ง บาร์เนส (Barnes, 2005, pp.137-147) ได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของประชาสังคมในกระบวนการสร้างสันติภาพออกเป็น 8 ประการ ได้แก่ 1) ทำความขัดแย้งให้สร้างสรรค์ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรประชาสังคมสามารถแสดงบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และขับเคลื่อนด้วยวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น 2) การยกระดับทัศนคติเกี่ยวกับความขัดแย้งด้วยการเปลี่ยนแปลงการรับรู้เดิม ความสำคัญขึ้นอยู่กับการทำงานด้านสื่อสารระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่ความขัดแย้งนั้น ๆ องค์กรประชาสังคมทำหน้าที่ในการสร้างกระบวนการพูดคุยระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยตนเอง หรือการอำนวยความสะดวกให้กับการสื่อสารทางตรงระหว่างผู้คนในกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ สื่อมวลชน ครู-อาจารย์ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้หญิง หรือการรวมกลุ่มที่อยู่บนฐานของการมีประสบการณ์เกี่ยวกับความขัดแย้งร่วมกัน ได้แก่ ที่ปรึกษานโยบาย ตำรวจ ทหาร 3) พัฒนาวาระหรือนโยบายเพื่อสันติภาพ องค์กรประชาสังคมสามารถช่วยขัดเกลานโยบายเพื่อสันติภาพในบางประเด็นซึ่งอาจเคยมองข้ามและทำให้เกิดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้ รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและสามารถนำเสนอทางออกโดยกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ยังสามารถเข้าไปสร้างการพูดคุยในทางนโยบายเพื่อเกิดการขับเคลื่อนการทำงานไปสู่การสร้างร่วมมือกันระหว่างผู้ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย รวมไปถึงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ 4) ขับเคลื่อนผู้สนับสนุนสันติภาพโดยการสร้างทั้งแรงสนับสนุน และแรงกดดันด้วยการสร้างพื้นที่กิจกรรมและปฏิบัติการเพื่อการแสดงออกในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น

นิทรรศการศิลปะภาพถ่าย การนำเสนอข่าวสารด้านสันติภาพ รวมถึงการแสดงออกด้วยการเดินขบวน การใช้สัญลักษณ์สื่อความหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยสะท้อนจากความขัดแย้งไปสู่การสร้างบรรยากาศทางด้านความคิด ความรู้สึก และสู่กระบวนการสร้างสันติภาพจากภายในตน 5) เสริมสร้างความมั่นคง โดยการลดความรุนแรงและหนุนเสริมการสร้างเสถียรภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของภาครัฐในดูแลรักษาความมั่นคงและปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่ถ้ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มซึ่งก่อให้เกิดปัญหา ทำให้ชุมชนต้องดูแลตนเอง ซึ่งชุมชนก็สามารถทำงานร่วมกับหลายฝ่ายในการลดทอนความรุนแรง ด้วยวิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในระดับท้องถิ่นและป้องกันความเจ็บแค้นเฉพาะบุคคลในบางกรณีไม่ให้ขยายไปขับเคลื่อนความขัดแย้งในวงกว้างต่อไป 6) บทบาทในกระบวนการจัดทำข้อตกลงสันติภาพ ในกระบวนการเจรจาสันติภาพกระแสหลักมองข้ามความสำคัญกลุ่มประชาสังคม แต่แอนโทนี วานิส-เซนต์ จอห์น (Anthony St. John) และ ดาร์เรน คิว (Darren Kew) พบว่า การมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขององค์กรประชาสังคมในกระบวนการเจรจาสันติภาพจะมีส่วนช่วยให้เกิดความยั่งยืนของข้อตกลงสันติภาพนั้น ๆ (Wanis-St. John & Kew, 2008) 7) การสร้างสันติภาพในระดับชุมชน การสร้างสันติภาพเริ่มแรกจากการป้องกันความขัดแย้งในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนอันจะส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการสันติภาพโดยภาพรวม และส่งผลในพื้นที่หรือชุมชนอื่น ๆ ด้วย และ 8) เปลี่ยนผ่านรากเหง้าและผลที่ตามมาของความขัดแย้ง ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมสันติภาพให้เกิดขึ้น ข้อตกลงสันติภาพที่ได้รับการลงนามจะไร้ประโยชน์หากผู้คนยังรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมและจมอยู่กับบาดแผลจากความรุนแรงที่เกิดขึ้น การอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการฟื้นฟูสังคมหลังจากความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งสำคัญ และ ชลิต ถาวรนุกิจกุล (2551) จำแนกกลุ่มประชาสังคมออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) องค์กรที่มาจากการจัดตั้งและดำเนินการโดยรัฐ จากเงื่อนไขของสถานการณ์ความรุนแรงนั้น จึงทำให้การร่วมมือกันระหว่างรัฐและประชาชนก่อกลุ่มขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อภารกิจของภาครัฐในการยุติการก่อเหตุรุนแรง 2) กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นมาโดยมีเป้าหมายเฉพาะตัวทั้งที่ขึ้นและไม่ขึ้นอยู่กับการกำกับและจัดตั้งโดยองค์กรอื่นใด โดยกลุ่มต่าง ๆ ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งในและต่างพื้นที่ 3) กลุ่มที่แยกตัวออกมาจากเครือข่ายการทำงานเดิม คือ องค์กรที่เคยมีฐานอยู่ในเครือข่ายของกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ซึ่งมีลักษณะของการรวมตัวและแยกย้ายกันไปจัดตั้งองค์กรใหม่ตามขอบเขตงานของตนเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงมีหลากหลายกระบวนการ วิธีการที่ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจัง และจริงใจเพื่อเกิดความไว้วางใจในการร่วมมือเพื่อลดความรุนแรง แต่ต้องอาศัยระยะเวลา ซึ่งกระบวนการที่ใช้ในปัจจุบัน ที่เรียกว่ากระบวนการสันติภาพ โดยขั้นตอนของกระบวนการสันติภาพดังกล่าวประกอบ 6

MODALITIES OR STAGES IN PEACE PROCESSES

Informal indirect contacts
 Formal indirect contacts
 Informal direct contacts
 Formal direct contacts
 Informal explorations
 Formal explorations
 Informal dialogues
 Formal dialogues
 Formal negotiations
 Formal peace process

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนของกระบวนการสันติภาพ

ที่มา: Fisas, V. (2014).

จากภาพประกอบ 6 Fisas, V. (2014) ได้กล่าวถึงกระบวนการสันติภาพต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการหลายขั้นตอน เกี่ยวกับข้อมูล การสื่อสาร การเจรจา ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับ เมธัส อนุวัตินุคม (2555) กล่าวถึงวิธีที่มีการใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรง อาจใช้วิธีการกระบวนการสันติภาพ (Peace Dialogue) และการเจรจา (Negotiation) เพื่อหาทางออกต่อความขัดแย้งร่วมกัน โดยอาศัยฝ่ายที่สามซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศเข้ามาทำหน้าที่อำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการพูดคุย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ได้มีการดำเนินการ ร่วมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชน ประชาชนในพื้นที่เพื่อเกิดความเข้าใจร่วมกัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อการแก้ไขปัญหาและลดความรุนแรงในพื้นที่ โดยได้นำยุทธศาสตร์พระราชทานมาใช้ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทำให้พบว่า การดำเนินการตามแนวทางท่านสามารถช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจที่มีต่อทุกคนได้ดีขึ้น ซึ่งนโยบายตามแนวทางดังกล่าวนี้สามารถใช้เป็นกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเร่งนำสันติสุขกลับคืนสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สืบเนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งภาครัฐและภาคส่วนต่าง ๆ ได้พยายามดำเนินการหาวิธีการกระบวนการเพื่อการแก้ปัญหาเหตุความรุนแรงมาโดยตลอด แต่สถานการณ์ความรุนแรงก็ยังปรากฏอยู่ทั้งในระดับความรุนแรงตั้งแต่น้อยไปจนกระทั่งรุนแรงก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน กระแสความรุนแรง จากกระแสของเหตุการณ์ การสร้างสถานการณ์ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ การพยายามสร้างสถานการณ์ให้เกิดความไม่เข้าใจกันทางศาสนา ทำให้ส่งผลต่อทาง

ด้านจิตใจรวมถึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งประชาชน องค์กรชุมชน และภาครัฐ นั้นหมายถึง ทุกคนที่เป็นประชาชนทุกคนในพื้นที่ไม่ว่าอยู่สังกัดใด หรือไม่สังกัดต้องให้ความร่วมมือดูแลพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านที่สำคัญ คือ ประเทศมาเลเซีย ความร่วมมือที่เกิดขึ้นอาจมาในรูปแบบหลากหลายลักษณะ หรือเป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และดำเนินการเฝ้าระวังให้พื้นที่บ้านของตนเองเป็นพื้นที่ปลอดภัย อันนำมาสู่สันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้

7. ปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือในการลดความรุนแรง

ปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือประสบผลสำเร็จ สำหรับ คูมส์ (Coombs, 1981, p. 187) ได้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความสำเร็จในความร่วมมือ ได้แก่ 1) ความสามารถ ความตั้งใจ และความจริงจังของผู้หน้าที่เกี่ยวข้อง 2) ทักษะของผู้ปฏิบัติงานในการยอมรับซึ่งกันและกัน ซึ่งจะต้องการวิธีการสร้างการยอมรับในความร่วมมือ และวิธีการดังกล่าวอยู่ภายใต้การปฏิบัติการแบบเผชิญหน้า และการสั่งการที่เปิดเผย 3) ความร่วมมือจะประสบความสำเร็จลงได้ จะต้องมีการจัดการในการกระจายอำนาจการบริหารและกระจายความรับผิดชอบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีบทบาทส่งเสริมและประสานงานอย่างใกล้ชิด เพราะความสำเร็จของความร่วมมือแบบผสมผสานนี้จะเกิดขึ้นโดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานระดับล่างที่ใกล้ชิดกับปัญหาโดยตรงมากกว่าในระดับสูง 4) ความคล่องตัวขององค์กร โดยความคล่องตัวดังกล่าวปราศจากการผูกขาดอำนาจ 5) การปรับตัวเองเพื่อลดปัญหาอุปสรรคในความร่วมมือและพร้อมในทางปฏิบัติ สำหรับ บอม (Baum., 1993, p. 8) ได้เสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการ Healthy Cities จากการศึกษาในภาคพื้นยุโรป โดยเกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ดังนี้ 1) มีการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ 2) การสร้างกลไกประสานการทำงานร่วมกันเพื่อระดมความคิดเห็น ประสานการณ์ และทรัพยากร อีกทั้งประสานการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการตัดสินใจและควบคุมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และการกินดีอยู่ดี 4) การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ๆ 5) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายที่สอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

ความร่วมมือแบบ Collaboration เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์การอย่างเป็นทางการ โดยคำนึงถึงการแบ่งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการวางแผนงานร่วมกัน มีแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน และร่วมกันประเมินผลงาน (Hord, 1986) ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือแบบ Collaboration โดยแมทเทสสิช และ คณะ (Mattessich et al., 2001, pp. 77-78) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของความร่วมมือแบบ Collaboration ไว้ว่ามีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น ประวัติศาสตร์ การเมืองความร่วมมือของกลุ่ม ผู้ที่ให้ความร่วมมือเป็นผู้นำกลุ่ม ความสนใจเรื่องการเมืองและสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และสิ่งแวดล้อมของกลุ่ม

2. ลักษณะของสมาชิก ตัวอย่างเช่น ความเข้าใจและความเชื่อมั่นกัน ความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกอื่น การยอมรับความคิดเห็นระหว่างองค์กร ภายในองค์กร ผู้นำองค์กร เห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือ และความสามารถในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่สำนึกถึงปัญหาผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นที่มีความสัมพันธ์เครือข่ายในพื้นที่อาณาบริเวณปริณิณผลของความรุนแรงที่อยากต่อการหลีกเลี่ยงผลกระทบ

3. กระบวนการและโครงสร้าง เช่น สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สมาชิกแกนนำ ผู้นำมีส่วนร่วมในกิจกรรมสันติภาพมากขึ้น มีความรู้สึกตระหนักเป็นปัญหาร่วมกัน อันมีผลกระทบต่อองค์กรชุมชน และเกิดความสำนึกต่อการเป็นส่วนหนึ่งที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาแบบหุ้นส่วนของพื้นที่ความรุนแรง และผลลัพธ์การเข้ามีส่วนร่วมของสมาชิก การจำแนกหน้าที่อย่างชัดเจนของสมาชิก ความยืดหยุ่นของกลุ่ม การยอมรับการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมในโครงสร้างของพื้นที่ในกระบวนการสันติภาพเชิงลบของผู้คนเข้าร่วม โดยเฉพาะกลุ่มองค์กรชุมชนต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

4. การติดต่อสื่อสาร เช่น กลุ่มมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผยเป็นประจำ ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการภายในกลุ่ม การสื่อสารของข้อมูลข่าวสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การให้ช่องทางข้อมูลการเข้าถึงข้อเท็จจริง และการเป็นข่าวที่ถูกป้อนให้เกิดการช่วงชิงมวลชนในพื้นที่ความรุนแรง และการบิดเบือนข่าวสารความไม่เชื่ออาจมา จากความไว้วางใจต่อการให้ข่าวของหน่วยงานและแหล่งข่าวของพื้นที่เกิดการโต้กลับได้

5. วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม เช่น มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนชัดเจน มีมุมมองเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในการลดความรุนแรงที่มุ่งมั่นตั้งใจให้ไปสู่สันติภาพ

6. ทรัพยากรกลุ่มมีจำนวนคน เงินทุนงบประมาณ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสามารถให้ได้รับอย่างทั่วถึง เพียงพอ และผู้นำที่มีความสามารถในการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรมทั่วถึงอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

ต่อมาในปี 2006 ชีชาว โคลสกี (Czajkowski, 2006, pp. 3 - 6) ได้สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของความร่วมมือได้ 6 ปัจจัย ดังนี้ (1) ความเชื่อมั่น และสามารถร่วมงานกันได้ (2) มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน (3) ร่วมกันบริหารจัดการและร่วมกันตัดสินใจ (4) สามารถทำความเข้าใจ

กับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ (5) มีการสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ และ (6) มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และได้จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลดังตาราง 1

ตาราง 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของความร่วมมือ

ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม	ศึกษาจากการสัมภาษณ์	ศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง
การติดต่อสื่อสาร	การติดต่อสื่อสาร	การติดต่อสื่อสาร
วัตถุประสงค์	บรรลุปเป้าหมาย	เป้าหมาย
ความเชื่อมั่น	ผลประโยชน์	ผลประโยชน์
ทรัพยากร	ความเชื่อมั่น	ทรัพยากร
บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ	ทรัพยากร	บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ
ร่วมกันตัดสินใจ	สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน (ทางการเมืองและสังคม)	การประเมินผล

ที่มา: Czajkowski (2006)

เคอรามินิเยช (Keraminiyage, 2009, p. 61) ได้วิจัยความสำเร็จของความร่วมมือในการทำวิจัย ได้กล่าวไว้ว่า ในปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จขึ้น จากการวิจัยครั้งนี้ได้สรุปปัจจัยออกเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ (1) ความเชื่อมั่น กล่าวคือ ในความเชื่อมั่นซึ่งกันและกันและมีความเคารพกันระหว่างผู้ร่วมมือเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งเป็นความร่วมมือขึ้นพื้นฐานที่พึงมี (2) หน้าที่ความรับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้บริหารระดับสูงของทุก ๆ หน่วยงานที่เข้าร่วมมือกัน จะต้องมีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นในการทำงานและเข้าร่วมในทุกโครงการที่เกิดขึ้น (3) ความโปร่งใส ความเป็นธรรม ความยุติธรรม กล่าวคือ เป้าหมายพื้นฐานจะไม่มีการปกปิด จำเป็นต้องทำความเข้าใจ และโปร่งใสต่อเป้าหมายที่เกิดขึ้น ผู้เข้าร่วมจะต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และ (4) การติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ การติดต่อสื่อสารที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อซึ่งกันและกันกับผู้เข้าร่วมทุกฝ่ายเป็นต้น

แวนเจิน และ ฮักแฮม (Vangen & Huxham, 2010, pp. 164 - 170) ได้สรุปปัจจัยเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือ ซึ่งเป็นปัจจัยทั่ว ๆ ไปที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ โดยการประมวลเอกสาร

สรุปได้ว่า มีทั้งหมด 17 ปัจจัยย่อย ได้แก่ การเรียนรู้ การตั้งเป้าหมายร่วมกัน ความเหมือนกัน โครงสร้างของสมาชิก การติดต่อสื่อสาร อัตลักษณ์ วัฒนธรรม การตรวจสอบได้ ความจริงแนวทางการปฏิบัติงาน การบริหารที่ปรับตัวยืดหยุ่นสอดคล้องกับลักษณะขององค์กรชุมชน การประนีประนอม ความเชื่อมั่น ต้นทุนทางสังคม อำนาจ ทรัพยากร ผู้นำองค์กรชุมชน ความรับผิดชอบและการตัดสินใจ ความเท่าเทียมกัน และความเลียง ดังแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ปัจจัยย่อยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความร่วมมือ

ที่มา: Osborne (2010, p. 164)

โดย แวนเจิน และ ฮักแฮม (Vangen & Huxham) ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือมี 4 ปัจจัย คือ การตั้งเป้าหมาย การสร้างความเชื่อมั่น การเปลี่ยนแปลงของสังคม/วัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งการรวมตัวของหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงาน เพื่อดำเนินกิจกรรม/โครงการนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึง 4 ปัจจัย โดยมีปัจจัยย่อยข้างต้น อยู่อย่างเป็นธรรมชาติของการดำเนินการระหว่างองค์กรเป็นปกติ

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลกระทบทที่มีต่อความร่วมมือ ทั้งส่งผลทางตรงและทางอ้อมทั้งสิ้น และผู้วิจัยสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือโดย แมทเทสสิช และคณะ (Mattessich et al., 2001) ระบุปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือ 1) สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน (1.1) ประวัติการให้ความร่วมมือของกลุ่มผู้ที่ให้ความร่วมมือเป็นผู้นำกลุ่ม (1.2) ความสนใจในการเมืองและสังคมของกลุ่ม 2) ลักษณะของสมาชิก

(2.1) ความเชื่อมั่น (2.2) การสร้างความสัมพันธ์ (2.3) ความสามารถในการยอมรับ 3) กระบวนการและโครงสร้าง (3.1)มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3.2) การจำแนกหน้าที่ (3.3) ความยืดหยุ่น (3.4) การยอมรับการเปลี่ยนแปลง 4) การติดต่อสื่อสาร 5) วัตถุประสงค์ 6) ภาวะผู้นำของกลุ่ม และ 7) ทฤษฎี ส่วน ซีซาวโคลสกี (Czajkowski, 2006) ระบุว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือ 1) ความเชื่อมั่น และสามารถร่วมงานกันได้ 2) มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน 3) ร่วมกันบริหารจัดการและร่วมตัดสินใจ 4) สามารถทำความเข้าใจกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ 5) การติดต่อสื่อสาร 6) ทฤษฎี เคอรามินิเยช (Keraminiyage, 2009) ระบุว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือ 1) ความเชื่อมั่น 2) หน้าที่ความรับผิดชอบ 3) ความชัดเจนของเป้าหมาย 4) การติดต่อสื่อสาร 5) ภาวะผู้นำและเวเนจัน และ ฮักแฮม (Vangen & Huxham, 2010) ระบุว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือ 1) การตั้งเป้าหมาย 2) การสร้างความเชื่อมั่น 3) การเปลี่ยนแปลงของสังคม/วัฒนธรรม 4) การแลกเปลี่ยนความรู้

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวกับความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีจากหลายนักทฤษฎี ศึกษาหนังสือ งานวิจัย ตำรา บทความ และกรณีศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดความร่วมมือ แนวคิดองค์กรชุมชน แนวคิดภาครัฐ แนวคิดการลดความรุนแรงออกมาเป็นปัจจัยเชิงเหตุของความร่วมมือ มีกรอบการได้มาซึ่งตัวแปรปัจจัยทั้งปริมาณและคุณภาพที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพโครงสร้างทางสังคม

จากรูปแบบการสภาพโครงสร้างทางสังคม ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลหลายแหล่ง ข้อมูลจึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ เพื่อการวัดปัจจัยด้านสภาพโครงสร้างทางสังคมมีต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ตัวแปรสภาพโครงสร้างทางสังคมความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

สภาพโครงสร้างทางสังคม หมายถึง บริบทของพื้นที่ในเชิงโครงสร้างของสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ได้แก่ สภาพ

การเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพของการจัดการศึกษา และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมสามารถส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่ง โบลแมนและดีล (Bolman & Deal, 1984, p. 44) กล่าวถึง สภาพแวดล้อมว่า หมายถึง สภาพที่เห็นเป็นรูปธรรมล้อมรอบองค์การ ส่วน ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 55) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่อยู่ภายในหรือภายนอกองค์การและมีศักยภาพภาพหรืออิทธิพลต่อองค์การ ทั้งในภาพรวมหรือบางส่วน รวมถึงยังระบุคำจำกัดความของสภาพแวดล้อมในเชิงความสัมพันธ์ 2 ทางว่า สภาพแวดล้อม คือ สิ่งที่อยู่นอกขอบเขตของหน่วยที่วิเคราะห์ (unit of analysis) และส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบภายในระบบ ในขณะที่ระบบก็สามารถส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้ นอกจากนี้การที่ขอบเขตของระบบไม่ตายตัวส่งผลทำให้สภาพแวดล้อมบางส่วนได้เข้าไปเป็นสภาพแวดล้อมภายในองค์การ เช่น วัฒนธรรม ความเชื่อที่ติดตัวบุคคลเข้าไปในองค์การและส่งผลให้เกิดบรรยากาศซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมภายใน ซอลท์แมนและคณะ (Zaltman & Others, 1973, p. 114) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยสภาพที่เป็นทั้งองค์ประกอบกายภาพและองค์ประกอบทางสังคมที่อยู่รอบ ๆ องค์การที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคลในองค์การ คราฟท์ (Daft, 1989, p. 45) ได้นิยามสภาพแวดล้อมว่า หมายถึง องค์ประกอบทั้งหมดที่อยู่บริเวณรอบองค์การและมีศักยภาพที่จะส่งผลกระทบต่อองค์การทั้งหมด หรือส่วนใดส่วนหนึ่งขององค์การ และกรมยุทธศึกษาทหารบก (2549, น. 3) สรุปว่า การก่อความไม่สงบนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของเหตุการณ์และเงื่อนไขทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ด้วยวิธีการลอบสังหาร การวางเพลิง และการวางระเบิด โดยก่อเหตุ ทั้งภายในประเทศหรือต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ความรุนแรงและให้เป็นข่าวขึ้นมา

นอกจากนี้ อีสตัน (Easton, 1960) ให้ความสำคัญสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายเป็นอย่างมาก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายในสังคม และสภาพแวดล้อมภายนอกสังคม ซึ่ง สภาพแวดล้อมภายในสังคม หมายถึง สภาพแวดล้อมด้านสังคมและด้านกายภาพ (societal and physical society) ที่อยู่ภายในสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ระบบนิเวศวิทยา (ecological system) ระบบชีววิทยา (biological system) ระบบบุคลิกภาพ (personality system) ของคนในสังคมและระบบสังคม (social system) ที่ประกอบไปด้วย ระบบวัฒนธรรม (cultural system) ระบบสังคม (social system) ระบบเศรษฐกิจ (economic system) ระบบประชากร (demographic system) และระบบย่อยอื่น ๆ ส่วนสภาพแวดล้อมภายนอกสังคม จะหมายถึง ระบบการเมืองและสังคมอื่น ๆ ได้แก่ ระบบการเมืองระหว่างประเทศ (international political system) ระบบนิเวศวิทยา ระหว่างประเทศ (international ecological system) ระบบสังคมระหว่างประเทศ (international social system) ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (international economic system) ระบบประชากร

ระหว่างประเทศ (international demographic system) และระบบย่อยอื่น ๆ ซึ่งทั้งสภาพแวดล้อมภายในสังคมและสภาพแวดล้อมภายนอกสังคมต่างส่งผลกระทบต่อนโยบายทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมของสังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังเป็นที่น่าศึกษาถึงความซับซ้อนการดำรงอยู่ได้ของคนชุมชนซึ่งส่งเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานในพื้นที่อันสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีได้ในพื้นที่สถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่ง เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างจริงจังและเร่งด่วน โดยชีวิตได้จากโอกาสการได้รับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอันเกิดจากความไม่สงบในพื้นที่มาช้านานและต่อเนื่อง อีกทั้งในส่วนของรายได้ของประชาชนยังคงอยู่ในระดับต่ำ รวมถึงการเพิ่มคุณภาพและโอกาสทางการศึกษาของประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 5 แห่ง เพื่อรองรับเด็กคือโอกาสและเด็กที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

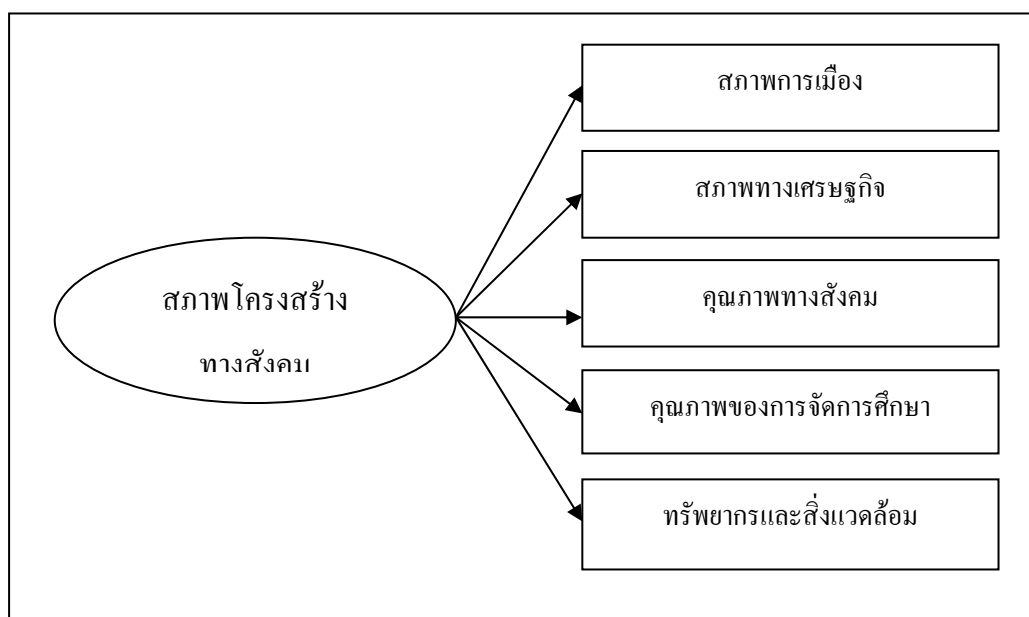
ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า สภาพโครงสร้างสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย 1) สภาพการเมือง 2) สภาพทางเศรษฐกิจ 3) คุณภาพทางสังคม 4) คุณภาพของการจัดการศึกษา และ 5) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ตาราง 2 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรสภาพโครงสร้างทางสังคมที่มีต่อความร่วมมือ

นักวิชาการ	สภาพการเมือง	สภาพเศรษฐกิจ	คุณภาพทางสังคม	คุณภาพของการจัดการศึกษา	ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
Easton (1960)	✓	✓	✓	✓	✓
Bolman & Deal (1984)	✓	✓	✓	✓	✓
Hoy & Miskel (1991)	✓	✓	✓	✓	✓
Zaltman & Others (1973)	✓	✓	✓	✓	✓
Daft (1989)	✓	✓	✓	✓	✓
เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2555)			✓	✓	
กรมยุทธศึกษาทหารบก (2549)	✓	✓	✓		

จากตาราง 2 สภาพโครงสร้างทางสังคม หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โครงสร้างสังคมของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) สภาพการเมือง 2) สภาพเศรษฐกิจ 3) คุณภาพทางสังคม 4) คุณภาพของการจัดการศึกษา และ 5) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ผลจากการสังเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัดตัวแปรสภาพแวดล้อมที่มีต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 รูปแบบการวัดตัวแปรสภาพโครงสร้างสังคมต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

2. ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์

จากรูปแบบการวัดการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลหลายแหล่งข้อมูลจึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้เพื่อการวัดปัจจัยด้านการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ที่มีต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ตัวแปรการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ หมายถึง การยอมรับความคิด ความเชื่อที่แตกต่างของบุคคล คนมีความภาคภูมิใจในการแสดงออกตามความคิด ความเชื่อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

อัตลักษณ์ หรือ Identity ไม่ใช่เป็นสิ่งที่มียู่ตามธรรมชาติ มีการก่อรูปขึ้นมาภายในวัฒนธรรม ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง โดยที่วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สร้างทางสังคม ไม่หยุดนิ่ง แต่เป็นวงจรที่เรียกว่า “วงจรแห่งวัฒนธรรม” ดังนั้น อัตลักษณ์ทั้งหลายจึงถูกผลิตขึ้นมา ถูกบริโภคและถูกควบคุมจัดการอยู่ในวัฒนธรรม พร้อมทั้งมีการสร้างความหมายต่าง ๆ ผ่านทางระบบต่าง ๆ ของการสร้างภาพตัวแทนที่เกี่ยวกับตำแหน่งที่ต่าง ๆ ทางอัตลักษณ์อันหลากหลายที่สามารถนำมาสร้างเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง (Hall, 1997) อัตลักษณ์มีทั้งในระดับปัจเจกบุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มในระดับปัจเจกบุคคล บุคคลหนึ่งมีหลายอัตลักษณ์ เช่น เพศ ชาติ ชนชั้นในทางสังคม อาชีพ ภาษา ความเชื่อ ส่วนอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มถูกสร้างขึ้นบนพื้นฐานความเหมือนของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งบนพื้นฐานของความเหมือนกันของกลุ่มย่อมมีความแตกต่างกับกลุ่มคนอื่นซึ่งเป็นตัวกำหนดความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2547) โดย มีด (Mead, 1863-1931) กล่าวถึง ตัวตนเป็นสมรรถนะของมนุษย์ในการคำนึงถึงธรรมชาติและสังคมรอบตัวผ่านการสื่อสารและภาษา ซึ่งพฤติกรรมและลักษณะเฉพาะของบุคคลมีการปฏิสัมพันธ์กันตลอดเวลาขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ ทางสังคม เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ ความคาดหวังทางสังคม (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543) รวมถึงการศึกษาของ อรัญญา ศิริผล (2544) เรื่องความหลากหลายและความซับซ้อนแห่งอัตลักษณ์ของคนชายขอบ การสร้างภาพแทนความจริงของรัฐผ่านปฏิบัติการทางภาษา วัฒนธรรม สื่อสารมวลชน จนกลายเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ครอบงำสังคมโดยทั่วไปอย่างไม่รู้ตัว

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะที่เฉพาะแสดงให้เห็นได้จากวิถีชีวิต ภาษาการสื่อสารและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ซึ่งประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีความเชื่อ การถือปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด มีการสื่อสารด้วยภาษามลายู แสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนอัตลักษณ์เฉพาะ ซึ่งมีความแตกต่างทางภาษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Manyin & et al., 2557; Smith, 2557; Croissant, 2557; Vaughn & et al., 2557 Keet, 2557; Connor, 2557)

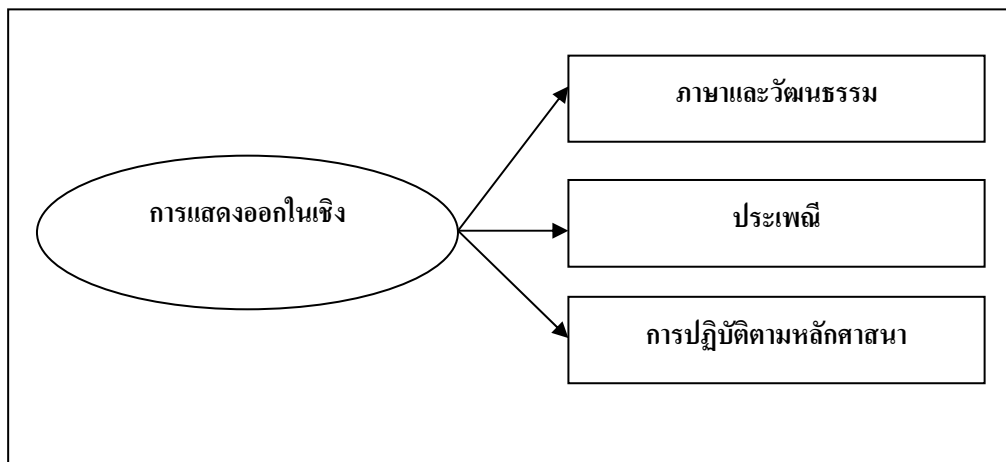
ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) ภาษาและวัฒนธรรม 2) ประเพณี 3) การปฏิบัติตามหลักศาสนา

ตาราง 3 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ที่มีต่อความร่วมมือ

นักวิชาการ	ภาษาและวัฒนธรรม	ประเพณี	การปฏิบัติตามหลักศาสนา
Hall (1997)	✓		
Manyin & et al. (2547)	✓	✓	✓
Smith (2547)	✓	✓	✓
Croissant (2548)	✓	✓	✓
Vaughn & et al. (2548)	✓	✓	✓
Keet (2548)	✓	✓	✓
Connor (2549)	✓	✓	✓
ประสิทธิ์ ลิปรีชา (2547)	✓	✓	✓
อภิญญา เฟื่องฟูสกุล (2543)			✓
อรัญญา ศิริผล (2544)	✓		

จากตาราง 3 การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ หมายถึง ลักษณะแสดงคุณลักษณะเฉพาะบุคคลแต่ละบุคคล ประกอบด้วย 1) ภาษาและวัฒนธรรม 2) ประเพณี และ 3) การปฏิบัติตามหลักศาสนา

ผลจากการสังเคราะห์วิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัดตัวแปรการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ที่มีต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 รูปแบบการวัดตัวแปรการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ต่อความร่วมมือกับ ภาครัฐ ขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ไม่สงบ

3. ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย

จากรูปแบบการวัดความเหมาะสมของนโยบาย ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลหลายแหล่ง ข้อมูลจึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ เพื่อการวัดปัจจัยด้านความเหมาะสมของนโยบายที่มีต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ตัวแปรความเหมาะสมของนโยบายความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

ความเหมาะสมของนโยบาย หมายถึง กระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ดอนเนลลี อิวานเซอวิช และกิปสัน (Donnelly, Ivancevich, & Gibson, 1987, p. 69) กล่าวว่า นโยบาย หมายถึง แนวทาง (guidelines) สำหรับการดำเนินงานของผู้จัดการในการนำกลยุทธ์ (strategies) ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ไปปฏิบัติ สอดคล้องกับ ชังและคอมโป ฟลอเรส (Chang & Compo – Flores, 1980, p. 7) ให้ความหมาย นโยบายว่า หมายถึง กรอบพื้นฐาน (a basic framework) ที่เป็นตัวกำหนดปัญหาหลักของบริษัท จุดมุ่งหมาย ปณิธาน วัตถุประสงค์ทั่วไป และแนวทางชุดหนึ่ง (a set of guidelines) ที่ครอบคลุมการดำเนินงานทางธุรกิจภายใต้กรอบแนวคิดรวม

ของบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับ มอนดี ชาร์พลิน และฟลิปโป (Mondy, Sharplin, & Flippo, 1988, p. 95) ที่กล่าวว่า นโยบาย คือ แนวทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (predetermined guide) ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นทิศทาง (direction) ในการตัดสินใจ เช่นเดียวกับที่ ฮิกกินส์ และ วินซ์ (Higgins & Vincze, 1986, p. 15) เน้นว่านโยบาย คือ การแนะนำอย่างกว้าง ๆ (broad guidance) ซึ่งมีขึ้นเพื่อให้เกิดความแน่ใจ ในการกำหนดวัตถุประสงค์ และความสำเร็จของการวางกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมกลยุทธ์

นโยบายเป็นแนวทางที่ใช้สำหรับการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อนโยบายที่นำมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและยั่งยืน ที่ผ่านมามีเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้มีการดำเนินการแก้ไขเพื่อให้เหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวลดลงรัฐบาลจึงมีนโยบายเร่งด่วนเพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือในการดำเนินการ เพื่อให้ประสบความสำเร็จจึงมีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์เพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง ได้แก่

1. นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2557 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้ดำเนินการจัดทำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 –พ.ศ. 2557 โดย 1) นำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักยึดในการจัดการความขัดแย้ง และการสร้างความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ และความสงบสุขของประชาชน 2) ดำรงนโยบายการเมืองนำการทหาร และใช้พลังทางสังคมในการมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิดของทุกฝ่าย จากการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาสู่การยึดมั่น “แนวทางสันติวิธี” 3) ส่งเสริมมาตรการลดความหวาดระแวงและเพิ่มความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะการเผชิญหน้า ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจน เปิดพื้นที่เพื่อส่งเสริมการพูดคุยระหว่าง ภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่องและรับไปดำเนินการให้เกิดผล (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2558)

2. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555–พ.ศ. 2557 ได้กำหนดยุทธศาสตร์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ 1) การพัฒนาการบริหารด้วยการมีส่วนร่วมและบูรณาการแก้ไขปัญหาพื้นที่พิเศษ 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ชุมชน ในการร่วมสร้างสันติสุข 3) การสร้างพื้นที่และสภาพแวดล้อม เพื่อแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง โดยสันติวิธี 4) การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ภาษา ศิลปะ พหุวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น 5) การเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การคุ้มครองและส่งเสริม สิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวก การบังคับใช้กฎหมาย การส่งเสริมนำหลักศาสนาหรือยุติธรรมชุมชน ในการแก้ไขปัญหา

ความขัดแย้ง การเหยียด และฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์รุนแรง 6) การเสริมสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ วิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน 7) การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต การท่องเที่ยว กีฬาและผู้ด้อยโอกาส 8) การสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน 9) การเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศและการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนบนพื้นฐานของความไว้วางใจที่มีต่อกัน โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นประชาชนพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมทั้งในและนอกพื้นที่ได้ การมีส่วนร่วมในระดับที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและการปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่งภาครัฐต้องมีความจริงจัง รับฟังเสียงประชาชนในพื้นที่ และนำมาดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างจริงจัง (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2555)

นอกจากนี้ สถานการณ์ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหายาวนานมาทุกยุคทุกสมัย โดยมีการประกาศเป็นวาระแห่งชาติ (National Agenda) การแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับนโยบาย ระดับยุทธศาสตร์ และระดับการปฏิบัติในพื้นที่ ดนัย มุสตาและคณะ (2558) ดังนี้ 1) ระดับนโยบาย รัฐบาลมีการเสนอแนะนโยบายระดับชาติใช้เป็นกรอบการแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2521 และมีการดำเนินการต่อเนื่อง จนถึง พ.ศ. 2546 หลังจากนั้นรัฐบาลใช้นโยบายและคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้กำหนดช่วงเวลา จนกระทั่งมีการใช้กรอบของคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 206/2549 เรื่อง นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ระดับยุทธศาสตร์และแผนการปฏิบัติ ในส่วนการปฏิบัติในระดับพื้นที่ รัฐบาลได้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ได้แก่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ขณะเดียวกันมีกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง คือ แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ด้านการอำนวยการความยุติธรรมของกระทรวงยุติธรรม ยุทธศาสตร์การศึกษาในพื้นที่พิเศษจังหวัดชายแดนภาคใต้ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น โดยเฉพาะที่สำคัญสำหรับกระบวนการวิเคราะห์นโยบายนี้มีความสำคัญอย่างมากเพื่อการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดประสิทธิภาพ สร้างความคุ้มค่าสูงสุด สอดคล้องกับ ฮ็อกวูด และ กันน์ (Hogwood & Gunn, 1984) ได้ชี้ให้เห็นกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจกำหนดปัญหา นโยบาย 2) การกลั่นกรองประเด็นนโยบาย 3) การนิยามประเด็นนโยบาย 4) การพยากรณ์ 5) การกำหนดวัตถุประสงค์และการจัดลำดับความสำคัญ 6) การวิเคราะห์ทางเลือก 7) การนำนโยบาย

ไปปฏิบัติ 8) การประเมินผลและการทบทวน 9) การดำรงรักษานโยบาย การดำเนินนโยบายต่อไป และการยกเลิกนโยบาย

จะเห็นได้ว่า นโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีออกมาหลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ เมื่อมีการกำหนดนโยบายออกมาเพื่อการดำเนินการอย่างที่คาดหวัง และสามารถนำนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติ จะประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไรต้องมีการประเมินผลนโยบาย ซึ่งการประเมินผลนโยบายเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการนโยบาย โดยมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของนโยบายว่าสามารถตอบสนองต่อความต้องการ หรือมีความคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่ง ซัดแมน (Suchman, 1967) กล่าวว่า เกณฑ์การพิจารณาการประเมินนโยบายมี 5 ประการ คือ ความพยายาม ประสิทธิภาพการทำงาน สมรรถนะการทำงานที่เพียงพอ ประสิทธิภาพและกระบวนการ และ มยูรี อนุมานราชชน (2548) กล่าวว่า หลังจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้กำหนดและผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อการดำเนินงาน ควรทราบผลจากการดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการเร่งรัดและติดตามการปฏิบัติตามนโยบายระหว่างการดำเนินการ และเมื่อนโยบายเสร็จสิ้นควรทราบผลโดยรวม สอดคล้องกับ ฟ็อก และ เมเยอร์ (Fox & Meyer, 1995) กล่าวถึงเทคนิคเชิงวิเคราะห์เพื่อการวัดผลการปฏิบัติงานว่า ควรดำเนินการต่อหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมบางกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน

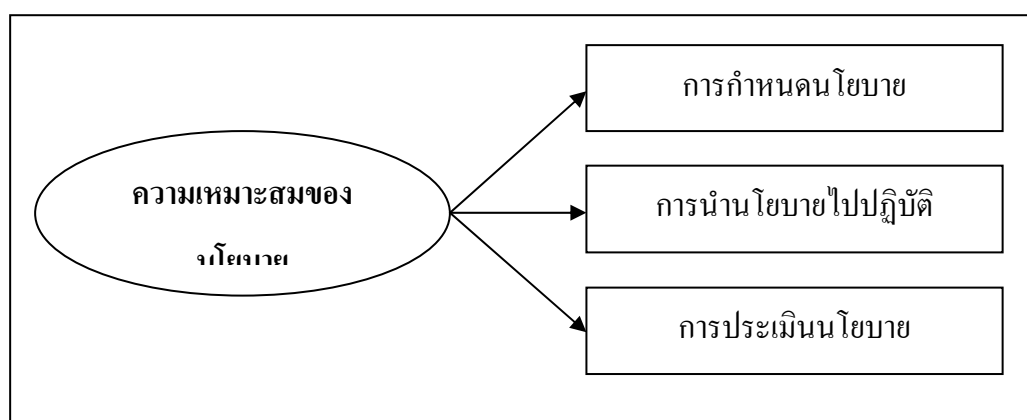
ตาราง 4 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรความเหมาะสมนโยบายที่มีต่อความร่วมมือ

นักวิชาการ	การกำหนดนโยบาย	การนำนโยบายไปปฏิบัติ	การประเมินนโยบาย
Ivancevich, Donnelly & Gibson (1983)	✓	✓	
Chang & Compo – Flores (1980)	✓	✓	
Mondy, Sharplin, & Flippo (1988)	✓	✓	
Higgins & Vincze (1986)	✓	✓	
Suchman (1967)			✓
Fox & Meyer (1995)			✓
Hogwood & Gunn, (1984)	✓	✓	✓
ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, (2555)	✓	✓	
มยูรี อนุมานราชชน (2548)			✓

นักวิชาการ	การกำหนดนโยบาย	การนำนโยบายไปปฏิบัติ	การประเมินนโยบาย
(ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2558)	✓	✓	
คณีย์ มุ้สา และคณะ (2558)	✓	✓	

จากตาราง 4 ความเหมาะสมของนโยบาย หมายถึง การมองทิศทางและวิเคราะห์ไปสู่อนาคต การพิจารณาความเหมาะสมของนโยบายไปปฏิบัติเพื่อนำองค์การไปสู่การปฏิบัติภารกิจ และเป้าหมายที่วางไว้ให้สอดคล้องกับทิศทางการทำงานขององค์การ รวมถึงสามารถประเมินผลการนำนโยบายไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ประกอบด้วย 1) การกำหนด 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบาย

ผลจากการสังเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัดตัวแปรความเหมาะสมของนโยบายที่มีต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 รูปแบบการวัดตัวแปรความเหมาะสมของนโยบายต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

4. ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

จากรูปแบบการวัดการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลหลายแหล่งข้อมูล จึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้เพื่อการวัดปัจจัยด้านการจัดองค์กรมีต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ตัวแปรการบริหารจัดการองค์กรชุมชนความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

การบริหารจัดการองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่ม องค์กร สมาคม ชมรม ชุมนุม เครือข่าย คณะทำงาน หรือคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการรวมตัวของสมาชิกโดยความสมัครใจเพื่อทำกิจกรรมที่มีต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ระหว่างกลุ่มกับกลุ่มเป็นเครือข่ายประชาสังคม โดยมีจุดสนใจหรือผลประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมายหลักการรวมกลุ่มและการทำงานของผู้อยู่บนพื้นฐานองค์กรไม่แสวงหากำไรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การบริหารจัดการองค์กรชุมชนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการทำงานเพื่อการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่คนในพื้นที่แล้ว ประเด็นการแก้ไขปัญหาความไม่สงบยังเป็นปัญหาสำคัญซึ่งต้องการให้ลดน้อยลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งหมดไป แต่การที่จะสามารถเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่เห็นผลได้จริงเป็นรูปธรรมคงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันจะก่อให้เกิดความสันติสุขตามที่ทุกคนคาดหวัง เพื่อให้การเกิดความร่วมมือระหว่างกันสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดีนั้น จึงมีความจำเป็นทั้งองค์กรชุมชน และองค์กรภาครัฐได้มีการจัดการระบบการบริหารองค์กรของตนเพื่อให้สามารถทำงานตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถสร้างความคล่องตัวในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบร่วมกันได้ และจากความหมายของการบริหารจัดการองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่ม องค์กร เครือข่ายซึ่งทำงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดย โบอิสเซแวน และมิชเชล (Boissevain, & Mitchell, 1973) ระบุว่า เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขตการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็น และมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม และสตาร์คีย์ (Starkey, 1997) ให้ความหมายของ "เครือข่าย" ว่า คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจายได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ ส่วนเบิร์ค (Burke, 1999) กล่าวถึง เครือข่ายสามารถดำรงอยู่ได้นั้นเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน สร้างการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เครือข่ายช่วยให้สามารถเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เครือข่ายก่อให้เกิดการเสริมสร้างศักยภาพและสนับสนุนการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน และเป็นช่องทางสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า เครือข่ายสามารถสร้างกลุ่ม องค์กร เพื่อร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวม เพื่อร่วมกันพัฒนางานที่ดีทั้งในปัจจุบันและอนาคตแล้ว โดย ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (ม.ป.ป.) กล่าวถึง และ สตาร์คีย์ (Starkey) เสนอแนวทางใน

การสร้างเครือข่าย ควรดำเนินการดังนี้ 1) เชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุม โดยมีหัวข้อการประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วม หรือเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน มอบหน้าที่ในการบริหารจัดการการประชุมให้กับบรรดาผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันรับผิดชอบ การหาข้อตกลงร่วมกันในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมดังกล่าว 2) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน โดยให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดด้วย เพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มคนบางกลุ่ม ทั้งนี้ควรมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม และความต้องการของสมาชิก 3) จัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายที่ปวารณาตัวเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการ และส่งกำลังบำรุงให้กับสมาชิก ซึ่งต้องไม่ติดอยู่กับกิจกรรมประจำวันขององค์กรตัวเอง และกลุ่มแกนต้องดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่าย เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิก และป้องกันการผูกขาดอำนาจ 4) ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพันที่เหนียวแน่น มีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเลือกกิจกรรมและวิธีการทำงานของเครือข่ายในลักษณะประชาธิปไตย 5) เครือข่ายต้องมีวิธีการจัดหาและจัดการทรัพยากร เพื่อความมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่าย และความสามารถในการพึ่งตนเอง ทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงคุณภาพของสมาชิก วิธีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ 6) ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายและผู้นำเครือข่ายได้รับการสนับสนุน และความไว้วางใจจากสมาชิกเครือข่าย อีกทั้งยังได้สามารถดำเนินงานได้กว้างขวาง อาจมีชื่อและสัญลักษณ์ของเครือข่ายเพื่อให้เป็นที่จดจำได้ง่าย และอาจส่งข่าวสาร ไปให้กับบุคคลเป้าหมายที่สามารถให้การรับรองเครือข่ายได้ 7) ควรสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งมีได้ทั้งทางแนวนอน แนวตั้ง หรือในภูมิภาคต่างระดับกัน การเชื่อมเครือข่ายทำได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง และการร่วมกันประสานงานการประชุม 8) ควรมีการติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความสอดคล้องของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของเครือข่ายในแต่ละระยะ ทั้งนี้ควรให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิธีและเครื่องชี้วัดประสิทธิภาพของกิจกรรมเครือข่ายและร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผล 9) ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับองค์กรแกนและผู้นำเครือข่ายสม่ำเสมอ และ 10) ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดี การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเหมาะสม เอื้อให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรมและความแข็งแกร่ง

ของสมาชิก โครงการหรือกิจกรรมมีลักษณะกระจายอำนาจไปให้กับมวลสมาชิกที่ได้รับประโยชน์ การดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

นอกจากนี้ เบิร์ค (Burke, 1999) ได้เสนอ แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่าย คือ 1) ป้อนปัจจัยนำเข้าจากภายนอก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อขนาดของงบประมาณอุดหนุน จึงต้องอาศัยสมาชิก ตัวแทนของกลุ่มที่ต้องมีความรับผิดชอบดูแลเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้รับ 2) ความเป็นเอกภาพ ความแตกต่างของเครือข่าย แต่ต้องมีโอกาสในการทำงานร่วมกันได้ 3) คำนิยาม เครือข่าย ต้องให้ความหมายเครือข่ายที่ทำงาน การกำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตประเด็นหรือขอบเขตพื้นที่การทำงานของเครือข่ายที่ชัดเจน รวมถึงสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ 4) ความเกี่ยวข้องในวงกว้าง เครือข่ายสามารถดำรงอยู่ได้ ต้องอาศัยสมาชิกที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกัน ต้องมีกลุ่มแกนนำของเครือข่ายให้การสนับสนุนสามารถสร้างความสัมพันธ์ของเครือข่าย มีการติดต่อสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 5) การมีส่วนร่วม ทุกคนของกลุ่มเครือข่ายต้องมีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์กันเพื่อร่วมรับ 6) ความขัดแย้งภายใน สมาชิกของเครือข่ายสามารถเกิดความไม่เข้าใจ สร้างความเข้าใจผิดหรือขัดแย้งกันได้ จึงต้องแก้ไขด้วยการสื่อสารข้อมูลต่อกันอย่างชัดเจน 7) รางวัล เป็นการสร้างให้เกิดการรับรู้ถึงความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มความสามารถของสมาชิก 8) ความยืดหยุ่น มีการยืดหยุ่นด้วยกฎและความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถส่งผลต่อการทำงานของสมาชิกด้วยความสบายใจ แต่ก็ต้องมีขอบเขตที่เครือข่ายสามารถเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้อย่างเหมาะสม 9) ทำประสบการณ์ให้เป็นเรื่องเป็นราว ประสบการณ์ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี จึงต้องนำเสนอเรื่องราวนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกให้มากที่สุด 10) การให้เงินอุดหนุน การทำงานต้องอาศัยทั้งงบประมาณ และทรัพยากรอื่นที่ไม่ใช่งบประมาณ แต่งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่ายเพื่อการทำงาน 11) ความถูกต้องตามกฎหมาย เครือข่ายต้องมีชื่อและมีการจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายสามารถอ้างอิงเพื่อการทำงานและการประชาสัมพันธ์การทำงานของเครือข่าย

การจัดองค์กรเป็นการกำหนดหน้าที่เพื่อให้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องสามารถประสานดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทรัพยากรดังกล่าว คือ คน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ โดย ร็อบบินส์ และ โคลเตอร์ (Robbins & Coulter, 2003, p. 101) สโตนอร์ และ ว็องเคิล (Stoner & Wankle, 1986, pp. 221-222) เดสเลอร์ (Dessler, 2004, p. 139) คูนท์ซ์ และ เวอิชริช (Koontz & Wehrich, 1990, p. 134) ได้ให้ความหมายของการจัดองค์กร คือ กระบวนการในการจัดโครงสร้างขององค์กร ซึ่งครอบคลุมเรื่องการจัดสรรงานการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน การกำหนดกลุ่มงาน การกำหนดความสัมพันธ์ในสายการบังคับบัญชาและการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ การจัดองค์กรจึงครอบคลุมการจัดงาน จัดคน และวัตถุประสงค์ของทั้งหมดขององค์กร นทซ์ และเวอิชริช (Koontz & Wehrich, 1988) การบริหาร

คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ สมาชิก งบประมาณ วัตถุประสงค์ของเป็นทรัพยากรในการปฏิบัติงานนั้น สอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอ้าน (2536) กล่าวว่า ตามทฤษฎีองค์การ การบริหารจัดการให้ความสำคัญกับงาน และคน และทรัพยากรการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง คือ บุคลากร (man) เงิน (money) วัสดุ อุปกรณ์ (material) และการจัดการ (management) หากการบริหารปัจจัยทั้ง 4 มีประสิทธิภาพจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ โดยเฉพาะถ้ามีการบริหารงานและคนอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ จากการศึกษาประเด็นผู้นำ ซึ่งมีการกล่าวถึงกันมาก เนื่องจากผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลให้การทำงานให้การบริหารจัดการองค์กรชุมชนประสบความสำเร็จ คือ “ผู้นำ” ตามความหมายตามตัวอักษร (Literal Meaning) ตามที่พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 อธิบายว่าผู้นำเป็นคำนาม หมายถึง หัวหน้า ส่วนในฉบับราชบัณฑิตสถานของไทย อธิบายว่า ชนชั้นยอด (Elite) ไว้ 2 นัยด้วยกัน คือ 1) ชนชั้นที่มีอิทธิพล และมีเกียรติภูมิที่สุดในสังคม และ 2) ชนชั้นสูงสุดภายในขอบเขตความสามารถอย่างใดอย่างหนึ่ง ฟิลด์เลอร์ และ กาเซีย (Fielder & Garcia, 1987, pp. 10 – 15) กล่าวว่า “ผู้นำ” หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการคัดเลือกหรือได้รับการยอมรับจากกลุ่ม เพื่อให้เป็นผู้กำหนดและประสานความพยายามของกลุ่มสมาชิก เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ตลอดจนเป็นผู้วางแผนการจัดระบบชี้แนะ และให้คำปรึกษาหารือในกิจกรรมของสมาชิกเพื่อการดำรงอยู่ของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสม โดย ฟิลด์เลอร์ (Fiedler, 1976) ระบุผู้นำเป็นบุคคลที่กลุ่มได้มอบหมายหน้าที่ให้ควบคุม หรือประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของกลุ่ม Wick และ ลีออน (Wick & Leon, 1993) กล่าวถึง การสร้างวิสัยทัศน์เป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจขององค์กร พนักงาน สมาชิกในองค์กรจึงควรเข้าใจพันธกิจ 2) สร้างสภาพแวดล้อมที่มีการสนับสนุนความร่วมมือ 3) เป็นตัวอย่างการเรียนรู้ 4) การรับฟังในสิ่งที่ไม่อยากฟัง เฮอร์เซย์, บรานชาร์ด และจอห์นสัน (Hersey, Blanchard, & Johnson, 1996) ระบุว่า ผู้นำต้องสามารถปรับตัว และตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างดี เฮอร์เซย์ และบรานชาร์ด และ บาร์ช (Hersey & Blanchard, 1972; Bass, 1990) วีรา และครอสแซน (Vera & Crossan, 2004) กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า ต้องสามารถบรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ใด ๆ สนับสนุนความคิดของ เบิร์นส (Burns, 1987) ในการศึกษารูปแบบการเป็นผู้นำโดยกล่าวว่า บทบาทของผู้นำที่เด่นชัดมี 2 ลักษณะ คือ 1) ผู้นำการดำเนินการ (Transactional Leader) 2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leader) ฟรีดแมน (Friedman, 2002) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของผู้นำ คือ 1) ผู้มีบทบาทในการจัดการกับทรัพยากร 2) ผู้นำต้องทำงานอย่างได้ผลในทุกสถานการณ์ 3) ผู้นำต้องคำนึงถึงผลที่จะตามมา 4) เป็นผู้ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ 5) การเป็นผู้นำที่มีความซื่อสัตย์และคุณธรรม 6) การเป็นผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ สำหรับ โรบินสัน (Robinson, 2002, p. 122) กล่าวว่า คุณสมบัติของผู้นำยุค

ใหม่มีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ มีความเฉลียวฉลาดหรือมีสติปัญญาเพียงพอ และมีพันธผูกพันในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีแนวโน้มมีคุณลักษณะ คือ 1) มีความขัดแย้งในตนเองหรือมีความแปลกจากผู้อื่น (Paradoxical) หมายถึง มีบุคลิกกลมกลืนกับผู้อื่น มีความสามารถเป็นผู้นำอย่างมั่นใจ 2) ให้ความรู้สึกที่มั่นคง (Secure) หมายถึง ผู้นำเป็นผู้กระตุ้นบุคคลรอบข้างพยายามสร้างความมั่นคงกับตนเองด้วยความสำเร็จ ใ้บุคคลเป็นผู้ประสบความสำเร็จอย่างถาวร 3) ความสามารถในการสื่อสาร (Communicative) ผู้นำต้องตระหนักว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดต้องเกิดจากข้อมูลที่เพียบพร้อม 4) แรงบันดาลใจ (Inspiring) ผู้นำต้องรู้ถึงจิตวิญญาณของตนเอง อะไรหรือสิ่งใดที่จะทำให้อำนาจมีความสามารถในการรวบรวมจิตใจและสมองให้เป็นคำสั่งที่มีพลังอำนาจ 5) ความมีคุณธรรม (Virtuous) ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ให้แก่ผู้ตามที่มอบความไว้วางใจให้ 6) รู้จังหวะในการขับเคลื่อน (Driven and Rhythmic) ผู้นำต้องมีความสามารถที่จะหาช่องทางให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด มีชีวิตและการทำงานที่เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านส่วนตัวและอาชีพ เปียโน, กรีนบิวรี, ออลโทนาร์ด และริกส์ (Plano, Greenbury, Oltonard, and Riggs, 1973) กล่าวว่า “ผู้นำ” เป็นบุคคลที่ใช้อิทธิพลอย่างมากในการควบคุม และกระทำการอันเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นผู้ที่ได้รับอำนาจจากความมั่นคงสถานภาพทางครอบครัว ชั้นวรรณะ ระบบหรือความมีสติปัญญาอันเลิศเลอ ดังนั้น ผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของโครงสร้างอำนาจของชาติ ท้องถิ่น และชุมชน

ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตาม (Yukl, 2002; Pastor, 1998) ผู้นำต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ (Pastor, 1998) ผู้นำต้องเป็นคนกล้าในการตัดสินใจ มีความเชื่อมั่น และมีจริยธรรม (Herman, 1991; Daft, 1999) และคุณธรรม (Bandura, 1983) ทำงานด้วยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางวิธีการทำงานของกลุ่ม (Drath & Palus, 1994) และมีแนวทางในการประเมินประสิทธิผลภาวะผู้นำ คือ ความอยากรู้อยากเห็น การมอบอำนาจให้ผู้อื่น การนำ และความซื่อสัตย์มั่นคง (Bagwell, 2002) การมีผู้นำต้องมีการสื่อสารต่อกันซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความไว้วางใจ และเป็นการขยายเครือข่ายความสัมพันธ์อย่างยั่งยืน การสื่อสารของผู้นำมีบทบาทที่สำคัญโดยทั่วไปว่า เป็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างเครือข่ายและความยั่งยืน (Agranoff and McGuire, 2003; Mandell, 1994)

จะเห็นได้ว่า คน คือ ผู้นำ และสมาชิกของกลุ่มองค์กรชุมชน งบประมาณ เป็นเงินทุน โครงการสนับสนุนจากภาครัฐ การหาแหล่งทุนในการสนับสนุนของโครงการ วัสดุ อุปกรณ์ ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการ การบริหารจัดการกลุ่มมีกฎ กติกา โครงสร้างการแบ่งงานหน้าที่ บทบาทของกลุ่มในการทำงาน โดยกระจายความรับผิดชอบ และมีการวางแผนงาน การประชุม และการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ และทำงาน โดยร่วมมือ ร่วมใจกันพัฒนา ระดมทุน

และหุ้นส่วนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายกลุ่มองค์กรชุมชนจากการทำงานและพัฒนาสมาชิก กลุ่มให้มีความรู้ มีศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนกลุ่มให้ทำงาน และรับรู้การเคลื่อนไหวในการพัฒนา สมาชิก มีกระบวนการเรียนรู้ภายใน และภายนอก และสร้างเครือข่ายขยายกิจกรรมและแสวงหามิตรเพื่อให้ เป็นการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมทั้งร่วมมือและปรึกษาหารือกับการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์กรชุมชน หมายถึง การจัดแบ่ง องค์กรชุมชนออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ให้ครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ขององค์กร และมีการกำหนด อำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์กับองค์กร เพื่อให้การบริหารงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร โดยอาศัยทรัพยากรที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) สมาชิกกลุ่ม 2) งบประมาณ 3) วัสดุ อุปกรณ์ 4) การจัดการ และ 5) ผู้นำองค์กรชุมชน

ตาราง 5 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการบริหารจัดการองค์กรชุมชนที่มี ต่อความร่วมมือ

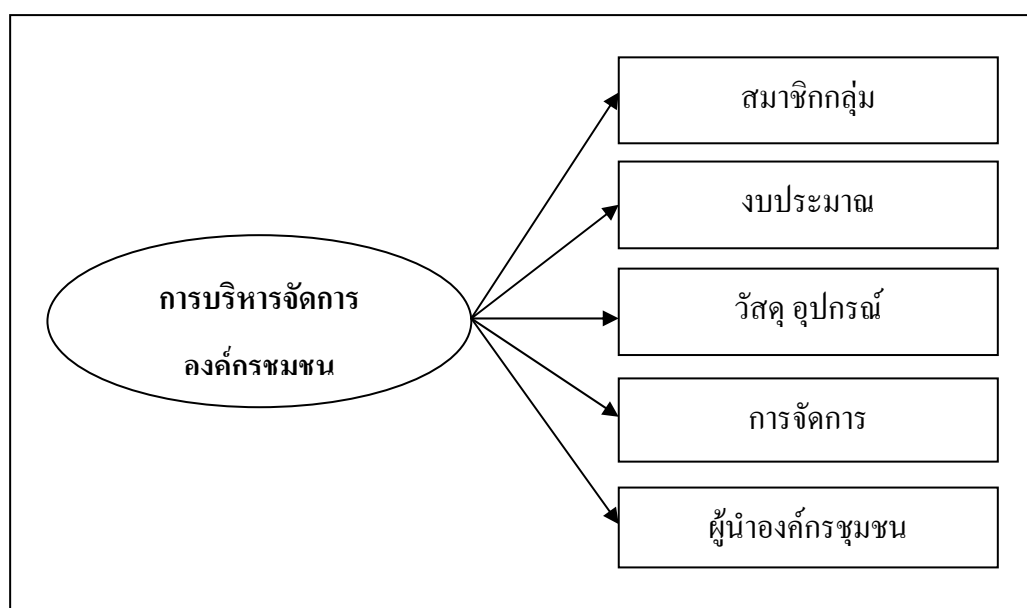
นักวิชาการ	สมาชิก กลุ่ม	งบประมาณ	วัสดุ อุปกรณ์	การจัดการ	ผู้นำองค์กร ชุมชน
Burns (1987)					✓
Robbins & Coulter (2003)	✓	✓	✓	✓	✓
Agranoff & McGuire (2003)					✓
Stoner & Wankle (1986)	✓	✓	✓	✓	✓
Plano, Greenbury, Oltonard, & Riggs (1973)					✓
Dessler (2004)	✓	✓	✓	✓	
Bandura (1983)					✓
Fiedler (1976)	✓	✓	✓	✓	
Bagwell (2002)	✓				
Friedman (2002)	✓				
Koontz & Wehrich (1988)	✓	✓	✓	✓	
Robinson (2002)	✓				
Fielder & Garcia (1987)	✓				

ตาราง 5 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการบริหารจัดการองค์กรชุมชนที่มีต่อความร่วมมือ (ต่อ)

นักวิชาการ	สมาชิก กลุ่ม	งบประมาณ	วัสดุ อุปกรณ์	การจัดการ	ผู้นำองค์กร ชุมชน
Vera & Crossan (2004)	✓				
Herman (1991)	✓				
Daft (1999)	✓				
วิจิตร ศรีสอาน (2536)	✓	✓	✓	✓	
ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ (ม.ป.ป.)	✓	✓	✓	✓	✓

จากตาราง 5 การบริหารจัดการองค์กรชุมชน ประกอบด้วย 1) สมาชิกกลุ่ม 2) งบประมาณ 3) วัสดุ อุปกรณ์ 4) การจัดการ และ 5) ผู้นำองค์กรชุมชน

ผลจากการสังเคราะห์วิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัดตัวแปรการบริหารจัดการองค์กรชุมชนที่มีต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 รูปแบบการวัดตัวแปรการบริหารจัดการองค์กรชุมชนต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

5. ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ

การวิจัยด้านการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพซึ่งได้รับการสังเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูลจึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้เพื่อการวิจัยด้านการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ปัจจัยด้านด้านการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ เพื่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐเกี่ยวกับการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ สามารถก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาด้วยกันได้เป็นอย่างดีถึงการดำเนินการการมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาด้วยตนเองในการดำเนินงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับการใช้วิทยากรอย่างชำนาญและเหมาะสม เพื่อแก้ไขปัญหา สนับสนุนให้สัมฤทธิ์ผลในการพัฒนา พร้อมทั้งมีการติดตามงานขององค์กรและผู้เกี่ยวข้อง (William, 1976) มีการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายในกลุ่มว่า การแก้ไขปัญหาจะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อใช้การสื่อสารแบบ 2 ทิศทาง (Two Way Communication) โดยได้ระบุขั้นตอนต่างๆ ไว้ 5 ตอน คือ 1) การให้สมาชิกร่วมกันระบุถึงปัญหา และสาเหตุ 2) การสอบถามรายละเอียด 3) การร่วมกันออกความคิดเห็น 4) การหาทางร่วมแก้ไขปัญหาด้วยกัน และ 5) การตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยกัน (Dwyer, 1997) ซึ่งการให้ความร่วมมือมีอยู่ 5 ระดับ คือ 1) ระดับให้ข้อมูล (Inform) มีเจตนาพร้อมเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนรับทราบในประเด็นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน และตรงกับวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะต้องช่วยให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้เข้าใจถึงปัญหา ทางเลือกในการดำเนินงาน โอกาสในการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยหลักยึดของการมีส่วนร่วมในระดับนี้คือ ประชาชนจะต้องรับทราบข้อมูลข่าวสาร เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น เอกสารแจกจ่าย เว็บไซต์ การเยี่ยมชมในสำนักงาน เป็นต้น 2) ระดับปรึกษาหารือ (Consult) มีเจตนาพร้อมเพื่อรับทราบข้อคิดเห็นหรือเสียงสะท้อนของประชาชนต่อข้อมูลที่ได้รับการรับทราบ ซึ่งอาจจะเป็นบทวิเคราะห์ ทางเลือก หรือ การตัดสินใจของประชาชนในประเด็นนั้นๆ โดยมีหลักยึดของการมีส่วนร่วมในระดับนี้คือ ประชาชนต้องรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และจะรับฟังและรับทราบข้อกังวลและ

ความคาดหวังของประชาชน และจะแจ้งให้ประชาชนทราบว่าข้อคิดความเห็นของประชาชนจะส่งผลต่อการตัดสินใจดำเนินงานอย่างไร เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การจัดให้มีการเสนอข้อคิดเห็นสาธารณะ การประชุมกลุ่มย่อย การสำรวจ หรือ การประชุมประชาคม เป็นต้น

3) ระดับเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve) มีเจตนาธรรมเพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อกังวลและความคาดหวังที่ได้รับฟังและรับทราบมา มีความเข้าใจที่ตรงกัน ในระดับนี้เป็นกระบวนการที่หน่วยงานจะต้องพบและสัมผัสกับประชาชนโดยตรง โดยในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ยึดหลักว่า ข้อกังวลและความคาดหวังของประชาชนจะต้องส่งผลไปยังทางเลือกในการดำเนินงาน และจะแจ้งให้ประชาชนทราบว่าข้อคิดความเห็นของประชาชนจะส่งผลต่อการตัดสินใจดำเนินงานอย่างไร และจะแจ้งให้ประชาชนทราบว่าข้อคิดความเห็นของประชาชนจะส่งผลต่อการตัดสินใจดำเนินงานอย่างไร ส่วนเทคนิคในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมประเด็นข้อคิดเห็น เป็นต้น

4) ระดับร่วมมือ (Collaborate) มีเจตนาธรรมเพื่อร่วมมือกับประชาชนในการพัฒนาทางเลือกของการดำเนินงานและการบ่งชี้ถึงทางเลือกที่มีความเหมาะสมในแต่ละประเด็นของการตัดสินใจดำเนินงาน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ยึดหลักว่า หน่วยงานจะแสวงหาข้อเสนอแนะ และนวัตกรรมจากประชาชนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยข้อเสนอแนะและนวัตกรรมที่ได้จากประชาชนจะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินงานที่เป็นไปได้มากที่สุด เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การตั้งคณะที่ปรึกษาภาคประชาชน การสร้างข้อตกลงสาธารณะ หรือ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

5) ระดับเสริมอำนาจ (Empower) มีเจตนาธรรมเพื่อให้การตัดสินใจขั้นสุดท้ายเป็นอำนาจของสาธารณะหรือของประชาชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ยึดหลักว่า หน่วยงานจะดำเนินงานตามที่ประชาชนตัดสินใจ เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การตั้งคณะกรรมการตัดสินใจภาคประชาชน การลงมติ หรือการตัดสินใจด้วยระบบตัวแทน เป็นต้น (ไพบูลย์ โพธิ์สุวรรณ, ม.ป.ป.) สอดคล้องกับ โคะเฮิน และ ฮัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, p. 219 - 222) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) และ ถวิลวดี บุรีกุล (2551) วิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับการมีส่วนร่วม คือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมจะมากและยังมีระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นไปเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำไปหาสูงสุด ได้แก่ 1) ระดับการให้ข้อมูล 2) ระดับเปิดรับความคิดเห็น

ของประชาชน 3) ระดับการปรึกษาหารือ 4) ระดับการวางแผนร่วมกัน 5) ระดับการร่วมปฏิบัติ 6) ร่วมติดตามตรวจสอบ 7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะสามารถดำเนินการให้เกิดกระบวนการสันติภาพได้นั้นต้องอาศัยการตระหนักรู้ และเข้าใจในการเป็น คนพื้นที่ให้ความร่วมมือ ให้ความใส่ใจ โดยการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการสันติภาพ ซึ่ง สมัชชา นิลปัทม์ (2549) กระบวนการพูดคุยสันติภาพ คือ ขั้นตอนและวิธีการแก้ปัญหาแบบหนึ่งที่มี ลักษณะเฉพาะ ซึ่งกระบวนการสันติภาพเป็นกระบวนการแปรเปลี่ยนความขัดแย้ง (Conflict Transformation) ด้วยสันติวิธี โดยขั้นตอนของกระบวนการสันติภาพประกอบด้วย ช่วงเวลาการพูดคุย ช่วงการเตรียม การพูดคุยเพื่อเจรจาอย่างเป็นทางการ กระบวนการเจรจา และขั้นการยอมรับข้อตกลงจากการเจรจา และการแปลงผลไปสู่การปฏิบัติและติดตามผล

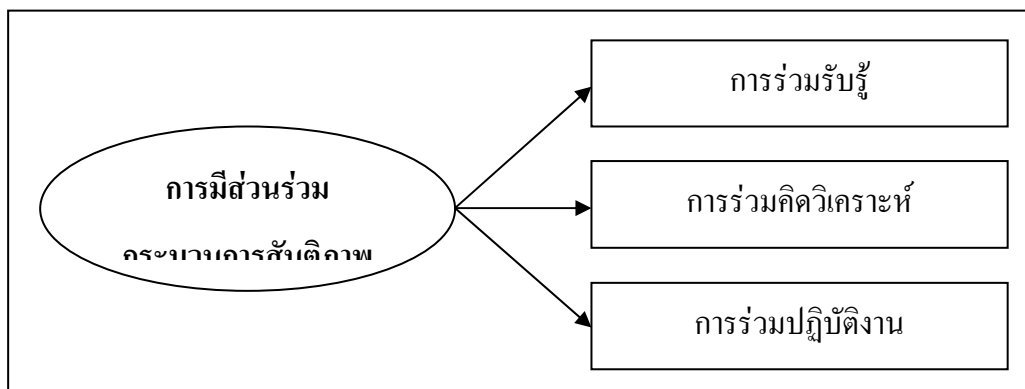
ดังนั้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ประกอบด้วย 1) ร่วม รับรู้ 2) ร่วมคิดวิเคราะห์ 3) ร่วมปฏิบัติ

ตาราง 6 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ที่มีต่อความร่วมมือ

นักวิชาการ	ร่วมรับรู้	ร่วมคิดวิเคราะห์	ร่วมปฏิบัติ
William (1976)	✓	✓	✓
Dwyer (1997)	✓	✓	✓
Cohen & Uphoff (1980)	✓	✓	✓
ถวิลวดี บุรีกุล (2551)	✓	✓	✓
สมัชชา นิลปัทม์ (2549)	✓	✓	✓
ไพบุลย์ โพธิ์สุวรรณ (ม.ป.ป.)	✓	✓	✓

จากตาราง 6 การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ประกอบด้วย 1) การร่วม รับรู้ 2) การร่วมคิดวิเคราะห์ 3) การร่วมปฏิบัติงาน

ผลจากการสังเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัด ตัวแปรการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพที่มีต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลด ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 รูปแบบการวัดการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

6. ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

จากรูปแบบการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลหลายแหล่งข้อมูลจึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้เพื่อการวัดปัจจัยด้านการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐที่มีต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ตัวแปรการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ เพื่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐกับ หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีช่องทางการสื่อสารเพียงพอ รวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือ ความชัดเจนของข้อมูลที่ได้รับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษา พบว่า การเคลื่อนไหวในชุมชนแบบเย็นนั้น ทำให้บุคคลที่สามารถสร้างข่าวในชุมชนในองค์กรต่าง ๆ อาจจะมาจากผู้ที่มีความสามารถพิเศษในการสื่อสาร หากเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคมในชนบทก็อาจจะเป็นศิลปินพื้นบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน หรือบุคคลพิเศษอื่นๆ การใช้สื่อสารแบบสมัยใหม่ในยุคที่มีวิทยาการก้าวหน้าไปมากเช่นการใช้ Internet หรือการใช้ Social Media ในการติดต่อสื่อสารด้วยรูปแบบต่าง ๆ เช่น การส่งข้อมูลข่าวสารผ่าน Line กลุ่ม Face book หรือรูปแบบอื่นๆ ตามศักยภาพของสมาชิกในกลุ่มองค์กร และ ประการที่สอง การสื่อสารทำความเข้าใจกับภายนอกหรือสาธารณชนเป็นการแสวงหาการยอมรับของขบวนการเคลื่อนไหว จึง

จำเป็นต้องมีการจัดการเล่นกับข่าว หรือ “เล่นหรือเคลื่อนไหวให้เป็นข่าว” หรือ “การยกระดับประเด็นปัญหาเล็ก ๆ” ในระดับชุมชนหรือปัญหาเล็กๆ ให้เป็นปัญหาระดับกว้างหรือระดับชาติ หรือ “ทำให้เป็นประเด็นสาธารณะ” เหล่านี้สัมพันธ์กับการสื่อสารที่ส่งผลที่ตามมา คือ 1) เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกลุ่ม องค์กร ขบวนการทางสังคม หรือมีตำแหน่งที่ทางสังคมว่ามีกลุ่ม องค์กร ขบวนการเป็นตัวแสดงในสังคมนครื่องด้วย 2) มีความชอบธรรมในความรับรู้ของบุคคลอื่น ๆ ในขบวนการเคลื่อนไหว 3) การมีส่วนร่วมของบุคคลอื่น ๆ หรือการได้รับการสนับสนุนจากภายนอก อาจจะส่งผลต่อการดึงทรัพยากรและการสร้างเครือข่ายทางสังคมด้วย และ 4) ในประการสุดท้าย สามารถเป็นโอกาสที่ได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมาย สำหรับเครื่องมือในการสื่อสารภายนอกหรือสร้างความเข้าใจสาธารณะชนนั้นมีรูปแบบการใช้ที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ สามารถสรุปลักษณะรูปแบบเครื่องมือของการสื่อสารภายนอกได้แก่ 1) รถแห่ หรือขบวนรถแห่ เพื่อประชาสัมพันธ์ แจ้งข่าว อาจจะใช้การกระจายเสียง หรือติดแผ่นป้ายพร้อมติดตั้งเครื่องกระจายเสียง วิธีการนี้ในภาคธุรกิจมักจะใช้เห็นโฆษณาสินค้ามานานแล้ว แต่ในขบวนการสื่อสารทางสังคมนั้น รูปแบบนี้มีความจำเป็นมากขึ้น อาจจะมีการบันทึกเสียงแล้วเปิดเสียง หรือบรรยายสด ๆ 2) เปิดเวทีอภิปรายในการชุมนุมในที่ตั้งของชุมชนบนหลังคารถ รูปแบบนี้ต้องใช้เวลาและนักพูดที่สามารถสร้างชกูง โน้มน้าว ดึงดูดผู้คนให้สนใจหรือร่วมฟัง 3) สื่อกระแสหลัก ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ กล่าวเฉพาะในส่วนสื่อโทรทัศน์และวิทยุ ผู้ส่งสารหรือส่งข่าวสามารถโทรศัพท์เข้าร่วมพูดคุยในรายการวิทยุโทรทัศน์ แม้ว่าสื่อทั้งสองนี้มีทั้งโทรทัศน์สาธารณะ โทรทัศน์บอกรับสมาชิกที่ต้องจ่ายเงินค่าบริการ เป็นสถานีโทรทัศน์หลักและสถานีโทรทัศน์ชุมชนที่เปิดมากขึ้นในระยะทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งปัจจุบันสื่อทั้งสองประเภทนี้มักพยายามทำรูปแบบรายการแบบสื่อสารสองทาง (Two Way Communication) เพื่อให้ผู้ชมโทรทัศน์หรือผู้ฟังวิทยุ โทรศัพท์เข้าไปในรายการแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือร่วมแสดงความคิดเห็น แต่ในทางปฏิบัติการจัดการ ในวิธีการนี้นักจัดการทางสังคมควรที่จะต้องประสานสัมพันธ์เป็นการส่วนตัวกับนักจัดรายการเป็นพิเศษไว้ก่อน จึงจะสามารถใช้สื่อแบบนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนปัจจุบันที่มีการเคลื่อนไหวแบบร้อนในประเด็นอำนาจการเมืองมักมีการสร้างสื่อหลักแบบนี้ทั้งวิทยุและโทรทัศน์เป็นของกลุ่มองค์กร ขบวนการทางสังคมมากขึ้นและนับว่ามีพลังอำนาจในการสร้างประเด็นสาธารณะได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ 4) การจัดการประชุมแถลงข่าว (Press Conference) เป็นวิธีการดั้งเดิมและเป็นแบบทางการที่มักจะใช้ในทางการบริหารราชการและทางการจัดการธุรกิจ แต่ในการจัดการทางสังคมสามารถประยุกต์ใช้ได้ โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะแบบร้อนๆ นักข่าวหรือสื่อจะสนใจมากเป็นพิเศษ

กิบสัน และฮันนา (Gibson, & Hanna, 1992, pp. 10 - 11) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการสื่อสาร หมายถึง ลักษณะในการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร อารมณ์และความรู้สึก

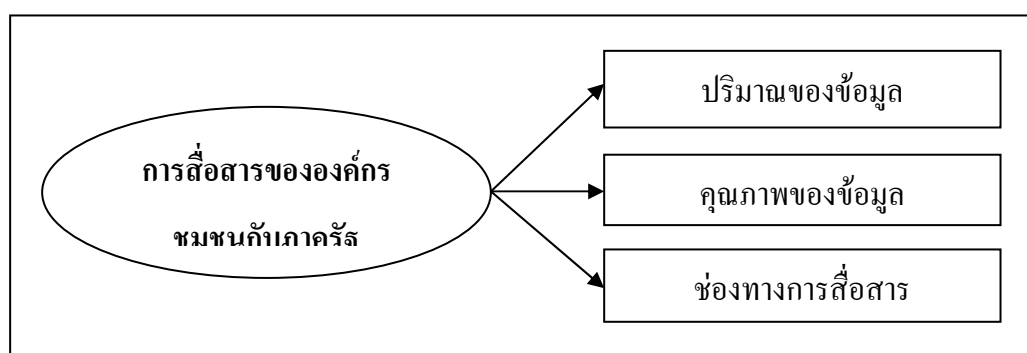
ความคิด ความจริง จากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร ส่วน เดวิท เค. เบร์โล (Berlo, 1960, p. 8) ได้แบ่งส่วนประกอบที่สำคัญของการสื่อสารออกเป็น 4 ส่วน คือ ผู้ส่งสาร (Source) ข่าวสาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) อัลมอนด์ และ โพลเวล (Almond & Powell, 1978, pp. 141 - 144) กล่าวว่า การสื่อสารทางการเมือง เป็นหน้าที่พื้นฐานหนึ่งของระบบการเมืองเพื่อการดำรงไว้ซึ่งโครงสร้างของระบบการเมือง และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง ในกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมืองแม้จะไม่ได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติแต่ก็ก่อให้เกิดความร่วมมือและการควบคุมจากปัจเจกบุคคล โดยจะเป็นตัวกำหนดความต้องการข้อมูลข่าวสารภายใต้บทบาทขององค์กรต่างๆ เนื่องด้วยทุกคนต้องพึ่งพาข้อมูลข่าวสารที่รับและมีผลต่อข้อมูลข่าวสารที่เปลือออกมา อันเป็นปัจจัยในการทำความเข้าใจในหน้าที่อื่นของระบบการเมือง โดยเราสามารถพุ่งจุดสนใจไปที่การไหลของข้อมูลข่าวสารในระบบการเมือง วิเคราะห์และเปรียบเทียบ โครงสร้างที่แสดงถึงหน้าที่ของการสื่อสาร เพราะประชาชนต้องการความรู้เป็นจริงที่เพียงพอต่อการตัดสินใจ ในการอธิบายถึงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ต้องการทราบว่าผู้นำคนใดมีแนวโน้มนโยบายอย่างไร รวมทั้งการกระทำของรัฐบาล เพื่อประเมินและควบคุมการทำงาน รวมทั้งพยายามที่จะมีอิทธิพลและควบคุมผู้นำ ภายใต้บทบาทของกลุ่มต่างๆ และประสานงานกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแสดงความต้องการถึงผู้นำ อย่างมีประสิทธิภาพ (อ้างถึงใน ปักษิณ สมันทรปัญญา, 2541, น. 22) เครื่องข่ายของการสื่อสาร คือ การร่วมกันของสมาชิกในการที่จะให้เกิดความร่วมมืออันดีและบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันนั้น จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดระหว่างกัน ในสมาชิก ซึ่งบทบาทของแต่ละบุคคลในเครือข่ายจะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์แสดงให้เห็นรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก (Monge as cited in Fisher & Donale, 1990) สื่อบุคคลมีบทบาทในการสื่อสารพัฒนา คือ เป็นแหล่งข่าวสารที่ส่งสารผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลไปยังกลุ่มผู้รับสาร (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) คอร์แมนและสก็อต (Corman & Scott, 1994 as cited in Daniels, Spiker & Papa, 1997) นักทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายอธิบายถึงโครงสร้างการสื่อสารจากมุมมองเกี่ยวกับเครือข่ายที่ถูกรับรู้ (Perceived Network) เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของการสื่อสารที่ถูกรับรู้ เป็นความรู้ที่ซ่อนเร้น ซึ่งนำพฤติกรรมสื่อสารที่แสดงออก (Manifest Communication) ของสมาชิก โดย คาห์น และ แคทซ์ (Katz & Kahn, 1978 as cited in Daniels, Spiker & Papa, 1997) จำแนกสารออกเป็น 5 ประเภท เกี่ยวกับระบบการสื่อสารจากบนลงล่าง คือ 1) คำอธิบายวิธีการปฏิบัติงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานที่ต้องทำและวิธีการปฏิบัติ 2) หลักการและเหตุผลของงาน 3) กระบวนการและแนวทางปฏิบัติ 4) ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการรับทราบผลการปฏิบัติงาน 5) การปลุกฝังหลักการความเชื่อ อุดมการณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และมีนักวิชาการได้กล่าวว่า ความถูกต้องของข่าวสารในกระบวนการสื่อสารจากล่างขึ้นบนจะมีมากขึ้น ผู้ได้บังคับบัญชาต้องมีความไว้วางใจในตัวหัวหน้างานของตน (รุ่งรัตน์ ชัยคำเรือง, ม.ป.ป.)

ตาราง 7 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐที่มีต่อความร่วมมือ

นักวิชาการ	ปริมาณของข้อมูล	คุณภาพของข้อมูล	ช่องทางการสื่อสาร
Corman & Scott (1994)	✓	✓	✓
Gibson, & Hanna (1992)	✓	✓	✓
Daniels, Spiker & Papa (1997)	✓	✓	✓
Berlo (1960)	✓	✓	✓
Almond & Powell (1978)	✓	✓	✓
Katz & Kahn (1978) as cited in Daniels, Spiker & Papa (1997)	✓	✓	✓
Monge as cited in Fisher & Donale (1990)	✓	✓	✓
กาญจนา แก้วเทพ (2543)	✓	✓	✓
(รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ, ม.ป.ป.)		✓	

จากตาราง 7 การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีต่อกันในช่องทางต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ

ผลจากการสังเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัดตัวแปรการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบสถานการณ์ความไม่สงบ ดังรูปภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 รูปแบบการวัดตัวแปรการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

7. ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

จากรูปแบบการวัดความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลหลายแหล่งข้อมูลจึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้เพื่อการวัดปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐที่มีต่อความร่วมมือที่นำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ตัวแปรความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ หมายถึง องค์กรชุมชนให้ความไว้วางใจภาครัฐที่มีต่อการทำงานต่อบุคคลขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในความสัมพันธ์กับการทำงาน

จากการศึกษาทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัย รวมถึงการศึกษาดูงานของต่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาระบบราชการและนโยบายการบริหารงานภาครัฐด้วยหลักธรรมาภิบาล ความมีจริยธรรม คุณธรรมที่มีต่อการปฏิบัติงาน ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ภาครัฐกำหนดขึ้นมา เป็นปัจจัยที่สำคัญให้การสนับสนุนพฤติกรรมของข้าราชการในการปฏิบัติงานอย่าง โปร่งใส ตรวจสอบได้และสามารถสร้างความเชื่อมั่นในภาครัฐได้อย่างชัดเจน (Paolo, 1998; WanJvi, 2002; Feldheim & Wang, 2003-2004; Harjinder, Boies, Finegan, & McNallt, 2005; Hurley, 2006; Queensland Integrity Commissioner, 2006)

รัฐบาลทั่วโลกเชื่อว่าระดับของความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนเป็นหัวใจของการทำงานของหน่วยงานภาครัฐและข้าราชการ หากประชาชนขาดความไว้วางใจแล้ว หน่วยงานภาครัฐจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานได้อย่างประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมาย โดยสำนักงาน ก.พ. (2550) กล่าวถึง องค์กรแห่งความร่วมมือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ให้ความสำคัญกับความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยเห็นว่าจริยธรรม (Ethics) ในระบบราชการเป็นพื้นฐานของความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อภาครัฐ และเป็นกุญแจนำไปสู่ธรรมาภิบาลที่ดี โดยระดับของความเชื่อถือไว้วางใจของแต่ละบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัย อาทิ ความแตกต่างทางด้านความเชื่อและวัฒนธรรม คุณลักษณะ ทางเชื้อชาติและสังคม (เช่น สถานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา) ระดับการมีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์กับข้าราชการและหน่วยงานของรัฐ ความเข้าใจและการรับรู้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ กิจกรรม หรือการณรงค์ต่าง ๆ ที่ภาครัฐบริหาร

การจัดการและที่สำคัญ คือ ความเข้าใจของประชาชนต่อลักษณะงานภาครัฐที่อาจไม่ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อประชาชนในทันที

ความเชื่อถือไว้วางใจ หมายถึง การเต็มใจหรือยินยอมให้ผู้ที่ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจทำในสิ่งที่ผู้ที่เชื่อถือไว้วางใจสามารถช่วยเหลือตนเองหรือทำเองได้ (Thom, Hall, & Pawlson, 2004) ความเชื่อความมั่นใจในความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ และความยุติธรรมในบุคคลหรือสิ่งใด ๆ (Whitney, 1996) รวมถึงความคาดหวังที่มีต่อหุ้นส่วนซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ ความชำนาญ ความน่าเชื่อถือ หรือเจตนาของผู้ที่เป็นหุ้นส่วน (Anderson & Weitz, 1990) เป็นความตั้งใจในการกระทำต่อผู้อื่นบนพื้นฐานของความคาดหวังเชิงบวกที่มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล ภายใต้เงื่อนไขของความเลื่อมใสและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน การกระทำ คำมั่นสัญญา จากการเขียนหรือใช้ข้อความของบุคคลหรือกลุ่มซึ่งจะสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจ (Mayer, Davis, & Schoorman, 1995; Rotter, 1971; Golembiewski & McConkie, 1975) ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน (Gough, 2008) วัฒนธรรมของความไว้วางใจที่มีอยู่เป็นสิ่งที่บุคคลมีความมั่นใจ และตั้งใจที่จะกระทำการที่อยู่บนพื้นฐานของคำพูด การกระทำ และการตัดสินใจของบุคคลอื่น สำหรับการทำงานร่วมกันที่จะเกิดขึ้นซึ่งอาจขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม (Alexander, 1995; McAllister (1995) รัฐที่ได้รับความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาซึ่งกระบวนการทำงานร่วมกัน (Agranoff & McGuire, 2003) และความไว้วางใจต้องใช้เวลาและความคิดริเริ่มที่มาจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Gray, 1989) ความไว้วางใจมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ความซื่อสัตย์มั่นคงในหลักการ (Integrity) ความตั้งใจ (Intent) สมรรถภาพ (Capability) และผลลัพธ์ (Results) (พิชายรัตน์ดิลก ณ ภูเก็ต, 2553) เหตุปัจจัยของความไม่ไว้วางใจมีหลายประการ (Offe, 1999, p. 56 อ้างถึงใน Warren, 1999, p. 56) คือ 1) เมื่อมีการแข่งขันส่งผลให้ความไว้วางใจลดลง 2) ประสบการณ์ในอดีตของบุคคล ได้แก่ ระเบียบ กฎเกณฑ์ การกระทำ พฤติกรรมไม่น่าไว้วางใจ (อ้างถึงใน ณรงค์บุญสวยขวัญ, 2552, น. 166 - 167) เกร์ (Gray, 1989, p. 243) กล่าวถึง การก่อให้เกิดความไว้วางใจต้องใช้เวลาและความคิดริเริ่มอย่างน้อยหนึ่งฝ่ายที่เกิดขึ้นซึ่งมีความเกี่ยวข้อง และลูชแมน (Luhman, 1979) กล่าวว่าความไว้วางใจมี 2 องค์ประกอบ คือ ความไว้วางใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Trust) และความไว้วางใจในระบบ (System Trust)

ในทางการบริหารจัดการองค์การให้ความสำคัญต่อความไว้วางใจจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยความไว้วางใจที่มีต่อกันเพื่อทำให้การทำงานร่วมกันเกิดความราบรื่นและเกิดคุณค่าในการแลกเปลี่ยนต่าง ๆ เพื่อได้วิธีการที่มีประสิทธิภาพ (Good as cited in Mayer et al., 1995; Luhmann as cited in Mayer et al., 1995) ซึ่งในการทำงานร่วมกันระหว่างองค์การมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญอย่างมากต่อความไว้วางใจที่มีให้ต่อกัน เนื่องจาก 1) ความไว้วางใจเป็น

ความต้องการทางด้านจิตใจ บุคคลมีความต้องการการคาดคะเน ความมั่นคงการคงอยู่และมีความรู้สึกปลอดภัย Marshall (2000) และ Robbins (2005) 2) ความไว้วางใจบนพื้นฐานแห่งความซื่อสัตย์ (Honesty) การยึดถือหลักคุณธรรม (Integrity) และเมตตากรุณาอย่างจริงใจต่อผู้อื่น (Cover, 1989; Fairholm, 1994) 3) การที่บุคคลมีความผูกพันต่อองค์กรนั้นจะเป็นตัวกำหนดให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและรักษาสมาชิกในองค์กรให้คงอยู่กับองค์กร (Fairholm, 1994; Robbins, 2005) 4) ความไว้วางใจเป็นข้อสัญญา (Contract Trust) คือ ความเชื่อมั่นที่คาดหวังว่าบุคคลจะทำในสิ่งที่เขาพูดและกระทำ ซึ่งเป็นมิติที่สำคัญ เช่น ผู้นำสร้างให้บุคลากรเชื่อมั่นและคาดหวังว่าสัมพันธภาพของบุคลากรกับผู้นำจะเป็นสิ่งที่สามารถคาดคะเนในการทำงานของเขาได้ (Mink, Owen & Mink, 1993) โดยการทำงานร่วมกันต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีร่วมกัน ถ้าความไว้วางใจที่มีต่อกันน้อยจะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่น้อยด้วย หรืออาจเป็นการทำลายสัมพันธภาพที่มีต่อกันด้วยเช่นกัน เช่น การเกิดความขัดแย้งที่มีต่อกันมากจะส่งผลให้ผลผลิตที่ได้น้อย และการที่องค์กรมีความไว้วางใจที่มีต่อกันอยู่ในระดับที่มีความซื่อสัตย์ ให้การยอมรับและเคารพซึ่งกันและกัน จะส่งผลทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิผลของงานมากขึ้น เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า (Marshall, 2000) สิ่งสำคัญของความไว้วางใจที่มีต่อกันระหว่างผู้ให้ความไว้วางใจและผู้ถูกไว้วางใจ ซึ่งก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือเป็นการยอมรับและสนับสนุนผู้ที่ถูกไว้วางใจส่งผลต่อความรู้สึกและการกระทำที่ดี (Johnson, 1997)

ความไว้วางใจมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่จะต้องมีความซื่อสัตย์ โดยระดับของความไว้วางใจจะอยู่ในรูปของประสบการณ์และเป็นเหตุการณ์ที่ดำเนินต่อมา ซึ่ง มิน, โอเวน และ มิน (Mink, Owen & Mink, 1993) กล่าวว่าความไว้วางใจเป็นเรื่องทางกายภาพ มนุษย์เราต้องมีความรู้สึกว่าร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่ต้องปลอดภัย เมื่อเกิดความมั่นใจว่าจะได้รับความปลอดภัย ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติงาน (Marshall, 2000) ซึ่งความไว้วางใจสามารถสะท้อนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในองค์กรและเป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่สำคัญแสดงถึง ความแตกต่างระหว่างความสำเร็จและความล้มเหลวในสัมพันธภาพกับความไว้วางใจ มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1) ความไว้วางใจต้องใช้เวลาเพื่อการพัฒนา การคงอยู่ที่มีต่อความไว้วางใจซึ่งต้องทำให้มีอยู่อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จะใช้เวลาเท่าใดไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจน แต่สิ่งที่สำคัญ คือ ต้องมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนและไม่มีการลงโทษจะทำให้ความไว้วางใจพัฒนาได้เร็วขึ้น ซึ่งเป็นบทบาทที่ผู้นำต้องสร้างให้เกิดขึ้นเพื่อการปฏิบัติงาน 2) ความต้องการความไว้วางใจต้องอาศัยความอดทน โดยเฉพาะถ้าในองค์กรมีความไว้วางใจในองค์กรสูงจะทำให้สมาชิกองค์กรเป็นผู้มีคุณภาพ สร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่สูง และ 3) การสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นได้ต้องใช้ทักษะและการฝึกปฏิบัติอย่างมากรวมถึงการพัฒนาทางจิตใจซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการสร้างสัมพันธภาพความไว้วางใจในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ (Reynolds, 1997)

จากความสำคัญของความไว้วางใจข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จของศตวรรษที่ 21 (Healey, 2007) ส่งผลต่อรายได้และกำไรในขององค์กร (Davis, Schoorman, Mayer, & Tan, 2000) รวมทั้งความไว้วางใจสามารถส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในความตั้งใจในการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์กร สมาชิกองค์กรต้องมีความมุ่งมั่นต่อความเปลี่ยนแปลงและการเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพขององค์กร สร้างความผูกพันของสมาชิกกับองค์กรในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ (Deluga, 1995; Dirks & Ferrin, 2001; Flaherty & Pappas, 2000; Robinson, 1996) โดยความไว้วางใจมีหลายรูปแบบ คือ ความไว้วางใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Trust) เป็นความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชา และความไว้วางใจในระบบ (System Trust) ความไว้วางใจที่มีต่อกันต้องมีความเป็นธรรม คุณธรรมจริยธรรม และสามารถพยากรณ์ได้ (Luhman, 1989) ความไว้วางใจแนวขวาง (Lateral Trust) เป็นความสัมพันธ์ของความไว้วางใจระหว่างผู้ที่เท่าเทียมหรือระดับเดียวกัน ความไว้วางใจแนวตั้ง (Vertical Trust) เป็นความสัมพันธ์ของความไว้วางใจระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา และความไว้วางใจภายนอก (External Trust) เป็นความสัมพันธ์ของความไว้วางใจระหว่างองค์กรกับลูกค้าหรือซัพพลายเออร์ (Fox, 1974) ความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร (Intra-Organizational Trust) หรือความไว้วางใจในแผนกอื่นหรือหน่วยงานอื่นภายในองค์กร และความไว้วางใจระหว่างองค์กร (Inter-Organizational Trust) หรือความไว้วางใจระหว่างบุคคลภายนอกหรือองค์กรอื่น (Cummings & Bromiley, 1996) ความไว้วางใจนั้นต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) อารมณ์ความรู้สึก (affective) หรือบุคคลมีความรู้สึกอย่างไร 2) ความรู้ความเข้าใจ (cognitive) หรือบุคคลคิดอย่างไร 3) พฤติกรรมตั้งใจ (intended behavior) หรือบุคคลตั้งใจแสดงพฤติกรรมอย่างไร (Cummings and Bromiley, 1996) ซึ่งความไว้วางใจเป็นสภาวะทางจิตวิทยาเป็นความไว้วางใจมีพื้นฐานมาจากความรู้ความเข้าใจ (Cognition – Based Trust) หมายถึง การรับรู้ว่าคุณเลือกผู้ซึ่งไว้วางใจในสิ่งที่น่าเชื่อถือภายใต้สถานการณ์หนึ่ง และความไว้วางใจมีพื้นฐานเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก (Affective – Based Trust) หมายถึง ความผูกพันทางอารมณ์ของแต่ละบุคคล (McAllister, 1995; Gillespie & Mann, 2004)

จากที่กล่าวมาพบว่า ความไว้วางใจที่มีต่อกันทั้งในระหว่างบุคคล หรือแม้แต่วางใจระหว่างองค์กรทำให้เห็นได้ว่า ความไว้วางใจสามารถส่งผลต่อความร่วมมือให้เกิดขึ้นร่วมกันและสามารถสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องอาศัยความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญอันส่งผลต่อการลดความรุนแรงอย่างมาก โดยเฉพาะความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ซึ่ง ซัคเกอร์ (Zucker, 1986) กล่าวถึงความไว้วางใจในองค์กรเป็นผลมาจาก 1) ความไว้วางใจ

วางใจบนพื้นฐานกระบวนการ (Process-Based Trust) ว่าเกิดจากการถูกเชื่อมโยงมาจากการการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในอดีต 2) ความไว้วางใจบนพื้นฐานบุคคล (Person-Based Trust) ว่าความไว้วางใจถูกเชื่อมโยงจากความคล้ายคลึงระหว่างบุคคล และ 3) ความไว้วางใจบนพื้นฐานสถาบัน (Institution-Based Trust) ว่าถูกเชื่อมโยงจากการปฏิบัติงานที่เป็นทางการ ส่วน กิลเบิร์ต และ แท็งค์ (Gilbert & Tang, 1998) กล่าวว่า ความไว้วางใจในองค์กรเป็นความรู้สึกความมั่นใจและการสนับสนุนที่บุคคลมีต่อองค์กร เป็นความเชื่อที่องค์กรต้องซื่อตรงและสร้างความผูกพัน และ แมคคิง, คummิง และ เชอวานี (McKnight, Cummings, & Chervany, 2006) ระบุว่า ความไว้วางใจในองค์กรเป็นพื้นฐานจากผลของโครงสร้างสังคมในการลดความไม่แน่นอนและให้ความรู้สึกมั่นคงต่ออนาคต ซึ่งแตกต่างกับความไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาตรงที่ความไว้วางใจในองค์กรไม่มุ่งเจาะจงที่บุคคล (Person-Specific) แต่เจาะจงที่สถานการณ์ (Situation-Specific) เมเยอร์ และคณะ (Mayer et al., 1995) เสนอโมเดลที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและมีอิทธิพลต่อการศึกษาความไว้วางใจอย่างยิ่ง โดยเสนอว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจ (Trust Factors) หรือลักษณะปัจจัยของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจหรือที่เรียกว่า คุณลักษณะที่น่าไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา (Trustworthiness) ที่ปรากฏบ่อย 3 ปัจจัย คือ ความสามารถ (Ability) ความเมตตาคุณธรรมและการยึดถือหลักคุณธรรม เขาอธิบายว่าความสามารถ เป็นกลุ่มของทักษะต่าง ๆ สมรรถนะและคุณลักษณะพิเศษที่บุคคลหรือกลุ่มมีความสามารถสูงในทักษะบางสาขาสามารถให้บุคคลอื่นไว้วางใจในงานที่ยากที่เกี่ยวข้องกับสาขานั้นความเมตตาคุณธรรมเป็นขอบเขตที่บุคคลที่ถูกไว้วางใจได้รับการเชื่อว่า ต้องการจะทำแต่สิ่งที่ดี ๆ ให้แก่บุคคลที่ให้ความไว้วางใจและการยึดถือหลักคุณธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างการยึดถือหลักคุณธรรมกับความไว้วางใจเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของผู้ที่ให้ความไว้วางใจยอมรับต่อบุคคลที่ถูกไว้วางใจความเชื่อว่าบุคคลที่ถูกไว้วางใจมีจิตสำนึกที่ดีมีการกระทำที่คงเส้นคงวา มีการสื่อสารที่คืบหน้าเชื่อถือ ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามมีผลอย่างมากต่อความไว้วางใจในองค์กร แม้ว่าแบบจำลองก่อนนี้แสดงปัจจัยเหตุของความไว้วางใจมากกว่าสามองค์ประกอบข้างต้น แต่องค์ประกอบทั้งสามสามารถอธิบายได้อย่างรัดกุมต่อความไว้วางใจ ปัจจัยคุณลักษณะที่น่าไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่มหรือระหว่างองค์กรและปัจจัยคุณลักษณะที่น่าไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาส่งผลต่อความไว้วางใจในกลุ่มหรือองค์กรด้วย (Mayer et al., 2005) ระบุปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจ คือ การยึดถือหลักคุณธรรม ซึ่งรวมถึงความเปิดเผย (Openness) และความซื่อสัตย์ (Honesty) ความเมตตาคุณธรรม สมรรถนะและความสามารถพยากรณ์ได้ ส่วน บรู๊ค, ซิม, ราซาร่า และซาลาส (Burke, Sims, Lazzara, & Salas, 2007) ระบุองค์ประกอบความไว้วางใจมี 3 ปัจจัย คือ 1) ความสามารถของ ช็อคเลย์-ซาลาบัก, เอลลิส และเซซารีนา (Shockley-Zalabak, Ellis, & Cesaria, 2000) ได้ศึกษาวิเคราะห์โมเดลสมการ โครงสร้าง พบว่า สมรรถนะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจในองค์กร

เมเยอร์ และ คณะ (Mayer et al., 1995) เรียกปัจจัยนี้ว่า ความสามารถ คือ กลุ่มของทักษะ สมรรถนะ และลักษณะอำนาจที่บุคคลมีอิทธิพล บุคคลมีความสามารถสร้างความไว้วางใจ และมีสมรรถนะสูง และเรน่า และเรน่า (Reina & Reina, 1999) ระบุความรู้ของบุคคล ทักษะ ความสามารถ การตัดสินใจ และอื่น ๆ ที่นำไปสู่ผลลัพธ์รวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นในการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ และทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจในทางการบริหารจัดการ องค์การให้ประสบผลสำเร็จได้มีความจำเป็นอย่างมากต้องอาศัยความไว้วางใจมีความสำคัญในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความราบรื่นและเกิดคุณค่าในการแลกเปลี่ยนต่าง ๆ เพื่อได้วิธีการที่มีประสิทธิภาพ (Hartog, 2003)

จากประเด็นความไว้วางใจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกรณีเหตุการณ์ทุ่งยางแดง เป็นเหตุอุกวิสามัญฆาตกรรม 4 ศพ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2558 จนกระทั่งเกิดการร้องเรียนให้ค้นหาความจริง ความถูกต้อง จากเหตุการณ์ทั้งฝ่ายเสียหายและฝ่ายกระทำความเสียหายต้องมีความกล้าเผชิญกับความจริงอย่างตรงไปตรงมา เมื่อเกิดเหตุขึ้นกลุ่มเสียหายกล้าจะเรียกร้องให้มีการพิสูจน์ และฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐกล้าที่จะพิสูจน์ความจริง ซึ่ง วิทนี (Whitney, 1996) กล่าวไว้สอดคล้องเกี่ยวกับความไว้วางใจเป็นความมั่นใจในความซื่อสัตย์ ความน่าเชื่อถือ และความยุติธรรมในบุคคลหรือสิ่งใด ๆ สอดคล้องกับข้อมูลเกี่ยวกับสื่อได้มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดสิ่งที่เป็นความจริงซึ่งประชาชนไม่เคยรับรู้มาก่อนของที่มาแห่งความขัดแย้งในมินดาเนา ซึ่งเหมือนกับเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของประเทศไทย (Ditaan-Bang-oa, E., 2004, pp. 168-169) จะเห็นได้ว่าความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการทำงานนั้นต้องมาจากการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริง (Fact Findings) และการทำข้อเท็จจริงให้ปรากฏเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นยิ่ง ประโยชน์ของการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงมีหลายประการด้วยกัน ข้อมูลการจัดทำเอกสารและการเผยแพร่รายละเอียดข้อเท็จจริงที่ถูกต้องสมบูรณ์เกี่ยวกับกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงเป็นอาวุธที่มีพลังและมีประสิทธิภาพทั้งในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการสร้างความเข้าใจ สร้างความตระหนัก รวมถึงทำให้เกิดการเรียนรู้ในสังคม แต่การใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ได้มาและที่มีอยู่เพื่อเกิดผล และผลสะท้อน (Impact) ตามที่ต้องการนั้น ข้อมูลและข้อเท็จจริงนั้นจะต้อง 1) มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึง ถูกต้อง เชื่อถือได้และมีรายละเอียดเพียงพอ 2) มีช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่แสวงหามาได้ ข้อมูลที่มีคุณภาพจะไม่มีประโยชน์แต่ประการใด หากถูกเก็บเอาไว้กับเฉพาะผู้ที่แสวงหาข้อมูลมา หรือองค์กรที่เก็บรักษาข้อมูลและข้อเท็จจริง และ 3) ต้องมีมาตรฐานร่วมบางประการที่จะทำให้การใช้ประโยชน์ร่วมกันและการแลกเปลี่ยนกันเกิดขึ้นได้ สามารถป้องกันการซ้ำซ้อนและ/หรือละเลยข้อมูลและข้อเท็จจริงบางประการซึ่งอาจมีความสำคัญยิ่ง (ศรีประภา เพชรมิศรี, 2550, น. 1) และการเกิดเหตุการณ์แห่งความไม่สงบต้องสามารถสืบสวน

ค้นหาความจริงที่ยังไม่ปรากฏหรือยังไม่ชัดเจนสร้างความคลางแคลงใจแก่สังคม สอดคล้อง ศูนย์ เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2558) เผยแพร่ข้อมูลสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้ดำเนินการ จัดทำนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2557 เพื่อการแก้ ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ และฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับ ประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันให้เกิดความร่วมมือในการพร้อมเผชิญปัญหาร่วมกัน โดย

- 1) สร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการ ยุติธรรมตามหลักนิติธรรม และ หลักสิทธิมนุษยชนให้เป็นที่พึงของประชาชน โดยการขจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมทุกรูปแบบ ส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางหลักและทางเลือก พัฒนากลไกคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และมีความจริงจังก่อ การสอบสวนลงโทษ ผู้ที่กระทำความผิดหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จัดระบบการคุ้มครองพยาน อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติตาม กฎหมาย และเคารพหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งพัฒนากฎหมายที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ของคนในพื้นที่
- 2) ปรับปรุง พัฒนาระบบ และกระบวนการเยียวยาให้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาใน พื้นที่ โดยให้กระบวนการพิจารณาช่วยเหลือเยียวยาเป็นไปด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม ไม่ล่าช้า และ มีระบบตรวจสอบ เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแสวงและการเอื้อประโยชน์ของการเยียวยาจากทุกฝ่าย
- 3) เสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พร้อม ผนึกกำลังแก้ไขปัญหา ร่วมกัน โดยเปิดพื้นที่การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ ความเป็นจริงในพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนความแตกต่างอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะระหว่างเด็กและเยาวชนต่างศาสนา

จะเห็นได้ว่า การสร้างความไว้วางใจที่มีต่อกันเพื่อร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา นั้นสามารถดำเนินการได้ด้วยชุมชนกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการ โดยชุมชนร่วมกันเอง หรือร่วมกับ ภาครัฐในลักษณะหุ้นส่วน โดยการนำทุนทางสังคมที่ดีงามและศักยภาพของชุมชนมาใช้เพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันและความปลอดภัยจากอาชญากรรม ความเป็นธรรมและความสงบสุขของชุมชน เรียกว่า ยุติธรรมชุมชน (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2550, น. 17-48) โดย การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ประกอบ ซึ่งเป็นรากฐานของตัวแบบยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชุมชน (Restorative Community Justice Model) แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมตระหนักดีว่าความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานของ พวกเขาเริ่มคลอนแคลนลง ขณะที่พันธมิตรของสมาชิกในชุมชนเป็นแหล่งที่ได้รับความไว้วางใจ มากขึ้นในการขับเคลื่อนกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสมาชิกชุมชน หมายรวมถึงประชาชน เพื่อนบ้าน ครุ ผู้นำทางศาสนา และตัวแทนจากภาคธุรกิจที่เข้าใจพลังพลวัตของเพื่อนบ้านและการอยู่ร่วมกัน เป็นกลุ่ม รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และไม่ใช้วิธีการจัดการแบบ

ตั้งการจากบนลงล่าง ยิ่งกว่านั้นชุมชนมีสิทธิและบทบาทความสำคัญในการบริหารงานยุติธรรมเพราะสมาชิกชุมชนมี “การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน” (Interdependence) (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2556)

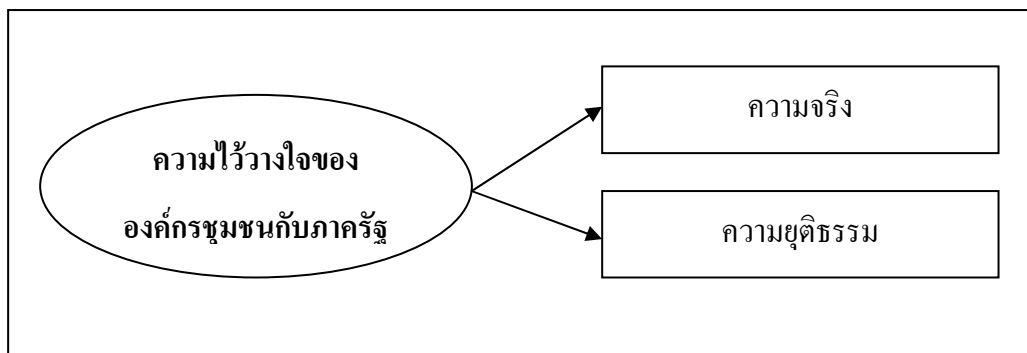
ดังนั้น สรุปได้ว่า ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ หมายถึง ความสามารถในการทำงานด้วยความเชื่อถือเชื่อใจ มีความไว้วางใจในการทำงานร่วมกันขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ประกอบด้วย 1) ความจริง และ 2) ความยุติธรรม

ตาราง 8 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรความไว้วางใจกับภาครัฐขององค์กรชุมชนต่อความร่วมมือ

นักวิชาการ	ความจริง	ความยุติธรรม
Paolo (1998)		✓
WanJvi (2002)		✓
Hurley (2006)		✓
Feldheim & Wang (2003-2004)		✓
Queensland Integrity Commissioner (2006)		✓
Dictaan-Bang-oa, E. (2004)	✓	✓
Whitney (1996)		✓
Harjinder, Boies, Finegan, & McNallt (2005)		✓
ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2558)	✓	✓

จากตาราง 8 ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ประกอบด้วย 1) ความจริง และ 2) ความยุติธรรม

ผลจากการสังเคราะห์ปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัดตัวแปรความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 รูปแบบการวัดตัวแปรความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

8. ปัจจัยการลดความรุนแรง

จากรูปแบบการลดความรุนแรง ซึ่งได้สังเคราะห์ข้อมูลหลายแหล่งข้อมูลจึงนำไปสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้เพื่อการวัดปัจจัยด้านการลดความรุนแรงที่มีต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ตัวแปรการลดความรุนแรงเพื่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย แนวคิดและงานวิจัย คือ

การลดความรุนแรง หมายถึง ปรากฏการณ์ของสถานการณ์ที่มีความคลี่คลายของเหตุการณ์มีทิศทางแนวโน้มไปในแนวทางการลดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากการฆ่า ยิง วางระเบิด และการเผาทำลายหน่วยงานราชการและเอกชน หรือการกระทำในเชิงสัญลักษณ์ การลดความรุนแรงและการเพิ่มความปลอดภัย ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นความต้องการและความคาดหวังที่มีต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ความเสี่ยง ก่อให้เกิดการดำรงชีวิตที่เป็นไปด้วยความหวาดระแวงที่มีต่อกันให้เกิดการลดความรุนแรง ทั้งในด้านเชิงปริมาณและคุณภาพในสถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่งการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบนี้มีสาเหตุมาจากนโยบายภาครัฐอาจยังไม่สามารถเข้าถึงคนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง ความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา กลุ่มผู้ไม่หวังดีเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ กลุ่ม ขบวนการ กลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ และปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ำน้ำมันเถื่อน เมื่อเป็นเช่นนี้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมี

ความจำเป็นอย่างยิ่งต้องเร่งการแก้ไขปัญหาที่ยืดเยื้อมากกว่า 11 ปี โดยเฉพาะการลดความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากผลการศึกษา ศรีสุมภ จิตต์ภิรมย์ศรี (2555) พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างก้าวเข้า 105 เดือน ถ้านับนับตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2547 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 มีเหตุการณ์เกิดขึ้นรวมทั้งสิ้น 12,377 ครั้ง ทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บรวมกันจำนวน 14,890 ราย แยกเป็นผู้เสียชีวิตรวม 5,377 ราย และผู้บาดเจ็บรวม 9,513 ราย สถานการณ์ในปี 2555 ผ่านไปแล้ว 9 เดือน ในปัจจุบันสิ่งที่เป็นที่รับรู้กันก็คือความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้าสู่ภาวะที่เรียกว่า “ความยืดเยื้อเรื้อรัง” และ สุภาภรณ์ พันธ์สนาชี และคณะ (2557) ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถิติการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในปี 2557 ที่ผ่านมาตั้งแต่วันที่ 1 เดือนมกราคม ถึงวันที่ 24 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 และเปรียบเทียบกับสถิติดังกล่าวในรอบ 11 ปี พบว่า จำนวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นปี 2557 มีจำนวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยสถิติเหตุการณ์ความไม่สงบสะสมตั้งแต่ พ.ศ. 2547– พ.ศ. 2557 พบว่า มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 6,286 ราย เฉลี่ยมีผู้เสียชีวิตปีละ 571 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บทั้งสิ้น 11,366 ราย เฉลี่ยปีละ 1,033 ราย สำหรับ ปี 2557 มีผู้เสียชีวิต 330 ราย เฉลี่ยเดือนละ 28 คน และบาดเจ็บทั้งสิ้น 663 คน เฉลี่ยเดือนละ 55 คน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการลดความรุนแรงเชิงปริมาณมีจำนวนเหตุการณ์ลดลง ทั้งในส่วนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา 11 ปี โดยเฉพาะในการพิจารณาการลดความรุนแรง ต้องมีการพิจารณา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อสามารถตอบสนองประเด็นความน่าสนใจในสถานการณ์ลดความรุนแรงลงนั้นจริงแล้วมีความสัมพันธ์กันทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงของเหตุการณ์ โดยการพิจารณาจากพื้นฐานการเกิดสถานการณ์เพื่อนำไปสู่การอธิบายเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดการลดความรุนแรงของเหตุการณ์เชิงลึกเพื่อก่อให้เกิดการวิเคราะห์เชื่อมโยงนำไปสู่การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ

ส่วนการลดความรุนแรงเชิงคุณภาพนั้นสามารถพิจารณาได้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการนำมาใช้เพื่อการลดความรุนแรง ซึ่งในการลดความรุนแรงให้เหลือน้อยที่สุด ถึงแม้ว่าฝ่ายก่อความไม่สงบอาจใช้วิธีการรุนแรง ฝ่ายรัฐบาลไม่ควรใช้วิธีการรุนแรงตอบโต้ แต่ควรใช้วิธีการอดทน ออกถ้อย การพูดคุย การเจรจา การสื่อสารระหว่างกันให้มาก โดยให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำ Road Map กระบวนการสู่สันติภาพ เพื่อคลี่คลายสถานการณ์ความรุนแรงให้น้อยลง แต่ฝ่ายรัฐบาลอาจใช้วิธีการแตกหัก เพื่อจำกัดขอบเขตความรุนแรงการอย่างระมัดระวัง ยอมรับที่ยืดเยื้อไปได้บ้างหากเห็นว่าเป็นการจำกัดความเข้มข้นหรือขอบเขตของความรุนแรง แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องยึดหลักการ “การใช้กำลังให้น้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น” เป็นแนวทางเสมอ ถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงความรุนแรงได้อาจต้องใช้วิธีการทำลายด้วยวิธีการสันติ รวมถึงการใช้ยุทธศาสตร์ “สังคมนำการเมืองตาม ทหารหนุน” เพื่อการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายที่ใช้ลดความรุนแรงทางพหุสังคม

เพื่อให้เกิดพื้นที่สำหรับการพูดคุย ปรีกษาหารือร่วมกัน สำหรับศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี (2555) กล่าวว่า ตัวแปรสำคัญในการแก้ปัญหาความรุนแรงเพื่อสร้างสันติในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ กระบวนการที่เกิดจากภายใน พลังของภาคประชาสังคมในพื้นที่ซึ่งควรจะได้รับส่งเสริมให้มีบทบาทเป็นตัวกลาง และ “พื้นที่ที่กลาง” ในกระบวนการสันติภาพ สอดคล้องกับ ไทยพีบีเอส (2558) กล่าวถึงความรุนแรงปี 2557 ลดลง เป็นผลมาจากจากการสร้างบรรยากาศให้เกิดการพูดคุยเพื่อสันติสุข จากการศึกษาพบว่า สำหรับปี 2557 น่าสนใจที่ว่า ความรุนแรงในภาพรวมลดลงกว่าหลาย ๆ ปีที่ผ่านมาตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ อาจเป็นเพราะหลังจากที่มีการยึดอำนาจ คณะรักษาความสงบเรียบร้อย (คสช.) ประกาศนโยบายพูดคุยเพื่อสันติสุขต่อเนื่องจากรัฐบาลที่แล้ว จึงสร้างบรรยากาศในด้านบวก มีการพยายามติดต่อพูดคุยกันอย่างลับ ๆ ไม่เป็นทางการหลาย ๆ กลุ่ม ตรงนี้ทำให้บรรยากาศความขัดแย้งอันนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในพื้นที่ลดลง ขณะเดียวกันได้มีมาตรการทางการทหารหลายอย่างที่เพิ่มขึ้น คือ มีทั้งด้านแข็งและด้านอ่อนจึงทำให้เงื่อนไขของปัญหาลดลงมาก" และจากการพูดคุยที่ผ่านมาเรียกว่า การพูดคุยเพื่อสันติภาพ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใหม่ จึงมีการเปลี่ยนนโยบายการพูดคุย เรียกว่า การพูดคุยเพื่อสันติสุข สอดคล้องกับ ดร. นอเบิร์ต โรเปอส์ กล่าวถึงเป้าหมายที่สำคัญร่วมกัน คือ การหยุดความรุนแรงด้วยกระบวนการพูดคุยและเจรจาสันติให้มีการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคนให้มีการดำเนินการให้มีความก้าวหน้าให้มากที่สุด อันเนื่องมาจากการพูดคุยและเจรจาเป็นเรื่องของสองฝ่ายที่จะต้องสร้างความตระหนักร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการร่วมกันอย่างชัดเจนและถูกต้อง การลดความรุนแรงโดยการเชื่อมโยงกับความเชื่อทางศาสนาในเดือนรอมฎอนเป็นครั้งแรกที่ริเริ่มลดการใช้ความรุนแรงเปิดเผยต่อสาธารณชน และรัฐไทยมุ่งเน้นและยุติเหตุการณ์ความรุนแรง หรือที่เรียกว่า สันติภาพเชิงลบ (Negative Peace) การลดความรุนแรงด้วยการดำเนินการกระบวนการสันติภาพให้ประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่สำคัญอยู่ที่ทั้งสองฝ่ายต้องมีความไว้วางใจ เชื่อใจ รวมถึงการมีกฎกติกาในการสื่อสารร่วมกันเพื่อการพูดคุยต่อสาธารณะ โดยการพูดคุยต้องมีพื้นที่ปิดเพื่อให้สองฝ่ายสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อใจระหว่างกัน และมีพื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ให้ข้อมูลกับประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพูดคุย เพื่อมิให้เกิดความหวาดระแวง และสิ่งที่มีความสำคัญอีกประการ คือ ผู้อำนวยการความสะอาดที่ต้องหาวิธีการซึ่งใช้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อการสื่อสารที่มีร่วมกัน (ฟารีดา ปีนจอร์, 2558, น. 178, 315 - 318) ดาห์ล (Dahl, 1967) กล่าวว่า การกระจายอำนาจจะเป็นการถ่วงดุล ซึ่งส่งผลให้สังคมลดความรุนแรงของการใช้อำนาจ เป็นการหาทางออกร่วมกัน สามารถลดความรุนแรงได้ด้วยสันติวิธีและการเจรจาต่อรองระหว่างกันให้ความสำคัญกับผู้นำซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถกับการจัดการความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ และ ศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี (2549, น. 14 - 16) ระบุว่า สถานการณ์ความรุนแรงอาจเป็นผลมาจากอิทธิพลปัญหาเชิงโครงสร้างสังคมเศรษฐกิจและพลังทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะปฏิบัติการตอบ

โต้ของฝ่ายรัฐน่าจะมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยทุก ๆ ครั้งที่รัฐก่อความรุนแรงจะมีผลลบที่คูณตลอดเวลา และที่สำคัญ คือ มาตรการเชิงนโยบาย มาตรการทางการเมือง เช่น โครงการในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ การปรับโครงสร้าง นโยบายสมานฉันท์ การเยียวยาความเจ็บปวด การทำงานมวลชนของงานเฉพาะกิจในพื้นที่ มีผลในทางบวกที่ทำให้ความรุนแรงและผู้ก่อเหตุความรุนแรงกลายเป็นผู้ไร้อำนาจในปฏิบัติการและหมอดิทธิพล (Neutralized Capacity) ผลที่ตามมาในระยะยาว การแก้ปัญหาในทางการเมือง จะทำได้ง่าย และการใช้ความรุนแรงจะลดระดับลงได้ โดย กัลป์ตุง (Galtung, 1996, p. 9) ระบุว่าสันติภาพ คือ การปราศจากซึ่งสภาวะความรุนแรงทุกชนิด ทั้งความรุนแรงทางตรง เชิงโครงสร้าง และเชิงวัฒนธรรม หรือกล่าวได้ว่า สันติภาพ = สันติภาพทางตรง + สันติภาพเชิงโครงสร้าง + สันติภาพเชิงวัฒนธรรม และอภิญา คิสสะมาน (2557) กล่าวถึง รัฐบาลต้องแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้โดยรัฐต้องเสริมอำนาจให้กับชุมชนและภาคประชาสังคม ให้มีศักยภาพในการสื่อสารประเด็นปัญหาของตน และสามารถสร้างข้อถกเถียงได้ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้ฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่ารู้สึกมั่นใจและเชื่อใจในอำนาจรัฐได้ จึงเป็นการลดความรุนแรงวิธีหนึ่งเพื่อเปิดพื้นที่ให้กระบวนการสร้างความเข้าใจและไว้วางใจกันเกิดขึ้น สำหรับผลลัพธ์จะเป็นอย่างไรนั้นคงไม่สำคัญเท่ากับมีกระบวนการเกิดขึ้นจริง ด้วยแก่นแท้ของความร่วมมือร่วมใจ สอดคล้องกับ ยีน ซาร์ป (2529) กล่าวถึง ยุทธวิธีไร้ความรุนแรง โดยการใช้วิธีการสร้างความกดดันต่อผู้มีอำนาจ ต่อผู้ใช้ความรุนแรง เช่น การเดินขบวน การอดอาหารประท้วง การถือแฟง การใช้วิธีการอารยขัดขืน การละหมาดฮาย์ขอสันติสุขของผู้นำศาสนา

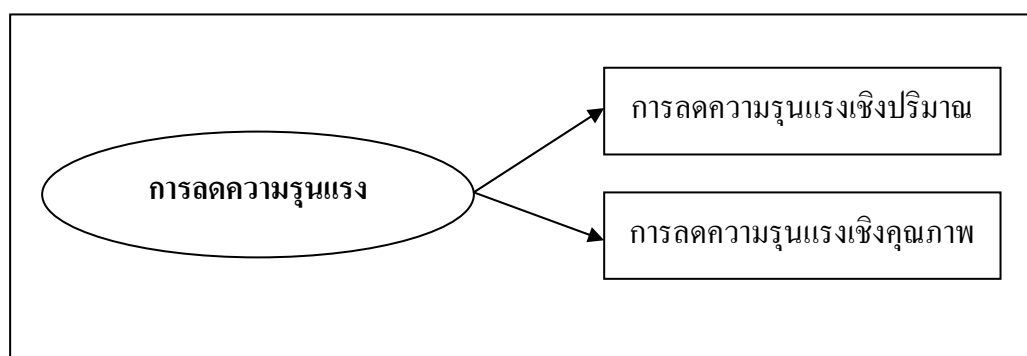
ดังนั้น สรุปได้ว่า การลดความรุนแรง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์การลดความรุนแรง โดยสามารถพิจารณาได้จากสถิติการเกิดเหตุการณ์ที่ผ่านมา โดยสามารถทำการพยากรณ์แนวโน้มการเกิดเหตุการณ์ในสถานการณ์ความไม่สงบ สามารถพิจารณาจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากอะไร เกิดการแก้ไขปัญหาลดความรุนแรงอย่างไร ซึ่งการลดความรุนแรง ประกอบด้วย 1) การลดความรุนแรงเชิงปริมาณ และ 2) การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ

ตาราง 9 สรุปผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรการลดความรุนแรงที่มีต่อความร่วมมือ

นักวิชาการ	การลดความรุนแรง เชิงปริมาณ	การลดความรุนแรง เชิงคุณภาพ
Dahl (1967)	✓	✓
Galtung (1996)	✓	✓
ชิน ชาร์ป (2529)	✓	✓
ไทยพีบีเอส (2558)	✓	✓
ฟารีดา ปันจอร์ (2558)	✓	✓
อภิญา คิสสะมาน (2557)	✓	✓
ศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี (2555)	✓	✓
สุภาภรณ์ พันธ์นาชี และคณะ (2557)	✓	✓

จากตาราง 9 การลดความรุนแรง ประกอบด้วย 1) การลดความรุนแรงเชิงปริมาณ และ 2) การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ

ผลจากการสังเคราะห์ที่ปัจจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถเขียนเป็นรูปแบบการวัดตัวแปร การลดความรุนแรงที่มีความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ ความไม่สงบ ดังภาพประกอบ 15

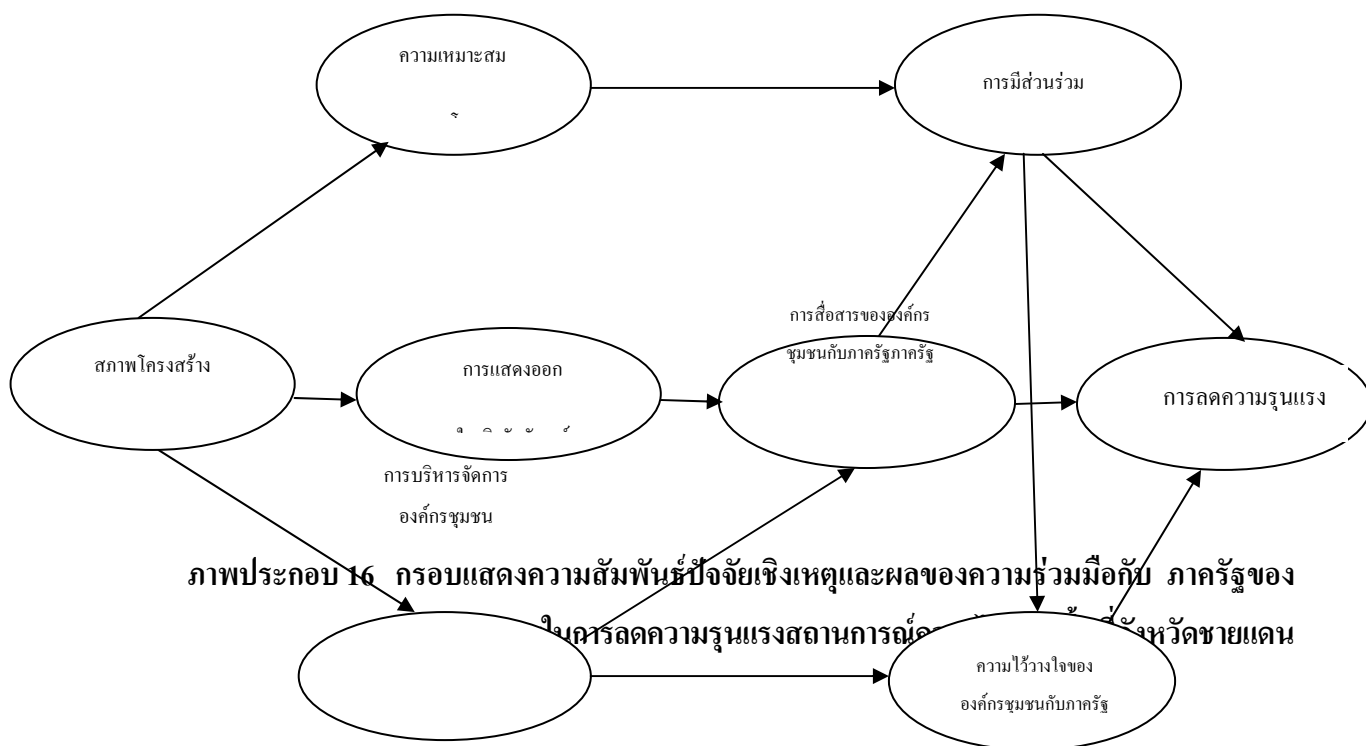
ภาพประกอบ 15 รูปแบบการวัดตัวแปรการลดความรุนแรงต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

สรุปได้ว่า จากการศึกษากระบวนการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า กระบวนการลดความรุนแรง ได้แก่ การเจรจาต่อรอง ความไว้วางใจ การบริหารจัดการองค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิด (conceptual framework) คือ ระบบมโนทัศน์ ข้อสรุป สิ่งที่คาดหวัง ความเชื่อและทฤษฎีสันับสนุนและให้แนวทางในการทำวิจัย (Maxwell, 1996, น. 25) โดยทั้งหมดนี้เรียกว่าเป็นมุมมองที่ผู้วิจัยใช้ในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามในการวิจัย แนวคิดหรือมุมมองเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการออกแบบการวิจัย เป็นแนวคิดที่สร้างขึ้นมาเป็น “แบบจำลอง” (model) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์นั้นน่าจะเป็นอย่างไร (ชาย โปธิสิตา, น. 2548)

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความร่วมมือ ลักษณะความร่วมมือ ปัจจัยที่ทำให้การทำงานแบบร่วมมือประสบความสำเร็จ ทั้งจากการศึกษาที่ประสบความสำเร็จและกรณีศึกษาต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพประกอบ 16

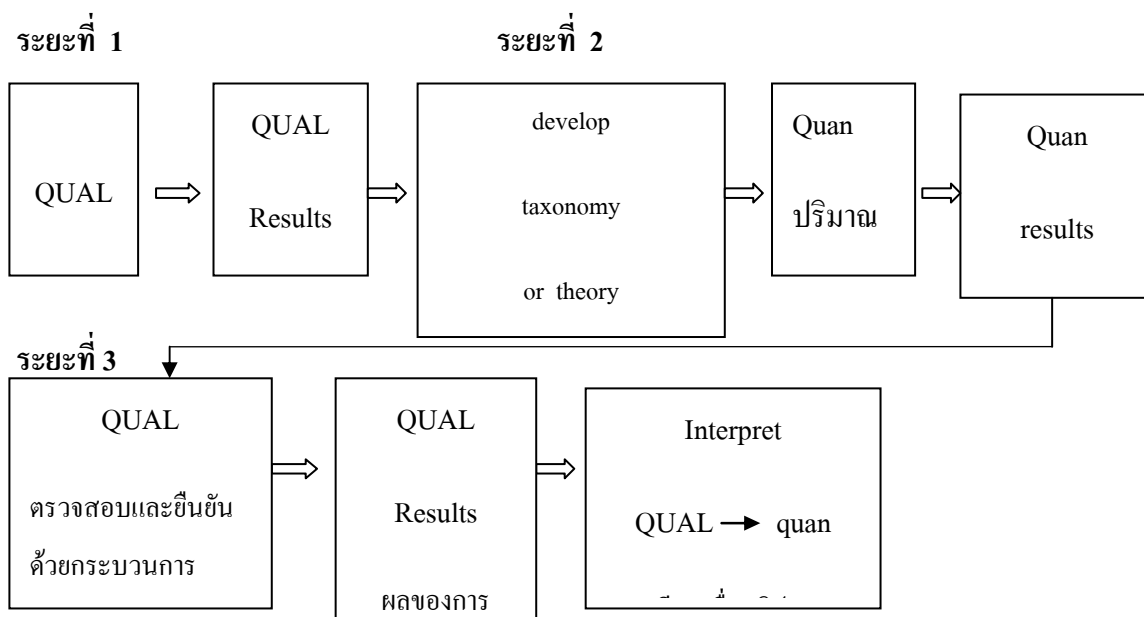
ภาพประกอบ 16 กรอบแสดงความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือกับ ภาคีรัฐของในการลดความรุนแรงสถานการณ์จังหวัดชายแดน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยออกแบบการวิจัย (Research Design) ในลักษณะระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mix Method) โดยผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการวิจัยใน 2 รูปแบบ คือ แนวทางในการวิจัยแบบปฏิฐานนิยม หรือแนวทางในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นแนวทางที่ได้แบบอย่างมาจากวิธีการแสวงหาความจริง เน้นการแสวงหาความจริงเชิงสาเหตุ วิเคราะห์จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ข้อมูลเชิงนับได้ หรือสามารถวัดค่าเป็นตัวเลข ส่วนแนวทางการวิจัยของปรากฏการณ์นิยม หรือแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแนวคิดทางสังคมศาสตร์ การมีมุมมองรอบด้าน ในบริบททางสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ แต่ละบุคคลและกลุ่มของบุคคลที่อยู่ร่วมกัน แนวทางวิจัยนี้ข้อมูลเชิงนับหรือวัดค่าเป็นตัวเลขไม่ได้ มีจำนวนข้อมูลน้อย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน แบบแผนเชิงสำรวจบุกเบิก (Exploratory Design) ที่มีลักษณะการดำเนินงานวิจัยเป็นสองระยะ แต่แบบแผนการวิจัยแบบนี้จะเริ่มต้นด้วยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพก่อนเสมอ นอกจากนั้นยังให้นำหนักความสำคัญของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณทั้งสองวิธีไม่เท่าเทียมกัน แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานแบบเชิงสำรวจบุกเบิกสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 17 การออกแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method)

ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ตาราง 10 ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอน	ข้อมูลที่ได้รับรวบรวม	กิจกรรม / วิธีการ เก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
1	การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	<ul style="list-style-type: none"> - หนังสือ - ตำรา - บทความ - งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - ห้องสมุดชุมชน - หอสมุดแห่งชาติ - ห้องสมุดมหาวิทยาลัย - องค์กรชุมชนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ - ภาครัฐพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 	<ul style="list-style-type: none"> - กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากสกัดจากแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2.	สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	ข้อมูลเชิงคุณภาพ <ul style="list-style-type: none"> - การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีคำถามกึ่งโครงสร้างตามวัตถุประสงค์และตัวแปรจากกรอบการสังเคราะห์ ตัวแปร 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรชุมชนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความร่วมมือและกรอบปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงจากการวิเคราะห์ข้อมูลและตีความภาคสนามพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
3.	ปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	ข้อมูลเชิงปริมาณ <ul style="list-style-type: none"> - แบบสอบถาม - ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ - ทดสอบเครื่องมือจากโมเดล 	<ul style="list-style-type: none"> - องค์กรชุมชนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ได้รูปแบบสมการ SEM โครงสร้าง ความร่วมมือที่ตรวจความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตาราง 10 ขั้นตอนการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย (ต่อ)

ขั้นตอน	ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	กิจกรรม / วิธีการ เก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล	ผลที่ได้
		- ได้แบบสอบถามตาม ตัวแปรปัจจัยเพื่อ นำไปเก็บรวบรวม ข้อมูล		
4	ตรวจสอบปัจจัย ความร่วมมือกับภาครัฐ ขององค์กรชุมชนในการ ลดความรุนแรง สถานการณ์ความไม่สงบ ในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้	ข้อมูลเชิงคุณภาพ - การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยมี คำถามถึงโครงสร้าง	- องค์กรชุมชน พื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ - ภาครัฐพื้นที่ จังหวัดชายแดน ภาคใต้	- ได้ปัจจัยความ ร่วมมือกับภาครัฐ ขององค์กรชุมชน ในการลดความ รุนแรงสถานการณ์ ความไม่สงบใน พื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้

ที่มา: ดัดแปลงการนำไปใช้จาก Creswell & Clark (2007, p. 76)

จากแนวทางการวิจัยทั้งสองนี้ แต่ละแนวทางมีมุมมองในการแสวงหาความรู้ความจริง และลักษณะของข้อมูลที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นจะต้องใช้แนวทางการวิจัยทั้งสองร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกซึ่งเป็นการแสวงหาความรู้ความจริงได้มากที่สุด และเพื่อการหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา 1) สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับ ภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ 1) ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐของ องค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สาเหตุ ที่ผู้วิจัยเริ่มต้นการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องมาจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสภาพ ความแตกต่างซับซ้อนของปัญหาในพื้นที่ความไม่สงบนั้นมีความหลากหลายในศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และสังคม เพื่อให้ได้ประเด็นปัจจัยในพื้นที่ เพราะความรุนแรงของพื้นที่ที่มีสภาพบริบทที่แตกต่าง จากพื้นที่อื่น ซึ่งไม่สามารถนำเอาความรู้จากพื้นที่ความรุนแรงมาอธิบายปรากฏการณ์ในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ อย่างครอบคลุม แต่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้ผู้วิจัย

ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อความเข้าใจรอบด้านของการใช้ประโยชน์ข้อมูลเชิงลึกจากหลากหลายวิธีการและหลากหลายแหล่งข้อมูล ดังนั้น จึงได้พัฒนาพร้อมแนวคิดทฤษฎีเพื่อเป็นแนวทางอันสอดคล้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูล (Yin, 2003) 2) ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) ระยะที่ 3 การตรวจสอบและยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในแต่ละระยะผู้วิจัยอธิบายวิธีดำเนินการต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอน ประกอบด้วย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน ในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การวิจัยในระยะนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญในการศึกษาสภาพและปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการศึกษาตามระเบียบวิทยากรวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก รูปแบบการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อการวิจัยในระยะที่ 1 ประกอบด้วย กลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีการจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ องค์กรชุมชนเขตเมือง และองค์กรชุมชนเขตชนบท โดยการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมีเงื่อนไขมาจากประสบการณ์ บทบาทหน้าที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักที่ดี สามารถให้ข้อมูลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างความร่วมมือในการลดความรุนแรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชาชนกลุ่มองค์กรชุมชนในเขตเมือง จำนวน 8 คน และเขตชนบท จำนวน 8 คน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนทั้งสิ้น 16 คน

2. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพและปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่ที่พูดคุย สภาพความร่วมมือและปรากฏการณ์ทางสังคมจากกลุ่มองค์กรชุมชน

และภาครัฐเพื่อค้นหาตัวแปรเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการศึกษาความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การสัมภาษณ์ทุกครั้งต้องมีจุดหมายและที่สำคัญสำหรับนักวิจัยเชิงคุณภาพ คือนักวิจัยและผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องมีสัมพันธภาพที่ดี จึงคาดหวังได้ว่าจะได้คำตอบที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด ในกรณีที่เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก นอกจากการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์บันทึกเสียงแล้ว นักวิจัยต้องเตรียมแนวทางการสัมภาษณ์ ซึ่งเน้นประเด็นสำคัญๆ และเป็นคำถามปลายเปิดที่มุ่งเน้นให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบาย ให้ความเห็นหรือเล่าประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ แนวการสัมภาษณ์นี้ไม่ควรยาวเกิน 1 ชั่วโมง และขณะดำเนินการสัมภาษณ์จะมีเนื้อหาสาระหลายประการที่ไม่มีในแนวทางการสัมภาษณ์ แต่นักวิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องที่สามารถนำมาอธิบายความหมาย และทำความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้ นักวิจัยก็ตั้งประเด็นนั้นๆ ขึ้นมาสืบค้น และขอให้ผู้ให้ข้อมูลอธิบายเพิ่มเติม โดยในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งต้องใช้เวลาอย่างน้อย 1 ชั่วโมง 30 นาที

รวมถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อผลการศึกษาจะได้นำไปเป็นแนวทางเพื่อค้นหาความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การได้มาซึ่งข้อมูลมีการอ้างอิงผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นที่อาจไม่ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัยผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้เป็นความลับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือขององค์กรชุมชนและภาครัฐมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความสอดคล้องของข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย พร้อมทั้งมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ ช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา รวมถึงความสอดคล้องของข้อมูลระหว่างเอกสารที่มีการทำการศึกษา ผลลัพธ์ที่ได้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ สภาพและปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาศาภาพและปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 ได้ผลการศึกษามาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาพัฒนาเพื่อทำการศึกษปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยวิธีการเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์กรชุมชนจาก 4 จังหวัด พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้นำ กรรมการ หรือสมาชิกกลุ่ม ผู้ได้รับมอบหมายจากตัวแทนองค์กร ซึ่งครั้งนี้จำนวนประชากรมาจากองค์กรชุมชนมีสถานภาพองค์กรเป็นองค์กรจดทะเบียน จำนวน 2,242 องค์กร จำนวน ประชากร 205,331 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ องค์กรชุมชนจาก 4 จังหวัด พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้นำ กรรมการ หรือสมาชิกกลุ่ม การกำหนดขนาดตัวอย่างหลายแนวทาง เช่น จำนวนตัวอย่างต่อพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า ของขนาดตัวอย่างขั้นต่ำ ซึ่งมีหลักเกณฑ์แต่ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้แนวทางของ แฮร์, แอนเดอร์สัน, ทาซาม และแบลค (Hair, Anderson, Tatham & Black, 1998, p. 605) ที่เห็นว่าจำนวนตัวอย่างมีความเหมาะสมอยู่ที่ 200 ตัวอย่าง ถ้าหากมีจำนวนตัวอย่างมากเกินไปก็จะทำให้โมเดลมีความไวต่อความแตกต่าง ของข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่กลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เท่ากับ 200 ตัวอย่าง ดังรายละเอียดในตาราง 11

ตาราง 11 ข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างขององค์กรชุมชนสถานภาพจดทะเบียน จำแนกตาม จังหวัดในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง
	จำนวนองค์กรชุมชน	จำนวนสมาชิกทั้งหมด (คน)	จำนวน (คน)
ปัตตานี	279	13,597	50
ยะลา	108	5,005	50
นราธิวาส	181	6,851	50
สงขลา	486	32,229	50
รวม	2,242	205,331	200

ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (2556)

2. รูปแบบการวิจัย

ในการศึกษาขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Instrument)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเอาผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 เกี่ยวกับการศึกษาสภาพ และปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาเพื่อการสร้างแบบสอบถาม ลักษณะเครื่องมือ เกณฑ์การให้คะแนน การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถาม มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ

1) ทำการศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมประเด็นการสร้างและพัฒนาปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมมาจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อประกอบการสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดการวิจัย

3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องทั้งในด้านเนื้อหา ปัจจัย แนวคิดความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กร ชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ปรับปรุงแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ และคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

6) แก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ และคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อการจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

7) การนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.2 ลักษณะเครื่องมือ

แบบสอบถามการศึกษาปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กร ชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 9 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อความคำถามแบบ Checklist

ตอนที่ 2 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยสภาพโครงสร้างทางสังคม เพื่อทราบถึงบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย สภาพการเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพของการจัดการศึกษา และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ประกอบด้วย ภาษา และวัฒนธรรม ประเพณี และการปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

ตอนที่ 4 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย เพื่อทราบถึงกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย การนำนโยบาย

ไปปฏิบัติ การประเมินนโยบาย โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

ตอนที่ 5 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการองค์กร ชุมชน เกี่ยวกับกลุ่ม องค์กร สมาคมชมรม ชุมนุม เครือข่าย คณะทำงาน หรือคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการรวมตัวของสมาชิกโดยความสมัครใจเพื่อทำกิจกรรมที่มี ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ระหว่างกลุ่มกับกลุ่มเป็นเครือข่ายประชาสังคม โดยมีจุดสนใจ หรือผลประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมายหลัก การรวมกลุ่มและการทำงานของผู้อยู่บนพื้นฐาน อาสาสมัครในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่ม งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ และผู้นำองค์กรชุมชน โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

ตอนที่ 6 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการ สันติภาพ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงาน ร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐเกี่ยวกับการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย การร่วมรับรู้ การร่วมคิดวิเคราะห์ และการร่วมปฏิบัติงาน โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

ตอนที่ 7 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยความไว้วางใจขององค์กร ชุมชนกับภาครัฐ เกี่ยวกับองค์กรชุมชนให้ความไว้วางใจภาครัฐที่มีต่อการทำงานต่อบุคคลของ องค์กรชุมชนต่อภาครัฐในความสัมพันธ์กับการทำงาน ประกอบด้วย ความจริง และความยุติธรรม โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

ตอนที่ 8 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสารขององค์กร ชุมชนกับภาครัฐ เกี่ยวกับกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีช่องทางการสื่อสารเพียงพอ รวดเร็ว มีความเชื่อถือได้ ความชัดเจนของข้อมูลที่ได้รับในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ปริมาณของข้อมูล คุณภาพของข้อมูล และช่องทางการสื่อสาร โดยใช้ มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

ตอนที่ 9 คำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับปัจจัยการลดความรุนแรง ปราบปรามการกระทำของสถานการณ์ที่มีความคลี่คลายของเหตุการณ์มีทิศทางแนวโน้มไปในแนวทางของ การลดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากการฆ่า ยิง วางระเบิด และ

การเผาทำลายหน่วยงานราชการและเอกชน หรือการกระทำในเชิงสัญลักษณ์ การลดความรุนแรงและการเพิ่มความปลอดภัย ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน ได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกี่ยวกับการลดความรุนแรงเชิงปริมาณ และการลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ โดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 5 คะแนน ไปถึง 1 คะแนน ตามลำดับ

2.1.3 เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่มีต่อความร่วมมือของตัวแปร 2 ประเภท คือ ระดับของปัจจัยเชิงเหตุ และระดับของปัจจัยเชิงผลแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) ในการกำหนดให้คะแนนแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ 4 คือ

- 5 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือมากที่สุด
- 4 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือมาก
- 3 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือปานกลาง
- 2 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือน้อย
- 1 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือน้อยที่สุด

สำหรับการจัดกลุ่มระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จะนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดกลุ่ม โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับชั้น ใช้สูตรความกว้างอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.80 ซึ่งได้จากการคำนวณโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ (Fisher, 1953) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ฉะนั้น ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของ เบสท์ (Best, 1998) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือ
กับภาครัฐขององค์กรชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือ
กับภาครัฐขององค์กรชุมชน อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือ
กับภาครัฐขององค์กรชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือ
กับภาครัฐขององค์กรชุมชน อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ปัจจัยนั้นส่งผลต่อความร่วมมือ
กับภาครัฐขององค์กรชุมชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.1.4 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออก
เป็น 2 ขั้นตอน คือ การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยมี
รายละเอียดดังนี้

1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน
ที่ 1 เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาสาระ สำนวนภาษา ความชัดเจน
ของภาษา ความสอดคล้องของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และนำมาคำนวณหาค่าดัชนี
ความสอดคล้องของข้อความคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งการตรวจสอบความตรง
ของเนื้อหาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

ค่า +1 หมายถึง สอดคล้องกับเนื้อหา

ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

ค่า -1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

สำหรับการคัดเลือกข้อความโดยมีที่มีค่า IOC = .50 ขึ้นไป และ
จากผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของข้อความคำถามในการวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีความสอดคล้อง
ข้อความ ระหว่าง 0.60-1.00 โดยมีการปรับปรุงข้อความให้มีความชัดเจน สื่อความหมายได้อย่าง
ถูกต้อง หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำข้อความดังกล่าวมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น การใช้
ภาษาให้ชัดเจน ตัวชี้วัดบางตัวไม่สอดคล้อง ปัจจัยบางปัจจัยควรปรับปรุงชื่อปัจจัยให้เหมาะสมสื่อ
ความหมายอย่างเข้าใจ (Rovinelli & Hambleton, 1977)

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และเมื่อผ่านการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ให้นำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่ทำการวิจัย จำนวน 60 ชุด กลุ่มองค์กรชุมชนเมืองและชนบทกลุ่มละ 30 ชุด โดยในการดำเนินการทดลองใช้แบบสอบถามได้ประสานขอความอนุเคราะห์ผู้ประสานงานองค์กรชุมชนในพื้นที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลชุดทดลองใช้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้อธิบายการทำแบบสอบถามในพื้นที่ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.98 โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (α -Coefficient) โดยระดับค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 (Netemeyer, Bearden, and Sharma, 2003, p. 74) โดยการวิจัยครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค เท่ากับ 0.98 สรุปได้ว่า แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องภายใน มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จำนวนทั้งสิ้น 200 ชุด ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) จัดทำแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย คำชี้แจงที่มีต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้กลุ่มเป้าหมายทราบถึง เรื่อง วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- 2) มีการติดต่อประสานงานกับองค์กรชุมชน โดยผ่านผู้ประสานงานขององค์กรชุมชนนั้น ๆ เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 200 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้โปรแกรม AMOS เวอร์ชัน 21 เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยการวิเคราะห์การจัดกระทำข้อมูล เพื่อนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ 1) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ค่าความเบ้ (Skewness : SK) และค่าความโด่ง (Kurtosis : Ku) ของตัวแปรสังเกต เพื่อทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร โดยการตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรด้วยการประมาณค่าด้วยวิธี Maximum Likelihood Estimate นั้น 3) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

4.2 การวิเคราะห์แบบจำลองการวัด (Measurement Model) การวิเคราะห์หอคู่ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อการใช้วัดตัวแปรแฝง (Latent Variable) และทำการยืนยันความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตในแต่ละกลุ่ม เป็นตัวชี้วัดที่มีความเหมาะสมกับตัวแปรแฝงที่กำหนด โดยการกำหนดข้อมูลจำเพาะของแบบจำลอง การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง การตรวจสอบความสอดคล้องในภาพรวม (Overall Fit) ของแบบจำลองการวัดและการประมาณค่าพารามิเตอร์ และค่าความเที่ยงเชิงสอดคล้อง (Convergent Validity) ของแบบจำลองการวัดจากค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability: C.R.) โดยมีค่าระหว่าง 0.66-0.83 อยู่ในช่วงเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากเกณฑ์ของ Hair et al. ที่กำหนดไว้ว่า ความเที่ยงของตัวแปรแฝงที่ดี ควรมีค่าสูงกว่า 0.70 และถ้า C.R. มีค่าระหว่าง 0.6-0.8 อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ และค่าความแปรปรวนที่ถูกสกัดได้ของตัวแปรแฝง (Average Variance Extracted: AVE) โดยมีค่า 0.50 โดยตามเกณฑ์ 0.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ การประเมินความเที่ยงของแบบจำลองการวัดมีความเหมาะสมและความเที่ยงในระดับดี (Hair et al., 2010)

4.3 การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของปัจจัยเหตุและผลความร่วมมือการลดความรุนแรง โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการคำนวณขนาดของอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมของโมเดลสมการโครงสร้างที่ทำการวิจัย โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล ดังนี้

ตาราง 12 สรุปเกณฑ์ค่าสถิติตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีวัดความสอดคล้อง	เกณฑ์การพิจารณา
1. ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	ค่า p-value ต้องสูงกว่า 0.05 จะแสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสม (Goodness-of-Fit) และสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df)	ค่าที่ได้ที่น้อยกว่า 3 จะเป็นค่าที่ดี และค่าที่เข้าใกล้หรือเท่ากับ 1 จะเป็นค่าที่ดีที่สุด
3. ค่า RMSEA	ระหว่าง 0.05-0.08 โดยค่าที่เข้าใกล้ 0 เป็นค่าที่ดีที่สุด
4. ค่า RMR	ระหว่าง 0.05-0.08 โดยค่าที่เข้าใกล้ 0 เป็นค่าที่ดีที่สุด
5. ค่า CFI	ผลการเปรียบเทียบจะได้ค่าระหว่าง 0 และ 1 ค่าดัชนีที่ระดับ 0.90 เป็นระดับที่โมเดลควรจะถูกยอมรับ

จากตาราง 12 การวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง คือ 1) การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi-square Goodness Of-Fit : Index) ถ้าค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติหรือมีค่าความน่าจะเป็น (p) สูงกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าถ้าค่าไค-สแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีค่าความน่าจะเป็น (p) น้อยกว่า .05 แสดงว่าโมเดลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเนื่องจากค่าไค-สแควร์ เป็นค่าที่มีขนาดความไวต่อประชากร ยิ่งประชากรมีขนาดใหญ่มากก็จะส่งผลให้ค่าไค-สแควร์ มีนัยสำคัญทางสถิติด้วย 2) ดัชนีรากมาตรฐานค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual : SRMR) ซึ่งดัชนี SRMR เป็นดัชนีบอกความคลาดเคลื่อนจากการเปรียบเทียบระดับความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดัชนี SRMR มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 มีค่าต่ำกว่า .05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Squared Error of Approximation = RMSEA) เป็นค่าสถิติจากข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับค่าไค-สแควร์ ว่าโมเดลมีความเที่ยงตรง ไม่สอดคล้องกับความจริงและเมื่อเพิ่มพารามิเตอร์อิสระแล้ว ค่าสถิติมีค่าลดลง เนื่องจากค่าสถิติตัวนี้ขึ้นอยู่กับประชากรและระดับความเป็นอิสระ ดัชนี RMSEA มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าต่ำกว่า .05 หรือไม่เกิน .08 (Arbuckle, 1995) แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ระยะที่ 3 การตรวจสอบและยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ในขั้นตอนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวិทยาการวิจัยในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) รูปแบบการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อการวิจัยในระยะที่ 3 ประกอบด้วย ได้จากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) เนื่องจากต้องการรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ จาก 4 จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา คือ เทพา จะนะ สะบ้าย้อย และนาทวี ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ องค์กรชุมชน จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาในระยะที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อการศึกษาตรวจสอบยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยการจัดสนทนากลุ่มเพื่อการดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ คือ แบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ได้แก่ คำถามมีลักษณะที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยและตัวแปรในการวิจัย เพื่อยืนยันรูปแบบความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่ปัจจัยเชิงเหตุและผลจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่มย่อย (focus group discussion) วิธีการเก็บข้อมูลที่เน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนาในประเด็นที่นักวิจัยนำเสนอเข้าในกลุ่ม การสนทนากลุ่มจึงมีลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นอย่างกว้างขวางและเป็นอิสระทางความคิดเห็นของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งถือเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัย โดยมีนักวิจัยเป็นผู้ตั้งประเด็นกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันให้มากที่สุด คอยสังเกตปฏิกิริยา

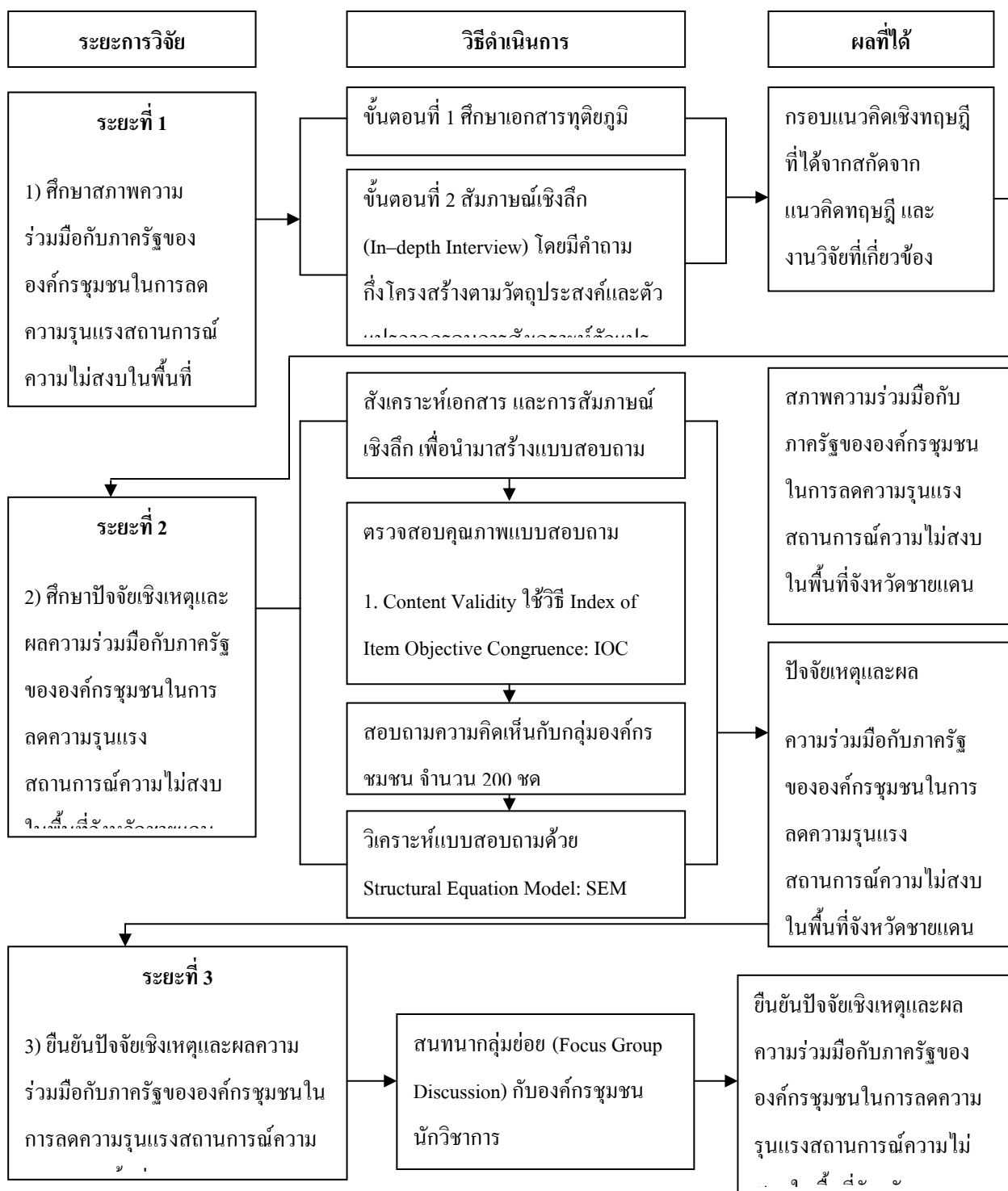
คนในกลุ่มต่อประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รับฟังและซักถามเพื่อความกระจ่าง ๆ และบันทึกการสนทนาไว้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

วิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เป็นการนำวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะจง มารวมกับวิธีการอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม โดยพยายามให้อยู่ในบรรยากาศตามธรรมชาติ และเป็นกันเองให้มากที่สุด การสนทนากลุ่มย่อยนั้นนักวิจัยต้องการประเมินความเห็น ประเมินความต้องการ ติความบางประการที่ได้จากผลการศึกษาวิจัย ผู้เข้าร่วมสนทนาควรมีจำนวน 6-12 คน ซึ่งเป็นผู้ที่นักวิจัยคัดเลือกกว่าเป็นผู้มีข้อมูล มีประสบการณ์ในประเด็นที่กำลังศึกษา และเป็นผู้ที่ชอบหรือยินดีในการพูดคุยในกลุ่ม นักวิจัยทำหน้าที่บันทึก การบันทึกเทปการสนทนากลุ่ม ตลอดจนดูแลความเรียบร้อย ขณะดำเนินการสนทนากลุ่มโดยไม่ต้องเข้าร่วมสนทนาด้วย โดยที่การสนทนากลุ่มมุ่งให้ผู้ร่วมวงสนทนาได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ดังนั้น นักวิจัยต้องรู้ว่าผู้ร่วมสนทนาทุกคนไม่มีความขัดแย้งกันเป็นส่วนตัวมาก่อน ไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจ หรือสามารถให้คุณให้โทษแก่ผู้ร่วมวงสนทนาได้ นอกจากนั้นผู้ร่วมสนทนาทุกคนต้องเป็นผู้ที่อยู่ในวัฒนธรรมและภูมิหลังคล้ายคลึงกัน เช่น อายุ เพศ สถานะทางสังคม เศรษฐกิจ ฐานะ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนทนา ผู้ร่วมวงสนทนาอาจจะรู้จักกันมาก่อนหรือไม่ก็ได้ และการดำเนินมีความเข้าใจเรื่องพลวัตกลุ่ม มีทักษะในการจุดประเด็น จับประเด็น กระตุ้นการสนทนา ซักถาม และใช้คำพูดภาษาที่ชัดเจน สร้างความรู้สึกผ่อนคลายได้ดี การสนทนากลุ่มโดยใช้ภาษาถิ่นของผู้ร่วมวงสนทนาจะช่วยให้กลุ่มสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้ โดยการนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความสอดคล้องของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นการยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหานี้ผู้วิจัยดำเนินการจัดระบบข้อมูล หมวดหมู่ แยกแยะข้อมูล พร้อมยืนยันข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (สุภางค์ จันทวานิช, 2551)

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอสรุปการแสดงขั้นตอนในการวิจัย ดังภาพประกอบ 18

ภาพประกอบ 18 แสดงขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้กำหนดผลการวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ระยะในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน ในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยจำแนกตามประเด็นการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่สนใจศึกษาและสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้อย่างชัดเจน

2. ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน ในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลจากแบบสอบถาม และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองการวัด ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

2.1.2 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1.3 ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามข้อมูลพื้นฐานขององค์กรชุมชน

2.2 การวิเคราะห์ตัวแบบจำลองเกี่ยวกับปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ระยะที่ 3 การตรวจสอบและยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) และนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาเพื่อยืนยันคำตอบจากการวิเคราะห์แบบจำลองเชิงปริมาณเกี่ยวกับ

ปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพครั้งนี้ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ โดยก่อนทำการสัมภาษณ์ได้ดำเนินการพูดคุยเพื่อนำทางให้เกิดความชัดเจนว่าเป็นบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์ และบุคคลที่ให้การสัมภาษณ์เป็นบุคคลที่มีความเต็มใจ ยินดีในการให้ข้อมูลที่เป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้ให้สัมภาษณ์ผู้ที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ 4 จังหวัด ๆ ละ 2 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) องค์กรชุมชน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ องค์กรชุมชนเขตเมือง จำนวน 8 คน และองค์กรชุมชนเขตชนบท จำนวน 8 คน รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก 16 คน เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือและปัจจัยความร่วมมือ โดยผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำไปสู่การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและลึกซึ้งจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพื้นฐานที่สำคัญอันมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์ภูมิหลังความเป็นมาที่ถูกต้อง รวมถึงวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ต่อจังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่ของข้าราชการที่ถูกกลโกง จึงทำให้ความจริงต่าง ๆ ไม่ถูกถ่ายทอดต่อ คนรุ่นหลังอย่างชัดเจน ทั้งนี้อันมาจากภาครัฐยังขาดการวางแผนแบบบูรณาการในการบริหารราชการ มองปัญหาว่าเป็นปัญหาที่อาจไม่ใหญ่โต และแก้ปัญหาแบบแยกส่วนในการคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างลึกซึ้ง และที่สำคัญ คือ ความคิดและความรู้สึกที่ถูกสะสมถ่ายทอดรุ่นต่อรุ่นไม่ถูกต้องชัดเจนจึงยิ่งทำให้เกิดความแตกต่างทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา วิถีชีวิต ที่มีต่อกันซึ่งรากลึกถึงความแตกต่างที่มีต่อกันการระหว่างรัฐกับประชาชน โดยเฉพาะการส่งผลกระทบระหว่างผู้นับถือศาสนาพุทธและอิสลามอันเป็นฐานความคิดและการปฏิบัติที่ไม่ให้การยอมรับ อันมาจากภาครัฐก่อให้เกิดความคิดที่แปลกแยกทั้งที่อยู่อาศัยในผืนแผ่นดินเดียวกัน สร้างการตอกย้ำการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐต่อผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดน

ได้จึงถูกดึงเข้ามาเป็นประเด็นความเกี่ยวเนื่องผู้ดำรงวิถีชีวิตตามหลักศาสนาอิสลามโดยเป็นพื้นที่ที่มีความคืบหน้าและใช้เป็นพื้นที่ลงโทษข้าราชการในอดีต

จากหลักฐานประวัติศาสตร์ภาคีรัฐขาดความเข้าใจหรือใส่ใจในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอันนำไปสู่ความรุนแรงอย่างจริงจัง ไม่เปิดโอกาสให้คนไทยผู้นับถือศาสนาอิสลามได้เกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของตนเอง ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกความคิดของผู้นับถือศาสนาอิสลาม และส่งผลต่อความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สามารถส่งผลสืบเนื่องถึงระบบเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเป็นการลดผลกระทบอันเป็นผลมาจากความรู้สึกสามารถช่วยแก้ไขและลดปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ได้ และยังมีประเด็นของความเกี่ยวเนื่องค่านิยมหลักของความเป็นไทย แต่ขาดการให้ความสำคัญต่อผู้นับถือศาสนาอิสลาม มองว่ารัฐไทยไทยไม่เปิดโอกาสความเป็นอิสระของมุสลิมที่อาศัยอยู่ในสังคมไทย ซึ่งเป็นการสร้างข้อจำกัดด้วยศาสนาอันเป็นหลักการเพื่อการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมของมุสลิม จากข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ความซับซ้อนแห่งปัญหาความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา 4 อำเภอที่ได้รับผลกระทบแห่งความรุนแรงจนถึงในปัจจุบัน

จากการศึกษา พบว่า ในพื้นที่จังหวัด 3 จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในสมัย พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายต่าง ๆ ที่ลงทุนด้วยงบประมาณมากเพื่อการแก้ไขปัญหา แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ที่สำคัญเพราะนโยบายของรัฐไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีประสิทธิภาพ และขาดความเข้าใจในการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ รวมถึงความไม่ยุติธรรมจากภาครัฐ การเลือกปฏิบัติ ความยากจน การด้อยทางการศึกษา ยาเสพติด ขบวนการก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดน ความขัดแย้งทางการเมือง กลไกการทำงานเพื่อการแก้ไขความขัดแย้งขาดประสิทธิภาพ รวมถึงยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ ได้แก่ ปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ประเพณีวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อกันอย่างเชื่อมโยงความสัมพันธ์กัน คือ 1) ปัจจัยทางการเมือง มีความเกี่ยวข้องกันประวัติศาสตร์ทางการเมือง โดยสาเหตุมาจากการไม่เข้าใจกันระหว่างรัฐและผู้นับถือศาสนาอิสลาม เนื่องจากฝ่ายรัฐมองว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องกบฏต่อประเทศในการพยายามแบ่งแยกดินแดน แต่ฝ่ายผู้นับถือศาสนาอิสลามมองว่าประวัติศาสตร์ของปัตตานีถูกผนวกเข้าสู่รัฐไทย และเพื่อสร้างความภาคภูมิใจ สร้างความชอบธรรมต้องการปลดปล่อยตัวเองออกจากรัฐไทย ประเด็นทางการเมืองนี้จึงกลายเป็นสาเหตุความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรุนแรงอันเป็นความรู้สึกความคิดที่รัฐไม่ให้ความสำคัญ และไม่เข้าใจไม่ยอมรับซึ่งความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความอ่อนแอของสังคมไทยที่

ยังทำให้เกิดการสนับสนุนการกระทำของรัฐให้เกิดความชอบธรรมยิ่งขึ้น 2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมีความเกี่ยวข้องกับปากท้องประชาชนในพื้นที่ โดยที่ผ่านมารัฐบาลไม่สามารถดำเนินกรนโยบายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่เพื่อตอบสนองคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เนื่องจากรัฐขาดความเข้าใจในวิถีวัฒนธรรมแบบมุสลิมซึ่งมีความแตกต่างทั้งทางด้านศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม โดยความเป็นจริงแล้วไม่ว่าผู้นับถือศาสนาใดสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและสันติสุขร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยที่ประชาชนทุกคนต้องมีความเข้าใจในพื้นฐานความเป็นมนุษย์ของคนทุกคน สิทธิเสรีภาพมีเท่าเทียม รัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับประชาชนในการดำรงชีวิตด้วยการพิจารณา นโยบาย งบประมาณที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเพื่อผู้นับถือศาสนาอิสลามสามารถสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพในการสร้างครอบครัวให้มีกินมีใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยผู้นับถือศาสนาอิสลาม และที่สำคัญอย่างชัดเจน คือ ความยากจนที่มีภาวะการฉ้อโกงขั้นสูง การไม่ได้รับการศึกษาในระบบสามัญเหมือนประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ จึงทำให้คุณเป็นผู้ที่ขาดคุณสมบัติความเป็นคนไทยที่ชัดเจน และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติประชาชนส่วนใหญ่ของพื้นที่ไม่สามารถนำทรัพยากรมาใช้ได้อย่างเต็มที่อันเนื่องมาจากการควบคุมจากรัฐ รัฐเป็นผู้ตัดสินใจในการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ รัฐเป็นกำหนดกฎระเบียบการใช้ทรัพยากรและขาดการคำนึงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ประชาชนส่วนใหญ่ดำรงชีวิตและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากร แต่ต้องมาถูกกฎระเบียบภาครัฐมาจำกัดการใช้ทรัพยากรของชุมชน จึงทำให้เห็นได้ว่า สังคมมุสลิมเป็นสังคมแบบปิดจึงส่งผลให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับปัญหาปากท้อง ปัญหาคุณภาพชีวิต และที่สำคัญ คือ เรื่องสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรชุมชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากรัฐที่มีการกำหนดนโยบายโดยขาดการเข้าใจ ขาดการสำรวจความต้องการที่มาจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่มีบริบทความแตกต่างจากพื้นที่อื่น 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประเด็นความสำคัญของการดำรงชีวิตแบบวัฒนธรรมมุสลิมจังหวัดชายแดนใต้ มีการกำหนดอัตลักษณ์ของตนเองต่างจากคนไทยตามแบบรัฐ โดยเรียกผู้นับถือศาสนาเป็นผู้ที่มีเชื้อชาติและสัญชาติไทย แต่สำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เรียกตนเองว่า คนมลายูซึ่งสืบเชื้อสายมลายู แต่การยอมรับสัญชาติไทยเพื่อการเดินทางไปต่างประเทศ ส่วนคนไทยที่มาจากคำว่า สยาม คือ คนไทยผู้นับถือศาสนาพุทธ และมีการใช้ภาษาไทยอันเป็นภาษาของคนไทยที่นับถือพุทธศาสนา ประชาชนผู้นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่จึงไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และมีความคิดว่าโรงเรียนจะกลืนความเป็นมลายูให้เป็นไทย โดยรัฐพยายามอย่างต่อเนื่องในความต้องการให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามได้เข้ารับการการศึกษาเพื่อมีโอกาสในการสร้างอาชีพเมื่อจบการศึกษา นอกจากนี้คนมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมของตนเองด้วยภาษา วัฒนธรรมและประเพณีตามแบบอิสลามให้คงอยู่ ส่วนฝ่ายรัฐไทยพยายามกลืนความเป็นมลายูให้มีความเป็นไทยเหมือนกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ

รวมถึงการปฏิรูปการศึกษาแบบอิสลาม และการปรับเปลี่ยนชื่อสถานศึกษาจากภาษามลายูให้เป็นภาษาไทย ซึ่งสำหรับกลุ่มคนมลายูมีความศรัทธาต่อความเป็นอัตลักษณ์แสดงออกทางการใช้ภาษามลายู วัฒนธรรมแบบมลายู อันเป็นการเชื่อมโยงที่มาจากความทรงจำ ความระลึกถึงที่มาทางประวัติศาสตร์เพื่อไม่ให้คนมลายูหลงลืมประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับตนเอง รวมถึงความโดดเด่นทางด้านภาษาที่ใช้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมแบบมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นความภาคภูมิใจของคนมลายูมุสลิม จะเห็นได้ว่า สังคมและวัฒนธรรมแบบมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นได้ถูกกดทับด้วยนโยบายความเป็นไทยของรัฐ รัฐบาลควรรู้ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม จนก่อให้เกิดความขัดแย้งกันมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน 4) ด้านการศึกษา การศึกษาสำหรับผู้นับถือศาสนาอิสลามมีความสำคัญที่สอดคล้องกับหลักศาสนาของอิสลาม โดยเฉพาะการศึกษาทางด้านศาสนา มุสลิมทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจเพื่อการปฏิบัติและการดำเนินวิถีชีวิตแบบมุสลิม และมีความเชื่อว่า หากศาสนิกชนของอิสลามได้รับการศึกษายิ่งมากจะเกิดความซาบซึ้งเข้าใจศาสนาในพระคัมภีร์อัลกุรอาน ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดการศึกษาของศาสนาอิสลามในประเทศไทยแบบดั้งเดิม ที่เรียกว่า ปอเนาะ (Pondok) เป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษาให้กับบุตรหลานผู้นับถือศาสนาอิสลามให้มีความสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลาม และการจัดการศึกษาในกับผู้นับถือศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการจัดการศึกษาที่ให้การสงเคราะห์ โดยมีโต๊ะครู หรือครูสอนศาสนา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจทางศาสนาอิสลามให้แก่นักเรียนในปอเนาะ ได้มีบทบาทต่อการสอนศาสนาอิสลามให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยโรงเรียนปอเนาะเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นที่รู้จักและมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ทางศาสนาของประชาชนมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปัญหาการจัดการสอนศาสนาของโรงเรียนปอเนาะเดิมนั้นรัฐอาจมองว่า โรงเรียนปอเนาะอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งเป็นการคาดเดาทางความคิดที่มีต่อความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันถึงแม้ว่ารัฐสามารถเข้าไปดูแลเพื่อการจัดการการศึกษาของปอเนาะให้มีสถานภาพเป็นสถาบันการศึกษาที่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบสายสามัญแล้ว แต่โรงเรียนปอเนาะดั้งเดิมยังคงมุ่งเน้นการสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว โรงเรียนต้องมีการจัดการเรียนการสอนทั้งสายสามัญและการสอนศาสนาอิสลาม แต่ปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นที่สำคัญยังคงมีคุณภาพต่ำอันเนื่องมาจากการขาดบุคลากรครูที่มีคุณภาพ จากเหตุการณ์สถานการณ์ความไม่สงบทำให้ไม่มีบุคลากรครูมาสอนในพื้นที่พิเศษดังกล่าวนี้ อันส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในพื้นที่ และรัฐไม่สามารถสร้างความเข้าใจทางความคิดต่อประชาชนมุสลิมถึงความสำคัญของการศึกษาวิชาสายสามัญควบคู่กับการศึกษาศาสนาแม้จะปรากฏว่าผู้ปกครองได้ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนสามัญของรัฐ และในระดับประถมศึกษาจำนวนมาก ขึ้นแล้วก็ตาม แต่เมื่อเข้าสู่ระดับ

มัธยมศึกษาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนว่า การแบ่งแยกทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนไทยนับถือพุทธในพื้นที่กับกลุ่มคนมลายูมุสลิมผู้นับถือศาสนาอิสลาม โดยนักเรียนไทยพุทธศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมของรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนสามัญทั่วไป ขณะที่นักเรียนไทยมุสลิมได้ศึกษาต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งทำให้เห็นถึงสายสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนไทยพุทธและมุสลิมที่แปรเปลี่ยนไป ซึ่งเหตุผลที่เด็กมุสลิมต้องเรียนต่อในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เนื่องจากโรงเรียนรัฐไม่ได้ส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักศาสนาอิสลามและภาษามลายู และสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งเป็นการเด่นชัดต่อการปฏิเสธความเป็นไทยเพื่อให้ใส่ใจและจดจำความเป็นอิสลามของตนเอง รวมถึงค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในปอเนาะดั้งเดิมที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า ปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันมาจากสถานการณ์ความรุนแรง จึงทำให้การจัดการศึกษาไม่อาจประสบความสำเร็จได้เท่าที่ควร ถึงแม้ว่าภาครัฐจะได้ดำเนินนโยบายการจัดการศึกษาให้ทั้งไทยพุทธมุสลิมเพื่อรับการศึกษาและสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ แต่ในบางเรื่องรัฐอาจไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความต้องการของมุสลิมบนพื้นฐานความเข้าใจและเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตแบบมุสลิมที่มีหลักปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด จึงทำให้นโยบายของรัฐสู่ภาคปฏิบัติไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากนโยบายของรัฐยึดถือในกรอบเรื่องความมั่นคงของประเทศเป็นสำคัญ และแปรเปลี่ยนเป็นประเด็นความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จนถึงปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนาเพื่อเป็นผู้มีความรู้ความสามารถพร้อมประสบการณ์อย่างหลากหลายอันนำไปสู่การดำรงชีวิตในชุมชนได้อย่างมีความสุข ปฏิบัติตนอยู่บนหลักศาสนาอย่างถูกต้องช่วยส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือให้ประชาชนในพื้นที่ให้เกิดการตื่นตัว การให้ความสำคัญต่อการดำรงชีวิตด้วยความสงบสุขในชุมชนของตนเอง การดำรงชีวิตด้วยการอยู่ร่วมกันภายใต้การปกครองที่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตนอย่างเท่าเทียมและสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกคน กระบวนการพัฒนาร่วมกันของคนในชุมชนมีอยู่อย่างหลากหลายรูปแบบและหลากหลายลักษณะด้วยกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันด้วยการรวมตัวเป็นกลุ่ม องค์กร ในการร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพชีวิตของในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การร่วมแสดงความคิดเห็น การแสดงตัวตนความมีอัตลักษณ์เฉพาะตนของประชาชนในพื้นที่ด้วยความเชื่อมั่น ไว้วางใจผ่านผู้นำ องค์กรชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมสร้างความคิดริเริ่มร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างกลุ่มองค์กรพลเมืองที่ดีงาม กลุ่มเหล่านี้ช่วยสร้างความคิด ความรู้สึกร่วมกันก่อให้เกิดความรักสามัคคีการทำงานร่วมกันตามความต้องการ เกิดการรวมตัวรวมกลุ่ม องค์กร ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มศิลปินพื้นบ้าน กลุ่มสวัสดิการชุมชน มีการพัฒนากลุ่มจนเรียกว่า ชุมชนศรัทธา จังหวัดชายแดนใต้ จึงเป็นเครือข่าย

การทำงานด้วยกระบวนการเพื่อการพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่สำคัญการดำเนินกิจกรรมกลุ่มองค์กรชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่น มีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจ เกิดความไว้วางใจ การรวมกลุ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความไม่สงบ พร้อมทั้งมีภาครัฐที่มีความสนใจเพื่อสร้างการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ความคิดเห็น ประสพการณ์ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความกระตือรือร้น อันเป็นความคาดหวังของประชาชนในการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความเข้าใจในหลักการและกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการอาศัยหลักแห่งความศรัทธาโดยการทำกิจกรรมกลุ่มในชุมชนต้องอยู่ในกรอบหลักปฏิบัติทางศาสนาอย่างเคร่งครัด

จากอดีตที่ผ่านมาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสภาพการณ์ในอดีตชาวไทยพุทธกับไทยมุสลิมได้ไปมาหาสู่กันและเป็นเพื่อนเล่นไปโรงเรียน ไปกินข้าวบ้านเพื่อนด้วยความสนุกสนาน แต่ด้วยสถานการณ์ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ ฆ่ากันตายจากการพูดคุยในน้ำชาตอนเช้า มีระเบิดตรงนี้ มีคนตาย และมีการพูดว่า “อย่าอยู่ใกล้ทหาร” บ้างบอกว่า “เป็นฝีมือของทหาร” และมีการปล่อยข่าวทำให้เกิดความสับสนของข่าวสาร ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าคุยกับหน่วยงานราชการ และปฏิเสธการเข้าร่วมกิจกรรมของราชการ และไม่พูดคุยด้วย จะเดินทางไปไหนมาไหนไม่สะดวกเหมือนก่อน ชาวบ้านมีความหวาดระแวงกันด้วยความกลัวว่าจะเป็นฝ่ายตรงกันข้าม จึงได้แต่นิ่งเงียบ จนส่งผลกระทบต่อประกอบอาชีพในการออกไปกรีดยางและไม่สามารถเก็บผลผลิตทำให้รายได้ลดน้อยลง ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมานานแล้วเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องความเป็นเจ้าของพื้นที่

“มลายูเราอยู่ในดินแดนนี้มานาน แต่ไม่ได้รับความเป็นคนท้องถิ่นถูกกีดกัน ทำให้เป็นประชาชนที่ถูกเลือกปฏิบัติเหมือนการเป็นพลเมืองชั้นสอง ไปติดต่อราชการซึ่งไม่ค่อยได้รับความสนใจเท่าที่ควร”

(นางสาวยะห์ อาลี, สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2557)

ดังนั้น จึงทำให้ประชาชนที่มารับบริการเกิดความรู้สึกที่ไม่เป็นธรรมของหน่วยงานเจ้าหน้าที่ที่มีความลำเอียง มีเส้นสายการทำงาน มีการแข่งขันทางการเมือง มักให้ความช่วยเหลือการเลือกตั้ง แต่เมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้วจะไม่ให้ความสนใจใยดี ทำให้รู้สึกเมื่อการเลือกตั้งเพราะได้คนที่ไม่ทำงานให้กับคนในพื้นที่เท่าที่ควร การประท้วงเกิดขึ้นมีการเรียกร้องสมัยหะยีสุหลง ใน 7 ประการ ที่รัฐควรกระทำต่อคนปัตตานี โดยพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีอัตลักษณ์ที่สำคัญบ่งบอก

ความเป็นชาติพันธุ์ที่มีความเหนียวแน่นกลมกลืนในการดำรงชีวิตด้วยความสัมพันธ์ในประเด็นวิถีชีวิตในระบบสังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1.1 ระบบเครือญาติ จากความสัมพันธ์ในอดีตคนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติไปมาหาสู่ มีการติดต่อสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่น ครอบครัวยาย

1.2 ระบบความเชื่อ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ สถานที่เกาะเกี่ยวผู้คนเป็นพื้นที่ยึดมั่นตามหลักศาสนายึดเหนี่ยวการปฏิบัติตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ลำบาก สร้างความรักในการร่วมปฏิบัติศาสนกิจที่มัศยิดร่วมกันเป็นประจำ

1.3 ระบบประเพณี วัฒนธรรม สร้างความเชื่อมโยงวิถีชีวิตที่มีต่อการดำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของมุสลิมที่เป็นไปตามหลักศาสนาและความเชื่อเพื่อการดำรงอยู่และการสืบทอดวิถีวัฒนธรรมสู่ลูกหลานในพื้นที่อย่างเข้าใจในรากเหง้าถิ่นที่มาแห่งวิถีวัฒนธรรมชีวิตที่ดีงาม พิธีประเพณี วัฒนธรรม การประกอบอาชีพ การทำหากินในชนบท ในการประกอบอาชีพ การเกษตร การทำสวนทำนา สวนยางพารา และมีการพัฒนาอาชีพตนเอง

1.4 ระบบกลุ่ม องค์กรเพื่อการดำรงอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยการรวมกลุ่ม รวมตัวเป็นองค์กรพัฒนาอาชีพ และการฝึกอบรมอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเด็กทอศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และการรวมกลุ่มอาชีพในพื้นที่ที่มีสภาพล้มลุกคลุกคลานไปตามสภาพของกลุ่มองค์กรที่มีความเข้มแข็งอ่อนแอทางการบริหารองค์กรจึงมีการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างรายได้และอาชีพเสริมจากการสนับสนุนช่วยเหลือของภาครัฐ คือ เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เช่น การพัฒนากลุ่มในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับกับภาครัฐในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เกิดขึ้นจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่อันเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการสร้างการดำรงชีวิตที่สงบสุขก่อให้เกิดการกินคืออยู่ดี โดยองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่มีจำนวนมาก การรวมกลุ่มเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อตนเอง ซึ่งกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีการรวมกลุ่มโดยมีเป้าหมายร่วมกันมีหลากหลายประเภท ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งซึ่งมาคนพื้นที่มองเห็นประเด็นปัญหาเพื่อการร่วมแก้ไข หรือเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาความรู้สึกจากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่อันส่งผลต่อสุขภาพกายสุขภาพจิต และเพื่อการกระตุ้นเตือนการร่วมมีจิตสำนึกต่อการร่วมคิด ร่วมสร้างพื้นที่ความปลอดภัยอันเป็นพื้นที่สาธารณะร่วมกันในการสร้างสันติสุขพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้และเมื่อ เหตุการณ์เกิดมานานปีสะสมความรู้สึก การกระทำด้วยความรุนแรงยึดเชื้อเรื้อรัง จึงยังทำให้เกิดกลุ่ม องค์กรที่มารวมกลุ่มเพื่อเป็นผู้นำในการร่วมสร้างเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมกันในพื้นที่เพื่อการดำเนินกิจกรรมคนพื้นที่สร้างความสงบสุข องค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นนั้นมาจากการมีเป้าหมาย วิธีการ เจื่อนใจ ซึ่งส่งผลให้องค์การนั้นมีรูปแบบและลักษณะขององค์กรมี

ความแตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มขององค์กรที่เกิดขึ้นผ่านองค์การทางวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเป็น สิ่งที่มีมนุษย์ในพื้นที่สร้างขึ้น คือ ความเชื่อ ค่านิยม ประวัติศาสตร์ในพื้นที่ โดยพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้มีวัฒนธรรมที่เป็นวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องการทำงานด้วย การบริหารจัดการต่าง ๆ

2. กลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ประกอบด้วย รูปแบบ ความสำคัญ ปัจจัยความสำเร็จของการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กร ชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตผ่านการดำเนิน วิถีชีวิตตามหลักศาสนาเป็นหลัก และทำให้เห็นถึง 1) การเกิดของกลุ่ม องค์กรชุมชน 2) เป้าหมาย วัตถุประสงค์การดำเนินงานกลุ่ม 3) ลักษณะกลุ่ม โครงสร้าง บทบาทของกลุ่ม 4) ทิศทางการดำเนินงาน ของกลุ่มองค์กรชุมชน 5) เงื่อนไขการทำงานของกลุ่มองค์กรชุมชน 6) การดำเนินกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ดังนี้

2.1 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มสตรีพัฒนา” กลุ่มสตรีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความสำคัญกับกลุ่มสมาชิกซึ่งเป็นสตรีที่มีความสำคัญในชุมชนซึ่งมีคุณค่ามีความสำนึกร่วมกัน มารวมกลุ่มเพื่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตามวัตถุประสงค์กลุ่ม กลุ่มสตรีเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนแอ ในพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดจากประวัติศาสตร์ การสร้าง เหตุการณ์ความไม่สงบของกลุ่มผู้ไม่หวังดีหวังสร้างสถานการณ์เพื่อเบี่ยงเบนประเด็นให้ประชาชน เกิดความหวาดกลัว หวาดระแวง เกิดความไม่ไว้วางใจกับภาครัฐ กลุ่มสตรีในพื้นที่ได้รับผลกระทบ ด้านกายและจิตใจอย่างมากในการขาดผู้นำครอบครัว ผู้เป็นเสาหลักของครอบครัวจึงทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ กลายเป็นหญิงม่าย พลิกฟื้นชีวิตอย่างมีชีวิตชีวาด้วยการดูแลครอบครัวหารายได้เพื่อหาเลี้ยงสมาชิก ครอบครัว หลอมรวมใจผู้ได้รับผลกระทบเหมือนกัน ด้วยความมุ่งมั่นศรัทธาเพื่อผ่านพ้นปัญหาทางจิตใจ โดยมารวมกลุ่มทำให้เกิดความเข้มแข็ง รักสามัคคี ร่วมคิดร่วมทำงานร่วมกัน สามารถร่วมกันบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน สร้างความสุขร่วมกัน กลุ่มผู้หญิงเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการเยียวยาเพื่อลดผลกระทบ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคง อันเนื่องจากเหตุการณ์ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่ สงบซึ่งรัฐไม่สามารถดูแลกลุ่มผู้บริสุทธิ์ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการดูแลและให้การเยียวยากับผู้ ได้รับผลกระทบและได้รับความเสียหายจากการที่รัฐบกพร่องต่อการดูแลประชาชนให้ปลอดภัยอย่าง ทัวถึง จึงทำให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับประชาชนกลุ่มผู้หญิงที่สามารถเข้าได้กับคนทุกกลุ่มในการพูดคุย ชักชวนในการเข้าร่วมทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการหาวิธี กระบวนการลด ความรุนแรง โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงมีบทบาทในการสร้างความร่วมมือและสามารถดึงกำลังคน กำลังใจ

จากกลุ่มผู้หญิงและหน่วยงานภาครัฐให้เห็นศักยภาพของการเคลื่อนไหวเพื่อการปกป้อง และลดการเกิดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ การรวมกลุ่มของสตรีชายแดนใต้มีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการลดความรุนแรง เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้หญิง เพื่อร่วมเป็นแกนนำในการสร้างความเข้มแข็ง ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิของทุกคนในการร่วมทำกิจกรรม ความปลอดภัยในชีวิตที่ดีมีความสุข กลุ่มสตรีในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้โดยกลุ่มสตรีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ, เครือข่ายผู้หญิงภาคประชาสังคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้, กลุ่มเซาควน่า, เครือข่ายผู้หญิงยุติความรุนแรงแสวงหาสันติภาพ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้, ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบ จังหวัดชายแดนใต้ (สวชต.), เครือข่ายสตรีชายแดนใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ศูนย์ประสานงานอาสาสมัครเพื่อสันติภาพ กลุ่มสตรีสามัคคีสัมพันธ์ผู้สันติสุข (ซอซิก), กลุ่มเพื่อครอบครัวผู้สูญเสีย, เครือข่ายผู้หญิงยุติความรุนแรงแสวงหาสันติภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มเด็กและเยาวชน” กลุ่มองค์กรชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ต้องเติบโตและเป็นผู้พัฒนาประเทศเป็นกลุ่มคนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่ที่ต้องอาศัยการปลูกฝังสร้างจิตสำนึก สร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นจากการกระทำที่ถูกต้อง และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนได้ด้วยความเป็นคนดี มีสติปัญญาที่ดี มีความคิดที่ดีสามารถวิเคราะห์ด้วยเหตุและผลที่ถูกต้อง และสามารถหาและสร้างแนวทางการดำเนินการแก้ไขและลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, ศูนย์ฟ้าใสเครือข่ายเยาวชนจังหวัดยะลา กลุ่มด้วยใจ สมาคมเยาวชนจิตอาสาปัตตานี สมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (ลูกเหรียญ) กลุ่มเยาวชนใจอาสาและภรรยาอันวา, สหพันธ์นักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้, กลุ่ม Peace Thailand, กลุ่มเยาวชนรักบ้านเกิด, เครือข่ายบัณฑิตอาสาพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้, กลุ่มเยาวชนสรรค์ศิลป์สืบไทย, กลุ่มเยาวชนบันนังปูโย รัษฎ์ถิ่น, มูลนิธิสงเคราะห์เด็กบ้านบางนรา, กลุ่มบ้านอาสาเพื่อเด็กและเยาวชน, สถาบันเยาวชนเพื่อสันติภาพและการพัฒนา (Youth for Peace and Development Academy: YDA), องค์กรเยาวชนจังหวัดชายแดนใต้ มูลนิธิสุขแก้ว-แก้วแดง

2.3 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มศาสนาและวัฒนธรรม” กลุ่มองค์กรชุมชนกลุ่มนี้มีความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการดำเนินชีวิตตามวิถีหลักศาสนาอิสลาม กลุ่มองค์กรชุมชนกลุ่มนี้ดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ โดยมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่อสาธารณะด้วยการต่อต้านความรุนแรง และผู้ก่อเหตุไม่ใช่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติที่อยู่บนหลักศาสนามีความศรัทธาต่อการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดย

กลุ่มศาสนาและวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ กลุ่มชนพุทธกลุ่มน้อยยะลา เครือข่ายชาวพุทธเพื่อสันติภาพ มูลนิธิศูนย์ประสานงานตาดิกาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (KSPI)

2.4 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มประชาสังคมจังหวัดชายแดนใต้” กลุ่มองค์กรที่มีบทบาทและมีความสำคัญเป็นที่รู้จักในการเคลื่อนไหวในพื้นที่เพื่อประชาชนคนรากหญ้าที่มีความสำคัญในการดำรงอยู่ได้ด้วยความสุขในพื้นที่ โดยกลุ่มมีประชาชนเข้าร่วมอย่างหลากหลายเพื่อต้องการให้พี่น้องประชาชนเข้าร่วมอย่างทั่วถึง และเข้าใจถึงความสำคัญที่เกิดเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เพื่อการร่วมแสดงความคิดเห็น จุดยืนด้วยความตั้งใจ เพื่อการลดความรุนแรง กลุ่มประชาสังคมถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความเข้าใจและใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก เนื่องมาจากการรวมกลุ่มที่มาจากประชาชนเป็นผู้กระทำและถูกกระทำ หรือผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่ รวมถึงประชาชนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม มีความคิด ความเชื่อ ค่านิยมที่มีความหลากหลายและได้มารวมกลุ่มด้วยมีเป้าหมายร่วมกันในการดูแล รักษาความเป็นตัวตน สิทธิ แห่งความถูกต้องที่มีต่อตนเองและสังคม โดยในปัจจุบันกลุ่มประชาสังคมได้มีการเคลื่อนไหวไปพร้อมกับภาครัฐเพื่อการดำเนินการและติดตามการปฏิบัติงานของภาครัฐเพื่อการร่วมหนุนเสริมระหว่างกลุ่มประชาสังคมกับภาครัฐในการสร้างพลังความเข้มแข็งที่สามารถทำงานแบบบูรณาการให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ทราบข้อมูลที่เป็นความจริงมีความน่าเชื่อถือ สามารถไว้วางใจในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยการบริหารจัดการการทำงานมีความสำคัญต่อความสำเร็จเพื่อการดำเนินงานด้วยความโปร่งใส สามารถได้รับการยอมรับจากประชาชน บทบาทหน้าที่ของกลุ่มองค์กรประชาสังคมจังหวัดชายแดนใต้เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ อย่างหลากหลายในการเป็นปากเสียง รักษาสิทธิของประชาชน และรูปแบบการเคลื่อนไหวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน เช่น การเคลื่อนไหวของกลุ่มเกี่ยวกับท่อน้ำไทย-มาเลเซีย อ.จะนะ จ.สงขลา จะเห็นได้ว่า กลุ่มประชาสังคมมีการดำเนินการของกระบวนการกลุ่มด้วยสันติวิธี เน้นสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยยึดถือหลักปฏิบัติทางศาสนาด้วยความศรัทธา ให้ความช่วยเหลือคนที่เดือดร้อนด้วยความเต็มใจ เชื่อถือ สร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ในแนวทางการช่วยเหลือด้วยจิตอาสา การสร้างกิจกรรมร่วมกัน สามารถสร้างการเรียนรู้และพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อสามารถเกิดทักษะการแก้ไขปัญหา โดยกลุ่มประชาสังคมจังหวัดชายแดนใต้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สภาประชาสังคมชายแดนใต้, โครงการวิจัยพื้นที่ชุ่มน้ำ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, สมาพันธ์ครูจังหวัดชายแดนภาคใต้, มูลนิธิฮิลาลอะห์มัร, มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้/เครือข่ายพัฒนาการเมืองการปกครองจังหวัดชายแดนใต้, สมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย, มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ, กองทุนเกื้อหนุนครอบครัวที่ทำงานเพื่อสังคมชายแดนใต้, ทีมฮีโร่ริกา, สถาบันอิสลาม มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, ชมรมคุ้มครองผู้บริโภกด้านฮาลาล ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด “บ้านชีวิตใหม่” ศูนย์อัลกุรอานและภาษา โรงเรียน

จริยธรรมศึกษามูลนิธิ เครือข่ายสื่อภาคประชาสังคมชายแดนใต้, ศูนย์ประสานงานสมัชชาสุขภาพ
จังหวัดปัตตานี เครือข่ายชุมชนศรัทธา สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ปัตตานี ศูนย์ประชาสังคม
จังหวัดยะลา เครือข่ายวิทยุชุมชนมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ สมาคมเสริมสร้างสิทธิชุมชน ศูนย์
ประสานเครือข่ายประชาสังคมนราธิวาส

2.5 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มวิชาการ” กลุ่มองค์กรที่มีสมาชิกที่มาร่วมกันจาก
นักวิชาการสนใจและให้ความสำคัญกับประเด็นการเคลื่อนไหวในพื้นที่พิเศษซึ่งก่อเกิดเหตุการณ์
ความรุนแรง สร้างความเข้าใจต่อเด็กและเยาวชนในการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกในองค์ความรู้ ทั้งจาก
อดีตถึงปัจจุบัน ถ่ายทอดความรู้ความคิด รวมถึงการเผยแพร่ผลงานองค์ความรู้ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่สำคัญอีกประการคือการช่วยส่งเสริม สนับสนุนสร้างความเข้มแข็ง
ให้กับองค์กรชุมชนในพื้นที่ โดยกลุ่มวิชาการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ศูนย์เฝ้าระวัง
สถานการณ์ภาคใต้, สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD),
คณะวิทยากรสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็ง
และการมีส่วนร่วมในภาคใต้ของประเทศไทย (Step Project), โครงการนักศึกษาหลักสูตรประกาศ
นียบัตรชั้นสูง การเสริมสร้างสังคมสันติสุข (4ส.จชต.), สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบัน
พระปกเกล้า, เครือข่ายระบบเฝ้าระวังการบาดเจ็บจากความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้,
สมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภาคใต้ (สรต.), ศูนย์ประสานงานวิชาการให้ความช่วยเหลือ
ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุความไม่สงบจังหวัดชายแดนใต้ (ศวชต.), สถาบันอัสสลาม มหาวิทยาลัย
ราชภัฏยะลา, สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้, สถาบันสันติศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่, หน่วยวิจัยเพศภาวะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี, สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพภาคใต้ (วพส.), โครงการพัฒนา
ระบบข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้จังหวัดชายแดนใต้ (K4DS), ศูนย์นุชนคราศึกษา, สถาบันวัฒนธรรม
ศึกษากัลยาณิวัฒนา, หน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคใต้ตอนล่าง สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.), ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และโครงการการพัฒนาศักยภาพ
กลไกชุมชนและเครือข่ายทางสังคมเพื่อการจัดการสาธารณภัย: กรณีศึกษาอำเภอปัตตานี (PB Watch)

2.6 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มอาชีพ” ความร่วมมือเพื่อการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ จากอดีตถึงปัจจุบันยังไม่สามารถแก้ปัญหาหรือลดระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นได้
อย่างเป็นรูปธรรม พบว่า ได้มีการศึกษาวิจัยโดยนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่เห็น
วิธีการแก้ไขปัญหา หรือการนำผลการวิจัยไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเพียงจำนวนเรื่องที่น่าไป
ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหา และจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยยังค้นพบประเด็นที่สำคัญที่ยังไม่สามารถ
แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้ คือ ประชาชนในพื้นที่อยู่กับเหตุการณ์ความขัดแย้ง

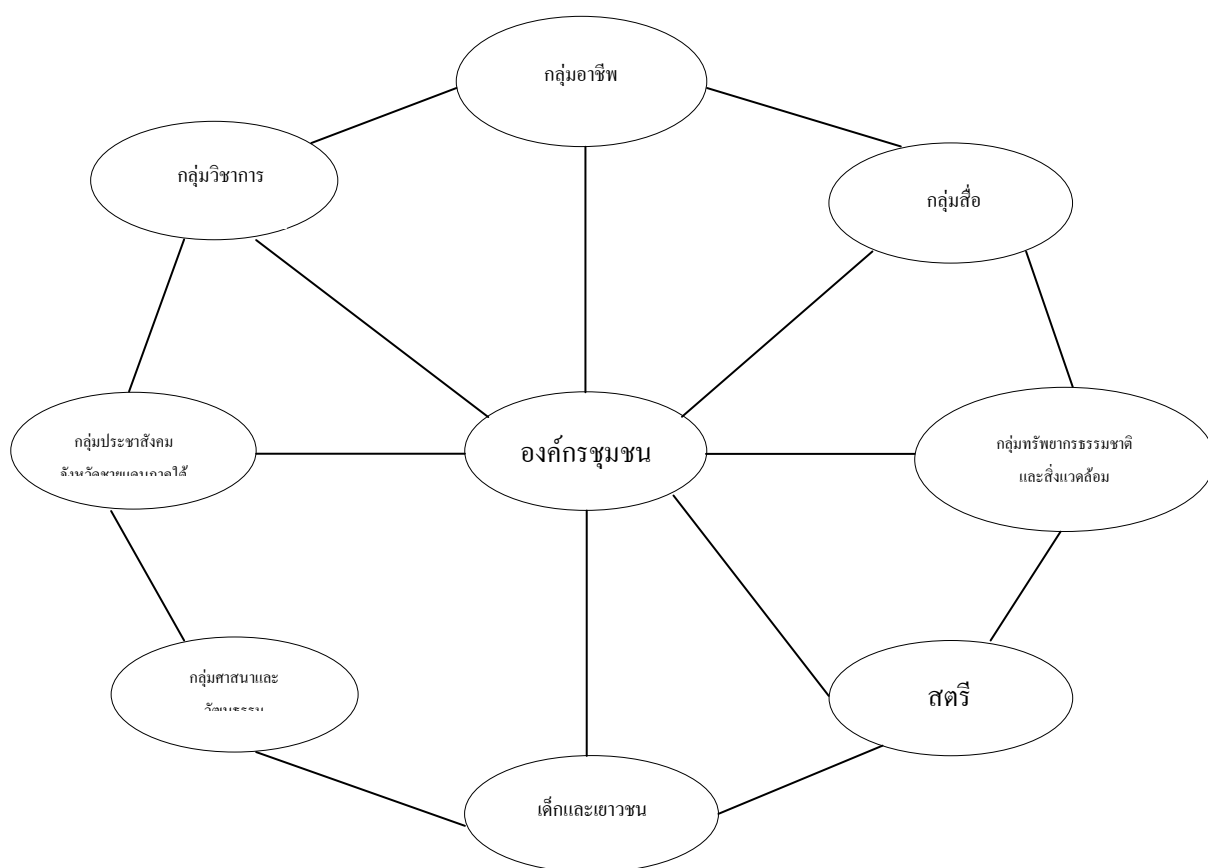
ซึ่งไม่ได้มีโอกาสนำเสนอหรือบอกถึงวิธีการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่สามารถเกิดขึ้นและแก้ไขปัญหานั้นได้จริงอันจะก่อให้เกิดความสำเร็จต่อภาครัฐในการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่สะสมมาตั้งแต่อดีตจนกลายมาเป็นประวัติศาสตร์ถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ของคนท้องถิ่นจังหวัดชายแดนใต้ อันเป็นกระแสวิถีการปฏิบัติที่คนภายนอกท้องถิ่น ชุมชนจะเข้าใจถึงบริบทองค์กรชุมชนได้อย่างแท้จริงจึงทำให้ที่ผ่านมาไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ แต่ในปัจจุบันภาครัฐได้ค้นพบแล้วว่าไม่ว่านโยบาย วิธีการแก้ไข บุคคลที่เกี่ยวข้องใด ๆ ที่ภาครัฐได้ดำเนินการลงไปไม่สามารถประสบความสำเร็จถ้าภาครัฐคิดหาวิธีการ รูปแบบต่าง ๆ เข้าไปแก้ไขปัญหานั้น ดังนั้น เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์รวมถึงการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชน สังคม ได้จริงภายใต้เงื่อนไขการปกครอง อัตลักษณ์ วัฒนธรรมเฉพาะถิ่น ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการปกครองประเทศ การออกนโยบายการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง แต่จะสามารถนำไปใช้ได้ก็ต่อเมื่อต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรชุมชนผู้ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งอย่างเข้าใจในพื้นที่ และจากความร่วมมือจากภาครัฐและองค์กรชุมชนแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนใต้ เห็นได้จากการทำงานที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยกลุ่มอาชีพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ กลุ่มสตรีนาร้างพรุชิง

2.7 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มสื่อสาร” สื่อมีความสำคัญต่อการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีความถูกต้อง มีความเป็นจริง สื่อใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน เช่น บุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม กลุ่มต่อกลุ่ม โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การสื่อสารมีความสำคัญต่อกันของบุคคลในพื้นที่ที่มีต่อกันในการสื่อสารข้อมูลที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นปกติหรือผิดปกติ กลุ่มสื่อสารในพื้นที่สามารถสร้างความเชื่อถือ เชื่อมั่นของข้อมูลที่มาจากคนพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อช่วยลดระดับความรุนแรงลงเนื่องมาจากข้อมูลการสื่อสารของกลุ่มที่เกาะติดสถานการณ์พื้นที่อันเป็นบ้านเกิดของตนเอง โดยกลุ่มสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สำนักสื่อหัวใจเดียวกัน/เจอบูโศ, เครือข่ายช่างภาพชายแดนใต้, สถานีวิทยุกระจายเสียง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ยะลาเคเบิลเน็ตเวิร์ค, เครือข่ายวิทยุเพื่อเด็กและครอบครัวภาคใต้, กลุ่มช่างภาพเพื่อสันติชายแดนใต้, สถานีวิทยุเคลื่อนฟ้าใสหัวใจเรียนรู้, สถานีวิทยุมีเดียสลาดัน, โรงเรียนนักข่าวพลเมือง, เครือข่ายวิทยุชุมชนจังหวัดปัตตานี และเครือข่ายวิทยุชุมชนเมืองปัตตานี

2.8 กลุ่มองค์กรชุมชน “กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” กลุ่มองค์กรซึ่งต้องการอนุรักษ์ พิทักษ์ทรัพยากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีการรณรงค์เพื่อการจัดสรรและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นธรรม การส่งเสริมสนับสนุนสร้าง

การร่วมมือกับภาคประชาชนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากร สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการดำรงอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มียุ่อย่างยั่งยืน กลุ่มองค์กรชุมชนมาร่วมกันสร้างกลุ่ม “ชุมชนประมงพื้นบ้าน” โดยกลุ่มองค์กรชุมชนกลุ่มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ องค์กรพิทักษ์ลุ่มน้ำสาขบุรี, กลุ่มอนุรักษ์อ่าวปัตตานี, สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี โดยเฉพาะทรัพยากรที่เด่นชัดทางทะเล

จากการศึกษาข้างต้นสามารถแบบกลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่สถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังภาพประกอบ 19

ภาพประกอบ 19 องค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. บทบาทภาครัฐกับภาครัฐขององค์กรชุมชนนั้นมีลักษณะที่สำคัญมาจากด้วยสภาพพื้นที่สถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่พิเศษที่มีลักษณะการบริหารงานแบบรัฐอ่อนแอ ไม่สามารถจัดระเบียบสังคมตามเจตนารมณ์แห่งรัฐที่ต้องมีหน้าที่ดูแลความมั่นคง ชีวิตและความยุติธรรม ความเท่าเทียม สิทธิเสรีภาพของผู้คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวนโยบายแห่งรัฐและการบริหารงานที่รัฐพยายามมีบทบาทในการบริหารงานผ่านกลไกการทำงานเพื่อดูแลผู้คน แต่จากบทบาทในอดีตมีการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อการผสมกลมกลืนความเป็นชาติตามแนวชาตินิยมและเป็นนโยบายครอบงำให้คนชาติมลายูมีความเป็นไทยที่จะลดความแตกต่างและความหลากหลายของวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ ภาษา จึงมีความรู้สึกต่อต้าน และเป็นการพัฒนาของก่อตัวความขัดแย้ง และความรุนแรงที่เรื้อรังในพื้นที่ในปัจจุบันที่รัฐใช้มาตรการกฎหมายเข้าควบคุมและจัดระเบียบ และใช้แนวคิดทางการทหารนำการเมือง จนกระทั่งได้ปรับแนวนโยบายเป็นการเมืองนำการทหารเพื่อการบริหารจัดการหน่วยต่อต้านภาครัฐ พื้นที่ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของการแก้ไขปัญหาจากเหตุการณ์ความไม่สงบนั้นเกิดจากความหวาดระแวงต่อภาครัฐและจากความขัดแย้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้ภาครัฐต้องปรับแนวทางการบริหารพื้นที่ด้วยกลไกการบริหารจัดการภายใต้โครงสร้าง ศอ.บต. และงบประมาณยังเน้นงานความมั่นคงเป็นหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ กอ.รมน. และ ศอ.บต. แต่การบริหารจัดการพื้นที่มีบทบาทของหน่วยงานความมั่นคงจึงเป็นการทำงานในแนวทางการยึดกฎหมาย พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร และพระราชกำหนดฉุกเฉิน ขาดความไว้วางใจต่อกันและไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรให้เกิดความเป็นธรรมในพื้นที่ได้เท่าที่ควรจึงก่อให้เกิดการใช้อำนาจในพื้นที่รัฐอ่อนแอโดยการให้กลุ่มองค์กรซึ่งเป็นกลไกที่อยู่ในระบบรัฐหรือพหุสังคม (Multiracial Society) ที่มีการต่อต้านในรูปแบบต่าง ๆ สะท้อนการตอบโต้ท้าทายของอำนาจรัฐ รัฐต้องปรับบทบาทมาเป็นพันธมิตรหุ้นส่วนในพื้นที่การปฏิบัติจึงทำให้เกิดแนวความคิดในการรวมกลุ่มของผู้คนประชาชนในการดูแลด้านอาชีพ รายได้ สวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือและปกป้องฐานทรัพยากรในพื้นที่จากการรวมตัวเป็นกลุ่มองค์กร เครือข่ายที่มีวัตถุประสงค์เป้าหมายของกลุ่มองค์กรชุมชน โดยยึดโยงกับผู้คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในสถานการณ์ที่รัฐไม่สามารถควบคุมจัดการให้ผลกระทบได้ จึงมีความพยายามของภาครัฐในการจัดตั้งกลไกองค์กรที่มารองรับการทำงานให้กับหน่วยงานของภาครัฐ และการมีกลไกองค์กร NGOs และภาคประชาชน ตลอดจนนักวิชาการ นักวิจัย หน่วยงานภายนอกจัดกลไกองค์กรมาเสริมงานของพื้นที่เพื่อหาแนวทางร่วมกับภาครัฐและการเข้ามาตรการตรวจสอบกลไกการทำงานของรัฐในลักษณะความร่วมมือ และปฏิเสศความร่วมมือกับรัฐ แต่จะเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจ และปกป้องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชนในพื้นที่ เพราะความรุนแรงในพื้นที่ที่มีการกระทำความรุนแรงทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งภาครัฐและความรุนแรงจากผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนนั้นในลักษณะการปฏิบัติร่วมกัน ในหลายลักษณะ และเพื่อให้ความร่วมมือที่เกิดขึ้นเห็นเป็นรูปธรรมที่มีความชัดเจน จึงสามารถแบ่ง รูปแบบความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ดังนี้

3.1 รูปแบบความร่วมมือแบบสั่งการ มีความไม่เท่าเทียมกัน เป็นลักษณะของความร่วมมือขององค์กรที่ถูกจัดตั้ง เพื่อรองรับแนวนโยบายของรัฐในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และกิจกรรมที่ตอบสนองผลงานและการเป็นกลไกของการทำงานหนุนเสริมหน่วยงานภาครัฐ เช่น อาสาสมัครรักษาดินแดน ชรบ.หมู่บ้าน อสม.สาธารณสุขชุมชนดูแลสุขภาพ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพที่ได้รับการแนะนำส่งเสริมในการรวมกลุ่ม กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยกลุ่มเหล่านี้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนอุดหนุนงบประมาณจากภาครัฐ และการให้ความรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ การฝึกอบรมและการเข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ และในการเชิญภาครัฐให้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มในพื้นที่ เช่น กิจกรรมพิธีการของหน่วยงานราชการให้เข้าร่วม พิธีการทางศาสนาและประเพณี วัฒนธรรมจะมีกิจกรรมการเข้าร่วมปฏิสัมพันธ์กับองค์กรชุมชน เป็นคนในชุมชนพื้นที่วัฒนธรรมชุมชนเข้ามามีอิทธิพลต่อองค์กรชุมชน จึงเป็นกลุ่มภายใต้โครงสร้างของการอุปถัมภ์ของระบบราชการ หน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดการทำงานในด้านความสัมพันธ์ที่ช่วยเหลือต่อกันของกลุ่มองค์กรชุมชนของภาครัฐในการดูแลคุณภาพชีวิตด้านการส่งเสริมอาชีพรายได้ สวัสดิการ ซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้การรับคำสั่งให้เข้าร่วมกิจกรรมของภาครัฐในพื้นที่และสามารถระดมมวลชนในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อการสนับสนุนการทำกิจกรรมด้านการพัฒนาคน อาชีพ และการบริหารขององค์กรชุมชน มักจะสั่งและครอบงำจากแนวนโยบายคำสั่งนโยบายภาครัฐเป็นการบริหารที่มีลักษณะ โครงสร้าง หลวม ไม่เคร่งครัดระเบียบจึงเป็นการทำงานที่ไม่เข้มแข็ง แต่ยังคงทำงานตามงบประมาณ และมีบางกลุ่มที่ทำงานเข้มแข็ง เพราะมาจากปัจจัยผู้นำที่มีอุดมการณ์ แต่บางครั้งผู้นำสวมหมวกหลายใบ เช่น ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ จะให้ความเคารพ ความยำเกรง และมีการบริหารงานที่ดี

3.2 รูปแบบความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเป็นลักษณะ การบริหารองค์กรชุมชนมีการทำงานร่วมกันในลักษณะแบบปรึกษาหารือ และมีการพึ่งพาหน่วยงานราชการน้อย มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาเองจากความคิดเห็น อุดมการณ์ของสมาชิก และมีผู้นำที่ให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหา และหาทางออกของอาชีพ รายได้ และสวัสดิการของสมาชิกกลุ่ม เพื่อเป็นการต่อรองทางเศรษฐกิจ อันเป็นการร่วมระดมทรัพยากรในชุมชนเพื่อกำหนดอนาคตของชุมชนได้มีการรวมทุนและคน ทรัพยากรทุนทางสังคมเข้าด้วยกัน และมาบริหารจัดการจนสร้างความเข้มแข็งและดึงคนอื่นเข้ามา ร่วมในการทำงานขององค์กรชุมชน เช่น ศูนย์ฟ้าใสเครือข่ายเยาวชนจังหวัดยะลา กลุ่มด้วยใจ สมาคมเยาวชนจิตอาสาปัตตานี สมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (ลูกเหรียง)

3.3 รูปแบบความร่วมมือแบบพันธมิตร ลักษณะมีความเท่าเทียม ความคิดของกลุ่มที่มีความรู้ มีความคิด ติดตามการเคลื่อนไหวของการทำงานภาครัฐและสิทธิมนุษยชนในการทำงานของกลุ่มวิชาการ กลุ่มประชาสังคม กลุ่มสื่อสาร เพื่อการแสดงแนวความคิด ความคิดเห็นของกลุ่ม จะมีความอิสระ การตัดสินใจ และการให้คำปรึกษาต่อฝ่ายนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยศักยภาพและเป็นแกนนำที่มีอิทธิพลและบารมี ความเชื่อ เช่น ผู้นำ โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด นักวิชาการ นักวิจัยที่ทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีอิทธิพลต่อความคิด และการนำเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางต่อหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และต่อหน่วยงานนโยบายภาครัฐ

รูปแบบความร่วมมือทั้ง 3 รูปแบบนี้เป็นกลไกที่สัมพันธ์กันระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่ ซึ่งอาจสืบเนื่องกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีศักยภาพความรู้ความสามารถ ความเข้มแข็งและอุดมการณ์การทำงานที่มีการเกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น มีความสัมพันธ์ที่ยึดโยงกับความเชื่อศรัทธาทำให้เกิดอำนาจต่อรองและมีความเกรงใจและเชื่อใจจากกลุ่มที่ศึกษา 5 กลุ่มองค์กรจะเห็นความสัมพันธ์ในการทำงานแบบร่วมมือที่ประสบความสำเร็จ

4. ลักษณะขององค์กรชุมชนกับความร่วมมือภาครัฐ

ลักษณะขององค์กรชุมชนกับความร่วมมือภาครัฐที่มีการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ สามารถนำไปเป็นแบบอย่างการสร้างความร่วมมือเพื่อการร่วมแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีดังนี้

4.1 นาร้างพรุซิง อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา บ้านพรุซิง ตำบลท่าม่วง อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นหมู่บ้านที่มีการประกอบอาชีพทำนา ปลูกยางพารา รับจ้าง เลี้ยงแพะ วัว ไก่ สวนผลไม้ตามสภาพของดินที่มีภูมิประเทศที่ราบในการทำนา อาณาบริเวณติดกับจังหวัดปัตตานี ซึ่งกลุ่มคนนับถือศาสนาอิสลามจำนวนมาก ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านพรุซิงเป็นประชากรดั้งเดิมของหมู่บ้านซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนมายาวนาน มีความสัมพันธ์ความเป็นเครือญาติ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 829 ครัวเรือน แยกเป็นชายจำนวน 2,683 คน หญิงจำนวน 2,705 คน รวมทั้งสิ้น 5,388 คน ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม ประชาชนมีวิถีการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม การปฏิบัติตามหลักความเชื่อประเพณี วัฒนธรรม บ้านพรุซิงมีการจัดตั้งกลุ่มสตรีพื้นฟูนาร้าง ซึ่งองค์กรชุมชนบ้านพรุซิงจากการรับรู้ข้อมูลของการรวมกลุ่มรวมตัวชุมชนจากพื้นที่อื่นในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นในการสร้างได้จากการประกอบอาชีพเสริม การไปศึกษาอบรม การศึกษาดูงาน การทำงานของกลุ่มองค์กรที่มีกิจกรรมให้เกิดรายได้ช่วยเหลือครัวเรือน ทำให้มีประสบการณ์การทำงาน กลุ่มมีสภาพล้มลุกคลุกคลาน มีความล้มเหลวจากการทำงาน แต่ไม่ได้เกิดความท้อถอยและยังคงดำเนินงาน

ของกลุ่ม ลักษณะกิจกรรมของกลุ่มมีความร่วมมือกับภาครัฐในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มขององค์กรชุมชนที่มีการตั้งคนในชุมชนบ้านพุซิงเข้าร่วมกลุ่มการกำหนดทิศทางเป้าหมายของกลุ่มในการบริหารจัดการงานกลุ่ม เป็นกรรมการบริหาร มีสมาชิกกลุ่มจาก 58 เพิ่มขึ้น 86 คน โดยการจัดตั้งเกิดขึ้นในช่วงแรกกิจกรรมล้มเหลวถึง 3 ครั้ง และมีประชาชนเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือ อบรมในความจำเป็นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการสนับสนุนงบประมาณและการศึกษาอบรมของสมาชิกกลุ่มเพื่อพัฒนาตนเองของสมาชิกกลุ่มจากหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการอบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพหารายได้เสริมให้กับครอบครัว กลุ่มสตรีนาร้างพุซิงได้ดำเนินงานของกลุ่มที่มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น การให้ความรู้เรื่องผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจาน การผลิตภัณฑ์คริสตัล การประดิษฐ์คอกกุหลาบใบเตย การทำอาหารของกลุ่ม การเพาะเห็ดและอุปกรณ์การเลี้ยงจากหน่วยต่าง ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าได้มีการคิดวางแผนการทำงานอย่างรอบด้านแล้ว ก็ยังประสบปัญหาทาง ด้านการตลาด ต้องทำการตลาดอย่างไร จึงได้รับการฝึกอบรมเสริมความรู้จากเกษตรอำเภอ พัฒนาการ ศึกษาอบรมระบบอำเภอ นิคมพัฒนาเขาแม่แต่ทหาร ภาคีภาคส่วนอื่นเข้ามาให้การสนับสนุนกิจกรรมแล้วก็ตามก็ยังประสบกับปัญหาขาดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ กระบวนการทำงานร่วมกันของกลุ่มที่ชัดเจน และการทำงานประสานความร่วมมือ ในที่สุดได้มี โครงการฟื้นฟูฟื้นฟูของกลุ่มสตรีฟื้นฟูฟื้นฟูบ้านพุซิง โดยการให้การสนับสนุนจาก กอ.รมน. ภาค 4 ส่วนหน้า ในการให้งบประมาณสนับสนุนสมาชิกกลุ่มและการพัฒนาให้สมาชิกได้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างความอดทนและเสถียรในการทำงาน และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐทุกครั้งทำให้เกิดความรู้สึที่ดีและมีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป จากคำพูดของนางฮาลีสะ หมัดหมาด ประธานกลุ่มองค์กรสตรีฟื้นฟูฟื้นฟู นาร้างพุซิง กล่าวว่า

“เมื่อก่อนเราเกลียดทหาร เพราะข่าวลือเขาบอกว่าทหารเอาลูกเมียชาวบ้าน และให้อยู่ห่าง ๆ ทหาร จึงทำให้ผู้หญิงอิสลามไม่ชอบทหาร หน่วยงานภาครัฐเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน และทหารทำงานยาก แม้ว่าทหารเข้ามาช่วยในหมู่บ้านในการฟื้นฟูกลุ่ม องค์กร ตนเองก็ไม่อยากให้กินน้ำ”

(นางฮาลีสะ หมัดหมาด, สัมภาษณ์ 25 เมษายน 2556)

จากคำสัมภาษณ์ข้างต้นนั้น เป็นการตอบโต้ทหารในความเชื่อนั้น แต่ภายหลังได้รับการอบรมกับหน่วยงานทหาร นางฮาลีสะ หมัดหมาด ได้รับข้อมูลและโทรศัพท์นัดพบเพื่อให้ชาวบ้านรู้ว่านางฮาลีสะ หมัดหมาด คุยกับทหาร ได้รับข้อมูลการอบรมพัฒนาต่าง ๆ ทำให้นางฮาลีสะ หมัดหมาด ได้แรงบันดาลใจจากเพื่อนหนึ่งที่เขาสูญเสียสามีไปในเหตุการณ์ในความไม่สงบ จึงทำให้มีแนวความคิดในการพัฒนากลุ่มองค์กรชุมชนของตนเองและพยายามเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และ

แสวงหาความรู้จรรยาวิชาซึ่งกลุ่มองค์กรสตรีพื้นฟูนาร้างพรุชัง พื้นที่บ้านพรุชัง ตำบลท่าม่วง อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เป็นหนึ่งใน 4 อำเภอจังหวัดสงขลาซึ่งจัดอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความขัดแย้งที่ส่งผลอย่างเห็นได้ชัดจนกระทั่งเกิดกลุ่มสตรีนาร้างพรุชังขึ้นมาเพื่อเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนที่ทำหน้าที่แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาของพื้นที่ทำกินนาร้างพรุชัง การรวมกลุ่มของแม่บ้านพรุชัง ต.ท่าม่วง อ.เทพา จ.สงขลา เกิดขึ้นด้วยการรวมพลังของชาวบ้านเข้าไว้เป็นหนึ่งเดียว จนทำให้บ้านพรุชัง ในวันนี้เป็นชุมชนที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ นางฮาสิ๊ะหมัดหมัด ประธานกลุ่มสตรีนาร้าง บ้านพรุชัง กล่าวถึงนาร้างเกิดขึ้นจากทำนาแล้วไม่คุ้มค่า ผลผลิตต่ำลงทุนสูง เกิดความแห้งแล้ง บางปีถูกหนูทำลายกีดกันต้นข้าวสร้างความเสียหาย การเริ่มนาร้างในชุมชนแห่งนี้ที่สามารถกลับคืนสู่ความเขียวชอุ่มได้อีกครั้ง เพราะชาวบ้านได้มีการรวมกลุ่มกันคอยเป็นค้ำยันไปจนสามารถยืนได้ด้วยลำแข้งของตนเอง ในการฟื้นฟูนาร้างระยะแรก ชาวบ้านไม่ค่อยเชื่อ เนื่องจากไม่ได้รับการเหลียวแลจากภาครัฐมาเป็นเวลานาน จากปัญหาที่ผ่านมาพื้นที่พรุชังเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความขัดแย้งของเหตุการณ์ความไม่สงบของจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่งผลกระทบให้การทำงานบางครั้งเกิดความหวาดระแวงต่อกลุ่มองค์กรในชุมชน ซึ่งส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชนสตรีนาร้างพรุชังด้วยเงื่อนไขและข้อจำกัดของความร่วมมือที่มี คือ 1) ความรู้ สมาชิกกลุ่มยังมีความรู้ความเข้าใจ ในการสร้างความร่วมมือระหว่างกัน คือ ระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชนกับภาครัฐ ยังขาดระบบการทำงาน การวางแผนการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทักษะคิด ผู้นำมีความคิดที่จะทำให้องค์กรเป็นที่ยอมรับเปลี่ยนแปลง และสามารถเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง 3) ทักษะการสื่อสารระหว่างความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐยังมีการสื่อสารด้วยภาษาไทยที่เข้าใจตรงกัน สามารถสื่อสารกับภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ลักษณะประจำตัวบุคคล ผู้นำมีความกล้าหาญ อดทน กล้าหาญพูดคุยนอกความคิดเห็นในที่ประชุมและที่สาธารณะ และสามารถอธิบายให้สมาชิกผู้ฟังเข้าใจและเชื่อถือ และ 5) แรงจูงใจ ผู้นำองค์กรเป็นผู้มีแรงจูงใจ เจตคติ ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และประสบความสำเร็จ

4.2 จังหวัดปัตตานี กลุ่มองค์กรชุมชนมาร่วมกันสร้างกลุ่ม “ชุมชนประมงพื้นบ้าน” ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ทำประมงพื้นบ้านปัตตานี กลุ่มมีการพัฒนาการเรียนรู้สะสมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินวิถีประมงพื้นบ้านอย่างต่อเนื่อง และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งคงอยู่และสามารถอยู่อาศัยร่วมกันอย่างเกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เนื่องจากผู้ประกอบการประมงพื้นบ้านปัตตานี มีจำนวน 52 หมู่บ้าน ประกอบอาชีพประมง ประมาณ 83,000 คน ผู้รับผลกระทบจากประมงเรืออวนลากอวนรุน การทำลายทรัพยากรทั้งหญ้าทะเลและแนวปะการังก็จะถูกกวาดทำลายสร้างความเสียหายทางทะเล โดยชาวประมงได้พยายามรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้ให้รัฐให้ความสำคัญใส่ใจต่อปัญหาเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาาร่วมกัน จนถึงปัจจุบันปัญหายังคงอยู่ เนื่องจากมีกฎกติกาที่มีต่างฝ่าย

ต่างใช้ “ทะเล” ร่วมกัน ปัญหาด้านการรุกรานก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างยั่งยืนจึงต้องมีการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อตรวจตราอย่างละเอียดในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มประมงพื้นบ้านปัตตานี ทำให้ชาวประมงให้ความสำคัญในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและสามารถดำรงวิถีชาวประมงที่ดีเกี่ยวกับการร่วมป้องกันการทำลายทรัพยากรชายฝั่งปัตตานีด้วยอวนลากอวนรุน การอนุรักษ์และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของชายฝั่งปัตตานีซึ่งจะส่งผลให้สัตว์น้ำกลับมาแพร่พันธุ์ เพื่อเป็นแหล่งอาหารทรัพยากรทางทะเล และที่สำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพประมงพร้อมทั้งการพัฒนาที่ดีขึ้นเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพประมงพื้นฐานที่ยังคงรักษาวิถีชีวิตชาวประมงดั้งเดิมไว้เพื่อสามารถถ่ายทอดคนรุ่นต่อไป

“โดยวิถีชีวิตทางทะเลของประมงพื้นบ้านยังคงอยู่และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของชาวประมง เพื่อให้ร่วมช่วยในการดูแลทรัพยากรทะเลท้องถิ่นปัตตานี เพื่อการรักษาทรัพยากรทะเลให้สามารถดำรงอยู่และแพร่พันธุ์ลูกหลานจากสัตว์อ่อนเคิบ โตเป็นสัตว์ใหญ่”

(นายเจ๊ะปอ สะแม, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2557)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหลีกเลี่ยงหรือป้องกันการใช้อุปกรณ์จับสัตว์น้ำที่มีประสิทธิภาพการทำลายล้างสูง รุกล้ำเข้ามาในเขตชายฝั่งก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าชาวประมงพื้นบ้านชายฝั่งปัตตานีได้พยายามหาวิธีการในการจัดการกับฐานทรัพยากรอันหลากหลายของชุมชนเพื่อให้ฐานทรัพยากรชายฝั่งสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยืนยาว ประชาชนทุกคนมีอำนาจในการดูแลและการนำทรัพยากรของชุมชนมาใช้ได้อย่างคุ้มค่า รวมถึงการร่วมในการจัดสรรทรัพยากรในชุมชนด้วยภูมิปัญญา จารีตท้องถิ่น และวิธีการประกอบอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

การรวมตัวกันก่อตั้งเป็นกลุ่มประมงพื้นบ้านเกิดจากรวมตัวกันดำเนินการเพื่อร่วมในทำกิจกรรมอันนำไปสู่การจัดการและแก้ไขปัญหาประมงชายฝั่งปัตตานีโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดกับทรัพยากรทางทะเลอันมาจากการใช้อวนลากอวนรุน การให้สร้างความรู้ ความเข้าใจและสำนึกถึงคุณค่าของทรัพยากรให้แก่เด็กและเยาวชนที่คนในชุมชน และสามารถกล่าวได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ได้ลดลงไปมาก ส่วนหนึ่งมาจากมาตรการและความร่วมมือระหว่างกลุ่มองค์กรกับภาครัฐในการปฏิบัติตามอย่างเข้มข้น ส่วนหนึ่งมาจากความพร้อมของทุนในชุมชนและการบริหารจัดการที่ดีขึ้นของชุมชนในการรักษาทรัพยากรทางทะเล ภาครัฐมีส่วนร่วมในการดูแลความเรียบร้อยรอบอ่าวปัตตานีร่วมกับประชาชนชาวประมง เมื่อภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมสามารถสร้างความเข้าใจ เชื่อมั่นในการร่วมแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งรัฐต้องให้การสนับสนุนกฎหมายเพื่อการดูแลทรัพยากรทะเล และประชาชนชาวประมงมีความต้องการสิทธิเพื่อการทำประมง

ชายฝั่งในชุมชนได้เพื่อการประกอบอาชีพและสามารถดำรงวิถีชีวิตร่วมกับธรรมชาติ แต่เมื่อเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นได้เกิดกลุ่มคนที่ไม่หวังดีได้กล่าวว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ชาวบ้านทำนั้นรัฐมองไม่เห็น จึงทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกไม่เชื่อใจ ไม่มั่นใจว่ารัฐให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือด้วยความจริงใจหรือไม่ ดังนั้น เพื่อการให้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนต้องอาศัยระยะเวลา สร้างการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม สามารถสร้างความเชื่อมั่น เชื่อถือ ความยุติธรรม และความจริงที่สามารถตอบสนองการทำงานที่ยังคงดำเนินต่อไปในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนของกลุ่มประมงชายฝั่งอ่าวปัตตานี

นอกจากนี้ พื้นที่ความร่วมมือร่วมกันเพื่อการจัดการวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบมุสลิม ที่โดดเด่นจากชุมชนศรัทธา เป็นลักษณะที่มีอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่น สร้างการยอมรับ การเคารพต่อกัน กระบวนการความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนได้ใช้ฐานการคิด หรือภูมิปัญญาของชุมชน รวมถึงกระบวนการการให้ความศรัทธาที่มีต่อกัน ความโดดเด่นของจากการใช้หลักศาสนาอิสลามในการพัฒนาชุมชนให้ผ่านพ้นปัญหา อุปสรรคร่วมกันโดยอาศัยการมีส่วนร่วม คือ เครือข่ายชุมชนศรัทธา มาจากรวมกลุ่มองค์กรชุมชนพื้นที่ เช่น กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กลุ่มสวัสดิการชุมชน สร้างความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาหารือกันอย่างเข้าใจด้วยกระบวนการสันติภาพ การขับเคลื่อนด้วยองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่มีจิตอาสา ร่วมสร้างกระบวนการความรู้ ความเข้าใจร่วมกับชาวบ้าน มีความไว้วางใจ เชื่อมั่น เชื่อถือระหว่างกัน การทำงานที่สำคัญต้องอาศัยผู้นำ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน โต๊ะอิหม่าม อบต. ตัวแทนผู้นำองค์กรชุมชน (4 เสาหลัก) ในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำสามารถบริหารจัดการการดำเนินงานในชุมชน การแก้ไขปัญหา จนนำไปสู่กระบวนการพัฒนาให้เกิดกับชุมชนในพื้นที่ โดยชุมชนศรัทธาสามารถดำเนินงานได้ประสบความสำเร็จด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับความคิด ความรู้สึก ความเชื่อของประชาชนที่ภาครัฐไม่ละเลย จึงทำให้ประชาชนมีการร่วมกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมแรงร่วมใจในการทำงานร่วมกันได้จริง อันมาจากพื้นฐานของความศรัทธา สมาชิกขององค์กรชุมชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการร่วมคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ความไม่สงบ จนประชาชนในพื้นที่เหล่านี้ได้เกิดการเรียนรู้ และสามารถมองเห็น เข้าถึงในการพัฒนาชุมชนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยตนเอง สร้างความรู้สึกรัก ห่วงใยต่อไปในอนาคตถึงความคงอยู่ของชุมชนที่มีความสันติสุขที่ยั่งยืน เมื่อประชาชนให้ความหวังในในบ้านเกิดของตนเอง สร้างความรู้สึกความเป็นเจ้าของชุมชนที่ต้องสามารถดำรงอยู่ได้ตามวิถีการดำเนินชีวิตแนววิถีมุสลิมด้วยอยู่บนหลักการทางศาสนาด้วยความศรัทธา ซึ่งชุมชนศรัทธา มาจากภาษามลายูว่า “กัมปง ตักวา” โดยให้ประชาชนทุกคนมีความเข้าใจที่ตรงกันว่า การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา

4.3 จังหวัดยะลา ดำเนินการความร่วมมือด้วยกระบวนการที่ชัดเจนตามวิถีสถิติ ด้วยวิธีการ กระบวนการ “ซุรอ” โดยด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือ กระบวนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมความคิด โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ อันเป็นพื้นที่ที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม

“การนำกระบวนการซุรอมมาใช้ในชุมชนเพื่อการจัดการไขปัญหาความขัดแย้ง และเพื่อการพัฒนาชุมชน ได้อย่างยั่งยืนบนหลักศาสนาอิสลาม โดยในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีความจำเป็นในการต้องใช้วิธีการซุรอร่วมกัน เพื่อร่วมปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ร่วมกัน”

(นายคุณยรัตน์ บุญโชะ, สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2557)

การค้นหาวิธีการขับเคลื่อนงาน โดยสามารถอาศัยผู้นำศาสนาเป็นผู้ให้คำปรึกษา ภาครัฐ เจ้าหน้าที่ ท้องถิ่น/ท้องที่ โดยในการขับเคลื่อนการทำงานต้องอาศัยบุคคลจากหลากหลายกลุ่มเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพทำให้ประสบความสำเร็จได้ การขับเคลื่อนการทำงานด้วยกระบวนการซุรอในการประชุมปรึกษาหารืออื่น ๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนที่อยู่ในที่ประชุมมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ โดยตามหลักศาสนาอิสลามทุกคนมีสิทธิส่วนบุคคลที่มีความชอบธรรมสามารถกระทำไต่บนหลักแห่งความถูกต้อง สร้างการมีส่วนร่วมของผู้นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อสามารถเสนอแนวทางการพัฒนา การแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่อาศัยร่วมกัน ประเด็นบางเรื่องที่มีความสำคัญแต่อาจไม่สามารถมีความรู้ ความคิด ความเข้าใจในการนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพจึงใช้กระบวนการซุรอ กระบวนการซุรอสามารถใช้ในการคิดวิเคราะห์ การใช้การคิดแบบมีวิจารณญาณ มีความคิดที่เป็นกลาง สร้างความยุติธรรม ความจริง ความถูกต้องเพื่อการแก้ไขปัญหาชุมชน อันเนื่องมาจากการที่ประชาชนคนพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำนวนมากที่ได้รับ การศึกษาน้อย เมื่อเป็นเช่นนี้ในการทำงานร่วมกันจำเป็นต้องสร้างฐานข้อมูล ความรู้ ความเข้าใจให้ตรงกันในการร่วมกันคิด วิเคราะห์ หาแนวทางร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีการใช้กระบวนการซุรอในการทำงานอยู่เป็นทุนเดิม ทั้งในการดำเนินวิถีชีวิตในชุมชน การบริหารจัดการชุมชนอย่างเข้าใจและสร้างความเข้มแข็งในการแก้ไขปัญหาด้วยปัญญา เช่น การใช้กระบวนการซุรอในการแก้ไขปัญหาการว่างงานของเยาวชนในชุมชน เพื่อการสร้างประโยชน์ต่อชุมชนหลังจบการศึกษา ปัญหาผู้หญิงในชุมชนเมื่อว่างจากการทำนา มีการร่วมพูดคุยปรึกษาหารือ ร่วมกัน จึงตกลงให้กลุ่มผู้หญิงประกอบอาชีพหารายได้เสริมด้วยการผลิตสินค้าชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ตามความต้องการ ทำให้เห็นได้ว่า เมื่อมีการนำกระบวนการซุรอมมาใช้ทำให้ช่วยแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

4.4 จังหวัดนครราชสีมา การจัดการที่ดินเพื่อเกษมขานูโด พื้นที่ทำกินชาวบ้านในการอยู่อาศัย ประกอบอาชีพโดยชาวบ้านอาศัยมายาวนาน จนกระทั่ง พ.ศ. 2508 บริเวณพื้นที่เพื่อเกษมขานูโดถูกประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ และต่อมาในปี 2542 เพื่อเกษมขานูโดจนถึงเพื่อเกษมขานูโดหางป่าดี ทางทิศใต้ ได้รับการจัดตั้งให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติภูโศ-สุโขงป่าดี ครอบคลุมพื้นที่จำนวน 293.7 ตารางกิโลเมตร เท่ากับ 183,562.5 ไร่ที่ โดยเฉพาะที่สำคัญจากการประกาศเขตป่าสงวนส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในการทำกินบนที่ดินดังกล่าวและวิถีชีวิตที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากรัฐขาดการบริหารจัดการที่ดินทำกินของประชาชนในพื้นที่ที่ดี ที่ดินทำกินจึงมีการทับซ้อนกับเขตป่าสงวน โดยถ้ารัฐได้ดำเนินการกันเขตพื้นที่ทำกินของชาวบ้านออกไปก่อน จะไม่เกิดปัญหาดังกล่าวซึ่งเป็นเขตพื้นที่ทับซ้อนกินอาณาบริเวณที่ได้รับผลกระทบจำนวนมากอันเป็นพื้นที่ทำกินที่เป็นอยู่มายาวนาน จึงทำให้เห็นได้ว่าการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกต้องของรัฐ รวมถึงการแย่งชิงทรัพยากรในพื้นที่ซึ่งยังทำให้ชาวบ้านมุสลิมเกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมากต่อการทำหน้าที่ของรัฐมาโดยตลอด ต่อมาองค์กรชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย งานสวัสดิการชุมชน ร่วมเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

“ประเด็นความเดือดร้อนของประชาชนของชาวบ้านที่ได้รับจากการประกาศเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ และโครงการนำร่องการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินจากการร่วมมือระหว่างองค์กรชุมชนในพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานองค์กรภาคีที่เกี่ยวข้อง”

(นายสิโรตม์ แวป่าโอะ, สัมภาษณ์ 29 พฤศจิกายน 2557)

การเคลื่อนไหวเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน โดยมีการดำเนินการความร่วมมือ ดังนี้ 1) กระบวนการขับเคลื่อนที่มีการดำเนินการในพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือในเรื่องต่าง ๆ เช่น สำรวจความรู้ จัดการความรู้ 2) คณะกรรมการโครงการ ดำเนินการในรูปกองทุนหมู่บ้าน มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน ผู้แทนท้องถิ่น ผู้นำศาสนา เป็นต้น และ 3) คณะกรรมการกลั่นกรองโครงการแก้ไขปัญหาที่ดิน มี 3 ระดับ คือ ตำบล อำเภอและจังหวัด ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และจากการขับเคลื่อนในพื้นที่จนเกิดข้อเสนอในการผลักดันในระดับนโยบายจนชาวบ้านและส่วนราชการเกิดความร่วมมือให้ความช่วยเหลือในการจัดเก็บข้อมูลพื้นที่ทำกินบริเวณเพื่อเกษมขานูโด จากการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) 14 ตุลาคม พ.ศ. 2551 ให้ความเห็นชอบต่อการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ประกาศอุทยานภูโศ-สุโขงป่าดี โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดแก้ไขปัญหาพิสูจน์สิทธิที่ดิน ดังนั้น จากความร่วมมือระหว่างภาคประชาชนโดยองค์กรชุมชนกับภาครัฐในการให้ความสำคัญกับความเดือดร้อนของประชาชน ทำให้

เกิดการแก้ไขปัญหาร่วมกันบนความต้องการของผู้ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งจากความร่วมมือสามารถสร้างความพอใจให้เกิดขึ้นและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาร่วมกันได้อย่างประสบความสำเร็จ และที่สำคัญรัฐได้รับความไว้วางใจ สร้างความเชื่อถือ ให้ความจริงใจ จริงใจร่วมแก้ไขปัญหาของประชาชน

4.5 ยุติธรรมชุมชน จังหวัดชายแดนภาคใต้ กระบวนการยุติธรรมชุมชนเป็นกลไกในการทำงานเพื่อการแก้ไขปัญหาคือพิพาท เหตุทะเลาะเบาะแว้งวิวาทในเรื่องที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ในการพูดคุยเจรจาในกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์โดยชุมชนในการรับฟังความขัดแย้งเป็นการระงับยับยั้งของเหตุ ยุติธรรมชุมชนเป็นกระบวนการทศน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมภายใต้กรอบความเป็นธรรมทางสังคม (Social justice) เน้นการป้องกันปัญหาอาชญากรรมร่วมกันโดยประชาชนในชุมชนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุติธรรมชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกระบวนการยุติธรรมชุมชนเชิงสมานฉันท์ ซึ่งอยู่บนหลักการทางศาสนาอิสลามในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่การป้องกันดูแลความสงบจึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะผู้นับถือศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ในพื้นที่ถือหลักปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด จึงทำให้มีการคิดไตร่ตรองและปฏิบัติกับเพื่อนมนุษย์อย่างเท่าเทียม ไม่ใช้ความรุนแรง ให้ความช่วยเหลือ เสียสละแก่เพื่อนมนุษย์ผู้ได้รับความลำบาก

“การใช้ยุติธรรมชุมชนเชิงสมานฉันท์สามารถก่อให้เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เข้าใจในชุมชนของตนเอง มีผู้นำทางศาสนา หรือผู้นำชุมชน หรือผู้ได้รับความไว้วางใจในการพูดคุยถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น และร่วมหาวิธีการแก้ไข บรรเทา เยียวยา เพื่อไม่ให้ปัญหาลูกกลมใหญ่โตจนอาจเป็นประเด็นที่นำมาสู่การสร้างสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ได้ พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมชุมชนเชิงสมานฉันท์ในพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ”

(นายนครินทร์ สาและ สัมภาษณ์ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557)

การนำกระบวนการยุติธรรมชุมชนมาใช้นี้ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีสร้างความรู้สึก ความปลอดภัยให้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่พื้นที่เล็ก ๆ และขยายตัวออกไป เมื่อเป็นเช่นนี้ถือว่าเป็นการช่วยเจ้าหน้าที่รัฐในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ แต่ในกระบวนการดำเนินการนั้นยังมีเจ้าหน้าที่รัฐคอยให้คำปรึกษา อำนวยความสะดวก เมื่ออาจมีประเด็นที่ไม่อาจเจรจา ตกลง ไกล่เกลี่ย เยียวยาให้เกิดความพึงพอใจได้ทั้งสองฝ่าย เช่น กรณีพิพาทโดยทั่วไปในสังคมทั่วไป เหตุการณ์เล็กน้อย ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์มีการจับผู้กระทำความผิดได้นั้น ต้องมีการลงโทษตามความผิด หรือแม้แต่การพูดคุยตกลงค่าเสียหาย การชดใช้คืน การเยียวากับผู้ได้รับจากความสูญเสียหรือเสียหาย บางสถานการณ์เหตุการณ์ไม่รุนแรง สำนึกในความผิดที่กระทำ การกล่าวหรือให้คำมั่นสัญญาการไม่

ประเพณีปฏิบัติด้วยเป็นผู้ถือหลักปฏิบัติเชื่อถือผู้ปฏิบัติบนหลักศาสนาอิสลามเช่นเดียวกัน เช่นนี้แล้ว ในพื้นที่จึงเรียกว่า การฟากัด อันเป็นการทำ การตกลงเพื่อความสมานฉันท์ร่วมกัน

ดังเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ภาครัฐซึ่งมีหน่วยงานเพื่อการดูแลความมั่นคง ให้มีความสำคัญเพื่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรง จึงหาวิธีการต่าง ๆ ตลอดระยะเวลา 10 ปี เพื่อลด ความรุนแรง ในเมื่อยังไม่สามารถทำให้ความรุนแรงหมดไป จึงค่อย ๆ หาวิธีการแก้ไขปัญหาอย่าง จริงจัง จริงใจด้วยวิธีการที่ต้องไม่ตอบโต้ด้วยความรุนแรง แต่ต้องอาศัยวิธีการสร้างกระบวนการสันติภาพ ด้วยวิธีการพูดคุย เจริญ ต่อรอง สานเสวนา ด้วยความใจเย็น ตั้งใจ เชื่อใจ แสดงออกให้ฝ่ายตรงข้ามเชื่อ ได้ว่า ภาครัฐต้องการความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงอย่างจริงจัง แต่อย่างไรก็ตามผลสำเร็จต้อง ใช้ระยะเวลาเพื่อสร้างความไว้วางใจที่มีต่อกันมากเพียงพอเพื่อการสื่อสารที่มีให้ต่อกันประสบความสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรม จากการศึกษาพบความสำคัญในการร่วมมือเพื่อการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ว่า นอกจากชุมชนที่มีภาครัฐ มีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินประชาชนในพื้นที่แล้ว ยังมีหน่วยงานองค์กรชุมชนมีการเคลื่อนไหวในพื้นที่เพื่อการร่วมหาวิธีการแก้ไขปัญหาความรุนแรง ที่เกิดขึ้นร่วมกับภาครัฐ เนื่องจากองค์กรชุมชนมาจากประชาชนคนพื้นที่ จังหวัดชายแดนใต้รวมกลุ่ม จัดตั้งเป็นองค์กรชุมชนต่าง ๆ มากมาย แตกต่างไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร แต่เป้าหมายมุ่งไป เพื่อการสร้างความสุข ก่อให้เกิดความสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ การมีส่วนร่วมในปัจจุบัน ขององค์กรชุมชนกับภาครัฐด้วยวิธีการอาศัยกระบวนการจัด โครงการ กิจกรรม สอดแทรกการให้ ความช่วยเหลือภาครัฐในการเป็นหูเป็นตาเพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง หรือถ้าจะเกิดต้องน้อยที่สุด สร้างการระมัดระวังด้วยกัน แต่ความร่วมมือที่มีต่อกันนี้ต้องร่วมกันสะสมการสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกันเกิดขึ้นร่วมกันมาจากหลากหลายหลายฝ่ายที่ต้องการสร้างความสงบ ความสันติสุขให้เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ความร่วมมือที่เกิดขึ้นกับภาครัฐขององค์กรชุมชนได้อาศัยแนวทาง พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ด้วยแนวทางพระราชทานนี้ภาครัฐต้องปรับตัวเพื่อการร่วม กับองค์กรชุมชนได้จริง แต่การที่จะทำได้อย่างประสบความสำเร็จ พบว่า ต้องอาศัยความไว้วางใจจาก ประชาชนคนพื้นที่ด้วยการร่วมงานกัน ภาครัฐกำหนดนโยบายนี้มาถ่ายทอดลงพื้นที่เพื่อการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ ซึ่งได้รับการยอมรับได้ในระดับหนึ่ง การที่จะได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชนคนพื้นที่ นั้นภาครัฐต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง และสามารถสร้างความยุติธรรม การพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำเป็นต้องมีการดำเนินการตามนโยบาย แผนงาน โครงการเพื่อสร้าง ความเข้าใจให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การติดตามกระบวนการร่วมสร้างสันติสุขร่วมกันทั้งภาครัฐและ องค์กรชุมชนในสภาพบริบทพื้นที่ที่มีพหุสังคมวัฒนธรรม

ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนนี้ด้วยการเปิดรับฟังความคิดเห็นคนในพื้นที่เพื่อการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างกลไกเพื่อร่วมกันให้เกิดการลดความรุนแรงด้วยการจัดตั้ง

- 1) ศูนย์ยุทธศาสตร์สันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อเป็นหน่วยงานกำหนดยุทธศาสตร์ ทำให้การดำเนินงานของภาครัฐ เอกชน ทหาร ตำรวจ พลเรือนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- 2) สภาพที่ปรึกษาการพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เป็นกลไกให้องค์กรชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน และประชาสังคมต่าง ๆ ในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วม เพื่อการกำหนดนโยบายการพัฒนาให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และ
- 3) กองทุนสนับสนุนการเยียวยาและสมานฉันท์ ทำหน้าที่สนับสนุนเยียวยาและฟื้นฟูชุมชน ทำให้เกิดการเข้าถึงชุมชนอย่างแท้จริง นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

สรุปได้ว่า สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ ต้องตั้งอยู่บนหลักการความร่วมมือที่มีความตั้งใจร่วมกัน การปฏิบัติร่วมกัน การติดตามประเมินผลการทำงานร่วมกัน การร่วมรับผลประโยชน์และความร่วมมือตั้งอยู่บนหลักการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน บนหลักปฏิบัติทางศาสนา การพึ่งพาตนเอง การให้ความสำคัญกับพื้นที่พิเศษ นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องอันสอดคล้องกับความต้องการของทุกภาคส่วนและมีการเป็นหุ้นส่วนทางสังคมในการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการพูดคุยในเวทีประชาคมหรือเวทีรับฟังความคิดเห็น และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อการสร้างคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพของกลุ่มองค์กรชุมชนและการรับคำแนะนำ สนับสนุนจากภาครัฐ และการเสนอแนวทางอยู่บนอัตลักษณ์ขององค์กรชุมชนและประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับฟังความยุติธรรม ความกระจ่างต่อเหตุการณ์ที่ปรากฏในสถานการณ์ข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกบิดเบือน หรือการกล่าวอ้างเพราะชาวบ้านได้รับข้อมูลบางส่วนที่มีการกระทำการเพื่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นต่อภาครัฐ ดังนั้น กลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมีความสำคัญต่อการร่วมลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นี้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ องค์กรชุมชน และประชาชนในพื้นที่ต้องการให้เกิดการแก้ไขปัญหาาร่วมกันไม่ใช่บุคคลหรือหน่วยงานใดเท่านั้นที่มีหน้าที่การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและองค์กรชุมชน ดังนี้

1. อาศัยประชาชน องค์กรชุมชน ในพื้นที่เป็นหลักสำคัญสร้างการมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อการแก้ไขปัญหาลดความรุนแรง การสร้างกระบวนการความร่วมมือด้วยการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับองค์กรชุมชนในการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการค้นหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ สร้างกิจกรรมการแก้ไขปัญหา การพัฒนาร่วมกันก่อให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมการแก้ไขปัญหา

ที่มาจากความร่วมมือ และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินการความร่วมมือด้วยกันเพื่อลดความรุนแรง ร่วมสร้างความเข้าใจ ร่วมสร้างความรู้สึที่ดีในการสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากข้างล่าง ขึ้นบน กระบวนการสร้างความร่วมมือช่วยทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นอันมาจากความแตกต่างทาง ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี แต่สามารถสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นได้ในการกำหนดวิถีชีวิตประชาชน คนพื้นที่ได้ด้วยตนเอง

2. ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ ความไม่สงบ โดยอาศัยและตั้งต้นปฏิบัติตามหลักศาสนา หลักการทางศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี มีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในทางที่ดีและถูกต้อง ซึ่งหลักทางศาสนาทุก ศาสนาสอนให้เกิดการใช้ชีวิตและการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ของตนเองในทาง ที่ดีและถูกต้อง อยู่ได้ในสังคมวิถีชีวิตของตนเองด้วยวิถีแห่งความพอเพียง ประชาชนสามารถดำรง ชีวิตและการดำเนินชีวิตในสังคมเรียบง่าย สร้างความเคารพ ความสามัคคีที่มีต่อกันด้วยความจริงใจ และอยู่บนหลักการแห่งความถูกต้อง ไม่ให้ความสำคัญต่อวัตถุนิยม ยึดถือการปฏิบัติตนที่ดีบนหลัก คำสอนร่วมกัน จึงทำให้เกิดความร่วมมือได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ ความไม่สงบตั้งอยู่บนหลักการแห่งการพึ่งพาตนเองได้ องค์กรชุมชนนั้นมาจากประชาชนรวมกลุ่ม ซึ่งทำให้ประชาชนตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เกิดจากประชาชนคิดด้วยตนเองว่าต้องร่วมมือ แก้ไขปัญหาเพื่อการดำรงชีวิตที่มีความสุข ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ต้องรอคนนอกมาช่วยแก้ไข ทุกคนร่วมคิด ด้วยสติปัญญาของกลุ่ม เมื่อสามารถร่วมคิดด้วยกันจะส่งผลต่อความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น จึง สามารถให้ความร่วมมือแก่ภาครัฐ ชี้อ่ง เบาะแส ที่เป็นจุดหรือประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหา และร่วม ปรีกษา รับฟังความคิดเห็นแนวทางจากประชาชนเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหา และที่สำคัญสำหรับพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความอุดมสมบูรณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ จึงสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริม หรือสร้างเสริมศักยภาพการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี

4. ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ ความไม่สงบบนหลักการสำคัญของพื้นที่ที่สำคัญ ขอบเขตแห่งพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความชัดเจน เพื่อการบูรณาการการทำงานของทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้องกันด้วยการสร้างความร่วมมือ โดยเฉพาะ ความร่วมมือของภาครัฐกับองค์กรชุมชนเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการใช้ทรัพยากรมากมายเกินความ จำเป็น เช่น ลดการใช้งบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมบางอย่างที่ใกล้เคียงหรือเหมือนกัน รวมถึงการช่วย ลดความขัดแย้งจากการทำงานด้วย โดยการทำงานแบบการให้ความร่วมมือกันต้องอาศัยการปรึกษาหารือ พุดคุยร่วมกัน ซึ่งเรียกว่า “ชูรอ” การชูรอเป็นการร่วมปรึกษาหารือของทุกฝ่าย เป็นการสร้าง การมีส่วนร่วม สร้างความรัก ความสามัคคี สร้างความคิดร่วมกันในการแก้ปัญหา สร้างการมีส่วน

ร่วมด้วยการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและเต็มที่ การชูโรงจึงช่วยลดความแตกต่างอันมาจากความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ อันสามารถทำให้ประชาชนคนพื้นที่ได้มีการสื่อสารในสิ่งที่คิด หรือความต้องการได้อย่างเต็มที่และเป็นการสร้างความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นระหว่างกัน จึงทำให้ได้วิธีการที่มาจากประชาชนคนพื้นที่เพื่อหาวิธีการลดความรุนแรงได้ซึ่งมีความแตกต่างทางความคิดเฉพาะภาครัฐ แต่เมื่อเกิดความร่วมมือระหว่างกัน จะทำให้ได้วิธีการลดความรุนแรงที่เป็นความร่วมมืออย่างได้ผลค่อยเป็นค่อยไปต่อเนื่องและยืนยาว

5. ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบนั้นภาครัฐได้มีการกำหนดนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการทำงานที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรชุมชน ซึ่งสามารถนำเอาและค้นพบความสามารถลดความรุนแรงได้ เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบมีการเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีการก่อเหตุ ชุมชนจึงต้องทำทันสามารถประยุกต์วิธีการนำไปใช้เพื่อร่วมกับภาครัฐในการหาวิธีการลดความรุนแรงอย่างได้ผล

สรุปความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน จะส่งผลต่อความร่วมมือที่มาจากเหตุผลจากองค์ประกอบที่เกื้อหนุนที่สามารถนำกลไกขององค์กรที่มีสภาพองค์กรที่มีความแตกต่างกันในการบริหารจัดการองค์กรที่ต้องปรับทัศนคติ และบทบาทในการพิจารณา โดยมีปัจจัยที่จะทำให้เกิดความต้องการร่วมมือ ยังมีระยะที่ระมัดระวังอยู่ในการทำงาน แต่จำเป็นที่จะต้องค้นหาปัจจัยเชิงสาเหตุและผลจะนำไปสู่ความร่วมมือแน่นแฟ้นและสามารถขับเคลื่อนกระบวนการทำงานได้อย่างดี เพราะฉะนั้น ปัจจัยของความร่วมมือจึงเป็นสิ่งที่ต้องเขามาสร้างโมเดลของปัจจัยในความร่วมมือขององค์กรจะเป็นอย่างไร

2. ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุ และผลความร่วมมือกับภาครัฐ ขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (หมายถึง พื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา เฉพาะ 4 อำเภอ คือ อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย) โดยการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือเป็นไปตามสภาพเหตุการณ์ การแก้ไขปัญหาอันมาจากมุมมองจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชน โดยการศึกษาให้ความร่วมมืออย่างจริงจังและจริงใจ ปัจจัยที่มีผลดังกล่าวนี้ มาจากการศึกษาที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์จากสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่สำคัญการได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสามารถ

แบ่งปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ออกเป็น 8 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยการลดความรุนแรง
2. ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ
3. ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ
4. ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ
5. ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน
6. ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์
7. ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย
8. ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคม

ปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ จากการศึกษา พบว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากที่ส่งผลต่อความร่วมมือเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาพื้นที่ความรุนแรงที่ยังไม่อาจลดได้อย่างที่คาดหวังหรือหมดไป ดังนั้น ความเป็นไปได้ต้องสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและองค์กรชุมชนและก่อให้เกิดความตั้งใจในการให้ความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความสงบสุข ก่อให้เกิดสันติภาพการดำรงชีวิตร่วมกันที่ดีต่อไป และปัจจัยความร่วมมือทั้ง 8 ประการนี้มีรายละเอียดความสำคัญอันก่อให้เกิดความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จมีดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยลดความรุนแรง

1.1 ความหมายลดความรุนแรง

จากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้นิยามเชิงปฏิบัติการ คำว่า การลดความรุนแรง หมายถึง การลดจำนวนการเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้การเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงมีการเกิดเหตุการณ์ลดน้อยลงจนกระทั่งไม่เกิดเหตุการณ์ ความรุนแรง ในที่นี้หมายถึง การลดความรุนแรง ทั้งในด้านจำนวนครั้ง เรียกว่า การลดความรุนแรงเชิงปริมาณ ลดความรุนแรงของบุคคล ลดความรุนแรงต่อองค์กร ลดความรุนแรงเชิงพื้นที่แถบปริมาตร ลดความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ลดความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ ลดความรุนแรงอันศักดิ์สิทธิ์ และการลดความรุนแรงด้วยความรู้สึก การรับรู้ที่เหตุการณ์ความรุนแรงลดลง เรียกว่า การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ จากมาตรการกฏระเบียบ กฎหมาย เงื่อนไขทางสังคม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

1.2 ลักษณะการลดความรุนแรง

การลดความรุนแรงจากความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเป็นความคาดหวังที่จะสามารถลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเนื่องมา จากรัฐมีความพร้อมในการดำเนินการต่าง ๆ ที่สามารถดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการได้ และผู้ที่สามารถทำให้การดำเนินการดังกล่าวของภาครัฐไปถึงเป้าหมายหรือบรรลุเป้าหมายคือ องค์กรชุมชน ผู้เป็นกลุ่มภาคประชาชนในการเข้าร่วมให้ความช่วยเหลือ ความร่วมมือจึงทำให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี

1.2.1 การลดความรุนแรงเชิงปริมาณ

จากการศึกษา พบว่า ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลดลงชัดเจนว่าเมื่อเกิดความร่วมมือ ปัญหาต่าง ๆ ได้รับความร่วมมือในการช่วยเหลือการลดปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ การเกิดเหตุการณ์คาร์บอมบ์ในพื้นที่ลดลง การเผาสถานที่ราชการ โรงเรียน ครูโทรศัพท์เสาไฟฟ้า วางระเบิดถนน และร้านค้าเอกชน ร้านเซเว่น บริษัท พิชานพานิชย์ ร้านน้ำชา ร้านคาราโอเกะ ในพื้นที่ลดลง เหตุการณ์ฆ่าผู้บริสุทธิ์โดยเฉพาะเด็กและสตรีในพื้นที่ลดลง และเหตุการณ์ฆ่าผู้นำศาสนาในพื้นที่ลดลง โดย ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (20-26 มิถุนายน พ.ศ.2558) กล่าวว่า 10 ปีที่ผ่านมาเหตุการณ์มีขึ้นมีลงตลอด ความรุนแรงมากที่สุด คือ ใน 4 ปีแรก 2547-2550 บางเดือน 200-300 เหตุการณ์ ทั้งยังระเบิด เผาสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะ 160-170 ครั้งต่อเดือน สำหรับปี 2551 เริ่มลดระดับจำนวนลงเดือนละ 70 ครั้งโดยเฉลี่ย ขึ้นลงตลอด ปี 2557 เหตุการณ์ลดลงมา

1.2.2 การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ

จากการศึกษา พบว่า การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มองเห็นภาพที่ชัดเจนมาตลอดระยะเวลาการเกิดเหตุการณ์ได้มีการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสามารถช่วยลดความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ได้จำกัดพื้นที่และคลี่คลายลดลงจากการให้ข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจน สถานการณ์ความรุนแรงทำให้ จำนวนการสูญเสียชีวิตของคนในพื้นที่ลดลง กระบวนการเจรจาโดยมีมาตรการหยุดยิงชั่วคราวยอมถอนทำให้ความรุนแรงในพื้นที่ลดลง ทำให้เห็นได้ว่า การใช้ นโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาเมื่อได้มีการปฏิบัติจะส่งผลต่อการเกิดเหตุการณ์ โดยเฉพาะด้านกำลังทหารที่มีการปรับเปลี่ยนกำลังพลบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง ช่วงการส่งต่อและสามารถปรับตัวในการปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจแล้วเมื่อมีการปรับเปลี่ยนผู้ทำหน้าที่ใหม่ทำให้เสีย

เวลาใหม่ในการเรียนรู้ เสียเวลาและการสร้างความตระหนักรับรู้ ลดความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่เกิดจากการพัฒนาของทุนการกดทับต่อแนวโน้มนโยบายของรัฐที่เป็นภัยคุกคามต่อประชาชนในวิถีวัฒนธรรมอิสลามที่ปฏิเสธต่อรัฐกำหนดแนวคิดนโยบาย ลดความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ที่มีการคุกคามขององค์กรสถานที่ปฏิบัติ

นอกจากนี้ สอดคล้องกับ ภาณุ อุทัยรัตน์ (เสกสรร กิตติพิวสิน, 2558) กล่าวถึง การลดความรุนแรงในช่วงถือศีลอดพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น แม้จะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงเบาบาง ถือว่าคดีก่อเหตุลดลงอย่างมาก นั้นหมายความว่า ทุกอย่างกำลังเดินไปด้วยดีตามแนวทางการแก้ไขปัญหาช่วงรอมฎอน ทั้งจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และทหาร รวมถึงภาคประชาชนที่ร่วมมือกัน

สำหรับการลดความรุนแรงเชิงคุณภาพเป็นที่คาดหวังตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ซึ่งปรากฏเหตุการณ์ความรุนแรง แต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่บ่อยมาก จึงทำให้มีความรู้สึกว่าการก่อเหตุความไม่สงบนี้มีการลดความรุนแรงในเชิงคุณภาพหรือความรู้สึกลดลง แต่อย่างไรก็ตาม ยังเป็นความพยายามต้องการลดความรุนแรงให้หมดไปจากความรู้สึก และไม่เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงอีกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งการลดความรุนแรงนี้ต้องอาศัยวิธีการ กระบวนการเพื่อการลดความรุนแรงด้วยวิธีการทางวิถีมุสลิมด้วยการพูดคุยปรึกษาหารือ แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ดังคำสัมภาษณ์ นายนิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า กล่าวว่า

“จากที่ได้ศึกษาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีวิถีวัฒนธรรมแบบมุสลิม ด้วยประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งจากความรุนแรงที่เกิดสร้างความหวาดระแวงให้เกิดขึ้น พร้อมทั้งความหวาดกลัวที่อาจเกิดเหตุการณ์กับคนในครอบครัว จึงอยากให้เหตุการณ์หมดไป วิธีการที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นนั้นมีความจำเป็นต้องอาศัยการพูดคุย ปรึกษาหารือร่วมหาแนวทางเพื่อการลดความรุนแรงด้วยกัน ซึ่งในวิถีมุสลิมมีการใช้กระบวนการดังกล่าวในการทำงานอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดความเข้าใจต่อกัน วิธีการดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันดี คือ “การชุรอ” วิธีการดังกล่าวนี้สามารถนำไปใช้เป็นวิธีการ กระบวนการในการทำงานด้วยความเข้าใจได้เป็นอย่างดี การลดจำนวนทหารและยกเลิก พระราชกำหนดฉุกเฉิน กฎระเบียบ ที่จำกัดสิทธิเสรีภาพ การตั้งด่านตรวจการจราจรพูดคุยเพื่อนำไปสู่สันติภาพ มีกิจกรรมที่สะท้อนการพัฒนา การปล่อยตัวนักโทษในคดีก่อความไม่สงบเป็นการให้สัญญาณของการลดความหวาดระแวงเป็นการนำไปสู่สันติภาพเชิงลบ”

(นายนิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2557)

สรุปได้ว่า การลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเป้าหมายและความคาดหวังสูงสุดของทุกฝ่ายในการร่วมมือเพื่อให้เหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ลดการเกิดเหตุการณ์ ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า การลดความรุนแรงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพลดลงได้จริง ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาเวลาในการพูดคุย ข้อมูลข้อเท็จจริงการเกิดเหตุการณ์อันต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ให้เกิดความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ การบริหารจัดการองค์กรชุมชน การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ความเหมาะสมของนโยบาย และสภาพโครงสร้างทางสังคม

2. ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

2.1 ความหมายความไว้วางใจ

จากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยความไว้วางใจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้นิยามเชิงปฏิบัติการ คำว่า ความไว้วางใจ หมายถึง ความไว้นั่นเชื่อใจที่มีให้กับบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ โดยเป็นความเชื่อถือไว้วางใจต่อบุคคลของภาครัฐ และองค์กรชุมชนที่มีการติดต่อสื่อสาร และปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายในการลดความรุนแรงร่วมกัน

2.2 ลักษณะความไว้วางใจ

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างมากมายในหลายสิ่งหลายอย่าง ทั้งในการร่วมทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขอันนำไปสู่การทำงานร่วมกันด้วยความไว้วางใจ (Trust) ที่มีต่อกันอย่างเข้าใจ มีความเชื่อมั่นต่อกันในการทำงาน จากการศึกษาพบว่า ความไว้วางใจมีความสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้หน่วยงาน องค์กรสามารถดำรงและคงอยู่ได้ การปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ เพราะการปฏิบัติงานร่วมกันต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปัจจุบันในการทำงานพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการปฏิบัติงานร่วมกันหลากหลายองค์กร ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานร่วมกันต้องอาศัยความไว้วางใจที่มีต่อกันในการร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ความไว้วางใจเป็นการสร้างความรู้สึกไว้วางใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ความไว้วางใจในการสื่อสารข้อมูล ถ่ายทอดข้อมูลด้วยความจริงที่ถูกต้องแจ่มชัด รวมถึงการสร้าง ความไว้วางใจที่มีต่อการให้ความยุติธรรมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วยเหตุและผลต่อทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่พิเศษ ทั้งการให้ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยความจริงและเป็นข้อมูลถูกต้อง สร้างความรู้สึกที่ดี มีความยุติธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความไว้วางใจของตัวบุคคลเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งส่งผลถึงหน่วยงาน องค์กรในการบริหารงานเพื่อร่วมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดน

ภาคใต้ ซึ่งความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นอันมาจากบุคคลที่อาจไม่รู้จักเข้ามาสร้างสถานการณ์ในพื้นที่ จึงส่งผลกระทบต่อทางใจในอันที่จะไม่สามารถไว้เนื้อเชื่อใจที่มีต่อกันได้ ดังนั้น ในการทำหน้าที่เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความไม่สงบระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐต้องอาศัยความไว้วางใจร่วมกัน มิฉะนั้น ความสำเร็จจะไม่เกิดขึ้นในระยะเวลาอันใกล้นี้ และสิ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานร่วมกันถ้าขาดความไว้วางใจร่วมกันในการทำงานจะขาดประสิทธิภาพ เสียเวลาในการต้องร่วมกันคิดพิจารณาด้วยความไม่สบายใจ รวมถึงสิ่งที่สำคัญ คือ ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรการปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้เห็นและตระหนักได้ว่า ความไว้วางใจในการทำงานร่วมกันด้วยความจริงใจ ก่อให้เกิดความสบายใจต้องสามารถสร้างความเชื่อถือที่มีต่อกันด้วยความจริง คือ ความจริงของข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในการอ้างอิง ได้อย่างมีหลักการและมีความยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปสู่การคลี่คลายสถานการณ์ได้ในอนาคต

2.2.1 ความจริง

ความไว้วางใจเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างสองฝ่ายด้วยความสบายใจและความจริงใจที่ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเชื่อมั่นเชื่อถือที่มีต่อกัน ในการนี้เพื่อให้ความไว้วางใจเป็นไปและสามารถดำเนินงานเพื่อการแก้ไขปัญหาในการลดความรุนแรง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือด้วยฐานข้อมูลที่เป็นจริง ไม่บิดบัง ซ่อนเร้น เพื่อเกิดความเข้าใจในปัญหาร่วมกันได้อย่างเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ได้อย่างเต็มที่ และสามารถปิดช่องว่างที่อาจเกิดขึ้นบนฐานข้อมูลที่เป็นความจริง พร้อมต่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนคนพื้นที่ไม่ให้เกิดความหวาดระแวง และฟารีดา ปันจอร์ (2558, น. 252-253) ระบุว่า การสื่อสารด้วยกระบวนการสันติภาพแบบมีอาชีพและมีจริยธรรม ไม่ใช่ข้อคิดเช่นเดียวกับการรายงานข่าวต่าง ๆ การรายงานข่าวกระบวนการสันติภาพควรกระทำภายใต้มาตรฐานของการแสวงหาความจริงและการตรวจสอบแสวงหาข้อมูลแบบไม่ลำเอียง ข้อมูลที่ได้มีการตรวจสอบรอบด้าน รายงานถ้อยแถลงอย่างถูกต้องตามบริบท

2.2.2 ความยุติธรรม

จากการศึกษา พบว่า ความไว้วางใจมีความสำคัญบนฐานข้อมูลที่เป็นความจริง มีความเชื่อถือได้ ไม่ก่อให้เกิดความหวาดระแวง หรือความไม่เชื่อถือที่มีต่อกันแล้ว การปฏิบัติงานร่วมกันจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ เมื่อขาดความจริงเพื่อเป็นเหตุและผลในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สำคัญและสัมพันธ์กันในประเด็นความจริงที่นำสู่ความยุติธรรมให้บังเกิดกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจากเหตุการณ์ความรุนแรง

ในพื้นที่ ซึ่งความยุติธรรมเป็นเครื่องมือของการนำไปสู่ความร่วมมือภาครัฐขององค์กรชุมชนกับในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ โดยสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สำนักงานปฏิรูป (2556, น.170) เน้นว่าควรส่งเสริมให้มีกระบวนการตรวจสอบโดยภาคประชาชน โดยมีองค์กรที่เป็นกลางของทั้งฝ่ายชุมชนและฝ่ายข้าราชการเข้ามาทำหน้าที่ร่วมด้วยโดยอาศัยพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นเครื่องมือในการทำงานของฝ่ายรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบ ถ้าใช้เครื่องมือได้อย่างเป็นธรรมและเหมาะสมจะสามารถดับไฟได้

นอกจากนี้ สำหรับหน่วยงานภาครัฐซึ่งมีแนวทางในการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อลดความรุนแรงด้วยการค้นหาความจริงและคืนความบริสุทธิ์ยุติธรรมแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องแต่เกิดความเข้าใจผิดจนนำไปสู่ความไม่ยุติธรรมโดยขาดการสืบสอบ ค้นหาเหตุและผลของความจริงที่แจ่มแจ้ง ชัดเจน มีเหตุผลสามารถอธิบายได้อย่างโปร่งใส สอดคล้องกับ ภาณุ อุทัยรัตน์ (เสกสรร กิตติวิสิน, 2558) กล่าวถึง ความร่วมมือการแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ช่วงรอมฎอน ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ตำรวจ และทหาร รวมถึงภาคประชาชนที่ร่วมมือกัน เพื่อให้ข้อมูลผ่านครอบครัวผู้ตกเป็นผู้ต้องหา มีหมายจับในคดีความมั่นคง รวมถึงโครงการพาคนกลับบ้านของกองทัพภาคที่ 4 เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้มาแสดงตนต่อผู้คดี เพื่อแยกแยะรายบุคคลทั้งที่มีคดีความ โฉนดหมาย พระราชกำหนดฉุกเฉิน ความมั่นคงถึงคดีอาญา รวมถึงกลุ่มตกใจ เมื่อถูกเจ้าหน้าที่สอบถามแล้วหนีเตลิดโดยไม่มีความผิด ให้มาเคลียร์ความกระจ่างชัดทั้งหมด ทำให้ทุกคนเห็นว่าทางการมีความตั้งใจจริงที่จะทำให้พื้นที่เกิดความสงบอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่าความไว้วางใจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ อันมาจากความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความจริงและความยุติธรรมที่จะต้องบังเกิดขึ้นอย่างไม่กลางแกลงใจ จึงจะสามารถสร้างและส่งเสริมความไว้วางใจให้เกิดขึ้นได้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

3.1 ความหมายการสื่อสาร

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคลต่อบุคคล ผ่านช่องทางการสื่อสาร ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อทำการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับ โดยการใช้อยุทธศาสตร์ สัญญาณ หรือพฤติกรรมที่เข้าใจระหว่างองค์กรชุมชนและภาครัฐได้มีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารเพื่อความร่วมมือ ประสานงาน และการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรชุมชนในการแสวงหาหนทางการทำงานร่วมกันในการสร้างสันติภาพ

3.2 ลักษณะการสื่อสารระหว่างกัน

ในสถานการณ์ปัจจุบันพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งสามารถเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่การเมืองแบบพหุวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมของประชาชนที่มีความหลากหลายในวิถีวัฒนธรรมของตนเอง การดำเนินการหรือการกระทำอันใดในบริบทพื้นที่พิเศษนี้ต้องอาศัยหน่วยงาน องค์กรที่มีความเกี่ยวข้อง มีกระบวนการกลไกในการปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบที่สุด รวมถึงการมียุทธศาสตร์ ยุทธวิธี กลยุทธ์ที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาอย่างประสบความสำเร็จ การปฏิบัติงานนี้เพื่อการนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มองค์กร โดยเฉพาะภาคประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน ต้องให้ความสำคัญและอาศัย “สื่อ” จากการศึกษาพบว่า สื่อมีความสามารถในหลากหลายประเด็น ที่สำคัญ คือ การนำไปใช้ ใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์แห่งความสำเร็จได้สูงสุด โดยการใช้สื่อในทางที่ดี สามารถถ่ายทอดข้อมูลการสื่อสารได้อย่างถูกต้องครบถ้วน สื่อในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเป็นสื่อคุณภาพที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวในการเกิดเหตุการณ์ หรือกระบวนการวิธีการแก้ไขปัญหาความรุนแรงได้อย่างเป็นรูปธรรม ยึดโยงกับความรู้ความเข้าใจสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจนที่สุด สื่อต้องสามารถสืบเสาะหาข้อมูลความจริงเพื่อการถ่ายทอดถึงบุคคลที่ไม่อยู่และรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ มาก่อน จากการศึกษายังพบอีกว่า การสื่อสารโดยส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการสื่อสารของภาครัฐผ่านหน่วยงาน องค์กร บุคคลของรัฐค่อนข้างมากในภาพการสื่อสารที่สามารถลดความรุนแรง รัฐใช้สื่อเพื่อสร้างการยอมรับจากภาคประชาชน แต่สำหรับองค์กรชุมชนมีการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายด้วยการสื่อสารจากการพูดคุย วิทยุชุมชน เวทีการสื่อข้อมูลผ่านกิจกรรม โครงการที่สร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทุกคนทุกฝ่ายอย่างเข้าใจซึ่งเป็นการสื่อสารจากประชาชนคนพื้นที่ที่อยู่ในพื้นที่ มองเห็นเหตุการณ์ การดำเนินการสถานการณ์เพื่อการลดความรุนแรง สื่อเป็นทั้งวิธีการที่ใช้สื่อสาร และเครื่องมือสื่อสาร ซึ่งองค์กรชุมชนมีการใช้สื่อเพื่อเป็นการบอกถึงการทำงานในพื้นที่อย่างกว้างขวางในการสร้างความเข้าใจและพื้นที่การสื่อสารสาธารณะ

การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ จากการศึกษาพบว่า องค์กรชุมชนมีการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารกับภาครัฐในทุกรูปแบบตลอดเวลา ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ สื่อกระแสหลักที่สามารถใช้เพื่อการสื่อสารที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว รวมถึงสามารถใช้สื่อสารสร้างความเข้าใจในกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลเพื่อการสร้างการเคลื่อนไหว การระดมพลังเพื่อทำความเข้าใจกับทุกภาคส่วน โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง โดยมีรูปแบบการสื่อสารแบบการใช้วาจา สื่อสารโดยภาษา หรือที่เรียกอย่างเข้าใจว่า การพูด สื่อประเภทตัวบุคคล หรือการสื่อสารของบุคคลในกลุ่ม องค์กรชุมชน ซึ่งสื่อบุคคลมีอยู่และเกิดขึ้นอยู่ในชีวิตประจำวัน และเป็นไปตามธรรมชาติของการที่มนุษย์ต้องมีการพูดคุย แสดงข้อคิดเห็นเพื่อเป็นการสื่อสารแสดงความต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างได้ผล จากการศึกษา

ยังพบอีกว่า คุณภาพของสื่อที่ให้ข้อมูลความจริง ความกระฉับในสถานการณ์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ความน่าเชื่อถือที่ค่อนข้างทำให้เกิดความสับสน เพราะสถานการณ์ความไม่ไว้วางใจของข้อมูลภาครัฐที่ประชาชน หรือองค์กรชุมชนขาดความเชื่อมั่น จึงทำให้ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อข้อมูลข่าวสารที่ภาครัฐส่งต่อ หรือการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ การสื่อสารที่มีคุณภาพต้องผ่านผู้นำศาสนา ผู้นำองค์กร โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม เพราะเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจ เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ จึงทำให้บุคคลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการให้และส่งต่อข้อมูลข่าวสาร

นอกจากนั้น ยังมีผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรชุมชนที่สามารถสื่อสารในระดับกลุ่ม องค์กร เฉพาะที่มีสมาชิกกลุ่มสังกัดจึงจะมีความน่าเชื่อถือเฉพาะที่ เฉพาะกลุ่มที่ตนเองเป็นผู้นำ ส่วนปริมาณข้อมูลข่าวสารที่มีปริมาณมากเพียงพอ และกระจายข้อมูลอย่างทั่วถึง ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีมากมายหลายกระแส ทั้งของภาครัฐและของกลุ่มผู้ก่อการไม่สงบ และข้อมูลข่าวสารจากต่างประเทศ (ประเทศมาเลเซีย) ข้อมูลข่าวสารจากองค์กรชุมชน ข้อมูลข่าวสารจากภาคประชาชน ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนผู้ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวสารทั่วไปที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีอยู่มากมายหลายกระแสที่จะสามารถบิดเบือนหรือชักนำให้เกิดมวลชน เช่น กรณีกรือเซะ กรณีตากใบ กรณีตันหยงลิมอ ที่มีข่าวกระแสการปลุกกระดมให้คนมาร่วมชุมนุมที่ก่อให้เกิดความรุนแรงจนเกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน และช่องทางการสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท คือ 1) การสื่อสารโดยลักษณะบุคคลเป็นลักษณะแบบปากต่อปาก เป็นการพูดคุยระหว่างคนในพื้นที่ด้วยกัน เช่น การประชุม อบรม สัมมนา การพูดในพื้นที่ ร้านน้ำชา มัสยิด สถานที่แข่งขันนกเขา นกกรง เป็นต้น 2) การสื่อสารผ่านพื้นที่อัตลักษณ์ของวัฒนธรรม เช่น การใช้ภาษายาวีในการพูดคุย การสนทนาในพิธีกรรมทางศาสนา งานกวนอาซูรอ นิเกะ ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ อันเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นอิสลาม เพราะมีความไว้วางใจไม่ใช่มนุษย์คนอื่นที่จะแพร่พรายความรู้ความคิด และทัศนคติต่อภาครัฐในเรื่องอุดมการณ์ของกลุ่มตัวเอง ที่อาจมีความแตกต่างต่อความคิดของรัฐ เป็นต้น 3) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีออนไลน์ โทรศัพท์มือถือ ไลน์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ Face Book หรือ เพจ ทวิต วิทยู โดยการสื่อสารประเภทนี้เป็นการติดต่อสื่อสารทั่วไปทำให้เกิดการแพร่หลายของข้อมูลข่าวสาร แต่อาจเป็นข้อมูลที่มีอยู่ทั่วไป และอาจเป็นข้อมูลที่อาจไม่ให้ความสำคัญมากนัก และ 4) จดหมายข่าว แผ่นพับ หนังสือเวียน แผ่นปลิว หนังสือภายในหน่วยงานหรือองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่จัดขึ้นตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นมา อาจจะเป็นกึ่งราชการ สื่อสารเป็นเอกสารลายลักษณ์อักษรเมื่อมีการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว จำเป็นต้องมีการสรุปประเด็น สิ่งที่ได้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่ผลที่เกิดจากการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาในการลดความรุนแรงต่อไป

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า การสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ และปรากฏอยู่มี 4 ประเภท คือ 1) การสื่อสารโดยลักษณะบุคคล ซึ่งมีความสำคัญมากที่สุด และเชื่อมร้อยด้วยอัตลักษณ์และกลไกผู้นำ 2) การสื่อสารผ่านพื้นที่อัตลักษณ์ 3) การสื่อสารผ่านเทคโนโลยีออนไลน์ และ 4) จดหมายข่าว แผ่นพับ หนังสือเวียน แผ่นปลิว หนังสือภายในหน่วยงาน โดยพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างจะมีปัญหาการสื่อสาร อันเนื่องมาจากการไม่พยายามพูดจาภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาราชการและส่วนใหญ่มีการพูดภาษายาวี เพราะฉะนั้น ข้อจำกัดการสื่อสารจึงเป็นการสื่อสารในลักษณะวงแคบมีข้อจำกัด พฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่ค่อยเชื่อถือหน่วยงานภาครัฐและสื่อโทรทัศน์ที่เป็นของประเทศไทย แต่จะรับฟังข่าวสารโทรทัศน์มาเลเซีย รวมถึงการพูดคุยในพื้นที่ทางศาสนาในกลุ่มเดียวกันมากกว่าจะคุยหรือสื่อสารกับภาครัฐ จึงเป็นความจำเป็นต้องมีการกระจายข่าว สอดคล้องกับ นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ กล่าวว่า

“ลักษณะการสื่อสารขององค์กรชุมชนเป็นการสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย เป็นการพูดคุยตามพื้นที่สาธารณะ เช่น ร้านน้ำชา กาแฟ สภากาแฟ หรือที่เล่นนกเขา นกกรง มีการพูดคุยในเรื่องปัญหาต่าง ๆ กับคนในกลุ่มที่พูดคุยประจำ แต่ไม่คุยกับคนแปลกหน้า และมักใช้ภาษียาวี และมีการชอบฟังวิทยุ การสื่อสารผ่านหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน และการพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ หลังเสร็จสิ้นภารกิจที่มัสยิด มีการพูดคุยถกเถียง แลกเปลี่ยนด้านอาชีพ ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมักสื่อสารผ่านพื้นที่ เชื้อมั่นและไว้วางใจว่าไม่มีคนนอก และเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนคนที่พูดคือ แกนนำ กลุ่มองค์กรอาชีพ องค์กรชุมชนเพื่อสื่อสาร โครงการงบประมาณ และมักจะพูดคุยในวงเดียวกันหรือกลุ่มพวกเดียวกัน ถ้ามีคนแปลกหน้าจะพูดอีกภาษา “ยาวี” เพื่อ

ไม่ให้รู้ว่าคุยอะไรกัน ที่ให้เกิดความหวาดระแวงต่อกันของกลุ่มคนอิสลาม กับภาคส่วนราชการเป็นอุปสรรคต่อการที่จะทำให้การ รับรู้ไม่เข้าใจต่อกันสูง”

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

นอกจากนี้ พบว่า การสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นกับเหตุการณ์ในพื้นที่ทั้งที่เป็นเหตุการณ์การเคลื่อนไหวแบบเย็น และแบบร้อน ในเหตุการณ์ทั้งในด้านความรุนแรงและการทำกิจกรรมเพื่อการร่วมวางแผนการดำเนินงานต่างๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้พื้นที่ภายนอกรับรู้ถึงเหตุการณ์ในพื้นที่ที่ถูกต้อง และให้ความสำคัญกับการดำเนินการเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้ เพื่อสามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างมีความสุขในพื้นที่ที่ยังมีเหตุการณ์แห่งความรุนแรงเกิดขึ้น โดยเฉพาะเหตุการณ์การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสถานการณ์การทำงานของ

องค์กรชุมชนกับภาครัฐต้องอาศัยการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับปริมาณของข้อมูล คุณภาพของเครื่องมือ และผ่านช่องทางการสื่อสารที่มีในการสื่อสารเพื่อเป็นการแสดงการเคลื่อนไหวในการกระจายข้อมูล

3.2.1 ปริมาณของข้อมูล

จากการศึกษา พบว่า การสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยองค์กรชุมชนร่วมกับภาครัฐในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบนั้น ที่ได้มีการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ด้วยการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ในพื้นที่ที่มีเป็นจำนวนมาก ทั้งในการสื่อสาร โดยผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งโดยองค์กรชุมชนเป็นแกนนำหลักในการนำเสนอประเด็นสาธารณะที่เป็นที่สนใจ หรือแม้แต่องค์ชุมชนเป็นผู้จัดการประชุมสัมมนาเอง เพื่อสื่อสารข้อมูลให้กับคนในชุมชน สังคม ให้รับรู้ข้อมูลอย่างทั่วถึง รวมทั้งภาครัฐเองได้มีการแจ้งกระจายข่าวสารที่ได้รับต่อองค์กรชุมชน เพื่อร่วมเป็นหูเป็นตาในการระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดี แต่ยังมีในบางประเด็นและบางมุมมองสำหรับองค์กรชุมชน กล่าวถึงภาครัฐในการให้ข้อมูลต่อองค์กรชุมชนถึงแม้จะมีปริมาณมาก แต่ยังมีความคิดเห็นว่าเป็นข้อมูลที่ไม่มีความจำเป็น หรือเป็นข้อมูลที่มีส่วนช่วยประชาชนคนพื้นที่ได้ประโยชน์น้อย ซึ่งความคิดเห็นโดยประชาชนมีความคิดเห็นว่าถ้าได้รับข้อมูลมากเพียงพอ และภาครัฐเปิดเผยข้อมูลทั้งหมด จะเป็นการสร้างความเข้าใจ และส่งเสริมความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐได้อย่างมาก โดยเฉพาะภาครัฐในพื้นที่คือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม สภานายความ พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

3.2.2 คุณภาพของข้อมูล

นอกจากความสำคัญของปริมาณข้อมูลที่เป็นความร่วมมือของขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการเก็บรวมข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษา พบว่า คุณภาพของข้อมูลมีความน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้ ในที่นี้ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูล หน่วยงานที่ให้ความสำคัญ และมีการแสดงการเคลื่อนไหว ทั้งในและนอกพื้นที่เพื่อบอกถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นระดับของความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด ซึ่งแหล่งข้อมูล คือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ เครือข่ายองค์กรชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่ โดยมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นอกจากนี้ความน่าเชื่อถือของข้อมูลแล้วยังให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มีความทันสมัยสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้ อันเนื่องมาจากระเบียบ กฎเกณฑ์

กฎหมายมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม สถานภาพเจ้าหน้าที่ บุคคลหน่วยงานองค์กรชุมชน ได้รับการปลูกฝังอบรม กระบวนการแก้ไขปัญหาที่แปรเปลี่ยนไปให้เหมาะสมกับ ทั้งสถานการณ์ ความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ บริบทของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป หรือแม้แต่นักวิชาการ บุคลากรภาครัฐต้องมีการปรับเปลี่ยน โยภคชัยในการให้การยอมรับกับข้อมูลยุคสมัยที่อาจมีการดำเนินการเพิ่มเติม หรือปรับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์การบริหารให้เหมาะสมกับพื้นที่ รวมถึงผู้บริหารที่เป็นผู้นำ แห่งการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ยังต้องอาศัยข้อมูลทุกภาคส่วน ทุกหน่วยงานองค์กร เพื่อการสังเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อการดำเนินงานในปัจจุบันจะได้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และจำเป็นต้องศึกษา ข้อมูลที่ใหม่จากแนวคิดของต่างประเทศ เพื่อการประยุกต์ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหา สร้าง ความร่วมมือ และสร้างประโยชน์อัน ได้มาจากข้อมูลที่ศึกษาใหม่ด้วย และหลาย ๆ ครั้งเมื่อมีการศึกษา องค์กรความรู้ใหม่มีการจัดสัมมนา ประชุมวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการถ่ายทอดข้อมูลการสื่อสารสิ่งที่ ได้รับรู้ รับประทาน หรือองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาด้วยวิธีการ หรือระเบียบวิธีการวิจัยที่มีความ ถูกต้อง และชัดเจน เมื่อข้อมูลมีความถูกต้อง เชื่อถือได้จึงส่งผลในการที่สร้างความร่วมมือภาครัฐ ขององค์กรชุมชน เพื่อร่วมให้ข้อคิดเห็น แนวทางทั้งในแนวทางการแก้ไขปัญหา การร่วมมือปฏิบัติ ในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความ ไม่สงบได้เป็นอย่างดี สร้างความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.2.3 ช่องทางการสื่อสาร

ความร่วมมือภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงใน สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า ช่องทางการสื่อสาร ของประชาชนในพื้นที่ที่มีเพียงพอต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในเหตุการณ์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากการสื่อสารระหว่าง ประชาชน ที่สำคัญเรื่องของการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรชุมชนได้อย่างรวดเร็ว ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ รวมถึงมีการสื่อสารหลากหลายช่องทาง ได้แก่ การสื่อสารผ่านสื่อบุคคลที่ เป็นที่รู้จักในพื้นที่ ชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เพื่อการเคลื่อนไหวเหตุการณ์ในพื้นที่ ชุมชนที่อาจไม่ใหญ่มาก ซึ่งทำให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพได้มาก พร้อมกับการใช้สื่อเทคโนโลยี ที่ทันสมัยเพื่อให้ก้าวทันตามเวลาที่ต้องการความรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวโดยการใช้ สื่อเหล่านี้ง่ายและสามารถเกิดขึ้นในพื้นที่ได้ทุกช่วงเวลา ซึ่งการสื่อสารในประเด็นของพื้นที่สามารถ นำสู่การเคลื่อนไหวเป็นประเด็นสาธารณะของพื้นที่อื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบหรือต้องการความช่วยเหลือ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ 1) เว็บไซต์หน่วยงานที่ทำหน้าที่การสื่อสารด้วยสื่อที่น่าเชื่อถือด้วยการวิจัย การศึกษาหรือการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นทั้งองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐผ่านศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์

ภาคใต้ การสื่อสารมีส่วนช่วยในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในพื้นที่ ทำให้ทราบหน้าที่บทบาท การดำรงตนเพื่อสร้างจุดยืนที่ชัดเจนในนามกลุ่ม องค์กร ที่มีการรวมตัวเพื่อวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มสร้างความสุข สันติภาพในพื้นที่ สร้างกระบวนการเคลื่อนไหวในการสร้างแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วม การร่วมสร้างความสัมพันธ์เครือข่ายพื้นที่ รวมถึงการนำเอาทรัพยากรในพื้นที่มาใช้แก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ความรุนแรง 2) การจัดประชุม เพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมอภิปรายในชุมชน สังคม 3) การใช้สื่อกระแสหลัก ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อเสียงและภาพ สามารถสร้างการสื่อสารได้อย่างชัดเจน รวมถึงหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อลายลักษณ์อักษรสื่อความหมาย แต่อาจต้องอาศัยสื่อประเภทอื่นประกอบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 4) การสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สื่อมวลชนสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างมีความเข้าใจ

ส่วนใหญ่การสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล เพราะการสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถสร้างความเข้าใจได้ในทันทีเป็นการสื่อสารเพื่อการแก้ปัญหาแบบการสื่อสารสองทาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพแล้ว ยังมีการสื่อสารที่ผ่านช่องทางการสื่อสารที่สำคัญอีกหลายอย่างที่สามารถสร้างประสิทธิผลที่มีในการสื่อสารระหว่างกัน จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในรูปแบบการนัดประชุม สัมมนา การอภิปรายพูดคุยร่วมกัน โดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่พบ คือ การใช้โทรศัพท์ Face book Line การใช้เสียงตามสาย บอร์ดประชาสัมพันธ์ ทั้งของภาครัฐและองค์กรชุมชน หอกระจายข่าว หมู่บ้าน สื่อสิ่งพิมพ์ลายลักษณ์อักษร เช่น แผ่นพับ ใบปลิว นอกจากนี้สื่อที่แสดงถึงวัฒนธรรม เช่น ลิเกสตูล ซึ่งเป็นสื่อทางวัฒนธรรมของผู้นับถือศาสนาอิสลาม สื่อเหล่านี้พบว่า เป็นสื่อที่มีอิทธิพลทางจิตใจ ก่อให้เกิดความสุขอันนำไปสู่การสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับ นางสาวลม้าย มานะการ กล่าวว่

“การสื่อสารผ่านพื้นที่ความเชื่อมั่นทางสังคม และไม่สื่อสารพร่ำเพรื่อกับบุคคลที่ไม่รู้จัก การสื่อสารผ่านพื้นที่ความเชื่อมั่นทางสังคม สอบถามข้อมูลการสื่อสารระหว่างบุคคล ปากต่อปาก ด้วยทางโทรศัพท์ เครือข่ายการสื่อสาร การประชุม ร่วมกัน, Face book, Line และพฤติกรรมสื่อสาร การสื่อสารจำกัด การสื่อสารกับคนจำกัด เหตุมีความหวาดระแวงจากความรุนแรง”

(นางสาวลม้าย มานะการ, สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2557)

ส่วนนางสาวยะห์ อาลี กล่าวสอดคล้องกันว่า

“ลักษณะการสื่อสารขององค์กรชุมชน ประกอบด้วย การสื่อสารระหว่างบุคคล ใช้ e-mail Face Book โทรศัพท์ นัดพบ เครือข่ายการสื่อสาร โทรศัพท์ และพฤติกรรม การสื่อสาร มีกิจกรรมร่วมกันที่มีเวทีขององค์กรชุมชน มีประชุม โครงการกิจกรรม ประชุมวางแผนและร่วมกิจกรรมของงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ศาสนา มัธยมศึกษา วัฒนธรรมและการกวนอาชुरอ หรือในเดือนรอมฎอน งานประเพณี การนิเคะ งานแต่งงาน รวมถึงการที่ผู้หญิง เริ่มมีบทบาทในการเข้าร่วมพูดคุยสันติภาพ ผู้หญิงเริ่มมีการพูดคุยให้เกิดการลดความรุนแรงที่เกิดจากผลกระทบสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

(นางสาวยะห์ อาลี, สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2557)

โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองท่านมีทัศนะเหมือนกันว่า สื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์ในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอย่างมากในยุคปัจจุบัน และทุกวัยสามารถเรียนรู้ได้ไม่ยาก รวมถึงความรวดเร็วในการสื่อสารเพื่อการนัดหมายในการทำงาน

นอกจากนี้ การเผยแพร่ข้อมูลโดยการใช้สื่อวิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้ประชาชนรับรู้สิทธิอันพึงมีพึงได้ โดยให้ข้อมูลเหล่านี้เข้าถึงประชาชนอย่างรวดเร็ว และสื่อควรเป็นสองภาษาเพื่อให้ประชาชนเข้าใจอย่างชัดเจน (สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และสำนักงานปฏิรูป, 2556, น. 170) รวมถึงการมีช่องทางสื่อสารผ่านการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งการสื่อสารด้วยการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นการสื่อสารที่รู้จักกันเป็นอย่างดี เพราะการจัดประชุมอย่างเป็นทางการจะได้รับการสื่อสารข้อมูลทางตรงเกิดความชัดเจนในการถ่ายทอด และสามารถถ่ายทอดสมาชิกในแต่ละครั้งได้จำนวนมาก ซึ่งการประชุมอย่างเป็นทางการเป็นการประชุมที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐและองค์กรชุมชน เช่น คือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้กับองค์กรชุมชน ทหาร สาธารณสุข สภากะเหรี่ยง องค์กรชุมชน เช่น การประชุมกับสมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ (We Peace) เพื่อการจัดให้ความรู้สร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในสังคม ดังที่ นางสาวปาตีเมาะ เปาะดิเตดาโอ๊ะ กล่าวว่า

“พฤติกรรมสื่อสารระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนนั้นมีการใช้การประชุมค่อนข้างมาก และประสบความสำเร็จในการใช้ประชุม สมาชิกกลุ่มให้ความสำเร็จในการสื่อสารสองทาง การสื่อสารทั้งหลายยังอิงความเชื่อ และการยอมรับในเชิงวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตามการประชุมในลักษณะได้มีส่วนร่วมจะทำให้เกิดประโยชน์ที่สามารถให้ความรู้ถึงปัญหา

ความเคียดแค้นของผู้หญิงและกลายเป็นหญิงหม้ายที่ขาดการดูแล ทางกลุ่มเข้าไปเยี่ยมเยียนหญิงหม้ายที่ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงของครอบครัวหรือการกระทำของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้ การรวบรวมผู้หญิงมาสร้างกลุ่มเพื่อปกป้องสิทธิสตรี และดูแลให้ความช่วยเหลือสตรีผ่านการแสดงความตระหนักรู้ความเห็นอกเห็นใจในความเป็นมนุษย์ของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”

(นางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตดาโอ๊ะ, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2557)

นอกจากนี้ นางสาวปาตีเมาะ ยังให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากสมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ (We Peace) เข้าร่วมโครงการเพื่อติดตามกองทุนพัฒนาสตรีในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปฏิบัติการตรวจสอบงบประมาณ อันเป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจและมีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมและการสร้างความเข้าใจในการพัฒนาตนเองอันส่งผลให้เป็นผู้หญิงมีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับการงบประมาณ ในการนี้สมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ (We Peace) ที่เกิดจากการรวมกลุ่มผู้หญิงซึ่งอยู่ในพื้นที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงซึ่งเป็นกลุ่มผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิทั้งในด้านส่วนตัว สังคม ผู้เป็นสตรีอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะสตรีเป็นบุคคลที่มีพลังในตนเองในการที่จะต้องสามารถร่วมแรง ร่วมใจ รวมพลังสตรีในพื้นที่ชุมชนของตนเองได้ เพื่อให้สตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อร่วมพัฒนาชุมชนด้วยพลังของตนเอง สร้างความร่วมมือในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนอยู่อาศัยร่วมกันด้วยความหลากหลายทางวิถีวัฒนธรรม เพื่อประชาชนคนพื้นที่มีการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สร้างความร่วมมือความเข้าใจ รวมถึงชุมชนมีระบบภูมิคุ้มกันสร้างความเชื่อถือของชุมชน มีการให้ความช่วยเหลือดูแลเด็กเยาวชน การร่วมสร้างแนวคิดสันติวิธีใช้ในการลดความรุนแรงในทุกระดับทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการใช้เวลาว่างในการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ชุมชนได้เกิดความสงบสุข และที่สำคัญสามารถสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ เป็นช่องทางสื่อสารสื่อสารกับความ

สรุปได้ว่า ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการลดความรุนแรงได้เช่นกัน ซึ่งการสื่อสารระหว่างกันสามารถก่อให้เกิดความเข้าใจต่อกันได้ง่ายด้วยกระบวนการวิธีการพูดคุย ช่องทางการสื่อสารมีมากมายหลายช่องทาง แต่ความเชื่อมั่น ความไว้วางใจที่จะสื่อสารมีช่องทางน้อยด้วยข้อจำกัดของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความหวาดระแวงต่อการสื่อสารและการผูกโยงกับวิถีวัฒนธรรม อัตลักษณ์ จึงสื่อสารด้วยภาษายาวี ดังนั้น เพื่อเกิดความเข้าใจและสามารถสื่อสารได้อย่างเชื่อใจและมั่นใจ จึงต้องสร้างกระบวนการสื่อสารของพื้นที่

จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันจะส่งผลต่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้จริง

4. ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ

4.1 ความหมายการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ

จากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้นิยามเชิงปฏิบัติการ คำว่า การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานร่วมกันกับภาครัฐระหว่างองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

4.2 ลักษณะการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบรายวันที่เกิดขึ้นทุกฝ่ายต้องการแก้ปัญหาอย่างจริงจังและประสบความสำเร็จ ซึ่งกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่ง ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่ความสัมพันธ์ที่มีกับปัจจัยผู้นำ ความไว้วางใจในการให้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน โดยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นได้อย่างชัดเจนเป็นพื้นที่ของวัฒนธรรมมุสลิมลายู ซึ่งต้องมีการศึกษากว่าอ้างถึงและเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญอันนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันโดยใช้ “กระบวนการอิสลาม” เป็นแนวทางการเดินเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีอิสลาม พร้อมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมกันอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนความร่วมมือบนฐานหลักปฏิบัติของมุสลิมอันเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ความร่วมมือที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกันสามารถสร้างความร่วมมือได้ด้วยการสร้าง “กระบวนการมีส่วนร่วม” การมีส่วนร่วมภายใต้อัตลักษณ์ของวิถีชีวิตมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้อันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย

4.2.1 การร่วมรับรู้

ความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐจากสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดการรับรู้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ได้รับข้อมูลจากหลากหลายฝ่าย ทำให้สับสนในข้อมูลว่าสาเหตุปัญหาจากประเด็นด้านใด และมีการปล่อยข่าวในเหตุการณ์เพื่อเบี่ยงเบนประเด็น และพสานกับเหตุการณ์และมีข้อมูลชุดใหม่ทำให้เกิดความหวาดระแวงและนั่งเงียบต่อข่าวสาร แต่ได้รับข้อมูลหลายด้านทำให้ต้องระมัดระวังกับสถานการณ์ และต้องเอาตัวรอดใน

การรับรู้การเลือกที่จะพูดคุยกับคนแปลกหน้า และพยายามหลีกเลี่ยงหน่วยงานราชการ ดังที่ นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ กล่าวไว้ว่า

“ปัญหาที่เกิดขึ้นชัดเจนว่า ไม่มีสาเหตุมาจากความต้องการแบ่งแยกดินแดนเป็นเพียงส่วนน้อย เพียงแค่ประมาณ 10 % แต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่มีกับกลุ่มบุคคลบางกลุ่มประชาชนทุกคนในพื้นที่ควรต้องช่วยกันระมัดระวังสอดส่องร่วมมือกัน สร้างความสามัคคีต้องมีกระบวนการสันติภาพ โดยมีองค์กรประชาสังคมได้ร่วมพูดคุยปรึกษาหารือในวงที่เข้าร่วมพูดคุยสนทนาและมีการพูดคุยเป็นทางการ เพื่อให้กลุ่มคิดต่างเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเป็นพื้นที่กลางในการพูดคุยได้” ที่มีวงการมีส่วนร่วมแต่เป็นการพูดคุยปิดลับและมีข้อตกลงห้ามจับกุมและเป็นการได้แลกเปลี่ยนในวงพูดคุย ซึ่งมีการพูดคุยกันตลอด และเป็นการเปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมที่ค่อนข้างเป็นความลับ แต่ควรจะมีตัวแทนองค์กรชุมชนเข้าร่วมเจรจาสันติสุขของกระบวนการสันติภาพ”

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

ส่วน นายนิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“สอดคล้องกับการลดความรุนแรงได้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมประชาชนคนพื้นที่เป็นสำคัญ โดยสามารถสร้างการทำงานที่สอดคล้องร่วมกับภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีส่วนร่วมรับรู้ร่วมกันเพื่อการดำเนินงานที่เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน”

(นายนิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2557)

4.2.1 การร่วมคิดวิเคราะห์

ความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงกับภาครัฐขององค์กรชุมชน ด้วยการดำเนินการร่วมกันคิดในการค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน การร่วมคิดกับพื้นที่ที่มีความชัดเจนในการแก้ปัญหาอันเกิดขึ้นมาจากการสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง ต้องการให้เกิดความสงบสุขด้วยกระบวนการสันติภาพอันเกิดจากการจัดประชุมร่วมคิดด้วยการพูดคุย ปรึกษาหารือ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในเวทีร่วมกัน เสนอแนะความคิดที่สามารถสร้างความสงบสุขได้อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่สีแดงที่ยังเป็นพื้นที่อันตรายสำหรับความคิดของบุคคลภายนอกพื้นที่ หลังจากนั้นต้องร่วมตัดสินใจเลือกจัดกิจกรรมหรือ

แนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด เพื่อนำไปดำเนินการตามที่ตัดสินใจ พร้อมทั้งมี การประเมิน ผลการดำเนินการ

การร่วมคิดวิเคราะห์ วางแผนการกำหนดนโยบายแผนงาน โครงการ ตั้งแต่ต้นทางเพื่อให้สมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชนเข้าใจกระบวนการเป็นการเรียนรู้ว่ากิจกรรม โครงการ ถูกกำหนดขึ้นจากวิถีชีวิตประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อที่ไม่คิดหลักการแบบแผน การดำเนินชีวิตของคนมุสลิมที่สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่สามารถทำให้แผนงาน โครงการ ที่ถูกกำหนดนำไปใช้และปฏิบัติได้จริงตามความต้องการเลือกว่า การกำหนดแผน จากล่างขึ้นข้างบน การ Bottom up ทำให้เกิดการตอบสนองและมีความยั่งยืนในการพัฒนา สามารถดำเนินการตามแผน โดยการประชุมวางแผนงานกิจกรรม โครงการ เขียนแผนงาน การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานเสนอแนะ ข้อคิดเห็นในความคิดเป็นพื้นที่กลางของการพูดคุยได้อย่างมีการคุ้มครองผู้เข้าร่วม เพื่อร่วมหาแนวทาง การลดความรุนแรงในกระบวนการเพื่อสร้างความคิดเห็นจากภายในพื้นที่ที่มีความต้องการ สอดคล้อง กับ นางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตคาโอ๊ะ กล่าวว่

“การมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมเวที และสัมมนาของกลุ่มน้อยมาก การสร้างองค์กรในการทำงานร่วมมือกับภาครัฐ และหน่วยงานกลไกที่สามารถพัฒนาได้ด้วยกลุ่ม สตรี จึงทำให้การรับรู้การมีส่วนร่วม ร่วมคิดต้องมีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน ร่วมคิดวิเคราะห์ กับคนที่ทำงานในพื้นที่ต้องฟังเสียงส่วนใหญ่ และร่วมแก้ปัญหา โดยมีพื้นที่กลางในการแสดงออก ความคิดเห็นต่อปัญหาที่มีกลุ่มหลากหลายเข้ามาร่วมแสดงทัศนคติต่อเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นกับผู้หญิง และเด็กในพื้นที่ว่าควรมีมาตรฐาน การจำกัดให้การเกิดเหตุของกลุ่มอ่อนแอในสังคมให้น้อยและ สามารถมีข้อตกลงในความร่วมมือในการก่อเหตุต่อกลุ่มสตรีและเด็ก”

(นางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตคาโอ๊ะ, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2557)

4.2.2 การร่วมปฏิบัติงาน

ความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงกับภาครัฐขององค์กรชุมชน ด้วยการดำเนินการร่วมตัดสินใจ เมื่อมีการประชุมพูดคุย ปรึกษาหารือ เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรม วิธีการแก้ไขปัญหาในพื้นที่เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นต้องร่วมตัดสินใจแล้ว ต่อไปเป็นการร่วมปฏิบัติ ที่มีความสำคัญ คือ การร่วมปฏิบัติงานตามที่มีการกำหนดไว้ร่วมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชน สอดคล้องกับ นางพาสีละ ท่วมงาม ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ทุกคนจะเสนอความคิดเห็นของแต่ละคน การร่วมตัดสินใจใช้ในการยกมือว่า ความคิดของใครจะเอามาปรับใช้ และร่วมแก้ปัญหา ระดมการพูดคุยถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นแล้วค่อยหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีการร่วมงานของผู้นำ ได้ร่วมงานกับภาครัฐ สมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้มีการพัฒนาความรู้วิเคราะห์กับกลุ่มต่าง ๆ และทำงานร่วมกัน รวมทั้งการทำงานร่วมกับภาครัฐ เช่น การอบรมสัมมนา กระบวนการสันติภาพ การฝึกอบรม เรื่องอาชีพรายได้ สวัสดิการกลุ่ม ในช่วงแรกและได้พัฒนาเปลี่ยนเป็นเรื่องความสงบ เพราะวันนี้ในพื้นที่เกิดปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ จึงทำให้หันมาสนใจกิจกรรมเพื่อสันติภาพ เพราะไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ ”

(นางพาสีละ ท่วมงาม, สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2557)

สรุปได้ว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ ส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง การมีส่วนร่วมทำให้ได้รับรู้ข้อมูล ที่หลากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศถึงแนวทางการจัดปัญหาไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไข ปัญหาเช่นเดียวกับประเทศอื่น สามารถสื่อสารปัญหาของชาติได้ การสื่อสารระหว่างกันอย่างเข้าใจ เพื่อร่วมสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ อันสามารถนำไปสู่การร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ และร่วมปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการสร้างสันติภาพชายแดนได้

5. ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

5.1 ความหมายการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

จากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้นิยามเชิงปฏิบัติการ คำว่า การจัดการองค์กรชุมชน หมายถึง การจัดแบ่งองค์กรออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ให้ครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ขององค์กร และมีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์กับองค์กร เพื่อให้การบริหารงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำหน้าที่บทบาทและขยายปริมณฑลในการทำงาน เพื่อให้เกิดความสันติสุขของพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนและองค์กรชุมชนในพื้นที่

5.2 ลักษณะการจัดองค์กรชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงาน องค์กรเป็นปัจจัยความสำคัญในการแก้ไขปัญหาลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบให้ประสบความสำเร็จ

ให้ความสำคัญกับการจัดองค์กรเพื่อการปฏิบัติงานด้วยทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา อันนำไปสู่ความสมานฉันท์ ซึ่งต้องเริ่มต้นในการจัดองค์กรที่ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการ สิ่งเหล่านี้ประกอบกันเพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรเหล่านี้ต้องมีการคัดเลือกอย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด และที่สำคัญ คือ ความคุ้มค่า ตามที่ มีความคาดหวังหรือประเมินความคุ้มค่าที่เกิดขึ้น จนกระทั่ง ต้องมีการติดตาม ประเมินผลความสำเร็จของทรัพยากรเหล่านี้ด้วย เนื่องจากที่ผ่านมา พบว่า ทรัพยากร ทั้ง 4 นี้ตามนโยบายภาครัฐได้นำมาดำเนินการในการใช้เพื่อลดความรุนแรงจำนวนมาก แต่เนื่องจาก ไม่ได้มีการวางแผนที่ชัดเจนกับองค์กรชุมชน หรือภาคประชาชนจึงยังขาดความชัดเจนในการนำทรัพยากร มาใช้ แต่ในปัจจุบันเป็นความร่วมมือที่เกิดจากภาครัฐและองค์กรชุมชนร่วมปรึกษาหารือหรือทำให้เดิน ไปในทางที่ถูกต้องและชัดเจนพร้อมทั้งมีการปรับเปลี่ยนในการใช้ทรัพยากร ดังนี้

5.2.1 สมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม คือ ทรัพยากรที่สำคัญในการทำงานเป็นบุคคลที่สามารถ ขับเคลื่อนการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่เฉพาะ ที่มีความจำเป็นจะต้องมีคนที่มีความรู้ความสามารถในการเข้าร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ คนที่มีหน้าที่เข้ามาทำหน้าที่ร่วมกันในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่ สงบที่เกิดขึ้นนั้นเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจเป็นอย่างดีว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นคนที่นับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้น ในการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต้องอาศัยคนพื้นที่ที่มีความเข้าใจแก้ปัญหาหรือลด ปัญหานั้นหลักการปฏิบัติตน และการดำเนินการตามกระบวนการร่วมกันบนหลักศาสนาอิสลาม และ ให้ความสำคัญพร้อมกันของการปฏิบัติตนของศาสนาพุทธ โดยที่ผ่านมาการแก้ปัญหาอย่างไม่ประสบ ความสำเร็จเท่าที่ควร สมาชิกกลุ่ม องค์กรที่มาร่วมตัวเพื่อช่วยเหลือดูแลในอาชีพรายได้และสวัสดิการ เพื่อให้เกิดการแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลทุกข์เฉลี่ยความสุขภายใต้หลักธรรมของศาสนา และการมีความรู้สึก ต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ มีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันและเป็นการสร้างอำนาจต่อรองของการได้รับ ผลประโยชน์จากแนวนโยบายของรัฐ ทรัพยากรบุคคลภาครัฐมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรผู้ทำหน้าที่ บ่อยเกินไป บุคลากรผู้มีความสามารถในการปฏิบัติมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะด้านกำลังทหารที่มีการ ปรับเปลี่ยนกำลังพลบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพได้อย่างต่อเนื่อง ช่วง การส่งต่อและสามารถปรับตัวในการปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจแล้วเมื่อมีการปรับเปลี่ยนผู้หน้าที่ ใหม่ทำให้เสียเวลาใหม่ในการเรียนรู้ เสียเวลาสร้างความตระหนักรับรู้ข้อมูลที่ต้องการชัดเจน และ สิ่งที่สำคัญอย่างมาก คือ งบประมาณที่นำมาใช้เพื่อการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ภาคปฏิบัติใน ภาคสนามที่ถูกต้อง และมีความปลอดภัยในชีวิตในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คนและกลุ่มบุคคลมีความสำคัญต่อการเป็นสมาชิกองค์กร คนในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นมุสลิม มีกิจกรรมการละหมาดวันละ 5 ครั้ง และมีความผูกพันความเป็นพี่น้องเครือญาติ และการให้ความเคารพเชื่อฟังผู้นำ โดยมีผู้นำทางจิตวิญญาณศาสนา ได้แก่ โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม อูstadas บิต้อบ เป็นต้น ชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะค่อนข้างยากจน และการศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เรียนศาสนา มากกว่าสายสามัญ เพราะความเชื่อศาสนาเป็นวิถีชีวิต ทำให้ส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนสอนศาสนา จึงไม่สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพภายนอกชุมชนหรือหางานทำประกอบกับการที่ไม่สามารถพูดภาษาไทยได้ ใช้ภาษามลายูในการสื่อสาร โดยเฉพาะชาวบ้านที่อายุมาก ทำให้ถูกชักนำให้เข้าร่วมขบวนการสร้างสถานการณ์ รวมทั้งกลุ่มอิทธิพลกลุ่มผลประโยชน์ โดยอาศัยความเชื่อทางศาสนา

นอกจากนี้ การที่คนมุสลิมเชื่อถือในตัวผู้นำและรักพวกพ้องเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการจัดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนในการสร้างอาชีพรายได้ สวัสดิการขึ้นมา จากปัญหาของพื้นฐานของคนที่มีการศึกษาและไม่สามารถไปประกอบอาชีพ มีการไปทำงานรับจ้างในประเทศมาเลเซีย กลุ่มนี้หันมาร่วมมือกันภายในชุมชน และมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชนที่หลากหลายเพื่อพึ่งตนเอง โดยการมีส่วนร่วมระดมคนเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มถือหุ้น และการแก้ไขปัญหา เช่น กรณีน้ำรั่วในพื้นที่ อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา ทำนูดุสายบุรี กลุ่มทอผ้า กลุ่มสวัสดิการออมทรัพย์ เป็นต้น

5.2.2 งบประมาณ

เงินหรืองบประมาณเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากงบประมาณสามารถนำไปใช้เพื่อการคลี่คลายปัญหาที่เป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่ที่ผ่านมามีพบว่า ประชาชนในพื้นที่บอกล่าวการที่ภาครัฐเองงบประมาณจำนวนมากมาใช้ในการแก้ปัญหา แต่ทำไมเหตุการณ์ยังรุนแรงและยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หรือเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่อยู่กับกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนั้น เมื่อเกิดประเด็นความไม่ชัดเจนเหล่านี้ ภาครัฐจึงมีการปรับเปลี่ยนแผนการแก้ปัญหาเพื่อลดความรุนแรงดังกล่าวนี้ ด้วยวิธีการหาความร่วมมือร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและที่ไม่อาจละเลย คือ องค์กรชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาท การเป็นหูเป็นตาแทนภาครัฐในการมีส่วนร่วมลดความรุนแรง ซึ่งเบาะแสของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่ก่อเหตุ ประชาชนเป็นผู้ที่สามารถจดจำสมาชิกชุมชน การเกิดการแฝงตัวของบุคคลผู้ก่อเหตุการณ์จะไม่สามารถเล็ดลอดจากสายตาประชาชนของชุมชน หมู่บ้าน และสังคมที่ดำรงชีวิตอยู่ไปได้โดยอาศัยงบประมาณเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน ถ้างบประมาณมีแต่ไม่ทั่วถึง มีแล้วแต่ไม่ถึงชาวบ้านอาจกระจุกอยู่ที่ใดที่หนึ่ง มีการตั้งคำถามกับงบประมาณไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่อย่างแน่นอน เพราะงบประมาณ

ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งถ้าการดำเนินกิจกรรมขาดงบประมาณดำเนินการ จะส่งผลไปสู่การดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสู่กลไกการดำเนินการต่าง ๆ จากการศึกษาพบว่า รัฐให้งบประมาณไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์มีความจำเป็นในการใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงมีงบประมาณบางส่วนที่รัฐบาลนำไปใช้ในการให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการเพื่อการแก้ไขปัญหาโดยการอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน และระหว่างหน่วยงาน

การใช้งบประมาณโครงการ กิจกรรม บางครั้งไม่ค่อยถึงองค์กรชุมชน ชาวบ้านมีการจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายล่าช้าไม่เป็นไปตามความต้องการ การใช้งบประมาณที่ชาวบ้านจัดโครงการ โดยมีแผนงาน แต่กระบวนการในระบอบราชการบางครั้งทำให้ยกเลิกโครงการ ไปเลยด้วยระเบียบและการเบิกงบประมาณ การใช้งบประมาณในบางครั้งเร่งรีบ เพื่อใช้จ่ายงบประมาณก่อนสิ้นปีงบประมาณจะเร่งดำเนินการโครงการต่าง ๆ โดยไม่มีการใช้งบประมาณที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลของโครงการ เพื่อให้เสร็จปีงบประมาณการเบิกจ่ายงบประมาณของราชการในการดำเนินการมีการทำให้กลุ่มองค์กรชุมชนในบางครั้งรู้สึกทำงานยากกับหน่วยงานบางครั้ง มีการสั่งซื้อของมาให้โดยไม่สนใจความต้องการและสอบถามชาวบ้านว่าคุณต้องการโครงการอะไร ส่วนราชการคิดเองคิดแทนจนชาวบ้านต้องเป็นเครื่องมือการเบิกจ่ายงบประมาณ บางครั้งเงินถึงมือ ชาวบ้านซึ่งว่างบประมาณในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีงบประมาณมาก แต่ไม่ถึงมือชาวบ้าน และไม่รู้ว่างบประมาณไปอยู่ที่ไหนหมด ถ้ามีงบประมาณถึงชาวบ้านก็มีเล็กน้อย ดังนั้น การทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีการบริหารงบประมาณที่มากจนก่อให้เกิดการเลี้ยงชีพ หรือการที่จะต้องทำให้ปัญหาค้างอยู่เพื่อให้มีงบประมาณปีละ 25,000 ล้านบาท ลงในพื้นที่ จนทำให้เกิดสภาพเศรษฐกิจความตายจากการเหยวยยาที่มีการจัดสรรเงินเหยวยยา โดยมีคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาตรวจสอบศพที่ตายให้เกิดเป็นคดีความการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และได้ผลประโยชน์ทุกฝ่ายเกิดขึ้น การใช้เป็นข้ออ้างเกือบทุกคดีเป็นคดีผู้ก่อความไม่สงบ ดังนั้น ต้องมีการจำแนกแยกแยะว่าไหนเป็นคดีอะไร และต้องอาศัยหลักการกระบวนการยุติธรรม การตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านและควรมีมาตรการใหม่แนวทางใหม่

5.2.3 วัสดุ อุปกรณ์

การใช้ทรัพยากรเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา นั้นมีจำนวนมากมาย มีความสัมพันธ์กับงบประมาณ ซึ่งปัจจุบันได้มีการสำรวจและทำการศึกษากาใช้งบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์เกี่ยวกับดำรงชีวิตให้กับประชาชนพื้นที่เกี่ยวกับพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์มีส่วนช่วยให้เกิดการดำรงชีวิตด้วยคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้ประชาชนหรือสมาชิกกลุ่มได้รับความช่วยเหลือ

เป็นการสงเคราะห์ เพื่อมีผลเชิงจิตวิทยามวลชนเป็นผู้ช่วยเหลือให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกที่ดี แต่ไม่มีความกดดัน ยั่งยืนด้วยการให้เครื่องมือมีอาจทำให้ความคิดความรู้สึกของประชาชนที่มีความยึดโยงกับความเชื่อ ในศาสนาอิสลามแปรเปลี่ยนได้ ต้องให้พร้อมความมุ่งมั่นและจริงใจและควรรี้อย่างยั่งยืน อาจมี อยู่บ้างสำหรับทรัพยากรที่ไม่ทันสมัยทำให้ประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มศักยภาพ อาจเป็นอุปสรรค และส่งผลกระทบต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ ทำให้เห็นได้ว่า ถ้าทรัพยากรเกี่ยวกับเครื่องมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงต้องมีความสมบูรณ์ทันสมัยเพื่อสร้าง ความเชื่อมั่น เชื่อถือในการสร้างความร่วมมือ

การที่ชาวบ้านรวมกลุ่มรวมตัวเป็นองค์กรเพื่อพึ่งตนเองสร้างชุมชน เข้มแข็งตามแนวนโยบายการส่งเสริมของภาครัฐ แต่การที่กลุ่มเพิ่งเริ่มต้นอาจไม่เข้มแข็ง ในการดำเนินการ บริหารงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แต่กลุ่มสามารถระดมคน ทุนและพยายามที่จะทำกิจกรรม ดังนั้น การดำเนินการยังเป็นไปอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ ล้มลุกคลุกคลานตามประกาศการทำงานแบบชาวบ้านที่ ไว้เนื้อเชื่อใจในการทำงาน ไม่มีระบบระเบียบ กฎ กติกาที่เคร่งครัดมากนัก เพราะด้วยวัฒนธรรมชุมชน ความสัมพันธ์แบบเครือญาติอุปถัมภ์ในการทำงาน จึงต้องได้รับความช่วยเหลือในการทำงานจาก หน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริม คือ พัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม เกษตรกรอำเภอ ปศุสัตว์ การศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ในการหนุนเสริม งบประมาณและอาจเป็นการให้เงินผลิตภัณฑ์ หรือเครื่องมือเครื่องจักรมาสนับสนุนกลุ่มจักรเย็บผ้า ให้กลุ่มแม่บ้าน รถไถเพื่อปรับปรุงนาร้าง น้ำมัน หรือความถี่ที่จะให้การฝึกอบรมกับกลุ่มองค์กรชุมชน ในการรู้จักประกอบอาชีพ การศึกษาดูงาน เทคโนโลยี เครื่องมือสื่อสาร คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เช่น สถานีวิทยุชุมชนที่ให้เทคโนโลยีเครื่องมือสื่อสารให้ชุมชนได้จัดการวิทยุการเป็น กลุ่มวิทยุชุมชนเพื่อสันติภาพ เป็นต้น ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ในการรวมกลุ่ม แต่เป็นการทำงานที่ฉาบฉวย ของภาครัฐที่ขาดความจริงจังต่อเนื่องเพื่อให้มีกิจกรรม มีความยั่งยืน แต่ถ้าเป็นแบบไฟไหม้ฟางและ มีการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาลที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ชาวบ้านเป็นหนูทดลองลอง ผิดลองถูกและยังทำให้เกิดการรวมตัวเพื่อต่อรองเพื่ออธิปไตยและเพื่ออำนาจของผู้นำ และมีการจัด ตั้งกลุ่มขึ้นมาของจังหวัดชายแดนใต้เพื่อรอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐอันสอดคล้องกับ สถานการณ์ความไม่สงบจึงเป็นปรากฏการณ์การจัดตั้งองค์กรชุมชนที่ขึ้นทะเบียนเพื่อให้รัฐสนับสนุน งบประมาณ

5.2.4 การจัดการ

การบริหารจัดการองค์กรชุมชน การจัดการบริหารควบคุม เพื่อ การปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ต้องมีการ

บริหารจัดการที่ต้องทำความเข้าใจในการจัดการเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงทั้งในการจัดการของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรชุมชน โดยหน่วยงาน องค์กรมีการจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน จากอดีตถึงปัจจุบันองค์กรชุมชนเกิดประเด็นปัญหาอันส่งผลกระทบต่อชีวิต คุณภาพชีวิตของตนเอง และชุมชนในความสามารถดำรงตนได้ องค์กรชุมชนจึงมีการรวมตัว รวมกลุ่มเพื่อร่วมกันช่วยในการแก้ไขปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และสมาชิกกลุ่มองค์กรย่อย ๆ เกิดการพัฒนาในการทำงานในพื้นที่ซึ่งเป็นที่เกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่งต้องมีการจัดการภายในกลุ่มองค์กรเพื่อการขับเคลื่อนเคลื่อนไหวงานด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่ม องค์กร โดยเฉพาะความสำคัญการบริหารจัดการ ก่อให้เกิดความเท่าเทียม แบ่งหน้าที่ จัดสรรทรัพยากรและระดมทุนแบ่งปันผลประโยชน์ สามารถตอบสนองประชาชนตามความต้องการเพื่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในพื้นที่ แต่ต้องมีแกนนำในการเชื่อมโยงประสานหน่วยงานภาครัฐต่อไป

การบริหารจัดการองค์กรชุมชนจากการรับนโยบายการสนับสนุน ส่งเสริมโครงการภายใต้นโยบายรัฐในการพัฒนาอาชีพ รายได้ สวัสดิการ และคุณภาพชีวิตของกลุ่ม เป็นการบริหารงานของคณะกรรมการ โดยมีการจัดการเรื่องทุน กิจกรรมโครงการให้เกิดความร่วมมือ และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ

5.2.5 ผู้นำองค์กรชุมชน

ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับเชื่อถือในความรู้ความสามารถ มีศักยภาพ มีความสามารถในการจัดการปัญหา และความสามารถตัดสินใจเพื่อทำให้สมาชิกได้ยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิต ซึ่งสำหรับการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น คำว่า “ผู้นำของชุมชน” เป็นผู้มีมีความสำคัญต่อการประสานประโยชน์พูดคุย แสดงถึงบุคคลที่มีความสามารถ กล่าวได้ว่าผู้นำของชุมชนเป็นกลไกสำคัญของการขับเคลื่อนการทำงานในชุมชนให้ประสบความสำเร็จ แต่ความสำเร็จนั้นเป็นความสำเร็จที่ต้องอาศัยการทำงานอย่างมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความโปร่งใส ทำงานอย่างมีหลักธรรมาภิบาล ทำงานอย่างทุ่มเทกาย ใจ เต็มความสามารถ พร้อมทั้งการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อการทำงานอย่างมีคุณภาพที่ดีที่สุด ผู้นำขององค์กรชุมชนที่ทำงานร่วมกับภาครัฐเป็นบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์พื้นฐานที่ดีและมีความใกล้ชิดกับชุมชนเป็นอย่างดี ผู้นำแบบนี้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการการทำงานร่วมกัน มีความสามารถตั้งแต่เป็นผู้นำกลุ่ม จนกระทั่งเป็นกรรมการเครือข่ายเป็นการพัฒนาสถานะด้วยความสามารถในการประสานงานได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้นำต้องเป็นบุคคลซึ่งมีคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติที่โดดเด่น สามารถนำสมาชิกกลุ่มให้สามารถปฏิบัติงานได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ หรือไปถึงเป้าหมายร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้นำเพื่อการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นมากกว่า หรือมีความพิเศษ

มากกว่าบุคคลอื่น ๆ และสามารถทำให้กลุ่ม องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายแห่งความความสำเร็จ รวมถึงต้องมีความสามารถ กระบวนการทำงานในศาสตร์และศิลป์ในการใช้อำนาจเพื่อให้บุคคลอื่น หรือสมาชิกปฏิบัติตาม

จะเห็นได้ว่า ผู้นำเพื่อการแก้ปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็น ผู้นำทางจิตวิญญาณที่มีบทบาทสร้างความเชื่อถือให้กับผู้คนในชุมชน และผู้นำเป็นตัวจักรทำงานร่วมมือ กับภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องและมีการยืดหยุ่นในการปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ โครงการ กิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สงขลา เพื่อการบริหารจัดการกลุ่ม องค์กรให้มี ประสิทธิภาพประสิทธิผลแล้ว ผู้นำต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน สามารถให้ความคิดเห็น เป็นผู้นำ ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ผู้นำต้องเป็นที่ยอมรับของสมาชิกกลุ่ม องค์กรเพื่อ การปฏิบัติงานร่วมกัน และเป็นแบบอย่างที่ดี มีอำนาจเด็ดขาดในการสั่งเพื่อเท่าทันเหตุการณ์ใน การแก้ไขปัญหา รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นในการทำงานของผู้นำซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีการเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อเป็นผู้ริเริ่ม เริ่มต้นการแก้ไขปัญหา ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์หาวิธีการแก้ไข ปัญหาด้วยวิธีการอย่างสร้างสรรค์ ดังนี้

1) ความรู้ความสามารถ

ผู้นำในปัจจุบันเป็นที่ต้องการและคาดหวังต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ต้องสามารถเรียนรู้และนำสิ่งใหม่ ๆ มาให้สมาชิกกลุ่ม องค์กร ได้นำไปปฏิบัติและ สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่ม องค์กรมากที่สุด โดยพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องการผู้นำ ที่มีความรู้ความสามารถ รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้ และนางพาสีละ ท่วมงาม ให้สัมภาษณ์สอดคล้องว่า

“ผู้นำในพื้นที่สำคัญอย่างมาก คือ ผู้นำศาสนา เป็นผู้นำที่มีอิทธิพล ต่อการกำหนดวิถีชีวิต โຕะอีม่าม โຕะครุ โຕะบิลัน ที่เป็นบุคคลที่ให้ความเคารพตามหลักศาสนา และผู้นำรุ่นใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในคุณภาพชีวิตประจำวัน การให้โอกาสสร้างอาชีพรายได้สวัสดิการ จึงเป็นผู้นำที่มีบทบาทต่อคนในชุมชน ในการดำรงชีวิตของกลุ่มสตรีและกลุ่มหลากหลาย ต้องพัฒนา ตนเองตามแรงกดดันของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว รวมทั้งในชุมชน คือ ผู้นำองค์กรชุมชนผู้มีบทบาทในการทำงานเพื่อการแก้ปัญหาพื้นที่ ผู้นำจึงควรมีคุณสมบัติ ประกอบด้วย ผู้นำต้องมีการเรียนรู้ ให้รู้เท่าทันสถานการณ์ในปัจจุบัน และในขณะนี้ ผู้หญิงจะมีการรวมตัวมากกว่าผู้ชายและผู้หญิงจะมีบทบาทในความรับผิดชอบในครอบครัวสูงมากกว่า ผู้ชายจะทำงานแม่บ้านและงานกลุ่มอาชีพงานอาสา เช่น อสม.กลุ่มอาชีพหัตถกรรม สวัสดิการและ

ยังมีนโยบายของการมีกองทุนพัฒนาสตรี โดยออกจากบ้านไปร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ได้รับความรู้ในการทำงานองค์กรชุมชนและมีความคิดที่จะต้องการสันติภาพของสตรีจึงมีส่วนร่วมและผลักดันการอยู่ร่วมกันมากยิ่งขึ้น”

(นางพาสีละ ท้วมงาม, สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2557)

ความรู้ ความคิดของผู้นำเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวผู้นำในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่โดดเด่น คือ ผู้นำศาสนา ผู้นำศาสนาอิสลามเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์อยู่เบื้องหลังการแห่งศาสนา และเป็นบุคคลที่สามารถชี้แนะให้สมาชิกดำเนินการ หรือปฏิบัติตามได้อย่างเชื่อมั่นและมั่นใจในความถูกต้อง มีความสามารถในการพูดคุยดึงสมาชิกให้ร่วมทำงาน มีบุคลิกภาพที่ดีสามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนทำให้ได้รับความเคารพ รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล และที่สำคัญผู้นำศาสนาอิสลามเป็นเหมือนสัญลักษณ์ในพื้นที่อิสลามในการให้การยอมรับทั้งคนในพื้นที่ ชุมชน บุคคลภายนอกพื้นที่ องค์กร สถาบันต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ดังนั้น การร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนจึงให้ความสำคัญกับผู้นำศาสนาซึ่งเป็นสัญลักษณ์ในการร่วมมือหาแนวทางการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบได้อย่างดีสอดคล้องกับนายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ ได้กล่าวถึง ปัจจัยความร่วมมือการทำงานกับภาครัฐให้ประสบความสำเร็จไว้ว่า

“ลักษณะผู้นำ ผู้สร้างความร่วมมือ ประกอบด้วย ผู้นำต้องมีความสามารถในการเรียนรู้การแก้ปัญหาแบบสันติวิธี ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง และมีความตั้งใจจริงในการทำงาน โดยยึดถือหลักคุณธรรมซึ่งมีส่วนต่อการพัฒนาชุมชนสังคม บทบาทผู้นำในพื้นที่ของผู้นำศาสนาด้านการเข้าถึงพระเจ้า แต่กิจกรรมของผู้นำชุมชนนั้นเป็นเรื่องอาชีพรายได้ คุณภาพชีวิต การพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้การพัฒนาเป็นกลุ่มองค์กรต้องการแกนนำผู้นำเพื่อติดต่อประสานหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ และภาครัฐในการสนับสนุน”

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

นอกจากนี้กลุ่มผู้หญิงผู้มีบทบาทในการมีส่วนร่วมเพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดความสงบสุขและสามารถลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ในฐานะการเป็นสมาชิกชุมชนพื้นที่ที่ความรุนแรงจากสายตาคอนนอกพื้นที่เกี่ยวกับปัจจัยความร่วมมือการทำงานกับภาครัฐให้ประสบความสำเร็จ โดยนางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตดาโอ๊ะ ให้สัมภาษณ์ในประเด็นนี้ไว้ว่า

“ผู้นำในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ในสถานการณ์ความไม่สงบมีความสำคัญในการสื่อสารถึงสมาชิกในกลุ่มถึงข่าวสารที่เกิดขึ้นจริงในห้วงเวลาต่าง ๆ ซึ่งผู้นำต้องมีการเรียนรู้ ต้องเข้าใจบริบทการทำงานในพื้นที่ความขัดแย้ง, มีภาวะผู้นำ, ผู้นำต้องได้รับความไว้วางใจความไว้วางใจต้องมาจากชาวบ้านและหน่วยงาน จึงทำให้เห็นว่า ผู้นำต้องใช้เวลาในการสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งมีบริบทพื้นที่ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศไทย การเป็นผู้นำสามารถช่วยแก้ไขปัญหของชาวบ้านและเป็นตัวแทนในการพูดคุยภาครัฐ และให้เกิดการยอมรับในการปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มได้”

(นางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตคาโอ๊ะ, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2557)

2) การมีคุณธรรม

ประเด็นที่สำคัญของการดำเนินการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวม 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 นโยบายการบริหารงานยุติธรรมแบบบูรณาการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสลายภาคเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม 4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การปรับกระบวนการทัศน์และวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ 5) ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเสริมสร้างบทบาทของประชาสังคมในกระบวนการยุติธรรม โดย คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ได้จัดทำมาตรการสมานฉันท์โดยมาตรการสมานฉันท์ยั่งยืน: แก้ปัญหาความรุนแรงที่โครงสร้าง กอส. เสนอในสมัยรัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อการสร้างความเชื่อมั่นในการเยียวยา บรรเทาความเสียหายผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ด้วยกระบวนการแนวทางสันติวิธี ภายใต้หลักนิติธรรม และยุติธรรมชุมชน รวมถึงการสร้างและปรับทัศนคติและวิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมด้วยการคัดเลือกคนมาปฏิบัติงานที่มีความเป็นคนดี การสร้างขวัญกำลังใจ การให้ทุนให้โทษ และฝึกอบรมพัฒนาเพื่อการสร้างฐานความรู้ความเข้าใจให้เกิดทั้งผู้ปฏิบัติงานภาครัฐและผู้ปฏิบัติงานภาคประชาชน องค์กรชุมชน โดยเฉพาะที่สำคัญในการให้ความสำคัญกับคนส่วนใหญ่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญที่มีอาจลิมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอิสลามในบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งต้องไม่ขัดหรือผิดหลักศาสนาอิสลาม รวมถึงความสำคัญของผู้นำทางศาสนาอิสลามที่มีบทบาทต่อการปฏิบัติงานพื้นที่ โดยผู้นำต้องได้รับคัดเลือกมาจากบุคคลผู้มีคุณธรรม สามารถสร้างความเป็นธรรมด้วยการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ถูกต้อง เป็นผู้

มีความสามารถในการให้การปรึกษาหารือวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นธรรมกับทุกคนผ่านสภา
ชุรอ สอดคล้องกับ นายดุลยรัตน์ บุญโชะ กล่าวถึง สภาชุรอ ไว้ว่า

“สภาชุรอเป็นเวทีสร้างความเข้าใจในการร่วมปรึกษาหารือร่วมกัน
กันในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน สภาชุรอทำให้คนที่เป็ผู้นำแสดงความสามารถ และที่สำคัญ
แสดงถึงการเป็นบุคคลที่มีหลักการทำงานด้วยความมีคุณธรรม สร้างความยุติธรรมให้เกิดกับชุมชน
ผ่านการถกเถียงเรื่องต่าง ๆ โดยผ่านกระบวนการของชุมชนและให้องค์กรชุมชนเข้ามาพูดคุยตาม
หลักการชุรอที่เป็นเวทีของอิสลามและเป็นการถกทอความคิดเห็นแลกเปลี่ยนภายใต้ทุกคนมี
ความเสมอภาคและพูดคุยแบบปรึกษาหารือกันเพื่อสร้างฉันทานุมัติร่วมกัน”

(นายดุลยรัตน์ บุญโชะ, สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2557)

นางพาสีละ ท่วมงาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำต้องมีความสามารถ
ร่วมมือกันในการปฏิบัติงานให้ความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาไว้ว่า

“ผู้นำองค์กรชุมชนที่สามารถปฏิบัติงานร่วมกับภาครัฐต้องเป็น
ผู้นำที่มีการเรียนรู้ ให้รู้เท่าทันสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยเหตุการณ์
ที่ต่างกัน อาจเกิดจากการสร้างสถานการณ์เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ข้อมูลความจริงไม่ได้ถูก
สื่อสารต่อสังคมอย่างถูกต้อง จึงทำให้ประชาชนจะได้ทราบข้อมูลผ่านความจริงผ่านผู้นำ รวมถึง
ลักษณะผู้นำที่มีจิตสาธารณะเพื่อชุมชนให้เกิดความสงบสุข เกิดสันติสุขในพื้นที่ ผู้นำต้องเป็นคนดี
มีคุณธรรม ต้องปฏิบัติตนอยู่บนหลักศาสนา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีน่ายกย่อง”

(นางพาสีละ ท่วมงาม, สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2557)

3) การคิดวิเคราะห์

การปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์
ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนพื้นที่คาดหวังไม่ให้เกิดเหตุการณ์อีก แต่แล้วยัง
ไม่อาจเป็นดังที่หวังไว้ได้ จึงต้องการให้บุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจเพื่อปฏิบัติ
หน้าที่ทั้งภาครัฐและองค์กรชุมชนใช้อำนาจอย่างยุติธรรมแล้วต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถด้าน
การคิดวิเคราะห์เพื่อการหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการอย่างสันติ สร้างความสมานฉันท์ วิธีการ
ซึ่งสามารถก่อให้เกิดหรือสร้างแนวความคิดให้บุคคลอื่นคิดหาวิธีการตามไปด้วย หรือชี้แนะให้สมาชิก
สามารถคิดวิเคราะห์เพื่อการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างรวดเร็วและสามารถสร้างความคิด เกิดความเข้าใจ

ที่ตรงกันพร้อมปฏิบัติการร่วมกันอย่างเข้าใจและประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ใน การลดความรุนแรงในพื้นที่อันตรายสีแดงจังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ ได้กล่าวถึงปัจจัยความร่วมมือการทำงานกับภาครัฐให้ประสบความสำเร็จ ไว้ว่า

“ผู้นำในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ย่อมมีคุณลักษณะพิเศษในหลาย ลักษณะ เพราะต้องร่วมในการแก้ปัญหาจากหลายฝ่ายเพื่อความสำเร็จ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์สะสม ปัญหายาวนาน ดังนั้น กว่าจะทำให้ประชาชนทุกคนเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ต้องอาศัยผู้นำในพื้นที่เพื่อการสื่อสารด้วยภาษาเดียวกันอย่างเข้าใจได้เป็นอย่างดีผู้นำต้องมีความคิด สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความคิดสร้างสรรค์เชิงบวกต่อการแก้ปัญหา”

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

และนางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตคาไอ๊ะ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ความร่วมมือการทำงานกับภาครัฐขององค์กรชุมชน เป็นไปแนวทางเดียวกันว่า

“ลักษณะพื้นฐานของผู้นำโดยทั่วไปมีความพิเศษที่โดดเด่นมี ความแตกต่างหรือมีลักษณะที่ไม่เหมือนสมาชิกในทางด้านความคิด นำเสนอ วิเคราะห์สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างคาดไม่ถึง จึงทำให้ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดเชิงบวกมี ความน่าเชื่อถือ เพื่อนำไปสู่การคิดหาวิธีการพูดคุยเพื่อการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น”

(นางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตคาไอ๊ะ, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2557)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งสอดคล้องตรงกันอันมาจาก ประสบการณ์การทำงานในพื้นที่สีแดงมาตลอดระยะเวลาหลายปี และมีโอกาสสัมผัสกับการร่วมมือ กับฝ่ายต่าง ๆ ในการปฏิบัติการลดความรุนแรง และแสดงความคิดเห็นถึงปัจจัยความร่วมมือการทำงาน กับภาครัฐขององค์กรชุมชนไว้ดังนี้

นางพาสีละ ท่วมงาม กล่าวว่า

“เมื่อพูดถึงผู้นำ ทำให้นึกถึงบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การได้รับข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งอาจมีข่าวมาจากหลาย

กระแสข้อมูลใดเป็นความจริงหรือไม่ ถ้าผู้นำบอกกล่าวจะสร้างความเชื่อถือ รวมถึงการที่ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในทางที่ดี หาวิธีการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ สร้างความคิดและความรู้สึกที่ดีต่อความร่วมมือที่มีต่อกันในทุก ๆ ด้าน”

(นางพาอีละ ท้วมงาม, สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2557)

นางแวรอสนะฮ์ ดีเฮี้ยว กล่าวว่า

“ปัจจุบันเหตุการณ์แห่งความรุนแรงยังคงมีอยู่ ยังไม่สามารถหมดสิ้นไปจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ต้องนำเรื่องราวใหม่ ๆ หรือรูปแบบที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานความร่วมมือให้เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยมีการจัดดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อซึมซับความรู้สึกที่ก่อให้เกิดการแก้ปัญหาลดความรุนแรงอย่างค่อยเป็นค่อยไป”

(นางแวรอสนะฮ์ ดีเฮี้ยว, สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2557)

นายชากาเรีย บูนยูซุฟ กล่าวว่า

“เราทุกคนเข้าใจในความรู้สึกในการทำงานที่ต้องมีผู้นำเป็นผู้นำทางความคิด การปฏิบัติยึดหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องบนหลักศาสนา เป็นต้นแบบของผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ใช้วิธีการอันแยบยลซึมซับความเข้าใจต่อสมาชิกด้วยความถูกต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง”

(นายชากาเรีย บูนยูซุฟ, สัมภาษณ์ 14 กุมภาพันธ์ 2557)

นายนครินทร์ สาและ กล่าวว่า

“ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ใจกว้างมีความคิดรอบคอบเชื่อมั่นในตนเอง ใจเด็ดขาดมีการตัดสินใจรวดเร็ว ถูกต้อง ถูกใจ”

(นายนครินทร์ สาและ, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2557)

นายสมพร สังข์สมบูรณ์ กล่าวว่า

“ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ และเคารพความคิดของผู้อื่น ซึ่งผู้นำที่มีคุณลักษณะชัดเจนสามารถเป็นผู้นำกลุ่ม ให้ความรู้ ความคิด การปฏิบัติ และสามารถปฏิบัติ ได้จริง ถ้าเป็นผู้นำที่ดีจะได้รับการพูดถึง แนะนำ เป็นที่รู้จักจากชุมชน สังคมนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างเต็มใจและจริงจัง ”

(นายสมพร สังข์สมบูรณ์, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2557)

นางสาวลม้าย มานะการ กล่าวว่า

“ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นผู้นำทางความคิดเป็น ตกลง รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก สามารถขยายผลการทำงาน หรือต่อยอดการทำงานเพื่อการทำงานที่ เชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันระหว่างพื้นที่ ซึ่งถือได้ว่าผู้นำเป็นนักบุกเบิก งานสำคัญ”

(นางสาวลม้าย มานะการ, สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2557)

นางสาวยะห์ อาลี กล่าวว่า

“ผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลรับฟัง ความคิดเห็นจากสมาชิก รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ได้พร้อมทั้งสามารถหาวิธีการแก้ไขปัญหาได้ด้วย ความคิดที่มีความทันสมัย มองภาพอนาคตได้อย่างชัดเจนเพื่อการวางแผนในการทำงานลดความรุนแรง ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างเป็นรูปธรรม”

(นางสาวยะห์ อาลี, สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2557)

สรุปได้ว่า ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในความร่วมมือ ระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ สมาชิกกลุ่ม งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อการทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ และสามารถขับเคลื่อนเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างราบรื่น

6. ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์

6.1 ความหมายอัตลักษณ์

จากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยอัตลักษณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้นิยามเชิงปฏิบัติการ คำว่า อัตลักษณ์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะบุคคล ชุมชน สังคม เช่น เชื้อชาติ

ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม ซึ่งเป็นลักษณะตัวตนของคนในชุมชนท้องถิ่นที่มีความเป็นวิถีวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อของคนในท้องถิ่นชุมชน อาณาบริเวณเพื่อให้เห็นการดำรงอยู่ และภาคภูมิใจศักดิ์ศรี ความเป็นคน

6.2 ลักษณะอัตลักษณ์

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะ อัตลักษณ์ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญระมัดระวังอันอาจไปกระทบความรู้สึกของ คนในพื้นที่ได้ ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายใด ๆ ที่ต้องนำมาปฏิบัติในพื้นที่จึงต้องให้ความสำคัญ ในเรื่องของอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะการประพฤติปฏิบัติตนของผู้นับถือศาสนาอิสลาม จากที่ผ่านมา นโยบายต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินวิถีชีวิตแบบมุสลิม และให้ความสำคัญกับนโยบายที่ ต้องสอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตประจำวัน แต่ นโยบายต่าง ๆ อาจไม่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้ อย่างสมบูรณ์ในทุกพื้นที่อาจขัดแย้งเรื่องของการสื่อสารด้วยภาษาเฉพาะพื้นที่ ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องภาษาร่วมกัน แต่อาจต้องใช้ระยะเวลา โดยเฉพาะประชาชนผู้ใช้ภาษามลายู อาจมีปัญหาอุปสรรคเรื่องภาษาอยู่บ้าง วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการปฏิบัติตามหลักศาสนา อัตลักษณ์ เป็นลักษณะเฉพาะที่มีความโดดเด่นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีศาสนา ภาษา วัฒนธรรม วิถี ชีวิตแบบมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการถือปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเป็นหลักยึดเหนี่ยวนำ ชีวิตเกี่ยวข้องกับการดำรงชีพในสังคมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

6.2.1 ภาษาและวัฒนธรรม

1) ภาษา

ในอดีตประชาชนในพื้นที่มักจะต่อต้านไม่ให้ลูกหลานเรียน สายสามัญสูงๆ แต่กลับสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนแต่ปอเนาะ เพราะพวกเขาไม่ต้องการให้คนท้องถิ่น รับราชการเพราะเขาถือว่าถ้าเรียนหนังสือสายสามัญสูงจะเข้ารับราชการ เพราะฉะนั้นรัฐจึงมีนโยบาย ให้มีมุสลิมรับราชการสูง ๆ แล้วก็พยายามที่จะดึงผู้นำ หรือลูกผู้นำมาเข้าเรียน แต่ปรากฏว่าคนพื้นที่ ที่เข้ารับราชการมักจะมีลักษณะส่วนตัวที่มีความอ่อนแอเรื่องศาสนา สิ่งที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นอย่าง ชัดเจนว่า คนที่รับตำแหน่งหน้าที่ใหญ่ทางราชการในอดีต เสียฐานะทางศาสนาและอ่อนแอทางศาสนา ซึ่งทำให้คนส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ ในขณะที่ผู้นำทางศาสนาหรืออุลามาซึ่งเป็นผู้นำที่ยังมีบทบาททาง สังคม ดังนั้นในเรื่องวัฒนธรรมภาษา พวกเขา รู้สึกว่าสูญเสีย ทำให้เข้าใจว่ารัฐมีนโยบายที่จะกลมกลืน ที่จะทำลายศาสนาของพวกเขา (ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และสุกรี หลังปฐเต๊ะ, 2551) พื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีการใช้ภาษามลายูเป็นภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน นั้น พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นมีอาณาเขตติดต่อกับรัฐทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย ดังนั้น

วัฒนธรรมทางภาษาของมาเลเซียจึงถ่ายเทไปมากันทั้งสามจังหวัดภาคใต้อย่างมากและต่อเนื่อง ประกอบกับพื้นฐานทางศาสนาอิสลามต้องมีการศึกษาโดยใช้ภาษามลายูเป็นพื้นฐานในการใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้เกิดการซึมซับทางภาษามลายูได้เป็นอย่างดี ส่วนภาษาไทยนั้นมีการใช้ในการพูดกันอยู่บ้าง แต่ใช้ภาษาไทยน้อย เพราะการดำรงชีวิต การติดต่อสื่อสารกับคนส่วนใหญ่เป็นการใช้ภาษามลายู และที่เด่นชัด คือ ภาษาไทยที่มีโอกาสได้ใช้น้อยมาก หรืออาจไม่ได้ใช้เลยนั้น ทำให้คนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดเชี่ยวชาญและความชำนาญในการพูดและเขียนภาษาไทย โดยเฉพาะภาษาไทยที่คนพื้นที่จังหวัดชายแดนพูด จึงส่งผลให้การใช้ภาษาพูดไม่ชัดเจน และเป็นที่ถูกดูถูกถากถางเมื่อไปติดต่อบุคลากร

ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และสุกรี หลังปูเต๊ะ (2551) กล่าวว่า “โดยเฉพาะ การเมืองไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันอันมาจากรัฐก็ต้องเปิดกว้าง ยอมรับความแตกต่างรัฐต้องเปิดกว้างยอมรับความแตกต่าง ปัญหาคือ รัฐ คือ คนไทยพุทธ และนโยบายทหารไม่ค่อยเปิดกว้าง ไม่ค่อยยอมรับความแตกต่าง และจากการศึกษาประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างมาก คือ ปัญหาอัตลักษณ์ ซึ่งเชื่อมโยงโดยตรงกับประสบการณ์ที่เห็นถึงความอยุติธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ที่เป็นปัญหาจะเกี่ยวพันกับประเด็นปัญหาทางศาสนาและวัฒนธรรม” จากการศึกษายังพบอีกว่า นอกจากอัตลักษณ์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ แล้ว สิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นและเป็นที่ต้องกล่าวถึงและนึกถึง คือ ภาษา ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันมาจากภาษาที่เป็นรากฐานของประชาชนผู้นับถือศาสนาอิสลาม สอดคล้องกับ อัสวิน เนตร โปธิ์แก้ว (2554) กล่าวว่า “ประชากรส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาอิสลามมีความตระหนักว่าตนมีเชื้อสายชาติพันธุ์มลายู มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ซึ่งมีความแตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภาษามีความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสาร การทำกิจกรรมร่วมกันภายในและภายนอกพื้นที่ร่วมกัน การที่จะสามารถมีความเข้าใจที่ไม่คลาดเคลื่อนจากความจริงในการถ่ายทอดต้องใช้ภาษาในการพูดคุย สื่อความเข้าใจในสารเรื่องเดียวกันอย่างชัดเจน ซึ่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการใช้ภาษาทั้งไทยและมลายู อันเป็นที่เข้าใจกันว่าประชาชนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องใช้สองภาษาในการสื่อสาร โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนผู้นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นผู้สูงอายุภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร จึงใช้ภาษามลายูในการสื่อสารเท่านั้น แต่ถ้าในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่ประชาชนคนพื้นที่ทุกรัฐสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ทั้งสองภาษา สร้างการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ไม่เกิดความแตกแยกในการดำรงชีวิตต่างภาษาในพื้นที่ชุมชนเดียวกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจความคิดเห็น “สันติภาพที่จังหวัด

ชายแดนต้องการในอนาคต คือ ประชาชนต้องการอัตลักษณ์วัฒนธรรมอิสลาม และการใช้ภาษามลายู ซึ่งต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนด้วยภาษามลายู มากกว่าการให้ความสำคัญกับเรื่องการเมือง การปกครองในพื้นที่เพื่อการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งประชาชนคนพื้นที่ยังให้ความสำคัญกับความสงบ สุขเพื่อการดำรงชีวิตที่มีความสุข สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี และสอดคล้องกับ และนางพาสีละ ท่วมงาม ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตคนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนใต้ และวัฒนธรรมที่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของคนไทยมุสลิมมีการแสดงออกในการพูดภาษายาวี ความเชื่อในเรื่องศาสนามากที่สุด ความคิดความรู้สึกที่อยู่ร่วมกันแก้ไขปัญหา, วิถีชีวิตประเพณีและ วัฒนธรรมเศรษฐกิจรายได้ชุมชน, ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว เครือญาติ ใช้ระบบเครือญาติ แนะนำตามกันไป และการใช้ภาษาร่วมกัน 2 ภาษา คือ ภาษามลายูท้องถิ่น และภาษาไทย และมีการอาศัยความเป็นพี่น้องใน 2 ประเทศ ไทย – มาเลเซีย ไปมาหาสู่กัน ในเมื่อมีการแบ่งเขตแดน แต่ความเป็นพี่น้องมุสลิมในการติดต่อกันมีความสัมพันธ์ต่อกัน ไปมาข้ามแดนอาจมี 2 สัญชาติและการตัดขาดจากกันจึงเป็นการผูกพันและประกอบอาชีพรับจ้างต่างแดน เช่น คำนานะและไปเป็นแรงงานร้านอาหารในฝั่งมาเล แต่พอมีงานประเพณี คนเหล่านี้จะกลับบ้านมาเยี่ยมญาติ ภาษาจึงทำให้คนเหล่านี้เชื่อมร้อยความสัมพันธ์”

(นางพาสีละ ท่วมงาม, สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2557)

นางแวรอสนะฮ์ ดิเฮ้ว ให้สัมภาษณ์ว่า

“ความเชื่อในเรื่องศาสนา ร่วมประกอบพิธีละหมาดด้านวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่หรือหลักคำสอนของศาสนา เชื่อถือในพระเจ้า และท่านศาสดามุฮัมมัด, วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรม ร่วมงานทำพิธีฮัจจอรอ เมลิดิ งานฮารีรายอ, ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวเครือญาติ รักกัน ช่วยเหลือกัน และการใช้ภาษาร่วมกัน ชุมชนได้ใช้กระบวนการความสามัคคี โดยอาศัยความสามัคคีด้วยหลักการอยู่ร่วมกันที่มีศาสนา วัด และมัสยิด ความเป็นเครือญาติ ความเป็นกลุ่มจากการรวมตัวกันปกป้องตนเอง การมีประเพณีวัฒนธรรม ร่วมด้วยการใช้ภูมิปัญญา ความมีมิตรไมตรีที่ดำรงต่อกัน”

(นางแวรอสนะฮ์ ดิเฮ้ว, สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2557)

รวมถึง นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ กล่าวว่า

“ลักษณะอัตลักษณ์ร่วมกันของคนในการใช้ภาษาร่วมกัน ภาษาใช้ สื่อการแสดงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะเป็นสิ่งยึดโยงทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความภาคภูมิใจ และมี ภาษาวัฒนธรรม การแต่งกายของคนไทยมุสลิมที่สามารถแสดงออกในวิถีการบริโภคอาหาร การใช้ ภาษาสื่อสำเนียงของคนไทยมุสลิมหลายที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นตัวตน ภาษาถิ่นมีการสื่อที่ แตกต่างในพื้นที่ที่มี ความหลากหลาย โดยเฉพาะภาษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีความเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีความละเอียดอ่อนอย่างมากเมื่อกกล่าวถึงการสื่อภาษาของคนพื้นถิ่นมุสลิม”

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

สอดคล้องกับ นางสาวปาดิเมาะ เปาะติเตคาโอ๊ะ กล่าวว่า

“ลักษณะอัตลักษณ์ร่วมกันของคนในพื้นที่การใช้ภาษาร่วมกัน ภาษายาวี การแต่งกาย การบริโภคอาหาร การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของคนมุสลิมเป็นการ สร้างตัวตนของคนอิสลามและให้เกิดความถูกต้องไม่ขัดต่อหลักศาสนา การปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ภาษาสำหรับประชาชนคนพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีความสำคัญต่อการสื่อสารอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ ในกลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลาม”

(นางสาวปาดิเมาะ เปาะติเตคาโอ๊ะ, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2557)

นอกจากนี้ อัตลักษณ์เป็นความเชื่อในเรื่องศาสนา ต้องเข้าใจ หลักการศาสนาในพื้นที่และการปฏิบัติต่อประชาชนในพื้นที่, วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรม, ระบบ ความสัมพันธ์ในครอบครัว เครือญาติ และการใช้ภาษาร่วมกัน เป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และที่สำคัญนายอับดุลการิม อัสมะแอะ ยังได้กล่าวว่า

“จากผลการสำรวจประชาชนให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรก ของสันติภาพในอนาคตที่ประชาชนต้องการคือ เรื่องอัตลักษณ์ การใช้ภาษามลายู โดยให้มีการเรียน สอนภาษามลายูในโรงเรียนที่เป็นมาตรฐาน”

(นายอับดุลการิม อัสมะแอะ, สัมภาษณ์ 12 กุมภาพันธ์ 2557)

รวมถึงอัตลักษณ์ของคนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้อง
 ต้องกันเป็นแนวทางเดียวกันที่เห็น และให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ โดย นายซาคารียา บุนนุษุฟ
 กล่าวไว้ว่า

“การดำรงชีวิตด้วยวิถีชาวไทยมุสลิมที่มีลักษณะอัตลักษณ์เป็น
 การดำรงชีวิตการเข้าถึงพระเจ้าใช้ ภาษาร่วมกัน ไทย ยาวี”

(นายซาคารียา บุนนุษุฟ, สัมภาษณ์ 14 กุมภาพันธ์ 2557)

ซึ่งนายนครินทร์ สาและ ยังได้ระบุถึงการใช้ภาษาว่า

“การใช้ภาษาร่วมกันของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่ง
 เป็นการใช้ภาษาเฉพาะของพื้นที่ของประชาชนผู้นับถือศาสนาอิสลามด้วยการใช้ภาษาผสมผสาน
 ในมลายู”

(นายนครินทร์ สาและ, สัมภาษณ์ 15 กุมภาพันธ์ 2557)

2) วัฒนธรรม

จากการศึกษา จะพบว่า อัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของมุสลิม เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่
 นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งพบว่า "วัฒนธรรมมุสลิม" หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตการปฏิบัติตน
 ตามหลักศาสนาอิสลามผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอิสลาม
 เนื้อหาของวัฒนธรรมอิสลามแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) วัฒนธรรมมุสลิมประเภทที่เปลี่ยนแปลง
 ไม่ได้ ซึ่งมีการระบุแน่นอนตายตัวไว้ เป็นกฎข้อบังคับ เช่น การนมาสการหรือการละหมาดวันละ 5
 เวลา, การถือศีลอด (ปอซอ) ในเดือนรอมฎอน, การต้องไปจาริกแสวงบุญ ที่เรียกว่า ฮัจย์ ณ นคร
 เมกกะอย่างน้อย 1 ครั้งในชีวิต หรือ การที่มุสลิมต้องรับประทานอาหารที่มี "ฮาลาล" เท่านั้น เป็นต้น 2) วัฒนธรรมอิสลามประเภทที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งมักจะระบุไว้กว้าง ๆ หรือไม่ระบุเลยทั้งจาก
 คัมภีร์อัลกุรอานและวจนะของท่านศาสดา แต่ให้มุสลิมใช้วิจารณญาณเอาเองว่าสิ่งไหนควรไม่ควร
 เลือกปฏิบัติ เช่น การเลือกประกอบอาชีพ เลือกที่พำนักอาศัย การเลือกระบบการเข้ารับการศึกษา
 การให้ความช่วยเหลือ การเลือกสวมอาภรณ์ปกปิดร่างกายที่เหมาะสม โดยจะต้องอยู่หลักการของ
 ศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง (อารง สุทธศาสตร์, 2525, น. 18) ความเข้าใจในวัฒนธรรมในบริบทชุมชน

ในพื้นที่ มีการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านประวัติศาสตร์ของชุมชน และที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของชุมชนมุสลิมที่มีการสร้างความสมานฉันท์ ก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจ ในการกระทำใด ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือก่อให้เกิดความสำเร็จดังตั้งเป้าหมายไว้ โดยในพื้นที่นั้นเรียกวิธีการดังกล่าวว่า “ปากะ” เพื่อเน้นให้เกิดการพูดคุยจากความคิดที่ต้องการให้มีการกระทำเกิดขึ้น ต่างฝ่ายต่างต้องรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ด้วยความตั้งใจให้เกิดการกระทำนั้นขึ้น ร่วมกันในการค้นหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อการดำเนินการต่อไป ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นระหว่างกันได้เป็นอย่างดี สามารถนำมาซึ่งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาด้วยสันติ สามารถสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี การทำงานขององค์กรภาครัฐควรตระหนักในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

6.2.2 ประเพณี

จากการศึกษาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ซึ่งมีผู้นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ประเพณีที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นประเพณีที่สืบทอดในพื้นที่มุสลิม นายนครินทร์ สาและ ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ร่วม ไว้ว่า

“อัตลักษณ์เป็นความเชื่อในเรื่อง วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรม แนบแน่นในวิถีชีวิตของวิถีมุสลิมในการดูแลช่วยบริจาคนงานพิธีการ “การกวนอาซุร” เป็นการร่วมกัน โดยเอาของกินต่าง ๆ มาบริจาคน ได้แก่ ข้าว ถั่ว นม เนย กล้วย ผลไม้ มาบริจาคนและกวนร่วมกันทำให้เห็นวิถีอยู่ร่วมกันในการบริจาคนและเสียสละให้คนลำบากซึ่งเป็นวัฒนธรรมถือปฏิบัติตามวิถีอิสลาม รวมถึงระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว เครือญาติ ระดมความคิดเห็นช่วยกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน ไม่ทอดทิ้งกัน รับผิดชอบด้วยกัน และการใช้ภาษาร่วมกัน การใช้ภาษาผสมผสานในมลายู”

(นายนครินทร์ สาและ สัมภาษณ์ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557)

นายสมพร สังข์สมบูรณ์ ให้สัมภาษณ์อัตลักษณ์เกี่ยวกับประเพณี ไว้ว่า

“ความเชื่อในเรื่องศาสนา ต้องเคารพและศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ วิถีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรม เคารพ ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว เครือญาติ ดีมาก และการใช้ภาษาร่วมกัน ลักษณะการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ร่วมคิด, ร่วมตัดสินใจ และ ร่วมแก้ปัญหา”

(นายสมพร สังข์สมบูรณ์ สัมภาษณ์ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557)

นางสาวลม้าย มานะการ ให้สัมภาษณ์อัตลักษณ์เกี่ยวกับประเพณี ไว้ว่า

“ความเชื่อในเรื่องศาสนา อิสลามมีสูง แต่ความเข้าใจที่ถูกต้องไม่เหมือนกัน มี 2 มาตรฐาน พุทธมีความอ่อนแอในการดำรงชีวิตตามศาสนา, วิธีชีวิตประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนาพุทธต้องปรับวิธียากจากความรุนแรงในพื้นที่, ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวเครือญาติ ยังคงค่อนข้างเข้มแข็งในชุมชน และการใช้ภาษาร่วมกัน แล้วแต่บริบท หากมี 2 ศาสนามักจะพูดได้มาก”

(นางสาวลม้าย มานะการ, สัมภาษณ์ วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2557)

6.2.3 การปฏิบัติตามหลักศาสนา

ศาสนาไม่ใช่ปัจจัยต้นเหตุของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า แนวความคิดในหลักการทางศาสนาอิสลามถูกนำมาใช้ตีความใหม่ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เพื่อสามารถนำมาใช้อธิบายถึงความชอบธรรมในการต่อสู้ของขบวนการผู้ก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ แม้ว่ากรอบแนวความคิดของศาสนาอิสลาม คือ มนุษย์ต้องมีความศรัทธาต่ออัลเลาะห์ ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามต้องปฏิบัติตนด้วยความเคารพศรัทธาที่มีต่อพระเจ้าแล้ว ยังต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นในทางที่ดีถูกต้องเหมาะสมบนหลักศาสนาอันดีงาม อันเป็นหลักคิดซึ่งคนมุสลิมถือปฏิบัติในการดำรงชีวิต คนมุสลิมมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตนตามหลักศาสนา รวมถึงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ทางสังคมอันมีบุคคลที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ รวมถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงทำให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นที่รู้จักในนามของพื้นที่พหุวัฒนธรรมมาจนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้เห็นได้ว่าปัจจัยศาสนาและความเชื่อเป็นประเด็นความสำคัญเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ อันนำมาซึ่งความร่วมมือของภาครัฐกับองค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาบนหลักการทางศาสนาและความเชื่อ โดยการกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพื้นที่บนหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลาม รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบันและรวมไปถึงอนาคตต่อไป สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของ นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ กล่าวว่า

“ลักษณะอัตลักษณ์ร่วมกันของคนในพื้นที่ คือ ความเชื่อในเรื่องศาสนา ความเข้มข้นบนหลักการทางศาสนา การปฏิบัติตนบนหลักศาสนาที่เป็นจริง สร้างระบบความสัมพันธ์ในครอบครัว เครือญาติระบบอุปถัมภ์ ให้ความช่วยเหลือ ร่วมมือด้วยความตั้งใจเพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

และยังสอดคล้องกับ นางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตคาโอ๊ะ กล่าวลักษณะอัตลักษณ์ร่วมกันของคนในพื้นที่ คือ

“ความเชื่อในเรื่องศาสนา ความเชื่อเรื่องชายเป็นใหญ่ ผู้ชายเป็นผู้มีสิทธิในอำนาจการตัดสินใจทั้งหมด นี่คือ ความเชื่อในอดีต ปัจจุบันเนื่องจากกลุ่มผู้หญิงหรือสตรีได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ในพื้นที่ความไม่สงบ อาจเป็นลูก สามีต้องประสบชะตากรรมความรุนแรงเหล่านี้ จึงได้เกิดการเคลื่อนไหวของสตรี เพื่อต้องการนำมาซึ่งความสงบสุข ผู้หญิงขอเป็นส่วนหนึ่งในการเคลื่อนไหวด้วยกิจกรรมในพื้นที่อันได้รับการสนับสนุนจากรัฐและในส่วนที่เป็นการสนับสนุนจากทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อร่วมหาแนวทางอันสามารถลดความรุนแรงได้เท่าที่สามารถสื่อสารต่อสังคมด้วยความรู้สึกที่ไม่มีความสุข ต้องการความสุขเพื่อการดำรงชีวิตที่มีความสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้”

(นางสาวปาตีเมาะ เปาะติเตคาโอ๊ะ, สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2557)

สรุปได้ว่า การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์อันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีต่อความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ ซึ่งพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีตัวตนการบ่งบอกอัตลักษณ์เฉพาะที่มีความสำคัญและความน่าสนใจที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางภาษาเพื่อการสร้างความเข้าใจก่อให้เกิดความร่วมมือ รวมถึงการมีวัฒนธรรม ประเพณีที่แสดงออกที่งดงาม บ่งบอกถึงการสร้างความรู้สึกที่มีความสุข และการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ถูกต้องอย่างเคร่งครัด ที่ภาครัฐต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐ หรือ นโยบายที่เหมาะสมในพื้นที่

7. ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย

7.1 ความหมายนโยบาย

จากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยนโยบายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้นิยามเชิงปฏิบัติการ คำว่า นโยบาย หมายถึง การมองทิศทางและวิเคราะห์ไปสู่อนาคต การพิจารณาความสามารถนำองค์การไปสู่ภารกิจและเป้าหมายที่วางไว้ให้สอดคล้องกับทิศทางการทำงานของหน่วยงานเพื่อเป้าหมายการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

7.2 ลักษณะนโยบาย

ในอดีตนโยบายของภาครัฐส่วนใหญ่ถูกกำหนดมาจากข้างบนลงสู่ข้างล่าง แต่ไม่ได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงยังมีเหตุการณ์ความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง เมื่อเป็นเช่นนั้น ภาครัฐไม่เห็นผลในการใช้นโยบายลักษณะนี้ จึงได้เปลี่ยนแนวทางการกำหนดนโยบายใหม่ โดยเป็นการแก้ไขปัญหาหารือกันระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชนนั้นต้องอาศัยแนวนโยบายจากภาครัฐที่มาจากภารกิจของชุมชน ภาคประชาชนในพื้นที่ร่วมกำหนดนโยบายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมามีในอดีตนโยบายการแก้ไขปัญหาเป็นการใช้กำลังทหารเข้าแก้ไขปัญหา ภาครัฐกำหนดยุทธวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อมาเมื่อเกิดความร่วมมือในการร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบอย่างระมัดระวัง ใช้กระบวนการร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องจึงสามารถส่งผลในการแก้ไขปัญหาให้ลดระดับความรุนแรงลงได้อย่างได้ผลและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น นโยบายที่กำหนดเพื่อการแก้หรือลดระดับปัญหาพื้นที่เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงควรมีการพิจารณาจากนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้ และนโยบายนั้นต้องมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชนร่วมวิเคราะห์เห็นนโยบายนั้นด้วยกันอย่างจริงจัง หลังจากนั้นจึงมีการนำนโยบายที่มาจากความร่วมมือกันไปปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดตกลงร่วมกัน พร้อมทั้งมีการประเมินผลสัมฤทธิ์การนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

7.2.1 การกำหนดนโยบาย

การกำหนดนโยบายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดเป็นแนวทางเพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สามารถตอบสนองความต้องการให้กับประชาชน สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุข เกิดความสงบสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลักษณะของนโยบายในการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นที่ยอมรับเนื่องจากเป็นนโยบายที่ตอบสนองแนวพระราชดำริสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งประชาชนพื้นที่ทุกคนน้อมนำไปปฏิบัติด้วยความรัก ความศรัทธา สร้างความเข้าใจ ความรัก

ความเชื่อมั่น และความศรัทธา นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า นโยบายที่นำไปใช้ในการดำเนินการ เพื่อลดความรุนแรงได้มีการวิจัยประเมินผลความสำเร็จ สามารถวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่สนับสนุนให้ประชาชนเกิดความเชื่อใจภาครัฐ มาจากนโยบายที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาที่จริง ถ้าภาครัฐได้ดำเนินการ ตามนโยบายอย่างจริงจัง ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างต่อเนื่อง และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล เกิดความยุติธรรมต่อทุกคน ทุกฝ่าย ซึ่งจะก่อให้เกิดความสงบสุขต่อ ทั้งภาครัฐที่นำนโยบายไปใช้ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากนโยบายภาครัฐทั้งภาคเอกชน และภาคประชาชน และที่สำคัญคือการที่ภาครัฐสามารถนำนโยบายไปใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อบกพร่องจากแนวนโยบายภาครัฐได้ จะทำให้การทำงานยิ่งเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุด การนำนโยบายภาครัฐไปปฏิบัติก่อให้เกิดสังคมที่เป็นสุข เกิดความสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ สอดคล้องกับ นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ ได้กล่าวว่า

“การร่วมประชุมวางแผนกำหนดทิศทาง การปฏิบัติงาน, การเสนอนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางลดความรุนแรง การกระจายอำนาจ การเจรจา และการร่วมดำเนินการ ปฏิบัติงานและกิจกรรมในโครงการ การร่วมประชุม”

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

และนางสาวอัญชญา หิมมิหะ ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายว่า

“การทำงานด้วยการวางแผนร่วมกัน พูดคุยปรึกษาหารือ เพื่อการจัดทำแผนในประเด็นเร่งด่วนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันต้องมีการวางแผนกำหนดทิศทาง กำหนดแผน, เสนอนโยบาย เป็นส่วนสำคัญให้เห็นความต้องการที่เกิดขึ้นจากคนในพื้นที่ เพราะคนในพื้นที่ได้รับปัญหาในเรื่อง ความไม่สงบ ปัญหาปากท้องของประชาชน ก็สามารถเสนอแนวทาง แก้ไขปัญหาของตนเองได้มากกว่าการถูกสั่งการจากข้างบน ซึ่งเป็นการเหมารวมจากทุกปัญหา ซึ่งปัญหาเฉพาะด้านพื้นที่ไม่สามารถแก้ไขตรงประเด็น ต้องการทำให้เกิดความหมั่นหมองของปัญหา”

(นางสาวอัญชญา หิมมิหะ, สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2557)

สอดคล้องกับ นายคุณรัตน์ บุญโชะ กล่าวว่า

“เสนอนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางลดความรุนแรง เสนอผ่านงานวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำเสนอ นโยบายอย่างเป็นรูปธรรมผ่านการศึกษางานวิชาการ”

(นายคุณรัตน์ บุญโษะ, สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2557)

และ นางสาวชะห้ อาลี กล่าวว่

“ร่วมประชุมวางแผนกำหนดทิศทางวางยุทธศาสตร์ให้ชัดเจนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ, เสนอนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางลดความรุนแรง รัฐควรมีความจริงใจในการช่วยประชาชน”

(นางสาวชะห้ อาลี, สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2557)

7.2.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

นโยบายภาครัฐเมื่อได้มีกำหนดขึ้นมาเพื่อจะนำไปใช้เพื่อการปฏิบัติได้จริงนั้น ต้องผ่านการวิเคราะห์ว่านโยบายภาครัฐสามารถนำไปใช้ หรือเพื่อการแก้ไขปัญหาได้จริงหรือไม่ โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายภาครัฐที่ผ่านมาจากเสียงสะท้อนประชาชนพื้นที่กล่าวถึง นโยบายที่นำไปใช้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาความรุนแรงได้จริงและต่อเนื่อง เมื่อนโยบายมาในช่วงแรกได้รับความสนใจจากภาครัฐในพื้นที่นำนโยบายไปใช้ แต่ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญของบริบทพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาโดยภาครัฐฝ่ายเดียวต้องให้ออกาสเปิดโอกาสคนในพื้นที่ได้ออกเสียง บอกกล่าวถึงนโยบายที่คนพื้นที่วิเคราะห์แล้วว่าสามารถนำไปใช้ได้อย่างจริงจัง แก้ปัญหาได้อย่างต่อเนื่อง และทำให้ภาครัฐเกิดความชัดเจนในการปรับแก้ นโยบายใหม่การนำมาใช้ในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบที่ยังเกิดอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ นางสาวชะห้ อาลี ให้สัมภาษณ์โดยกล่าวว่า

“การนำเสนอ นโยบายที่มีการกล่าวถึงเป็นแนว นโยบายที่ทุกฝ่ายต้องการให้เป็นร่วมเสนอ นโยบายที่เหมาะสมของพื้นที่เพื่อการแก้ปัญหา โดยนโยบายดังกล่าวต้องนำมาร่วมวิเคราะห์ เพื่อการนำนโยบายสามารถไปใช้แก้ปัญหาพื้นที่ต้องวิเคราะห์โดยคนพื้นที่จึงจะสามารถประสบความสำเร็จ จึงต้องได้นโยบายจากการรับฟังความคิดเห็นจากในพื้นที่เป็นสำคัญ และ

มีการพูดคุยถึงความเป็นไปได้เพื่อนำไปเป็นนโยบายการแก้ปัญหาพื้นที่โดยมีอาจล้มความสำคัญของบริบทพื้นที่ที่มีความแตกต่างไปจากพื้นที่อื่นโดยสิ้นเชิง

(นางสาวยะห์ อาลี, สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2557)

ความสำคัญของนโยบายที่เกิดขึ้นจากการกำหนดนโยบายซึ่งภาครัฐเป็นผู้กำหนดเพื่อให้ประชาชนปฏิบัติ ประชาชนไม่มีโอกาสในการกำหนดนโยบายที่มาจากความต้องการของตนเองและชุมชน ความสำคัญอยู่ที่ประชาชนพื้นที่เป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจในสภาพและสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นนโยบายที่ภาครัฐกำหนดลงมานั้นเมื่อนำไปปฏิบัติต้องเกี่ยวข้องกับภาคประชาชน องค์กรชุมชน จึงก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐเพื่อมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งภาครัฐและองค์กรชุมชนร่วมประชุมด้วยภาครัฐนำเสนอ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพร้อมองค์กรชุมชน ซึ่งองค์กรชุมชนมาจากการรวมตัวกลุ่ม องค์กร เครือข่ายในพื้นที่เพื่อต่อรองเชิงอำนาจและกดดันภาครัฐให้หันมาสนใจในการทำกิจกรรมร่วมกันกับองค์กรชุมชน ร่วมให้ข้อมูลการนำนโยบายไปใช้ว่าประสบความสำเร็จ หรือประสบปัญหาในการนำไปใช้ ซึ่งความสำคัญดังกล่าวเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงพร้อมจัดให้มีการประเมินผลการนำนโยบายไปใช้ในพื้นที่เฉพาะดังกล่าวนี้ ซึ่ง นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ ได้กล่าวว่า

“การเสนอ นโยบายเพื่อกำหนดทิศทางลดความรุนแรงการกระจายอำนาจ การเจรจา และต้องมีการร่วมดำเนินปฏิบัติงานและกิจกรรมในโครงการการร่วมประชุม ต้องเปิดพื้นที่และเวทีในการพูดคุยในการนำเสนอแนวทางนโยบายที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมุสลิม”

(นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ, สัมภาษณ์ 5 กุมภาพันธ์ 2557)

สอดคล้องกับ นายดุลยรัตน์ บุญโชะ นางสาวยะห์ อาลี นางสาว อัญชญา หิมมิหะ และนางสาวลม้าย มานะการ กล่าวถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติว่า

“การทำงานด้วยการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและกันต้องมีการวางแผน กำหนดทิศทาง กำหนดแผน, เสนอนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางลดความรุนแรง และร่วมดำเนิน

ปฏิบัติงานและกิจกรรมในโครงการความร่วมมือภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่ องค์กรต้องลงมือทำด้วยศรัทธาของชุมชนเอง”

(นายคุณรัตน์ บุญโชะ, สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2557)

(นางสาวยะห์ อาลี, สัมภาษณ์ 27 กุมภาพันธ์ 2557)

(นางสาวอัญญา หิมมิหนะ, สัมภาษณ์ 23 กุมภาพันธ์ 2557)

(นางสาวลม้าย มานะการ, สัมภาษณ์ 26 กุมภาพันธ์ 2557)

สำหรับผู้นำในการนำนโยบายเพื่อไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องมีการสร้างซึ่งความภาคภูมิใจ มีความรู้ความสามารถในการนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้อย่างประสบความสำเร็จในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ ณ เวลาที่ทำการศึกษาศึกษาผู้กำหนดนโยบาย ไปจนกระทั่งการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัตินั้น ได้มีการนำมาซึ่งผลที่สามารถค่อย ๆ ดำเนินการแก้ไข ก่อให้เกิดความสำเร็จจากการที่องค์กรชุมชนเข้ามาร่วมแนวนโยบายการขับเคลื่อนของผู้ร่วม หน่วยงานภาคประชาชนช่วยเหลือแก้ไขเพื่อการลดความรุนแรง ซึ่งจากการศึกษา พบว่า องค์กรชุมชนมีความสำคัญและมีบทบาทสำคัญในการเข้ามาแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ต้องมีการรับรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายได้เป็นอย่างดีในการที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเข้าใจ ซึ่งส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างบรรลุวัตถุประสงค์และที่สำคัญ คือ นโยบายต้องมีความชัดเจนในแนวทางการนำไปปฏิบัติ มีความเข้าใจง่ายในแนวนโยบายเพื่อการนำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความชัดเจนในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสันติสุขเพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชนทุกคน โดยเป้าประสงค์เพื่อการลดความรุนแรงจากสถานการณ์ การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายด้วยความตั้งใจ ความจริงใจร่วมมืออย่างจริงจัง เช่น ความร่วมมือการรักษาฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการยอมรับและพร้อมที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และการจัดการศึกษาของคนในพื้นที่ให้สอดคล้องกับหลักการทางศาสนา เป็นต้น

7.2.3 การประเมินนโยบาย

ความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลดความรุนแรง สถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษา พบว่า เมื่อมีการกำหนดนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการนำนโยบายอันมาจากภาครัฐไปปฏิบัติ ในการนี้ทั้ง

ภาครัฐ องค์กรชุมชน ภาคประชาชนทุกภาคส่วนรับทราบนโยบายแล้วนำไปปฏิบัติ โดยอาจใช้การจัดประชุมชี้แจง อบรมสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพูดคุย การเจรจาต่อรองเพื่อสามารถทราบแนวทางที่ต้องการให้เกิดการร่วมแก้ปัญหา หรือแนวปฏิบัติร่วมกัน สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน เมื่อดำเนินการงานต่าง ๆ จะได้อยู่บนฐานความรู้ ฐานความคิด และฐานปฏิบัติที่เหมือนกัน และที่สำคัญที่ไม่อาจจะละเลย คือ การบันทึกแนวทาง วิธีการปฏิบัติ หรือการปฏิบัติที่ได้ดำเนินการไปแล้ว พบว่า เมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วต้องมีการประเมินความสำเร็จของนโยบาย ซึ่งแต่ละนโยบายมีการมุ่งหวัง จากการศึกษา พบว่า นโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่คาดหวังให้ลดความรุนแรงได้ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถทำให้การเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงหมดไป โดยใช้กระบวนการพูดคุย ซึ่งสามารถสร้างความเข้าใจในข้อมูลเพื่อสร้างความร่วมมือทางแก้ไขปัญหาอย่างมีเป้าหมาย โดยเฉพาะการนำนโยบาย แผนงานที่ใช้แล้วได้มีการนำมาพูดคุยเผยแพร่ให้เป็นที่รับรู้รับทราบมีการนำมาพูดคุยว่าได้ปฏิบัติจริงประสบความสำเร็จจากความร่วมมือในเวทีประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ จากการจัดกิจกรรมการดำเนินการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาเพื่อการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปได้ว่า ความเหมาะสมของนโยบายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีต่อความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลดความรุนแรง ซึ่งนโยบายมีความสำคัญตั้งแต่การกำหนดนโยบายที่ต้องสอดคล้องและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติจริงจากการที่มีการประเมินผลการนำนโยบายที่ผ่านมาไปใช้ หลังจากนั้นเมื่อมีการกำหนดนโยบายแล้วต้องเป็นกระบวนการ การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายและสุดท้ายเมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วเมื่อสิ้นสุดการดำเนินนโยบายต้องมีการประเมินผลการใช้นโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ แต่การกำหนดนโยบาย การประเมินผลกระทบของนโยบายเพื่อการนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากสภาพแวดล้อม โครงสร้างสังคมที่เป็นเงื่อนไขต่อความรุนแรงที่ต้องคลี่คลายเพื่อลดความรุนแรง

8. ปัจจัยสภาพโครงสร้างทางสังคม

8.1 ความหมายสภาพโครงสร้างทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงได้นิยามเชิงปฏิบัติการ คำว่า สภาพโครงสร้างสังคม หมายถึง สิ่งส่งผลต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้รับการบริหารจัดการที่เหมาะสมสอดคล้องกับคุณลักษณะของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และมีความสมดุลตามความเป็นอยู่และวิถีของคนพื้นที่ ต้องการและทำให้เกิด

การพัฒนาที่ไม่ขัดแย้งกับหลักการของศาสนาอิสลามและมีความกระจายได้อย่างทั่วถึงและเคารพสิทธิของคนในพื้นที่

8.2 ลักษณะสภาพโครงสร้างทางสังคม

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพโครงสร้างทางสังคมในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ได้แก่ สภาพการเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพของการจัดการศึกษา และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยเอื้อต่อการดำรงชีวิตที่นำมาซึ่งคุณภาพชีวิต

1) สภาพการเมือง

จากการศึกษาพบว่า สภาพการเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ความอ่อนไหวที่เกี่ยวกับบุคคล วัฒนธรรมประเพณีที่มีความแตกต่าง จึงส่งผลการแก้ไขปัญหาพื้นที่อันมีผลมาจากการเมือง โดยการเมืองของประเทศต้องมีความเข้มแข็ง ที่ผ่านมาในการปกครองของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นการปกครอง โดยมีศูนย์อำนาจการปกครองอยู่ที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนกลาง กระทรวง ข้าราชการประจำ ส่วนภูมิภาค จังหวัด อำเภอ และตำบล และรูปแบบกระจายอำนาจเป็นส่วนท้องถิ่น อบจ. เทศบาล และ อบต. รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ที่สำคัญ คือ ตำรวจ และทหาร และที่สำคัญอย่างมากที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางการเมืองอีกกลุ่ม คือ กลุ่มเครือข่ายทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะจากการศึกษายังพบอีกว่า ผู้นำศาสนาในพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้นำศาสนาจึงเป็นผู้นำทางด้านความคิด การปฏิบัติตามหลักทางศาสนาจึงมีความโน้มเอียงถึงการให้ข้อมูล ข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ทำให้เกิดความเชื่อถือ การเมืองจึงมีแนวทาง เส้นทางการดำเนินไปตามที่ต้องการได้ไม่ยาก ดังนั้น เรื่องทางการเมืองเป็นไปด้วยข้อมูลการถ่ายทอดและการสามารถสื่อสารสถานการณ์ความเป็นไประดับชาติ ความขัดแย้ง การแย่งชิงอำนาจระดับท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นยังเป็นการกระจายอำนาจ แต่มีการปกครองภายใต้ภูมิภาคและการปกครองรูปแบบพิเศษของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านช่วงชิงการนำหาคะแนนนิยม โดยใช้สถานการณ์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มากว่า โจมตีอภิปรายเพื่อให้เกิดประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายการบริหารงานของฝ่ายการเมืองในพื้นที่ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาโดยให้ประชาชนพิพากษาในการเลือกตั้งและเกิดความไม่เป็นธรรมของฝ่ายรัฐบาลที่มีต่อการบริหารราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2) สภาพทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นไปด้วยความมั่นคงอันสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง สภาพทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับสภาพทางการเมือง โดยความเชื่อถือที่มีต่อการเมืองที่มั่นคงจะส่งผลต่อระบบโครงสร้างทางสังคม ทูกระบบให้เกิดความเข้มแข็งได้ไม่ยาก เพราะความเชื่อถือ เชื่อมั่นในความมั่นคงที่เกิดขึ้นต่อระบบทางสังคมโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางเพื่อการแก้ไขปัญหาความมั่นคง ซึ่งพบว่าสำหรับรายได้ต่อหัวของคนพื้นที่จังหวัดชายแดน โดยเฉลี่ยถือว่า อยู่ในระดับต่ำ อันเนื่องมาจากระยะเวลาที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้การประกอบอาชีพเกิดความหวาดระแวงต่อการออกมาประกอบอาชีพของประชาชน เช่น ตัดยาง การประมง ที่ถือว่าเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่มีรายได้ ตกต่ำกว่าที่ควร ซึ่งเมื่อรายได้มีปัญหาจะส่งผลกระทบต่อระบบ โครงสร้างทางสังคมไปจนถึงการศึกษา เป็นที่น่าแปลกใจว่าเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ของผู้นับถืออิสลามอันเป็นที่ซึ่งให้ความสำคัญเศรษฐกิจส่งผลถึงปากท้องคนในพื้นที่ แต่ยังไม่พบถึงปัญหาทางเศรษฐกิจของพื้นที่อีกด้านที่เป็นด้านมืดแห่งผลประโยชน์อื่นอีกมากมาย ซึ่งเรียกว่า “ธุรกิจมืด” หรือเรียกว่า “ธุรกิจนอกระบบ” มีการเคลื่อนไหวทางด้านรายได้อย่างมหาศาล จากการศึกษานักวิชาการ ชุมชนมากมาย พบประเด็นที่น่าสนใจว่า พื้นที่ความไม่สงบสามารถเกิดธุรกิจมืดผิดกฎหมายได้อย่างมากมาย สร้างรายได้ทางเศรษฐกิจที่ดีให้แก่กลุ่มคนบางกลุ่มที่ไม่เปิดเผย ได้แก่ ธุรกิจการค้าสิ่งผิดกฎหมาย สินค้าหนีภาษี โดยมีกรกล่าวถึงพื้นที่ดังกล่าวนี้ว่า ประชาชนคนรากหญ้าได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ และผู้ทำธุรกิจด้านมืดอาศัยช่องทางในการดำเนินธุรกิจขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยความมั่นคงต้องระแวดระวังภัยความรุนแรงในการก่อเหตุความไม่สงบ

จากการศึกษายังพบอีกว่า ผลประโยชน์อันเป็นเงินตราจากต่างประเทศ ไหลเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก โดยผ่านหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่จากสถานการณ์ความไม่สงบ เป็นเงินตราที่ใช้เพื่อการลงทุนในธุรกิจผิดกฎหมาย ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้ในพื้นที่ผ่านมาประชาชนอาจไม่เข้าใจ หรือขาดข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ปัจจุบันการเคลื่อนไหวขององค์กรชุมชนสามารถส่งผลการตรวจสอบ ดูแล ฐานเศรษฐกิจของพื้นที่เป็นไปอย่างถูกกฎหมาย ทำให้เกิดการกระจายรายได้ทำให้ครอบครัวมีรายได้เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งการค้าในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นไปอย่างขึ้น ๆ ลง ๆ เมื่อเกิดสถานการณ์ความรุนแรงการค้าขายหยุดชะงักจนกว่าช่วงเวลาผ่านไปและภาครัฐสามารถสร้างความมั่นใจการค้ากลับมาอีกครั้ง ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่เกิดการเติบโตอย่างต่อเนื่องแต่เป็นไปอย่างช้า ๆ แต่ทั้งองค์กรชุมชนและภาครัฐช่วยกันในการกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ด้วยการดึงภาคีที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม

3) คุณภาพทางสังคม

จากการศึกษา พบว่า การดำเนินการต่าง ๆ ทางสังคมเพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตที่เป็นสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำเนินชีวิตในพื้นที่จากอดีตมีความหวาดกลัว ความหวาดระแวงอย่างมาก เนื่องจากเหตุการณ์มีความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยนโยบายภาครัฐ และการเคลื่อนไหวในพื้นที่ด้วยไม่ต้องการความรุนแรง ต้องการความสงบสุข ให้ครอบครัวมีรายได้เพื่อการเลี้ยงดูครอบครัว จนถึงปัจจุบันเหตุการณ์ความรุนแรงได้ลดลงด้วยกระบวนการสันติภาพในรูปแบบต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่กระบวนการสันติภาพจากครอบครัว ครอบครัวต้องการความสงบสุข ไม่ต้องการความเลวร้ายที่อาจเกิดขึ้นกับสมาชิกครอบครัว ในครอบครัวมีการปลูกฝังให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในทุกระดับ ไม่ให้เกิดความรุนแรงไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ที่สามารถกระทำได้ วิธีการที่ง่ายที่สุด คือ บุคคลใกล้ชิดๆ การที่สามารถสร้างความสุขให้เกิดขึ้นก่อน การสร้างสถาบันครอบครัวมีความรัก ความผูกพันกันตามวิถีชีวิตคนในพื้นที่ โดยเฉพาะวิถีชีวิตแบบมุสลิมที่เป็นวิถีชีวิตส่วนใหญ่ของพื้นที่ เมื่อบุคคลภายนอกพื้นที่เข้าไปในพื้นที่จะสามารถรับรู้ได้ด้วยวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่มีการปฏิบัติตนในทางที่ดีงาม สร้างการช่วยเหลือต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน รับรู้ด้วยมิตรภาพที่ดีงาม การอยู่อาศัยในชุมชนแบบพึ่งพาอาศัยกัน มีการแบ่งปันต่อกันเท่าที่สามารถให้กับเพื่อนมนุษย์โดยที่ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยได้สัมผัสจากการลงพื้นที่ที่สามารถถ่ายทอดผ่านวิถีชีวิตแล้ว อีกสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ด้วยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นวิถีความช่วยเหลือกันและกันแบบตลอดชีวิต

4) คุณภาพของการจัดการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า คุณภาพของการจัดการการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของการจัดการศึกษา โดยประเด็นที่ไม่อาจลืม คือ ประชาชนคนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญสอดคล้องกับการแสดงออกอัตลักษณ์ของตนเอง ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในพื้นที่ โดยมีสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันเป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งคุณภาพทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เพราะในปัจจุบันการจัดการศึกษาต้องอาศัยจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถจริง มีวิสัยทัศน์กว้างสามารถคิดวิเคราะห์ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในอนาคตได้ด้วยการเชิญผู้มีความสามารถจากต่างประเทศมาสอน หรือแม้แต่การส่งนักเรียน นักศึกษาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไปเพื่อพัฒนาตนเอง และที่โดดเด่นในความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กเยาวชนเป็นผู้มีโอกาสได้รับ

การศึกษาอย่างเทียบ และมีโอกาสที่เท่าเทียมด้วยเช่นกัน และการจัดการศึกษาเพื่อขยายการทำงานในพื้นที่ประเทศเพื่อนบ้านอาเซียน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษา พบว่า ประเด็นการศึกษาและมีความสำคัญไม่น้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ ของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ คือ ประเด็นของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรการดำรงชีวิต ซึ่งประชาชนคนพื้นที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้ จึงมีการให้ความสำคัญ เกิดการเรียกร้องการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตด้วยความสุจริต แต่เมื่อเกิดความไม่ถูกต้อง เคลือบแคลงในความบริสุทธิ์ของการทำงานจึงอาจส่งผลต่อการร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผ่านมามีในอดีต ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกละเลยในการดูแลให้ความสำคัญ อนุรักษ์ฟื้นฟู อันเนื่องมาจากภาครัฐให้ความสำคัญต่อความรุนแรงที่เกิดกับการสูญเสียชีวิตด้วยความรุนแรง จึงให้ความสำคัญในการดูแล ทั้งที่โดยความจริงแล้วถ้าประชาชนคนพื้นที่มีแหล่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์สามารถใช้เพื่อการประกอบอาชีพได้ จะส่งผลให้ประชาชนคนพื้นที่มีความสุขและอยากรักษาความสุขเหล่านั้นไว้ จะทำให้ประชาชนเป็นหูเป็นตาให้กับรัฐในการดูแลความสงบสุขของพื้นที่ แต่ในเมื่อการดำรงชีวิตฝืดเคืองจึงไม่ใส่ใจในการให้ความร่วมมือในการช่วยรัฐได้อย่างเต็มที่ จวบจนปัจจุบันสำหรับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจและให้ความสำคัญต่อการดำรงอยู่ได้อย่างเป็นธรรมชาติเพื่อสามารถเป็นแหล่งทำมาหากิจของคนพื้นที่ เช่น ปัญหาการทำลายแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะมาจากกลุ่มอุตสาหกรรม รวมถึงปัญหาที่มาจากที่ดินทำกินที่เคยทำกิน แต่แล้วมาแจ้งว่าเป็นที่ดินอุทยานทำให้เกิดการทับซ้อนในที่ดินที่เกิดขึ้น หรือแม้แต่ปัญหาประมงที่ผ่านมามีประชาชนคนในพื้นที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ได้น้อย โดยพื้นฐานมาจากการที่ประชาชนคนพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการเห็นความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนของตนเอง ขาดการมีส่วนร่วมในการร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน จนกระทั่งนำไปสู่ความรุนแรงที่เกิดจากความไม่เข้าใจ รัฐจึงต้องหาวิธีการ มาตรการที่ประชาชนคนพื้นที่สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันได้อย่างเทียบกัน คนในพื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอต่อการนำมาใช้สิ่งประโยชน์ของคนในพื้นที่

ปัจจุบันนี้การเข้าถึง การมีโอกาสใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนเป็นไปอย่างเทียบดีขึ้นมา เหตุด้วยการเข้าใจ การมีส่วนร่วมมากขึ้น รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงไม่ยากด้วยความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการจัดกิจกรรม การเข้าถึงข้อมูลความจำเป็นได้ไม่ยาก ด้วยการอาศัยวิธีการปากต่อปากเกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การร่วมเสนอและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้สัมผัสถึงปัญหาการเข้าถึง การนำไปใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า รัฐต้องให้การส่งเสริมการทำประมงอย่างถูกกฎหมาย องค์กรชุมชนต้องร่วมกับภาครัฐ อย่างจริงจังในการช่วยกันแก้ไขปัญหาประมง จึงต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันด้วยการมีระบบ และกลไกการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องและจริงจัง นอกจากนี้ความร่วมมือที่ไม่อาจละเลยได้อย่างชัดเจน คือ การที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นภาครัฐที่มีบทบาทและหน้าที่ โดยตรงสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ต้องมีส่วนร่วมรับรู้ในการดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อย่างมีส่วนร่วม

“การให้ความสำคัญต่อทรัพยากรพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เน้นประชาชน ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีให้ความสนใจและตระหนัก โดยเฉพาะเรื่องประมงชายฝั่ง ซึ่งเป็นพื้นที่การดำรง ชีวิต ทำมาหากินของพี่น้องมุสลิมที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร แต่ถูกนายทุน นักธุรกิจ เข้า มาทำวนลากอวนรุนในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเล อันส่งผลกระทบต่อประมงชายฝั่ง ทำให้ทรัพยากร ร่อยหรอ ทำให้ทรัพยากรชายฝั่งไม่เพียงพอกับที่ชาวบ้านทำมาหากินด้วยเครื่องมือการจับปลาขนาด เล็ก ถูกเรืออวนลากอวนรุนเข้ามาจับปลาในพื้นที่ประมงชายฝั่ง ทำให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่ไม่ได้ ต้องออกไปทำมาหากินในประเทศมาเลเซีย หรือเป็นแรงงานรับจ้าง หน่วยงานราชการไม่ให้ความสำคัญ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้น ปล่อยปละละเลย”

(นายเจ๊ะปอ สะแม, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2557)

“จากการที่พี่น้องรวมกลุ่มรวมตัวเรียกร้องเรื่องที่ดิน ทำกินแนวเทือกเขา บูโด ทับซ้อนที่ดินทำกินของประชาชนกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโด-สุไหงปาดี ซึ่งเป็น พื้นที่แหล่งทรัพยากร แหล่งที่ทำมาหากิน มีสวนผลไม้ สวนยาง ที่มีมานานตั้งแต่บรรพบุรุษ พื้นที่นี้ เป็นบ้านของเราที่อยู่ของประชาชนทุกคนที่ดำรง ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีการแสดงออกถึงการแสดง ถึงสิทธิในที่ดินทำกินก่อนมีการประกาศเป็นพื้นที่อุทยาน การเคลื่อนไหวของประชาชนเป็นไปโดย สันติ ไม่มีการใช้ความรุนแรง มีการเคลื่อนไหวเพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่”

(นายสิโรตม์ แวปาไอ๊ะ, สัมภาษณ์ 29 พฤศจิกายน 2557)

สรุปได้ว่า ปัจจัยสภาพโครงสร้างทางสังคมมีความสำคัญและเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีต่อความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐการลดความรุนแรง ประกอบด้วย สภาพการเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพของการจัดการศึกษา และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในการดำเนินการเพื่อการลดความรุนแรงนั้นสภาพแวดล้อมต้องมีความเหมาะสมด้วยสภาพที่ประชาชนคนพื้นที่สามารถจัดดำเนินการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างความเชื่อมั่นที่มีต่อกันอย่างจริงใจและสามารถร่วมปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตาราง 13 สรุปตัวแปรปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ลำดับ	ปัจจัย ผู้ให้สัมภาษณ์	การลด ความ รุนแรง	ความ ไว้วางใจ ขององค์กร ชุมชนกับ ภาครัฐ	การสื่อสาร ขององค์กร ชุมชนกับ ภาครัฐ	การมี ส่วนร่วม กระบวนการ สันติภาพ	การบริหาร จัดการ องค์กร ชุมชน	การแสดง ออกในเชิง อัตลักษณ์	ความ เหมาะสม ของ นโยบาย	สภาพ โครงสร้าง สังคม
1	นายประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	นางสาวปติมา เปาะติเตคาไอ๊ะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3	นางพาสีละ ท้วมงาม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4	นางแวรอสนะฮ์ ดีเฮี้ยว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5	นายอับดุลกริม อัสมะแอ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6	นายซากาเรีย นูณ ยูซูฟ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7	นายนครินทร์ สาและ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8	นายสมพร สังข์สมบูรณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9	นางสาวลม้าย มานะการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10	นางสาวยะห์ อาลี		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
11	นางสาวคณิงนิง มากชูชิต	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
12	นายคุณยรัตน์ บุญโษะ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
13	นางสาวอัญญา หิมมิห	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
14	คุณเจะปอ สะแม				✓	✓		✓	✓
15	คุณตีโรตม์ แวนปาไอ๊ะ		✓		✓	✓		✓	✓
16	นายนิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า	✓		✓	✓				

2. ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การนำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลจากแบบสอบถาม และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์แบบจำลองการวัด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสถิติร้อยละ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้างของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงตัวแปร โดยวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ค่าสูงสุด (Maximum: Max) ค่าต่ำสุด (Minimum: Min) ค่าความเบ้ (Skewness: SK) และค่าความโด่ง (Kurtosis: Ku)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ เพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้างหรือ โมเดลเชิงสาเหตุของความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองการวัด ประกอบด้วย การระบุความเป็นไปได้ ค่าเดียวของแบบจำลอง การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ความตรงของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ความตรงของแบบจำลอง และความเชื่อมั่นของแบบจำลอง

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้าง ซึ่งนอกจากจะวิเคราะห์เช่นเดียวกับแบบจำลองการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ความตรงของแบบจำลอง และความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของแบบจำลองแล้ว ยังมีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

2.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ใน โมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ มีดังนี้

2.1.1 สัญลักษณ์ที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Max	หมายถึง	ค่าสูงสุด
Min	หมายถึง	ค่าต่ำสุด
C.V.	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์ของการกระจาย
Sk	หมายถึง	ค่าความเบ้
Ku	หมายถึง	ค่าความโด่ง
χ^2	หมายถึง	ค่าสถิติไค-สแควร์
df	หมายถึง	ค่าองศาอิสระ
P	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
GFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงสัมบูรณ์
CFI	หมายถึง	ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์
RMSEA	หมายถึง	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความเคลื่อนไหวในการประมาณค่ายกกำลังสอง
RMR	หมายถึง	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือยกกำลังสอง
SRMR	หมายถึง	ดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือยกกำลังสองแบบปรับมาตรฐาน
R^2	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of Determination)
TE	หมายถึง	อิทธิพลรวม (Total Effect)
IE	หมายถึง	อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)
DE	หมายถึง	อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)
C.R.	หมายถึง	ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของมาตรวัด (Construct Reliabilities)
AVE	หมายถึง	ค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่ถูกสกัดได้ (Average Variance Extracted)

2.1.2 สัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวแปรแฝง

STATE	หมายถึง	สภาพโครงสร้างทางสังคม
SYBO	หมายถึง	การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์
SULIT	หมายถึง	ความเหมาะสมของนโยบาย
ORGAN	หมายถึง	การบริหารจัดการองค์กรชุมชน
PART	หมายถึง	การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ
TRUST	หมายถึง	ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ
MEDIA	หมายถึง	การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ
REDUCE	หมายถึง	การลดความรุนแรง
conT	หมายถึง	สภาพการเมือง
ecoT	หมายถึง	สภาพเศรษฐกิจ
soT	หมายถึง	คุณภาพทางสังคม
eduT	หมายถึง	คุณภาพของการจัดการศึกษา
envenT	หมายถึง	ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
culT	หมายถึง	ภาษาและวัฒนธรรม
traT	หมายถึง	ประเพณี
reliT	หมายถึง	การปฏิบัติตามหลักศาสนา
poliT	หมายถึง	การกำหนดนโยบาย
pracT	หมายถึง	การนำนโยบายไปปฏิบัติ
ratT	หมายถึง	การประเมินนโยบาย
memT	หมายถึง	สมาชิกกลุ่ม
budT	หมายถึง	งบประมาณ
matT	หมายถึง	วัสดุ อุปกรณ์
manaT	หมายถึง	การจัดการ
leadT	หมายถึง	ผู้นำองค์กรชุมชน
recoT	หมายถึง	การร่วมรับรู้
thinkT	หมายถึง	การร่วมคิดวิเคราะห์
workT	หมายถึง	การร่วมปฏิบัติงาน
reaT	หมายถึง	ความจริง
fairlyT	หมายถึง	ความยุติธรรม

quanT	หมายถึง	ปริมาณของข้อมูล
qualiT	หมายถึง	คุณภาพของข้อมูล
commuT	หมายถึง	ช่องทางการสื่อสาร
redqutiT	หมายถึง	การลดความรุนแรงเชิงปริมาณ
redqualiT	หมายถึง	การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 14 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	เขตเมือง								เขตชนบท								รวม		
	สงขลา		ปัตตานี		ยะลา		นราธิวาส		สงขลา		ปัตตานี		ยะลา		นราธิวาส				
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
เพศ																			
ชาย	14	56.0	16	64.0	7	28.0	14	56.0	8	32.0	7	28.0	5	20.0	18	72.0	89	44.5	
หญิง	11	44.0	9	36.0	18	72.0	11	44.0	17	68.0	18	72.0	20	80.0	7	28.0	111	55.5	
อายุ																			
16-29 ปี	1	4.0	2	8.0	6	24.0	3	12.0	6	24.0	1	4.0	2	8.0	5	20.0	26	13.0	
30-43 ปี	8	32.0	13	52.0	9	36.0	10	40.0	6	24.0	13	52.0	7	28.0	13	52.0	79	39.5	
44-57 ปี	15	60.0	10	40.0	8	32.0	9	36.0	8	32.0	8	32.0	14	56.0	6	24.0	78	39.0	
58-71 ปี	1	4.0	0	0.0	2	8.0	3	12.0	5	20.0	2	8.0	2	8.0	1	4.0	16	8.0	
71 ปีขึ้นไป	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	4.0	0	0.0	0	0.0	1	0.5	

ตาราง 14 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	เขตเมือง								เขตชนบท								รวม		
	สงขลา		ปัตตานี		ยะลา		นราธิวาส		สงขลา		ปัตตานี		ยะลา		นราธิวาส				
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	
อาชีพ																			
รับจ้าง	8	32.0	13	52.0	7	28.0	9	36.0	5	20.0	6	24.0	8	32.0	14	56.0	70	35.0	
ทำสวน	7	28.0	5	20.0	7	28.0	3	12.0	9	36.0	12	48.0	10	40.0	6	24.0	59	29.5	
รับราชการ	2	8.0	1	4.0	5	20.0	1	4.0	6	24.0	4	16.0	1	4.0	1	4.0	21	10.5	
ค้าขาย	6	24.0	2	8.0	0	0.0	5	20.0	2	8.0	1	4.0	3	12.0	1	4.0	20	10.0	
ประมง	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	4.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.5	
ธุรกิจส่วนตัว	2	8.0	3	12.0	2	8.0	0	0.0	2	8.0	2	8.0	1	4.0	2	8.0	14	7.0	
ว่างงาน	0	0.0	1	4.0	4	16.0	6	24.0	0	0.0	0	0.0	2	8.0	1	4.0	14	7.0	
นักเรียน	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	4.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.5	
ระดับการศึกษา																			
ประถม	7	28.0	5	20.0	1	4.0	4	16.0	7	28.0	6	24.0	8	32.0	6	24.0	44	22.0	
มัธยมศึกษา	10	40.0	10	40.0	13	52.0	17	68.0	8	32.0	15	60.0	12	48.0	13	52.0	98	49.0	
ปริญญาตรี	8	32.0	10	40.0	11	44.0	4	16.0	9	36.0	4	16.0	5	20.0	6	24.0	57	28.5	
ปริญญาโท	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	4.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.5	

ตาราง 14 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	เขตเมือง								เขตชนบท								รวม	
	สงขลา		ปัตตานี				นราธิวาส		สงขลา		ปัตตานี		ยะลา		นราธิวาส			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ตำแหน่ง																		
ผู้นำองค์กรชุมชน	9	36.0	8	32.0	9	36.0	10	40.0	7	28.0	6	24.0	5	20.0	12	48.0	66	33.0
กรรมการองค์กรชุมชน	8	32.0	10	40.0	8	32.0	9	36.0	9	36.0	6	24.0	8	32.0	4	16.0	62	31.0
สมาชิกองค์กรชุมชน	8	32.0	7	28.0	8	32.0	6	24.0	9	36.0	13	52.0	12	48.0	9	36.0	72	36.0
วัตถุประสงค์องค์กรชุมชน																		
สันติสุข	7	28.0	6	24.0	7	28.0	7	28.0	11	44.0	7	28.0	7	28.0	4	16.0	56	28.0
เพิ่มรายได้	5	20.0	8	32.0	8	32.0	5	20.0	7	28.0	9	36.0	8	32.0	8	32.0	58	29.0
สวัสดิการ	7	28.0	11	44.0	4	16.0	6	24.0	2	8.0	10	40.0	11	44.0	1	4.0	52	26.0
คุณภาพชีวิตที่ดี	4	16.0	8	32.0	10	40.0	6	24.0	14	56.0	14	56.0	12	48.0	5	20.0	73	36.5
การแก้ไขปัญหาพื้นที่	7	28.0	9	36.0	7	28.0	13	52.0	7	28.0	5	20.0	10	40.0	5	20.0	63	31.5
การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ	3	12.0	7	28.0	5	20.0	3	12.0	2	8.0	6	24.0	3	12.0	1	4.0	30	15.0

ตาราง 14 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	เขตเมือง								เขตชนบท								รวม	
	สงขลา		ปัตตานี				นราธิวาส		สงขลา		ปัตตานี		ยะลา		นราธิวาส			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะขององค์กรชุมชนที่เป็นสมาชิก																		
อาชีพ	8	32.0	9	36.0	14	56.0	11	40.0	7	28.0	12	48.0	8	32.0	11	44.0	80	40.0
สตรี	5	20.0	3	12.0	8	32.0	5	20.0	6	24.0	9	36.0	4	16.0	3	12.0	43	21.5
สันติภาพ	1	4.0	2	8.0	0	0.0	1	4.0	6	24.0	4	16.0	8	32.0	2	8.0	24	12.0
ประชาสังคม	11	44.0	10	40.0	3	12.0	7	28.0	5	20.0	0	0.0	4	16.0	7	28.0	47	23.5
เยาวชน	0	0.0	1	4.0	0	0.0	1	4.0	1	4.0	0	0.0	1	4.0	2	8.0	6	3.0
อื่น ๆ (ระบุ)	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0

จากตาราง 14 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 111 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.5 เพศชาย จำนวน 89 คิดเป็นร้อยละ 44.5 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 30-43 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมา อายุระหว่าง 44-57 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 70 คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมา ประกอบอาชีพทำสวน จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49 รองลงมาสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกองค์กร จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมาดำรงตำแหน่งผู้นำองค์กร จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 โดยส่วนใหญ่องค์กรมีวัตถุประสงค์เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมาเพื่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.50 และลักษณะขององค์กรที่เป็นสมาชิกเกี่ยวกับอาชีพ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมาเป็นองค์กรประชาสังคม จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้างของตัวแปร

ตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขตเมือง ในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปร	จำนวน (คน)	\bar{x}	ระดับ	S.D.	Min	Max	Sk	Ku
สภาพโครงสร้างสังคม								
1. สภาพการเมือง	100	3.33	ปานกลาง	0.809	1.00	4.75	-0.492	-0.003
2. สภาพทางเศรษฐกิจ	100	3.36	ปานกลาง	0.668	1.00	4.83	-0.273	0.874
3. คุณภาพทางสังคม	100	3.63	มาก	0.802	1.50	5.00	-0.193	-0.405
4. คุณภาพของการจัดการศึกษา	100	3.24	ปานกลาง	0.810	1.00	5.00	-0.171	-0.114
5. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	100	3.03	ปานกลาง	0.809	1.38	4.63	-0.130	-0.608
การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์								
1. ภาษาและวัฒนธรรม	100	3.52	มาก	0.816	1.00	5.00	-0.412	0.305
2. ประเพณี	100	3.70	มาก	0.700	2.33	5.00	-0.075	-0.584
3. การปฏิบัติตามหลักศาสนา	100	3.92	มาก	0.846	2.00	5.00	-0.376	-0.627
ความเหมาะสมของนโยบาย								
1. การกำหนดนโยบาย	100	3.07	ปานกลาง	0.836	1.20	4.80	-0.233	-0.493
2. การนำนโยบายไปปฏิบัติ	100	3.31	ปานกลาง	0.706	1.50	5.00	-0.140	-0.281
3. การประเมินนโยบาย	100	3.05	ปานกลาง	0.820	1.00	5.00	-0.554	0.341
การบริหารจัดการองค์กรชุมชน								
1. สมาชิกกลุ่ม	100	3.41	มาก	0.739	1.00	5.00	-0.353	0.527
2. งบประมาณ	100	2.97	ปานกลาง	0.988	1.00	5.00	-0.191	-0.461
1.3 วัสดุ อุปกรณ์	100	2.97	ปานกลาง	0.906	1.00	5.00	-0.338	-0.191
4. การจัดการ	100	3.15	ปานกลาง	0.833	1.00	5.00	-0.547	0.286
5. ผู้นำองค์กรชุมชน	100	3.30	ปานกลาง	0.853	1.00	5.00	-0.867	1.165
การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ								
1. การร่วมรับรู้	100	3.11	ปานกลาง	1.016	1.00	5.00	-0.463	-0.334

ตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน
เขตเมือง ในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	\bar{X}	ระดับ	S.D.	Min	Max	Sk	Ku
2. การร่วมคิดวิเคราะห์	100	3.10	ปานกลาง	0.891	1.00	4.83	-0.497	-0.030
3. การร่วมปฏิบัติงาน	100	3.12	ปานกลาง	0.941	1.00	5.00	-0.472	-0.203
ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ								
1. ความจริง	100	3.21	ปานกลาง	0.813	1.00	4.75	-0.794	0.556
2. ความยุติธรรม	100	3.02	ปานกลาง	0.902	1.00	5.00	-0.603	-0.018
การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ								
1. ปริมาณของข้อมูล	100	3.22	ปานกลาง	0.869	1.00	5.00	-0.380	0.473
2. คุณภาพของข้อมูล	100	3.51	มาก	0.813	1.00	5.00	-0.834	1.760
3. ช่องทางการสื่อสาร	100	3.33	ปานกลาง	0.748	1.00	4.60	-0.787	1.194
การลดความรุนแรง								
1. ลดความรุนแรงเชิงปริมาณ	100	3.08	ปานกลาง	0.862	1.00	5.00	-0.475	0.449
2. ลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ	100	3.18	ปานกลาง	0.785	1.00	5.00	-0.613	1.061

จากตาราง 15 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้เกี่ยวกับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขตเมืองในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นตัวแปรในการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การแจกแจงของข้อมูล ส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบหรือมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้สูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้ระหว่าง -0.834 ถึง -0.075 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.075 ถึง 1.194 และเมื่อพิจารณาตามข้อเสนอของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ซึ่งกำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรสังเกตได้ในส่วนนี้ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ และมีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีโลกลีสุคสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate)

ตาราง 16 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขต
ชนบทในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

ตัวแปร	จำนวน (คน)	\bar{X}	ระดับ	S.D.	Min	Max	Sk	Ku
สภาพโครงสร้างสังคม								
1. สภาพการเมือง	100	3.27	ปานกลาง	0.867	1.00	5.00	-0.305	0.043
2. สภาพทางเศรษฐกิจ	100	3.42	มาก	0.631	1.50	4.67	-0.570	0.250
3. คุณภาพทางสังคม	100	3.48	มาก	0.756	1.75	5.00	0.121	-0.203
4. คุณภาพของการจัดการศึกษา	100	3.21	ปานกลาง	0.816	1.00	4.80	-0.378	-0.134
5. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	100	3.13	ปานกลาง	0.740	1.00	4.75	-0.529	0.434
การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์								
1. ภาษาและวัฒนธรรม	100	3.56	มาก	0.824	1.00	5.00	-0.302	-0.081
2. ประเพณี	100	3.70	มาก	0.805	1.67	5.00	-0.229	-0.611
3. การปฏิบัติตามหลักศาสนา	100	3.85	มาก	0.922	1.00	5.00	-0.433	-0.212
ความเหมาะสมของนโยบาย								
1. การกำหนดนโยบาย	100	3.17	ปานกลาง	0.982	1.00	5.00	-0.062	-0.216
2. การนำนโยบายไปปฏิบัติ	100	3.19	ปานกลาง	0.800	1.00	5.00	-0.326	-0.051
3. การประเมินนโยบาย	100	2.98	ปานกลาง	0.865	1.00	4.85	-0.256	0.075
การบริหารจัดการองค์กรชุมชน								
1. สมาชิกกลุ่ม	100	3.22	ปานกลาง	0.809	1.00	5.00	-0.396	0.230
2. งบประมาณ	100	2.91	ปานกลาง	0.888	1.00	5.00	-0.138	-0.103
3. วัสดุอุปกรณ์	100	2.91	ปานกลาง	0.868	1.00	5.00	-0.263	-0.077
4. การจัดการ	100	3.19	ปานกลาง	0.784	1.00	5.00	-0.213	-0.112
5. ผู้นำองค์กรชุมชน	100	3.24	ปานกลาง	0.795	1.00	5.00	-0.206	0.271
การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ								
1. การร่วมรับรู้	100	2.98	ปานกลาง	0.891	1.00	5.00	0.050	0.171
2. การร่วมคิดวิเคราะห์	99	2.98	ปานกลาง	0.810	1.00	5.00	0.053	0.180
3. การร่วมปฏิบัติงาน	99	2.92	ปานกลาง	0.886	1.00	5.00	-0.084	-0.204

ตาราง 16 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขต
ชนบทในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	\bar{x}	ระดับ	S.D.	Min	Max	Sk	Ku
ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ								
1. ความจริง	100	2.98	ปานกลาง	0.821	1.00	5.00	0.104	0.087
2. ความยุติธรรม	100	2.95	ปานกลาง	0.905	1.00	5.00	-0.153	-0.119
การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ								
1. ปริมาณของข้อมูล	98	3.07	ปานกลาง	0.779	1.00	4.67	-0.289	-0.004
2. คุณภาพของข้อมูล	96	3.39	มาก	0.749	1.33	5.00	0.246	0.099
3. ช่องทางการสื่อสาร	94	3.13	ปานกลาง	0.709	1.20	5.00	0.074	0.163
การลดความรุนแรง								
1. การลดความรุนแรง เชิงปริมาณ	98	2.92	ปานกลาง	0.810	1.00	5.00	0.255	0.247
2. การลดความรุนแรง เชิงคุณภาพ	100	2.94	ปานกลาง	0.685	1.57	5.00	0.172	-0.349

จากตาราง 16 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขตชนบทในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นตัวแปรในการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การแจกแจงของข้อมูล ส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบหรือมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้สูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้ระหว่าง -0.570 ถึง 0.255 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.349 ถึง 0.271 และเมื่อพิจารณาตามข้อเสนอของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ซึ่งกำหนดว่าความเบ้ควรน้อยกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรน้อยกว่า 7.0 จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรสังเกตได้ในส่วนนี้ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ และมีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีโลกลีเซียมสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ เพื่อใช้สร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ ในแบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยความร่วมมือในการลดความรุนแรง

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 17 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 26 ตัวแปร เพื่อตรวจสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างคู่ตัวแปรสังเกตได้ และปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) จากตาราง 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จำนวน 276 คู่ และที่แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 22 คู่ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด เป็นความสัมพันธ์ทางบวก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 0.11 – 0.81 โดยตัวแปรสังเกตได้คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพในการร่วมรับรู้ กับ การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพในการร่วมคิดวิเคราะห์ มีขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.81 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นกลุ่มตัวแปรด้านเดียวกัน หรือใช้วัดตัวแปรแฝงเดียวกัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ที่ใช้วัดด้านสภาพแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.11-0.70 ด้านการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.12-0.54 ด้านความเหมาะสมของนโยบาย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.13-0.71 ด้านการบริหารจัดการองค์กรชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.12-0.78 ด้านการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.12-0.81 ด้านความไว้วางใจขององค์กรชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.11-0.78 ด้านการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.11-0.73 ด้านการลดความรุนแรง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.11-0.63

เมื่อพิจารณาจากค่าสถิติของบาร์ทเล็ต (Bartlett's Test of Sphericity) ซึ่งเป็นค่าสถิติทดสอบสมมติฐานว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) หรือไม่ พบว่า มีค่าเท่ากับ 3402.66 ค่า $p < .001$ แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลกิน (Kaiser-Meyer-Olkin หรือ KMO เท่ากับ 0.90 โดยมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่า ข้อมูลชุดนี้ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน และเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

ตาราง 17 ผลการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ขององค์กรชุมชนในเขตเมืองและชนบท

	conT	ecoT	soT	eduT	evenT	culT	traT	reliT	poliT	pracT	ratT	memT	budT	matT	manaT	leadT	recoT	thinkT	workT	realT	fairlyT	quanT	qualiT	commuT	redquiT	redquiT	
conT	1.00																										
ecoT	0.28**	1.00																									
soT	0.08	0.31**	1.00																								
eduT	0.13*	0.19**	0.38**	1.00																							
evenT	0.11*	0.23**	0.37**	0.70**	1.00																						
culT	0.10	0.16**	0.27**	0.32**	0.36**	1.00																					
traT	0.12*	0.25**	0.34**	0.21**	0.26**	0.54**	1.00																				
reliT	0.02	0.19**	0.32**	0.29**	0.25**	0.39**	0.55**	1.00																			
poliT	0.17**	0.20**	0.17**	0.52**	0.61**	0.30**	0.14*	0.27**	1.00																		
pracT	0.19**	0.21**	0.31**	0.45**	0.50**	0.38**	0.28**	0.29**	0.71**	1.00																	
ratT	0.15**	0.13*	0.29**	0.44**	0.47**	0.22**	0.20**	0.17**	0.54**	0.67**	1.00																
memT	0.15**	0.20**	0.25**	0.27**	0.28**	0.33**	0.31**	0.21**	0.36**	0.49**	0.51**	1.00															
budT	0.07	0.13*	0.08	0.30**	0.35**	0.17**	0.17**	0.09	0.40**	0.40**	0.46**	0.51**	1.00														
matT	0.09	0.15**	0.13*	0.35**	0.44**	0.17**	0.09	0.13*	0.44**	0.40**	0.50**	0.48**	0.78**	1.00													
manaT	0.03	0.15**	0.15**	0.36**	0.39**	0.18**	0.25**	0.23**	0.35**	0.37**	0.47**	0.50**	0.60**	0.68**	1.00												
leadT	0.04	0.12*	0.26**	0.38**	0.32**	0.09	0.20**	0.22**	0.39**	0.41**	0.52**	0.40**	0.51**	0.51**	0.64**	1.00											
recoT	0.08	0.08	0.17**	0.44**	0.41**	0.16**	0.17**	0.15**	0.47**	0.40**	0.52**	0.44**	0.38**	0.45**	0.55**	0.60**	1.00										
thinkT	0.14*	0.08	0.14*	0.46**	0.45**	0.18**	0.15**	0.21**	0.53**	0.40**	0.51**	0.45**	0.45**	0.55**	0.63**	0.65**	0.81**	1.00									
workT	0.17**	0.12*	0.20**	0.46**	0.43**	0.23**	0.20**	0.14*	0.44**	0.40**	0.49**	0.46**	0.40**	0.48**	0.52**	0.51**	0.71**	0.79**	1.00								
realT	0.10	0.04	0.12*	0.40**	0.34**	0.16**	0.18**	0.11*	0.48**	0.40**	0.51**	0.49**	0.56**	0.53**	0.53**	0.58**	0.67**	0.75**	0.70**	1.00							
fairlyT	0.07	0.05	0.12*	0.47**	0.41**	0.17**	0.10	0.12*	0.45**	0.44**	0.50**	0.42**	0.48**	0.54**	0.56**	0.55**	0.62**	0.67**	0.66**	0.78**	1.00						
quanT	0.14*	0.14*	0.16**	0.37**	0.36**	0.25**	0.22**	0.17**	0.31**	0.32**	0.34**	0.39**	0.32**	0.38**	0.38**	0.44**	0.55**	0.58**	0.66**	0.60**	0.53**	1.00					
qualiT	0.13*	0.10	0.19**	0.17**	0.22**	0.25**	0.38**	0.35**	0.11*	0.18**	0.22**	0.36**	0.21**	0.18**	0.37**	0.32**	0.39**	0.43**	0.40**	0.39**	0.35**	0.52**	1.00				
commuT	0.09	0.15**	0.19**	0.40**	0.36**	0.30**	0.27**	0.23**	0.34**	0.34**	0.41**	0.45**	0.41**	0.39**	0.48**	0.50**	0.57**	0.66**	0.64**	0.61**	0.54**	0.73**	0.63**	1.00			
redquiT	0.26**	0.04	0.04	0.29**	0.20**	0.25**	0.17**	0.02	0.18**	0.21**	0.32**	0.29**	0.35**	0.33**	0.25**	0.39**	0.39**	0.45**	0.49**	0.54**	0.48**	0.48**	0.27**	0.51**	1.00		
redquiT	0.22**	0.12*	0.11*	0.39**	0.31**	0.25**	0.13*	0.09	0.34**	0.36**	0.44**	0.37**	0.39**	0.43**	0.38**	0.47**	0.48**	0.56**	0.59**	0.61**	0.57**	0.63**	0.34**	0.60**	0.77**	1.00	
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square 3402.657, df=325, p=.000															Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy. .900												

*p<.05, **p<.01

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองการวัด

การวิเคราะห์แบบจำลองการวัด (Measurement Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ได้ระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงทั้ง 8 ตัว อันประกอบด้วย สภาพโครงสร้างสังคมการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ความเหมาะสมของนโยบาย การบริหารจัดการองค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ และการลดความรุนแรงร่วมกับตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 26 ตัวแปร โดยในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจะพิจารณาใน 4 ประเด็น คือ การตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ความตรงของแบบจำลองการวัด และค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของมาตรวัด โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเด็นดังนี้

4.1 ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองการวัด

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง (Model Identification) นั้น จำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าจะต้องน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบจำลองการวัดของการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรสังเกตได้ 26 ตัวแปร จำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมเท่ากับ 351 ตัวแปร พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จำนวน 64 ตัวแปรแบบจำลองการวัดมีค่าองศาอิสระเท่ากับ 262 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองสมมติฐานสามารถระบุค่าได้จะมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี (Over Identification)

4.2 การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวัดความร่วมมือลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในตอนแรก พบว่า แบบจำลองไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 613.44 ที่องศาอิสระเท่ากับ 271 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 2.26 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.90 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.04 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ยกกำลังสอง (RMSEA) เท่ากับ 0.08

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงปรับแบบจำลอง โดยกำหนดให้ ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ การปรับแบบจำลองในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาจากดัชนีตัดแปร

แบบจำลอง (Modification Indices: MI) แล้วลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อน ที่มีค่า MI สูง และมีความเป็นไปได้ทางทฤษฎี การปรับโดยยอมให้ความเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้ภายนอกสัมพันธ์กันได้ หรือเรียกว่าเมทริกซ์ Theta-Delta (TD) ซึ่งในกรณีนี้กำหนดให้ค่า ความคลาดเคลื่อนระหว่างตัวแปรสังเกตได้ภายนอกมีความสัมพันธ์กัน 9 คู่ คือ

1) ความคลาดเคลื่อนระหว่างสภาพการเมืองและสภาพทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายได้ด้วย ผลการศึกษาของ ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี เชาวเลิศ ล้อมลุ่ม และสวัสดิ์ ไหลภรณ์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในท่ามกลาง 8 ปีของความรุนแรง (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2555) สรุปได้ว่า สถานการณ์ความไม่สงบ อันเป็นปัจจัยทางการเมืองมีผลกระทบอย่างมากต่อโครงสร้างเศรษฐกิจ การผลิตและการจ้างงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาคการบริหารราชการของรัฐกลับมีผลอย่างสำคัญต่อการพยุหมิให้เศรษฐกิจมหภาคหยุดชะงักหรือล่มสลาย ระบบเศรษฐกิจโดยรวมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังรักษาระดับการขยายตัวอยู่ได้เล็กน้อยและไม่ถึงกับภาวะชะงักงันหรือล่มลงจากวิกฤตการณ์สถานการณ์ความไม่สงบ

2) ความคลาดเคลื่อนระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจและคุณภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วย ข้อค้นพบของกระทรวงการพัฒนาศังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2555) พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้นำมาซึ่งความสูญเสียทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างมาก มีผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ซ้ำยังก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาอีก และความรุนแรงนำมาซึ่งความหวาดระแวงของคนในพื้นที่ต่อกัน

3) ความคลาดเคลื่อนระหว่างคุณภาพทางสังคมและการกำหนดนโยบาย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วย สภาความมั่นคงแห่งชาติ (2549) ระบุว่ารัฐบาลมีนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เกิดการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างส่วนราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหารและภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหา สร้างบรรยากาศเกื้อกูลต่อการพัฒนา และสร้างสันติภาพ ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินและของหน่วยงานภาครัฐได้มีนโยบายที่จะให้เกิดความปลอดภัยมั่นคงในชีวิตและการเฝ้าระวังและพยายามลดความแตกแยกของผู้คนในพื้นที่อย่างมีคุณภาพของพื้นที่ความรุนแรง

4) ความคลาดเคลื่อนระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติและสมาชิกกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วย ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555-2557 ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2557) ระบุว่า เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่าย

สนับสนุนการดำเนินตามนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สังคมไทย โดยรวม และสังคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และโลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายขยายผลจากกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกันได้ในแนวราบ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาครัฐของภาคส่วนต่าง ๆ พร้อมไปกับส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับคนในพื้นที่

5) ความคลาดเคลื่อนระหว่างงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วยยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555-2557 (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, 2557) กล่าวถึง การบริหารการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการบูรณาการการร่วมกับทุก ภาคส่วน รวมทั้งงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรในการบริหารงานร่วมกัน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่วัฒนธรรม ประเพณีและความต้องการของประชาชนทุกภาคส่วน

6) ความคลาดเคลื่อนระหว่างงบประมาณและความจริง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วย การนำมาซึ่งงบประมาณเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้นั้นต้องนำงบประมาณไปใช้เพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งงบประมาณเพื่อการค้นหาความจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ข้อเท็จจริงปรากฏ ทำให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่ง ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2557) มีการระดมความคิดเห็นเพื่อการปกป้องเด็กและผู้หญิง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ข้อสรุปว่า ข้อเท็จจริงที่ไม่ปรากฏ นำไปสู่ความไม่ไว้วางใจจากประชาชนมากขึ้น และ อาแว มะแสด (2555) กล่าวว่า การขาดความเข้าใจที่ดีต่อ โครงการบางชุมชนและสมาชิกชุมชนบางส่วน ปัญหาจำนวนงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนมีน้อยและขาดความชัดเจนในการจัดสรร ไม่สามารถเข้าถึงและไม่กระจายงบประมาณไปตามกลุ่มองค์กรชุมชนอย่างแท้จริง ความไม่ต่อเนื่องในการทำงาน ขาดการติดตามโดยคณะทำงาน

7) ความคลาดเคลื่อนระหว่างการร่วมปฏิบัติงานและปริมาณข้อมูล ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วย การปฏิบัติงานพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้อันเป็นพื้นที่ความไม่สงบนั้นผู้ปฏิบัติงานเพื่อการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยการแก้ไขปัญหาจากฐานข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ถูกต้องชัดเจน สอดคล้อง ฐิติมา อัสวพรหมธาดา และคณะ (2550, น. 41-43) ได้แก่ 1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การร่วมมือในรูปแบบนี้ผู้เข้าร่วมเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ

รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ 2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นการร่วมมือที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการ โครงการ กับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม หรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบดังกล่าว นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

8) ความคลาดเคลื่อนระหว่างสภาพการเมืองและคุณภาพของข้อมูล โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วย สถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไม่สงบ ประชาชนจะสามารถรับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ เพื่อสามารถทำงานร่วมกันในการลดความรุนแรง ซึ่งศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2557) มีการระดมความคิดเห็นเพื่อการปกป้องเด็กและผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า การใช้ข้อมูลความรุนแรงขัดแย้ง การสร้างภาพบางอย่างผ่านสื่อเพื่อช่วงชิงมวลชน รัฐล้มเหลวต่อการสร้างความกระจ่างกับคนในท้องถิ่น ชาวบ้านตกอยู่ในความไม่รู้ ความไม่ชัดเจนกระจ่างของข้อมูล อันนำไปสู่บรรยากาศความคลุมเครือซึ่งนำไปสู่การแย่งชิงมวลชนจากฝ่ายตรงข้ามได้ง่าย การต่อสู้ทางการเมืองระดับที่พยายามช่วงชิงโดยใช้สถานการณ์เป็นเงื่อนไขเพื่อโจมตีรัฐบาลโดยมิได้คิดคำนึงผลกระทบ จึงทำให้เกิดความเสียหายต่อการแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

9) ความคลาดเคลื่อนระหว่างประเพณีและคุณภาพของข้อมูล โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่นี้สามารถอธิบายด้วย สอดคล้องกับ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (2557) มีการระดมความคิดเห็นเพื่อการปกป้องเด็กและผู้หญิงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสาเหตุมาจากการแก้ไขปัญหาที่ฝังลึกของคนในชุมชน และความเชื่อจากข้อมูลที่มีการ propaganda อย่างเป็นระบบ ความเข้าใจในเรื่องประเพณี ภาษา วัฒนธรรมที่ไม่ได้รับข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับชุมชนมีความคลาดเคลื่อนต่อวิถีปฏิบัติ ที่ทำให้การวางตัวของภาครัฐที่ล่วงละเมิดต่อจารีตประเพณีต่อเด็กและสตรีในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลจากการปรับแบบจำลองตามขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบบจำลองการวัดความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ซึ่งมีค่าเท่ากับ 465.68 ที่องศาอิสระเท่ากับ 262 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.78 CFI = 0.94, RMR = 0.04 และ RMSE = 0.06 รายละเอียดดังตาราง 18

ตาราง 18 ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองการวัด

ดัชนี	ก่อนปรับแบบจำลอง	หลังปรับแบบจำลอง
χ^2	613.44	465.68
Df	271	262
CMIN/df	2.26	1.78
CFI	0.90	0.94
RMR	0.04	0.04
RMSEA	0.08	0.06

4.3 การวิเคราะห์ความตรงของแบบจำลองการวัด

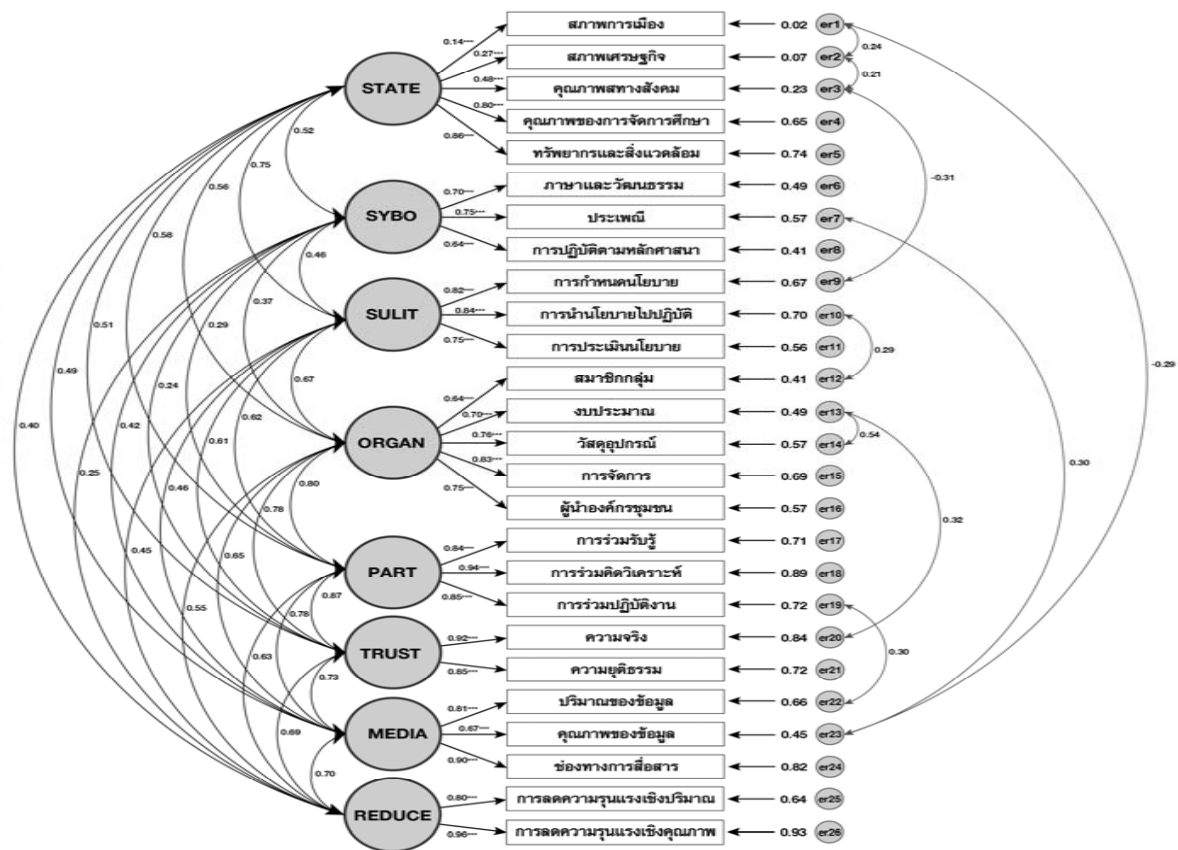
จากแบบจำลองการวัดที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบ 18 และตาราง 25 พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยตัวแปรแฝงสภาพโครงสร้างทางสังคม มีตัวแปรสังเกตด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.86$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.74 ตัวแปรแฝงการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ มีตัวแปรสังเกตด้านประเพณี ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.75$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.57 ตัวแปรแฝงความเหมาะสมของนโยบาย มีตัวแปรสังเกตด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.84$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.70 ตัวแปรแฝงการบริหารจัดการองค์กรชุมชน มีตัวแปรสังเกตด้านการจัดการ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.83$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.69 ตัวแปรแฝงการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ มีตัวแปรสังเกตด้านการร่วมคิดวิเคราะห์ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.94$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.89 ตัวแปรแฝงความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ มีตัวแปรสังเกตด้านความจริง ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.92$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.84 ตัวแปรแฝงการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ มีตัวแปรสังเกตด้านช่องทางการสื่อสาร ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.82$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.57 และ ตัวแปรแฝงการลดความรุนแรง มีตัวแปรสังเกตด้านลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.96$, $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.93

เมื่อพิจารณาความตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงทั้ง 8 ตัวแปร พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.03-0.54 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดให้ค่าดังกล่าวควรน้อยกว่า 0.80 (Yanamandram & White, 2006) แสดงว่า มาตรวัดของแต่ละ Construct แยกออกจากกัน ได้อย่างชัดเจน (Panayides & So, 2005)

ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของมาตรวัดเป็นการพิจารณาความคงเส้นคงวาในการวัด โดยดูจากค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของมาตรวัด (Construct Reliability: ρ_c) ซึ่งควร จะมากกว่า 0.60 และค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่ถูกสกัดได้ (Average Variance Extracted: ρ_v) ซึ่ง ควรจะมากกว่า 0.50 (Hair, et al., 2010)

จากตาราง 19 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงต่าง ๆ มีค่า อยู่ระหว่าง 0.66-0.83 และค่าความแปรปรวนเฉลี่ยที่ถูกสกัดได้มีค่าอยู่มากกว่า 0.50 ทุกองค์ประกอบ โดยตัวแปรแฝงการบริหารจัดการองค์กรชุมชน มีค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง และค่าความแปรปรวน เฉลี่ยที่ถูกสกัดได้สูงที่สุด และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของทุกตัวแปรแฝงแล้ว สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบมีค่าความเชื่อมั่นสูง และสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรในองค์ประกอบ ได้ดี

- STATE = สภาพโครงสร้างสังคม
- SYBO = การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์
- SULIT = ความเหมาะสมของนโยบาย
- ORGAN = การบริหารจัดการองค์กรชุมชน
- PART = การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ
- TRUST = ความไว้วางใจขององค์กรชุมชน
- MEDIA = การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ
- REDUCE = ลดความรุนแรง

ภาพประกอบ 20 แบบจำลองโมเดลการวัดความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตาราง 19 ค่าความตรงตัวแปรแฝงในแบบจำลองโมเดลการวัดและค่าความเชื่อมั่นโครงสร้างของ
มาตรวัด

ปัจจัย/ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักปัจจัย	S.E.	t	R ²	AVE	C.R.
	มาตรฐาน					
สภาพโครงสร้างทางสังคม					0.51	0.79
1. สภาพการเมือง	0.14	-	-	0.21		
2. สภาพทางเศรษฐกิจ	0.27	0.75	1.95	0.74		
3. คุณภาพทางสังคม	0.48	1.64	1.91	0.23		
4. คุณภาพของการจัดการศึกษา	0.80	2.73	1.96	0.65		
5. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	0.86	2.79	1.97	0.74		
การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์					0.51	0.75
1. วัฒนธรรม	0.70	-	-	0.49		
2. ประเพณี	0.75	0.12	7.87	0.67		
3. การปฏิบัติตามหลักศาสนา	0.64	0.14	7.27	0.41		
ความเหมาะสมของนโยบาย					0.64	0.75
1. การกำหนดนโยบาย	0.82	-	-	0.67		
2. การนำนโยบายไปปฏิบัติ	0.84	0.07	12.85	0.70		
3. การประเมินนโยบาย	0.75	0.08	11.25	0.56		
การบริหารจัดการองค์กรชุมชน					0.55	0.83
1. สมาชิกกลุ่ม	0.64	-	-	0.41		
2. งบประมาณ	0.70	0.16	8.31	0.49		
1.3 วัสดุ อุปกรณ์	0.76	0.15	8.81	0.57		
4. การจัดการ	0.83	0.14	9.43	0.69		
5. ผู้นำองค์กรชุมชน	0.75	0.14	8.81	0.57		
การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ					0.77	0.75
1. การร่วมรับรู้	0.84	-	-	0.71		
2. การร่วมคิดวิเคราะห์	0.94	0.05	18.20	0.89		
3. การร่วมปฏิบัติงาน	0.85	0.06	15.23	0.72		

ตาราง 19 ค่าความตรงตัวแปรแฝงในแบบจำลองโมเดลการวัดและค่าความเชื่อมั่นโครงสร้างของ
มาตรวัด (ต่อ)

ปัจจัย/ตัวบ่งชี้	ค่าน้ำหนักปัจจัย	S.E.	t	R ²	AVE	C.R.
	มาตรฐาน					
ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ					0.78	0.67
1. ความจริง	0.92	-	-	0.84		
2. ความยุติธรรม	0.85	0.06	16.67	0.72		
การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ					0.65	0.75
1. ปริมาณของข้อมูล	0.81	-	-	0.66		
2. คุณภาพของข้อมูล	0.67	0.08	10.45	0.46		
3. ช่องทางการสื่อสาร	0.90	0.07	14.32	0.82		
การลดความรุนแรง					0.79	0.66
1. การลดความรุนแรงเชิงปริมาณ	0.80	-	-	0.64		
2. การลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ	0.96	0.08	12.81	0.93		

p<.001

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้างหรือโมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิเคราะห์ผลการศึกษาระยะยาวจะพิจารณาค่าต่าง ๆ คือ การตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลอง การตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการ โครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ความตรงของแบบจำลองสมการ โครงสร้าง ค่าความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของมาตรวัดแบบจำลองสมการ โครงสร้าง ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ผลของการตรวจสอบการระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

แบบจำลองสมการโครงสร้างในการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรสังเกตได้ 26 ตัวแปร จำนวนสมาชิกในเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนรวมเท่ากับ 351 ตัวแปร พารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า จำนวน 68 ตัวแปร แบบจำลองมีค่าองศาอิสระเท่ากับ 283 ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบจำลองสมมติฐานสามารถระบุค่าได้และมีลักษณะเป็นแบบจำลองระบุเกินพอดี

5.2 ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในตอนแรก พบว่าแบบจำลองไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์มีค่าเท่ากับ 665.40 ที่องศาอิสระเท่ากับ 286 และความน่าจะเป็น ($p < .001$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 2.33 ดัชนีวัดความกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.88 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.05 และดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่ายกกำลังสอง (RMSEA) เท่ากับ 0.08

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงปรับแบบจำลองโดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนมีความสัมพันธ์กันได้ โดยพิจารณาจากดัชนีตัดแปรแบบจำลอง (MI) แล้วลากเส้นความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนที่มีค่า MI สูง และมีความเป็นไปได้ในทางทฤษฎี ซึ่งเป็นการปรับโดยยอมให้ความเคลื่อนไหว ของตัวแปรสังเกตได้สัมพันธ์กัน ผลจากการปรับแบบจำลองตามขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบบจำลองสมการ โครงสร้างความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณา

จากค่าไค-สแควร์ซึ่งมีค่าเท่ากับ 583.73 ที่องศาอิสระเท่ากับ 283 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 2.06
ดัชนี CFI = 0.91, RMR = 0.06 และ RMSEA = 0.07 โดยมีรายละเอียดดังตาราง 20 และ
ภาพประกอบ 19

ตาราง 20 ค่าสถิติจากการตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนปรับแบบจำลอง		หลังปรับแบบจำลอง	
χ^2	ค่า p-value ต้องสูงกว่า 0.05	665.40	ผ่าน	583.73	ผ่าน
Df		286		283	
CMIN/df	น้อยกว่า 3.00	2.33	ผ่าน	2.06	ผ่าน
CFI	มากกว่าหรือเท่ากับ 0.90	0.88	ไม่ผ่าน	0.91	ผ่าน
RMR	ระหว่าง 0.05-0.08	0.05	ผ่าน	0.06	ผ่าน
RMSEA	ระหว่าง 0.05-0.08	0.08	ผ่าน	0.07	ผ่าน

5.3 ผลการวิเคราะห์ความตรงของตัวแปรแฝงในแบบจำลองสมการโครงสร้าง

จากแบบจำลองสมการ โครงสร้างที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังตาราง 7 พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปรแฝง พบว่า ตัวแปรแฝงสภาพแวดล้อม มีตัวแปรสังเกตได้ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.85, p < .001$) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.73 ตัวแปรแฝงการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ มีตัวแปรสังเกตได้ด้านประเพณี ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.74, p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.61 ตัวแปรแฝงความเหมาะสมของนโยบาย มีตัวแปรสังเกตได้ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.84, p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.70 ตัวแปรแฝงการบริหารจัดการองค์กรชุมชน มีตัวแปรสังเกตได้ด้านการจัดการ ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.81, p < .001$) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.65 ตัวแปรแฝงการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ มีตัวแปรสังเกตได้ด้านการร่วมคิดวิเคราะห์ ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.93, p < .001$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.86 ตัวแปรแฝงความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ มีตัวแปรสังเกตได้ด้านความจริง ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.91, p < .001$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.83 ตัวแปรแฝงการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ มีตัวแปรสังเกตได้ด้านช่องทางการสื่อสาร ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด

($\lambda = 0.91, p < .001$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.83 และตัวแปรแฝงการลดความรุนแรงมีตัวแปรสังเกตได้ด้านลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.95, p < .001$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.91

5.4 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

โมเดลที่ปรับให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) จากตาราง 21 พบว่าปัจจัยเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มี 2 ตัวแปร คือ การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ และความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ โดยตัวแปรเชิงเหตุที่มีอิทธิพลต่อการลดความรุนแรงที่ระดับนัยสำคัญ .001 มากที่สุด คือ ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ 0.77 รองลงมา การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ 0.40 และขณะที่ตัวแปรเชิงเหตุมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการลดความรุนแรง คือ ความเหมาะสมของนโยบาย สภาพโครงสร้างทางสังคม การมีส่วนร่วม กระบวนการสันติภาพ การบริหารจัดการองค์กรชุมชน และการแสดงออกเชิงอัตลักษณ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางอ้อม 1.82, 1.62, 1.49, 1.11 และ 0.85

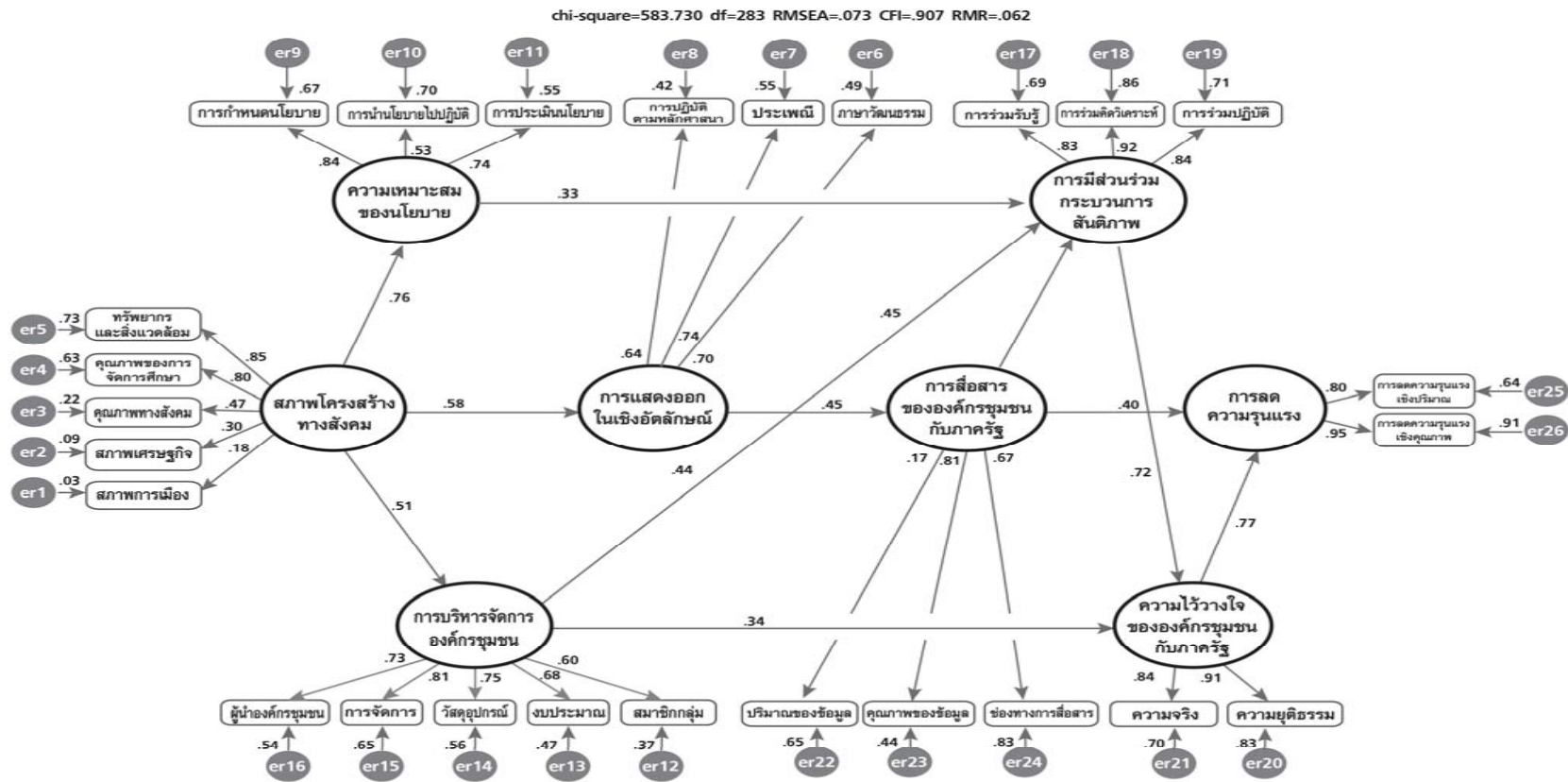
ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน

ปัจจัยเชิงเหตุ	R^2	อิทธิพล	ปัจจัยเชิงผล		
			การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ (MEDIA)	ความไว้วางใจขององค์กรชุมชน (TRUST)	การลดความรุนแรง (REDUCE)
สภาพโครงสร้างสังคม (STATE)	0.63	ทางตรง	-	-	-
		ทางอ้อม	1.03 ^{***}	0.93 ^{***}	1.62 ^{***}
		รวม	1.03 ^{***}	0.93 ^{***}	1.62 ^{***}

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมาตรฐาน (ต่อ)

ปัจจัยเชิงเหตุ	R ²	อิทธิพล	ปัจจัยเชิงผล		
			การสื่อสารของ องค์กรชุมชน กับภาครัฐ (MEDIA)	ความไว้วางใจ ขององค์กร ชุมชน (TRUST)	การลด ความรุนแรง (REDUCE)
การแสดงออกใน เชิงอัตลักษณ์ (SYBO)	0.30	ทางตรง	0.45 ^{***}	-	-
		ทางอ้อม	-	1.37 ^{***}	0.85 ^{***}
		รวม	-	1.37 ^{***}	0.85 ^{***}
ความเหมาะสม ของนโยบาย (SULIT)	0.68	ทางตรง	-	-	-
		ทางอ้อม	-	1.05 ^{***}	1.82 ^{***}
		รวม	-	1.05 ^{***}	1.82 ^{***}
การบริหารจัดการ องค์กรชุมชน (ORGAN)	0.44	ทางตรง	-	0.34 ^{***}	-
		ทางอ้อม	-	-	1.11 ^{***}
		รวม	-	0.34 ^{***}	1.11 ^{***}
การมีส่วนร่วม กระบวนการ สันติภาพ (PART)	0.73	ทางตรง	-	0.72 ^{***}	-
		ทางอ้อม	-	-	1.49 ^{***}
		รวม	-	0.72 ^{***}	1.49 ^{***}
การสื่อสารของ องค์กรชุมชนกับ ภาครัฐ (MEDIA)	0.63	ทางตรง	-	-	0.40 ^{***}
		ทางอ้อม	-	0.92 ^{***}	-
		รวม	-	-	0.40 ^{***}
ความไว้วางใจของ องค์กรชุมชนกับ ภาครัฐ (TRUST)	0.75	ทางตรง	-	-	0.77 ^{***}
		ทางอ้อม	-	-	-
		รวม	-	-	0.77 ^{***}

***p<.001

ภาพประกอบ 21 โมเดลโครงสร้างปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ระยะที่ 3 การตรวจสอบและการยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (focus group) เกี่ยวกับปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลังจากได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลจังหวัดชายแดนใต้ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความไม่สงบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกไปใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเรียบร้อยแล้วจึงเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (focus group) กับกลุ่มเป้าหมายซึ่งทำการคัดเลือกจากบุคคลผู้มีบทบาทความรู้ความสามารถ รวมทั้งภาคปฏิบัติมีบทบาทเกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มาอย่างยาวนาน อันจะทำให้ได้แนวทางการสร้างความร่วมมือ ปัจจัย และรูปแบบที่ส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงเหตุและผลที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามรูปแบบสมการ โครงสร้างของความร่วมมือที่ผู้วิจัยได้วิจัยด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบยืนยันรูปแบบความร่วมมือในการลดความรุนแรง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการนำเสนอรูปแบบดังกล่าวให้กับผู้นำองค์กรชุมชน นักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีบทบาทในพื้นที่ จำนวน 10 คน ยืนยันปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ปัจจัยสภาพแวดล้อม ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรประชาสังคม ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ และปัจจัยการลดความรุนแรง โดยผลการตรวจสอบยืนยันรูปแบบจากการให้ข้อมูลที่สอดคล้องตรงกันด้วยจากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากอดีตที่สะสมมาถึงปัจจุบันด้วยสาเหตุต่าง ๆ มากมาย จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจนกระทั่งแปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นยาวนาน พิจารณาจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นชัดเจนใน ปี 2547 เป็นต้นมา สังเกตได้ว่ามีทั้งความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความสูญเสียด้านจิตใจ ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินมูลค่าและความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีกันมาอย่างยาวนาน ได้เสื่อมถอยและกลายเป็นบาดแผลทางสังคมที่ทำให้ผู้คนกลายเป็นความขัดแย้ง ซึ่งก่อให้เกิดความรุนแรงทางความรู้สึกค่อนข้างมากแล้ว ถ้าก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตจะยิ่งทำให้รู้สึกว่าการลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นยังไม่ลดน้อยลงไปเลย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งองค์กรชุมชนและภาครัฐเพื่อร่วมกันหาแนวทางหรือวิธีการผ่านหน้าให้เป็นเบาลงได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง ซึ่งทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นองค์กรชุมชน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องด้วยบทบาทหน้าที่โดยตรงเพื่อการดำรงอยู่และรักษาความสงบในพื้นที่จึงมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนความร่วมมือเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 8 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยสภาพโครงสร้างทางสังคม ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ และปัจจัยการลดความรุนแรง โดยจากการสนทนากลุ่มได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทุกตัวมีความสำคัญต่อความร่วมมือ แต่มีความแตกต่างต่อการให้ความสำคัญอยู่บ้างในบางปัจจัย อันเนื่องมาจากบทบาทความรับผิดชอบที่มีความแตกต่าง และการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้เกิดความตระหนักที่มีต่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ และจากการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนาให้ความสำคัญและให้การยืนยันต่อความสำคัญของปัจจัยความร่วมมือและเน้นย้ำว่า การร่วมมือด้วยความตั้งใจ มีเป้าหมายร่วมกันจะทำให้เกิดความร่วมมือที่ยั่งยืนและถาวร ดังข้อสรุปที่ได้จากการร่วมสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...เนื่องจากพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่พิเศษ ดังนั้นในการทำงานใดให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือ โดยปัจจัยทุกตัวที่นำเสนอมีผลต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงอย่างแน่นอน โดยเฉพาะปฏิเสธไม่ได้ระหว่างความร่วมมือที่เกิดระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรชุมชน...”

“...มีความเห็นด้วยและสอดคล้องกับปัจจัยที่เสนอว่าส่งผลต่อความร่วมมือ แต่ต้องมีการให้ความสำคัญและยืนยันการนำไปใช้อย่างได้ผล โดยเฉพาะองค์กรชุมชนได้ให้ความสำคัญ

กับปัจจัยทุกปัจจัย สำหรับภาครัฐให้ความสำคัญกับนโยบายเพื่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ปัจจุบันทุกปัจจัยส่งผลในการนำไปสู่ความสำเร็จ...”

2. การตรวจสอบยืนยันผลการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เพื่อเป็นการตรวจสอบยืนยันผลการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจึงตรวจสอบรูปแบบที่ได้เพื่อการยืนยันคำตอบจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

2.1 ปัจจัยเชิงเหตุสภาพโครงสร้างทางสังคมมีความสัมพันธ์กับนโยบาย โดยการใช้นโยบายของประเทศไทยที่มีต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสลายการปกครองจากสุลต่านและรายด้วยการใช้ผู้ปกครองและข้าราชการที่เป็นคนไทยจากกรุงเทพฯปกครองโดยแบ่งเป็นเจ้าหัวเมืองเป็นการใช้อำนาจรัฐกล้าทางการเมือง การพยายามสลายประเพณี ศาสนา และหลักการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา บูรณาการการศึกษาแห่งชาติ การศึกษาภาคบังคับทำให้บุตรหลานของชาวไทยมุสลิมต้องถูกบังคับให้เข้าสู่ระบบโรงเรียนชั้นประถมศึกษาของไทย ซึ่งในความเชื่อของคนในพื้นที่ที่สังเกตเห็นว่า เป็นความพยายามของประเทศไทยในการส่งเสริมการใช้ภาษาไทยและกีดกันชนชาติไทยมุสลิมออกจากภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง โดยการนำเอาวัฒนธรรมไทยจากส่วนกลางมาครอบงำ จนกระทั่งเกิดปฏิกิริยาต่อต้านผู้นำทางการเมืองและผู้นำศาสนา ปลุกระดมผู้คนให้ออกมาประท้วงจนเกิดการจลาจลทั่วพื้นที่อย่างรุนแรง รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนนโยบายที่ผ่อนปรนมากขึ้น ดังข้อสรุปการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...นโยบายรัฐนิยมแบ่งการปกครองแบบภูมิภาคซึ่งแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน โดยผู้ปกครองได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลางมาใช้ แบ่งการปกครองออกเป็น 5 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลาและสตูล นโยบายรัฐนิยมการสร้างวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นหลัก ทำให้สถานการณ์เกิดทวีความรุนแรง นโยบายผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิม สร้างชาติภายใต้กรอบความคิดของการสร้างวัฒนธรรมเพื่อให้คนไทยไม่ว่าเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ หรือศาสนา ต้องมีความสำนึกแห่งความเป็นไทยภายใต้แบบแผนการประพฤติปฏิบัติอันเดียวกัน...”

“...การสลายอัตลักษณ์โดยประกาศข้อกำหนดในรัฐนิยมเกี่ยวข้องกับชาวไทยมุสลิมในภาคใต้มีอยู่ 3 ปัจจัย การเรียกคำว่าไทยแก่ชาวไทย ภาษา และหนังสือกับหน้าที่พลเมืองดี เรื่องการแต่งกายของประชาชนชาวไทย ทำให้เกิดความคับแค้นของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ และผู้นำ

ศาสนา (อุลามา) ถูกบังคับให้แต่งกายอย่างตะวันตก การสวมชุดสารูบัน (ผ้าคลุมศีรษะ) สวมเสื้อกะบายา และมีผ้าคลุมศีรษะ ไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตผู้คนประชาชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความรู้สึกกำลังถูกจำกัดเสรีภาพในการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ห้ามไม่ให้สอนศาสนาหลาย ถูกบังคับไม่ให้พูดภาษามลายูในการติดต่อราชการ ให้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นภาษาไทย ให้แต่งกายแบบไทย พูดภาษาไทย และใช้ประเพณีไทย รัฐบาลยังประกาศยกเลิกข้อยกเว้นเกี่ยวกับครอบครัวและมรดกสำหรับชาวไทยมุสลิม ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายที่สั่งสมความรู้สึกที่ทำให้โครงสร้างทางสังคมกดทับความเป็นคนไทยมุสลิม จึงเกิดการต่อต้านนโยบายรัฐไทย...”

2.2 ปัจจัยเชิงเหตุผลสภาพโครงสร้างสังคมมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับความร่วมมือกับการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ที่มีต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้ร่วมสนทนาที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคมมีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน เพราะว่า สภาพโครงสร้างทางสังคม โครงสร้างความขัดแย้งในชาติไทยกับรัฐปัตตานีได้ใช้อำนาจในการบริหารประเทศเพื่อการผสมกลมกลืนวัฒนธรรมประเพณี ภาษา และหลักศาสนาของคนไทยมุสลิมที่มีวิถีชีวิตตามหลักศาสนา ในการปกครองโดยยึดโยงทางศาสนา ผู้นำและวิถีเศรษฐกิจแบบคนมุสลิมในการประกอบอาชีพ และแบ่งปัน การศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับหลักศาสนา เช่น โรงเรียนตาดีกา ปอเนาะ ในการศึกษาและยึดโยงกับอัตลักษณ์ของความเชื่อ ค่านิยมของคนในพื้นที่จึงมีรูปการศึกษาทางศาสนา เพื่อให้บุตรหลานได้เข้าถึงคำสอนทางศาสนา สภาพแวดล้อมของสังคมชาวไทยมุสลิม ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพตามหลักศาสนาการทำสวนสมรม และการไม่จับจองที่ดินมากเกินไป และการไม่ทำโหนดที่ดินโดยใช้หลักการศาสนาของบรรพบุรุษปู่ย่าตายายที่ไม่ได้ทำ โหนดที่ดินทำกิน และมีแต่การจับจองและการประกอบอาชีพ เช่น ประมงชายฝั่ง โดยการทำมาหากินแต่เพียงพอ และกลับมาละหมาดวันละ 5 เวลา ทำให้วิถีชีวิตผู้คนติดกับความเชื่อและศรัทธา จึงทำให้สภาพแวดล้อมของสังคมไทยมุสลิมมลายูผูกโยงกับอัตลักษณ์อย่างมาก จนมีสภาพสังคมที่ให้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนต้องมีการปรับบทบาทเข้าสู่พันธกิจขององค์กรชุมชนในการทำหน้าที่ช่วยเหลือเกื้อกูลสมาชิกกลุ่มในเรื่องอาชีพ รายได้ สวัสดิการของชุมชน แต่มีความสัมพันธ์เกาะเกี่ยวกับระบบเครือญาติและความใกล้ชิดกัน จึงต้องมีการทำงานกับภาครัฐโดยผ่านผู้นำองค์กรที่จะรับรู้และการรับทราบแนวทางการบริหารงานดังข้อสรุปการสนทนากลุ่มดังนี้

“...สภาพแวดล้อมทางการเมืองมีผลต่ออัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ในการตัดสินใจทางการเมืองโดยมีการเชื่อฟังผู้นำทางการเมืองมีคนไทยเชื้อสายมุสลิมและเชื่อฟังผู้นำที่เป็นคนมุสลิมด้วยกัน และผู้ปกครองในอดีต จึงมีอิทธิพลความเชื่อ ความเคารพในเชิงสัญลักษณ์ของอิสลามมาปกครอง...”

“...การเมืองในอดีตมีการช่วงชิงอำนาจและการปกครองท้องถิ่นมีการแข่งขันกัน เพื่อเป็นผู้ปกครององค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำให้เกิดความขัดแย้งที่ซับซ้อนของพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ความเป็นคนไทยมุสลิมมลายูที่มีต่อการปกครองกันเองมากกว่า ให้ผู้อื่นที่ไม่ใช่ชาวไทยมุสลิมต่อรัฐไทย...”

“...ผลของการต่อสู้ทางการเมืองเลือกตั้งทำให้เกิดตัวแทนนักการเมืองและเป็นฝ่ายบริหาร และฝ่ายค้าน เพื่อช่วงชิงการมีอำนาจในการบริหาร จึงมีการโจมตีและอภิปรายในการทำให้ฝ่ายตรงข้ามสูญเสียเครดิต และมีการใช้สถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเครื่องมือของการหาเสียงและการทำลายคู่แข่งกันเกิดระบบหัวคะแนน แบ่งพรรคแบ่งพวก มีการอ้างเหตุความรุนแรงในจังหวัดชายแดนอยู่ตลอดเวลา การไม่ได้ทำงานและไม่มีงบประมาณลงพื้นที่ เพราะสาเหตุนักการเมืองจังหวัดชายแดนมีน้อย และไม่สามารถดึงงบประมาณพัฒนาจังหวัดชายแดน เป็นพื้นที่ชายขอบ และขาดการพัฒนา จึงเป็นผลต่อความรู้สึกแปลกแยกของคนไทยมุสลิม...”

“...แม้กระทั่งการเมืองระหว่างประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงก็มีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนให้ที่พักกับกลุ่มก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นเงื่อนไขการต่อรองเจรจากดดันประเทศไทยต่อสังคมประเทศมุสลิมที่มีการกล่าวอ้างเรื่องสิทธิมนุษยชนของจังหวัดชายแดนใต้ องค์การสหประชาชาติในการตรวจสอบสถานการณ์และเป็นกลไกการกดดันประเทศในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ เป็นการส่งผลความร่วมมือเชิงอัตลักษณ์ที่ต้องยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ภาษา ศาสนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้...”

“...ศาสนาอิสลามสอนให้คนเสียสละ บริจาคให้คนทุกข์ยาก การอยู่แบบเศรษฐกิจอิสลาม ไม่มีดอกเบี้ย “ซากาต” นั้น สอนให้ประกอบสัมมาชีพแบบวิถีพอเพียง มีการดำรงชีวิตในการรวมกลุ่มช่วยเหลือกันเองในละแวกชุมชน และเครือญาติการมีสมาชิกครอบครัวจำนวนมาก ไม่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตได้...”

“...การค้าของหนีนายชายแดนใต้นั้นมีมานานแล้ว ซึ่งเรียกว่า กองทัพมด เป็นการค้าขายตามแนวตะเข็บชายแดน และน้ำมันเถื่อนที่มีการทำอาชีพนี้ส่วนใหญ่ สำหรับรายย่อยไม่ค่อยมีปัญหา แต่การค้าของรายใหญ่จะมีอิทธิพลและให้สินบน และมีการผสมโรง เหตุเพื่อเป็นการเบี่ยงเบนประเด็นให้ทหาร ตำรวจ ไม่ทำการสกัดกั้นการค้าของเถื่อน และสิ่งผิดกฎหมายให้คู่ประหนึ่งเป็นเหตุแห่งความไม่สงบ ซึ่งสามารถทำให้เป็นช่องว่างทางการดำเนินการธุรกิจผิดกฎหมายในพื้นที่เป็นเรื่องผลประโยชน์เป็นยาคำที่แทรกตัว มีการสร้างเหตุจากสถานการณ์ความไม่สงบ...”

“...แต่ผลจากการเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจชุมชนนั้นไม่ค่อยมีเท่าที่ควร เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร และมีความเคยชิน แต่ถ้าราคาขายพารา ราคาปาล์ม ราคาพืชผลการเกษตร ลองกอง มีผลกระทบต่อรายได้ในครัวเรือน จึงเป็นผลให้มีการอพยพโยกย้ายไปทำงานในมาเลเซีย และเป็นแรงงานรับจ้าง เพื่อหารายได้ให้ครอบครัวส่งเงินกลับมาให้ครอบครัว และมาเยี่ยมเยือนในช่วงเทศกาลรายน งานประเพณีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ยังคงมีความสัมพันธ์ตามวิถีศาสนาอิสลามที่ผูกโยงผู้คนให้มาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันในวันสำคัญ ศาสนา และนับวันยังมีการสร้างอัตลักษณ์ที่มีอยู่เข้มแข็ง เพื่อต่อต้านกระแสโลกที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกในสังคมมุสลิมชายแดนใต้ที่มีความตระหนักต่อวัฒนธรรมตะวันตก ...”

“... สภาพแวดล้อมการศึกษายังขาดคุณภาพการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของศาสนาอิสลาม คุณภาพการศึกษาขาดความเท่าเทียม ทำให้ไม่เป็นที่ยอมรับต่อการศึกษาในเรื่องศาสนา และทำให้เกิดการว่างงาน หรือการศึกษาน้อยและการแต่งงานของเด็กเยาวชน ความไม่เท่าเทียมของสถานศึกษาขาดความสมดุลหลักวิชาการของการศึกษาระหว่างโรงเรียนสอนศาสนา และโรงเรียนสามัญของรัฐบาลและเอกชนจึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำปัญหาการศึกษาในพื้นที่ต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือของภาครัฐขององค์กรชุมชนมีความเข้าใจร่วมกันในหลักปรัชญาและถือเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตมุสลิม...”

“...ทรัพยากรธรรมชาติมีน้อยลง ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรและได้สิทธิในการครอบครองน้อยมีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลต่อการทำมาหากินของคนมุสลิมที่เกี่ยวคู่ต่อวิถีการดำรงชีวิตของคน ไทยมุสลิม การมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติมีน้อยลงจากการอ้างสิทธิป่าสงวนอุทยานแห่งชาติความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนพื้นที่ทำกินทับซ้อนที่ดินเทือกเขาบูโด และการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งที่ถูกเรืออวนลากอวนรุนรุกล้ำพื้นที่ประมงชายฝั่งมีผลกระทบต่อประมงชายฝั่งขนาดเล็กของประชาชนในการประกอบอาชีพแต่พอเพียง

โดยเจ้าหน้าที่ละเอียดการจับกุมทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง ในพื้นที่อิทธิพลของกลุ่มทุนต่อการประกอบอาชีพของประชาชน...”

“...การที่ภาครัฐไม่ใช้กฎหมายและมาตรการทางกฎหมายไม่ได้บังคับใช้ให้ถูกต้อง จึงมีผลต่อความเชื่อมั่นต่อระบบราชการหรือหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ก่อให้เกิดทัศนคติต่อหน่วยงานรัฐที่ไม่ดี จึงเกิดความรู้สึกที่ไม่อยากให้ความร่วมมือต่อการทำงานของหน่วยงานรัฐ...”

2.3 ปัจจัยเชิงเหตุสภาพโครงสร้างทางสังคมมีความสัมพันธ์กับองค์กรชุมชนในการร่วมมือภาครัฐกับองค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคมมีความสัมพันธ์กับองค์กรชุมชนในการร่วมมือของภาครัฐกับองค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพราะสภาพแวดล้อมเป็นผลต่อการกินดีอยู่ดีของผู้คนในพื้นที่ที่เป็นสมาชิกองค์กรชุมชน ความร่วมมือกับภาครัฐที่เกี่ยวข้องคือ บริบทของชุมชนมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่เป็นพี่น้องเครือญาติที่มีผลต่อการสร้างคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในชนบทและเมืองเป็นปัจจัยที่ทำให้เกื้อหนุนการทำงานขององค์กรชุมชนต่อการร่วมมือกับหน่วยงานภาคีในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้เกิดการประชุมสัมมนากับภาครัฐการฝึกอบรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนต่อการทำงานและเครือข่ายขององค์กรชุมชน ให้มีงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐได้รับการพิจารณางบประมาณที่เป็นธรรม โปร่งใส ได้อย่างทั่วถึงพร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์เครื่องจักรกล การสนับสนุนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานทำให้การบริหารจัดการองค์กรมีระบบระเบียบที่ส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐการทำงานมีความเชื่อมโยงและมีความเท่าเทียมเป็นส่วนของการลดความรุนแรงเพื่อสนองตอบต่อสมาชิกในกลุ่มองค์กรชุมชนและเครือข่ายโดยมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการประสานความร่วมมือในพื้นที่ ผู้นำสามารถประยุกต์กับทำงานในสถานการณ์ความรู้ไปสอนและปรับใช้ได้ ผู้นำที่มีคุณธรรมจริยธรรมค่อนข้างและส่งต่อข้อมูลให้สมาชิกและสามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขององค์กรชุมชนกับภาครัฐได้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนดังข้อสรุปจากการสนทนากลุ่มดังนี้

“...สภาพโครงสร้างทางสังคมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมการศึกษา และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นส่วนเกื้อหนุนการทำงานให้กับองค์กรชุมชนในการทำงานได้ถ้ามีการจัดสรรของการดูแลรักษาความสมดุลของสังคมการศึกษาสอดคล้องกับกลุ่มองค์กรชุมชนจะเป็นการเกื้อหนุน

สังคมให้มีความสันติสุขและเป็นการลดความขัดแย้งของหนูนเสริมปัจจัยเสริมความร่วมมือต่อการได้ทุนงบประมาณที่เพียงพอและทั่วถึง...”

“...การที่ภาครัฐได้รับความร่วมมือจากการทำงานกับองค์กรชุมชนให้ความรู้การแลกเปลี่ยนรู้ในการบริหารจัดการองค์กรชุมชนเพื่อช่วยเหลือตอบสนองความต้องการของประชาชนทำให้เกิดผลต่อประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ค้ำย้อมเกิดความรู้สึกที่ศนะคติที่ดี...”

“...ผู้นำองค์กรชุมชนมีความรู้ความสามารถ สามารถประยุกต์วิธีการทำงานและปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่เกิดความไว้วางใจในการทำงานเปิดเผยข้อเท็จจริงส่งต่อข่าวสารย้อมเกิดความเชื่อและศรัทธาต่อความร่วมมือกับภาครัฐในการลดความรุนแรงได้...”

2.4 ปัจจัยการแสดงออกเชิงอัตลักษณ์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในความร่วมมือภาครัฐกับองค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้เข้าร่วมการสนทนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยอัตลักษณ์มีความสัมพันธ์กับปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงต่อสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะอัตลักษณ์สามารถแสดงออกโดยการสื่อสารให้กับหน่วยงานภาครัฐให้เห็นตัวตนของคนไทยมุสลิมผ่านภาษา การแต่งกายงานประเพณีวัฒนธรรมไปยังผู้คนในพื้นที่ได้รับรู้ถึงตัวตนของคนไทยมุสลิมให้เกิดความภาคภูมิใจศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นการสร้างการยอมรับการคงอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อยืนยันและแสดงออกเชิงการสื่อสารภายใต้อัตลักษณ์ของคนชายแดนใต้มีพื้นที่ของคนในชาติพันธุ์มลายูมุสลิมไทยชายแดนใต้ การสื่อสารผ่านพื้นที่ทางวัฒนธรรม ภาษา ศิลปะอัตลักษณ์ การแต่งกายของคนไทยมุสลิม เป็นการสร้างสำนึกและความภูมิใจในการดำรงอยู่ของเชื้อชาติของผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นการสร้างพื้นที่เพื่อเป็นการบ่งบอกให้เกิดความประจักษ์ของการมีตัวตนของการเป็นไทยมุสลิมดังข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...อัตลักษณ์ความสำนึกตัวตนการดำรงอยู่ของ “ตัวตน” เป็นความรู้สึกที่บ่งบอกความเป็นคนมุสลิมในพื้นที่ใต้แต่งกายด้วยชุดมุสลิมตามงานประเพณีและการได้สื่อสารทางภาษาที่เป็นอัตลักษณ์บ่งบอกความเป็นมลายูในการใช้ภาษาของตนเอง การได้ละหมาด 5 เวลา การมีหลักคำสอนได้ปฏิบัติและแสดงออกอันเป็นสัญลักษณ์ของคนมุสลิมมลายูที่สามารถสื่อสารออกไป

ให้โลกให้สังคมได้รู้ว่าเป็นคนมุสลิมในพื้นที่ประเทศไทย ซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดและมีการประเพณีวัฒนธรรมที่งดงามประกอบกิจที่สอดคล้องกับหลักศาสนา...”

“...วัฒนธรรมทางภาษา เป็นความภูมิใจที่ได้พูดและแสดงออกโดยการสื่อสารกับกลุ่มคนมีความรู้สึกไม่ถูกปิดกั้นเป็นการแสดงออกตัวตนที่แนบแน่นทางอัตลักษณ์ความเป็นมุสลิมมาลาญ...”

“...ประเพณีมีช่องทางการแสดงออกในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ศาสนาอิสลามมีหลักคำสอนที่แสดงออกในการประกอบศาสนกิจได้ทุกสถานที่และมีความสัมพันธ์การรับรู้ของภาครัฐได้ถึงพิธีกรรม รายอ นิกะ มีการแต่งกายเป็นมุสลิมและมีการบ่งบอกทางวัฒนธรรมของคนมุสลิมชายแดนใต้...”

2.5 ปัจจัยความเหมาะสมนโยบายมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ ความร่วมมือในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จากการสนทนากลุ่ม พบว่าผู้เข้าร่วมสนทนา มีความเห็นสอดคล้องกันว่าปัจจัยความเหมาะสมนโยบายมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ เพราะความเหมาะสมนโยบายในการกำหนดคนนโยบายแผนงานยุทธศาสตร์กลยุทธ์ที่เหมาะสมในพื้นที่ในการกำหนดอนาคตไปสู่สันติสุขและสันติภาพได้จัดกลุ่มภายในหรือคนในพื้นที่คือ การเป็นหุ้นส่วนของการได้เข้าร่วมพูดคุยสนทนาสันติภาพกับหน่วยงานองค์กรภาคีความร่วมมือที่จะเสนอขอเรียกร้องหรือการเสนอ นโยบายที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้เป็นผลในรูปแบบในเชิงพื้นที่ได้ผ่านกลไกของหน่วยงานภาครัฐ โดยมีองค์กรชุมชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นประชามติและร่วมติดตาม ประเมินว่านโยบายมีผลเป็นอย่างไรส่งผลกระทบต่อคนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และผลของนโยบายควรมีการปรับปรุงแก้ไขในการใช้อย่างไร และเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เพื่อสร้างพื้นที่กลางของการแสดงความคิดเห็นและได้รับการคุ้มครองต่อองค์กรชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือที่มีเหตุผลต่อการใช้สันติวิธีของการมีนโยบายที่เหมาะสมที่เป็นผลต่อการมีส่วนร่วมสันติภาพผู้ชายแดนใต้ เพราะการมีส่วนร่วมเสนอความต้องการ โดยผ่านกระบวนการสันติภาพ จึงมีความจำเป็นต่อการกำหนดแนวนโยบายที่สอดคล้องกับความเป็นคนในพื้นที่ ดังข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...การทำงานย่อมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ องค์กรชุมชน เพื่อการร่วมสร้างความคิด ให้การรับรู้ การถ่ายทอดข้อมูลด้วยตนเอง

ซึ่งสร้างความลึกซึ้งต่อความเข้าใจที่ดี และตระหนักต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ที่ความรุนแรงยังคงมีอยู่แต่จะค่อย ๆ ลดลงด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วนและรวมทั้งความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง...”

2.6 ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วม กระบวนการสันติภาพกับความร่วมมือกับองค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากการสนทนากลุ่มพบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพกับความร่วมมือภาครัฐกับองค์กรชุมชนกับการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะการสื่อสารขององค์กรชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนในพื้นที่ที่จะพูดคุยผ่านคนในพื้นที่ในชุมชนและองค์กรชุมชนเป็นสื่อกลางการทำหน้าที่โดยผ่านผู้นำในการสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐในที่จะให้เข้าใจในสิ่งที่สมาชิกกลุ่มซึ่งเป็นประชาชนมีความต้องการให้มีข้อมูลที่มีปริมาณในการนำมาวิเคราะห์ข่าวสาร และข้อมูลต้องมีคุณภาพน่าเชื่อถือ รวมถึงต้องมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเพียงพอต่อการติดต่อการได้แสดงออกผ่านกิจกรรมโครงการในการพูดคุยสันติภาพโดยมีเวทีและพื้นที่กลางในการพูดคุยในปัญหาความรุนแรงขัดแย้งแสวงหาทางออกและมีการกำหนดชะตากรรมของคนในพื้นที่ที่สามารถสื่อสารผ่านเวทีและการประชุมสัมมนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ด้วยข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...การสื่อสารขององค์กรชุมชนสามารถให้ข้อมูลข่าวสารส่งผลต่อความร่วมมือจากภาครัฐในการแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพในพื้นที่ชายแดนใต้ได้มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อความต้องการเจตนารมณ์ประชามติของคนในพื้นที่ที่มีปริมาณข้อมูลอย่างเพียงพอที่สามารถให้ภาครัฐยอมรับข้อมูลอย่างเพียงพอที่สามารถให้ภาครัฐยอมรับและเชื่อในการรับฟังความคิดเห็นของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้...”

“...แต่มีการกล่าวว่าปริมาณข้อมูลข่าวสารที่มากกว่าใช้ว่าจะไม่เกิดความสับสน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารต้องมีคุณภาพที่มีการกลั่นกรองเพื่อให้เกิดความถูกต้อง และเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพสามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการจัดการปัญหาในระดับนโยบายได้ การสื่อสารข้อมูลขององค์กรในชุมชนที่ให้ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สามารถทำให้บรรลุความต้องการในการแสวงหาความร่วมมือและมีข้อมูลที่ทันสมัยและตอบสนองต่อการทำงานร่วมกันขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในพื้นที่ สามารถรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีข้อมูลที่

ตรงสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้. นั่นอาจต้องมืองค์กรชุมชนซึ่งทำงานร่วมกับภาครัฐเป็นสื่อกลางและถ่ายทอดโดยปากต่อปากและการประชุมในเวทีและองค์กรชุมชน...”

“...การสื่อสารขององค์กรชุมชนมีช่องทางที่สามารถสื่อสารได้หลากหลายตอบสนองต่อการรับรู้ของข้อมูลที่สามารถตรวจสอบความจริงได้เพื่อใช้ในการประกอบการตัดสินใจ การสื่อสารที่รวดเร็วต่อสถานการณ์และมีความน่าเชื่อถือการสื่อสารภาครัฐไปสู่องค์กรชุมชนเป็นที่น่าเชื่อถือ และสามารถไปสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสารทางวัฒนธรรม ประเพณีระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐ เช่น งานประเพณีกินข้าวใหม่ ในการเกี่ยวข้าวและนำข้าวมาบริโภค โดยเชิญหน่วยงานภาครัฐเข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ เป็นการสื่อสารผ่านวัฒนธรรม สัญลักษณ์ ความเชื่อ...”

2.7 ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพจากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้เข้าร่วมสนทนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ เพราะการบริหารจัดการองค์กรชุมชนสามารถเป็นต้นแบบของการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็ง เพื่อให้เห็นศักยภาพความรู้การพัฒนาการแลกเปลี่ยนจนมืองค์ความรู้ความชำนาญที่สามารถวิเคราะห์ และแยกแยะเสนอความคิดที่เป็นประโยชน์ และสอดคล้องกับสภาพปัญหาความรุนแรงจังหวัดชายแดนใต้ ถึงเรื่องประเด็นการทำงาน โครงการการจัดสรรงบประมาณ ให้กับกลุ่มองค์กรและการมีเป็นผลต่อการบริหารงานให้เกิดความเป็นธรรมในเกี้ยววัสดุอุปกรณ์ระเบียบแบบแผนการทำงานในอดีตลักษณะยืดหยุ่น และไม่เคร่งครัดจนเป็นวัฒนธรรมการทำงานแบบชาวบ้านที่กลไกของภาครัฐต้องร่วมมือในการทำงานในรูปแบบโครงสร้างหลวมจึงอาจไม่อยู่ในความเป็นแบบแผนถูกต้องกับระเบียบราชการ แต่สามารถสร้างพื้นที่การทำงานร่วมกันในการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ โดยองค์กรชุมชนร่วมทำงานภายใต้หุ้นส่วนทางสังคมมีความเท่าเทียมกันในการลดปัญหาความรุนแรงของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะสมาชิกขององค์กรชุมชนเป็นประชาชนในพื้นที่ และมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลกับสมาชิกและมีความใกล้ชิดในการทำงานกับสมาชิก จึงรับรู้รับทราบปัญหาของสมาชิกในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบจึงเป็นกลไกของการปรับตัวในการแก้ไขปัญหา โดยองค์กรชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตมาพูดคุยผ่านกลไกผู้นำองค์กรชุมชนที่มีความรู้ความสามารถสามารถทำงานร่วมกับภาครัฐ จึงเกิดความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดกิจกรรมบรรเทาทุกข์ของประชาชนด้วยข้อสรุปจากการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...สมาชิกส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมประชุมเรียนรู้เทคนิคการประชุมสัมมนา และการแสดงออกทางความคิดสามารถที่จะพูดคุยในเวทีการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ และช่วยเสนอความคิดเห็นเพราะผ่านเวทีการประชุม จึงมีความรู้และการทำงานเชิงสันติภาพในการลดความรุนแรงของพื้นที่ด้วยวิธีสันติภาพจากการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์และกระบวนการของภาครัฐ องค์กร NGOs ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดองค์ความรู้...”

“...งบประมาณในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จำนวนงบประมาณมากปีละประมาณ 25,000 ล้านบาท ที่ลงมาใช้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้แต่ประมาณมาถึงชาวบ้านน้อยมาก และส่วนจะอยู่ตามหน่วยงานราชการและมักจะมาขอให้ชาวบ้านเซ็นและมีวัสดุอุปกรณ์มาแล้วแต่ชาวบ้านไม่ต้องการ วัสดุอุปกรณ์ที่มีการจัดซื้อจัดจ้างมีของมาแล้วให้ชาวบ้านเซ็นจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและหาความจริงการปฏิบัติงานมีความโปร่งใส มีธรรมาภิบาลการใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ...”

“...การจัดการในพื้นที่ต้องเป็นการทำงานแบบชาวบ้านในการวางกฎระเบียบแบบยืดหยุ่น การทำงานของภาครัฐกับชุมชนควรเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนมากกว่าทำเองและเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือให้ความรู้แนะนำการบริหารต่อมุงตอบสนองประชาชน โดยสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และมีตัวแทนที่สามารถนำองค์กรคือ ผู้นำที่สามารถทำงานร่วมกับองค์กรภาครัฐและการมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพในวงเวทีแต่ละชั้นตอนเพื่อเสนอความคิดเห็นแง่มุมขององค์กรชุมชนที่มีบทบาทดูแลสมาชิกกลุ่มและช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายใต้วิถีวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนและการปรับตัวองค์กรชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน...”

2.8 ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพมีความสัมพันธ์กับปัจจัยการไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐจากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้เข้าร่วมสนทนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ มีความสัมพันธ์กับปัจจัยการไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ เพราะการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพเป็นการมีส่วนร่วมที่อาจมีการเกณฑ์คนเข้าร่วมเวทีและการเข้านั้นอาจไม่ได้แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมเวทีการมีส่วนร่วม กระบวนการสันติภาพและอาจจะมีวงการศึกษาที่ไม่สามารถพูดคุยแบบเปิดเผยและมีความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิต เพราะฉะนั้นการพูดคุยที่จะทำให้เกิดความสำเร็จต้องมีความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความเชื่อถือได้และมีการทำงานมีความรู้จกมักคุ้นกัน เป็นความรู้สึกภายในจิตใจของคนที่จะยอมรับและอาจจะไม่แสดงออกความไว้วางใจเปิดใจคุยกันต้องมีความจริงใจได้รับความจริงใจจากหน่วยงานภาครัฐ

และภาครัฐเป็นฝ่ายรับฟังปัญหาเหมือนที่ผ่าน เพื่อการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม แต่ไม่นำไปปฏิบัติตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจึงทำให้ชาวบ้าน สมาชิกในองค์กรชุมชนเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงานของภาครัฐ เพราะขาดความจริงใจ และการเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งไม่ได้รับความเป็นธรรมของกลไกความยุติธรรมของการพิจารณาในสถานการณ์และพิสูจน์ข้อเท็จจริงพร้อมความถูกต้อง ดังข้อสรุปจากการสนทนา ดังนี้

“...การร่วมรับรู้ในการประชุมกับหน่วยงาน เช่น ศอ.บต. มีความสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมรับฟังสถานการณ์ในพื้นที่ในเชิงลึกในกระบวนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ การประชุมในบางครั้งไม่กล้าพูดหมด เพราะการบันทึกภาพของข้อมูลของหน่วยงานราชการมาเยี่ยมเยียนที่บ้าน เพื่อสอบถามการเป็นผู้ต้องสงสัยของหน่วยงานภาครัฐ จึงไม่กล้าพูดคุยนอกจากผู้นำ แทนนำองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมสานเสวนาปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ในการวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุแนวทางออกในการประชุมในเวทีรับฟังความคิดเห็นย่อยที่จัดโดยหน่วยงานสถาบันการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นบทบาทแกนนำที่มีการเคลื่อนไหวในกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐคุ้นเคยและมีบทบาทมากกว่าชาวบ้าน จะพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์กันเองตามสถานการณ์ในพื้นที่ปลอดภัย เช่น มัสยิด ร้านน้ำชา ที่แข่งขันกษานกกรง เป็นต้น...”

“...สมาชิกเข้าร่วมวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน พฤติกรรมการทำงานของกลไกในพื้นที่ให้หน่วยงานภาครัฐรับรู้พฤติกรรมของการทำงานที่มีการเลือกปฏิบัติ...”

“...เสนอความคิดเห็นที่มีต่อสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่เป็นคณะกรรมการแผนปฏิบัติการสันติภาพเป็นคณะกรรมการร่วมกับภาครัฐทำงานผู้รับผิดชอบกิจกรรมสันติสุขชายแดนใต้มีกิจกรรมปรึกษาหารือ กระบวนการสันติภาพมีระดับการทำงานพิสูจน์ความจริงได้ส่วนเหตุการณ์ที่เกิดความรุนแรง มีการพูดคุยกับกลุ่มคนคิดต่างในเวทีลับและปกปิดให้เกิดความความสัมพันธ์และมีการพูดคุยต่อเนื่อง...”

2.9 ปัจจัยการบริหารองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ จากการสนทนากลุ่ม พบว่า ผู้เข้าร่วมสนทนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยการบริหารองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ เพราะการบริหารองค์กรชุมชนสามารถทำให้คนในชุมชนมีการพัฒนาทักษะการประชุมสัมมนาและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสมาชิกในกลุ่มในการทำงานร่วมกันและสามารถทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่นเป็นการสร้าง

ประสบการณ์ภายในไปสู่ความสัมพันธ์ในการร่วมมือกับองค์กรภาครัฐที่ได้ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อความไว้วางใจที่จะทำงานและมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรภาครัฐก็จะคลี่คลายไปสู่ความร่วมมือในระดับสูงขึ้นด้วยประสบการณ์การทำงานจึงมีการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนจะมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากจะเป็นคนเชื่อมโยงให้กลุ่มและภาครัฐในการพูดคุยเสนอโครงการงบประมาณให้กับกลุ่มและทำงานร่วมมือกันผ่านความทัศนคติความไว้วางใจ สรุปจากการสนทนากลุ่มได้ ดังนี้

“...สมาชิกมีความเชื่อในตัวผู้นำที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาอาชีพรายได้ เช่น ที่พรุซิง ได้มีการติดต่อกับหน่วยงานราชการผ่านผู้นำกลุ่มในการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หน่วยงานราชการให้การช่วยงบประมาณและมีกิจกรรมต่าง ๆ เชิญมารับการตอบสนองทำให้แกนนำรู้สึก ทัศนคติมีความรู้สึกดีต่อเจ้าหน้าที่จะมีการพูดถึงเจ้าหน้าที่ในด้านลบ...”

“...งบประมาณของกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ แต่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับงบประมาณที่ลงมา วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ เจ้าหน้าที่จัดหามาให้โดยที่บาง ครั้งไม่เคยเสนอให้เซ็นรับ...”

“...การบริหารงานองค์กรแบบความสัมพันธ์เครือญาติกันเองในเพื่อนบ้าน ช่วงแรกไม่มีใครกล้าเข้าร่วมถูกวิจารณ์ แต่พอได้ผลมีสมาชิกเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความเชื่อมั่นต่อองค์กรชุมชนและชักชวนกลุ่มแม่บ้านเข้าร่วมงานเพิ่มมากขึ้นบางคนรู้สึกได้ออกนอกบ้านเลยชอบทำงานจนมีความสุขกับการได้เข้าร่วมกลุ่มและไปประชุมสัมมนาที่ต่าง ๆ แต่อยู่กับบ้านได้เปลี่ยนโลกทัศน์มุมมองที่มีอยู่เดิมและเพิ่มความเชื่อมั่นที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐมากขึ้น...”

2.10 ปัจจัยการไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความสัมพันธ์ทางตรง ปัจจัยลดความรุนแรงจากการสนทนากลุ่มพบว่ามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยการไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความสัมพันธ์กับปัจจัยลดความรุนแรง เพราะความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐสามารถที่จะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยที่จะให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการทำงานในการปฏิบัติในการประชุมวางแผนติดต่อกัน การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทางราชการหน่วยงานภาครัฐร่วมติดตามตรวจสอบแจ้งข่าวสารที่ในการทำงานที่สามารถลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์เป็นการเข้าใจต่อวิธีการทำงานมีการช่วยเหลือในการเสนอการคลี่คลายปัญหาลดความรุนแรง และหน่วยงานภาครัฐให้ความจริงในพื้นที่และความเป็นธรรมตามหลักสากลสิทธิมนุษยชนได้รับการดูแลคุ้มครองอย่างจริงจัง การคลี่คลายผลกระทบและการแก้ไขปัญหา

“...ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐต่างเกิดจากการได้รับประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันหรือการพูดคุยไปมาหาสู่และมีการใช้ชีวิตร่วมกันจนเชื่อใจและมีความผูกพันจนเกิดการรู้จากความจริงใจในการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐกับองค์กรชุมชนหรือให้การสนับสนุนให้ความรู้สึกช่วยเหลือในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ชาวบ้าน เช่น น้ำท่วมเข้าไปช่วยโดยไม่คิดชีวิต รวมถึงช่วยชาวบ้านพัฒนามัสยิด และสถานที่สำคัญจึงทำให้เกิดความไว้วางใจกับภาครัฐ...”

“...ความยุติธรรมในพื้นที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เกิดปัญหาการข่มขู่รังแกประชาชนในเหตุการณ์คดีความต่าง ๆ ไม่ได้รับความเป็นธรรมจริง ทำให้เกิดความเครียดรังสฤษฏีภาพของประชาชนในสถานการณ์ความรุนแรง แต่ไม่เป็นผลจึงเกิดความไม่เชื่อถือต่อหน่วยงานราชการเป็นผลให้เกิดความหวาดระแวงต่อการให้ความยุติธรรม...”

2.11 ปัจจัยการสื่อสารองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์ทางตรงกับปัจจัยลดความรุนแรงจากการสนทนากลุ่มพบว่าผู้เข้าสนทนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัจจัยการสื่อสารองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัจจัยลดความรุนแรง เพราะการสื่อสารขององค์กรชุมชนสามารถเป็นการสื่อสารด้วยการพูดคุย เจรจา สานเสวนา เพื่อหาแนวทางลดความรุนแรง โดยมีการลดความรุนแรงด้วยวิธี การจำกัดพื้นที่ความรุนแรงการประกาศการหยุดยิง การประกาศหยุดยิงในช่วงถือศีลอด ซึ่งเป็นการสร้างเงื่อนไขในการแสดงออก ให้ลดความรุนแรงด้วยการสื่อสารเพื่อการกดดันต่อการยอมรับกติกา เพื่อให้คู่กรณีมีการลดการกระทำต่อเป้าหมายก่อน เช่น เด็ก สตรี คนชรา พระ เป็นต้น ให้เห็นว่าสามารถพูดคุยเจรจาท่องของของกลุ่มองค์กรชุมชนรับรู้ ว่ามีการสื่อสารเพื่อลดความรุนแรง

“...สื่อสารหยุดยิงในวันรอฎอน และยกเลิกกฎหมายพระราชกำหนดฉุกเฉินในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ลดจำนวนทหาร และให้มีการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ การประกาศข้อห้ามและมีการประชุมหาทางออกและมีการสื่อสารภายหลังการพูดคุยหรือการแถลงข่าวการพูดคุยทั้ง 2 ฝ่าย...”

“...การทำงานต้องเข้าใจ เข้าถึง พัฒนาต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาและวัฒนธรรม จึงต้องให้เกิดความยุติธรรมสมานฉันท์ในพื้นที่และเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ ปลดปล่อยตัวนักโทษและให้โอกาสมีการนิรโทษได้สวน การพักโทษในกระบวนการยุติธรรม...”

จากผลการตรวจสอบค่าอิทธิพลทางตรงทางอ้อมและอิทธิพลโดยรวมของปัจจัยที่นำมาศึกษาต่อปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณมีความสอดคล้องกับผลการตรวจสอบยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพดังแสดงในตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็น	ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	ผลการเปรียบเทียบ	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคม	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าสภาพโครงสร้างสังคมซึ่งมีความเกี่ยวข้องทั้งในด้านโครงสร้างสังคมของพื้นที่ในทุกด้าน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพการศึกษา และทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือ โดยเฉพาะด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.85, p < .001$) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.73	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่า จากอดีตประวัติศาสตร์พื้นที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสังคมของพื้นที่ จึงมีความยืดหยุ่นที่มีความสัมพันธ์การเมือง เศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพการศึกษา และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม	✓	

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็น	ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	ผลการเปรียบเทียบ	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
ปัจจัยการ แสดงออกใน เชิงอัตลักษณ์	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ ความสำคัญกับอัตลักษณ์ซึ่ง แสดงความเป็นตัวตนของผู้นับ ถือศาสนาอิสลาม ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และการ ปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยด้าน ประเพณี ที่ค่าน้ำหนักองค์ ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda =$ $0.74, p < .001$) ค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์เท่ากับ 0.61	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ใน เชิงคุณภาพ พบว่า ประวัติศาสตร์พื้นที่ที่มีความ เกี่ยวโยงกับอัตลักษณ์ของผู้ นับถือศาสนาอิสลาม การให้ ความสำคัญกับกลุ่มผู้ให้ความ เสียดสละกับการปฏิบัติตาม หลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ทั้ง ในด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี และการปฏิบัติตาม หลักศาสนา	✓	
ปัจจัยความ เหมาะสมของ นโยบาย	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า นโยบายเป็นตัวขับเคลื่อนที่ต้อง มีความชัดเจนเพื่อการสร้าง ความร่วมมือระหว่างกัน นโยบายที่มีความเหมาะสมจะ ช่วยในการแก้ไขปัญหา ร่วมกันของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับ การกำหนดนโยบาย การนำ นโยบายไปปฏิบัติ การประเมิน นโยบาย โดยเฉพาะ ด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.84,$ $p < .001$) และมีค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์เท่ากับ 0.70	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ใน เชิงคุณภาพ พบว่า ความ เหมาะสมของนโยบายในการ แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน ใต้มีความสำคัญและเป็น จุดเริ่มต้นเพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการทำงานร่วมกันอย่าง เข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวข้องกับ การกำหนดนโยบาย การนำ นโยบายไปปฏิบัติ การ ประเมินนโยบาย	✓	

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็น	ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	ผลการเปรียบเทียบ	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าการบริหารจัดการองค์กรชุมชนมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเคลื่อนไหวที่คล่องตัวอย่างมาก ไม่ยึดติดกรอบระเบียบในการทำงานมากนัก คือ การสามารถยืดหยุ่นในการทำงานตามความเหมาะสมและสถานการณ์ เกี่ยวข้องกับสมาชิกกลุ่มงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ และผู้นำชุมชน โดยเฉพาะด้านการจัดการที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.81, p < .001$) และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.65	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่า องค์กรชุมชนให้ความสำคัญกับการบริหารองค์กรภายใน เพราะเป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มประชาชนที่มีเป้าหมายร่วมกันในการขับเคลื่อนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อลดความรุนแรง เกี่ยวข้องกับสมาชิกกลุ่ม งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การจัดการ และผู้นำชุมชน	✓	
ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ต้องการความร่วมมือร่วมในการสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ประชาชนตระหนักในปัญหาที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เกี่ยวข้องกับการร่วมรับรู้ การร่วมคิดวิเคราะห์ การร่วมปฏิบัติงาน โดยเฉพาะด้านการร่วมคิดวิเคราะห์ ที่ค่า	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่า ประชาชนต้องมีส่วนร่วมเป็นหูเป็นตาเพื่อการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ การสร้างการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนเพื่อลดความรุนแรง ไม่ให้เกิดช่องโหว่ในการที่ผู้ไม่หวังดีเข้ามาก่อการร้ายได้ ประชาชนจึงจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นด้วยการร่วมรับรู้ การร่วมคิด	✓	

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็น	ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	ผลการเปรียบเทียบ	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.93, p < .001$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.86	วิเคราะห์ และการร่วมปฏิบัติงาน		
ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าการทำงานร่วมกันเพื่อการแก้ไขปัญหาด้วยความร่วมมือนั้นมีหลายระดับ บางครั้งถ้าความร่วมมือที่เกิดขึ้นขาดซึ่งความไว้วางใจการให้ความร่วมมือจะไม่สำเร็จผลในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ซึ่งความสำคัญของความร่วมมือที่มาจากความไว้วางใจในการทำงานร่วมกันกับภาครัฐขององค์กรชุมชนจะสร้างวิธีการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดีในการลดความรุนแรงในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน ความไว้วางใจด้วยการให้ความจริง ความยุติธรรม โดยเฉพาะด้านความจริง ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.91, p < .001$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.83	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่า การที่มนุษย์เราจะสามารถร่วมทำงานด้วยกันได้อย่างประสบความสำเร็จนั้นต้องมาจากความเข้าใจที่เกิดขึ้นร่วมกันของผู้ให้ความร่วมมือสามารถร่วมงานเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้ด้วย ความไว้วางใจในการสื่อสารด้วยความจริง และต้องมีความยุติธรรมที่มีให้แก่กัน ด้วยเหตุและผลของความเป็นจริง	✓	

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

ประเด็น	ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	ผลการเปรียบเทียบ	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
ปัจจัยการสื่อสารของภาครัฐกับองค์กรชุมชน	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าการสื่อสารสองทางทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ ชัดเจน สร้างความเชื่อถือได้ในข้อมูลที่จะใช้ร่วมกันในการสร้างความร่วมมือเพื่อการร่วมแก้ไขปัญหาด้วยปริมาณของข้อมูลที่ต้องมีเพียงพอด้วย คุณภาพของข้อมูลและช่องทางการสื่อสาร โดยเฉพาะด้านช่องทางการสื่อสาร ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.91, p < .001$) มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.83	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องมีการร่วมมือระหว่างสองฝ่ายเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างประสบความสำเร็จ โดยต้องอาศัยปริมาณของข้อมูลที่ต้องมีเพียงพอด้วย คุณภาพของข้อมูล และช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้การร่วมกันทำงานสามารถเดินไปถึงเป้าหมายร่วมกันอย่างถูกต้องและถูกใจร่วมกัน	✓	
ปัจจัยการลดความรุนแรง	ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่าการลดความรุนแรงเป็นเป้าหมายสูงสุดอย่างแน่นอนนอนเพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สะสมมาเป็นเวลานาน ไม่สามารถทำให้หมดไป ก็สามารถทำให้ลดลงได้ด้วยความตั้งใจที่เกิดขึ้น สร้างความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงด้วยกระบวนการสันติภาพทำให้เกิดการลดความรุนแรงทั้งในเชิงปริมาณ และ	ผลการศึกษาปรากฏการณ์ในเชิงคุณภาพ พบว่า การลดความรุนแรงได้เกิดขึ้นตามเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดการลดความรุนแรง การลดความรุนแรงทั้งเชิงปริมาณสามารถศึกษาได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ได้มีการทำสถิติไว้และสำหรับการลดความรุนแรงในเชิงคุณภาพอันอาจมาจากนโยบายการนำไปปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยระยะเวลาในการลด	✓	

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเชิงปริมาณและผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ต่อ)

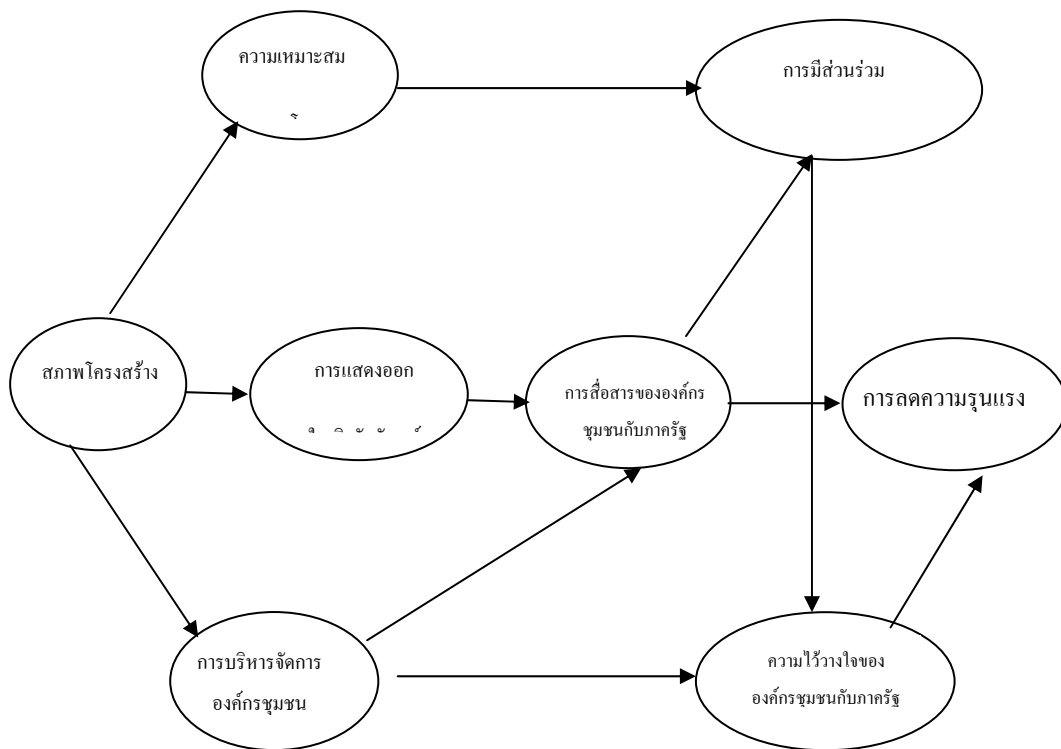
ประเด็น	ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	ผลการเปรียบเทียบ	
			สอดคล้อง	ไม่สอดคล้อง
	คุณภาพ โดยเฉพาะ ด้านลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ ที่ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มาตรฐานสูงสุด ($\lambda = 0.95, p < .001$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ 0.91	ความรุนแรง จนถึงปัจจุบัน อาศัยกระบวนการเจรจา การใช้สันติวิธีสร้างความรู้สึกที่ดี ในการร่วมพูดคุยเจรจา ลดความรุนแรงในทุกรูปแบบ ต่อไป		

3. ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการตรวจสอบค่าอิทธิพลทางตรงทางอ้อมและอิทธิโดยรวมของปัจจัยที่นำมาศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในระเบียบวิธีวิจัยในระยะที่ 2 พบว่ามีความสอดคล้องจากการผลการตรวจสอบยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยระยะที่ 3 ดังนั้น ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ที่เหมาะสมในการร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชนมีปัจจัยที่สัมพันธ์กันดังนี้ 1) ปัจจัยเหตุสภาพโครงสร้างทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับความเหมาะสมของนโยบาย 2) ปัจจัยเชิงเหตุสภาพโครงสร้างสังคม มีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับความร่วมมือกับการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ 3) ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคมมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับองค์กรชุมชน 4) ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคมมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ 5) ปัจจัยความเหมาะสมนโยบายมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ 6) ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ 7) ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ 8) ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพมีความสัมพันธ์

ทางอ้อมกับปัจจัยการไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ 9) ปัจจัยการบริหารองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ 10) ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความสัมพันธ์ทางตรงกับปัจจัยลดความรุนแรง และ 11) ปัจจัยการสื่อสารองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์ทางตรงกับปัจจัยลดความรุนแรง และยังคงคล้องกับการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อสรุป จากการสัมภาษณ์เจาะลึกในระยะที่ 1

ปัจจัยเชิงเหตุและผลทุกตัวมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ คือ ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคมมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบายมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชนมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และปัจจัยการลดความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เป็นความสอดคล้องกันกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพระยะที่ 1 และผลการวิจัยเชิงคุณภาพระยะที่ 3 เพราะจากการศึกษาเอกสาร การทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีนักวิชาการ นักวิจัยให้ความสนใจศึกษา จึงทำให้ได้ข้อมูลตั้งแต่ในระยะที่ 1 ที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำไปสู่การศึกษาในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 เป็นการสนทนากลุ่ม ซึ่งทุกระยะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งสามารถให้ข้อมูลวิจัยได้จริง และเป็นบุคคลที่รู้จักในการทำกิจกรรมโครงการการเคลื่อนไหวกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังภาพประกอบ 20

ภาพประกอบ 22 กรอบแสดงความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงเหตุและผลของความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้เป็นใช้

วิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานโดยเลือกใช้การออกแบบการวิจัยแบบ Exploratory Sequential Design โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ 1) ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ องค์กรชุมชนในเขตเมืองและชนบท จำนวน 16 คน ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำ กรรมการ หรือสมาชิกกลุ่มผู้ได้รับมอบหมายจากตัวแทนองค์กรชุมชน ได้กลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพทั้งฉบับได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98 และมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรสังเกต เพื่อทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปร โดยการตรวจสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรด้วยการประมาณค่าด้วยวิธี Maximum Likelihood Estimate นั้น 3) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment) การวิเคราะห์แบบจำลองสมการ โครงสร้าง (Structural Equation Model) และ 3) ระยะที่ 3 ตรวจสอบยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักรวม 10 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามอย่างมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.1 สรุปผล

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า

5.1.1 ผลการศึกษาระยะที่ 1 สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นเพื่อการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วยวิธีการและกระบวนการสันติภาพด้วยการพูดคุยเจรจา โดยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนได้ดำเนินการในการปฏิบัติงานร่วมกันจากความสัมพันธ์ในอดีตคนในพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติไปมาหาสู่ แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ศาสนา จากการแต่งงานโยกย้ายถิ่นฐานไปมีครอบครัวซึ่งมีการนับถือศาสนาพุทธ อิสลาม ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ชายแดนใต้ พิธีประเพณีวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ การทำหากินในชนบท ในการประกอบอาชีพการเกษตร การทำสวนทำนา สวนยางพารา และมีการพัฒนาอาชีพตนเอง โดยการรวมกลุ่มรวมตัวเป็นองค์กรพัฒนาอาชีพของการให้คำแนะนำของพัฒนาชุมชน และการฝึกอบรมอาชีพให้กับกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มถักทอศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมาส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และการรวมกลุ่มอาชีพในพื้นที่ที่มีสภาพล้มลุกคลุกคลาน ไปตามสภาพของกลุ่มองค์กรที่มีความเข้มแข็งอ่อนแอทางการบริหารองค์กรจึงมีการเรียนรู้ในการพัฒนาอาชีพ เพื่อสร้างรายได้และอาชีพเสริมจากการสนับสนุนช่วยเหลือของภาครัฐ คือ เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน เช่น การพัฒนา กลุ่มในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความร่วมมือหรือความช่วยเหลือที่เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชนต้องอาศัยกระบวนการร่วมประชุม พูดคุย สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันสามารถส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดี สามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดความรุนแรงอันเป็นพื้นที่พิเศษ ความร่วมมือที่เกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดผลที่ดี การพัฒนาร่วมกันเป็นความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (หมายถึง พื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสงขลา เฉพาะ 4 อำเภอ คือ อำเภอจะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย) จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญอันนำไปสู่ความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหานั้นมาจากความคิดเห็นขององค์กรชุมชน โดยการให้ความร่วมมืออย่างจริงจังและจริงใจ ปัจจัยที่มีผลดังกล่าวนี้มาจากการศึกษาที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์จากสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่สำคัญการได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสามารถแบ่งปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ออกเป็น 8 ปัจจัย ดังนี้

5.1.1.1 ปัจจัยการลดความรุนแรง

การลดความรุนแรงจากความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน เป็นความคาดหวังที่จะสามารถลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเนื่องมาจาก ภาครัฐมีความพร้อมในการดำเนินการต่าง ๆ ที่สามารถดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการได้ และผู้ที่สามารถทำให้การดำเนินการดังกล่าวของภาครัฐ ไปถึงเป้าหมายหรือบรรลุเป้าหมาย คือ องค์กรชุมชน ผู้เป็นกลุ่มประชาชนในพื้นที่ การเข้าร่วมให้ความช่วยเหลือร่วมมือจึงทำให้ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี การลดความรุนแรงนี้ประกอบด้วยทั้งในเชิงปริมาณต่อบุคคล ต่อองค์กร ต่อสถานที่และพื้นที่ เชิงปริมาณลดการทำร้าย ยิง ระเบิด คาร์บอม และเผา สถานที่ราชการ การฆ่าครู และทหารตำรวจ ที่เป็นการตอบโต้กลไกภาครัฐที่แสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ การปฏิเสชรระบบการศึกษา เพื่อหวังไม่ให้เกิดการครอบงำทางความคิดที่อาจส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชนและคนในชาติพันธุ์ ที่นับถือศาสนาอิสลามที่มีต่อความเชื่อศรัทธาในพระเจ้าที่มีเข้ามาสู่กระบวนการอบรมขัดเกลาของหลักสูตรการเรียนในโรงเรียนเป็นความพยายามกดดัน การเบียดขับกลุ่มคนไทยพุทธและข้าราชการเพื่อให้ไม่กล้าอยู่ในพื้นที่การแสดงออกในเชิงความรุนแรงโดยการฆ่าทำร้าย เผาทำลาย สถานที่ที่เป็นสัญลักษณ์ ตัวบุคคล และองค์กร หน่วยงาน สถานที่ภาครัฐ ผ่าทลายให้มีจำนวนปริมาณ สถิติความรุนแรง ในขณะที่เดียวกันความรุนแรงที่สะสมมาเกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้างการกดทับของนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง สังคมอัตลักษณ์ และความเป็นชอบของการใช้นโยบายเกิดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสและสิทธิเสรีภาพการเลือกปฏิบัติและบริการของภาครัฐ ทำให้เกิดความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ในเรื่องการบริหารราชการแผ่นดิน การออกกฎหมาย พระราชกำหนด จุกฉีกกีดกันข้อสภาพิถีชีวิตของคนไทยมุสลิม การบริหารจัดการไม่ได้จัดสรรความเป็นธรรมจัดสรรให้เกิดความยุติธรรมในการเข้าถึงบริการของรัฐที่เท่าเทียมทั่วถึงเป็น โครงสร้างที่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการบริหารจัดการของภาครัฐในพื้นที่ต้องมีการดูแลในเชิงนโยบายแห่งความเป็นพื้นที่พิเศษในความเป็นพหุสังคมต้องมีลักษณะสอดคล้องวิถีอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ การลดความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ของการก่อเหตุแต่ละครั้งมีการเชื่อมกับเหตุการณ์ในอดีตและสถานการณ์การจัดตั้งองค์กร หน่วยงานที่ก่อความไม่สงบและวันสำคัญของการต่อสู้เรียกร้อง จึงต้องคลี่คลายความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ในพื้นที่และมีการระมัดระวัง และการลดความรุนแรงอันศักดิ์สิทธิ์เป็นความพยายามที่จะยกระดับความรุนแรงให้เป็นประเด็นศาสนา เพื่อดึงมวลชนเข้าร่วมต่อสู้กับภาครัฐขยายแนวร่วมในการปฏิบัติ จึงเป็นความพยายามก่อเหตุในพื้นที่ที่รื้อเซาะ และเป็นการกระทำต่อศาสนา สถานที่ มัสยิด โบสถ์ สถานที่เคารพ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อนทางจิตใจของผู้คนที่มีความเชื่อและศรัทธาต่อสถานที่เคารพ ของการที่จะนำไปสู่การลุกขึ้นสู้เพิ่มเติมความรุนแรงขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือและระมัดระวังของภาครัฐและการใช้หลักการจัดการความขัดแย้งอย่างระมัดระวังไม่ให้ความรุนแรง

ขยายพื้นที่ปริมาตรแห่งความรุนแรงของการขยายพื้นที่ของผู้ก่อความไม่สงบ จะส่งผลต่อความเชื่อ ความมั่นคงของภาครัฐในการแก้ไขปัญหา

5.1.1.2 ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างมากมายในหลายสิ่งหลายอย่าง ทั้งในการร่วมทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขอันนำไปสู่การทำงานร่วมกันด้วยความไว้วางใจ (Trust) ที่มีต่อกันอย่างเข้าใจ มีความเชื่อมั่นต่อกันในการทำงาน จากการศึกษาพบว่าความไว้วางใจมีความสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้หน่วยงาน องค์กรสามารถดำรงและคงอยู่ได้และปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ เพราะการปฏิบัติงานร่วมกันต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ปัจจุบันในการทำงานพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการปฏิบัติงานร่วมกันหลากหลายองค์กร ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานร่วมกันต้องอาศัยความไว้วางใจที่มีต่อกันในการร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ความไว้วางใจเป็นการสร้างความรู้สึกไว้วางใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ความไว้วางใจในการสื่อสารข้อมูล ถ่ายทอดข้อมูลด้วยความจริงที่ถูกต้องแจ่มชัด รวมถึงการสร้าง ความไว้วางใจที่มีต่อการให้ความยุติธรรมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วยเหตุและผลต่อทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่พิเศษ ทั้งการให้ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้วยความจริงและเป็นข้อมูลถูกต้องสร้างความรู้สึกที่ดีมีความยุติธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความไว้วางใจของตัวบุคคลเป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งส่งผลถึงหน่วยงาน องค์กรในการบริหารงานเพื่อร่วมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งความหวาดระแวงที่เกิดขึ้นอันมาจากบุคคลที่อาจไม่รู้จักเข้ามาสร้างสถานการณ์ในพื้นที่ จึงส่งผลกระทบต่อทางใจไม่สามารถไว้นื้อเชื่อใจที่มีต่อกันได้ ดังนั้น ในการทำหน้าที่เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความไม่สงบระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐต้องอาศัยความไว้วางใจร่วมกัน มิฉะนั้น ความสำเร็จจะไม่เกิดขึ้นในระยะเวลาอันใกล้นี้ และสิ่งที่สำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานร่วมกันถ้าขาดความไว้วางใจร่วมกันในการทำงานจะขาดประสิทธิภาพ เสียเวลาในการต้องร่วมกันคิดพิจารณาด้วยความไม่สบายใจ รวมถึงสิ่งที่สำคัญคือ ทำให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรการปฏิบัติงานร่วมกันในทุกสิ่งอย่าง ทำให้เห็นและตระหนักได้ว่าความไว้วางใจในการทำงานร่วมกันด้วยความจริงใจก่อเกิดความสบายใจต้องสามารถสร้างความเชื่อถือที่มีต่อกันด้วยความจริง คือ ความจริงของข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการอ้างอิงได้อย่างมีหลักการและมีความยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้อง ความยุติธรรมและความจริงใจต้องทำให้ปรากฏ และต้องมุ่งมั่นจริงจัง เพื่อพิสูจน์ถึงเจตนารมณ์ของภาครัฐที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จึงต้องมีการจำกัดพื้นที่และ โชนนิง มีพื้นที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้น หรือการประกาศหยุดยิงในวันสำคัญ วันรอมฎอน และให้ละเว้นเป้าหมายอ่อนแอ สตรี เด็ก เพื่อลดความรุนแรงต่อกลุ่มผู้บริสุทธิ์ เป็นการเจรจาเพื่อคลี่คลายความรุนแรง ทำให้เกิดความไว้วางใจในองค์กรและตัวบุคคลของภาครัฐนำไปสู่ความร่วมมือในการลดความรุนแรง

5.1.1.3 ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบ จากการศึกษาพบว่า องค์กรชุมชนมีการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารกับภาครัฐในทุกรูปแบบตลอดเวลา ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ สื่อกระแสหลักที่สามารถใช้เพื่อการสื่อสารที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว รวมถึงสามารถใช้สื่อสารสร้างความเข้าใจในกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลเพื่อการสร้างการเคลื่อนไหว การระดมพลังเพื่อทำความเข้าใจกับทุกภาคส่วนโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างแท้จริง โดยมีรูปแบบการสื่อสารแบบการใช้วาจา สื่อสารโดยภาษา หรือที่เรียกอย่างเข้าใจว่า การพูด การสื่อประเภทตัวบุคคลหรือการสื่อสารของบุคคลในกลุ่ม องค์กรชุมชน ซึ่งสื่อบุคคลมีอยู่และเกิดขึ้นอยู่ในชีวิตประจำวันและเป็นไปตามธรรมชาติของการที่มนุษย์ต้องมีการพูดคุย แสดงข้อคิดเห็นเพื่อเป็นการสื่อสารแสดงความต้องการเพื่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างได้ผลสำเร็จ จากการศึกษายังพบอีกว่า สื่อตัวบุคคลสามารถส่งผลในการสร้างความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นในข้อมูลข่าวสารได้อย่างมากมาย สามารถโน้มน้าวใจได้อย่างดีและเกิดสัมฤทธิ์ผลได้อย่างชัดเจน ลักษณะของการพูดด้วยภาษามลายูและอัตลักษณ์ในที่นี้มีหลากหลายลักษณะ ได้แก่ 1) การพูดแบบสองคน โดยเรียกว่าเป็นสื่อบุคคล 2) การประชุม อบรม สัมมนา การเสวนา การประชุมกลุ่มย่อย 3) การอภิปรายกลุ่ม 4) Facebook Line 5) การใช้โทรศัพท์ สื่อสารด้วยการใช้เสียง 6) วิทยุ วิทยุชุมชน หมู่บ้านเสียงตามสาย หอกระจายข่าวมัสยิด เป็นการจัดโดยประชาชนซึ่งสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและมีความชัดเจน นอกจากนี้ยังมีสื่อลายลักษณ์อักษร 7) จดหมายข่าว แผ่นพับ หนังสือเวียน แผ่นปลิว หนังสือภายในหน่วยงานหรือองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐที่จัดขึ้นตามรูปแบบที่กำหนดขึ้นมา อาจจะเป็นกึ่งราชการ สื่อสารเป็นเอกสารลายลักษณ์อักษรเมื่อมีการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว จำเป็นต้องมีการสรุปประเด็น สิ่งที่ได้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการเผยแพร่ผลที่เกิดจากการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาในการลดความรุนแรง และที่สำคัญไม่น้อยไปกว่าการสื่อสารด้วยภาษาที่ชัดเจนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การสื่อสารด้วยกิริยาท่าทาง สื่อความหมายด้วยท่าทางในประเด็นที่ต้องการสื่อสารต่อการต่อต้านความรุนแรง ต้องการความสงบ มีทั้งการใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทำให้เห็นได้ว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างจะมีปัญหาการสื่อสารอันเนื่องมาจากการไม่พยายามพูดจากภาษาไทย เป็นภาษากลางของการสื่อสาร และส่วนใหญ่มีการพูดภาษาวิ เพราะฉะนั้น ข้อจำกัดการสื่อสารจึงเป็นการสื่อสารในลักษณะวงแคบมีข้อจำกัด พฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่ค่อยเชื่อถือหน่วยงานภาครัฐและสื่อโทรทัศน์ที่เป็นของประเทศไทย แต่จะรับฟังข่าวสาร โทรทัศน์มาเลเซีย รวมถึงการพูดคุยในพื้นที่ทางศาสนาในกลุ่มเดียวกันมากกว่าจะคุยหรือสื่อสารกับภาครัฐ จึงเป็นความจำเป็นต้องมีการกระจายข่าว การสื่อสารในพื้นที่ที่มีปริมาณการสื่อสารหลากหลายช่อง แต่มีข้อมูลน่าเชื่อถือได้น้อย เพราะมีการปล่อยข่าวของผู้ก่อความไม่สงบ

และข่าวของภาครัฐด้วย ดังนั้น การกลั่นกรองข่าวสารจึงต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และลดความสับสน คลุมเครือที่ก่อให้เกิดความหวาดระแวงต่อภาครัฐได้ ดังนั้น การใช้ความร่วมมือการใกล้ชิดและสื่อสารกันตลอดเวลา เป็นการป้องกันข่าวสารที่บิดเบือน ก่อให้เกิดความเสียหายและการสื่อสารให้ชาวบ้านในเวทีจึงเป็นสิ่งจำเป็นในระดับองค์กรชุมชน แต่ในขณะเดียวกันต้องให้องค์กรชุมชนร่วมมือในเวทีเจรจาทั้งทางลับและเปิดเผยกับภาครัฐ กับกลุ่มก่อความไม่สงบด้วย เพื่อนำไปกระจายความเข้าใจ

5.1.1.4 ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ

จากการศึกษาพบว่า จากการศึกษาความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบรายวันที่เกิดขึ้นทุกฝ่ายต้องการแก้ไขปัญหอย่างจริงจังและประสบความสำเร็จ โดยองค์กรชุมชนต้องมีส่วนร่วมกระบวนการทางสันติภาพในพื้นที่เวที และการพูดคุยเจรจาเพิ่มบทบาทสามารถนำไปขยายผลและเผยแพร่ให้กับสมาชิกกลุ่ม องค์กรชุมชนเข้าใจในการทำงาน ซึ่งกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญปัจจัยหนึ่งซึ่งเชื่อมโยงไปสู่ความสัมพันธ์ที่มีกับปัจจัยผู้นำ ความไว้วางใจ ในการให้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับองค์กรชุมชน โดยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นได้อย่างชัดเจนเป็นพื้นที่ของวัฒนธรรมมุสลิม ซึ่งต้องมีการศึกษากว่าอ้างถึงและเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญอันนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างกัน โดยการใช้ “กระบวนการอิสลาม” เป็นแนวทางการเดินเพื่อให้เกิดความเข้าใจในวิถีอิสลาม พร้อมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมกันอย่างยั่งยืน การขับเคลื่อนความร่วมมือบนฐานหลักปฏิบัติของมุสลิมอันเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ความร่วมมือที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกันสามารถสร้างความร่วมมือได้ด้วยการสร้าง “กระบวนการมีส่วนร่วม” การมีส่วนร่วมและไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นความร่วมมือแบบให้ผ่าน เพื่อไม่ให้เป็นผู้ต้องสงสัยในพื้นที่ที่มีความหวาดระแวง เป็นการใช้กระบวนการทางวัฒนธรรม ความเชื่อของคนมุสลิม การใช้หลักการกวนอาซุรอ เป็นการให้ทุกฝ่ายมาร่วมให้บริจาคเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์มาเป็นการลดความรุนแรงต่อชีวิต

5.1.1.5 ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงาน องค์กร เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบให้ประสบความสำเร็จ ให้ความสำคัญกับการจัดองค์กรเพื่อการปฏิบัติงานด้วยทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหอันนำไปสู่ความสมานฉันท์ ซึ่งต้องเริ่มต้นในการจัดองค์กรที่ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการ สิ่งเหล่านี้ประกอบกันเพื่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามทรัพยากรเหล่านี้ต้องมีการคัดเลือกอย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด และที่สำคัญ คือ ความคุ้มค่า ตามที่มีการคาดหวังหรือประเมินความคุ้มค่าที่เกิดขึ้น จนกระทั่ง

ต้องมีการติดตาม ประเมินผลความสำเร็จของทรัพยากรเหล่านี้ด้วย เนื่องจากที่ผ่านมา พบว่า ทรัพยากรทั้ง 4 นี้ตามนโยบายภาครัฐได้นำมาดำเนินการในการใช้เพื่อลดความรุนแรงจำนวนมาก แต่เนื่องจากไม่ได้มีการวางแผนที่ชัดเจนกับองค์กรชุมชน หรือภาคประชาชนจึงยังขาดความชัดเจนในการนำทรัพยากรมาใช้ แต่ในปัจจุบันเป็นความร่วมมือที่เกิดจากภาครัฐและองค์กรชุมชนร่วมปรึกษาหารือทำให้เดินไปในทางที่ถูกต้องและชัดเจนพร้อมทั้งมีการปรับเปลี่ยนในการใช้ทรัพยากร การบริหารจัดการให้องค์กรชุมชนเป็นกลไกของพื้นที่ที่มีสมาชิกกระจายตัวและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตวัฒนธรรมเป็นการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ด้วยกลไกระบบของคุณค่าพื้นที่ในชุมชนในความต่างเพื่อการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อและจำเป็นที่จะต้องเป็นหุ้นส่วนเป็นของกลุ่มพหุสังคมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดสรรผลประโยชน์และผลกระทบอันนำไปสู่การสร้างความร่วมมือเพื่อลดความรุนแรง ใช้การที่องค์กรชุมชนในพื้นที่เป็นส่วนหนึ่ง การได้รับผลกระทบจึงต้องเข้าร่วมในการลดความรุนแรงและในกระบวนการสันติภาพ แต่การเข้าร่วมต้องได้รับความไว้วางใจ การที่ภาครัฐปฏิบัติต่อองค์กรชุมชน ให้ความเชื่อถือและนำไปร่วมในกิจกรรมที่ร่วมหาแนวทางออกของปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยให้เป็นหุ้นส่วนหรือ Stakeholder ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการกระทำ ได้รับจากผลความรุนแรง อยากเป็นส่วนในการกำหนดชะตากรรมร่วมกัน

5.1.1.6 ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์

จากการศึกษา พบว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะอัตลักษณ์เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญระมัดระวังอันอาจไปกระทบความรู้สึกของคนในพื้นที่ได้ ดังนั้น ในการนำนโยบายใด ๆ ที่ต้องมาปฏิบัติในพื้นที่จึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องของอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะการประพฤติปฏิบัติตนของผู้นับถือศาสนาอิสลาม จากที่ผ่านมา นโยบายต่าง ๆ ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิตแบบมุสลิม และให้ความสำคัญกับนโยบายที่ต้องสอดคล้องกับการดำเนินวิถีชีวิตประจำวัน แต่นโยบายต่าง ๆ อาจไม่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ในทุกพื้นที่อาจติดขัดเรื่องของการสื่อสารด้วยภาษาเฉพาะพื้นที่ ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องภาษาร่วมกันแต่อาจต้องใช้ระยะเวลา โดยเฉพาะประชาชนผู้ใช้ภาษามลายูอาจมีปัญหาอุปสรรคเรื่องภาษาอยู่บ้าง วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการปฏิบัติตามหลักศาสนา อัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะที่มีความโดดเด่นในพื้นที่จังหวัดชายแดน พื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นพื้นที่ที่มีศาสนา วัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ซึ่งการถือปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเป็นหลักยึดเหนี่ยวนำชีวิตผูกโยงไปสู่การสื่อสารเกี่ยวข้องกับการดำรงชีพในสังคม

5.1.1.7 ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย

จากการศึกษา พบว่า ในอดีตนโยบายของภาครัฐส่วนใหญ่ถูกกำหนดมาจากข้างบนแต่ไม่ได้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จึงยังมีเหตุการณ์ความรุนแรงมาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อเป็นเช่นเมื่อภาครัฐไม่เห็นผลในการใช้นโยบายลักษณะนี้ จึงได้เปลี่ยนแนวทางการกำหนดนโยบายใหม่ โดยต้องเป็นการแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชนนั้นต้องอาศัยแนวนโยบายจากภาครัฐที่มาจากที่องค์กรชุมชน ภาคประชาชนในพื้นที่ร่วมกำหนดนโยบายดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมามีในอดีตนโยบายการแก้ไขปัญหาเป็นการใช้กำลังทหารเข้าแก้ไขปัญหา ภาครัฐกำหนดยุทธวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ต่อมาเมื่อเกิดความร่วมมือในการร่วมแก้ไขปัญหาเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบอย่างระมัดระวัง ใช้กระบวนการร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องจึงสามารถส่งผลในการแก้ไขปัญหาให้ลดระดับความรุนแรงลงได้อย่างได้ผลและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น นโยบายที่กำหนดเพื่อการแก้หรือลดระดับปัญหาพื้นที่เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงควรมีการพิจารณาจากนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้ และนโยบายนั้นต้องมีความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและองค์กรชุมชนร่วมวิเคราะห์นโยบายนั้นด้วยกันอย่างจริงจัง หลังจากนั้นจึงมีการนำนโยบายที่มาจากความร่วมมือกันไปปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดตกลงร่วมกัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขในการวิเคราะห์นโยบายโดยให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อแนวนโยบายและวิพากษ์วิจารณ์เพื่อหาแนวทางกำหนดนโยบายที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน เวทีรับฟังความคิดเห็นนโยบายอย่างเป็นทางการนำไปสู่การสังเคราะห์มากำหนดใช้และการควบคุมแผนของตนที่ได้จากการกำหนดนำไปปฏิบัติจริงจังและต่อเนื่องเป็นการยึดโยงผู้คนและการติดตามนโยบายโดยมีตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชนเข้าร่วมในการติดตามตรวจสอบ พร้อมทั้งมีการประเมินผลสัมฤทธิ์การนำนโยบายไปปฏิบัติต่อไป

5.1.1.8 ปัจจัยสภาพโครงสร้างสังคม

จากการศึกษา พบว่า พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแตกต่างด้วยสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ดังนั้น การเกิดความเข้าใจในพื้นที่จึงต้องศึกษาองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยง เพื่อประกอบเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาให้เกิดการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ประกอบด้วย

1) สภาพการเมือง จากการศึกษาค้นคว้า สภาพการเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ความอ่อนไหวเกี่ยวกับบุคคล วัฒนธรรมประเพณีที่มีความแตกต่าง จึงส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาพื้นที่อันมีผลมาจากการเมือง โดยการเมืองของประเทศต้องมีความเข้มแข็งที่ผ่านมาในการปกครองของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นการปกครองโดยมีศูนย์อำนาจการปกครองอยู่ที่หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่เป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัด อำเภอ และตำบล ส่วนท้องถิ่น อบจ. เทศบาล อบต. แบบพิเศษ รวมถึงหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ที่สำคัญคือ ตำรวจ และทหาร และที่สำคัญอย่างมากที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางการเมืองอีกกลุ่มคือ กลุ่มเครือข่ายทางการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

โดยเฉพาะจากการศึกษายังพบอีกว่า ผู้นำศาสนาในพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้นำศาสนาจึงเป็นผู้นำทางด้านความคิด การปฏิบัติตามหลักทางศาสนา จึงมีความโน้มเอียงถึงการให้ข้อมูล ข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ทำให้เกิดความเชื่อถือ การเมืองจึงมีแนวทางเส้นทางการดำเนินไปตามที่ต้องการได้ไม่ยาก ดังนั้น เรื่องทางการเมืองเป็นไปด้วยข้อมูลการถ่ายทอดและการสามารถสื่อสารสถานการณ์ความเป็นไป การช่วงชิงอำนาจในระดับชาติมีการใช้สถานการณ์เหตุการณ์เป็นการโจมตีฝ่ายบริหาร เป็นเงื่อนไขการอภิปรายไม่ไว้วางใจ และการเมืองอาศัยท้องถิ่นมีการแข่งขันแย่งชิงอำนาจ ผลประโยชน์และเป็นการปรับตัวสองด้าน กับรัฐและกับฝ่ายไม่สงบจึงเป็นการตั้งข้อตั้งเถียงครั้งมีการแทรกแซงกลไกการปกครองท้องถิ่น มีการจัดวางคนของผู้ก่อความไม่สงบ

2) สภาพทางเศรษฐกิจ จากการศึกษา พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปด้วยความมั่นคงอันสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องสภาพทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับสภาพทางการเมือง โดยความเชื่อถือที่มีต่อการเมืองที่มั่นคงจะส่งผลต่อระบบ โครงสร้างทางสังคมทุกระบบให้เกิดความเข้มแข็งได้ไม่ยาก เพราะความเชื่อถือ เชื่อมั่นในความมั่นคงที่เกิดขึ้นต่อระบบทางสังคมโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางเพื่อการแก้ไขปัญหาความมั่นคง ซึ่งพบว่าสำหรับรายได้ต่อหัวของคนพื้นที่จังหวัดชายแดนโดยเฉลี่ยถือว่าอยู่ในระดับต่ำอันเนื่องมาจากระยะเวลาที่ผ่านมาเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้การประกอบอาชีพเกิดความหวาดระแวงต่อการออกมาประกอบอาชีพของประชาชน เช่น ตัดยาง การประมง ที่ถือว่าเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่มีรายได้ต่ำกว่าที่ควร ซึ่งเมื่อรายได้มีปัญหาจะส่งผลกระทบต่อระบบโครงสร้างทางสังคมไปถึงการศึกษา เป็นที่น่าแปลกใจว่าเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นในพื้นที่ของผู้นับถืออิสลามอันเป็นพื้นที่ซึ่งให้ความสำคัญเศรษฐกิจส่งผลถึงปากท้องคนในพื้นที่ แต่ยังไม่พบถึงปัญหาทางเศรษฐกิจของพื้นที่อีกด้านที่เป็นด้านมืดแห่งผลประโยชน์อื่นอีกมากมายซึ่งเรียกว่า “ธุรกิจมืด” หรือเรียกว่า “ธุรกิจนอกระบบ” มีการเคลื่อนไหวทางด้านรายได้อย่างมหาศาล จากการศึกษาทั้งนักวิชาการ ชุมชนมากมาย พบประเด็นที่น่าสนใจว่า พื้นที่ความไม่สงบสามารถเกิดธุรกิจมืดผิดกฎหมายได้อย่างมากมายสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจที่ดีให้แก่กลุ่มคนบางกลุ่มที่ไม่เปิดเผย ได้แก่ ธุรกิจการค้าสิ่งผิดกฎหมายสินค้าหนีภาษี โดยมีการกล่าวถึงพื้นที่ดังกล่าวนี้ว่า ประชาชนคนรากหญ้าได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจและผู้ที่ทำธุรกิจด้านมืดอาศัยช่องทางในการดำเนินธุรกิจขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยความมั่นคงต้องระแวดระวังภัยความรุนแรงในการก่อเหตุความไม่สงบ และผลประโยชน์อันเป็นเงินตราจากต่างประเทศไหลเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก โดยผ่านหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่จากสถานการณ์ความไม่สงบ เป็นเงินตราที่ใช้เพื่อการลงทุนในธุรกิจผิดกฎหมาย ซึ่งการที่เป็นเช่นนี้ในพื้นที่ผ่านมาประชาชนอาจไม่เข้าใจ หรือขาดข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ปัจจุบันการเคลื่อนไหวของ

องค์กรชุมชนสามารถส่งผลต่อการตรวจสอบ ดูแล ฐานเศรษฐกิจของพื้นที่เป็นไปอย่างถูกกฎหมาย มีความเป็นธรรม

3) คุณภาพทางสังคม จากการศึกษา พบว่า การดำเนินการต่าง ๆ ทางสังคมเพื่อการให้เกิดสภาพที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตที่เป็นสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำเนินชีวิตในพื้นที่จากอดีตมีความหวาดกลัว ความหวาดระแวงมากมาย เนื่องจากเหตุการณ์มีความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยนโยบายภาครัฐ และการเคลื่อนไหวในพื้นที่ด้วยไม่ต้องการความรุนแรง ต้องการความสงบสุข ให้ครอบครัวมีรายได้เพื่อการเลี้ยงครอบครัว จนถึงปัจจุบันเหตุการณ์ความรุนแรงได้ลดลงด้วยกระบวนการสันติภาพในรูปแบบต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่กระบวนการสันติภาพจากครอบครัว ทุกครอบครัวต้องการความสงบสุข ไม่ต้องการความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับสมาชิกครัว ในครอบครัว มีการปลูกฝังให้ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นในทุกระดับ ไม่ให้เกิดความรุนแรงไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ที่สามารถกระทำได้ วิธีการที่ง่ายที่สุด คือ บุคคลใกล้ชิด การที่สามารถสร้างความสุขให้เกิดขึ้นก่อน การสร้างสถาบันครอบครัวมีความรัก ความผูกพันกันตามวิถีชีวิตคนในพื้นที่ โดยเฉพาะวิถีชีวิตแบบมุสลิมที่เป็นวิถีชีวิตส่วนใหญ่ของพื้นที่ เมื่อบุคคลภายนอกพื้นที่เข้าไปในพื้นที่จะสามารถรับรู้ได้ด้วยวิถีชีวิตที่เป็นครอบครัว การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันตามหลักศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม การแต่งกาย ยังยึดโยงวิถีของคนมุสลิมและการอบรมเลี้ยงดูขัดเกลาคนในครอบครัวให้อยู่ตามหลักศาสนา ของพื้นที่ที่มีการปฏิบัติตนในทางที่ดีงาม สร้างการช่วยเหลือต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน รับรู้ด้วยมิตรภาพที่ดีงาม การอยู่อาศัยในชุมชนเป็นแบบพึ่งพาอาศัยกัน มีการแบ่งปันต่อกันเท่าที่สามารถมีและให้กับเพื่อนมนุษย์โดยที่ตนเองสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยได้สัมผัสจากการลงพื้นที่ที่สามารถถ่ายทอดผ่านวิถีชีวิตแล้ว อีกสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ด้วยผ่านกระบวนการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นวิถีความช่วยเหลือกันและกันแบบตลอดชีวิต

4) คุณภาพของการจัดการศึกษา จากการศึกษาพบว่า คุณภาพของการจัดการการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของการจัดการศึกษา โดยประเด็นที่ไม่อาจลืม คือ ประชาชนคนส่วนใหญ่ในพื้นที่นับถือศาสนาอิสลาม การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญ สอดคล้องกับการแสดงถึงอัตลักษณ์ของตนเอง ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในพื้นที่ โดยมีสถานศึกษาในพื้นที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันเป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องให้ความสำคัญตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งคุณภาพทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ เพราะในปัจจุบันการจัดการศึกษาต้องอาศัยจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถจริง มีวิสัยทัศน์กว้างสามารถวิเคราะห์การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในอนาคตได้ด้วยการเชิญผู้มีความสามารถจากต่างประเทศมาสอน หรือแม้แต่การส่งนักเรียน นักศึกษาของพื้นที่จังหวัดชายแดน

ภาคใต้ไปเพื่อพัฒนาตนเอง และที่โดดเด่นในความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กเยาวชนเป็นผู้มีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเต็มที่ และมีโอกาสที่เท่าเทียมด้วยเช่นกัน

5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษา พบว่า ประเด็นการศึกษาและมีความสำคัญไม่น้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ ของพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ คือ ประเด็นของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรการดำรงชีวิต ซึ่งประชาชนคนพื้นที่ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตแบบพึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้จึงมีการให้ความสำคัญ เกิดการเรียกร้องการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีพด้วยความสุจริต แต่เมื่อเกิดความไม่ถูกต้อง เคลือบแคลงในความบริสุทธิ์ของการทำงานจึงอาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ผ่านมานโยบายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกละเลยในการดูแลให้ความสำคัญ อนุรักษ์ฟื้นฟู อันเนื่องมาจากภาครัฐให้ความสำคัญต่อความรุนแรงที่เกิดกับการสูญเสียชีวิตด้วยความรุนแรง จึงให้ความสำคัญในการดูแล ทั้งที่โดยความจริงแล้วถ้าประชาชนคนพื้นที่มีแหล่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์สามารถใช้เพื่อการประกอบอาชีพได้ จะส่งผลให้ประชาชนคนพื้นที่มีความสุขและอยากรักษาความสุขเหล่านั้นไว้ จะทำให้ประชาชนเป็นหูเป็นตาให้กับรัฐในการดูแลความสงบสุขของพื้นที่ แต่ในเมื่อการดำรงชีวิตฝืดเคืองจึงไม่ใส่ใจในการให้ความร่วมมือในการช่วยรัฐได้อย่างเต็มที่ จวบจนปัจจุบันสำหรับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจและให้ความสำคัญต่อการดำรงอยู่ได้อย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อสามารถเป็นแหล่งทำมาหากิจของคนพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันนี้การเข้าถึง การมีโอกาสดำเนินการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนเป็นไปอย่างดีขึ้นมาเหตุด้วยการเข้าใจ การมีส่วนร่วมมากขึ้น รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงไม่ยากด้วยความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการจัดกิจกรรม ด้วยการอาศัยวิธีการปากต่อปากเกี่ยวกับข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การร่วมเสนอและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้สัมผัสถึงปัญหาการเข้าถึง การนำไปใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า รัฐต้องให้การส่งเสริมการทำประมงอย่างถูกกฎหมาย องค์กรชุมชนต้องร่วมกับภาครัฐอย่างจริงจังในการช่วยกันแก้ไขปัญหาประมงชายฝั่ง ทำให้ประมงอวนลากอวนรุนรुक้าพื้นที่ประมงชายฝั่งและการใช้อุปกรณ์ทำลายล้างของนายทุน และการทับซ้อนของพื้นที่เขตป่าสงวนและพื้นที่ทำกินเทือกเขาบูโด รวมถึงการฟื้นฟูพื้นที่นาร้างพรุซึ่งจึง ต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันด้วยการมีระบบและกลไกการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องและจริงจัง นอกจากนี้ความร่วมมือที่ไม่อาจละเลยได้อย่างชัดเจน คือ การที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นภาครัฐที่มีบทบาทและหน้าที่โดยตรงสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ต้องมีส่วนร่วมรับรู้ในการดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีส่วนร่วม

5.1.2 ผลการศึกษาครั้งที่ 2 การศึกษาปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ความร่วมมือขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยทำการวิเคราะห์ด้วยแบบทำการตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรสังเกต โดยการพิจารณาจากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขตเมืองในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นตัวแปรในการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การแจกแจงของข้อมูล ส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบหรือมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้สูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้ระหว่าง -0.834 ถึง -0.075 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.075 ถึง 1.194 และค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเขตชนบทในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นตัวแปรในการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การแจกแจงของข้อมูล ส่วนใหญ่มีค่าความเบ้เป็นลบหรือมีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย แสดงว่าข้อมูลของตัวแปรเหล่านี้สูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีค่าความเบ้ระหว่าง -0.570 ถึง 0.255 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.349 ถึง 0.271 และเมื่อพิจารณาตามข้อเสนอของ Byrne (2010) และ Kline (2010) ซึ่งกำหนดว่าความเบ้ควรมีค่าต่ำกว่า 2.0 และค่าความโด่งควรมีค่าต่ำกว่า 7.0 จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรสังเกตได้ในส่วนนี้ไม่เบี่ยงเบนมากจากการแจกแจงปกติ และมีความเหมาะสมที่จะใช้วิธีการประมาณค่าด้วยวิธีไลค์ลิสต์สูงสุด (Maximum Likelihood Estimate)

ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ปรากฏผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบจำลองการวัดที่ดี ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 8 ตัว ในครั้งแรกพบว่า แบบจำลอง ยังไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงได้ทำการปรับแบบจำลองการวัด โดยยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตบางตัวมีความสัมพันธ์กันได้ โดยการพิจารณาจากพื้นฐาน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการพิจารณาความสอดคล้องตามคำแนะนำของ โปรแกรมทางสถิติ และเมื่อทำการปรับแบบจำลองการวัดดังกล่าวแล้วพบว่า แบบจำลองการวัดปัจจัยความร่วมมือขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หลังการปรับความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี และเมื่อนำไปพิจารณาประกอบกับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ซึ่งได้มีการปรับเพิ่มเส้นอิทธิพล โดยพิจารณาความเป็นไปได้จากการเสนอแนะจากโปรแกรม ประกอบกับความเป็นไปได้ทางทฤษฎี เป็นการปรับโดยยอม

ให้ความคลาดเคลื่อน ของตัวแปรสังเกตได้สัมพันธ์กัน ผลจากการปรับแบบจำลองตามขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้แบบจำลองสมการ โครงสร้างความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรง สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณา จากค่าไค-สแควร์ซึ่งมีค่าเท่ากับ 583.73 ที่องศาอิสระเท่ากับ 283 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 2.06 คำนี CFI = 0.91, RMR = 0.06 และ RMSEA = 0.07

5.1.3 ผลการศึกษาระยะที่ 3 ตรวจสอบยืนยันปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

แนวทางการสร้างความร่วมมือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐของ องค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อ สามารถยืนยันข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ และปริมาณข้างต้นแล้ว ปรากฏผล การศึกษามีความสอดคล้องปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดน ภาคใต้ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จากอดีตที่สะสมมาถึงปัจจุบันด้วย สาเหตุต่าง ๆ มากมาย จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจนกระทั่งแปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นยาวนาน พิจารณาจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นชัดเจน ปี 2547 เป็นต้นมา นำสังเกตได้ว่ามีทั้งความรุนแรงที่ก่อ ให้เกิดความสูญเสียด้านจิตใจ ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ซึ่งก่อให้เกิดความรุนแรงทางความรู้สึก ก่อนข้างมากแล้ว ถ้าก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตจะยิ่งทำให้รู้สึกว่าการลดความรุนแรงที่เกิดขึ้นยัง ไม่ลดน้อยลง ไปเลย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งองค์กร ชุมชนและภาครัฐเพื่อร่วมกันหาแนวทางหรือวิธีการผ่อนหนักให้เป็นเบาลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างจริงจัง ซึ่งทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชน ภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องด้วยบทบาทหน้าที่โดยตรงเพื่อ การดำรงอยู่และรักษาความสงบในพื้นที่จึงมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่า ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนความร่วมมือ เพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ องค์กรชุมชนมีบทบาท ช่วยลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบร่วมกับภาครัฐ โดยองค์กรชุมชนมีบทบาทช่วยลด ความรุนแรงอย่างมาก เพราะกลุ่มองค์กรเป็นประชาชนคนพื้นที่ที่ความเข้าใจ ใส่ใจต่อประเด็นปัญหา การแก้ไขปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และที่สำคัญหน่วยงานภาครัฐต้องเข้าถึงองค์กรชุมชน รวมถึง การให้การยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงของภาคประชาชน จากการศึกษาทำให้พบถึงรูปแบบความร่วมมือ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ ความไม่สงบนั้น มีกระบวนการมากมายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวนี้ โดยแต่ละพื้นที่มีการใช้กระบวนการ ที่คล้ายคลึงกัน สอดแทรก เชื่อมโยงสร้างความสัมพันธ์ให้ก่อเกิดการแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่างองค์กร

ชุมชนกับภาครัฐ ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการสร้างความร่วมมือที่มีความโดดเด่นและสามารถนำไปเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ใช้เพื่อการลดความรุนแรงได้อย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดความร่วมมือที่มาจากความตั้งใจ เชื่อมมั่น และศรัทธาที่มีต่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง เป็นไปด้วยวิธีการที่สามารถปฏิบัติได้จริง ดังนี้

1) นาร้างพรุชิง อำเภอกงหรา จังหวัดสงขลา เป็นกระบวนการที่เกิดจากการจัดการทรัพยากรร่วมกัน โดยการทำกิจกรรมร่วมกันขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

2) จังหวัดปัตตานี พื้นที่ความร่วมมือร่วมกันเพื่อจัดการวัฒนธรรม วิถีชีวิตแบบมุสลิม ที่โดดเด่นจากชุมชนศรัทธา เป็นลักษณะที่มีอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่โดดเด่น สร้างการยอมรับ การเคารพต่อกัน กระบวนการความขัดแย้งในพื้นที่ชายแดนใต้ใช้ฐานการคิดหรือภูมิปัญญาของชุมชน “ปาก๊ะ” รวมถึงกระบวนการการให้ความศรัทธาที่มีต่อกัน

3) จังหวัดยะลา ดำเนินการความร่วมมือด้วยกระบวนการที่ชัดเจนตามวิถีมุสลิมด้วยวิธีการ กระบวนการ “ซุร่อ” โดยด้วยการพูดคุย ประชุมปรึกษาหารือ กระบวนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมความคิด แบบกระบวนการ “กวนอาซุร่อ”

4) จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ดังกล่าวนี้มีความโดดเด่นเพื่อความร่วมมือในการจัดการฐานทรัพยากรที่สำคัญของพื้นที่ เทือกเขาบูโด อันก่อเกิดจากปัญหาการทับซ้อนของที่ดินทำกินของประชาชนกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติเทือกเขาบูโด-สุไหงปาดี โดยภาครัฐให้ความสำคัญร่วมมือโดยไม่ใช้ความรุนแรงใช้แนวทางการแก้ไขระดับนโยบายแห่งชาติเพื่อการดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

5) ยุติธรรมชุมชน กระบวนการยุติธรรมชุมชนเป็นกลไกในการทำงานเพื่อการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท เหตุทะเลาะเบาะแว้งวิวาทในเรื่องที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ในการพูดคุยเจรจาในกระบวนการยุติธรรมสมานฉันท์โดยชุมชนในการรับฟังความขัดแย้งเป็นการระงับยับยั้งของเหตุ ยุติธรรมชุมชนเป็นกระบวนการทัศน์ในการอำนวยความสะดวกภายใต้กรอบความเป็นธรรมทางสังคม

อย่างไรก็ตาม สำหรับปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในแต่ละจังหวัดอาจมีรูปแบบที่ใช้ที่โดดเด่นแตกต่างกัน แต่โดยความเป็นจริงการนำไปใช้มีการนำรูปแบบต่างไปใช้อย่างทั่วถึง ขึ้นอยู่กับประเด็น เรื่อง ที่มีความจำเป็นว่าจะนำเอาวิธีการใดไปใช้ ซึ่งรูปแบบการสร้างความร่วมมือ มีความสอดคล้องอยู่ในทุกกิจกรรม การดำเนินวิถีชีวิต การบูรณาการแบบความร่วมมือสอดคล้องประสานการเมืองเชิงอัตลักษณ์ของพื้นที่จังหวัด รวมไปถึงเพื่อการร่วมแก้ปัญหา การลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์การวิจัยในประเด็นที่น่าสนใจ ได้ดังนี้

5.2.1 สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนเพื่อลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ได้มีการค้นหาวิธีการสร้างความร่วมมือมาโดยตลอดเมื่อภาครัฐพบว่า เฉพาะภาครัฐใช้วิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการทหารในอดีตไม่สามารถแก้ปัญหาหรือลดความรุนแรงได้ จึงหันมาวิเคราะห์โดยการหาความร่วมมือจากพื้นที่ชุมชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ ประชาชนผู้ใช้ชีวิตในวิถีทางบนหลักศาสนา ปฏิบัติตนเป็นคนดี ช่วยสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ได้ตลอดเวลา บทบาทของรัฐในฐานะของโครงสร้างในรูปสถาบัน (Institutional Structures) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของคนในสังคม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้รัฐในฐานะของผู้แสดงบทบาทหลักในสังคมมีลักษณะองค์กรต่าง ๆ ของรัฐที่อ้างสิทธิในการควบคุมพื้นที่ภายใต้ดินแดนและประชาชนรัฐอาจกำหนดและแสวงหาเป้าหมายต่าง ๆ ของคนได้อย่างอิสระเป้าหมายเหล่านั้นไม่จำเป็นจะต้องสะท้อนหรือตอบสนองข้อเรียกร้องและผลประโยชน์ของกลุ่มหรือชนชั้น แต่สังคมส่วนรวมเพราะรัฐมีอิสระในการตัดสินใจ (Autonomy) ในการวางนโยบาย ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ด้านนโยบายระหว่างสองฝ่ายโดยฝ่ายรัฐกับสังคมในกระบวนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานอยู่กับสมรรถภาพหรือความสามารถที่จะดำเนินการ (Capacity) ของรัฐ บทบาทรัฐในการจัดระเบียบสังคมและเศรษฐกิจ จำต้องจัดการด้านความสัมพันธ์กับภายนอกอีกด้วยรัฐจำเป็นต้องมีอิสระในการตัดสินใจกำหนดเป้าหมาย 3 ประการ (Skocpol, 1985, p. 9-17) กล่าวคือ ประการแรก สถานะของรัฐที่ต้องเกี่ยวข้องกับต่างประเทศทำให้รัฐถูกเชื่อมโยงและได้ผลกระทบ โครงสร้างระดับข้ามชาติ องค์กรระหว่างประเทศสิทธิมนุษยชน การต่อต้านในสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เป็นต้น ประการที่สอง ภารกิจในการรักษาความเป็นระเบียบภายในสังคมจังหวัดชายแดนใต้ ผลักดันให้รัฐจำเป็นต้องริเริ่มดำเนินการวางเป้าหมายหรือกำหนดทิศทางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบหรือความมั่นคงภายในเสียเอง โดยกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเจ้าหน้าที่ของภาครัฐซึ่งทำงานประสานกันเป็นองค์กร ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมโดยตรง เช่นหน่วยงานความมั่นคง หรือหน่วยงานด้านวางแผน เสนอกลยุทธ์และชี้

ทิศทางนโยบายให้แก่วิทยาลัยอย่างต่อเนื่องไม่ว่าในภาวะวิกฤตหรือยามสงบประการสุดท้าย ความจำเป็นของบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องระดมเอาทรัพยากรในองค์กรมาใช้ในการวางนโยบายและดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของรัฐ มีอิสระการตัดสินใจแต่การตัดสินใจของรัฐไม่ใช่สังคม ที่อาจจะโดยผลของวิกฤตการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ รัฐไม่สามารถกำหนดนโยบายได้ตามปรกติ ผลขององค์กรรัฐไม่สามารถกำหนดนโยบายได้ตามใช้อำนาจบังคับและในการบริหารงานเพื่อเทียบกับพลังต่อรองของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมและแรงผลักดันของแรงงานข้ามชาติ รัฐมีอิสระมีระบบระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ มีแนวนโยบายเป็นตัวกำหนดทิศทาง เจ้าหน้าที่ กลั่นกรองตีความและประเมินตาม กฎข้อบังคับ ความสะดวก และถูกต้อง เป็นเกณฑ์สำคัญ การมีหน้าที่รักษาปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม ซึ่งแตกต่างจากผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มองค์กรชุมชน ความชอบธรรมของรัฐบาลต่อการประกาศกฎหมายพิเศษ พรบ.ฉุกเฉิน พรก.ความมั่นคง กฎอัยการศึก ซึ่งเป็นอำนาจพิเศษของรัฐ สามารถนำมาใช้เพื่อความมั่นคงแห่งรัฐจึงจะเสมือนการกดขี่และกดทับต่อประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ แต่เป็นการปกป้องเสถียรภาพของความมั่นคงของผู้คนในพื้นที่ความไม่สงบ แต่การประกาศนั้นเป็นการสร้างความชอบธรรมในการตรวจจับและตั้งข้อหากล่าวหาผู้ต้องสงสัยและอาจนำไปสู่ความรุนแรงโดยอาศัยอำนาจจับที่มีอยู่ปกป้องเจ้าหน้าที่ของขาดการไตร่ตรองดุลยพินิจในการกระทำต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นผลต่อความหวาดระแวงไม่เชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐ รัฐเริ่มปรับตัวในบทบาทพิเศษด้วยเงื่อนไขการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เริ่มมีปรากฏการณ์ความรุนแรง การมีสถานการณ์ ปล้นปืน วางระเบิด คาร์บอนม มอเตอร์ไซค์บอม การฆ่าครู ฆ่าพระ เฆาโรงเรียน อบต. และทรัพย์สินทางราชการและเอกชน ช่มชู้กคด้นให้เกิดความหวาดกลัวที่จะไม่ให้มีการประกอบอาชีพ และผลักดันคนไทยพุทธให้อพยพออกจากพื้นที่ เป็นความกดดันที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในพื้นที่หวาดระแวงและมีการชักจูงเยาวชนเพื่อเข้าไปเป็นแนวร่วมจึงเป็นที่หวาดเกรงของรัฐ จำเป็นต้องทุ่มเทงบประมาณและสรรพกำลังลงไปในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งมีงบประมาณเข้ามาสู่พื้นที่จำนวนมากปี 20,000-30,000 ล้านบาท แต่สถานการณ์ก็มีโอกาสคล้อยกลับกลายเป็นการสร้าง ความขัดแย้งเชิงซ้อนของพื้นที่เป็นการขยายปริมาตรของผลประโยชน์ที่แฝงเร้นในสถานการณ์และเกิดความซับซ้อนและการแก่งแย่งผลประโยชน์ของหน่วยงานต่างๆ จึงเป็นสถานการณ์ความจำเป็นที่ต้องหากกลุ่มพลังที่อยู่ในพื้นที่เข้ามาเป็นแนวร่วมแก้ไขปัญหา นั่นคือ กลุ่มองค์กรชุมชน ซึ่งความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนช่วยกดดันและรณรงค์สร้างกระแสและป้องกันการเข้าร่วมกับกลุ่มก่อความไม่สงบแก้ปัญหาพื้นที่ได้เป็นอย่างดีด้วยความเข้าใจในพื้นที่บริบทของเหตุการณ์มากกว่าภาครัฐที่มีการปลดปล่อยผู้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเป็นการทำหน้าที่อย่างไม่ยืดหยุ่น ผิดกับประชาชนคนพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์การแก้ปัญหาพื้นที่ดำรงชีวิต ประกอบอาชีพหารายได้ในพื้นที่ตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังนั้น ความร่วมมือจึงเป็นวิธีการแก้ไขปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ อรรถพร

พงษ์วาท (2539), Coleman as cited in Goddard (2003) กล่าวถึงเครือข่ายองค์กรทางสังคม (Social Networking) ทำหน้าที่ในการประสานงานของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยระยะเวลายาวนานพอสมควร สามารถที่จะช่วยเหลือกันในยามที่มีปัญหา ประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งนี้เพราะว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายทางสังคม เป็นแนวคิดที่กล่าวถึงความสัมพันธ์เพื่อกระบวนการจัดการทางสังคมขององค์กรชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และอกรานอฟ และแมคไกว์ (Agranoff & McGuire, 2003, pp.48-63) ระบุว่าความร่วมมือแบบ Jurisdiction-Based Management Model คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) แบบเปิดโอกาสให้องค์กรจากภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะมาจากภาครัฐหรือภาคเอกชน (ซึ่งต่างมีเป้าหมายของตนเองเป็นทุนเดิม) เข้ามาร่วมมือกันเพื่อสรรสร้างงานให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งภารกิจของกลุ่มประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยธรรมชาติแล้วการสร้างความร่วมมือ (collaboration) ชนิดนี้ต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการแบ่งปันทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกันนอกจากจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแล้ว องค์กรดังกล่าวยังต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนตนเอง เพื่อให้สามารถตอบสนองเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ต้องมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ร่วมกัน ซึ่งได้แก่ การระบุพันธกิจ การชี้แจงภารกิจ การประเมินสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก การระบุกลยุทธ์ และการปฏิบัติงาน เป็นต้น และสุดท้ายกิจกรรมที่ถือว่า แฮนสเบอร์รี่ (Hansberry, 2005) กล่าวถึง องค์กรประกอบหนึ่งที่สำคัญ คือ ต้องจัดให้มีการเจรจาต่อรอง ระหว่างองค์กรร่วมกัน และผลต่อความสำเร็จในความร่วมมือ คือ ประสิทธิภาพขององค์กร โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันอย่างอิสระเพื่อการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จสามารถปรับปรุงการทำงานขององค์กร รวมถึงต้องมีความรับผิดชอบ การเปิดกว้าง ความเสี่ยง การวางแผนการทำงาน การจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ และการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม

5.2.2 ปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

5.2.2.1 ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จะประสบความสำเร็จร่วมกันต้องอาศัยเงื่อนไขปัจจัยความสำเร็จอยู่หลายประเด็น อันเนื่องมาจากการทำงานร่วมกันส่งผลต่อเนื่องในการทำงานด้วยความร่วมมือ ปัจจัยบางตัวส่งผลต่อเนื่องผ่านปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ สอดคล้องกับ แวนเจิน และฮักแฮม (Vangen & Huxham, 2010, pp. 164 - 170) ได้สรุปปัจจัยเกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ ได้แก่ การเรียนรู้ การตั้งเป้าหมายร่วมกัน ความเหมือนกัน โครงสร้าง

ของสมาชิก การติดต่อสื่อสาร วัฒนธรรม การตรวจสอบได้ แนวทางการปฏิบัติงาน การประนีประนอม ความเชื่อมั่น ต้นทุนทางสังคม อำนาจ ทรัพยากร ผู้นำ ความรับผิดชอบและการตัดสินใจ ความเท่าเทียมกัน และความเลื่อมใส และสอดคล้องกับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือแบบ Collaboration โดย แมทเทสสิช และคณะ (Mattessich et al., 2001, pp. 77-78) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของความร่วมมือแบบ Collaboration ไว้ว่ามีปัจจัย คือ 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น ประวัติการให้ความร่วมมือของกลุ่มผู้ที่ให้ความร่วมมือเป็นผู้นำกลุ่ม ความสนใจเรื่องการเมืองและสังคมของกลุ่ม 2) ลักษณะของสมาชิก ตัวอย่างเช่น ความเข้าใจและความเชื่อมั่นกัน ความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกอื่น เห็นความสำคัญของการให้ความร่วมมือ และความสามารถในการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 3) กระบวนการและโครงสร้าง ตัวอย่าง เช่น สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและผลลัพธ์ การเข้ามีส่วนร่วมของสมาชิก การจำแนกหน้าที่อย่างชัดเจนของสมาชิก ความยืดหยุ่นของกลุ่ม การยอมรับการเปลี่ยนแปลง 4) การติดต่อสื่อสาร ตัวอย่างเช่น กลุ่มมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผยเป็นประจำ ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการภายในกลุ่ม 5) วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม ตัวอย่างเช่น มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนชัดเจน มีมุมมองเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ และ 6) ทรัพยากรกลุ่มมีจำนวนคน เงินทุน และเวลาอย่างพอเพียงและผู้นำที่มีความสามารถ และสอดคล้องกับ บูม (Baum, 1993, p. 8) ได้เสนอปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของโครงการ Healthy Cities จากการศึกษาในภาคพื้นยุโรป โดยเกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ดังนี้ 1) มีการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ 2) การสร้างกลไกประสานการทำงานร่วมกัน เพื่อระดมความคิดเห็น ประสพการณ์ และทรัพยากร อีกทั้งประสานการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในการตัดสินใจและควบคุมในเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และการกินคืออยู่ดี 4) การส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ๆ 5) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีนโยบายที่สอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน

5.2.2.2 จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย

1) ปัจจัยการลดความรุนแรง เป็นเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการให้ความรุนแรงหมดไป แต่การดำเนินการต้องกระทำอย่างระมัดระวัง ถึงปัจจุบันความรุนแรงลดลงทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ และลดลงเรื่อย ๆ ด้วยกระบวนการสันติภาพ พลังมาจากประชาชนพื้นที่เป็นสำคัญ คนในรู้ดีที่สุด เห็น และเข้าใจสภาพการที่เกิดขึ้น สอดคล้อง ศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี (2555) กล่าวว่า ตัวแปรสำคัญในการแก้ปัญหาความรุนแรงเพื่อสร้างสันติในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ กระบวนการที่เกิดจากภายใน พลังของภาคประชาสังคมในพื้นที่ซึ่งควรจะได้รับ การส่งเสริมให้

มีบทบาทเป็นตัวกลาง และ “พื้นที่กลาง” ในกระบวนการสันติภาพ และสอดคล้องกับ กัลป์ตุง (Galtung, 1996, p. 9) ระบุว่าสันติภาพ คือ การปราศจากซึ่งสภาวะความรุนแรงทุกชนิด ทั้งความรุนแรงทางตรง เจริญโครงสร้าง และเจริญวัฒนธรรม หรือกล่าวได้ว่า สันติภาพ = สันติภาพทางตรง + สันติภาพเชิงโครงสร้าง + สันติภาพเชิงวัฒนธรรม และ อภิญา คิสสะมาน (2557) เน้นให้รัฐบาลต้องแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งโดยการปรับความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้โดยรัฐต้องเสริมอำนาจให้กับชุมชนและ ภาคองค์กรชุมชนให้มีศักยภาพในการสื่อสารประเด็นปัญหาของตนและสามารถสร้างข้อถกเถียงได้ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้ฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่ารู้สึกมั่นใจและเชื่อใจในอำนาจรัฐได้ ผู้เขียนเชื่อว่าเป็น การลดความรุนแรงวิธีหนึ่งเพื่อเปิดพื้นที่ให้กระบวนการสร้างความเข้าใจและไว้วางใจกันเกิดขึ้น สำหรับผลลัพธ์จะเป็นอย่างไรนั้นคงไม่สำคัญเท่ากับมีกระบวนการเกิดขึ้นจริงด้วยแก่นแท้ของความร่วมมือร่วมใจ

2) ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ พบว่า ความไว้วางใจมีความสำคัญอย่างมากในการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลมาจากความเชื่อมั่น ไว้วางใจ จะส่งผลต่อความร่วมมือทั้งสองฝ่ายให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นและคล่องตัว สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2550) กล่าวถึง องค์กรแห่งความร่วมมือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) ให้มีความสำคัญกับความเชื่อ ถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อภาครัฐเป็นอย่างมาก โดยเห็นว่าจริยธรรม (Ethics) ในระบบราชการ เป็นพื้นฐานของความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อภาครัฐ และเป็นกุญแจนำไปสู่ธรรมาภิบาล ที่ดี โดยระดับของความเชื่อถือไว้วางใจของแต่ละบุคคลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัย อาทิ ความแตกต่างทางด้านความเชื่อและวัฒนธรรม คุณลักษณะ ทางเชื้อชาติและสังคม Alexander (1995), McAllister (1995) เน้นย้ำวัฒนธรรมของความไว้วางใจที่มีอยู่เป็นสิ่งที่บุคคลมีความมั่นใจ และตั้งใจ ที่จะกระทำการที่อยู่บนพื้นฐานของคำพูด การกระทำ และการตัดสินใจของบุคคลอื่น สำหรับการทำงาน ร่วมกันที่จะเกิดขึ้นซึ่งอาจขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม และ ลุชแมน (Luhman, 1979) กล่าวว่า ความไว้วางใจมี 2 องค์ประกอบ คือ ความไว้วางใจระหว่างบุคคล (interpersonal trust) และความไว้วางใจในระบบ (system trust) รวมถึง การที่บุคคลมีความผูกพันต่อองค์กรนั้นจะเป็นตัวกำหนดให้ องค์กรบรรลุเป้าหมาย และรักษาสมาชิกในองค์กรให้คงอยู่กับองค์กร (Fairholm, 1994; Robbins, 2005) โดยการทำงานร่วมกันต้องอาศัยสัมพันธภาพที่ดีร่วมกัน ถ้าความไว้วางใจที่มีต่อกันน้อยจะ ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่น้อยด้วยหรืออาจเป็นการทำลายสัมพันธภาพที่มีต่อกันด้วยเช่นกัน เช่น การเกิด ความขัดแย้งที่มีต่อกันมาก จะส่งผลให้ผลผลิตที่ได้น้อย และการที่องค์กรมีความไว้วางใจที่มีต่อกัน อยู่ในระดับที่มีความเชื่อสัจย์ ให้การยอมรับและเคารพซึ่งกันและกัน จะส่งผลทำให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพ ของงานมากขึ้น เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า (Marshall, 2000) ถึงสำคัญของความไว้วางใจที่มี

ต่อกันระหว่างผู้ให้ความไว้วางใจและผู้ถูกไว้วางใจ ซึ่งก่อให้เกิดจากความน่าเชื่อถือเป็นการยอมรับและสนับสนุนผู้ที่ถูกไว้วางใจส่งผลต่อความรู้สึกและการกระทำที่ดี (Johnson, 1997; Zucker, 1986) ความไว้วางใจในองค์กรเป็นผลมาจาก 1) ความไว้วางใจบนพื้นฐานกระบวนการ (Process-Based Trust) ว่าถูกเชื่อมโยง จากการบันทึกการปฏิบัติในอดีต เป็นการแลกเปลี่ยนทางประวัติศาสตร์ที่ถูกรู้และนับถือ 2) ความไว้วางใจบนพื้นฐานบุคคล (Person-Based Trust) ว่า ความไว้วางใจถูกเชื่อมโยงจากความคล้ายคลึงระหว่างบุคคล และ 3) ความไว้วางใจบนพื้นฐานสถาบัน (Institution-Based Trust) ว่า ถูกเชื่อมโยงจากการทำงานที่เป็นทางการ เช่น ความเป็นมืออาชีพ ความไว้วางใจในองค์กรเกี่ยวข้องกับความไว้วางใจระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร ทั้งเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ได้บังคับบัญชา ระบบองค์กร กลุ่มงาน และผู้บริหารระดับสูง อาจรวมถึงความไว้วางใจระหว่างองค์กรหรือผสมผสานในหลายด้านขององค์กร ซึ่ง กิลเบิร์ต และ แท็งค์ (Gilbert & Tang, 1998) กล่าวว่า ความไว้วางใจในองค์กรเป็นความรู้สึกความมั่นใจและการสนับสนุนที่บุคคลมีต่อองค์กร เป็นความเชื่อที่องค์กรต้องซื้อตรงและสร้างความผูกพัน ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ความไว้วางใจต่อภาครัฐจากเหตุการณ์ในอดีตที่ถูกกระทำจากแนวนโยบายและข้าราชการซึ่งเป็นผลต่อความไว้วางใจในสถานการณ์ความรุนแรงการฆ่าแกงและไม่มีคำตอบที่แท้จริงที่จะทำให้เกิดความเป็นธรรมชาติ ความยุติธรรมและความจริงใจ เป็นความปรารถนาของคนในพื้นที่เกิดความเชื่อมั่นในการลดระดับความรุนแรง

3) ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ สำหรับปัจจัยตัวนี้มีความสำคัญและมีบทบาททางการสื่อสารในการทำงานร่วมกันอย่างเข้าใจ ซึ่งระหว่างองค์กรชุมชนและภาครัฐสื่อสาร ส่งสารให้กัน และที่สำคัญต้องเป็นการสื่อสารสองทาง ไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้สั่งการเท่านั้น ทั้งสองฝ่ายต้องถ่ายทอดข้อมูล สารที่ได้รับและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดย กิฟสัน และแฮนนา (Gibson, & Hanna, 1992, pp. 10-11) กล่าวถึงการสื่อสารว่าเป็นการถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร อารมณ์และความรู้สึก ความคิด ความจริง จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สอดคล้องกับเครือข่ายของการสื่อสาร คือ การร่วมกันของสมาชิกในการที่จะให้เกิดความร่วมมืออันดีและบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันนั้น จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความคิดระหว่างกันในสมาชิก ซึ่งบทบาทของแต่ละบุคคลในเครือข่ายจะเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์แสดงให้เห็นรูปแบบการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก (Monge อ้างถึงใน Fisher & Donale, 1990) สื่อบุคคลมีบทบาทในการสื่อสารพัฒนา คือ เป็นแหล่งข่าวสารที่ส่งสารผ่านช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคลไปยังกลุ่มผู้รับสาร (กาญจนา แก้วเทพ, 2543)

4) ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ การก่อเกิดการณ์มีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพซึ่งเป็นที่ต้องการของบุคคลทั้งหลาย เพื่อสันติสุขกลับคืนมาใน

จังหวัดชายแดนภาคใต้ องค์กรชุมชน สมาชิกต้องมีส่วนร่วมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการ ในฐานะผู้เป็นประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น การให้ความร่วมมือมีอยู่ 5 ระดับ คือ 1) ระดับให้ข้อมูล (Inform) มีเจตนารมณ์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ประชาชนรับทราบในประเด็นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน และตรงกับวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะต้องช่วยให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้เข้าใจถึงปัญหา ทางเลือกในการดำเนินงาน โอกาสในการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยหลักยึดของการมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ ประชาชนจะต้องรับทราบข้อมูลข่าวสาร เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น เอกสารแจกจ่าย เว็บไซต์ การเยี่ยมชมในสำนักงาน เป็นต้น 2) ระดับปรึกษาหารือ (Consult) มีเจตนารมณ์เพื่อรับทราบข้อคิดเห็นหรือเสียงสะท้อนของประชาชนต่อข้อมูลที่ได้รับทราบ ซึ่งอาจจะเป็นบทวิเคราะห์ ทางเลือก หรือการตัดสินใจของประชาชนในประเด็นนั้นๆ โดยมีหลักยึดของการมีส่วนร่วมในระดับนี้ คือ องค์กรชุมชนต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และจะรับฟังและรับทราบข้อกังวลและความคาดหวังของประชาชน และจะแจ้งให้ประชาชนทราบว่าข้อคิดความเห็นของประชาชนจะส่งผลต่อการตัดสินใจดำเนินงานอย่างไร เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การจัดให้มีการเสนอข้อคิดเห็นสาธารณะ การประชุมกลุ่มย่อย การสำรวจ หรือ การประชุมประชาคม เป็นต้น 3) ระดับเข้ามาเกี่ยวข้อง (Involve) มีเจตนารมณ์เพื่อให้มั่นใจได้ว่าข้อกังวลและความคาดหวังที่ได้รับฟังและรับทราบมา มีความเข้าใจที่ตรงกัน ในระดับนี้เป็นกระบวนการที่หน่วยงานจะต้องพบและสัมผัสกับประชาชนโดยตรง โดยในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ยึดหลักว่า ข้อกังวลและความคาดหวังของประชาชนจะต้องส่งผลไปยังทางเลือกในการดำเนินงาน และจะแจ้งให้ประชาชนทราบว่าข้อคิดความเห็นของประชาชนจะส่งผลต่อการตัดสินใจดำเนินงานอย่างไร ส่วนเทคนิคในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ การระดมประเด็นข้อคิดเห็น เป็นต้น 4) ระดับร่วมมือ (Collaborate) มีเจตนารมณ์เพื่อร่วมมือกับประชาชนในการพัฒนาทางเลือกของการดำเนินงานและการบ่งชี้ถึงทางเลือกที่มีความเหมาะสมในแต่ละประเด็นปัญหาของพื้นที่อื่น ได้รับผลกระทบ ร่วมสร้างพื้นที่กลางและถกเถียงในเชิงสร้างความร่วมมือเป็นหุ้นส่วนทางสังคม เป็นองค์กรของชุมชน มีกลไกของระดับความร่วมมือแบบพันธมิตร การตั้งคณะที่ปรึกษาภาคประชาชน คณะที่ปรึกษา ศอ.บต. และที่ปรึกษา กอ.รมน. ส่วนหน้า โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ยึดจากประชาชนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานจะนำไปสู่การตัดสินใจดำเนินงานที่เป็นไปได้มากที่สุด เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ เช่น การตั้งคณะที่ปรึกษาภาคประชาชน การสร้างข้อตกลงสาธารณะ หรือ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น 5) ระดับเสริมอำนาจ (Empower) มีเจตนารมณ์เพื่อให้การตัดสินใจขั้นสุดท้ายเป็นอำนาจของสาธารณะหรือของประชาชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้ยึดหลักว่า หน่วยงานจะดำเนินงานตามที่ประชาชนตัดสินใจ เทคนิคที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วมในระดับนี้

เช่น การตั้งคณะกรรมการตัดสินภาคประชาชน การลงมติ หรือ การตัดสินใจด้วยระบบตัวแทน เป็นต้น (ไพบูลย์ โพธิ์สุวรรณ, ม.ป.ป.) สอดคล้องกับ โคอเฮิน และ ฮัพฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980, pp. 219-222) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) และ ถวิลวดี บุรีกุล (2551) วิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับการมีส่วนร่วม คือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมจะมากและยังมีระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมเพื่อเกิดความร่วมมือจึงอาจจัดระดับได้ด้วยเหตุผลของความหวาดระแวงและการสื่อสารของตนในพื้นที่ที่ใช้ภาษามลายูเป็นหลัก การสื่อสารและความไว้วางใจเป็นเงื่อนไขของระดับการมีส่วนร่วม และผ่านกลไกของตัวแทนผู้นำศาสนาด้วยความเชื่อหลักการทางศาสนาโดยผู้นำมีอิทธิต่อการสร้างการมีส่วนร่วม

5) ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ซึ่งองค์กรชุมชนต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างเกิดประสิทธิภาพ โดย ร็อบบินส์ และ โคลเตอร์ (Robbins & Coulter, 2003, p. 101) สโตนเนอร์ และ ว็องเกิล (Stoner & Wankle, 1986, pp. 221-222) เดสเลอร์ (Dessler, 2004, p. 139) คูนท์ซ์ และ เวอิชริช (Koontz & Wehrich, 1990, p. 134) ได้ให้ความหมายของการจัดองค์การ คือ กระบวนการในการจัดโครงสร้างขององค์การ ซึ่งครอบคลุมเรื่องการแบ่งงานการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติงาน การกำหนดกลุ่มงาน การกำหนดความสัมพันธ์ในสายการบังคับบัญชาและการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้กับหน่วยงานต่าง ๆ การจัดองค์การจึงครอบคลุมการจัดคน จัดคน และ วัตถุประสงค์ของทั้งหมดขององค์การ ซึ่ง คูนท์ซ์ และเวอิชริช (Koontz & Wehrich, 1988) การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของเป็นทรัพยากรในการปฏิบัติงานนั้น องค์กรชุมชนสอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอาน (2536) กล่าวว่า ตามทฤษฎีองค์การ การบริหารจัดการให้ความสำคัญกับงาน และคน และทรัพยากรการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง คือ บุคลากร (Man) เงิน (Money) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หากการบริหารปัจจัยทั้ง 4 มีประสิทธิภาพจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้ โดยเฉพาะถ้ามีการบริหารงานและคนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พูทนาม (Putnam, 1993) กล่าวถึง องค์กรประชาสังคมมีส่วนอย่างสำคัญต่อพัฒนาการของประชาธิปไตย การรวมตัว

ของพลเมืองมีผลทำให้เกิดประสิทธิภาพและเสถียรภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการรวมตัวเป็นองค์กรจะค่อย ๆ ส่งผลทำให้สมาชิกมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตใจสาธารณะ ส่งผลให้เกิดความร่วมมือ สามารถสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่อันนำไปสู่กลุ่ม ชุมชน สังคม สมาชิกมีส่วนร่วมรับผิดชอบ มีการรวมกลุ่ม ร่วมสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาให้เกิดขึ้นเพื่อร่วมมือ แก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งบาร์เนส (Barnes, 2005, pp. 137-147) ได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของประชาสังคมในกระบวนการสร้างสันติภาพออกเป็น 8 บทบาทหลัก ได้แก่ 1) ทำความขัดแย้งให้สร้างสรรค์ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรประชาสังคมสามารถแสดงบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์และขับเคลื่อนด้วยวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงให้ทุกฝ่ายเกิดความตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องเปลี่ยนแปลง สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น 2) การยกระดับทัศนคติเกี่ยวกับความขัดแย้งด้วยการเปลี่ยนแปลง การรับรู้เดิม ความสำคัญขึ้นอยู่กับการทำงานด้านสื่อสารระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่ความขัดแย้งนั้นๆ องค์กรประชาสังคมทำหน้าที่ในการสร้างกระบวนการพูดคุยระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยกันเอง หรือการอำนวยความสะดวกให้กับการสื่อสารทางตรงระหว่างผู้คนในกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ สื่อมวลชน ครู-อาจารย์ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้หญิง หรือการรวมกลุ่มที่อยู่บนฐานของการมีประสบการณ์เกี่ยวกับความขัดแย้งร่วมกัน

6) ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ โดยจากการศึกษาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องให้ความสำคัญเรื่องอัตลักษณ์ที่มีความสำคัญโดดเด่น ลักษณะที่เฉพาะ การให้เกียรติ การเคารพซึ่งกันและกันกับผู้นับถือศาสนา ประเพณีที่แตกต่างกัน พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ อัตลักษณ์การแสดงตัวตนในความเป็นคนมุสลิมหลาย เป็นการบ่งบอกถึงรากเหง้าความภาคภูมิใจที่ต้องการแสดงออกว่ามีคนมุสลิมหลายอยู่และมีวัฒนธรรม ความเชื่อและศรัทธาต่อหลักศาสนา เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวเกี่ยวผู้คนในจังหวัดชายแดน และมีการสร้าง ความเป็นสิ่งดั้งเดิมและไม่ให้รัฐมากลืนกลายหรือวัฒนธรรมกระแสหลักทุนนิยมเข้ามาครอบงำและ บิดเบือนวัฒนธรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิม ใจมีทัศนคติต่อต้านสังคมและกลไกรัฐที่มีนโยบาย โครงสร้าง ทางสังคม มีผลกระทบต่อความเชื่ออัตลักษณ์คุณค่าของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะที่เฉพาะ แสดงให้เห็นได้จากวิถีชีวิต ภาษาการสื่อสารและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ซึ่งประชาชนในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม มีความเชื่อ การถือปฏิบัติตนตามหลักศาสนาอย่าง เคร่งครัด มีการสื่อสารด้วยภาษามลายู แสดงออกซึ่งความเป็นตัวตนอัตลักษณ์เฉพาะ ซึ่งมีความแตกต่าง ทางภาษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (Manyin & et al., 2557; Smith, 2557; Croissant, 2557; Vaughn & et al., 2557; Keet, 2557; Connor, 2557)

7) ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย เป็นนโยบายที่มีเป้าหมาย ร่วมกันเพื่อการแก้ปัญหาความรุนแรง ซึ่งการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์

กับประชาชนคนพื้นที่ต้องรับรู้ แนวทางการนำไปปฏิบัติร่วมกันอย่างได้ผล โดย ฮิกกินส์ และ วินส์ (Higgins & Vincze, 1986, p. 15) เน้นว่านโยบาย คือ การแนะแนวอย่างกว้าง ๆ (Broad Guidance) ซึ่งมีขึ้นเพื่อให้เกิดความแน่ใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ และความสำเร็จของการวางกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมกลยุทธ์ สำหรับกระบวนการวิเคราะห์นโยบายนี้มีความสำคัญอย่างมากเพื่อการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดประสิทธิภาพ สร้างความคุ้มค่าสูงสุด สอดคล้องกับฮ็อกวูด และกันนีย์ (Hogwood, & Gunn, 1984) ได้ชี้ให้เห็นกระบวนการวิเคราะห์นโยบาย ประกอบด้วย

- 1) การตัดสินใจกำหนดปัญหา นโยบาย
- 2) การกลั่นกรองประเด็นนโยบาย
- 3) การนิยามประเด็นนโยบาย
- 4) การพยากรณ์
- 5) การกำหนดวัตถุประสงค์และการจัดลำดับความสำคัญ
- 6) การวิเคราะห์ทางเลือก
- 7) การนำนโยบายไปปฏิบัติ
- 8) การประเมินผลและการทบทวน
- 9) การดำรงรักษานโยบาย

การดำเนินนโยบายต่อไป และการยกเลิกนโยบาย ส่วนบาร์เนตได้อธิบายบทบาทหน้าที่ของประชาสังคมในกระบวนการสร้างสันติภาพด้วย การพัฒนาหรือ นโยบายเพื่อสันติภาพ องค์กรประชาสังคมสามารถช่วยขัดเกลานโยบายเพื่อสันติภาพในบางประเด็นซึ่งอาจเคยมองข้ามและทำให้เกิดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้ รวมถึงความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และสามารถนำเสนอทางออกโดยกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ยังสามารถเข้าไปสร้างการพูดคุยในทางนโยบายเพื่อเกิดการขับเคลื่อนการทำงานไปสู่การสร้างร่วมมือกันระหว่างผู้ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย รวมไปถึงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การขับเคลื่อนผู้สนับสนุนสันติภาพโดยการสร้างทั้งแรงสนับสนุนและแรงกดดัน ด้วยการสร้างพื้นที่กิจกรรมและปฏิบัติการเพื่อการแสดงออกในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น นิทรรศการศิลปะภาพถ่าย การนำเสนอข่าวสารด้านสันติภาพ รวมถึงการแสดงออกด้วยการเดินขบวน การใช้สัญลักษณ์สื่อความหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยสะท้อนจากความขัดแย้งไปสู่การสร้างบรรยากาศทางด้านความคิด ความรู้สึก และสู่กระบวนการสร้างสันติภาพจากภายในตน

5) เสริมสร้างความมั่นคงโดยการลดความรุนแรงและหนุนเสริมการสร้างเสถียรภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของภาครัฐในดูแลรักษาความมั่นคงและปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน แต่ถ้ากลุ่มนี้เป็นกลุ่มซึ่งก่อให้เกิดปัญหา ทำให้ชุมชนต้องดูแลตนเอง ซึ่งชุมชนก็สามารถทำงานร่วมกับหลายฝ่ายในการลดทอนความรุนแรง ด้วยวิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในระดับท้องถิ่นและป้องกันความเจ็บแค้นเฉพาะบุคคลในบางกรณีไม่ให้ขยายไปขับเคลื่อนความขัดแย้งในวงกว้างต่อไป มีบทบาทในกระบวนการจัดทำข้อตกลงสันติภาพ ในกระบวนการเจรจาสันติภาพกระแสหลักมองข้ามความสำคัญกลุ่มประชาสังคม แต่ แอน โธนี วานิส-เซนต์ จอห์น (Anthony St.John) และ ดาร์เรน คิว (Darren Kew) พบว่า การมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขององค์กรประชาสังคมในกระบวนการเจรจาสันติภาพจะมีส่วนช่วยให้เกิดความยั่งยืนของข้อตกลงสันติภาพนั้น ๆ (Wanis-St.John, & Kew, 2008)

8) ปัจจัยสภาพโครงสร้างทางสังคม โดยเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดน
 ได้นี้มีสภาพโครงสร้างสังคมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม บริบทพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประวัติศาสตร์
 ยาวนานสะสมความเป็นตัวตน อัตลักษณ์ถิ่นของตนเองชัดเจน การเมือง เศรษฐกิจ คุณภาพสังคม
 คุณภาพการจัดการศึกษา และ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดย ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel,
 1991, p. 55) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่อยู่ภายในหรือภายนอกองค์การและมีศักยภาพภาพหรือ
 อิทธิพลต่อองค์การทั้งในภาพรวมหรือบางส่วน รวมถึงยังระบุค่าจำกัดความของสภาพแวดล้อมใน
 เชิงความสัมพันธ์กับสภาพโครงสร้างทางสังคมที่รัฐควรมีบทบาทในการสร้างความมั่นคงในการบริหาร
 จัดการโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมเพื่อทำให้บริการสาธารณะกับประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี
 โดยการกระจายทรัพยากรในพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดความเท่าเทียม ความเสมอภาคการศึกษา และให้โอกาส
 แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทั้งโอกาสทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา รวมถึงที่ทำให้
 ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงและรับบริการจากภาครัฐ และสามารถลดความเหลื่อมล้ำหรือช่องว่างทาง
 สังคม ซึ่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ซึ่งยังขาดการดูแลและพัฒนาต่อผู้คนในพื้นที่ด้วย
 เงื่อนไขหรือปัจจัยทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การศึกษา โดยเฉพาะพื้นที่
 ชายขอบของการดูแลเอาใจใส่จึงกลายเป็นพื้นที่สะสมปัญหาเป็นระยะเวลายาวนานจนก่อให้เกิด
 ความขัดแย้งและนำไปสู่ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น
 บทบาทของรัฐจึงมีความสำคัญในการปรับตัวเพื่อการบริหารงานและการกำกับดูแลให้เกิดความมั่นคง
 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่ง ชิริยุท บุนยุมิ (2546,
 น. 132) ได้นำเสนอแนวคิดลักษณะความชอบธรรมและบทบาทของรัฐในปัจจุบันหรือในยุคโลกาภิ
 วัตน์ไว้ ดังนี้ 1) รัฐต้องมีความชอบธรรมจากประสิทธิภาพที่เกิดจากการแบ่งหน้าที่ (Functional
 Differentiation) แต่แต่ละส่วนมีภาระหน้าที่แตกต่างกันไปอย่างชัดเจน มีกฎหมายและกฎเกณฑ์มา
 รองรับการแบ่งแยกหน้าที่ดังกล่าว รัฐทำหน้าที่บริหารกิจการสาธารณะและการป้องกันประเทศ การรักษา
 ความสงบภายในโดยมีรายได้จากภาษีมารองรับ ภาคเอกชนมีหน้าที่ทางเศรษฐกิจโดยมีหลักการเคารพ
 ในกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล (Private Property Right) ภาคสาธารณะเป็นภาคของสังคมเข้มแข็งหรือ
 ประชาสังคม คือ การมีส่วนร่วมในการสร้างยุติธรรมหรือความเห็นสาธารณะเป็นศูนย์กลางที่ตรวจสอบ
 เหนี่ยวรั้งทั้งภาครัฐและเอกชน 2) แต่ละส่วนต้องมีการประสานงานกัน (Coordinate) และมีประสิทธิภาพ
 ในการทำหน้าที่เพื่อให้เกิดการอยู่ดีมีสุข (Wellbeing) ของพลเมืองทั้งในทางวัตถุสิทธิเสรีภาพ และ
 วิถีชีวิตด้านอื่นๆ กล่าวคือรัฐสมัยใหม่ตามอุดมคติควรเป็นทั้ง Legal State/Social State/Moral State
 ถือเป็นรัฐที่ปกครองด้วยระบบกฎหมายและมีภาคสังคมซึ่งเป็นฝ่ายตรวจสอบที่เข้มแข็งจนสามารถ
 สร้างระดับคุณธรรม ศีลธรรมที่ดีในสังคมและภาคการเมืองให้มีส่วนร่วมได้เป็นรัฐที่สร้างความยุติธรรม
 ให้กับพลเมืองทุกคนในรัฐด้วย 3) นอกจากนี้รัฐสมัยใหม่ต้องเป็น Nation State ด้วยคือ ทุกรัฐใน

โลกต้องพยายามสร้างความเป็นชาติคือความผูกพันในชาติพันธุ์ ภาษา สัญลักษณ์ วัฒนธรรมขึ้นเพื่อผูกร้อยสมาชิกของรัฐเข้าด้วยกัน

สำหรับอำนาจในการบริหาร โดยมีตัวแทนพรรคการเมืองในการกล่าวถึงพื้นที่การอภิปราย การก่อให้เกิดผลต่อมวลชน และการเมืองระดับท้องถิ่นที่มีการแย่งชิงอำนาจของนักการเมืองท้องถิ่น ตลอดจนการเมืองระหว่างประเทศที่เข้ามากดดันและแทรกแซง ทั้งสภาพด้านเศรษฐกิจ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่อาชีพขึ้นอยู่กับภาคเกษตร โดยทำสวนยางพารา สวนปาล์ม สวนผลไม้ ทำนา ประมง และเลี้ยงสัตว์ รายได้ถูกกำหนดจากฤดูกาล กลไกการค้าตลาดจึงทำให้ราคาสินค้าและผลผลิตตกต่ำ และทำให้คนในพื้นที่หันไปประกอบอาชีพบริการ แรงงานรับจ้างในประเทศมาเลเซีย ทำให้ผู้คนอีกส่วนหนึ่งไปค้าสินค้าหนีภาษี ธุรกิจน้ำมันเถื่อน ทำให้ไปประกอบอาชีพธุรกิจผิดกฎหมายซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่เข้ามาผสมผสานกับเหตุการณ์ในพื้นที่ได้ ส่วนลักษณะโครงสร้างสังคมยึดถือศาสนานำในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักการของศาสนาเป็นตัวกำหนดต่อการปฏิบัติตนอยู่แบบมีความช่วยเหลือพึ่งพาคือเป็นญาติมิตร มีความสัมพันธ์แบบหมู่คณะ เชื่อถือผู้นำศาสนา โต๊ะครู โต๊ะอิหม่าม การปฏิบัติตามวิถีวัฒนธรรมและภาษา ปฏิบัติตนตามวิถีโดยไม่ได้เคร่งครัดต่อหลักกฎหมาย สำหรับคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปตามการจัดการศึกษาสามัญ และโรงเรียนสอนศาสนาตามหลักศาสนาโดยมีลักษณะโรงเรียนคาทอลิก โรงเรียนปอเนาะ ให้การศึกษาทั้งสายสามัญและศาสนาเพื่อเป็นการยึดโยงให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม ทำให้ไม่สามารถเข้าไปทำงานได้ทำให้เกิดปัญหาอาชีพ และรายได้ และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นฐานทรัพยากรในการดำรงชีวิต เช่น ประมงขนาดเล็ก ประมงชายฝั่ง ทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ ที่ต้องมีการอนุรักษ์ และฟื้นฟูจัดสรรให้เกิดความเป็นธรรม เพื่อประชาชนสามารถเข้าถึงในการใช้ได้อย่างเท่าเทียม และมีส่วนร่วมในการกำหนดการวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและคุ้มค่าโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร

5.2.3 ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอยู่อย่างหลากหลายลักษณะจากลักษณะการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ของผู้นับถือศาสนาอิสลามในการสร้างความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงอยู่บนหลักการปฏิบัติทางศาสนา โดยกระบวนการร่วมที่มีความเหมือนกันในทุกชุมชนพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การเมืองเชิงอัตลักษณ์ สังคมเชิงอัตลักษณ์ เศรษฐกิจเชิง อัตลักษณ์ เป็นพื้นที่ที่ต้องมีความซับซ้อนของการเมืองและต้องการให้เกิดการยอมรับ และต้องรักษาอัตลักษณ์

ของตนเองจึงเป็นการต่อสู้แย่งชิงเพื่อให้ตัวตนของคนมุสลิมมลายูได้ดำรงอยู่ในพื้นที่ของประวัติศาสตร์ จนมีความพยายามต่อสู้ในหลายวิธี จนมีพัฒนาการเป็นความรุนแรงในพื้นที่เพื่อยืนยันการตอบโต้รัฐ ในการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ต่อกลไกโครงสร้างที่กดทับต่อวิถีวัฒนธรรม ภาษา จากนโยบายผสมกลมกลืนชาติในอดีต และการทหาร นักการเมืองที่มีผลให้เกิดความขัดแย้งต่อการบริหารปกครอง พื้นที่จึงมีการตอบโต้เชิงสัญลักษณ์ของสถานที่หน่วยงานราชการตัวแทนของนโยบาย เช่น ครุเป็นผู้ปฏิบัติการขจัดเกลาสั่งสอนบุตรหลาน เยาวชน ที่นับถือศาสนาอิสลามที่อาจส่งผลต่ออัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภาษา ประเพณี ที่มีความเชื่อ จึงมีการโต้ตอบต่อตัวแทนและกลไกอำนาจรัฐในพื้นที่ และต้องการให้เห็นถึงศักยภาพของพลังการต่อสู้และเป็นการกดดันให้ชาติพันธุ์อื่นออกจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้โครงสร้างทางสังคมต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขของพื้นที่ ความรุนแรง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงวิถีชีวิตและความเป็นมุสลิมที่มีความศรัทธาต่อหลักศาสนา แนวนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่มีส่วนร่วม กระบวนการกำหนดแผน ทิศทางอย่างเป็นทางการเป็นหุ้นส่วน คือ องค์กรชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม เพราะองค์กรชุมชนเป็นองค์กรที่สมาชิกล้วนเป็นคนในพื้นที่ จึงถือเป็นตัวแทนความต้องการของประชาชน แม้ว่าองค์กรชุมชนจะมีการบริหารงานอาจล้มลุกคลุกคลานในการบริหาร แต่ยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและรู้ปัญหาความต้องการของผู้คนในพื้นที่จากประชาชน การสร้างกระบวนการสันติภาพ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ถึงความปรารถนาที่จะก่อให้เกิดสันติภาพ และอาจจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับองค์กรชุมชน คือ การสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงองค์กรชุมชนในการดึงเอากลุ่มองค์กรชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรม เพื่อสร้างพลังถึงความร่วมมือของภาคีองค์กรชุมชน โดยใช้ช่องทางการสื่อสาร เพื่อการพูดคุยสันติภาพและการพัฒนาความสัมพันธ์ให้เกิดความไว้วางใจของรัฐต้องคลี่คลาย ประเด็นซับซ้อนใจในเรื่องความจริงและข้อมูลข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันให้มีกลไกการทำงานร่วมกันในการพิสูจน์ความจริง คือ หน่วยงานภาครัฐร่วมกับตัวแทนองค์กรชุมชนและผู้นำศาสนาเพื่อร่วมสร้างการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการและภาคีของการให้ความยุติธรรมในเหตุการณ์ เช่น ยุติธรรมชุมชน หรือการไต่สวนในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ รอบด้าน โดยมีกรรมการร่วม และมีกรปล่อยตัวนักโทษคดีความต่าง ๆ เพื่อสร้างความไว้วางใจของคนในพื้นที่ว่า รัฐมีแนวทางที่จะทำงานเพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่ลดความรุนแรงทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการทำงานที่มุ่งมั่นและต่อเนื่องให้เกิดความเชื่อถือพร้อมทั้งสร้างความสมดุลของการทำงานและสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับองค์กรชุมชนในการสร้างสันติภาพ โดยการกำหนดชะตากรรมด้วยแผนยุทธศาสตร์สันติภาพ Road Map โมเดลกวนอาซอรูสู่สันติภาพ เพื่ออนาคตอย่างน้อย 20 ปี เส้นทางสู่สันติภาพ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวนโยบายทางการเมืองที่มีเสถียรภาพต่อการทำงานอย่างมุ่งมั่นและจริงจังที่จะแก้ไขปัญหา มิใช่

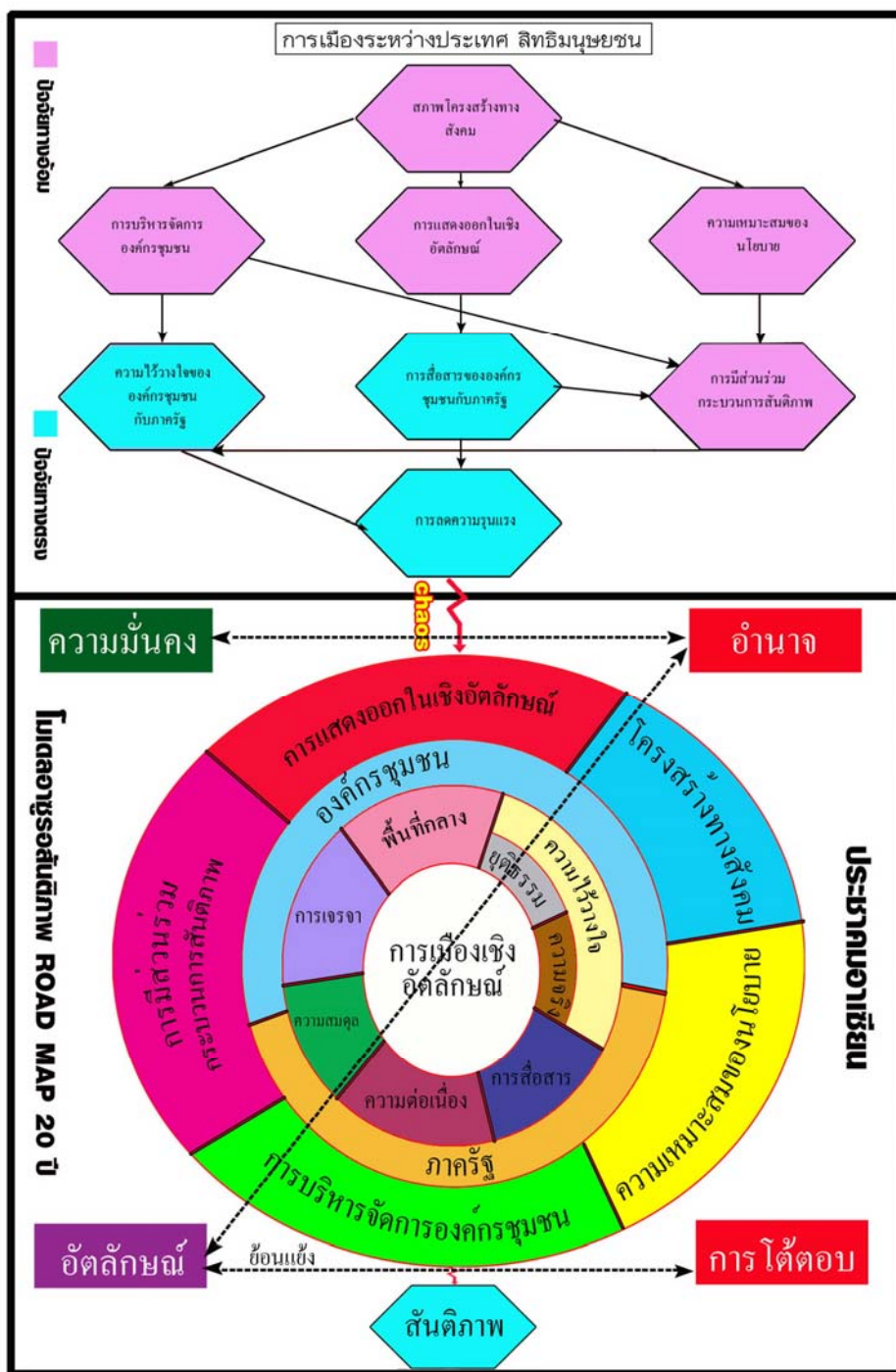
เพียงแต่เป็นมายาคติ เพื่อการแอบอ้าง กับดัก หลุมพรางผลประโยชน์ การลดความรุนแรงด้วย กระบวนการพูดคุย ปรีกษาหารือ ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติที่มีอยู่ตลอดเวลา โดย “กระบวนการพูดคุย” ด้วยวิธีการเผชิญหน้าอย่างเป็นมิตรต่อกัน ทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และถ่ายทอดให้สมาชิกเกิดความเข้าใจให้ความร่วมมือกับภาครัฐที่เข้ามาให้ความรู้ แนะนำวิธีการพัฒนาการทำงานเพื่อผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย มีการร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ ค้นหาแนวทางเพื่อหาทางออกของการจัดการปัญหา สอดคล้องความร่วมมือเป็นการประสานการทำงานร่วมกันด้วยการร่วมแรงร่วมใจในการคิดการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน ซึ่ง เดวิส และฮูเบิร์ต (Devis & Hubert, 2001, p. 456) ได้กล่าวถึงรูปแบบของความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การร่วมกันแก้ปัญหา การวิเคราะห์ และความคิด 2) การวางแผนร่วมกัน และการตกลงใจร่วมกัน และ 3) การตัดสินใจร่วมกันตั้งแต่เริ่มต้นและสิ้นสุดงาน ขั้นตอนของความร่วมมือดังกล่าว มีความสอดคล้องกับลักษณะขั้นตอนของการทำงานเป็นทีมแบบพลวัตของกลุ่ม ซึ่งการทำงานแบบพลวัตของกลุ่มนั้น เปรียบเสมือนกับพลังงานของทีมที่ทุ่มเททั้งแรงกายและใจในการทำงานร่วมกัน ซึ่งทุกคนในทีมต่างนำความรู้และประสบการณ์ของตนที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยมีขั้นตอน (ฐิติมา อัสวพรหมธาดา และคณะ, 2550, น. 33-34) ดังนี้คือ 1) ค้นหาปัญหา (problem identification) 2) รวบรวมข้อมูล (Data Gathering) 2.1) วิเคราะห์ข้อมูล (Diagnosis) 2.2) วางแผนงาน (Planning) 2.3) การดำเนินงาน (Implementing) และ 2.4) การประเมินผล (Evaluating) หลังจากที่ได้ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้แล้ว จะต้องมีการติดตามและประเมินผลงานเพื่อการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

นอกจากนี้ การใช้กระบวนการสันติภาพ ซึ่งต้องมีความเกี่ยวข้องกับฝ่ายที่ต้องร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการสันติภาพที่ใช้ระหว่างสองฝ่าย และมีผู้อำนวยการความสะดวก สอดคล้องกับ เมซีส อนุวัตินอุดม (2555) วิธีที่มีการใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรง อาจใช้วิธีการกระบวนการสันติภาพ (peace dialogue) และการเจรจา (Negotiation) เพื่อหาทางออกต่อความขัดแย้งร่วมกัน โดยอาศัยฝ่ายที่สามซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศเข้ามาทำหน้าที่อำนวยความสะดวก (facilitate) ในการพูดคุย และ Fisas, V. (2014) กล่าวถึงกระบวนการสันติภาพต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการหลายขั้นตอน เกี่ยวกับข้อมูล การสื่อสาร การเจรจา ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ โดยต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่องทั้งทางลับและเปิดเผย เพื่อให้เห็นความมุ่งมั่นและจริงจังต่อการสร้างสันติภาพให้เกิดผลต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้โดยภาคีหุ้นส่วนในทางสังคมของพื้นที่ ที่มีความสามารถระดมคนมวลชนพื้นที่ได้มาก คือ องค์กรชุมชน จึงเป็นการปรับบทบาทและทัศนคติของกลุ่มองค์กรที่ทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องอาชีพ รายได้ สวัสดิการ การอนุรักษ์ทรัพยากรภูมิปัญญาและพัฒนาคุณภาพชีวิตและทรัพย์สิน แต่ในทางกลับกัน ถ้าพื้นที่ที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นย่อมส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงทำให้เกิดความแตกแยกและสูญ

เสียชีวิตและทรัพย์สินของผู้คน และที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์ที่เกิดความหวาดระแวงต่อกันอันส่งผลต่อชีวิตไม่ปกติสุข เกิดความสูญเสียความสุขในชีวิต และเป็นเหตุที่ส่งผลให้ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบสุขจะส่งผลกระทบต่อการทำงานร่วมกันขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้จะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยปัจจัยความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยปัจจัยทางอ้อม ประกอบด้วย สภาพโครงสร้างสังคม การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ความเหมาะสมของนโยบาย การบริหารจัดการองค์กรชุมชน และการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ ส่วนปัจจัยทางตรงประกอบด้วย ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ และการลดความรุนแรง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ สามารถนำไปสู่การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการรักษาซึ่งสิทธิเสรีภาพ หลักมนุษยชนระหว่างกันเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า ต้องมีสมมุติของการดำเนินนโยบายและมาตรการที่ปรับใช้อย่างเหมาะสม ลดการทำลายต่อกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เพราะการกล่าวหรือความคิดเห็นใด ๆ ของผู้นำภาครัฐจะมีการโต้ตอบและแสดงศักยภาพให้หน่วยงานความมั่นคงเน้นการใช้ความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ และพยายามยกระดับความรุนแรงอันศักดิ์สิทธิ์ เช่น การเจตนาให้ฆ่าตัวตายในมัสยิดหรือเซะ ออกเชิงสัญลักษณ์ต่อกลไกสถาบันของรัฐให้เห็นถึงความสามารถของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบแสดงออก และมีปฏิบัติการได้กระทำแสดงความรุนแรงต่อกลไกของภาครัฐ เพราะฉะนั้นการปฏิบัติการของภาครัฐต้องสร้างความไว้วางใจและความจริงใจต่อสถานการณ์และให้มีการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในกระบวนการสันติภาพเพิ่มมากขึ้น และจัดกระบวนการพูดคุยสันติภาพระดับชุมชนและองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเป็นการสื่อสารทางตรงต่อสมาชิกกลุ่มองค์กรชุมชนเพื่อลดความหวาดระแวงในการทำงานร่วมกับองค์กรชุมชนกระบวนการความร่วมมือบนพื้นฐานความเข้าใจในรูปแบบโมเดลอาชुरอสันติภาพต้องอาศัยความร่วมมือที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ทั้งองค์กรชุมชน เพื่อความเข้าใจการทำงานกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงทั้งในด้านการสร้างความมั่นคง การใช้อำนาจเพื่อสร้างความถูกต้องและอาศัยการสื่อสารเพื่อสร้างความไว้วางใจร่วมกันโดยต้องอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจในอัตลักษณ์คนพื้นที่และสามารถแสดงออกซึ่งความเห็นต่างเพื่อการเห็นถึงวิถีทางสันติภาพจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นถึงแนวทางการลดความรุนแรงจากการร่วมมือกับภาครัฐและองค์กรชุมชน สอดคล้องกับ โจอัน กัลป์ตุง และ อิมมานูเอล คานต์ ให้ความสำคัญกับวิธีการปฏิบัติเพื่อลดความรุนแรง และจากการศึกษาทำให้พบว่า การลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องใช้กระบวนการสันติภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ความรุนแรงลดลงและไม่

กลับมารุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยองค์กรชุมชนพื้นที่ที่มีความเคลื่อนไหวตามความต้องการของกลุ่มองค์กรชุมชนร่วมกับภาครัฐ เนื่องจากสภาพพื้นที่ ภาครัฐมีความอ่อนแอไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จึงมีความจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือกับประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ตลอดเวลา เมื่อเกิดความผิด ปกติ จะทราบทันทีว่าสิ่งนั้นผิดปกติ และสามารถแจ้งเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อการเข้าควบคุมดูแลความปลอดภัยได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ดังภาพประกอบ 22

ภาพประกอบ 23 โมเดลอาวุธสันติภาพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

การวิจัยการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำให้เกิดแนวทาง วิธีการ รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอันมาจากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดแนวทาง มาตรการ วิธีการ ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องการหาความร่วมมือของหลายฝ่าย และการจัดการทรัพยากรที่สอดคล้องกับความจำเป็นในพื้นที่ของผู้คนอย่างมีส่วนร่วมภายใต้บริบทของอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของวิถีชุมชนท้องถิ่นที่มีความยึดโยงต่อคุณค่า ความสำนึกในอุดมคติ ความเชื่อทางศาสนาภาษาเป็นจุดเหนี่ยวรั้งผู้คนให้เชื่อถือศรัทธาและก่อให้เกิดความไว้วางใจเปิดใจในการสื่อสารทางการปฏิสัมพันธ์การพูดปากต่อปาก และทางสังคมท้องถิ่นภายใต้ความงดงามเชื่อมั่นขององค์กรที่มีส่วนร่วมสร้างความร่วมมือ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ทำให้มองเห็นแง่มุมในข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินแก้ปัญหาเพื่อการร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1) ผลจากการศึกษา พบว่า ความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐมีพัฒนาความร่วมมือมาเป็นเวลานานเพื่อร่วมลดปัญหาความรุนแรง อันเนื่องมาจากการที่ยังเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่อง ทำให้มองว่าความรุนแรงในห้วงเวลา 10 ปีนี้ สามารถลดความรุนแรงในเชิงปริมาณลงได้ระดับหนึ่ง และถ้าพิจารณาในเชิงคุณภาพความรุนแรงลดลง ทำให้เห็นได้ว่า มีการใช้นโยบายที่เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ในการแก้ไขปัญหา การสร้างความไว้วางใจ สร้างความจริงในเหตุการณ์ของพื้นที่และความยุติธรรมของกระบวนการสอบสวน และค้นหาความจริงโดยมีการทำงานร่วมกันและด้วยการพัฒนารายละเอียดความไว้วางใจและยุติธรรมให้ชัดเจน มีกลไกตรวจสอบให้กับคณะทำงาน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงควรเน้นย้ำและใช้ นโยบายเชิงลึกเพื่อนำไปใช้อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยพลังของประชาชนคนพื้นที่ร่วมเดินหน้า จัดกระบวนการในการนำไปใช้กับสถานการณ์ที่แตกต่างกันเพื่อการแก้ปัญหาและการลดความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สำคัญเป็นประเด็นความต่อเนื่องสมดุล ที่ควรกระทำและรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินการความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในกระบวนการการ “พูดคุยสันติภาพ”

เพื่อสร้างความเข้าใจและมั่นใจในนโยบายที่มีการดำเนินการ ไม่หยุดการคิด วิเคราะห์ หายุทธวิธีการแก้ไขเริ่มจากการลดปัญหาจนกระทั่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ความไม่สงบให้หมดไป

2) ผลจากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสามารถเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและเท่าทันสถานการณ์ ควรมีการตั้งคณะทำงานเพื่อจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนซึ่งสามารถส่งผลต่อความร่วมมือในการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ได้ เพราะเมื่อเกิดความขัดแย้งอันส่งผลต่อการปฏิบัติงานรวมกันขึ้นในชุมชน คณะทำงานจะมีหน้าที่แก้ไขความขัดแย้งสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย ความขัดแย้งที่อาจส่งผลไปสู่ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

3) ผลจากการศึกษาพบว่า ความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเพื่อการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ประเด็นที่น่าสนใจและเป็นที่ยอมรับและให้ความสำคัญนั้น คือ การเมืองเชิงอัตลักษณ์เฉพาะของประชาชนคนพื้นที่ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม โดยมีการแสดงออกซึ่งวิถีมุสลิมที่ให้ความเคารพ การใช้ภาษาซึ่งเป็นลักษณะที่โดดเด่นที่สัมผัสได้จากการใช้ภาษาในการสื่อสาร ซึ่งเห็นจากการศึกษาการใช้ภาษาในกลุ่มมุสลิมใช้เพื่อการสื่อสารที่สามารถสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลทั้งที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้นับถือศาสนาพุทธ และคริสต์ในพื้นที่ อันก่อให้เกิดการสื่อสารสองทางที่เข้าใจได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องผ่านการแปลภาษาซึ่งอาจไม่เข้าใจได้อย่างแท้จริงด้วยความหมายที่ต้องการสื่อสาร

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป เพื่อค้นหาวิธีการ หรือกระบวนการเพื่อร่วมมือการแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืนต่อไป จึงควรมีการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อได้วิธีการกระบวนการเพื่อการลดความรุนแรงจากสถานการณ์ที่เป็นพื้นฐานของข้อมูล รวมถึงการนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ดังนี้

1) ความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรง หรือการลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ครอบคลุมในพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในพื้นที่ใดอีกบ้างซึ่งสร้างความเข้าใจก่อให้เกิดสันติสุขร่วมกันในการดำรงชีวิตและสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนคนพื้นที่ได้ด้วยความสุข และในพื้นที่อื่น ๆ ใช้วิธีการสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐอย่างไร ซึ่งเป็นความสำเร็จของพื้นที่ เพื่อการเผยแพร่ความร่วมมือซึ่งเป็นต้นแบบของการนำไปใช้และการศึกษาต่อไป

2) ควรมีการศึกษาการจัดตั้งกลไกในการทำงานร่วมกันในเชิงการบูรณาการ การปรับใช้ นโยบาย งบประมาณที่รวดเร็วตอบสนองต่อสถานการณ์ความไม่สงบเพื่อการดำเนินการ แก้ไขปัญหาที่รวดเร็วและชัดเจน และทั่วถึง มีการติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ

3) ควรมีการศึกษากับกลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่ซึ่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต และสามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสะท้อนต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะที่ผ่านมาเป็นการดำเนินการที่มาจากกรณีมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ที่มาจากการคิด การแก้ไขปัญหาจากกลุ่มผู้ใหญ่ แต่โดยความเป็นจริงกับกลุ่มผู้ต้องดำเนินการตามรอยแนวทางผู้ใหญ่ หรืออาจมีวิธีการคิดนอกกรอบ มุมมองที่แตกต่างเพื่อการได้แนวทางการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย ซึ่งเด็กและเยาวชนได้เก็บสะสมความรู้ความคิด เพื่อการวิเคราะห์ในสังเคราะห์ในการแก้ไขปัญหา ความรุนแรงให้หมดไปจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

4) ควรมีการศึกษากลไกทางสังคมเพื่อการแก้ไขปัญหาความยุติธรรมและความจริงของเหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเกิดความเชื่อมั่น เชื่อถือ และสร้างไว้วางใจร่วมกันในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ทั้งองค์กรชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ

5) ควรมีการศึกษาระบบและกลไกในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการช่วงชิงทรัพยากรในพื้นที่อันสามารถนำไปสู่การสร้าง ความขัดแย้งและอาจแปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรงที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชนคนในพื้นที่จำนวนมากที่มีความต้องการคุณภาพการดำรงชีวิตที่ดี มีความสุข และความสันติสุขที่คาดหวังและ รอคอย

6) เนื่องมาจากการเหตุการณ์สถานการณ์ความไม่สงบทำให้เกิดความสูญเสีย โดยเฉพาะกลุ่มสตรีเป็นอีกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบส่งผลต่อการดำเนินชีวิตทั้งของตนเองและครอบครัว ซึ่งกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากการสูญเสียหัวหน้าครอบครัว จึงอยากให้พื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดความสงบสุข ทำให้เกิดการรวมกลุ่มการดำเนินกิจกรรมเพื่อร่วมสร้างสันติสุขในพื้นที่ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษากลุ่มสตรีกับสถานะของความเป็นพลเมืองต่อการมีส่วนร่วมเพื่อสังคมสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้

7) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายในพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ และสามารถมีการทำกิจกรรมในพื้นที่ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อร่วมบรรเทาทางความรู้สึกในความรุนแรง ดังนั้น จึงควรมีการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนในพื้นที่ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในการมีส่วนร่วมลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้

8) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเหตุการณ์ความรุนแรงยังไม่สามารถ
หมดไป แต่มีการลดความรุนแรงด้วยวิธีการอย่างหลากหลายมากมาย ดังนั้น จึงควรมีการศึกษา
“กระบวนการสันติภาพ” เชิงบวกที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในลักษณะและรูปแบบ
ต่าง ๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2541). *คู่มือการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2547). *มาตรฐานกลุ่ม/องค์กรชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพชุมชน.
- กรณีการ์ พงษ์สนิท และคณะ. (2543). *การพัฒนาสุขภาพอย่างมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ บ้านช่วงสิงห์ หมู่ 3 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร*. *วารสารวิชาการ*, 9(10), น. 2.
- กองวิจัยและพัฒนา สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (ม.ป.ป). *การเกิดความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. ม.ป.ท.
- กัญทิยา ใจกลางคุก. (2543). *ศักยภาพชุมชนในการจัดการความขัดแย้ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). *การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2540). ภาพรวมของ “พัฒนาการขององค์กรชุมชน”. ใน *องค์กรชุมชน กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม*. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). *สื่อเพื่อชุมชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2536). *คู่มือทำงานแนววัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทย เพื่อการพัฒนา.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน : โดยถึอมนุษย์เป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กระทรวง. (2555). *สถานการณ์ความรุนแรงชายแดนใต้*. ค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2557, จาก www.m-society.go.th/document/statistic/statistic.

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2545). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: ทางเลือกใหม่สำหรับกระบวนการยุติธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2550). *การพัฒนากระบวนการยุติธรรมชุมชนในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2554). *ยุติธรรมทางเลือกกับการเข้าถึงความยุติธรรมในสังคมไทย โครงการเวทีความคิดเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย.
- กิติพร ศรีวงศ์ชัย. (2542). *บทบาทประชาคมตำบลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กุลชน ชนาพงศธร. (2520). *หลักการกำหนดนโยบายของรัฐ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง. (2543). *การจัดการและการพัฒนาองค์กร*. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โกลด์สมิท, สตีเฟน. (2552). *การบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย : มิติใหม่ของภาครัฐ*. (จักร ดิงศักดิ์ และกฤษฎา ปราโมทย์ธนา). กรุงเทพฯ: บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.
- โกวิท พวงงาม. (2542). *การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ : บริษัทการพิมพ์.
- โกวิท พวงงาม. (2551). *การสังเคราะห์บทเรียนการจัดงานชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองของ อปท : กรณีศึกษา อปท. ในประเทศญี่ปุ่น*. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 16(1), 5-20.
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บริษัท การพิมพ์ จำกัด. ได้รับทุนสนับสนุนการเขียนตำราประจำปี 2551 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ, สำนักงาน. (2544). *วิสัยทัศน์และกรอบการปฏิรูประบบราชการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ.
- ครรชิต พุทธิโกษา. (2554). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จักร ดิงศักดิ์ และกฤษฎา ปราโมทย์ธนา. (2552). *การบริหารงานภาครัฐแบบเครือข่าย : มิติใหม่ของภาครัฐ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2526). *การวางแผนนโยบายกับการวางแผนพัฒนาประเทศ นโยบายสังคม : แนวความคิดของการศึกษาเฉพาะกรณี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- จาดุพจน์ รัฐกิจรุ่งโรจน์. (2545). *การจัดการความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน : กรณีเขื่อนปากมูล*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2556). *ระบบยุติธรรมและยุติธรรมทางเลือก : แนวการวิเคราะห์เชิงสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท วี. พรินท์ (1991).
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย และคณะ. (2553). *รายงานการวิจัยการพัฒนารอบแนวคิดทางการวิจัยชุดโครงการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- จุมพล หนิมพานิช. (2547). *ผู้นำ อำนาจ และการเมืองในองค์กร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เจิมจันทร์ ทองวิวัฒน์ และ ปันรศ มาลากุล ณ อยุธยา. (2531). *การสร้างทีมงาน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ พูนศักดิ์ ธานีกรประดิษฐ์. (2540). *เศรษฐกิจหมู่บ้านภาคใต้ฝั่งตะวันออกในอดีต*. โดยการสนับสนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2547). *วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยุทธ ชิโนกุล. (2536). *การจัดการความขัดแย้งในองค์กร ภาคหลักการและแนวคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (บรรณาธิการ). (2553). *ความรุนแรงซ่อน/หาสังคมไทย*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2551). *ความรุนแรงกับการจัดการความจริง : ปัตตานีในรอบกึ่งศตวรรษ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2530). *ทฤษฎีระบบการเมืองไทย กรอบวิเคราะห์ไตรลักษณ์รัฐ*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2533). *การบริหารการพัฒนาชนบทเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชาย โพธิ์ธิดา. (2548). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.

- จิตติมา อัสวพรหมธาดา และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยการพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้าน
สหกิจศึกษา ระหว่างภาควิชาการจัดการเทคโนโลยีการผลิตและสารสนเทศกับสถาน
ประกอบการภาคอุตสาหกรรม. สนับสนุนทุนการวิจัยโดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ณรงค์ บุญสวยขวัญ. (2549). ขบวนการปฏิบัติการประชาสังคมกับการใช้อำนาจรัฐในพื้นที่ลุ่มน้ำ
ปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรัญญาคุณภูมินิจิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- คนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2548). การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณ์ : บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม.
กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.
- ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์. (2537). การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม
ร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงบอระเพ็ดจังหวัด
นครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เดวิท แมทิวส์. (2540). จากปัจเจกสู่สาธารณะ : กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง.
แปลโดย จิตวิฑูม เสนาคำ. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ถวิล ชาราโกชน์. (2532). จิตวิทยาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ถวิล ชาราโกชน์. (2542). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์หัตถ์โกศลการพิมพ์.
- ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ. (2534). การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2540). การปฏิรูปการศึกษา : การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ:
สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ, (2553). การก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : สาเหตุสำคัญ. วารสาร
สงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 16(6), 911 - 932.
- ทิม ไมล์ เบอร์เกอร์ และคณะ (บรรณาธิการ). (ม.ป.ป.). ประชาธิปไตยและความขัดแย้งใน
ภาคใต้การสำรวจผู้มีสิทธิเลือกตั้งในยะลา นราธิวาส และปัตตานี. อัดสำเนา.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). พหุนิยม. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา
สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2541). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรพัฒนา
เอกชนในการนำนโยบายการสาธารณสุขมูลฐานไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดล ลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2547). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง*
(พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: โรงพิมพ์นรินทร์ชัยพัฒนพงศ์.
- นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า. (2549). *โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนในการระงับข้อพิพาทโดยการ
เจรจาไกล่เกลี่ยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และคณะ. (2551). *การศึกษานโยบาย มาตรการ และแนวทางการแก้ไข
ปัญหาความไม่สงบ และการพัฒนาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เบอร์นาร์ดี เมเยอร์ (2553). *พลวัตการจัดการความขัดแย้ง* กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ปทุมรัตน์ ต่อวงศ์. (2539). *การจัดการความขัดแย้งของชุมชนชนบทเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประเวศ วะสี. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*.
กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2547). *การสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ใน
วาทกรรมอัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). *รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนา
ชนบท*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิยนาด บุนนาค. (2546). *นโยบายการปกครองของรัฐบาลต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดน
ภาคใต้ (2475-2516)*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *พฤติกรรมกลุ่ม*. กรุงเทพฯ: วิถีทัศน์พัฒนา.
- พยุศักดิ์ จันทร์สุรินทร์. (2543). *การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับ
สถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชา
อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พัชรี สิโรต. (2542). *ความขัดแย้งในสังคมไทย ยุควิกฤตเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์
คบไฟ.
- พิทยา ว่องกุล. (2542). *สร้างสังคมใหม่ : ชุมชนอาชีพไทย – ชัมมาชีพไทย*. กรุงเทพฯ: โครงการ
วิถีทรรศน์.

- พิมพ์วัลย์ ปรีดาสวัสดิ์. (2553). *การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). *นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน ยุทธศาสตร์การพัฒนา ปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สักดิ์โสภากาการพิมพ์.
- ไพลิน ผ่องใส. (2531). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรานเชส สจวร์ต. (2555). *ความเหลื่อมล้ำแนวราบ*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- พาริดา ปันจอร์. (บรรณาธิการ). (2558). *คู่มือกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี “เราจะทำงานร่วมกันได้อย่างไร?” รวมความคิดของ ดร.นอร์เบิร์ต โรเปอส์*. ปัตตานี: โครงการจัดพิมพ์ดีพบุ๊กส์ (deepbooks) ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พิชเชอร์, โรเจอร์ และ ยูริ, วิลเลียม. (2545). *กลยุทธ์การเจรจาต่อรอง*. (ก้องเกียรติ โอภาสวงการ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ภูมิธรรม เวชยชัย. (2527). *บทบาทขององค์กรอาสาสมัครเอกชนในการสร้างสถาบันเกษตรกรเพื่อการพัฒนา : ศึกษากรณีการสร้างกลุ่มธนาคารชาวนาขององค์กรอนุเคราะห์เด็ก เปรียบเทียบกับการสร้างกลุ่มธนาคารข้าวของกรมการพัฒนาชุมชน*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มงคล ดำนันทินทร์ และคณะ. (2533). *รายงานวิจัยประสบการณ์และผลกระทบของการพัฒนา ชนบทและศักยภาพชุมชนในภาคอีสาน*. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น และสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2548). *การศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน เอกสารการวิจัยการสร้างองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างยั่งยืน*. โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการทหารของ กระทรวงกลาโหม ปี 44-48. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยและพัฒนาการทหารกลาโหม.
- มอริส, แครชเชอริน. (2547). *การจัดการความขัดแย้งและการขอโทษ*. (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สถาบันสันติศึกษา.
- เมเยอร์, เบอร์นาร์ด. (2553). *พลวัตการจัดการความขัดแย้ง*. (นายแพทย์บรรพต ต้นธีรวงศ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- แม็คคาร์โก, ดันแคน. (2555). *ฉีกแผ่นดิน: อิสลามและปัญหาความชอบธรรมในภาคใต้ ประเทศไทย*. แปลโดย ณิชชานัน วันอรุณวงศ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คบไฟ.
- แมชทิวส์, เดวิด (วันชัยวัฒนศัพท์, ผู้แปล). (2552). *การเมืองภาคพลเมือง*. นนทบุรี.

- ยีน ชาร์ป (เจียน) ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, และคมสัน หุตะแพทย์ (แปล) ไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์ (บ.ก. แปล). (2529). *อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง*. กรุงเทพฯ: โครงการหนังสือศาสนาและสันติวิธี มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- โยฮัน กัลตุง (เจียน) เดชา ตั้งสีฟ้า (แปล). (2550). *การแปลงเปลี่ยนขับเคลื่อนความขัดแย้งด้วยสันติวิธี*. กรุงเทพฯ: กบไฟ.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2555). *วิธีการเชิงผสมผสานสำหรับการวิจัยและประเมิน*. กรุงเทพฯ: บริษัท วี. พรินท์ (1991) จำกัด.
- เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ (2539). *พัฒนาระบบงานสู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ดีไลท์.
- ลิขิต ชีรเวทิน. (2553). *การเมืองการปกครองของไทย (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรเชษฐ์ หน่อคำ. (2544). *ผู้นำท้องถิ่นกับการจัดการความขัดแย้งในชุมชนชนบท*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรเดช จันทรศร. (2541). *การบริหารโครงการพัฒนาของรัฐ*. กรุงเทพฯ: สหยาบสื่อและการพิมพ์.
- วรเดช จันทรศร. (2542). *การนำนโยบายไปปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*.
- วรเดช จันทรศร. (2544). *การนำนโยบายไปปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กราฟฟิกบอร์แมท (ไทแลนด์).
- วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ. (2551). *กระบวนการ การจัดการชุมชนเข้มแข็ง : รูปแบบ ปัจจัย และตัวชี้วัด*. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ (แปลและเรียบเรียง). (2547). *การจัดการความขัดแย้งและการขอโทษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาลาแดง จำกัด.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2550). *ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือการแก้ปัญหา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: ศิริภัณฑ์ออฟเซ็ท.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2551). *ประชาเสวนา: กระบวนการสู่ทางออกในปัญหาภาคใต้*. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 ม.ค. - มี.ค. 2551.
- วิทยา เณญศิริ. (2554). *การจัดการความขัดแย้งของชุมชนในการใช้ที่ดินสาธารณะประโยชน์ในจังหวัดมหาสารคาม*. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

- ศรีนคร รัตน์เจริญจร. (2557). สถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2557, จาก <http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1149477695.news.7996.pdf>. media/tbpjmedia_018_00/27mach2009/001001002.pdf.
- ศรีประภา เพชรมีศรี. (2550). การเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดภาคใต้ (Fact Findings) การสำรวจเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และบุษบง ชัยเจริญวัฒนะ. (2553). โครงการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เฉพาะหน้าทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และบุษบง ชัยเจริญวัฒนะ. (2553). โครงการวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เฉพาะหน้าทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และสุกรี หลังปูเต๊ะ. (2551). แนวทางสันติวิธีในการแก้ปัญหาความรุนแรงของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. ศูนย์การศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี และสุกรี หลังปูเต๊ะ. (2551). แนวทางสันติวิธีในการแก้ปัญหาความรุนแรงของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. ศูนย์การศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, เชาวเลิศ ล้อมลิ้ม และ สวัสดิ์ ไหลภรณ์. (2555). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในท่ามกลาง 8 ปีของความรุนแรง. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2557, จาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/2871>
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. (2549). ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง หรือ โครงสร้างความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ ในรอบ 2 ปี (พ.ศ. 2547-2548). กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.).
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. (2558). การวิเคราะห์สถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2558, จาก <http://www.openbase.in.th/files/ebook/textbookproject/>
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ และคณะ. (2554). รายงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การประชาสัมพันธ์ออกสู่ประชานิยมและสังคมที่คนไทยพึงปรารถนา. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

- ศูนย์การเฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2555). การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2556 <http://www.deepsouthwatch.org>
- ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้. (2557). *ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555 – 2557*. อุดรธานี
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2555). *ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2555- 2557*. อุดรธานี
- สถาบันพระปกเกล้า. (2549). สันติวิถีกับการแก้ปัญหาความขัดแย้งในมินดาเนา: ข้อคิดสำหรับประเทศไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 4 (2), (พฤษภาคม – สิงหาคม 2549).
- สถาบันพระปกเกล้า. (2550). *ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบและความเป็นไปได้* กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *รายงานวิจัยการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และ สำนักงานปฏิรูป. (2556). *ชุมชนบนกองเพลิง*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา และสำนักงานปฏิรูป.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. (2556). *องค์กรชุมชนในจังหวัดภาคใต้*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม พ.ศ. 2556, จาก <http://www.codi.or.th/>.
- สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. (2550). *รายงานการศึกษาเบื้องต้นที่แสดงถึงผลปฏิกิริยาแบบการพัฒนาาระบบราชการที่ดีของประเทศต่าง ๆ และแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาระบบราชการไทย*. อุดรธานี.
- สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2540). *รายงานการวิจัย กรณีศึกษาการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐและกิจกรรมของรัฐในชุมชน*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภัณฑ์ขอนแก่น.
- สถาพร เริงธรรม และอภิชัย พันธเสน. (มปป.). *การประยุกต์ใช้แนวคิดการอภิบาลผ่านความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน*. ถ่ายสำเนา.
- สนธยา พลศรี. (2533). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2549). *คำสั่งรัฐมนตรี 206/2549 เรื่องนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้*. อุดรธานี.

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ. (2555). *รายงานมุมมองด้านความมั่นคง พ.ศ. 2555*.
 ค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/bulletin-20130130-142036-408458.pdf>
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2539). *ปัญหาและความขัดแย้งในสังคมไทย*. ใน เอกสารประกอบการสอน
 ชุติวิชาสังคมไทย (Thai Society), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี:
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมชัย ศรีศิริสิทธิกุล. (2545). *รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อ
 โครงการแก้ไขความยากจน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมชัย ศรีศิริสิทธิกุล. (2545). *รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อ
 โครงการแก้ไขความยากจน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล, ไชยยะ คงมณี, อรอนงค์ ลองพิชัย และ โชติมา พรสว่าง. (2008).
 สาเหตุและผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมในจังหวัดปัตตานี. *Environment and Natural
 Resources Journal*. Vol.6, No.1, June 2008. น. 50 – 65.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2540). *การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน*. ขอนแก่น:
 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ. (2540). *การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ:
 เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สมยศ ศิลปิโยดม. (2540). *ผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน*. วิทยานิพนธ์
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2554). *การสถาปนาอำนาจของผู้ไร้อำนาจ*. กรุงเทพฯ : บริษัท
 มาจดลองคุณ ซีเอสพี จำกัด.
- สากล เกตุทอง. (2540). *แผนชีวิต เศรษฐกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญาไท.
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. (2541). *ชุมชนเข้มแข็ง ทูทางสังคมของไทย*. กรุงเทพฯ: กองทุน
 เพื่อสังคมและธนาคารออมสิน.
- สิทธิพงษ์ สิทธิขจร. (2535). *การบริหารความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์.
- สุชาติ มีสงฆ์. (2535). *เครือข่ายชาวบ้าน : กระบวนการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน*. *วารสารสังคม
 พัฒนา*, 20(20), น. 49-53.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2544). *โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ:
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- สุกมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญวัฒน์. (2552). *สถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: มิสชั่น มีเดีย.
- สุกวงค์ จันทวานิช. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรวุฒิ ปัดไธสง. (2542). *การเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมือง : รากแก้วของกระบวนการสร้างประชาสังคม*. ใน *ขบวนการประชาสังคมไทย : ความเคลื่อนไหวภาคพลเมือง*. บรรณาธิการโดย อนุชาติ พวงสำลี และ กฤติยา อาชวนิจกุล. กรุงเทพฯ: โครงการวิจัยและพัฒนาประชาสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุระพี อาคมคง. (2550). *รูปแบบความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตภาคเหนือตอนล่าง*. ปรัญญาคุณภูมินิจิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุวัฒน์ คงแป้น. (2552). *ชุมชนศรัทธา “กัมปง ตักวา” ทางรอดของการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้*. สงขลา: ดาวฟิล์มวิดีโอ/กราฟฟิก.
- สุวัฒน์ คงแป้น. (2552). *ชุมชนศรัทธา “กัมปง ตักวา” ทางรอดของการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. สงขลา: ดาวฟิล์มวิดีโอ/กราฟฟิก.
- สุวัฒน์ ศิรินิรันดร์ และ ภาวนา สายชู. (2553). *นโยบายองค์กร : ที่มาและวิธีนำสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซต จำกัด.
- สุวารี วงศ์ทองแก้ว (2540). *ความขัดแย้งอันเกิดจากการจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสน่ห์ จามริก, ยศ สันติสมบัติ, บวรศักดิ์ อุวรรณโน, เจริญคัมภีร์ภาพ และ ไพสิฐ พาณิชยกุล. (2536). *โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ “ป่าชุมชนในประเทศไทย” : แนวทางการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2540). *ความขัดแย้ง : การบริหารเพื่อสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- อนุสรณ์ ล้มมณี. (2542). *รัฐ สังคมและการเปลี่ยนแปลง : การพิจารณาในเชิงอำนาจนโยบายและเครือข่ายความสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- อเนก นาคะบุตร. (2545). *กอบบ้านกู้เมืองด้วยพลังแผ่นดิน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม.

- อภิญา เพ็ญฟูสกุล. (2543). *อัตลักษณ์ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ สาขา สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. วันที่ 19-20 ธันวาคม พ.ศ.2546. จัดโดยสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อมร รักษาศักดิ์. (2542). *ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*. กรุงเทพฯ: การ์นด์ การพิมพ์.
- อรุณ รักรธรรม. (2538). *ทฤษฎีองค์การและพฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ จี กราฟฟิค.
- อาคม ใจแก้ว. (2539). *วิธีวิทยาการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์*. โครงการอุดหนุนการแต่งตั้งรา งบประมาณเงินรายได้คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อาคม ใจแก้ว. (2553). *รูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับ การประยุกต์ใช้*. 16, 6 น. 989-1011.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). *มติชุมชน วิถีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการ ทรัพยากร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อาภัสรา เพ็ญฟู. (2555). *กระบวนการพูดคุยสันติภาพเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัด ชายแดนภาคใต้: กระบวนการต่างประเทศ*.
- อิมรอน มะลูลีม. (2538). *วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: อิสลามิกอะเคเดมี.
- อุษณีย์ สิริสุนทรไพบูลย์. (2538). *แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ ศึกษาเฉพาะโครงการเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ*. วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตร มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฮาซัน หะยีมะเย็ง. (2551). *มลายูกับรัฐไทยในมิติประวัติศาสตร์และอารยธรรมกับการสร้างความ เป็นธรรม*. ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ภาษาต่างประเทศ

- Almond, Gabriel A. & Powell, G. Bingham. (1978). *Comparative politics: System, process, and policy*. 2nd edition
- Agranoff & McGuire. (2003). *Leveraging Networks: A Guide for Public Managers Working across Organizations*. Washington, DC: IBM Endowment for the Business of Government.

- Anderson, E. and Weitz, B. A Model of Distributor Firm and Manufacturer Firm Working Partnerships. *Journal of Marketing*, 54(1990), p. 42-58.
- Anderson, J. Brady, D.W. & Bullock, C. (1984). *Public policy and politics in the United States*. Monetary, Calif: Brooks/Cole.
- Anne Byrne, Jane Hansberry. (2007). *Collaboration: Leveraging resources and expertise*. NEW DIRECTIONS FOR YOUTH DEVELOPMENT, NO. 114, SUMMER 2007 WILEY PERIODICALS, INC. Published online in Wiley InterScience. (www.interscience.wiley.com) DOI: 10.1002/yd.214.
- Arbuckle, J. L. (1995). *Amos 6.0 user's guide*. Chicago: Small Waters.
- Austin, Beatrix, Martina Fischer, and Hans Giessmann (eds.). (2011). *Advancing Conflict Transformation: The Berghof Handbook II*. Leverkusen Opladen: Barbara Budrich.
- Bandura, A. (1983). *Self-Evaluative and Self-Efficacy*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Barnard, C. I. (1938). *The Functions of the Executive*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Barnes, Catherine. (2005). "Weaving the Web: Civil-Society Roles in Working with Conflict and Building Peace." Paul van Tongeren et al. (eds.) *People building Peace II: Success Stories of Civil Society*. Boulder and London: Lynne Rienner.
- Bass, B. M. (1990). From Transactional to Transformational Leadership : Learning to share the vision. *Organization Dynamic*, 3, pp. 19-36.
- Berlo, David K. (1960). *The Process of Communication : An Introduction to Theory and Practice*. New York : Holt Rineheart and Winston.
- Boissevain, J. & Mitchell, J.C. (1973). *Network Analysis : Studies in Human Interaction*. Netherlands: Mouton & Co.
- Bolman, L.G. & Deal, T. E. (1984). *Modern approaches to understanding and managing organizations*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Brown, M. W., & Cudeek, R. (1993). *Alternative ways of assessing model fit, in testing structural equation models*. Newbury Park, CA: Sage.
- Brandon, D., & Hollingshead, A. B. (1999). Collaborative learning and computer-supported groups. *Communication Education*, 48(2), 109-126.
- Burke, A. (1999). *Communications & Development : a practical guide*. London : Social Development Division Department for International Development, 1999.

- Burke C. S., Sims, D. E., Lazzara E. H., & Salas E. (2007). Trust in leadership: A multi-level review and integration. *The Leadership Quarterly* 18 (2007) 606–632.
- Burns, J. M. (1987). *Leadership*. New York: Harper & Row.
- Butler, J. K. (1991). Toward understanding and measuring conditions of trust: Evolution of a conditions of trust inventory. *Journal of Management*, 17(3), 643-663.
- Carr-Ruffino, N. (1996). *Managing Diversity : People Skills for a Multicultural Workplace*. London: International Thomson Executive Press.
- Chang, Y.N. & Campo-Flores, F. (1980). *Business policy and strategy: text and cases*. Santa Monica, California.
- Cheow, E. T. C. (2003). *The Changing Face of Terrorism in Southeast Asia*. PacNet, (Online). 34. Available: <http://www.csis.org/media/isis/pubs/pac0334.pdf>. Accessed:
- Choo, C.W. (1998) Information management for the intelligent organisation: The art of scanning the environment. ASIS Monograph Series, Medford New Jersey. Available from <http://choo.fis.utoronto.ca/>
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling Techniques*. 2nd ed., New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1980). Participation s place in rural development: Seeking clarity throught specificity. *World Development*, 8, 213-235.
- Coombs, Phillip H. (1981). *New Strategic for Improving Rural Family Life Essex*. Connecticut: International Council for Education Development.
- Covey, S. (1989). *The seven habits of highly effective people*. New York: Simon and Schuster.
- Creswell, J. W. & Plano C, V. L. (2007). *Design and Conducting Mixed Methods Research*. London: Sage.
- Creswell, J. W., & Plano, C. V. L. (2011). *Design and conducting mixed methods research* (2nd ed.). California: Sage Publications Ltd.
- Croissant, A. (2005). Unrest in South Thailand : Contours, Causes, and Consequences Since 2001. *Strategic Insights*. (Online). 4(2), Available: <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/2005/Feb/croissantfebo5.Asp>. Accessed: [March 1, 2014].
- Cumming, L. L., & Bromiley, P. (1996). The organizational trust inventory (OTI). In R. M. Kramer & T. R. Tyler (Eds.), *Trust in organizations: Frontiers of theory and research* (2nd ed., pp. 302-330). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Daft, R. L. (1999). *Leadership: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace College.
- Dahl, Robert A. (1967). *Pluralist Democracy in the United States*. Chicago: Rand McNally.
- Darby, John and Roger Mac Ginty (eds.). (2008). *Contemporary Peacemaking: Conflict, Peace Processes and Post-War Reconstruction*. 2nd Edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- David Easton. (1971). *The Political System*. (2nd ed). New York: Alfred A. Knopf).
- Denhardt, R. B. & Denhardt, J. V. (2000). "The New Public Service : Serving Rather than Steering". *Public Administration Review*. November/December 2000, Vol. 60, N.6: 549-559.
- Dessler, G. (1998). *Management : Leading people and organizations in the 21st century*.
- Dessler, G. (2004). *Management : Principles and Practices for Tomorrow's Leaders*. Edition 3. Florida : UG/GGS Information Services.
- Deuis, B. & Hubert, S. (2001, September). Collaborative learning in an educational robotics environment. *Computers in Human Behavior*, 17(5), 465-480.
- Dictaan-Bang-oa, E. (2004). *Me Question of Peace in Mindanao, Southern Philippines*. ค้นเมื่อ 3 เมษายน 2557, จาก www.undp.org/cso/resource/CSO_perspectives/BeyondSG/chapter7.pdf.
- Dirks, K. T., & Ferrin, D. L. (2002). Trust in leadership: Meta-analytic findings and implications for research and practices. *Journal of Applied Psychology*, 87(4) 611-628.
- Donnelly, H.Jr., Gibson, L. and Ivancevich, J.M. (1987). *Fundamental of Management*. 6th ed. Homewood, Illinois : Business Publication, Inc.
- Drath, W., & Palus, C. (1994). *Making Common Sense:Leadership as Meaning Making in a Community of Practice*. Greensboro, NC: Center for Creative Leadership.
- Dubrion & Ireland. (1993). *Management and organization*. 2nd ed. South Western Publishing Co., Ohio; 1993.
- Dwyer, D. C., Ringstaff, C., & Sandholtz, J. H. (1991). Changes in Teachers' Beliefs and Practices in Technology-Rich Classrooms. in **Educational Leadership**. Vol.49, no 9 (May 1991), pp. 45-52.
- Dwyer, Judith. (2009). *Communication in business : strategies and skills*. Frenchs Forest, N.S.W.: Pearson Education Australia.
- Edward A. Suchman. (1967). *Evaluative Research*. New York: Russell Sage Foundation.

- Erwin, William. (1976). *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta: Georgia State University.
- Fiedler, F. E. (1976). *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York : McGraw - Hill.
- Fiedler, F.E. & Garcia, J. E. (1987). *New Approaches to Leadership, Cognitive Resources and Organizational Performance*. New York : John Wiley and Sons.
- Fisas, V. (2014). *2014 Yearbook of peace processes*. SA, Spain: Romanyà Valls.
- Fisher, B. A. & Donale, G. E. (1990). *Small Group Decision Making Communication and the Group Process*. 3rd ed. Singapore: McGraw-Hill, Inc.
- Fisher, R. (1953). Dispersion on a sphere. *Proc. Royal Society London*, A217, pp. 295-305.
- Flynn, C. & Harbin, G. (1987). Evaluating interagency coordinating efforts using a multidimensional, interactional, developmental paradigm. *Remedial and Special Education*, 8(3), pp. 35-44.
- Fox, W. & Meyer, I. H. (1995). *Public Administration Dictionary*. Cape Town: Juta & Co. Ltd.
- Gibson, J. W. & Hanna, M. S. (1992). *Introduction to Human Communication*. Losangertis: Wm C. Brown Publisher.
- Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (1973). *Organizations : Structure, process, behavior*. Texas: Business Publications.
- Gilbert, J. A., & Tang, T. L. (1998). An examination of organizational trust antecedents. *Public Personnel Management*, 27(3), 321-338.
- Gillespie, N. A., & Mann, L (2004). Transformational leadership and shared values: the building blocks of trust. *Journal of Managerial Psychology*, 19, 588-607.
- Gough, Z. M. (2008). *FACTORS INFLUENCING INTERGOVERNMENTAL COLLABORATION IN PLANNING: LESSONS LEARNED FROM POST-KATRINA MISSISSIPPI*. Dissertation the Degree Doctor of Philosophy. The Ohio State University.
- Grindel, M. (1980). *Policy content in implementation in politics and policy implementation in the third world*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Gultung, Johan. (1996). *Peace by Peaceful Mean: Peace and Conflict, Development and Civilization*. London: SAGA Publication.
- Hall, S.. (1997). The spectacle of the other. *In Representation : Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications Ltd.

- Handy, Charles B. (1991). *Gods of management : the changing work of organizations*.
London: Business Book.
- Hair et al. (1998). "Construct Validity and Reliability". Retrieved May 10, 2011 <http://wallaby.vu.edu.au/adt-VVUT/uploads/approved/adt-VUT20080416.115505/public/05Chapter4.pdf>.
- Hair, F., JR., Anderson, R.E. Tatham, R.L. Black, W.C. (1998). *Multivariable Data Analysis*. New Jersey: Prentice Hall.
- Handy, C. B. (1991). *Gods of management : the changing work of organizations*.
London : Business Book.
- Hansberry, J. F. (2005). *An Exploration of Collaboration and Organizational Effectiveness in Denver County Human Service Organization*. Pittsburgh: University of Pittsburgh.
- Herman, R. D. (1991). *Executive Leadership in Nonprofit Organizations*. San Francisco: JosseyIBass.
- Hersey, P., Blanchard, K. H., & Johnson, D. E. (1996). *Management of Organizational Behavior* (7th ed.). Upper Sandle River, NJ: Prentice-Hall.
- Higgins, J. M. & Vincze, J. W. (1986) *Strategic management and organizational policy : text and cases*. 3rd ed. New York: CBS International Editions.
- Hogwood, B. W. & Gunn, L. A. (1984). *Policy Analysis for the Real World*. Oxford: Oxford University Press.
- Ira Sharkensky. (1970). *Policy Analysis in Political Sciences*. (Chicago : markham). ed.
Jeong, Ho-Won. (2009). *Understanding Conflict and Conflict Analysis*. London: Sage.
- Kim S. Cameron and Robert E. Quinn. (1999). *Diagnosing and Changing Organizational Culture*. San Francisco : Jossey-Bass.
- Kimbrough, R. B. & Nunnery, M. Y. (1988). *Educational Administration : An Introduction*. 3rd ed. New York: Macmillan Publishing Company.
- Koontz, H. & Weihrich, H. (1988). *Management*. New York : McGraw –Hill.
- Koontz, H. & Weihrich, H. (1990). *Essentials of Management*. New York: McGraw – Hill Book Company.
- Lucas, J. R. (1998). *Balance of Power*. NY: AMACOM.

- Luhman, N. (1979). *Trust and power: Two works by Niklas Luhman*. New York: John Wiley & Sons.
- Mattessich, P., & Monsey, B. (1993). *Collaboration: What makes it work*. St. Paul, MN: Amherst H. Wilder Foundation.
- Maxwell, J. A. (1996). *Qualitative Research Design : An Interactive Approach*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- McCurdy, H. E. (1977). *Public administration: A synthesis*. California: Cummings Publishing.
- Mcknight, E. M., Cummings, L. L., & Chervany, N. L. (2006). Initial trust formation in new organization relationships. In R. M. Kramer (Ed.), *Organizational trust: A reader* (pp. 111-139). Oxford, United Kingdom: Oxford University Press.
- McCurdy, Howard E. (1977). *Public administration: A synthesis*. California: Cummings Publishing.
- Mead, G. H. (1907). ["The Social Settlement: Its basis and function"](#). *University of Chicago Record*: 108–110.
- Mink, O. G., Owen, K. Q., & Mink, B. P. (1993). *Developing High-Performance People: The Art of Coaching*. The United Sates of America: Addison-Wesley Publishing.
- Mondy, R. W., Sharplin, A. & Flippo, E. B. (1988). *Management : Concepts and Practices*. Boston: Allyn and Bacon.
- Nelson Polsby. (1980) *Community Power and Political Theory* (Second ed.). New Haven, CT: Yale University Press.
- Netemeyer, R. G., Bearden, W. O., & Sharma, S. (2003). *Scaling procedures: Issues and applications*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Nonaka, Ikujiro; [Takeuchi, Hirotaka](#). (1995). ["The knowledge creating company: how Japanese companies create the dynamics of innovation"](#). New York: Oxford University Press.
- Osborne , S. P. (2010). *The New Public Governance: Emering Perspectives on the Theory and Practice of Public Governance*. New York: Routledge.
- Panayides Ph. M. (2005). Measures for evaluating integration of ports and terminals in global supply chain systems, *International Workshop on New Generation Port Cities and their Role in Global Supply Chains*. December, Hong Kong.

- Panayides, Ph. M. (2005). The role of relationship management in promoting innovation and performance in logistics. *Proceedings of the 10th ISL Conference 'Innovations in Global Supply Chain Networks*. July, Lisbon, Portugal.
- Panayides, Ph. M. (2005), Contemporary developments in maritime economics: A scholarly review of the contributions of IAME 2005 Conference papers. *International Association of Maritime Economists Conference (IAME)*. June, Limassol, Cyprus.
- Pastor, J. C. (1998). *The Social Construction of Leadership: A Semantic and Social Network Analysis of Social Representations of Leadership*. Ann Arbor, MI: UMI.
- Pasuk Phongpaichit and Chris Baker. (2004). *Thailand: The Business of Politics in Thailand*. Chiang Mai, Thailand: Silkworm Book.
- Perry, R. W., & Mankin, L. D. (2007). Organizational trust, trusts in the chief executive and work satisfaction. *Public Personnel Management*, 36(2).
- Peter Senge. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday Currency.
- Peter Walensteen. (1988). *Understanding Conflict Resolution : A Framework, In Peace Research : Achievements and Challengers*. ed, Peter Peter Walensteen. Boulder, Co., : Westview Press, p.126.
- Pondy, L. R. (1967). Organizational Conflict : Concepts and Models, *Administrative Science Quarterly*, Vol. 12, No. 3, pp. 296-320.
- Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work*. New Jersey: Princeton University Press.
- Rabasa, A. P., Chalk, K. C., Sara A. D., Heather S. G., Theodore W. K., Kevin A. O'Brien, & William R. (2010). *Beyond al-Qaeda :Part 1, The Global Jihadist Movement*, Santa Monica, Calif.: RAND Corporation, 2006. As of September 23, 2010
- Reina & Reina. (1999). Customer service in the retention of mobile phone users in Nigeria. *African Journal of Business Management* 2(2): 26-31.
- Reynolds, L. (1997). *The trust effect : creating the high trust high performance organization*. London: Nicholas Berkley.
- Richard L. Daft. (1999). *Leadership : Theory and Practice*. Dryden Press.
- Robbins, William P. (2002). *Leading people from the middle : The universal mission of heart and mind*. Provo, UT : Executive Excellence Publishing.

- Robbins, H. & Finley, M, (1998). *Why Change Doesn't Work*. Orion Business Books, London.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. K. (2007). *Fundamentals of Management*. (9th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson-Prentice Hall.
- Robbins, S.P., & Coulter, M. K. (2003). *Management*. (7th ed.). NJ : Pearson Education.
- Robert B. Denhardt & Janet Vinzant Denhardt. (2000) The New Public Service: Serving Rather than Steering, *Public Administration Review* (November/December 2000): 549-557.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Saunders, Harold. (1999). *A Public Peace Process sustained dialogue to transform racial and ethnic conflicts*. New York: St.Martin Press.
- Shockley-Zalabak, P., Ellis, K., & Cesaria, R. (2000). *Measuring organizational trust: A diagnostic survey and international indicator*. San Francisco: International Association of Business Communicators.
- Simmel, G. (1955). in Schellenberg, J. (1996). *Conflict Resolution, Theory, Research, and Practice*. State University of New York Press, Albany, New York.
- Smith, A. L. [Online]. (2547). *Trouble in Thailand's Muslim South: Separatism, not Global Terrorism*. Asia Pacific Center for Security Studies, 3(10), Available : <http://www.apcss.org/Publications/APSSS/Troublein/Thailands Muslim South.pdf>
- Starkey, P. (1999). *Networking for Development*. International Forum for Rural Transport and Development, London.
- Starkey, P. (1997). *Networking for Development*, IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development)
- Stoner, A. F., & Wankel, C. (1986). *Management*. 3rd ed. New Delhi: Prentice-Hill.
- Suchman, E. (1967). *Evaluative research: Principles and practice in public service and social action programs*. New York: Russell Sage.
- Thom, D.H.,Hall, M.A. and Pawlson, L.G. Measuring Patients' Trust in Physician Scale When Assessing Quality of Care. *Health Affairs* 23(2004), pp. 124-132.
- Thomas, K. W. & Kilmann R. H. (1987). *Thomas –Kilmann Conflict Mode Interest*. New York: X/COM Incorporated.

- Transparency International. (1999). *Annual Report Transparency International 1999*. Susan Côté Freeman, Jeremy Pope (editors). Berlin: pws Print und Werbeservice Stuttgart.
- Transparency International. (2006). *Annual Report Transparency International 2006*. Amber Poroznuk (editor). JM Stefko Printing House: Poznan.
- Transparency International. (2004). *Annual Report Transparency International 2004*. Jana Kotalik, Taslima Ahmed and Amber Poroznuk (editors). Köllen Druck+Verlag GmbH: Berlin.
- Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. *George Washington Journal of International Law and Economics*, 31(2), 297 – 321.
- Vaughn, B., et al. (2548). *Terrorism in Southeast Asia*. Available: URL <http://www.fas.org/sgp/crs/terror/RL31672.pdf>.
- Vera, D., & Crossan, M. (2004) ‘Strategic leadership and organizational learning’, *Academy of Management Review*, 29, pp. 222-240.
- Wanis-St.John, A. & Kew, D. (2008). “Civil Society and Peace Negotiation: Confronting Exculsion”. *International Negotiation*, 13 (2008): 11-36.
- Waters, L. H., & Napier, W. (2002). Building and supporting student team collaboration in the virtual classroom. *The Quarterly Review of Distance Education*, i(3), 345-352.
- Whitney, J. O. *The economics of trust : Liberting profits and Restoring corporate validity*. New York: McGraw Hill, 1996.
- Wick, C. W. & Leon, L. S. (1993). *The Learning Edge: How Smart Managers and Smart Companies Stay Ahead*. New York: McGraw-Hill.
- William, E. (1976). *Participation Management : Concept Theory and Implementation*. Atlanta G.: Georgia State University.
- William, F. G. (1997). *Management*. (Hinsdale, III, Dryden Press).
- William, T. G. (1958). *Management and Organization*. New York: McGraw Hill Book Co.,.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research: Design and methods*. Thousand Oaks, USA: Sage Publications.
- Yukl, G. (2002). *Leadership in Organizations*. (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	รองศาสตราจารย์ ดร.โกวิท พวงงาม	คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2	รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
3	รองศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญสวยขวัญ	สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
4	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่หมะ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
5	ดร.บุญสิทธิ์ ไชยชนะ	รองอธิการฝ่ายวิจัยและบริการ วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลด ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำการวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 9 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยโครงสร้างทางสังคม

ตอนที่ 3 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์

ตอนที่ 4 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย

ตอนที่ 5 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

ตอนที่ 6 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ

ตอนที่ 7 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

ตอนที่ 8 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

ตอนที่ 9 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการลดความรุนแรง

โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ข้อมูลนี้ถือเป็นความลับและถ้านำเสนอผลจะนำเสนอโดยภาพรวมซึ่งไม่มีผลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ประการใดต่อผู้ตอบหรือหน่วยงานของท่าน โดยคำตอบเหล่านี้จะใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและทางวิชาการเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ)

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง และเติมข้อความให้สมบูรณ์ตรงกับความเป็นจริงทุกข้อความ

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ที่อยู่ของท่าน เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล
4. อาชีพของท่าน.....
5. ระดับการศึกษา ประถม มัธยมศึกษา ปริญญาตรี
 ปริญญาโท อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
6. ประสบการณ์การทำงานองค์กรชุมชน.....ปี
7. ชื่อองค์กรชุมชนที่ท่านเป็นสมาชิกในปัจจุบัน.....
8. ตำแหน่ง/หน้าที่ ผู้นำองค์กรชุมชน กรรมการองค์กรชุมชน
 สมาชิกองค์กรชุมชน
9. วัตถุประสงค์องค์กรชุมชน สันติสุข เพิ่มรายได้ สวัสดิการ
 คุณภาพชีวิตที่ดี การแก้ไขปัญหาพื้นที่
 การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ
10. ลักษณะขององค์กรชุมชนที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่ อาชีพ สตรี สันติภาพ
 ประชาสังคม เยาวชน
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 คำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อม

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. สภาพโครงสร้างทางสังคม หมายถึง บริบทของพื้นที่ในเชิงโครงสร้างของสังคมในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ได้แก่ สภาพการเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพของการจัดการศึกษา และทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ข้อที่	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. สภาพการเมือง						
1	ท่านคิดว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องโยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สาเหตุมาจากการเมืองในอดีต					
2	ท่านคิดว่าปัญหาความไม่สงบสาเหตุจากการช่วงชิงอำนาจการเมืองท้องถิ่น					
3	ท่านคิดว่าปัญหาความไม่สงบสาเหตุจากการช่วงชิงอำนาจการเมืองระดับชาติ					
4	ท่านคิดว่าปัญหาความไม่สงบสาเหตุจากการช่วงชิงอำนาจการเมืองระหว่างประเทศ					
2. สภาพทางเศรษฐกิจ						
5	ท่านคิดว่ารายได้ของคนในพื้นที่มีความเพียงพอกับการเลี้ยงดูในครอบครัว					
6	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีแหล่งรายได้เสริมให้กับครอบครัว					
7	ท่านคิดว่าราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำมีผลกระทบต่อชุมชน					
8	ท่านคิดว่าการค้าธุรกิจหนีภาษีชายแดนและน้ำมันเถื่อนทำให้เกิดปัญหาในพื้นที่					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
9	ท่านคิดว่าการค้าขายของคนในพื้นที่ที่มีความฝืดเคืองจากสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้					
10	ท่านคิดว่าสาเหตุเศรษฐกิจในพื้นที่ตกต่ำทำให้ประชาชนไปเป็นแรงงานรับจ้างในประเทศมาเลเซีย					
3. คุณภาพทางสังคม						
11	ท่านคิดว่าสถาบันครอบครัวมีความรัก ความผูกพันกันตามวิถีชีวิตคนในพื้นที่					
12	ท่านคิดว่าสภาพสังคมชุมชนมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน					
13	ท่านคิดว่าสภาพสังคมชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติพี่น้อง					
14	ท่านคิดว่าสภาพสังคมชุมชนมีความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือเกื้อกูล					
4. คุณภาพของการจัดการศึกษา						
15	ท่านคิดว่าการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในพื้นที่					
16	ท่านคิดว่าสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน					
17	ท่านคิดว่าคุณภาพทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ					
18	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้ในทุกระดับ					
19	ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาเรียนรู้มีความสอดคล้องตามหลักวิชาการและศาสนา					
5. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม						
20	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
21	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอต่อการนำมาใช้ประโยชน์ของคนในพื้นที่					
22	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมในพื้นที่					
23	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียม					
24	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งตามกฎหมายชายฝั่ง					
25	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน					
26	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม					
27	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม					

ตอนที่ 3 ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย

1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

- 2 การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ หมายถึง การยอมรับความคิด ความเชื่อที่แตกต่างของบุคคล คนมีความภาคภูมิใจในการแสดงออกตามความคิด ความเชื่อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ภาษาและวัฒนธรรม						
1	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการแสดงออกทางการแต่งกายที่มีความแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มคน					
2	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการแสดงออกทางการบริโภคที่มีความแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มคน					
3	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการแสดงออกทางภาษาพูดที่มีความแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มคน					
2. ประเพณี						
4	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับจากทางราชการที่กำหนดให้วันสำคัญทางศาสนาเป็นวันหยุด					
5	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการปฏิบัติตามประเพณีของชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกัน					
6	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีการประพฤติปฏิบัติสืบทอดเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ได้					
3. การปฏิบัติตามหลักศาสนา						
7	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับถึงความเป็นอิสระของประชาชนในการใช้เวลาไปปฏิบัติตามศาสนกิจ					
8	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับถึงความเป็นอิสระในการแสดงออกตามหลักคำสอนทางศาสนา					

ตอนที่ 4 ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. ความเหมาะสมของนโยบาย หมายถึง กระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. การกำหนดนโยบาย						
1	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมการประชุมวางแผนยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้					
2	ท่านคิดว่าการกำหนดนโยบายเพื่อการตอบสนองการแก้ปัญหาจากองค์กรชุมชน					
3	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีส่วนร่วมคิดแผนงานโครงการสันติภาพชายแดนใต้					
4	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้คิดว่านโยบายในพื้นที่มีความเหมาะสมในการใช้แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้					
5	ท่านคิดว่านโยบายของรัฐผ่านการคิดวิเคราะห์รอบด้านจากคนในพื้นที่					
2. การนำนโยบายไปปฏิบัติ						
6	ท่านคิดว่าองค์กรชุมชนได้นำนโยบายของภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้					
7	ท่านคิดว่าภาครัฐให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการตามแผนนโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้					
8	ท่านคิดว่านโยบายต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้					

ข้อที่	ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
9	ท่านคิดว่านโยบายของภาครัฐบรรลุผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้					
3. การประเมินนโยบาย						
10	ท่านคิดว่านโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตามที่คาดหวัง					
11	ท่านคิดว่านโยบาย แผนงานที่ใช้แล้วควรนำมาพูดคุยว่าได้ปฏิบัติจริงเพียงใดส่งผลกระทบต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้					
12	ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้					
13	ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้					

ตอนที่ 5 ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. การบริหารจัดการองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่ม องค์กร สมาคมชมรม ชุมนุม เครือข่าย คณะทำงาน หรือคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการรวมตัวของสมาชิกโดยความสมัครใจเพื่อทำกิจกรรมที่ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ระหว่างกลุ่มกับกลุ่ม เป็นเครือข่ายขององค์กรชุมชน โดยมีจุดสนใจหรือผลประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมายหลัก การรวมกลุ่มและการทำงานของผู้คนอยู่บนพื้นฐานอาสาสมัครในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. สมาชิกกลุ่ม						
1	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรได้เข้าร่วมประชุมสัมมนากับภาครัฐในพื้นที่					
2	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้วยการฝึกอบรมกับภาครัฐ					
3	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาครัฐ					
4	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายองค์กรชุมชน					
2. งบประมาณ						
5	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณให้กลุ่ม องค์กรชุมชนได้อย่างเท่าเทียม					
6	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณให้กลุ่ม องค์กรชุมชนได้อย่างโปร่งใส					
7	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณให้กลุ่ม องค์กรชุมชนได้อย่างรวดเร็ว					
3 วัตถุประสงค์						
8	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ให้กลุ่ม องค์กรชุมชนได้อย่างเท่าเทียม					
9	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ให้กลุ่ม องค์กรชุมชนได้อย่างโปร่งใส					
10	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ให้กลุ่ม องค์กรชุมชนได้อย่างรวดเร็ว					
4. การจัดการ						
11	ท่านคิดว่าการบริหารจัดการตามกฎระเบียบเป็นเงื่อนไขของความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ					
12	ท่านคิดว่าการบริหารจัดการความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเป็นไปอย่างเท่าเทียม					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
13	ท่านคิดว่าการบริหารจัดการความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเป็นไปเพื่อตอบสนองประชาชนในพื้นที่					
5. ผู้นำองค์กรชุมชน						
14	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรชุมชนมีความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อร่วมมือกับภาครัฐในพื้นที่					
15	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรชุมชนมีความสามารถประยุกต์ วิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่					
16	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรชุมชนมีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงานเพื่อร่วมมือกับภาครัฐในพื้นที่					
17	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรชุมชนได้เปิดเผยข้อเท็จจริงทิศทางของรัฐให้สมาชิกในกลุ่มได้รับข้อมูลการทำงานในพื้นที่					
18	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรชุมชนมีความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการทำงานเพื่อร่วมมือกับภาครัฐในพื้นที่					

ตอนที่ 6 ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐเกี่ยวกับการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. การร่วมรับรู้						
1	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมรับรู้ในการประชุมกับ สอ.บต. และภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ					
2	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมรับรู้ด้านการรับฟังต่อ สถานการณ์ในพื้นที่กับ สอ.บต. และหน่วยงานภาครัฐ					
3	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมรับรู้เข้าประชุมกับ สอ.บต. และหน่วยงานภาครัฐเป็นกลไก กระบวนการแก้ไข ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้					
2. การร่วมคิดวิเคราะห์						
4	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนปัญหา “सानเสวนา” จังหวัดชายแดนภาคใต้					
5	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ เรื่องราวสถานการณ์ความไม่สงบจังหวัดชายแดนภาคใต้					
6	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกลไกภาครัฐ					
7	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมกับภาครัฐในการทำงาน แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้					
8	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพูดคุยประเด็น สันติสุขชายแดนใต้					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
9	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เสนอความคิดเห็นในสถานการณ์การลดความรุนแรงในพื้นที่					
3. การร่วมปฏิบัติงาน						
10	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมทำแผนปฏิบัติการสันติภาพชายแดนภาคใต้					
11	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เป็นคณะทำงานร่วมกับภาครัฐติดตามปัญหาความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้					
12	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ทำงานเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมสันติสุขชายแดนใต้ร่วมกับภาครัฐ					
13	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมเวทีเสวนาปรึกษาหารือกระบวนการสันติภาพ					

ตอนที่ 7 ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. ความไว้วางใจกับขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ หมายถึง องค์กรชุมชนให้ความไว้วางใจเชื่อใจภาครัฐที่มีต่อการทำงานต่อบุคคลขององค์กรชุมชนต่อภาครัฐในความสัมพันธ์กับการทำงาน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ความจริง						
1	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความไว้วางใจภาครัฐในการประชุมวางแผนงานร่วมกัน					
2	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความไว้วางใจภาครัฐในติดต่อประสานงานเพื่อทำงานร่วมกัน					
3	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความไว้วางใจภาครัฐในปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์กรทั้งสอง					
4	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความไว้วางใจภาครัฐในการติดตามประเมินผลการทำงานร่วมกัน					
2. ความยุติธรรม						
5	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความไว้วางใจภาครัฐในการให้ความเป็นธรรมตามกระบวนการความยุติธรรมตามหลักสิทธิมนุษยชน					
6	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่เชื่อว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการดูแลและคุ้มครองอย่างจริงจังของภาครัฐต่อคนในพื้นที่					
7	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่เชื่อว่าภาครัฐมีความเป็นธรรมและมีความจริงใจในการช่วยเหลือคลายผลกระทบในพื้นที่					
8	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ที่เชื่อว่าภาครัฐมีความตรงไปตรงมาในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่					

ตอนที่ 8 ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา

ดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. การสื่อสารของภาครัฐกับองค์กรชุมชน หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีช่องทางการสื่อสารเพียงพอ รวดเร็ว มีความน่าเชื่อถือ ความชัดเจนของข้อมูลที่ได้รับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ปริมาณของข้อมูล						
1	ท่านคิดว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐ					
2	ท่านคิดว่า การได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐ					
3	ท่านคิดว่า ปริมาณข้อมูลของภาครัฐให้ต่อองค์กรชุมชนมีเพียงพอ					
2. คุณภาพของข้อมูล						
4	ท่านคิดว่า ข้อมูลที่น่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้					
5	ท่านคิดว่า ข้อมูลที่มีความทันสมัยสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้					
6	ท่านคิดว่า การได้รับข้อมูลที่มีความถูกต้องชัดเจนสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้					
3. ช่องทางการสื่อสาร						
7	ท่านคิดว่า ช่องทางการสื่อสารมีเพียงพอต่อการตัดสินใจประชาชนในพื้นที่					
8	ท่านคิดว่า การสื่อสารรวดเร็วต่อสถานการณ์ในพื้นที่					
9	ท่านคิดว่า การสื่อสารของข้อมูลในพื้นที่มีความน่าเชื่อถือ					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
10	ท่านคิดว่าช่องทางการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรชุมชนมีหลากหลายช่องทาง					
11	ท่านคิดว่าช่องทางการสื่อสารขององค์กรชุมชนไปสู่หน่วยงานภาครัฐมีหลากหลาย					

ตอนที่ 9 ปัจจัยการลดความรุนแรง

คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นด้วยตามความเป็นจริง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังต่อไปนี้

5 = เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. การลดความรุนแรง หมายถึง ปราบปรามการกระทำที่มีความคลั่งคลายของเหตุการณ์ที่มีทิศทางแนวโน้มไปในแนวทางของการลดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากการฆ่า ยิง วางระเบิด และการเผาทำลายหน่วยงานราชการและเอกชน หรือการกระทำในเชิงสัญลักษณ์ การลดความรุนแรงและการเพิ่มความปลอดภัย ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1. ลดความรุนแรงเชิงปริมาณ						
1	ท่านคิดว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลดลง					
2	ท่านคิดว่าเกิดการเกิดเหตุการณ์คาร์บอมในพื้นที่ลดลง					
3	ท่านคิดว่าการเผาสถานที่ราชการและเอกชนในพื้นที่ลดลง					
4	ท่านคิดว่าเหตุการณ์ฆ่าผู้บริสุทธิ์โดยเฉพาะเด็ก และสตรีในพื้นที่ลดลง					
5	ท่านคิดว่าเหตุการณ์ฆ่าผู้นำศาสนาในพื้นที่ลดลง					
2. ลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ						
6	ท่านคิดว่าสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่ได้จำกัดพื้นที่และคลี่คลายลดลง					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
7	ท่านคิดว่าสถานการณ์ความรุนแรงทำให้ จำนวนการสูญเสียชีวิตของคนในพื้นที่ลดลง					
8	ท่านคิดว่ากระบวนการเจรจาโดยมีมาตรการหยุดยิงช่วงรอมฎอน ทำให้ความรุนแรงในพื้นที่ลดลง					
9	ท่านคิดว่า การพูดคุยในพื้นที่กลางในการแสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์การลดความรุนแรงขยายพื้นที่ความปลอดภัยมากขึ้น					
10	ท่านคิดว่ากระบวนการสันติภาพมีผู้คนที่หลากหลายเข้าร่วมวงเป็นหุ้นส่วนมากขึ้นในการพูดคุยต่อสถานการณ์การลดความรุนแรง					
11	ท่านคิดว่าพื้นที่ข่าวความรุนแรงในสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลง					
12	ท่านคิดว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดความเป็นธรรม และได้รับการคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น					

*******ขอบคุณท่านที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัย*******

ภาคผนวก ค
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความ

รุนแรง

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ที่อยู่.....
3. อายุ.....ปี อาชีพ.....การศึกษา.....
4. ประสบการณ์.....
5. ชื่อองค์กรชุมชน.....
6. ตำแหน่ง/หน้าที่.....
7. วัตถุประสงค์ขององค์กรชุมชน.....
8. ประวัติความเป็นมาองค์กรชุมชน (เอกสารเผยแพร่).....
9. สภาพองค์กรในปัจจุบันเป็นอย่างไร.....
10. วัตถุประสงค์ของความร่วมมือ.....
11. ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือกับภาครัฐคืออะไร.....
12. สภาพความร่วมมือเป็นแบบใด.....
 - 12.1 ความร่วมมือแบบทางการมีอะไรบ้าง.....
 - 12.2 ความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการมีอะไรบ้าง.....
 - 12.3 ความร่วมมือแบบเฉพาะกิจมีอะไรบ้าง.....
13. ท่านคิดว่าอะไรเป็นเหตุผลของความร่วมมือกับภาครัฐ.....

14. กิจกรรมโครงการที่มีลักษณะความร่วมมือเป็นอย่างไร.....

.....

.....

15. ปัจจัยความร่วมมือการทำงานกับภาครัฐให้ประสบความสำเร็จขององค์กรชุมชน.....

.....

.....

.....

.....

16. ถ้าทำงานร่วมกับภาครัฐในพื้นที่ของท่านช่วยลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบต้อง
มีอะไรบ้างที่จะทำให้เกิดความร่วมมือกัน.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
แนวคำถามประชุมกลุ่มย่อย

แนวคำถามประชุมกลุ่มย่อย

เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความ
รุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ชื่อ-สกุล.....

1. ท่านคิดว่าปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนความร่วมมือเพื่อการลดความรุนแรงในพื้นที่มีอะไรบ้าง
2. ท่านคิดว่าอะไรเป็นเงื่อนไขที่สร้างความสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุทำให้ประชาชนเกิดความหวาดระแวงต่อหน่วยงานภาครัฐ
4. ท่านคิดว่าองค์กรชุมชนมีบทบาทช่วยลดความรุนแรงในสถานการณ์ความไม่สงบร่วมกับภาครัฐอย่างไร

ภาคผนวก จ
การวิเคราะห์ความสอดคล้อง

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุและผลความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐในการลด
ความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ความครอบคลุมของคำถาม และความชัดเจนของภาษา ในตัวแปรความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบ เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามการวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา มี 1 ส่วน คือ ปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยตัวแปรความร่วมมือประกอบด้วย 1) สภาพโครงสร้างทางสังคม 2) การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ 3) ความเหมาะสมของนโยบาย 4) การบริหารจัดการองค์กรชุมชน 5) การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ 6) ความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ 7) การสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ 8) การลดความรุนแรง

ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย โดยทำเครื่องหมาย ลงในช่องผลการประเมิน ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป เกณฑ์การประเมินกำหนดค่าตัวเลข ดังนี้

- ค่า +1 หมายถึง สอดคล้องกับเนื้อหา
- ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- ค่า -1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา

ขอแสดงความนับถือ

(นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ)

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำชี้แจง 1. ปัจจัยความร่วมมือกับภาครัฐขององค์กรชุมชนในการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือจำนวน 8 ปัจจัย คือ

- 1) สภาพโครงสร้างทางสังคม หมายถึง บริบทของพื้นที่ในเชิงโครงสร้างของสังคมในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำรงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ได้แก่ สภาพการเมือง สภาพทางเศรษฐกิจ คุณภาพทางสังคม คุณภาพของการจัดการศึกษา และ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 2) การแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์ หมายถึง การยอมรับความคิด ความเชื่อที่แตกต่างของบุคคล คนมีความภาคภูมิใจในการแสดงออกตามความคิด ความเชื่อ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3) ความเหมาะสมของนโยบาย หมายถึง กระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินนโยบายไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 4) การบริหารจัดการองค์กรชุมชน หมายถึง กลุ่มองค์กร สมาคมชมรม ชุมนุม เครือข่าย คณะทำงาน หรือคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการรวมตัวของสมาชิกโดยความสมัครใจเพื่อทำกิจกรรมที่มีความต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ระหว่างกลุ่มกับกลุ่มเป็นเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยมีจุดสนใจหรือผลประโยชน์สาธารณะเป็นเป้าหมายหลัก การรวมกลุ่มและการทำงานของผู้อยู่บนพื้นฐานอาสาสมัครในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 5) การมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างองค์กรชุมชนกับภาครัฐเกี่ยวกับการลดความรุนแรงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 6) ความไว้วางใจกับขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ หมายถึง องค์กรชุมชนให้ความไว้วางใจภาครัฐที่มีต่อการทำงานต่อบุคคลขององค์กรชุมชนต่อภาครัฐในความสัมพันธ์กับการทำงาน
- 7) การสื่อสารของภาครัฐกับองค์กรชุมชน หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีช่องทางการสื่อสารเพียงพอ มีความรวดเร็ว มีความเชื่อถือ มีความชัดเจนของข้อมูลที่ได้รับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 8) การลดความรุนแรง หมายถึง ปรากฏการณ์ของสถานการณ์ที่มีความคลี่คลายของเหตุการณ์มีทิศทางแนวโน้มไปในแนวทางของการลดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากการฆ่า ยิง วางระเบิด และการเผาทำลายหน่วยงานราชการและเอกชน หรือการกระทำในเชิงสัญลักษณ์ การลดความรุนแรงและการเพิ่มความปลอดภัย ตลอดจนให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนได้รับการคุ้มครองอย่างเป็นธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องผลการประเมินที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
1. สภาพโครงสร้างทางสังคม								
1.1 สภาพการเมือง								
1	ท่านคิดว่าปัญหาที่เกี่ยวข้องโยงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สาเหตุมาจากการเมืองในอดีต	0	+1	+1	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่าปัญหาความไม่สงบ สาเหตุจากการช่วงชิงอำนาจการเมืองท้องถิ่น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	ท่านคิดว่าปัญหาความไม่สงบ สาเหตุจากการช่วงชิงอำนาจการเมืองระดับชาติ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4	ท่านคิดว่าปัญหาความไม่สงบ สาเหตุจากการช่วงชิงอำนาจการเมืองระหว่างประเทศ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ								
5	ท่านคิดว่ารายได้ของคนในพื้นที่มีความเพียงพอต่อการเลี้ยงดูในครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีแหล่งรายได้เสริมให้กับครอบครัว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7	ท่านคิดว่าราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำมีผลกระทบต่อชุมชน	0	+1	0	+1	+1	0.60	สอดคล้อง
8	ท่านคิดว่าการค้าธุรกิจหนีภาษีชายแดนและน้ำมันเถื่อนทำให้เกิดปัญหาในพื้นที่	0	+1	+1	+1	+1	0.80	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ					IOC	ความหมาย
		ผู้ทรงคุณวุฒิ						
		1	2	3	4	5		
9	ท่านคิดว่าการค้าขายของคนในพื้นที่ที่มีความฝืดเคืองจากสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10	ท่านคิดว่าสาเหตุเศรษฐกิจในพื้นที่ตกต่ำทำให้ประชาชนไปเป็นแรงงานรับจ้างในประเทศมาเลเซีย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.3 คุณภาพทางสังคม								
11	ท่านคิดว่าสถาบันครอบครัวมีความรัก ความผูกพันกันตามวิถีชีวิตคนในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
12	ท่านคิดว่าสภาพสังคมชุมชนมีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
13	ท่านคิดว่าสภาพสังคมชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติพี่น้อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
14	ท่านคิดว่าชุมชนมีความสัมพันธ์แบบช่วยเหลือเกื้อกูล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.4 คุณภาพของการจัดการศึกษา								
15	ท่านคิดว่าการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
16	ท่านคิดว่าสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
17	ท่านคิดว่าคุณภาพทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาในพื้นที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
18	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาเรียนรู้ในทุกระดับ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
19	ท่านคิดว่าการจัดการศึกษาเรียนรู้มีความสอดคล้องตามหลักวิชาการและศาสนา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
1.5 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม								
20	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการดำรงชีวิตในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
21	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอต่อการนำมาใช้ประโยชน์ของคนในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
22	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
23	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
24	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งตามกฎหมายชายฝั่ง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ					IOC	ความหมาย
		ผู้ทรงคุณวุฒิ						
		1	2	3	4	5		
25	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
26	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ได้รับการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
27	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. ปัจจัยการแสดงออกในเชิงอัตลักษณ์								
2.1 ภาษาและวัฒนธรรม								
1	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการแสดงออกทางการแต่งกายที่มีความแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มคน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการแสดงออกทางการบริโภคที่มีความแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มคน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการแสดงออกทางภาษาพูดที่มีความแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มคน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ					IOC	ความหมาย
		ผู้ทรงคุณวุฒิ						
		1	2	3	4	5		
2.2 ประเพณี								
4	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับจากทางราชการที่กำหนดให้วันสำคัญทางศาสนาเป็นวันหยุด	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับการปฏิบัติตามประเพณีของชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่มีการประพฤติปฏิบัติสืบทอดเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2.3 การปฏิบัติตามหลักศาสนา								
7	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับถึงความเป็นอิสระของประชาชนในการใช้เวลาไปปฏิบัติตามศาสนกิจ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	ท่านคิดว่าคนในพื้นที่ให้การยอมรับถึงความเป็นอิสระในการแสดงออกตามหลักคำสอนทางศาสนา	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. ปัจจัยความเหมาะสมของนโยบาย								
3.1 การกำหนดนโยบาย								
1	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมการประชุมวางแผนยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่า การกำหนดนโยบายเพื่อการตอบสนองการแก้ปัญหาจากองค์กรชุมชน	0	+1	+1	+1	+1	0.80	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ					IOC	ความหมาย
		ผู้ทรงคุณวุฒิ						
		1	2	3	4	5		
3	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้การมีส่วนร่วมคิดแผนงาน โครงการ สันติภาพชายแดนใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้คิดว่านโยบายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการใช้แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5	ท่านคิดว่านโยบายของรัฐผ่านการคิดวิเคราะห์รอบด้านจากคนในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ								
6	ท่านคิดว่าองค์กรชุมชนได้นำนโยบายของภาครัฐไปปฏิบัติเพื่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7	ท่านคิดว่าภาครัฐให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการตามแผนนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	ท่านคิดว่านโยบายต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9	ท่านคิดว่านโยบายของภาครัฐบรรลุผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
3.3 การประเมินนโยบาย								
10	ท่านคิดว่านโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่คาดหวัง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11	ท่านคิดว่านโยบาย แผนงานที่ใช้แล้วควรนำมาพูดคุยว่าได้ปฏิบัติจริงเพียงใดส่งผลกระทบต่อพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
12	ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
13	ท่านคิดว่าการดำเนินงานตามนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้	0	+1	+1	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
4. ปัจจัยการบริหารจัดการองค์กรชุมชน								
4.1 สมาชิกกลุ่ม								
1	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรได้เข้าร่วมประชุมสัมมนากับภาครัฐในพื้นที่	0	+1	+1	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรได้รับการพัฒนาศักยภาพด้วยการฝึกอบรมกับภาครัฐ	0	+1	+1	+1	+1	0.80	สอดคล้อง
3	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาครัฐ	0	+1	+1	+1	+1	0.80	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
4	ท่านคิดว่าสมาชิกกลุ่ม องค์กรมี การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย องค์กรชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.2 งบประมาณ								
5	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดสรร งบประมาณให้กลุ่มองค์กรชุมชน ได้อย่างเท่าเทียม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดสรร งบประมาณให้กลุ่ม องค์กรชุมชน ได้อย่างโปร่งใส	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดสรร งบประมาณให้กลุ่ม องค์กรชุมชน ได้อย่างรวดเร็ว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.3 วัสดุ อุปกรณ์								
8	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดวัสดุ อุปกรณ์ให้กลุ่มองค์กรชุมชนได้ อย่างเท่าเทียม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดวัสดุ อุปกรณ์ให้กลุ่มองค์กรชุมชนได้ อย่างโปร่งใส	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10	ท่านคิดว่าภาครัฐได้จัดวัสดุ อุปกรณ์ ให้กลุ่มองค์กรชุมชนได้อย่างรวดเร็ว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.4 การจัดการ								
11	ท่านคิดว่าการบริหารจัดการตาม กฎระเบียบเป็นเงื่อนไขของความ ร่วมมือขององค์กรชุมชนกับ ภาครัฐ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ					IOC	ความหมาย
		ผู้ทรงคุณวุฒิ						
		1	2	3	4	5		
12	ท่านคิดว่าการบริหารจัดการความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเป็นไปอย่างเท่าเทียม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
13	ท่านคิดว่าการบริหารจัดการความร่วมมือขององค์กรชุมชนกับภาครัฐเป็นไปเพื่อตอบสนองประชาชนในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4.5 ผู้นำองค์กรชุมชน								
14	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรมีความรู้ความสามารถในการทำงานเพื่อร่วมมือกับภาครัฐในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
15	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรมีความสามารถประยุกต์วิธีการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
16	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรมีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานเพื่อร่วมมือกับภาครัฐในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
17	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรชุมชนได้เปิดเผยข้อเท็จจริงทิศทางของรัฐให้สมาชิกในกลุ่มได้รับข้อมูลการทำงานในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
18	ท่านคิดว่าผู้นำองค์กรชุมชนมีความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการทำงานเพื่อร่วมมือกับภาครัฐในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
5. ปัจจัยการมีส่วนร่วมกระบวนการสันติภาพ								
5.1 การร่วมรับรู้								
1	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมรับรู้ในการประชุมกับ สอ.บต. และภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมรับรู้ด้านการรับฟังต่อ สถานการณ์ในพื้นที่กับ สอ.บต. และหน่วยงานภาครัฐ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมรับรู้เข้าประชุมกับ สอ.บต. และหน่วยงานภาครัฐเป็น กลไก กระบวนการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.2 การร่วมคิดวิเคราะห์								
4	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในเวทีแลกเปลี่ยนปัญหา “สานเสวนา” จังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ เรื่องราวสถานการณ์ความไม่สงบ จังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกลไกภาครัฐ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
7	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมกับภาครัฐในการทำงานแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพูดคุยประเด็นสันติสุขชายแดนใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เสนอความคิดเห็นในสถานการณ์การลดความรุนแรงในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5.3 การร่วมปฏิบัติงาน								
10	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมทำแผนปฏิบัติการสันติภาพชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เป็นคณะทำงานร่วมกับภาครัฐติดตามปัญหาความรุนแรงจังหวัดชายแดนภาคใต้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
12	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่ทำงานเป็นผู้รับผิดชอบกิจกรรมสันติสุขชายแดนใต้ร่วมกับภาครัฐ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
13	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมเวทีเสวนาปรึกษาหารือกระบวนการสันติภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
6. ปัจจัยความไว้วางใจขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ								
6.1 ความจริง								
1	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีความไว้วางใจภาครัฐในการประชุมวางแผนงานร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีความไว้วางใจภาครัฐในติดต่อประสานงานเพื่อทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีความไว้วางใจภาครัฐในปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายองค์กรทั้งสอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีความไว้วางใจภาครัฐในการติดตามประเมินผลการทำงานร่วมกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6.2 ความยุติธรรม								
5	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่มีความไว้วางใจภาครัฐในการให้ความเป็นธรรมตามกระบวนการความยุติธรรมตามหลักสิทธิมนุษยชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เชื่อว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการดูแลและคุ้มครองอย่างจริงจังของภาครัฐต่อคนในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
7	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เชื่อว่าภาครัฐมีความเป็นธรรมและมีความจริงใจในการช่วยเหลือคลายผลกระทบในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	ท่านคิดว่าประชาชนในพื้นที่เชื่อว่าภาครัฐมีความตรงไปตรงมาในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. ปัจจัยการสื่อสารขององค์กรชุมชนกับภาครัฐ								
7.1 ปริมาณของข้อมูล								
1	ท่านคิดว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่าการได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอส่งผลต่อความร่วมมือกับภาครัฐ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	ท่านคิดว่าปริมาณข้อมูลของภาครัฐให้ต่อองค์กรชุมชนมีเพียงพอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7.2 คุณภาพของข้อมูล								
4	ท่านคิดว่าข้อมูลที่น่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5	ท่านคิดว่าข้อมูลที่มีความทันสมัยสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ					IOC	ความหมาย
		ผู้ทรงคุณวุฒิ						
		1	2	3	4	5		
6	ท่านคิดว่า การได้รับข้อมูลที่มีความถูกต้องชัดเจนสามารถนำไปใช้ในการทำงานเพื่อความร่วมมือในพื้นที่ได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7.3 ช่องทางการสื่อสาร								
7	ท่านคิดว่า ช่องทางการสื่อสารมีเพียงพอต่อการตัดสินใจประชาชนในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	ท่านคิดว่า การสื่อสารรวดเร็วต่อสถานการณ์ในพื้นที่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9	ท่านคิดว่า การสื่อสารของข้อมูลในพื้นที่ที่มีความน่าเชื่อถือ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10	ท่านคิดว่า ช่องทางการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรชุมชนมีหลากหลายช่องทาง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11	ท่านคิดว่า ช่องทางการสื่อสารขององค์กรชุมชนไปสู่หน่วยงานภาครัฐมีหลากหลาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. ปัจจัยการลดความรุนแรง								
8.1 ลดความรุนแรงเชิงปริมาณ								
1	ท่านคิดว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2	ท่านคิดว่า การเกิดเหตุการณ์คาร์บอนในพื้นที่ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3	ท่านคิดว่า การเผาสถานที่ราชการและเอกชนในพื้นที่ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของ					IOC	ความหมาย
		ผู้ทรงคุณวุฒิ						
		1	2	3	4	5		
4	ท่านคิดว่าเหตุการณ์มาผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะเด็ก และสตรีในพื้นที่ ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5	ท่านคิดว่าเหตุการณ์มาผู้นำศาสนา ในพื้นที่ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8.2 ลดความรุนแรงเชิงคุณภาพ								
6	ท่านคิดว่าสถานการณ์ความรุนแรง ในพื้นที่ได้จำกัดพื้นที่และคลี่คลาย ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7	ท่านคิดว่าสถานการณ์ความรุนแรง ทำให้ จำนวนการสูญเสียชีวิตของ คนในพื้นที่ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8	ท่านคิดว่ากระบวนการเจรจาโดยมี มาตรการหยุดยิงช่วงรอมฎอนทำให้ ความรุนแรงในพื้นที่ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9	ท่านคิดว่า การพูดคุยในพื้นที่กลาง ในการแสดงความคิดเห็นต่อ สถานการณ์การลดความรุนแรง ขยายพื้นที่ความปลอดภัยมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10	ท่านคิดว่ากระบวนการสันติภาพมี ผู้คนที่หลากหลายเข้าร่วมวงเป็น หุ่นส่วนมากขึ้นในการพูดคุยต่อ สถานการณ์การลดความรุนแรง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11	ท่านคิดว่าพื้นที่ข่าวความรุนแรง ในสถานการณ์จังหวัดชายแดน ภาคใต้ลดลง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	ความหมาย
		1	2	3	4	5		
12	ท่านคิดว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดความเป็นธรรมและได้รับการคุ้มครองเพิ่มมากขึ้น	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ภาคผนวก ฉ
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

Model Fit Summary**CMIN**

Model	NPAR	CMIN	DF	P	CMIN/DF
Default model	68	583.730	283	.000	2.063
Saturated model	351	.000	0		
Independence model	26	3573.239	325	.000	10.995

RMR, GFI

Model	RMR	GFI	AGFI	PGFI
Default model	.062	.815	.771	.657
Saturated model	.000	1.000		
Independence model	.261	.208	.144	.192

Baseline Comparisons

Model	NFI Delta1	RFI rho1	IFI Delta2	TLI rho2	CFI
Default model	.837	.812	.909	.894	.907
Saturated model	1.000		1.000		1.000
Independence model	.000	.000	.000	.000	.000

Parsimony-Adjusted Measures

Model	PRATIO	PNFI	PCFI
Default model	.871	.729	.790
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	1.000	.000	.000

NCP

Model	NCP	LO 90	HI 90
Default model	300.730	235.397	373.828
Saturated model	.000	.000	.000
Independence model	3248.239	3059.716	3444.101

FMIN

Model	FMIN	F0	LO 90	HI 90
Default model	2.933	1.511	1.183	1.879
Saturated model	.000	.000	.000	.000
Independence model	17.956	16.323	15.375	17.307

RMSEA

Model	RMSEA	LO 90	HI 90	PCLOSE
Default model	.073	.065	.081	.000
Independence model	.224	.218	.231	.000

IC

Model	AIC	BCC	BIC	CAIC
Default model	719.730	741.079	944.015	1012.015
Saturated model	702.000	812.198	1859.709	2210.709
Independence model	3625.239	3633.401	3710.995	3736.995

ECVI

Model	ECVI	LO 90	HI 90	MECVI
Default model	3.617	3.288	3.984	3.724
Saturated model	3.528	3.528	3.528	4.081
Independence model	18.217	17.270	19.202	18.258

HOELTER

Model	HOELTER .05	HOELTER .01
Default model	111	117
Independence model	21	22

Estimates (Group number 1 - Default model)

Scalar Estimates (Group number 1 - Default model)

Maximum Likelihood Estimates

Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
SYBO <--- STATE	2.163	.960	2.252	.024	
SULIT <--- STATE	3.723	1.589	2.343	.019	
ORGAN <--- STATE	1.544	.694	2.225	.026	
MEDIA <--- SYBO	.500	.099	5.076	***	
PART <--- SULIT	.176	.070	2.511	.012	
PART <--- MEDIA	.527	.081	6.502	***	
PART <--- ORGAN	.719	.157	4.569	***	
TRUST <--- ORGAN	.310	.147	2.101	.036	
TRUST <--- PART	.688	.091	7.587	***	
REDUCE <--- MEDIA	.407	.088	4.649	***	
REDUCE <--- TRUST	.364	.076	4.786	***	
ecoT <--- STATE	1.306	.628	2.079	.038	
soT <--- STATE	2.415	1.065	2.268	.023	
eduT <--- STATE	4.238	1.786	2.374	.018	
envenT <--- STATE	4.342	1.825	2.379	.017	
culT <--- SYBO	1.000				
traT <--- SYBO	.968	.123	7.863	***	
rehT <--- SYBO	.995	.136	7.290	***	
conT <--- STATE	1.000				
poliT <--- SULIT	1.000				
pracT <--- SULIT	.845	.066	12.746	***	
ratT <--- SULIT	.837	.076	11.085	***	
budT <--- ORGAN	1.352	.176	7.701	***	
matT <--- ORGAN	1.387	.169	8.186	***	
manaT <--- ORGAN	1.268	.159	8.613	***	
leadT <--- ORGAN	1.269	.157	8.105	***	
memT <--- ORGAN	1.000				
recoT <--- PART	1.000				
thinkT <--- PART	.980	.059	16.638	***	
workT <--- PART	.963	.067	14.373	***	
realT <--- TRUST	1.000				
fairlyT <--- TRUST	1.002	.065	15.507	***	
qualiT <--- MEDIA	.827	.083	9.965	***	
redquiT <--- REDUCE	1.000				
resquiT <--- REDUCE	1.051	.087	12.098	***	
quant <--- MEDIA	1.000				
commuT <--- MEDIA	1.042	.076	13.780	***	

Standardized Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
SYBO <--- STATE	.575
SULIT <--- STATE	.759
ORGAN <--- STATE	.512
MEDIA <--- SYBO	.446
PART <--- SULIT	.173
PART <--- MEDIA	.446
PART <--- ORGAN	.436
TRUST <--- ORGAN	.196
TRUST <--- PART	.717
REDUCE <--- MEDIA	.399
REDUCE <--- TRUST	.404
ecoT <--- STATE	.303
soT <--- STATE	.470
eduT <--- STATE	.796
envenT <--- STATE	.854
culT <--- SYBO	.700
traT <--- SYBO	.742
rehT <--- SYBO	.645
conT <--- STATE	.180
poliT <--- SULIT	.820
pracT <--- SULIT	.838
ratT <--- SULIT	.743
budT <--- ORGAN	.685
matT <--- ORGAN	.746
manaT <--- ORGAN	.808
leadT <--- ORGAN	.734
memT <--- ORGAN	.604
recoT <--- PART	.828

thinkT	<-->	PART	925
workT	<-->	PART	840
realT	<-->	TRUST	912
fairlyT	<-->	TRUST	839
qualiT	<-->	MEDIA	674
redquiT	<-->	REDUCE	799
redquiT	<-->	REDUCE	955
quanT	<-->	MEDIA	805
commuT	<-->	MEDIA	912

Variances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
res7 <--> res5	.114	.024	4.778	***	
res7 <--> res1	.074	.022	3.414	***	
er13 <--> er14	.199	.036	5.491	***	
er10 <--> er12	.077	.023	3.428	***	
er13 <--> er20	.072	.018	3.931	***	

Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
res7 <--> res5	.505
res7 <--> res1	.386
er13 <--> er14	.532
er10 <--> er12	.312
er13 <--> er20	.335

Variances: (Group number 1 - Default model)

	Estimate	S.E.	C.R.	P	Label
STATE	.023	.019	1.192	.233	
res6	.219	.048	4.516	***	
res7	.155	.035	4.392	***	
res5	.329	.052	6.266	***	
res1	.236	.046	5.158	***	
res2	.147	.028	5.317	***	
res4	.121	.024	4.969	***	
res3	.206	.033	6.166	***	
er1	.686	.069	9.921	***	
er2	.389	.040	9.811	***	
er3	.475	.050	9.512	***	
er4	.240	.035	6.863	***	
er5	.162	.030	5.339	***	
er6	.340	.048	7.110	***	
er7	.250	.039	6.338	***	
er8	.454	.058	7.879	***	
er9	.272	.039	6.979	***	
er10	.169	.026	6.492	***	
er11	.316	.038	8.214	***	
er12	.365	.040	9.124	***	
er13	.435	.050	8.722	***	
er14	.321	.040	8.042	***	
er15	.209	.029	7.113	***	
er16	.289	.035	8.211	***	
er17	.261	.031	8.375	***	
er18	.093	.016	5.622	***	
er19	.221	.027	8.210	***	
er20	.106	.023	4.688	***	
er21	.223	.030	7.457	***	
er24	.090	.021	4.211	***	
er25	.241	.036	6.757	***	
er26	.046	.029	1.564	.118	
er23	.337	.037	8.994	***	
er22	.222	.029	7.566	***	

Squared Multiple Correlations: (Group number 1 - Default model)

	Estimate
SYBO	.331
MEDIA	.199
ORGAN	.262
SULIT	.576
PART	.744
TRUST	.770
REDUCE	.518
quanT	.649

redquiT	911
redquiT	639
commuT	832
qualiT	454
fairlyT	703
realT	832
workT	706
thinkT	856
recoT	686
leadT	539
manaT	653
matT	557
budT	469
memT	365
ratT	552
pracT	702
poliT	672
reliT	416
traT	551
culT	490
envenT	729
eduT	634
soT	221
ecoT	092
conT	.033

Matrices (Group number 1 - Default model)

Implied (for all variables) Covariances (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE	quanT	redquiT	redquiT	commuT	qualiT	fairlyT	realT	w
STATE	.023															
SYBO	.050	.327														
MEDIA	.025	.163	.411													
ORGAN	.036	.077	.153	.210												
SULIT	.086	.186	.093	.207	.556											
PART	.054	.174	.342	.268	.295	.573										
TRUST	.048	.144	.283	.249	.267	.476	.526									
REDUCE	.028	.119	.270	.153	.135	.313	.307	.427								
quanT	.025	.163	.411	.153	.093	.342	.283	.270	.633							
redquiT	.029	.125	.284	.161	.142	.329	.322	.449	.284	.518						
redquiT	.028	.119	.270	.153	.135	.313	.307	.427	.270	.449	.668					
commuT	.036	.077	.153	.210	.207	.283	.295	.281	.428	.296	.281	.536				
qualiT	.021	.135	.339	.126	.077	.283	.234	.223	.339	.235	.223	.354	.617			
fairlyT	.048	.144	.284	.250	.268	.477	.527	.307	.284	.323	.307	.296	.234	.751		
realT	.048	.144	.283	.249	.267	.476	.526	.307	.283	.322	.307	.295	.234	.527	.633	
workT	.052	.168	.330	.258	.284	.550	.459	.301	.330	.316	.301	.344	.272	.459	.459	
thinkT	.053	.171	.336	.263	.290	.560	.467	.306	.336	.322	.306	.350	.277	.468	.467	
recoT	.054	.174	.342	.268	.295	.572	.476	.313	.342	.329	.313	.357	.283	.477	.476	
leadT	.045	.098	.194	.266	.262	.340	.317	.194	.194	.204	.194	.202	.160	.317	.317	
manaT	.049	.105	.209	.287	.282	.366	.341	.209	.209	.220	.209	.218	.173	.342	.341	
matT	.049	.107	.212	.291	.286	.371	.346	.212	.212	.223	.212	.221	.175	.346	.346	
budT	.048	.104	.206	.284	.279	.362	.337	.207	.206	.217	.207	.215	.171	.338	.409	
memT	.036	.077	.153	.210	.207	.268	.249	.153	.153	.161	.153	.159	.126	.250	.249	
ratT	.072	.156	.078	.173	.465	.247	.224	.113	.078	.119	.113	.081	.064	.224	.224	
pracT	.073	.157	.079	.175	.470	.250	.226	.114	.079	.120	.114	.082	.065	.226	.226	
poliT	.086	.186	.093	.207	.556	.295	.267	.135	.093	.142	.135	.097	.077	.268	.267	
reliT	.050	.325	.163	.077	.185	.173	.143	.118	.163	.124	.118	.169	.134	.143	.143	
traT	.048	.316	.158	.075	.180	.169	.139	.115	.158	.121	.115	.165	.131	.139	.139	
culT	.050	.327	.163	.077	.186	.174	.144	.119	.163	.125	.119	.170	.135	.144	.144	
envenT	.100	.217	.109	.153	.373	.234	.209	.120	.109	.126	.120	.113	.090	.210	.209	
eduT	.098	.212	.106	.151	.364	.229	.204	.117	.106	.123	.117	.110	.088	.205	.204	
soT	.056	.121	.060	.086	.208	.130	.116	.067	.060	.070	.067	.063	.050	.117	.116	
ecoT	.030	.065	.033	.047	.112	.070	.063	.036	.033	.038	.036	.034	.027	.063	.063	
conT	.023	.050	.025	.036	.086	.054	.048	.028	.025	.029	.028	.026	.021	.048	.048	

Implied (for all variables) Correlations (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE	quanT	redquiT	redquiT	commuT	qualiT	fairlyT	realT	w
STATE	1.000															
SYBO	.575	1.000														
MEDIA	.257	.446	1.000													
ORGAN	.512	.294	.520	1.000												
SULIT	.759	.436	.195	.605	1.000											
PART	.469	.403	.707	.773	.524	1.000										
TRUST	.437	.347	.609	.750	.494	.869	1.000									
REDUCE	.279	.318	.645	.510	.277	.633	.647	1.000								

quanT	207	359	805	419	157	569	490	519	1.000										
redquiT	266	304	615	487	265	604	617	955	496	1.000									
redquiT	223	254	515	408	222	506	517	799	415	763	1.000								
commuT	234	407	912	474	178	645	555	588	735	561	470	1.000							
qualiT	173	301	674	351	131	477	410	435	543	415	347	615	1.000						
fairlyT	366	291	511	629	414	728	839	542	411	518	433	466	344	1.000					
realT	399	316	555	684	451	792	912	590	447	563	471	507	374	765	1.000				
workT	394	339	594	650	440	840	730	532	478	507	425	542	400	612	666	1.000			
thinkT	434	373	654	715	485	925	803	585	527	559	468	597	441	674	733		1.000		
recoT	389	334	586	640	434	828	720	524	472	500	419	534	395	604	656			1.000	
leadT	376	216	382	734	444	568	551	375	308	358	300	348	257	462	502				1.000
manaT	414	238	420	808	488	625	606	412	338	394	330	383	283	508	553				
matT	382	220	388	746	451	577	560	381	313	363	304	354	262	469	511				
budT	351	202	356	685	414	529	514	349	287	333	279	325	240	431	569				
memT	309	178	314	604	365	467	453	308	253	294	247	287	212	380	414				
ratT	564	324	145	449	743	389	367	206	117	197	165	132	098	308	335				
pracT	636	366	163	506	838	439	414	232	131	222	186	149	110	347	378				
poliT	622	358	160	496	820	429	405	227	129	217	182	146	108	340	369				
reliT	371	645	288	190	281	260	224	205	232	196	164	262	194	188	204				
traT	427	742	331	219	324	299	257	236	267	225	189	302	223	216	235				
culT	402	700	312	206	305	282	243	223	252	212	178	285	210	204	221				
envenT	854	491	219	437	648	401	373	238	176	227	190	200	148	313	340				
eduT	796	458	204	408	604	374	348	222	165	212	177	186	138	292	317				
soT	470	270	121	241	357	221	205	131	097	125	105	110	081	172	187				
ecoT	303	174	078	155	230	142	132	083	063	081	068	071	052	111	121				
conT	180	104	046	092	137	085	079	050	037	048	040	042	031	066	072				

Implied Covariances (Group number 1 - Default model)

quanT	quanT	redquiT	redquiT	commuT	qualiT	fairlyT	realT	workT	thinkT	recoT	leadT	manaT	matT	budT	memT	ratT	pracT	p	
quanT	633																		
redquiT	284	518																	
redquiT	270	449	668																
commuT	428	296	281	536															
qualiT	339	235	223	354	617														
fairlyT	284	323	307	296	234	751													
realT	283	322	307	285	234	527	633												
workT	330	316	301	344	272	459	459	750											
thinkT	336	322	306	350	277	468	467	539	642										
recoT	342	329	313	357	283	477	476	550	560	833									
leadT	194	204	194	202	160	317	317	327	333	340	627								
manaT	209	220	209	218	173	342	341	352	359	366	364	601							
matT	212	223	212	221	175	346	346	358	364	371	370	398	725						
budT	206	217	207	215	171	338	339	349	355	362	360	388	593	819					
memT	153	161	153	159	126	250	244	258	263	268	266	287	391	284	575				
ratT	078	119	113	081	064	224	224	238	242	247	219	236	240	234	173	705			
pracT	079	120	114	082	065	226	226	240	245	250	222	239	242	236	252	393	566		
poliT	093	142	135	097	077	268	267	284	290	295	262	282	286	279	207	465	470		
reliT	163	124	118	169	134	143	143	167	170	173	097	105	106	104	077	155	156		
traT	158	121	115	165	131	139	139	162	165	169	095	102	104	101	075	151	152		
culT	162	125	119	170	135	144	144	168	171	174	098	105	107	104	077	156	157		
envenT	109	126	120	113	090	210	209	225	230	234	197	212	215	209	155	313	316		
eduT	106	123	117	110	088	205	204	220	224	229	192	207	210	204	151	305	308		
soT	060	070	067	063	050	117	116	125	128	130	109	118	119	116	086	174	176		
ecoT	033	038	036	034	027	063	063	068	069	070	059	064	065	063	047	094	095		
conT	025	029	028	026	021	048	048	052	053	054	045	049	049	048	036	072	073		

Implied Correlations (Group number 1 - Default model)

quanT	quanT	redquiT	redquiT	commuT	qualiT	fairlyT	realT	workT	thinkT	recoT	leadT	manaT	matT	budT	memT	ratT	pracT
quanT	1.000																
redquiT	496	1.000															
redquiT	415	763	1.000														
commuT	735	561	470	1.000													
qualiT	543	415	347	615	1.000												
fairlyT	411	518	433	466	344	1.000											
realT	447	563	471	507	374	765	1.000										
workT	478	507	425	542	400	612	666	1.000									
thinkT	527	559	468	597	441	674	733	777	1.000								
recoT	472	500	419	534	395	604	656	696	766	1.000							
leadT	308	358	300	348	257	462	502	477	525	470	1.000						
manaT	338	394	330	383	283	508	553	525	578	517	593	1.000					
matT	313	363	304	354	262	469	511	485	534	478	548	603	1.000				
budT	287	333	279	325	240	431	569	445	489	438	503	553	769	1.000			
memT	253	294	247	287	212	380	414	393	432	387	444	488	451	414	1.000		
ratT	117	197	165	132	098	308	335	327	360	323	330	363	335	308	271	1.000	
pracT	131	222	186	149	110	347	378	369	406	364	372	409	378	347	442	623	1.000

mea(1feb58)เพื่อแต่งamw.amw

poliT	.129	.217	.182	.146	.108	.340	.369	.261	.397	.356	.364	.400	.370	.339	.299	.609	.687
reliT	.232	.196	.164	.262	.194	.188	.204	.219	.241	.215	.139	.153	.142	.130	.115	.209	.236
traT	.267	.225	.189	.302	.223	.216	.235	.251	.277	.248	.160	.177	.163	.150	.132	.241	.271
culT	.252	.212	.178	.285	.210	.204	.221	.237	.261	.234	.151	.167	.154	.141	.125	.227	.256
envenT	.176	.227	.190	.200	.148	.313	.340	.337	.371	.332	.321	.353	.326	.299	.264	.481	.543
eduT	.165	.212	.177	.186	.138	.292	.317	.314	.346	.310	.299	.329	.304	.279	.246	.449	.506
soT	.097	.125	.105	.110	.081	.172	.187	.185	.204	.183	.177	.194	.180	.165	.145	.265	.299
ecoT	.063	.081	.068	.071	.052	.111	.121	.120	.132	.118	.114	.125	.116	.106	.094	.171	.193
conT	.037	.048	.040	.042	.031	.066	.072	.071	.078	.070	.068	.075	.069	.063	.056	.102	.115

Residual Covariances (Group number 1 - Default model)

	quanT	redquiT	redquiT	commuT	qualiT	fairlyT	realT	workT	thinkT	recoT	leadT	manaT	matT	budT	memT	ratT	pracT
quanT	.010																
redquiT	.087	.029															
redquiT	.051	.028	.026														
commuT	.004	.030	.035	.011													
qualiT	-.008	-.036	-.046	.016	.007												
fairlyT	.099	.054	.054	.065	.012	.058											
realT	.111	.047	.068	.079	.022	.053	.048										
workT	.149	.076	.065	.082	.013	.078	.068	.070									
thinkT	.058	.029	.013	.064	.006	.044	.054	.068	.073								
recoT	.076	.010	-.007	.045	.012	.050	.049	.059	.088	.076							
leadT	.093	.079	.069	.101	.047	.086	.076	.048	.117	.129	.041						
manaT	.039	.007	-.044	.069	.063	.064	.013	.025	.071	.054	.056	.048					
matT	.052	.056	.028	.031	-.049	.082	.040	.024	.046	.003	-.003	.084	.049				
budT	.031	.046	.064	.064	-.017	.060	.019	-.013	-.094	-.024	.025	.059	.041	.035			
memT	.088	.048	.030	.097	.089	.040	.058	.064	.030	.054	-.015	.024	.032	.079	.013		
ratT	.153	.153	.111	.171	.082	.154	.128	.131	.121	.166	.137	.080	.132	.124	.157	.000	
pracT	.116	.079	.020	.109	.042	.073	.024	.032	.014	.029	.032	-.011	.027	.042	.035	.032	.009
poliT	.136	.084	.002	.130	.004	.103	.094	.080	.115	.113	.024	-.027	.065	.060	.046	-.051	.017
reliT	-.041	-.068	-.101	-.017	.108	-.050	-.065	-.059	-.013	-.044	.061	.059	-.003	-.033	.065	-.031	.039
traT	-.024	-.050	-.012	-.016	.095	-.069	-.031	-.029	-.073	-.049	.026	.045	-.044	.017	.102	-.028	.006
culT	.000	.024	.048	.010	.026	-.020	-.036	.006	-.048	-.053	-.038	.013	.012	.026	.129	-.002	.075
envenT	.112	.048	.005	.094	.045	.075	.010	.076	.067	.068	.005	.034	.086	.041	.012	-.010	-.021
eduT	.133	.112	.081	.126	.022	.135	.065	.114	.091	.107	.056	.025	.043	.023	.017	-.004	-.035
soT	.038	-.008	-.043	.046	.066	-.032	-.038	.013	-.036	-.003	.056	-.022	-.029	-.057	.062	.017	.008
ecoT	.043	.021	-.012	.036	.026	-.033	-.041	.004	-.026	-.019	.006	.015	.021	.013	.054	-.021	.009
conT	.068	.106	.151	.027	-.108	.002	.021	.077	.048	.011	-.018	-.031	.019	.003	.059	.035	.051

Standardized Residual Covariances (Group number 1 - Default model)

	quanT	redquiT	redquiT	commuT	qualiT	fairlyT	realT	workT	thinkT	recoT	leadT	manaT	matT	budT	memT	ratT	pracT
quanT	1.53																
redquiT	1.920	.559															
redquiT	1.030	.526	.392														
commuT	.074	.705	.757	.197													
qualiT	-.169	-.838	-.949	.341	.107												
fairlyT	1.883	1.093	.986	1.309	.229	.777											
realT	2.255	1.005	1.327	1.714	.473	.865	.755										
workT	2.759	1.525	1.188	1.595	.253	1.247	1.153	.931									
thinkT	1.145	.615	.250	1.316	.128	.747	.965	1.086	1.128								
recoT	1.330	.201	-.118	.835	.227	.761	.801	.870	1.345	.905							
leadT	1.995	1.851	1.449	2.313	1.025	1.612	1.527	.895	2.310	2.276	.651						
manaT	.835	.164	-.924	1.600	1.411	1.191	.256	.467	1.403	.957	1.100	.789					
matT	1.042	1.201	.552	.666	-.1007	1.414	.739	.410	.836	.043	-.062	1.539	.673				
budT	.577	.955	1.168	1.291	-.329	.983	.331	-.210	-.062	-.374	.445	1.036	.600	.429			
memT	1.990	1.185	.657	2.379	2.065	.809	1.260	1.271	.642	1.019	-.330	.508	.637	1.495	.230		
ratT	3.205	3.499	2.254	3.889	1.745	2.859	2.555	2.412	2.396	2.909	2.762	1.626	2.474	2.205	3.364	.000	
pracT	2.721	2.008	.461	2.767	1.008	1.502	.525	.646	.308	.750	.716	-.255	.565	.820	.801	.605	.154
poliT	2.626	1.773	.040	2.729	.079	1.749	1.712	1.343	2.061	1.816	.444	1.501	1.102	.969	.909	-.800	.282
reliT	-.803	-.1482	-.1948	-.351	2.158	-.901	-.1285	-.1069	-.256	-.760	1.219	1.204	-.064	-.579	1.367	-.571	.802
traT	-.561	-.1286	-.276	-.398	2.227	-.1483	-.719	-.617	-.1662	-.992	.623	1.078	-.958	.359	2.513	-.619	.137
culT	-.010	.561	.994	.223	.569	-.395	-.762	.108	-.1000	-.973	-.821	.282	.238	.484	2.928	-.039	1.674
envenT	2.521	1.195	.115	2.289	1.036	1.515	.223	1.518	1.438	1.297	.120	.749	1.760	.792	.281	-.199	-.441
eduT	2.879	2.666	1.699	2.942	.494	2.602	1.362	2.193	1.870	1.960	1.183	.536	.833	.419	.386	-.069	.718
soT	.870	-.203	-.935	1.139	1.514	-.667	-.843	.268	-.801	-.049	1.252	-.513	-.610	-.130	1.454	.347	.195
ecoT	1.157	.625	-.322	1.065	.716	-.807	-.1093	.099	-.682	-.447	.151	.409	.529	.317	1.515	-.535	.259
conT	1.425	2.463	3.091	.617	-.2303	.041	.442	1.493	1.000	.194	-.381	-.662	.373	.055	1.303	.694	1.138

Total Effects (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE
SYBO	2.163	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
MEDIA	1.082	.500	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ORGAN	1.544	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
SULIT	3.723	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

PART	2.335	.264	.527	.719	.176	.000	.000	.000
TRUST	2.086	.181	.363	.805	.121	.688	.000	.000
REDUCE	1.199	.270	.539	.293	.044	.250	.364	.000
quanT	1.082	.500	1.000	.000	.000	.000	.000	.000
redquiT	1.260	.283	.566	.308	.046	.263	.382	1.051
redquiT	1.199	.270	.539	.293	.044	.250	.364	1.000
commuT	1.128	.521	1.042	.000	.000	.000	.000	.000
qualiT	.894	.414	.827	.000	.000	.000	.000	.000
fairlyT	2.089	.182	.363	.807	.121	.690	1.002	.000
realT	2.086	.181	.363	.805	.121	.688	1.000	.000
workT	2.248	.254	.507	.693	.169	.963	.000	.000
thinkT	2.289	.258	.516	.705	.172	.980	.000	.000
recoT	2.335	.264	.527	.719	.176	1.000	.000	.000
leadT	1.959	.000	.000	1.269	.000	.000	.000	.000
manaT	2.111	.000	.000	1.368	.000	.000	.000	.000
matT	2.141	.000	.000	1.387	.000	.000	.000	.000
budT	2.087	.000	.000	1.352	.000	.000	.000	.000
memT	1.544	.000	.000	1.000	.000	.000	.000	.000
ratT	3.116	.000	.000	.000	.837	.000	.000	.000
pracT	3.147	.000	.000	.000	.845	.000	.000	.000
poliT	3.723	.000	.000	.000	1.000	.000	.000	.000
reliT	2.152	.995	.000	.000	.000	.000	.000	.000
traT	2.093	.968	.000	.000	.000	.000	.000	.000
culT	2.163	1.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
envenT	4.342	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
eduT	4.238	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
soT	2.415	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ecoT	1.306	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
conT	1.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Standardized Total Effects (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE
SYBO	.575	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
MEDIA	.257	.446	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ORGAN	.512	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
SULIT	.759	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
PART	.469	.199	.446	.436	.173	.000	.000	.000
TRUST	.437	.143	.320	.508	.124	.717	.000	.000
REDUCE	.279	.236	.528	.205	.050	.290	.404	.000
quanT	.207	.359	.805	.000	.000	.000	.000	.000
redquiT	.266	.225	.504	.196	.048	.276	.385	.955
redquiT	.223	.188	.422	.164	.040	.231	.323	.799
commuT	.234	.407	.912	.000	.000	.000	.000	.000
qualiT	.173	.301	.674	.000	.000	.000	.000	.000
fairlyT	.366	.120	.269	.426	.104	.602	.839	.000
realT	.399	.130	.292	.464	.113	.654	.912	.000
workT	.394	.167	.325	.366	.146	.840	.000	.000
thinkT	.434	.184	.413	.403	.160	.925	.000	.000
recoT	.389	.165	.370	.361	.144	.828	.000	.000
leadT	.376	.000	.000	.734	.000	.000	.000	.000
manaT	.414	.000	.000	.808	.000	.000	.000	.000
matT	.382	.000	.000	.746	.000	.000	.000	.000
budT	.351	.000	.000	.685	.000	.000	.000	.000
memT	.309	.000	.000	.604	.000	.000	.000	.000
ratT	.564	.000	.000	.000	.743	.000	.000	.000
pracT	.636	.000	.000	.000	.838	.000	.000	.000
poliT	.622	.000	.000	.000	.820	.000	.000	.000
reliT	.371	.645	.000	.000	.000	.000	.000	.000
traT	.427	.742	.000	.000	.000	.000	.000	.000
culT	.402	.700	.000	.000	.000	.000	.000	.000
envenT	.854	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
eduT	.796	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
soT	.470	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ecoT	.303	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
conT	.180	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE
SYBO	2.163	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
MEDIA	.000	.500	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ORGAN	1.544	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
SULIT	3.723	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
PART	.000	.000	.527	.719	.176	.000	.000	.000
TRUST	.000	.000	.000	.310	.000	.688	.000	.000
REDUCE	.000	.000	.407	.000	.000	.000	.364	.000

quanT	.000	.000	1.000	.000	.000	.000	.000	.000
redquiT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.051
redqutiT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.000
commuT	.000	.000	1.042	.000	.000	.000	.000	.000
qualiT	.000	.000	.827	.000	.000	.000	.000	.000
fairlyT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.002	.000
realT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	1.000	.000
workT	.000	.000	.000	.000	.000	.963	.000	.000
thinkT	.000	.000	.000	.000	.000	.980	.000	.000
recoT	.000	.000	.000	.000	.000	1.000	.000	.000
leadT	.000	.000	.000	1.269	.000	.000	.000	.000
manaT	.000	.000	.000	1.368	.000	.000	.000	.000
matT	.000	.000	.000	1.387	.000	.000	.000	.000
budT	.000	.000	.000	1.352	.000	.000	.000	.000
memT	.000	.000	.000	1.000	.000	.000	.000	.000
ratT	.000	.000	.000	.000	.837	.000	.000	.000
pracT	.000	.000	.000	.000	.845	.000	.000	.000
poliT	.000	.000	.000	.000	1.000	.000	.000	.000
reliT	.000	.995	.000	.000	.000	.000	.000	.000
traT	.000	.968	.000	.000	.000	.000	.000	.000
culT	.000	1.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
envenT	4.342	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
eduT	4.238	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
soT	2.415	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ecoT	1.306	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
conT	1.800	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Standardized Direct Effects (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE
SYBO	.575	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
MEDIA	.000	.446	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ORGAN	.512	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
SULIT	.759	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
PART	.000	.000	.446	.436	.173	.000	.000	.000
TRUST	.000	.000	.000	.196	.000	.717	.000	.000
REDUCE	.000	.000	.399	.000	.000	.000	.404	.000
quanT	.000	.000	.805	.000	.000	.000	.000	.000
redquiT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.955
redqutiT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.799
commuT	.000	.000	.912	.000	.000	.000	.000	.000
qualiT	.000	.000	.674	.000	.000	.000	.000	.000
fairlyT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.839	.000
realT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.912	.000
workT	.000	.000	.000	.000	.000	.840	.000	.000
thinkT	.000	.000	.000	.000	.000	.925	.000	.000
recoT	.000	.000	.000	.000	.000	.828	.000	.000
leadT	.000	.000	.000	.734	.000	.000	.000	.000
manaT	.000	.000	.000	.808	.000	.000	.000	.000
matT	.000	.000	.000	.746	.000	.000	.000	.000
budT	.000	.000	.000	.685	.000	.000	.000	.000
memT	.000	.000	.000	.604	.000	.000	.000	.000
ratT	.000	.000	.000	.000	.743	.000	.000	.000
pracT	.000	.000	.000	.000	.838	.000	.000	.000
poliT	.000	.000	.000	.000	.820	.000	.000	.000
reliT	.000	.645	.000	.000	.000	.000	.000	.000
traT	.000	.742	.000	.000	.000	.000	.000	.000
culT	.000	.700	.000	.000	.000	.000	.000	.000
envenT	.854	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
eduT	.796	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
soT	.470	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ecoT	.303	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
conT	.180	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE
SYBO	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
MEDIA	1.082	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ORGAN	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
SULIT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
PART	2.335	.264	.000	.000	.000	.000	.000	.000
TRUST	2.086	.181	.363	.495	.121	.000	.000	.000
REDUCE	1.199	.270	.132	.293	.044	.250	.000	.000
quanT	1.082	.500	.000	.000	.000	.000	.000	.000
redquiT	1.260	.283	.566	.308	.046	.263	.382	.000
redqutiT	1.199	.270	.539	.293	.044	.250	.364	.000

commuT	1.128	.521	.000	.000	.000	.000	.000	.000
qualiT	.894	.414	.000	.000	.000	.000	.000	.000
fairlyT	2.089	.182	.363	.807	.121	.690	.000	.000
realT	2.086	.181	.363	.805	.121	.688	.000	.000
workT	2.248	.254	.507	.693	.169	.000	.000	.000
thinkT	2.289	.258	.516	.705	.172	.000	.000	.000
recoT	2.335	.264	.527	.719	.176	.000	.000	.000
leadT	1.999	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
manaT	2.111	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
matT	2.141	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
budT	2.087	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
memT	1.544	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ratT	3.116	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
pracT	3.147	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
poliT	3.725	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
reliT	2.152	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
traT	2.093	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
culT	2.163	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
envenT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
eduT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
soT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ecoT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
conT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Standardized Indirect Effects (Group number 1 - Default model)

	STATE	SYBO	MEDIA	ORGAN	SULIT	PART	TRUST	REDUCE
SYBO	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
MEDIA	.257	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ORGAN	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
SULIT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
PART	.459	.199	.000	.000	.000	.000	.000	.000
TRUST	.437	.143	.320	.313	.124	.000	.000	.000
REDUCE	.279	.236	.129	.205	.050	.290	.000	.000
quanT	.207	.259	.000	.000	.000	.000	.000	.000
reacquT	.266	.225	.504	.196	.048	.276	.385	.000
sedquT	.223	.188	.422	.164	.040	.231	.323	.000
commuT	.234	.407	.000	.000	.000	.000	.000	.000
qualiT	.173	.301	.000	.000	.000	.000	.000	.000
fairlyT	.366	.120	.269	.426	.104	.602	.000	.000
realT	.399	.130	.292	.464	.113	.654	.000	.000
workT	.394	.167	.375	.366	.146	.000	.000	.000
thinkT	.434	.184	.413	.403	.160	.000	.000	.000
recoT	.389	.165	.370	.361	.144	.000	.000	.000
leadT	.376	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
manaT	.414	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
matT	.382	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
budT	.351	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
memT	.309	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ratT	.564	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
pracT	.636	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
poliT	.622	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
reliT	.371	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
traT	.427	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
culT	.402	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
envenT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
eduT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
soT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
ecoT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000
conT	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000	.000

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล นายเฉลิมศักดิ์ บุญนา

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5410530013

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์)	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	2538
ศึกษามหาบัณฑิต (สาขาสังคมวิทยา)	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2544
Certificate in Ph.D.	Massey University New Zealand	2556
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาการจัดการ)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2559

ทุนการศึกษา

- ทุนการศึกษา โครงการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรสำหรับสถาบันอุดมศึกษา
ในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปีการศึกษา 2554
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์
ปีงบประมาณ 2554 จากบัณฑิตวิทยาลัย
- สถาบันพระปกเกล้า : ทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ปี 2558

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

Bunnam, C. & Rinthaisong, I. (2013). Collaboration of Na Rang Pru Ching Women Group with Public Sector for Conflict Management in the Southern Border Provinces. *The 7th Silpakorn University International Conference on Academic Research and Creative Arts : Integration of Art and Science*. December 7, 2013.